

Úradný vestník

C 221

Európskej únie

Zväzok 48

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

8. september 2005

Číslo oznamu	Obsah	Strana
	I Informácie	
	
	II Úvodné akty	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	414. plenárne zasadanie v dňoch 9. a 10. februára 2005	
2005/C 221/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „XXXIII. správe o politike hospodárskej súťaže – 2003“ SEC(2004) 658 v konečnom znení	1
2005/C 221/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach a povinnostiach cestujúcich medzinárodnými železnicami“ KOM(2004) 143 v konečnom znení – 2004/0049 (COD)	8
2005/C 221/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o kompenzácií v prípadoch nedodržania zmluvných požiadaviek na kvalitu služieb nákladnej železničnej dopravy“ KOM(2004) 144 v konečnom znení – 2004/0050 (COD)	13
2005/C 221/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Biela kniha o službách všeobecného záujmu KOM(2004) 374 v konečnom znení“	17
2005/C 221/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Využívanie geotermálnej energie – tepelná energia Zeme“	22

Cena:
30 EUR

(Pokračovanie na druhej strane)

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah (pokračovanie)	Strana
2005/C 221/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady týkajúceho sa uskutočnenia fázy budovania a implementácie a fázy prevádzky európskeho programu satelitnej rádionavigácie“ KOM(2004) 477 v konečnom znení – 2004/0156 (COD)	28
2005/C 221/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o založení infraštruktúry pre priestorové informácie v Spoločenstve (INSPIRE)“ COM(2004) 516 v konečnom znení – 2004/0175 (COD)	33
2005/C 221/08	Stanovisko odbornej sekcie pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a ochranu životného prostredia na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Povodňový manažment – opatrenia na predchádzanie, ochranu a minimalizáciu škôd“ KOM(2004) 472 v konečnom znení	35
2005/C 221/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Rady o financovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky“ KOM(2004) 489 v konečnom znení – 2004/0164 (CNS)	40
2005/C 221/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Rady, ktorým sa mení nariadenie (EHS) č. 2759/75, nariadenie (EHS) č. 2771/75, nariadenie (EHS) č. 2777/75, nariadenie (ES) č. 1254/1999, nariadenie (ES) č. 1255/1999 a nariadenie (ES) č. 2529/2001 o zvláštnych opatreniach na podporu trhu“ KOM(2004) 712 v konečnom znení – 2004/0254 (CNS)	44
2005/C 221/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k téme „Peking po desiatich rokoch: zhodnotenie pokroku dosiahnutého v otázke rovnoprávnosti mužov a žien v Európe a v rozvojových krajinách“	46
2005/C 221/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Zelenej knihe – Obstarávanie pre rezort obrany“ KOM(2004) 608 v konečnom znení	52
2005/C 221/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 91/440/EHS o rozvoji železníc Spoločenstva“ KOM(2004) 139 v konečnom znení – 2004/0047 (COD)	56
2005/C 221/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o certifikácii vlakových čiat poverených riadením lokomotív a vlakov na železničnej sieti Spoločenstva“ KOM(2004) 142 v konečnom znení – 2004/0048 (COD)	64
2005/C 221/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa uplatňuje systém všeobecných colných preferencií“ KOM(2004) 699 v konečnom znení – ref. 2004/0242 (CNS)	71
2005/C 221/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa vytvára európsky postup k platobnému príkazu“ KOM(2004) 173 v konečnom znení – 2004/0055 COD	77
2005/C 221/17	Stanovisko odbornej sekcie pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť na tému „Návrhu odporúčania Európskeho parlamentu a Rady o ochrane maloletých a ľudskej dôstojnosti a o práve na odpoveď vo vzťahu ku konkurencieschopnosti európskeho priemyslu audiovizuálnych a informačných služieb“ KOM(2004) 341 v konečnom znení – 2004/0117 (COD)	87
2005/C 221/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Politike zamestnanosti: Úloha EHSV po rozšírení EÚ a z pohľadu lisabonského procesu“	94

2005/C 221/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Oznámeniu Komisie pre Radu a Európsky parlament: Financovanie Natura 2000“ KOM(2004) 431 v konečnom znení	108
2005/C 221/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o poskytovaní služieb na spoločnom trhu“ (KOM(2004) 2 v konečnom znení – 2004/0001 (COD))	113
2005/C 221/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Oznámeniu Komisie Rade a Európskemu parlamentu: Zúčtovanie a vyrovnanie v Európskej únii – Cesta vpred“ KOM(2004) 312 v konečnom znení	126
2005/C 221/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu na uznesenie Európskeho parlamentu a Rady o integrovanom akčnom programe v oblasti celoživotného vzdelávania“ KOM(2004) 474 v konečnom znení – 2004/0153 (COD)	134
2005/C 221/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Ako dosiahnuť lepšiu integráciu regiónov postihnutých trvalými prírodnými a štrukturálnymi znevýhodneniami“	141
2005/C 221/24	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k téme „Účinky rozšírenia EÚ na spotrebiteľskú politiku“	153

II

(Úvodné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

414. PLENÁRNE ZASADANIE V DŇOCH 9. A 10. FEBRUÁRA 2005

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „XXXIII. správe o politike hospodárskej súťaže – 2003“

SEC(2004) 658 v konečnom znení

(2005/C 221/01)

Dňa 4. júna 2004 sa Európska komisia podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom: „XXXIII. správu o politike hospodárskej súťaže –2003“

Odborná sekcia pre spoločný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola zodpovedná za prípravu prác Výboru, prijala svoje stanovisko dňa 11. januára 2005. Spravodajcom bol pán Chiriaco.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 414. plenárnom zasadnutí dňa 9. februára 2005 prijal nasledujúce stanovisko 75 hlasmi za a 1 hlasujúci sa hlasovania zdržal.

1. Úvod

1.1 Výročná správa za rok 2003 zvyrazňuje zmeny vo vnútornej organizácii daného sektora a v pracovných metódach Komisie, a dokumentuje spôsob, akým Komisia zabezpečuje súdržnosť v rámci štruktúry európskeho hospodárskeho riadenia (*governance*).

1.2 Politika hospodárskej súťaže EÚ hrá dôležitú úlohu pri dosahovaní cieľov konkurencieschopnosti vytyčené v lisabonskej stratégii. Zahŕňa nielen antitrustové pravidlá a pravidlá fúzií, ale aj uplatňovanie efektívnej a pevnej disciplíny štátnej pomoci.

1.3 Aby sa umožnilo bezproblémové prístupenie 10 nových členských štátov, Komisia vytvorila spoločnú sadu pravidiel hospodárskej súťaže pre všetky členské štáty, aby zabezpečila spravodlivé uplatňovanie pravidiel štátnej pomoci, ktoré zvyrazňujú dôležitosť riešenia problematiky štátnych zásahov, ktoré porušujú hospodársku súťaž, s tým istým nasadením, aké sa venuje firemnému právu.

1.4 V roku 2003 bolo zaznamenaných 815 nových prípadov porušenia práva hospodárskej súťaže a opatrenia obsahovali vytvorenie pozície „kontaktnéj osoby“ pre spotrebiteľov, aby sa zabezpečil trvalý dialóg s európskymi spotrebiteľmi,

ktorých blaho je primárnou otázkou politiky hospodárskej súťaže, ale ktorých hlas nie je dostatočne počut, keď sa riešia jednotlivé prípady alebo prediskutovávajú otázky politiky. Úloha styčného dôstojníka pre spotrebiteľov nie je obmedzená na riadenie fúzií, ale týka sa aj protitrustovej oblasti – kartelov a zneužívania dominantného postavenia – ako aj iných politik súvisiacich s hospodárskou súťažou.

1.5 V októbri 2003 Európska komisia uverejnila návrh nariadenia a hlavných usmernení o licenčných dohodách o transfere technológií, ku ktorému už EHSV vypracovalo stanovisko (¹). Navrhovaná reforma zohľadňuje pokrok v tomto type dohody v posledných rokoch a je zameraná na zjednodušovanie a rozširovanie rozsahu nariadenia o blokových výnimkách Spoločenstva. Nové ustanovenia ponúkajú nasledovné výhody:

— nariadenie o blokových výnimkách bude mať len čiernu listinu: čokoľvek, čo nie je výslovne vylúčené z blokovej výnimky, ju môže využívať;

— jasné rozlíšenie je medzi dohodami medzi konkurujúcimi si podnikmi a dohodami medzi tými, čo si nekonkurujú;

— už existujú plány na prijatie „modernizačného balíčka“.

(¹) Ú.v. 80 zo dňa 30. 3. 2004

1.6 Komisia tiež menovala vedúceho ekonóma pre hospodársku súťaž, ktorý nastúpil do funkcie dňa 1. septembra 2003, a zároveň posilnila úlohu referenta pre vypočutie (*hearing officer*). Vedúci ekonóm má tri hlavné úlohy:

- poskytovať poradenstvo v metodologických otázkach ekonomiky a ekonometrie pri uplatňovaní pravidiel hospodárskej súťaže EÚ; môže to zahŕňať príspevok k rozvoju nástrojov všeobecnej politiky;
- poskytovať všeobecné poradenstvo v individuálnych prípadoch hospodárskej súťaže od včasných štádií ich spracovania;
- poskytovať podrobné poradenstvo v najdôležitejších prípadoch hospodárskej súťaže, ktoré nastoľujú komplexné ekonomické otázky, a ktoré si konkrétne vyžadujú dômyselnú kvantitatívnu analýzu.

1.7 Referentovi pre vypočúvanie boli medzitým udelené väčšie právomoci a autonómia v úlohe garantovania práva na obhajobu v určitých konkurenčných konaniach. Zodpovedá sa priamo zodpovednému komisárovi a nedostáva pokyny od GR pre hospodársku súťaž. Môže zasahovať, kedykoľvek sa vyskytnú legitímne procesuálne otázky, organizuje a vedie ústne vypočutia objektívne a rozhoduje, či tretie strany by mali byť vypočuté a či môžu byť predložené nové dokumenty. Vo všetkých otázkach sa obracia na príslušného komisára.

2. Uplatňovanie antitrustových pravidiel – články 81 a 82 Zmluvy

2.1 V októbri 2003 Komisia začala konečnú fázu v procese reformy vykonávania antitrustových pravidiel EÚ (známych ako modernizačný balíček), aby uľahčila uplatňovanie vykonávacích právomocí udelených orgánom pre hospodársku súťaž a stanovila mechanizmy spolupráce s národnými orgánmi hospodárskej súťaže a národnými súdmi ustanovenými nariadením 1/2003.

2.2 Modernizačný balíček obsahuje nové vykonávacie nariadenie, ktoré rieši formy vypočúvania zainteresovaných strán a celý rad iných procedurálnych otázok, ako napríklad prístup k fasciklom s písomnými podkladmi a zaobchádzanie s dôvernými informáciami. Šesť návrhov oznámení sa týka čiastočne mechanizmov spolupráce v rámci európskych orgánov pre hospodársku súťaž a medzi Komisiou a národnými súdmi, konceptu vplyvu na obchod medzi členskými štátmi, riešenia sťažností a usmerňovacích listov, ktoré sa majú

vydávať, aby pomáhali spoločnostiam pri posudzovaní nových alebo nevyriešených otázok. Komentáre k modernizačnému balíčku ako celku sú uvedené v stanovisku EHSV. (1)

2.3 V roku 2003 Komisia prijala päť rozhodnutí proti nezákonným horizontálnym dohodám, ktoré sa týkajú: francúzskeho hovädzieho mäsa, sorbátov, elektrických a mechanických uhlíkových a grafitových výrobkov, organických peroxidov a priemyselných medených potrubí. Uvalené pokuty predstavovali celkovo 400 miliónov eur. Nastavená úroveň pokút by mala pôsobiť ako odstrašujúci prostriedok. Do vyšetrovania patria kontroly v spoločnostiach. Úplná imunita je udelená spoločnostiam, ktoré ako prvé odhalia existenciu dohody a poskytnú dostatočný dôkaz, aby sa mohlo vykonať vyšetrovanie. Komisia vyjadrí priaznivé stanovisko v prípadoch, kde dohody medzi spoločnosťami neobmedzujú hospodársku súťaž na relevantných trhoch a kde spotrebiteľia ťažia z takejto spolupráce. Aj v roku 2003 Komisia rozhodovala v troch prípadoch porušovania článku 82, ktoré súvisia:

- so sadzbami aplikovanými spoločnosťou Deutsche Telekom AG u konkurenčných spoločností za prístup k miestnej infraštruktúre jej telekomunikačnej siete,
- s cenovou stratégiou spoločnosti Wanadoo pri ADSL službách,
- so zneužívaním dominantného postavenia spoločnosti Ferrovie dello Stato SpA na trhoch pri prístupe k železničnej sieti, vlečeniu a osobnej doprave.

3. Pokrok v politike hospodárskej súťaže na úrovni sektoru

3.1 Rok 2003 priniesol výrazný, hoci nie celkom uspokojivý, pokrok pre liberalizačný proces v energetickom sektore (elektrická energia a plyn). V júni bol schválený legislatívny balíček, ktorý zabezpečuje, že všetci európski spotrebiteľia budú schopní zvoliť si svojho dodávateľa do 1. júla 2007. Tieto ustanovenia majú za cieľ zabezpečiť rovnováhu medzi iniciatívami vybudovať novú infraštruktúru a dokončením spoločného trhu.

3.2 Napriek tomu, medzi spotrebiteľmi a podnikmi v rôznych krajinách EÚ pretrvávajú nespokojnosť, ktorá sa týka trvalo vysokých cien a relatívnej účinnosti týchto služieb. Hlavne v nových členských štátoch sociálni partneri a spotrebiteľské organizácie silne zdôrazňujú potrebu národných orgánov pre hospodársku súťaž a regulátorov verejnoprospešných podnikov, ktorým má byť zaručená úplná nezávislosť.

(1) Ú.v. 80 zo dňa 30. 3. 2004

3.2.1 Keď sa zavedie vhodná a komplexná legislatíva, stáva sa občas, najmä v nových členských štátoch, že sa orgány poverené kontrolou a stanovovaním predpisov stretávajú s prekážkami pri plnení svojich úloh nezávislým spôsobom – preto sa často stalo, že sektorové predpisy neboli schopné presadzovať ani záujmy konzumentov, ani účinnosť trhov. Výbor je priaznivo naklonený funkčnejšiemu vzťahu medzi politikou hospodárskej súťaže a politikami na ochranu spotrebiteľov. Lepšie organizované a zaangażované hnutie spotrebiteľov bude môcť prispievať aj k rozhodovaniu verejných orgánov a poskytne informácie o trhoch a postupoch v rozpore so zásadami hospodárskej súťaže.

3.3 V oblasti poštových služieb smernica prijatá v roku 2002 je zameraná na dokončenie vnútorného trhu, hlavne prostredníctvom progresívnej redukcie vyhradenej oblasti a liberalizácie odchádzajúcej cezhraničnej pošty. Okrem toho, na základe dohody dosiahnutej Európskou radou, Komisia vykoná v roku 2006 štúdiu hodnotenia dopadu univerzálnych služieb pre každý členský štát. Vychádzajúc z výsledkov danej štúdie prijme návrh úplne otvoriť poštový trh od roku 2009, vrátane opatrení na zabezpečenie univerzálného charakteru služby.

3.4 Konečný termín pre transponovanie nového regulačného balíčka o elektronických komunikáciách vypršal v júli 2004. Komisia vo svojej správe v danej veci zdôraznila hlavne nasledovné princípy: trhy musia byť analyzované na báze princípov hospodárskej súťaže; záväzky môžu byť udelené len podnikom s dominantným postavením; so všetkými službami elektronickej komunikácie a sieťami sa musí zaobchádzať podobným spôsobom (technologická neutralita). Rozvoj a zovšeobecnený prístup k elektronickým komunikáciám sami o sebe nepostačujú na opakované spustenie hospodárskeho rastu. Z tohto dôvodu je veľmi dôležité zvýšiť úroveň vedomostí a zručností všetkých tých, od ktorých sa žiada, aby používali informačné a komunikačné technológie.

3.5 V sektore leteckej dopravy sa Komisia v roku 2003 rozhodla, že začne vyčerpávajúci dialóg, nevzťahujúci sa na konkrétne prípady, so všetkými zainteresovanými stranami v priemysle, s cieľom vypracovať transparentné smernice o otázkach uplatňovania hospodárskej súťaže v oblasti leteckých aliancií a fúzií leteckých spoločností.

3.5.1 Tiež sa musí dosiahnuť pokrok v definovaní a vykonávaní spoločných smerníc o uplatňovaní antitrustových pravidiel v železničiarstvom sektore, pokiaľ ide o nákladnú aj osobnú dopravu.

3.5.2 Okrem toho došlo k pokroku v priemyselnom dialógu v sektoroch námornej dopravy, distribúcie motorových vozidiel a poisťovníctva s cieľom revidovať alebo prijať vhodné právne predpisy o blokovaných výnimkách

3.5.3 Uvedený dialóg by mal takisto zohľadniť porovnateľné formy daňových systémov.

3.6 *Média*: Komisia pokladá mediálny pluralizmus za zásadný pre rozvoj EÚ aj kultúrnej identity členských štátov, ale zdôrazňuje, že zodpovednosť za kontrolu koncentrácie médií spočíva primárne na členských štátoch. Uplatňovanie nástrojov politiky hospodárskej súťaže je obmedzené na riešenie štruktúry základného trhu a hospodárskeho dopadu správania mediálnych podnikov a na kontrolu štátnej pomoci. Nemôžu nahradiť národné kontroly koncentrácie médií a opatrenia na zabezpečenie mediálneho pluralizmu. Funkcia pravidiel hospodárskej súťaže je obmedzená na riešenie problémov spôsobených vytvorením alebo posilnením dominantného postavenia na príslušných trhoch a vylúčením konkurentov z týchto trhov.

3.6.1 Je možné vidieť, že prístup Komisie, hoci je teoreticky správny, nedokázal zabrániť alebo čeliť dominantnému postaveniu a súvisiacim antikonekurenčným praktikám hlavne v určitých krajinách. Týka sa to rôznych trhov a trh televíznej reklamy, ktorý ešte nebol dostatočne preskúmaný, má narastajúcu dôležitosť, pokiaľ ide o ochranu pluralizmu.

3.6.2 Okrem toho, metódy, ktoré niektoré mediálne skupiny používajú na posilnenie dominantného postavenia, boli prehliadané, hlavne používanie finančných praktík vedúcich k odstraňeniu záujemcov o prevzatie podniku a viacnásobné hlasovacie práva, ktoré umožňujú menšinovým akcionárom kontrolovať spoločnosť cez hlasovacie práva nad rámec ich držby akcií.

3.6.3 Komisia preto bude musieť byť mimoriadne ostrážitá pri uplatňovaní pravidiel a postupov hospodárskej súťaže.

3.7 *Slobodné povolania*: Štúdia vykonaná pre Komisiu Ústavom pre vyššie štúdiá so sídlom vo Viedni (IHS) bola sprístupnená verejnosti. Táto štúdia odhaľuje rôzne úrovne regulácie poskytovania služieb medzi členskými štátmi a medzi rôznymi profesiami. Táto štúdia dospieva k záveru, že v krajinách s menšou reguláciou a väčšou slobodou v profesiách je možné celkovo vytvoriť viac bohatstva.

3.7.1 Konferencia o regulácii profesionálnych služieb, ktorá sa konala v Bruseli v októbri 2003, zapojila 260 zástupcov profesií do diskusie o vplyvoch pravidiel a regulácií na podnikateľskú štruktúru a ochranu spotrebiteľa.

3.7.2 Na konferencii komisár Monti ohlásil zámer Komisie vydať správu o hospodárskej súťaži v profesionálnych službách v roku 2004. Táto správa, ktorá obsahuje niektoré dôležité náznaky a hlavné smerovania, bola uverejnená dňa 9. februára 2004.

4. Reforma systému kontroly fúzií

4.1 Dňa 27. novembra 2003 Rada dosiahla politickú dohodu o reforme nariadenia o fúziách, ktoré obsahuje väčšinu úprav navrhnutých Komisiou v decembri 2002. Tieto zmeny a doplnenia zahŕňali nelegislatívne opatrenia vytvorené na racionalizáciu rozhodovacieho procesu, zlepšenie hospodárskej analýzy a garantovanie lepšej ochrany práv na obhajobu. Okrem toho bol menovaný vedúci ekonóm pre hospodársku súťaž a boli vytvorené tímy za zabezpečenie toho, že závery budú úplne nezávislé. Viac informácií o hodnoteniach fúzií je možné nájsť v *Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o cezhraničných fúziách kapitálových spoločností*.⁽¹⁾

4.2 Cieľ: zabezpečiť, že sa kritérium hodnotenia podstaty v nariadení o fúziách (kritérium dominantného postavenia) bude týkať skutočne všetkých antikonkurenčných fúzií, pričom zároveň zabezpečí pretrvávanie právnej istoty. Kritériá hodnotenia podstaty boli porovnávané s kritériami hodnotenia „výrazného znižovania hospodárskej súťaže“ a napokon bola schválená nová formulácia kritéria: „koncentrácia, ktorá by výrazne narušila skutočnú hospodársku súťaž na spoločnom trhu alebo v jeho výraznej časti, hlavne ako výsledok vytvorenia alebo posilnenia dominantného postavenia, bude prehlásená za nekompatibilnú so spoločným trhom“.

4.2.1 Nové nariadenie vo výraze „*hlavne ako výsledok vytvorenia alebo posilnenia ...*“ naznačuje potenciál rozširovania rozsahu uplatňovania zákazu, ktorý už nie je prísne prepojený na požiadavku dominantného postavenia. Napriek tomu sa toto pravidlo bude musieť interpretovať vo svetle obsahu spoločnej deklarácie Rady a Komisie v článku 2 s odkazom na 25. úvodné odôvodnenie nariadenia⁽²⁾, ktoré uvádza, že tento koncept „*by mal byť interpretovaný ako týkajúci sa, presahujúci koncept dominantného postavenia, výlučne antikonkurenčných*

dôsledkov koncentrácie vyplývajúcich z nekoordinovaného správania sa podnikov, ktoré by nemali dominantné postavenie na príslušnom trhu“. Z toho vyplýva, že rozsah bude naďalej definovaný vo vzťahu ku konceptu dominancie.

4.3 *Usmernenia o hodnotení horizontálnych fúzií*: t.j. fúzií medzi konkurujúcimi alebo potenciálne konkurujúcimi firmami. Tieto fúzie budú nezákonné len v tom rozsahu, v akom zvyšujú trhovú silu spoločností spôsobom, ktorý má pravdepodobne nepriaznivé dôsledky pre spotrebiteľov, hlavne vo forme vyšších cien, horšej kvality produktov, alebo zredukovaného výberu. Nezávisle od toho, či antikonkurenčné vplyvy vyplývajú z vytvorenia alebo posilnenia jedného dominantného hráča na trhu alebo zo situácie oligopolu. Vplyv fúzie však bude okrem toho hodnotený vo vzťahu k tomu, čo by sa inak na príslušnom trhu odohralo za neprítomnosti koncentrácie. To môže napríklad znamenať, že akvizícia firmy na pokraji bankrotu by neodôvodňovala intervenciu Komisie.

4.4 *Nové najlepšie praktiky*: v rámci balíčka reforiem za rok 2002 sa uskutočnila a vo februári 2003 dokončila konzultácia, ktorej cieľom bolo poskytovať usmernenia pre zainteresované strany o každodennom vedení konaní o kontrole fúzií v EÚ.

5. Medzinárodná spolupráca

5.1 Komisia je aktívnym účastníkom v pracovnej skupine medzinárodnej siete pre hospodársku súťaž (*International Competition Network –ICN*) pre multijurisdikčnú kontrolu fúzií. Aktivity skupiny boli rozdelené do troch podskupín:

- oznamovanie a procedúry,
- techniky vyšetrovania,
- analytický rámec.

5.1.1 Komisia sa zúčastňuje vo všetkých troch podskupinách. Základným cieľom je zlepšiť vzájomné pochopenie medzi rôznymi jurisdikciami, aby boli aktivity kontroly fúzií ešte efektívnejšie.

5.1.2 Všeobecnejšie povedané, ICN funguje ako virtuálna sieť medzi rôznymi národnými orgánmi garantujúcimi hospodársku súťaž, s cieľom umožniť medzinárodnú spoluprácu a predkladať návrhy na zredukovanie nákladov na reguláciu a podporiť procedurálnu harmonizáciu a skutočné zblížovanie.

⁽¹⁾ Ú.v. C 117 zo dňa 30.4.2004

⁽²⁾ Nariadenie Rady 139/2004, zo dňa 20. januára 2004

5.1.3 Druhá konferencia ICN, ktorá sa konala v Meride, Mexiko v júni 2003, zdôraznila potrebu prijať jasný a jednoducho dostupný jazyk v oblasti pravidiel hospodárskej súťaže a tiež zdôraznila strategické postavenie aktivít, ktoré podporujú hospodársku súťaž v oblasti regulovaných sektorov s cieľom znížiť náklady na ich správu a prekonať prekážky, ktoré bránia vzájomnému pochopeniu medzi jednotlivými súdnymi systémami, hlavne v oblastiach politik týkajúcich sa fúzií.

6. Štátna pomoc

6.1 Kontrola štátnej pomoci sa zameriava na vplyvy opatrení pomoci udelených členskými štátmi podnikom na hospodársku súťaž. Cieľ: zabezpečiť, aby vládne intervencie nezasahovali do hladkého fungovania vnútorného trhu, podporiť hospodársku súťaž a konkurenčné trhy a zlepšiť štrukturálne reformy. Mimoriadna pozornosť sa venuje zabezpečeniu toho, aby prospešné vplyvy liberalizácie neboli podkopané opatreniami štátnej pomoci. *Štokholmské zasadnutie Európskej rady*: členské štáty majú zredukovať všeobecnú úroveň štátnej pomoci a presmerovať ju na horizontálne ciele v záujme Spoločenstva (posilňovanie hospodárskej a sociálnej súdržnosti, zamestnanosť, ochrana životného prostredia, podpora výskumu a vývoja malých a stredných podnikov). Komisia považuje vymáhanie pomoci nezákonne poskytnutej členskými štátmi za prioritu.

6.1.1 V tomto kontexte je neúspech celého radu členských štátov pri otvorení ich verejného obstarávania pre účastníkov z ostatných členských štátov veľmi poľutovaniahodný. Verejné obstarávanie v EÚ predstavuje celkovo viac ako 1 500 miliárd eur ročne a obyčaj niektorých členských štátov uprednostňovať národné podniky škodí hospodárskej súťaži a prispieva k daňovému zaťaženiu spotrebiteľov.

6.2 *Štátna pomoc pre záchranu a reštrukturalizáciu firiem v ťažkostiach*: Príslušné usmernenia, ktorých platnosť vypršala v októbri 2004, stanovovali, že verejnú pomoc bolo možné považovať za kompatibilnú len za splnenia určitých prísnych podmienok. Tieto usmernenia boli revidované, s osobitným zameraním na tieto otázky:

- zabezpečiť, aby pomoc na záchranu bola obmedzená na vratnú, dočasnú, krátkodobú finančnú podporu, ktorá sa poskytuje len pokiaľ je to nevyhnutné na realizáciu komplexného plánu reštrukturalizácie;
- zamerať kontroly štátnej pomoci na veľké podniky, ktoré obchodujú v celej EÚ;
- posilniť princíp, že príjemca pomoci je povinný financovať veľkú časť nákladov na reštrukturalizáciu bez akejkoľvek štátnej pomoci, hlavne v prípade veľkých podnikov;

— uplatňovanie princípu „jednorázovej (jedinej) pomoci“.

6.3 *Viacsektorový rámec pre veľké investičné projekty*: prísne pravidlá v sektoroch so štrukturálnymi ťažkosťami. Zoznam takýchto sektorov sa mal vytvoriť do konca roka 2003. V dôsledku metodických a technických ťažkostí sa Komisia rozhodla odložiť prijatie zoznamu a rozšíriť existujúce prechodné pravidlá pre veľké investičné projekty v „citlivých“ sektoroch do decembra 2006.

6.4 *Pomoc pre výskum a vývoj pre malé a stredné podniky*: pomoc pre výskum a vývoj môže prispieť k hospodárskemu rastu, posilňovaniu konkurencieschopnosti a zvyšovaniu zamestnanosti. Pre malé a stredné podniky je to mimoriadne dôležité.

6.5 *Environmentálna pomoc, pomoc pre výskum a vývoj, pomoc vzdelávaniu, fiškálna pomoc*: V posledne menovanej oblasti sa venovala mimoriadna pozornosť alternatívnym metódam zdaňovania, ako napríklad metóda nákladov zvýšených o prirážku (zdaniteľný príjem vypočítaný na báze paušálnej sadzby ako percento čiastky prevádzkových nákladov a výdavkov). V oblasti sektorovej pomoci (pozri hlavne uplatňovanie dočasne defenzívneho mechanizmu (TDM)), zohľadnili sa tieto sektory: oceliarstvo, telekomunikácie, uhlie, železničná doprava, kombinovaná doprava, cestná, námorná doprava a letecká doprava.

6.6 *Polnohospodárstvo*: dňa 23. decembra 2003 Komisia prijala nové nariadenie, ktoré zavádza režim blokových výnimiek pre určité kategórie štátnej pomoci, čo znamená, že členské štáty ich už nepotrebujú oznamovať vopred Komisii na schválenie. Toto nové nariadenie, ktoré sa bude uplatňovať do konca roka 2006, sa týka štátnej pomoci poskytnutej malým a stredným podnikom v poľnohospodárskom sektore. Vzhľadom na definíciu malých a stredných podnikov (nie viac ako 250 zamestnancov, obrat menej ako 40 miliónov eur alebo rozpočet nie viac ako 27 miliónov eur), dané ustanovenia sa vzťahujú takmer na všetky podniky poľnohospodárskeho sektora. Nakoniec, Komisia zavádza nový štandard transparentnosti: zhrnutie všetkých vyňatých opatrení štátnej pomoci, podľa členského štátu, bude uverejnené na Internete päť dní pred prvým vyplatením pomoci, aby sa zabezpečilo, že všetky zainteresované strany budú mať všetky potrebné informácie.

7. Všeobecné hodnotenie

7.1 Po zosumarizovaní a predložení istých pripomienok k XXXIII. správe Komisie o politike hospodárskej politiky v roku 2003 treba pristúpiť k formulovaniu pár všeobecných pozorovaní o správe ako celku a hlavne o jej najvýznamnejších aspektoch zameraných na budúcnosť.

7.2 Vztah medzi politikou hospodárskej súťaže a politikou hospodárskeho rastu

7.2.1 Zavedenie nových procedúr pre aplikovanie antitrustových pravidiel, revízia nariadenia o fúziách a nové organizačné usporiadanie v Komisii zefektívniili politiku hospodárskej súťaže Európskej únie a otvorili ju pozitívnemu vzťahu s podnikmi a spotrebiteľmi.

7.2.2 Politika hospodárskej súťaže umožnila EÚ vykonať výrazný krok vpred v liberalizačnom procese, a to obnovou všetkých hospodárskych sektorov podľa logiky a dynamiky trhu a tak prakticky prispieť k vytvoreniu spoločného európskeho trhu. Politika hospodárskej súťaže je preto veľmi dôležitá a musí jej byť vždy daná úplná autonómia.

7.2.3 Politika hospodárskej súťaže však sama osebe nedokáže splniť akútnu potrebu intenzívneho obratu v raste v celej EÚ a potrebu politiky trvalo udržateľného rozvoja založenej na inovácii a sociálnom dialógu. Štrukturálne zmeny vo výrobe a svetovom obchode, začínajúc od zmien vytvorených novým technologickým systémom, vyžadujú od Komisie, aby spustila a koordinovala iné nástroje hospodárskej politiky. Cieľom je ochrániť a oživiť konkurencieschopnosť európskej ekonomiky a podporiť hospodársku a sociálnu súdržnosť, zamestnanosť a ochranu životného prostredia za súčasnej podpory hlavných, dôležitých výskumných a rozvojových programov. Pozície zaujaté Komisiou v jej *Oznámení o podporovaní štrukturálnej zmeny: priemyselná politika pre rozšírenú Európu* a stanovisko EHSV k tomuto oznámeniu⁽¹⁾ naznačujú uberanie sa týmto smerom. Lisabonská agenda načrtáva cestu vpred. Jej implementácia sa však musí umožniť a urýchliť na všeobecnej i odvetvovej úrovni.

7.2.3.1 Na úrovni sektora, pri potvrdení daných bodov zaradených do stanoviska EHSV zo dňa 30. júna 2004 o programe *LeaderSHIP 2015 – Definovanie budúcnosti európskeho staviteľstva lodí a opravárenského priemyslu konkurencieschopnosť cez dokonalosť*⁽²⁾, EHSV opakovane prízvukuje potrebu naďalej presadzovať nový úplne integrovaný prístup definovaný Radou pre hospodársku súťaž z novembra 2003 s cieľom posilniť priemyselnú hospodársku súťaž a povzbudiť vo všetkých sektoroch výskum, vývoj a inovácie.

7.3 Štátna pomoc a služby všeobecného záujmu

7.3.1 Proces reformy zameraný na modernizáciu a zjednodušenie procedúr pre kontrolu štátnej pomoci zaznamenal výrazný pokrok, po kurze vytýčenom štokholmským zasadnutím Európskej rady na zredukovanie výšky štátnej pomoci a jej presmerovanie na horizontálne ciele v záujme Spoločenstva, vrátanie cieľov súdržnosti. Príkladom uvedeného

je celý rad opatrení prijatých Komisiou, ako napríklad rozšírenie rozsahu pomoci pre výskum a rozvoj; vytváranie usmernení o dohodách o transfere technológií, o reštrukturalizácii spoločností v ťažkostiach, a o pomoci na vzdelávanie a na ochranu životného prostredia; ako i vytvorenie multisektorových pravidiel pre hlavné investičné projekty.

7.3.2 Svojim rozsudkom v prípade *Altmark* v júli 2003 Súdny dvor potvrdil, že kompenzácia spoločnostiam zodpovedným za poskytovanie služieb všeobecného záujmu bude vylúčená z definície štátnej pomoci, a to za nových podmienok. Existujú tu však stále niektoré nevyriešené otázky, predovšetkým čo sa týka stanovenia optimálneho vzťahu medzi štátnou pomocou a službami všeobecného záujmu. (SVZ). Charakter podmienok stanovených súdom si vyžaduje zvýšenie právnej istoty, hlavne v oblasti odhadu nákladov, definovania spôsobu financovania služieb⁽¹⁾ a popis záväzkov verejnej služby s nárokom na kompenzáciu. Medzitým Zelená kniha o službách všeobecného záujmu (SVZ), uverejnená v máji 2003, už potvrdila potrebu zväziť, či princípy, ktoré riadia SVZ, by mali byť ďalej upevnené vo všeobecnom komunitárnom rámci, a definovať optimálne pravidlá pre služby a opatrenia, aby sa zvýšila právna istota pre všetkých účastníkov trhu.

7.3.3 Tam, kde nie sú správne definované a financované, povinnosti univerzálnych služieb by mohli spôsobiť, že spoločnosti s takýmito záväzkami budú vystavené narastajúcim stratám, vďaka potenciálnemu vstupu konkurentov do najziskovejších oblastí svojej činnosti.

7.3.4 EHSV by preto chcel zdôrazniť potrebu, už zvýraznenú v jeho stanovisku⁽³⁾ k Zelenej knihe Komisie, prijať jasný právny text o SVZ, aby sa zabezpečil efektívny a spravodlivý prístup pre všetkých používateľov k vysokokvalitným službám, ktoré spĺňajú ich požiadavky. Okrem toho, odporúča čo možno najširšie podnecovanie dialógu so sociálnymi partnermi a mimovládnyimi organizáciami, hlavne týkajúceho sa reorganizácie a fungovania sociálnych služieb.

7.4 Slobodné povolania

7.4.1 Hĺbková analýza vykonaná Komisiou v oblasti regulačných systémov pre služby v kategórii slobodných povolaní v členských štátoch sa ukázala byť veľmi užitočnou, nakoľko poukázali na potrebu po príslušnom zvážení zrevidovať reštriktívne opatrenia v tejto oblasti a sproduktívniť veľké zdroje kultúry a poznatkov existujúce vo svete slobodných povolaní a obdať ich väčšou konkurencieschopnosťou. To jasne prináša hlavné výhody nielen samotným vykonávateľom slobodných povolaní, ale aj firmám a spotrebiteľom.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 302 zo dňa 07.12.2004

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 157 zo dňa 28.6.2005

⁽³⁾ Ú. v. 80 zo dňa 30. 3. 2004

7.4.2 Princíp opakovaný niekoľkokrát súdnym dvorom je teraz všeobecne akceptovaný, konkrétne, že poskytovatelia profesionálnych služieb musia tiež rešpektovať pravidlá hospodárskej súťaže. Hoci je absolútne pravdou, že ekonomické kritériá nemôžu byť jediným parametrom, podľa ktorého sa hodnotia profesionálne služby, pretože nie sú jednoducho opakovanými technickými aplikáciami, ale skôr službami, ktoré aplikujú vedomosti na problém, tiež je pravdou, že ide o ekonomickú činnosť, ktorá, keď sa vykonáva s ohľadom na pravidlá hospodárskej súťaže, vytvára väčší prospech a môžu významne prispieť k realizácii lisabonskej agendy.

7.4.2.1 Obsah oznámenia Komisie *Hospodárska súťaž v službách v oblasti slobodných povolání* (*) je zaujímavý v tomto ohľade. Táto správa skutočne zdôrazňuje dôležitú úlohu, ktorú profesionálne služby v oblasti slobodných povolání môžu hrať pri zlepšovaní konkurencieschopnosti európskeho hospodárstva, keďže ide o veľmi dôležité vstupy pre podniky a rodiny. Na druhej strane využíva empirický výskum na prediskutovanie negatívnych vplyvov, ktoré pre spotrebiteľov môžu mať a majú prehnané alebo zastaralé právne úpravy, ako napríklad tie, ktoré sa týkajú cenotvorby, reklamy, vstupných požiadaviek, výhradných práv a podnikateľskej štruktúry.

7.4.3 Prioritou je preto implementovať a urýchliť proces reformy. Preto EHSV nalieha na Komisiu, aby dodržala svoj záväzok uverejniť novú správu o „pokroku pri eliminovaní reštriktívnych a neodôvodnených pravidiel“ v roku 2005. V tomto kontexte sa Komisia tiež zaviazala, že bližšie preskúma prepojenie medzi úrovňou regulácie, hospodárskymi výsledkami (cenami a kvalitou) a spokojnosťou spotrebiteľov.

7.4.4 EHSV zároveň pripomína dôležitosť rozhodnutia súdneho dvora z 9. októbra 2003 v prípade *Consortio Industria Fiammiferi*, ktorý umožňuje národným orgánom „ prestať uplatňovať“ národné pravidlá, ktoré zavádzajú spoločnosti konať v rozpore s článkom 81 Zmluvy o založení ES.

7.4.5 Nakoniec je potrebné presadzovať väčšie a uvedomelejšie zapojenie zainteresovaných kategórií do reformného procesu.

7.5 Pluralita informácií a právo v oblasti hospodárskej súťaže

7.5.1 Vo svojej XXXIII. správe o politike hospodárskej súťaže Komisia uvádza, že udržiavanie a rozvoj mediálneho

pluralizmu a slobody pre poskytovanie a príjem informácií sú základnými cieľmi Európskej únie ako hodnoty veľmi dôležité pre demokratický proces. Tiež uvádza, že zodpovednosť za kontrolu koncentrácie médií spočíva primárne na členských štátoch. Ako ďalej uvádza, uplatňovanie nástrojov politiky hospodárskej súťaže v mediálnom sektore je obmedzené na riešenie problémov vzniknutých vytvorením alebo posilnením dominantného postavenia na príslušných trhoch a odstránenie konkurentov z týchto trhov. Podľa názoru EHSV je rozlišovanie medzi úlohami EÚ a úlohami národných vlád pomerne nejasné a tiež ponecháva nezodpovedané viaceré dôležité otázky:

— Malo by sa uviesť, že v rôznych členských štátoch existujú rôzne nariadenia a prístupy, ktoré si vyžadujú harmonizáciu: Komisia začala tento proces v roku 1989 a potom pokračovala v roku 1997 smernicou „*Televízia bez hraníc*“, ktorej cieľom nebola len hospodárska efektívnosť, ale aj rešpektovanie kultúrnej rozmanitosti, ochrana menším, právo na odpoveď, atď.

— Je nutné rozlišovať v mediálnej oblasti medzi všeobecnými antitrustovými pravidlami a pravidlami špecificky vytvorenými na ochranu pluralizmu informácií. Prevádzkové pravidlá hospodárskej súťaže sú základnou podmienkou pre podporu pluralizmu, ale nepostačujú samy osebe. Na rozdiel od konkurenčného systému, v ktorom trhová sila každej spoločnosti musí čeliť iniciatíve a aktivitám konkurenčných spoločností, podpora a obrana pluralizmu si vyžaduje výslovné uznávanie práva verejnosti na efektívny prístup k nezávislým zdrojom informácií a alternatívu a potenciálne sa líšiacie informácie, právo, ktoré by malo byť chránené na všetkých úrovniach.

— Nakoniec, proces postupného zblížovania medzi telekomunikáciami, IT, rozhlasom a televíziou a (kníh)tlačou sťažuje presnú identifikáciu štruktúr na rôznych trhoch. Nebezpečenstvo nesprávneho pochopenia tohto procesu je, že sa zníži účinnosť pravidiel hospodárskej súťaže a princíp pluralizmu sa oslabí.

7.5.2 Nová európska ústava výrazne rozšíri pole pôsobnosti Komisie. EHSV je presvedčený, že nový právny rámec vleje ďalšiu energiu do úlohy Komisie pri usmerňovaní a/alebo priamom zasahovaní, aby sa chránila a rozvíjala sloboda a pluralizmus informácií.

Brusel 9. februára 2005

Predsedačka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

(*) COM(2004) 83 final zo dňa 9. februára 2004

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach a povinnostiach cestujúcich medzinárodnými železnicami“

KOM(2004) 143 v konečnom znení – 2004/0049 (COD)

(2005/C 221/02)

Dňa 28. apríla 2004 sa Rada rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom podľa článku 71 Zmluvy zakladajúcej Európske spoločenstvo stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola zodpovedná za prípravu prác Výboru v tejto veci, prijala svoje stanovisko dňa 17. januára 2005. Spravodajcom bol pán Chagas.

Na svojom 414. plenárnom zasadnutí (schôdzi z 9. februára 2005), prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledovné stanovisko počtom hlasov 119 za, 1 hlas proti a 4 členovia sa hlasovania zdržali.

1. Úvod

1.1 Tento návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach a povinnostiach cestujúcich medzinárodnými železnicami (ďalej nazývaný „Smernica kvality osobnej dopravy“) je súčasťou toho, čo je známe pod názvom **tretí železničný balík**, ktorý schválila Komisia 3. marca 2004. Iné prvky sú:

— Pozmeňujúca smernica 91/440/EHS o rozvoji železníc Spoločenstva (COM(2004) 139 final);

— Návrh smernice o certifikácii vlakových čiat (COM(2004) 142 final);

— Návrh nariadenia o kompenzácií v prípadoch nesplnenia zmluvnej kvality pre služby železničnej nákladnej dopravy (COM(2004) 144 final)

a

— Oznámenie Komisie o ďalšej integrácii európskeho železničného systému (COM(2004) 140);

— Pracovný dokument Komisie o postupnom otvorení trhu pre služby medzinárodnej železničnej osobnej dopravy (SEC(2004) 236).

1.2 **Prvý železničný balík** (známy tiež ako balík infraštruktúry) vstúpil do platnosti 15. marca 2001. Žiadalo sa, aby bol transponovaný do vnútroštátneho práva do 15. marca 2003. Obsahuje nasledovné prvky:

— Zmena smernice 91/440/EHS: medzi iným voľný prístup na trh pre medzinárodnú železničnú nákladnú dopravu na transeurópskej sieti železničnej nákladnej dopravy do 15. marca 2003 a celková liberalizácia medzinárodnej železničnej nákladnej dopravy do 15. marca 2008; ⁽¹⁾

— Rozšírenie pôsobnosti Európskej licencie železničných operátorov (zmena smernice 95/18/EC) ⁽²⁾;

— Harmonizácia ustanovení pre pridelenie kapacít železničnej infraštruktúry a vyberanie poplatkov za infraštruktúru a certifikát bezpečnosti (nahrádza smernicu 95/19/EC) ⁽³⁾.

1.3 V októbri 2003 predvolala Európska komisia deväť štátov pred Európsky súdny dvor pre neoznámene transpozície prvého železničného balíka do vnútroštátneho práva. V máji 2004 to ešte stále neoznámilo päť krajín a dva členské štáty implementovali ustanovenia do vnútroštátneho práva iba čiastočne.

⁽¹⁾ Smernica 2001/12/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 1 – stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22.

⁽²⁾ Smernica 2001/13/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 26 – stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22.

⁽³⁾ Smernica 2001/14/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 29 – stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22.

1.4 **Druhý železničný balík** bol uverejnený v Úradnom vestníku európskych spoločenstiev dňa 30. apríla 2004 a musí byť pretransponovaný do vnútroštátneho práva do 30. apríla 2006. Obsahuje nasledovné prvky:

- Zmenu smernice 91/440/EHS: Preloženie voľného prístupu na trh pre medzinárodnú nákladnú železničnú dopravu na termín do 1. januára 2006 a liberalizácia vnútroštátnej železničnej nákladnej dopravy vrátane kabotáže (ak dopravca, ktorý sídli v jednej krajine, zabezpečuje vnútroštátnu dopravu v inej krajine) od 1. januára 2007 ⁽¹⁾;
- Smernica o bezpečnosti na železničniciach Spoločenstva ⁽²⁾;
- Nariadenie zriaďujúce Európsku železničnú agentúru ⁽³⁾;
- Zmena smerníc o interoperabilite vysokorychlostného železničného systému (smernica 96/48/ES) a konvenčného železničného systému (smernica 2001/16/EC) ⁽⁴⁾.

1.5 Prvý a druhý železničný balík vytvorili právny základ pre vnútorný trh v železničnej nákladnej doprave. Opatrenia sa vzťahujú na prístup k trhu, udeľovanie licencií a certifikátu bezpečnosti železničným operátorom, prístupu k infraštruktúre a výpočtu poplatkov za prístup, vytváranie právneho rámca pre bezpečnosť na železničniciach a opatrenia na meranie technickej interoperability železničného systému.

1.6 Tento právny rámec, zavedený prvým a druhým železničným balíkom vyžaduje, ako to uviedol EHSV vo svojom stanovisku k druhému železničnému balíku ⁽⁵⁾, úplnú reštrukturalizáciu sektora a vytvorenie nových úradov a kompetencií.

1.7 V tomto návrhu Komisia navrhuje schváliť legislatívu, aby sa umožnila podobná ochrana pre medzinárodnú železničnú osobnú dopravu ako je tá, ktorej sa už tešia cestujúci leteckou dopravou, ktorých práva v prípade vydania viacerých rezervácií na jedno miesto a meškaní sú lepšie chránené.

2. Návrh Komisie

2.1 Závazky a kompenzácie

2.1.1 Návrh nariadenia upravuje záväzky železničných operátorov v prípade smrti alebo zranenia cestujúcich, alebo straty, či poškodenia ich batožiny.

⁽¹⁾ Smernica 2004/51/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 164 – stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

⁽²⁾ Smernica 2004/49/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 44 – stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

⁽³⁾ Smernica 2004/881/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 1 – stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

⁽⁴⁾ Smernica 2004/50/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 114 – stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

2.1.2 Za meškania sú stanovené minimálne kompenzačné poplatky (príloha III); tieto poplatky neovplyvňujú práva cestujúcich na dopravu.

Príloha III

Typ služby	Doba cestovania	50% kompenzácia v prípade	100 % kompenzácia v prípade
Medzinárodné cesty vcelku alebo sčasti zabezpečované službami podľa cestovného poriadku vysokorychlostnej železničnej dopravy	Do dvoch hodín	Meškania od 30 do 60 minút	Meškania viac ako 60 minút
	Vyššie dvoch hodín	Meškania od 60 do 120 minút	Meškania viac ako 120 minút
Medzinárodné cesty zabezpečované inými ako vysokorychlostnými vlakmi podľa cestovného poriadku	Do štyroch hodín	Meškania od 60 do 120 minút	Meškania viac ako 120 minút
	Vyššie štyroch hodín	Meškania od 120 do 240 minút	Meškania viac ako 240 minút

2.1.3 Návrh nariadenia úplne upravuje práva cestujúcich, ktorí zmeškajú svoj spoj, alebo ktorých lístky sú zrušené, ako aj zaobchádzanie so zákazníkmi v prípade meškaní alebo oneskorených prípojov.

2.2 Dostupnosť informácií a predaj lístkov

2.2.1 Príloha I upravuje minimálne množstvo informácií, ktoré musia železniční operátori poskytnúť pred cestou, počas cesty a po ceste. Príloha II stanovuje minimálne množstvo informácií, ktoré je potrebné poskytnúť o lístku.

2.2.2 Železniční operátori musia predávať lístky alebo kumulatívne lístky (kilometrická banka) do centrálnych staníc a okolitých oblastí. Za týmto účelom musí pracovať spolu niekoľko železničných operátorov a musia podpísať kontrakty kvôli predaju kumulatívnych lístkov. Tieto lístky musia byť ponúkané na predaj pri priehradkách (okienkach) na predaj lístkov, v automatoch, telefonicky alebo na internete. Ak sú priehradky na predaj lístkov zatvorené, alebo automaty pokazené, musí byť možnosť zakúpiť medzinárodné lístky vo vlaku. Predajcovia systému musia byť otvorení pre všetkých železničných operátorov pre poskytovanie informácií a predaj lístkov.

2.2.3 Železniční operátori musia informovať verejnosť o plánoch na pozastavenie medzinárodných služieb.

2.3 *Ludia so zníženou pohyblivosťou*

2.3.1 Navrhované nariadenie upravuje pomoc pre ľudí so zníženou pohyblivosťou na stanici a vo vlakoch, ako aj pri nastupovaní, vystupovaní a prestupovaní z vlaku na vlak. Potrebu pomoci treba oznámiť 24 hodín vopred.

2.4 *Normy kvality služieb a postupy sťažností*

2.4.1 Od železničných operátorov sa žiada, aby stanovili normy kvality služieb (definované v Prílohe IV) a zaviedli systém riadenia kvality. Plnenie kvality musí byť publikované v každoročnej správe.

2.4.2 Musí sa zriadiť postup na podávanie sťažností, podľa ktorého sa musí poslať odpoveď zákazníkovi v takom jazyku, v akom bola sťažnosť podaná. Sťažnosť možno podať v ktoromkoľvek jazyku ktorejkoľvek krajiny, cez ktorú vlak prechádza. V každom prípade sú prípustné angličtina, francúzština a nemčina. Toto platí aj pre sťažnosti podávané osobne pri okienkach predaja cestovných lístkov.

3. **Zhodnotenie návrhu**

3.1 *Základné pripomienky*

3.1.1 Návrh Komisie sa zaoberá naraz dvoma oblasťami. Návrhy na zodpovednosť operátorov a kompenzácie v prípade meškaní, zrušení, poranení cestujúcich alebo poškodení majetku, a pomoc osobám s obmedzenou pohyblivosťou majú vcelku rovnakú pôsobnosť ako nariadenie o kompenzáciách a pomoci cestujúcim v prípade odoprenia nastúpenia na palubu a zrušenia, alebo dlhého meškania letov⁽¹⁾. Tento návrh sa zaoberá právami cestujúcich v druhom dopravnom sektore, t.j. na železnici.

3.1.2 Druhá oblasť sa týka zvláštneho rozsahu vecí. Vyžaduje, aby operátori spolupracovali pri zabezpečení toho, aby cestujúci dostali informácie o cestovných poriadkoch a cestovnom, a kupovali lístky v non-stop predajni v konkurenčnom systéme. To sa vzťahuje rovnako na spojenia medzi centrálnymi stanicami, ako aj stanicami v okolitých oblastiach okolo hlavných staníc. Tento návrh tesne súvisí

⁽¹⁾ Nariadenie (ES) č. 261/2004 Európskeho parlamentu a Rady z 11. februára 2004 stanovujúce všeobecné predpisy o kompenzáciách a pomoci cestujúcim v prípade odoprenia nastúpenia na palubu a zrušenia alebo dlhého meškania letov, a zrušenie nariadenia (EHS) č. 295/91.

s návrhom na zmenu smernice 91/440/EHS a s liberalizáciou medzinárodnej osobnej dopravy.

3.1.3 Normy pre informácie o cestovnom poriadku a cestovnom, a s niekoľkými výnimkami (napr. Thalys, Eurostar) pre výdaj lístkov sú splnené v rámci platného systému, v ktorom je medzinárodná doprava cestujúcich železničnou vykonávaná v rámci dohôd o spolupráci medzi železničnými operátormi alebo medzinárodnými skupinami. V rámci systému konkurenčných podnikov treba tieto ustanovenia dodržiavať a zlepšovať riadením alebo legislatívou.

3.2 *Oblasť pôsobnosti*

3.2.1 Návrh sa vzťahuje na medzinárodnú dopravu cestujúcich po železnici. Ustanovenia však môžu platiť aj pre prípoje z centrálnych staníc do staníc v okolitej oblasti.

3.2.2 EHSV upozorňuje na to, že prípojné služby môžu byť predmetom kontraktov na verejné služby.

3.2.3 Rozsah nariadenia je však obmedzený svojou definíciou „železničného podniku“ (článok 2.1). Podľa neho k nemu patria iba také podniky, ktorých základnou úlohou je doprava cestujúcich. Mohlo by sa to chápať aj tak, že železničné podniky, ktoré prevádzajú aj náklad, sú z nariadenia vylúčené. Toto nemožno akceptovať.

3.3 *Závazky a kompenzácie*

3.3.1 EHSV víta princíp zavedenia európskej legislatívy o kompenzáciách cestujúcich, keď služby nie sú zabezpečené uspokojivo alebo vôbec nie, a o záväzkoch železničných operátorov.

3.3.2 Je však dôležité zabezpečiť to, aby záväzná legislatíva posudzovala konkurenčných dopravných operátorov rovnako.

3.3.3 Je zrejmé, že kompenzácia pre cestujúcich medzinárodnými železnicami bude splatná skôr, než pre cestujúcich leteckou dopravou, napriek faktu, že pozemská železničná premávka vyžaduje dlhší čas cesty a má väčší potenciál pre poruchy. Napríklad refundácie cestovného sú splatné pre cestujúcich leteckou dopravou iba po meškaní piatich hodín.

3.3.4 V prípade meškania vlaku sa musia cestujúcim podávať jedlá a občerstvenie zdarma v rozumnom pomere k času čakania. V prípade leteckej dopravy je prahová minimálna doba dve hodiny alebo viac.

3.3.5 V prípade zrušených letov sa kompenzácia nemusí zaplatiť vtedy, keď bola spôsobená „mimoriadnymi okolnosťami.“ Tento základ pre výnimku z povinnosti neexistuje v prípade dopravy cestujúcich železnicou.

3.3.6 Podobne nariadenie o vzdušnej doprave nestanovuje kompenzáciu pre závažné škody vzniklé v dôsledku omeškaní alebo zrušení, kým nariadenie o železničnej doprave to stanovuje. Navrhované nariadenie okrem toho nestanovuje vyšší limit pre závažné škody.

3.3.7 Maximálny limit pre záväzkov (zodpovednosť) je stanovený na odlišných úrovniach pre príručnú batožinu a inú batožinu: 1 800 eur pre príručnú batožinu a 1 300 eur pre inú batožinu. Vyplýva to z dôvodovej správy, ktorú Komisia vypracovala k rozličným, ale porovnateľným dohodám (CIV pre železničný sektor a Montrealský dohovor pre vzdušný sektor). Z hľadiska cestujúceho nie je tento rozdiel pochopiteľný.

3.3.8 Navrhované nariadenie obsahuje rôzne ustanovenia pre záväzok operátora voči zákazníkovi v závislosti od toho, či bol alebo nebol operátor na vine. Operátor bude teda zodpovedný za stratu alebo poškodenie príručnej batožiny cestujúceho iba vtedy, ak je na vine on sám. V ostatných prípadoch bude operátor zodpovedný, či už to bude alebo nebude jeho vina.

3.3.9 Operátor nie je zodpovedný za meškania, keď boli tieto spôsobené výnimočnými výkyvmi počasia, prírodnými katastrofami, vojnovými alebo teroristickými akciami. Operátor je zodpovedný za meškание spôsobené akoukoľvek inou príčinou, či už je on sám na vine, alebo nie.

3.3.10 Vo všeobecnosti EHSV súhlasí so záväzkami bez ohľadu na vinu v prípade omeškania v akomkoľvek dopravnom sektore. Toto nie je otázka kompenzácie za škody v najužšom zmysle, skôr kompenzácie za služby, ktoré neboli poskytnuté. Zákazníkovi alebo spotrebiteľovi nezáleží na tom, kto chybu spôsobil. Navrhované obmedzenia sú vhodné.

3.3.11 Z navrhovaného nariadenia nie je jasné, či môže cestujúci v prípade meškania zrušiť svoju cestu a dostať plnú refundáciu svojho cestovného. Najmä v prípade služobných

ciest sa môže stať, že meškание urobí služobnú cestu bezpredmetnou.

3.4 Pomoc osobám s obmedzenou pohyblivosťou a iným cestujúcim

3.4.1 EHSV víta ustanovenia o pomoci ľuďom so zníženou pohyblivosťou.

3.4.2 Železniční operátori by mali zabezpečiť prístupné informácie pre všetkých cestujúcich – vrátane ľudí so zníženou pohyblivosťou, ako je definované v článku 2, odseku 21, tým, že umiestnia okienka v stánkoch s informáciami vo vhodnej výške, pripravia text vo väčšom fonte a v ľahko čitateľnej forme.

3.5 Informácie pre cestujúcich o lístkoch

3.5.1 EHSV víta ustanovenia o informáciách pre cestujúcich pred cestou, počas cesty a po nej (Príloha I). Najmä nedostatok informácií pred a počas cesty v prípade meškania spôsobuje značnú namrzenosť cestujúcich.

3.5.2 Vzhľadom na minimum informácií o lístkoch (Príloha II) by sa malo uviesť, či a kedy sa má lístok odovzdať a cestovné refundovať. Cestujúcemu je to často nejasné kvôli rozličným typom rezervačných systémov.

3.5.3 Nariadenie stanovuje (články 3, 5 a 6):

— že železniční operátori a (alebo) jazdní turné musia poskytnúť informácie o časoch cesty, cestovnom, prevoze bicyklov, atď. pre všetky služby, vrátane služieb ponúkaných inými operátormi, vo všetkých predajných systémoch (predaj lístkov pri okienku, telefón, internet alebo iné systémy, ktoré môžu byť k dispozícii v budúcnosti);

— že operátori musia pracovať spolu, aby predali priebežné lístky zákazníkovi cez všetky systémy predaja.

3.5.4 EHSV zásadne považuje za žiaduce, aby sa cestujúcim ponúkol systém rezervácií a informácií pod jednou strechou pre celú železničnú dopravu a s ňou súvisiace služby.

3.5.5 Sústreďuje však pozornosť na zvláštnosti železničnej dopravy:

— závislosť od siete a vzájomná závislosť medzinárodných diaľkových, vnútroštátnych diaľkových a miestnych služieb, vrátane trás verejnej služby, ktoré podliehajú iným zmluvným záväzkom;

— výhody krátkodobých rezervácií (spontánnych ciest), schopnosť nastúpiť na vlak v priebehu cesty a v mnohých prípadoch absencia požiadavky na miestenku;

— lístky, ktoré sú prevoditeľné medzi jednotlivcami.

3.5.6 Priamo uplatniteľné nariadenie nemôže vytvoriť vhodné zabezpečenie komplexnosti, ktorá vychádza zo súvislosti medzi službami medzinárodnej osobnej železničnej dopravy a regionálnymi službami v sieti, ktorá zahŕňa integráciu konkurenčných plánovaných operátorov. Napríklad je potrebné zväziť počet železničných staníc, ktoré to ovplyvní (centrálne stanice a stanice v oblastiach okolo nich).

3.5.7 Výbor zdôrazňuje, že tieto normy sa pre služby medzinárodnej železničnej osobnej dopravy vo veľkom rozsahu dodržiavajú. V systéme konkurenčných podnikov sa však musia tieto ustanovenia dodržiavať a zlepšovať prostredníctvom adekvátnej legislatívy.

3.6 Účinky nariadenia na zamestnancov

3.6.1 Článok 21 navrhovaného nariadenia uvádza, že železničný podnik je zodpovedný za svojich pracovníkov. Na druhej strane článok 22 spomína možnosť zlúčenia reklamácií, ku ktorým môžu patriť aj reklamácie proti pracovníkom. Musí byť absolútne jasné, že pracovníci železníc nie sú vystavení reklamáciám za zodpovednosť zo strany cestujúcich alebo tretích strán, ale že zodpovedný zostáva zamestnávateľ.

3.6.2 Vysoká kompenzácia za omeškania nevedie následkom toho železničných operátorov k prijatiu vyšších rizík čo do úrovne bezpečnosti kvôli vyhýbaniu sa nárokom na kompenzáciu. Rovnako bude vylúčené, aby železničné podniky vyvíjali prílišný tlak na svojich zamestnancov s rizikom, že zanedbajú pracovný, jazdný a oddychový čas. Okrem toho je nutné zabezpečiť, aby bol k dispozícii dostatočne veľký počet dobre vyškolených pracovníkov, aby sa splnili požiadavky na kvalitu.

3.6.3 Príloha IV o minimálnych normách na kvalitu služieb musí preto zahrňovať aj odbornú pripravenosť príslušného personálu. Toto platí nielen pre vlakové čaty, ale aj pre pracovníkov staníc a pracovníkov, ktorí spracúvajú sťažnosti.

4. Závery

4.1 EHSV víta návrh nariadenia o právach a povinnostiach cestujúcich medzinárodnými železnicami. Toto nariadenie rozširuje ustanovenia o ochrane, ktoré sa v súčasnosti vzťahujú iba na leteckú dopravu, aj na iný spôsob dopravy.

4.2 EHSV je však proti nerovnakému zaobchádzaniu s konkurenčnými spôsobmi dopravy. Ustanovenia, ktoré platia pre železničný sektor, nesmú byť prísnejšie, než tie pre sektor leteckej dopravy.

4.3 EHSV vidí priestor pre zlepšenie nariadenia pokiaľ ide o jednotlivé ustanovenia zodpovednosti za závažné škody, stanovenie horných limitov za zodpovednosť a za vynechania v prípade zrušenia vlakov.

4.4 EHSV by bol zásadne za refundáciu cestovného v prípade neposkytnutia služieb alebo ich neadekvátneho poskytnutia, či už to bola alebo nebola vina operátora, za predpokladu, že sa to vzťahuje na všetky spôsoby dopravy.

4.5 EHSV podporuje myšlienku informačných a rezervačných systémov pod jednou strechou, ktorý zaručí dobrú kvalitu služieb pre cestujúcich. Má však výhrady proti tomu, aby sa o tom rokovalo v tom istom nariadení, ako o kompenzáciách a zodpovednosti.

4.6 EHSV poukazuje na to, že zriadenie informačných a rezervačných systémov pod jednou strechou v systéme vzájomne prepojenom s prevádzkovateľmi siete v medzinárodnej vnútroštátnej, regionálnej doprave a doprave v rámci verejných služieb, s pridanou komplikáciou konkurenčných plánovaných operátorov, je veľmi zložitá, najmä vtedy, ak má byť tento systém dostupný cez všetky systémy predaja.

4.7 Zdôrazňuje, že prezentácia legislatívy o informáciách cestujúcim a o otázke lístkov za medzinárodnú dopravu cestujúcich železnicami by sa mala posudzovať v spojitosti so zmenou smernice 91/440/ES o liberalizácii medzinárodnej železničnej osobnej dopravy.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o kompenzácií v prípadoch nedodržania zmluvných požiadaviek na kvalitu služieb nákladnej železničnej dopravy“

KOM(2004) 144 v konečnom znení – 2004/0050 (COD)

(2005/C 221/03)

Dňa 28. apríla 2004 sa Rada na základe článku 71 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 17. januára 2005. Spravodajcom bol **pán Chagas**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal počas svojho 414. plenárneho zasadnutia v dňoch 9. a 10. februára 2005 (na schôdzi z 9. februára 2005) nasledovné stanovisko s počtom hlasov za: 130, pričom 2 členovia sa zdržali hlasovania:

1. Úvod

1.1 Predložený návrh nariadenia o kompenzácií v prípadoch nedodržania zmluvných požiadaviek na kvalitu služieb nákladnej železničnej dopravy (uvádzané ďalej ako „nariadenie o kvalite v nákladnej doprave“) tvorí súčasť **tretieho železničného balíka**, ktorý Európska komisia schválila 3. marca 2004. Ďalšími zložkami sú:

— zmena smernice 91/440/EHS: Liberalizácia medzinárodnej osobnej železničnej dopravy (KOM(2004) 139 v konečnom znení),

— návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach a povinnostiach cestujúcich prepravujúcich sa medzinárodnými železnicami (KOM(2004) 143 v konečnom znení),

— návrh nariadenia o kompenzácií v prípadoch nedodržania požiadaviek na kvalitu služieb nákladnej železničnej dopravy (KOM(2004) 144 v konečnom znení),

a

— oznámenie Komisie o ďalšej integrácii európskeho železničného systému (KOM(2004) 140 v konečnom znení),

— pracovný dokument úradníkov Komisie o postupnom otvorení trhu pre medzinárodné služby pre cestujúcich železnicami (SEC(2004) 236).

1.2 **Prvý železničný balík** (nazývaný aj infraštruktúrny balík) vstúpil do platnosti 15. marca 2001 a musel byť zapracovaný do národnej legislatívy do 15. marca 2003. Obsahuje nasledujúce zložky:

— zmena smernice 91/440/EHS, vrátane voľného prístupu na trh pre medzinárodnú nákladnú železničnú dopravu na transeurópskej sieti nákladnej železničnej dopravy do 15. marca 2003 a liberalizácia celej medzinárodnej nákladnej železničnej dopravy do 15. marca 2008 ⁽¹⁾,

— rozšírenie rozsahu smernice o európskej licencii pre železničné podniky (zmena smernice 95/18/ES) ⁽²⁾,

— harmonizácia ustanovení, ktorými sa riadi pridelovanie kapacít železničnej infraštruktúry a vymáhanie poplatkov za používanie železničnej infraštruktúry a potvrdenia o bezpečnosti (nahrádza smernicu 95/19/ES) ⁽³⁾.

1.3 V októbri 2003 podala Európska komisia sťažnosť na deväť členských štátov na Európsky súdny dvor za nedostatky pri zavádzaní prvého železničného balíka do národnej legislatívy. Do mája 2004 ešte stále nepodaloz oznámenie päť krajín a dva členské štáty zaviedli do národnej legislatívy iba niektoré ustanovenia.

⁽¹⁾ Smernica 2001/12/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 1 – Stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22.

⁽²⁾ Smernica 2001/13/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 26 – Stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22.

⁽³⁾ Smernica 2001/14/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 29 – Stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22.

1.4 **Druhý železničný balík** bol publikovaný v *Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev* 30. apríla 2004 a má byť zakomponovaný do národnej legislatívy do 30. apríla 2006. Obsahuje nasledujúce zložky:

- zmenu smernice 91/440/ES: presunutie slobodného prístupu na trh pre medzinárodnú nákladnú železničnú dopravu na 1. január 2006 a liberalizáciu národnej nákladnej železničnej dopravy, vrátane pobrežnej plavby, od 1. januára 2007 ⁽¹⁾,
- smernicu o bezpečnosti železníc Spoločenstva ⁽²⁾,
- nariadenie, ktorým sa zriaďuje Európska železničná agentúra ⁽³⁾,
- zmenu smernice o medzinárodnej prevádzke vysokorychlostného železničného systému (96/48/ES) a konvenčného železničného systému (2001/16/ES) ⁽⁴⁾.

1.5 Prvý a druhý železničný balík poskytli právny základ pre zriadenie jednotného trhu nákladnej železničnej dopravy. Opatrenia zahŕňajú prístup na trh, udeľovanie licencií a certifikátov bezpečnosti železničného podnikania, prístup k infraštruktúre a výpočet poplatkov za jej používanie, vytvorenie právneho rámca pre bezpečnosť železničnej dopravy a opatrenia na technické zabezpečenie medzinárodnej prevádzky systému železničnej dopravy.

1.6 Návrh je rozšírením existujúceho právneho rámca a umožní otvorenie trhu prostredníctvom opatrení na zlepšenie kvality nákladnej železničnej dopravy.

2. Návrh Komisie

2.1 Zámerom návrhu nariadenia o kvalite v nákladnej železničnej doprave je zlepšiť nákladnú železničnú dopravu pomocou zmluvnej dohody o kompenzácií medzi železničnými podnikmi a zákazníkmi nákladnej dopravy. Komisia je toho názoru, že hlavnou príčinou skromnejšieho podielu železníc pri zvyšovaní úrovni nákladnej železničnej dopravy a jej klesajúceho podielu na trhu v porovnaní s inými spôsobmi (dopravy) je nedostatok kvality a spoľahlivosti nákladnej železničnej dopravy.

⁽¹⁾ Smernica 2004/51/EC – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 164 – Stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

⁽²⁾ Smernica 2004/49/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 44 – Stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

⁽³⁾ Nariadenie (ES) č. 881/2004 – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 1 – Stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

⁽⁴⁾ Smernica 2004/50/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 114 – Stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

2.2 Komisia očakáva, že uplatnenie schémy kompenzácií bude stimulom pre železničné podniky, aby zlepšili efektívnosť služieb nákladnej železničnej dopravy. Jej predpokladom je to, že konkurencia časom vyvine silný tlak na zlepšovanie kvality, ale podľa názoru Komisie nie je skutočné otváranie európskeho trhu nákladnej železničnej dopravy dost' rýchle. Nové železničné podniky sa podieľajú na trhu iba 3 až 4 percentami a v niektorých členských štátoch neexistuje žiadna konkurencia.

2.3 Navrhované nariadenie zaväzuje železničné podniky a zákazníkov k stanovovaniu požiadaviek kvality v dopravných zmluvách a v prípade ich nedodržania k vykonaniu kompenzačných platieb. Zmluvné strany sú povinné dohodnúť sa prinajmenšom na nasledovných požiadavkách na kvalitu:

- čas prevzatia tovaru, vagónov alebo vlakov,
- čas príchodu a kompenzácia za oneskorenie,
- kompenzácia v prípade strát alebo poškodenia tovaru,
- kompenzácia v prípade zrušenia vlaku železničným podnikom alebo zákazníkom nákladnej železničnej dopravy,
- systém monitorovania kvality.

2.4 Navrhované nariadenie stanovuje maximálne a minimálne úrovne kompenzácie v prípade straty, poškodenia, oneskorenia, nedostatku informácií o oneskorení, a strate alebo poškodení tovaru kvôli oneskoreniu. Napríklad v prípade poškodenia stanovuje sumu maximálne 75 eur za kilogram brutto poškodenej váhy. V prípade oneskorenia ucelených vlakových súprav je kompenzácia určená vo výške minimálne 5 % a maximálne 25 % ceny za dopravu. V prípade neposkytnutia informácií o oneskorení je kompenzácia najmenej 5 % ceny za dopravu.

2.5 Zmluvné strany sú povinné určiť kompenzácie za zrušenie vlaku zo strany železničného podniku alebo zákazníka. V prípade uvedenia hodnoty dopravovaného tovaru, alebo v prípade uvedenia úroku pri dodaní tovaru sa môžu na kompenzácií dohodnúť.

2.6 Závazok je vylúčený v prípade chyby urobenej jednou zo zmluvných strán, chybou alebo iným skutkom zo strany tretej osoby, vyššou mocou alebo takými okolnosťami, ktorým sa nedalo vyhnúť a dôsledky ktorých nebolo možné predvídať. Ak vznikne nárok na kompenzáciu kvôli chybe správcu infraštruktúry, platí železničný podnik a vymáha si platbu späť od správcu infraštruktúry.

2.7 Ak je zainteresovaných viac železničných podnikov, majú všetky „spoločne a zároveň každý samostatne zodpovednosť“ bez ohľadu na podnik, ktorý meškanie alebo škodu spôsobil.

3. Poznámky k návrhu Komisie

3.1 Kvôli podpore trvalo udržateľného systému dopravy a zabezpečeniu rovnováhy medzi spôsobmi dopravy Komisia vytýčila v zmysle bielej knihy o európskej politike dopravy na rok 2010 cieľ zvýšenia podielu nákladnej železničnej dopravy. Jedným z mnohých prístupov pre dosiahnutie tohto cieľa a princípom, ktorý je vítaný, je zlepšenie kvality služieb v nákladnej železničnej doprave.

3.2 Komisia navrhuje systém stimulov, v rámci ktorých sa predpokladá, že túžba vyhnúť sa kompenzáciám zvýši kvalitu a najmä lepší presnosť. Prvá reakcia operátorov na zvýšené finančné riziko z možných kompenzácií je zvýšenie cien.

3.3 Vzniká otázka, či je prístup navrhovaný Komisiou adekvátny.

3.4 Ide tu o medzinárodnú aj vnútroštátnu dopravu. Samotná Komisia píše vo svojej dôvodovej správe k navrhovanému nariadeniu, že kontrakty o kvalite už existujú – hlavne vo vnútroštátnej doprave, menej v medzinárodnej doprave. Na druhej strane Komisia poznamenáva, že problémy sa vyskytujú hlavne vtedy, ak ide o niekoľko železničných podnikov, čo je prípad predovšetkým v medzinárodnej doprave.

3.5 Otázka znie, či vzhľadom na prenikanie obchodných partnerov do zmluvných dohôd (toto nie je otázka ochrany spotrebiteľa), by nebol pre medzinárodnú nákladnú železničnú dopravu vhodnejší obmedzenejší rozsah.

3.6 Malo by sa zviať do úvahy aj to, aké pozitívne stimuly sú k dispozícii namiesto zavedených kompenzačných platieb

cez nariadenie EÚ, ktoré by bolo jednotné pre železničný sektor a rozširujúce pre už existujúci medzinárodný Dohovor COTIF (CIM). Napríklad článok 11 smernice 2001/14/ES stanovuje mimoriadne odmeny v poplatkoch za infraštruktúru, ak podnik prijme opatrenia, ktoré pomôžu minimalizovať poruchy a zlepšovať výkon systému.

3.7 Pri podporovaní železničnej nákladnej dopravy je veľmi dôležité vyhnúť sa diskriminačnému posudzovaniu rozličných konkurenčných spôsobov dopravy.

3.8 Toto nastoľuje otázku, na čo slúžia porovnateľné ustanovenia Spoločenstva pre vzdušnú nákladnú dopravu a cestnú nákladnú dopravu. Medzinárodné dohody o kompenzácií za škody alebo straty stanovujú podstatne nižšie sadzby (dohovor z Montrealu o leteckej doprave jednu tretinu maximálnej sumy stanovenej v nariadení, Dohovor k Zmluve pre medzinárodnú prepravu tovaru po cestách [CMR] jednu šestinou maximálnej sumy).

3.9 Vzťah medzi systémom monitorovania kvality, ktorý má byť dohodnutý medzi zmluvnými stranami a technickou špecifikáciou pre medzinárodnú prevádzku (TSI) pre dopravné telematické aplikácie, zostáva nejasný. Celoeurópske elektronické monitorovanie pohybu nákladnej železničnej dopravy v reálnom čase je obsiahnuté v TSI pre telematické aplikácie. V tomto ustanovení sú definované harmonizované technické špecifikácie a podmienky komunikácie. Ale jeho aplikácia a zavedenie do praxe si ešte vyžadujú značné investície a budú trvať veľa rokov.

3.10 Podľa tohto návrhu si železničná spoločnosť môže nárokovať náhradu kompenzačných platieb od správcu infraštruktúry, ak bol tento príčinou oneskorenia.

3.11 Tiež sú tu pravdepodobné pokusy obísť to zvyšovaním cien za jazdné cesty (rizikový dodatok), a zavádzaním tolerancií na oneskorenie do cestovných poriadkov. Vzhľadom na obmedzené kapacity infraštruktúry by to nebola požadovaná odozva, čo bolo už pozorované v sektore leteckej dopravy od začiatku platnosti smernice o kompenzáciách pasažierov. Výpočet rizika bude pre správcov infraštruktúry pomerne zložitý, pretože nevedia, ani nemôžu ovplyvniť cenu toku tovaru a výsledné kompenzácie.

3.12 Malo by sa pamätať na to, že infraštruktúra v nových členských štátoch v strednej a východnej Európe je v horšom stave, potrebuje značné investície a záväzky o kompenzáciách v nariadení by mohli spôsobiť veľké ťažkosti.

3.13 Návrh vyžaduje značné úsilie pri stanovení toho, kto je za čo zodpovedný a v nárokoch na kompenzácie od železničného podniku proti správcovi infraštruktúry. Rovnako bude zložitá rozdeľovanie zodpovednosti v prípadoch, ak budú zainteresované viaceré podniky.

3.14 Perspektíva povinnosti zaplatiť vysoké kompenzácie by nemala viesť železničné podniky k tomu, aby kvôli dodržaniu termínov dodávky znížili bezpečnosť. Rovnako je vylúčené, aby železničné podniky vyvíjali prílišný tlak na svojich zamestnancov s rizikom, že zanedbajú pracovný, jazdný a odpočinkový čas.

3.15 EHSV vo svojom stanovisku k druhému železničnému balíku už poukázal na to, že sociálne pomery v cestnej doprave stavajú nákladnú železničnú dopravu do konkurenčnej nevýhody. Dôsledkom toho nemôže byť zosúladenie pracovných podmienok v železničnej doprave s podmienkami v cestnej

doprave a povzbudzovanie železničných podnikov, aby nerešpektovali predpisy a vyvíjali tlak na pracovníkov.

4. Závery

4.1 EHSV v podstate víta opatrenia na zlepšenie kvality nákladnej železničnej dopravy.

4.2 Oproti prísnyim kompenzačným dohovorom, vedúcim k obchádzaniu predpisov a vytváraniu zložitého systému refundácií, by boli vhodnejšie pozitívne stimuly. Toto sa vzťahuje hlavne na správcu infraštruktúry.

4.3 Opatrenia na zlepšenie kvality nákladnej železničnej dopravy nesmú diskriminovať iné spôsoby dopravy.

4.4 EHSV žiada Komisiu, aby preskúmala dopad opatrení na podniky a správcov infraštruktúry v nových členských štátoch.

4.5 EHSV trvá na tom, aby opatrenia na zlepšenie kvality nákladnej železničnej dopravy nevedli podniky k obchádzaniu pravidiel na úkor bezpečnosti a pracovných podmienok.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Biela kniha o službách všeobecného záujmu

KOM(2004) 374 v konečnom znení

(2005/C 221/04)

Dňa 13. mája 2004 sa Komisia na základe článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom oznámenie k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, poverená prípravou prác Výboru v danej veci, vypracovala svoje stanovisko 17. januára 2005. (spravodajca: pán HENCKS, pomocný spravodajca: pán HERNÁNDEZ BATALLER).

Na svojom 414. plenárnom zasadnutí konanom 9. a 10. februára 2005 (schôdzi z 9. februára), prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledujúce stanovisko počtom hlasov 131 za, 5 proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali.

1. Úvod

1.1 Služby všeobecného záujmu (SVZ) predstavujú v súčasnej dobe spoločenskú tému, ktorá úzko súvisí s budovaním Európy.

1.2 Služby všeobecného hospodárskeho záujmu (SVHZ) sa v aktuálnych zmluvách uznávajú ako súčasť spoločných hodnôt Únie, ktoré prispievajú k sociálnej a územnej súdržnosti (článok 16); v Charte základných práv (hlava IV články II-34 až II-36) sa uznáva prístup k SVHZ a k právam, ktoré sa vzťahujú na špecifické zložky služieb všeobecného záujmu (sociálna bezpečnosť a sociálna pomoc, ochrana zdravia, ochrana životného prostredia, atď.).

1.3 Služby všeobecného záujmu nie sú iba jadrom konkurencieschopnosti a dôležitým prvkom prispievajúcim k cieľom Lisabonskej stratégie, ale rovnako tvoria aj kostru európskeho sociálneho modelu. Sú súčasťou záruky základných ľudských práv, faktorom ekonomiky vedomostí a sociálnej, hospodárskej a územnej súdržnosti a zároveň predstavujú prvky trvalo udržateľného rozvoja.

1.4 Aj keď nebola splnená požiadavka EHSV, aby podpora služieb všeobecného záujmu figurovala ako cieľ v článku 3 Ústavnej zmluvy, spomínaná zmluva predstavuje pre služby všeobecného záujmu istý pokrok: článok III-122 umožňuje EÚ, aby vo veci služieb všeobecného hospodárskeho záujmu horizontálnym spôsobom vydávala legislatívu o princípoch a podmienkach plnenia týchto služieb. Uznáva princíp slobodnej administratívy miestnych orgánov a možnosť, aby samotné miestne orgány poskytovali služby všeobecného hospodárskeho záujmu, pozdvíha na ústavný princíp. Týmto konkrétnym ústavným princípom zdôrazňuje zásadu subsidia-

rity v oblasti príslušných kompetencií Únie a členských štátov pre služby všeobecného záujmu.

1.5 A predsa väčšina odvodeného práva je i naďalej poznamenaná všeobecnou nerovnováhou, kde na jednej strane je konkurenčné právo aj s priamym účinkom, a na druhej strane ciele všeobecného záujmu, ktoré tvoria výnimku z tohto zákona.

1.6 Európska únia naďalej dokazuje, že má problémy vysporiadať sa s protirečeniami medzi tým, že chce vybudovať trh s jediným nástrojom – konkurenciou, a potrebuje pritom zaistiť proces verejnej kontroly, ktorý hospodárske mechanizmy nebudú môcť zabezpečiť. Služby všeobecného záujmu nie sú techniky alebo nástroje, ale nositelia práv osôb, sociálnych vzťahov, začlenenia a integrácie.

1.7 Okrem iného nemožno ignorovať, že sme svedkami rozvíjajúceho sa nepochopenia, kritik a odmietnutí zo strany európskych občanov voči politikám, ktoré sa zjavne vydali smerom k takej európskej integrácii, ktorá sa javí čím ďalej tým viac vzdialená ich starostiam a ktorá zdôrazňuje sociálny zlom, ohrozuje sociálnu súdržnosť a oslabuje sociálny model.

1.8 Európsky model bude musieť nájsť harmonický spôsob zladenia trhových mechanizmov a služieb všeobecného záujmu v oblastiach, kde je takáto komplementárnosť zlučiteľná s cieľmi služieb všeobecného záujmu a môže priniesť užívateľovi a spotrebiteľovi istú pridanú hodnotu. To znamená, že s výhradou podmienok, určených v článku 86, odseku 2 zmluvy o EŠ, má efektívne splnenie poslania všeobecného záujmu v prípade konfliktu vyššiu hodnotu ako uplatnenie pravidiel o konkurencii, čo je v zhode s európskou judikatúrou.

1.9 Služby všeobecného záujmu si vyžadujú politickú vôľu, aby sa zabezpečilo riadenie kolektívnych záujmov a uspokojili sa základné potreby a práva v rámci európskeho sociálneho modelu. Ten spočíva v tom, že pre každého bez rozdielu veku, spoločenského postavenia, či regiónu, kde býva, bude zaistená primeraná sociálna ochrana, ale rovnako aj jednoduchý prístup k dobrej kvalite a prijateľným cenám za základné potreby ako sú potraviny, ubytovanie, voda, doprava, komunikácia, atď. Služby všeobecného záujmu sa teda jasne nachádzajú v oblasti trhovej ekonomie spoločnosti, ktorá by nemala byť zabezpečovaná iba hrou konkurenčných síl. Bez primeranej intervencie verejnosti sa bude Únia rozvíjať dvoma rýchlosťami a bude zdôrazňovať rozdiely v rozvoji, nerovnomernosti a sociálne vylúčenie.

1.10 V blízkej budúcnosti bude veľa európskych občanov vyzvaných, aby sa v referende vyjadrili k ratifikácii Ústavnej zmluvy. Nebude existovať politická Európa bez podpory verejnej mienky. Nebude existovať podpora verejnej mienky, ak Únia nebude môcť poskytnúť garancie na ochranu a rozvoj európskeho modelu spoločnosti a európskeho sociálneho modelu.

1.11 Biela kniha o službách všeobecného záujmu, ktorá stanovuje základy pre záruku kvalitných, prístupných a dostupných služieb všeobecného záujmu, predstavuje v tomto rámci dôležitú etapu (okrem iných) pre podporu Európy a Európanov a pre to, aby „NIE“ nenarušilo dynamiku budovania Európy.

1.12 Úvaha v Bielej knihe a výsledky diskusií o nej, ktoré sa očakávajú, nemožno oddeľovať od úvah o partnerstve medzi súkromným a verejným sektorom, o trhu so službami, hlavne sociálnymi službami, o štátnej pomoci, pripravovanej správe o vodohospodárstve, od prehodnotenia lisabonskej stratégie a hodnotiacich správ.

2. Biela kniha o službách všeobecného záujmu

2.1 Biela kniha, ktorú Európska komisia prijala 12. mája 2004, hodnotí významnú európsku diskusiu, ktorá nasledovala po Zelenej knihe z roku 2003 a mnohé príspevky, hlavne od európskych inštitúcií a občianskej spoločnosti, ktorým poskytna priestor. Navrhuje strategické smery pre nasledujúce roky.

2.2 Diskusia o Zelenej knihe poukázala na rozdiely v názoroch a perspektívach. Predsa však vytvorila priestor pre

konsenzus, pokiaľ ide o potrebu zabezpečiť harmonickú kombináciu trhových mechanizmov s poslaním verejnej služby.

2.3 Služby všeobecného záujmu môžu byť poskytované v spolupráci so súkromným sektorom alebo ich možno zveriť súkromným podnikom alebo verejným obchodným alebo neobchodným spoločnostiam. Preto ostáva definícia povinností a úloh verejnej služby v kompetencii verejných orgánov na príslušnej úrovni. Príslušné verejné orgány, ktorých sa to týka, sú rovnako poverené regulovať trhy a dbať o to, aby súkromní alebo verejní operátori plnili úlohy verejnej služby, ktoré im boli zverené.

2.4 Postoj Komisie sa zakladá na deviatich princípoch:

2.4.1 Umožniť verejným orgánom, aby sa priblížili občanom: služby všeobecného záujmu by sa mali organizovať a regulovať tak, aby boli čo možno najbližšie k občanovi a aby sa prísne rešpektoval princíp subsidiarity.

2.4.2 Dosiahnuť ciele verejnej služby na otvorených a konkurenčných trhoch: Komisia je stále toho názoru, že otvorený a konkurenčný vnútorný trh na jednej strane a rozvoj kvalitných, prístupných a cenovo prijateľných služieb všeobecného záujmu na strane druhej sú zlučiteľné ciele: na základe zmluvy o ES a s výhradou podmienok, stanovených v článku 86-2, má efektívne plnenie úlohy všeobecného záujmu v prípade konfliktu vyššiu hodnotu ako uplatňovanie zmluvných pravidiel.

2.4.3 Zabezpečiť súdržnosť a všeobecný prístup: prístup ku kvalitným službám všeobecného záujmu, ktoré sú cenovo prijateľné pre všetkých občanov a podniky na celom území členských štátov je podstatný preto, aby sa uprednostňovala sociálna a územná súdržnosť Európskej únie. V tomto kontexte je univerzálna služba najdôležitejším pojmom, ktorý Spoločenstvo vyvinulo na to, aby sa zabezpečil účinný prístup ku základným službám.

2.4.4 Udržať vysoký stupeň kvality a bezpečnosti: najmä bezpečnosť dodávky služieb, hlavne bezpečnosť zásobovania, predstavuje základnú požiadavku, ktorá sa musí zohľadniť v definícii poslania verejnej služby. Rovnako je potrebné, aby podmienky dodania služieb ponúkali operátorom dostatočné podnety na zachovanie primeranej úrovne dlhodobej investície.

2.4.5 Garantovať práva spotrebiteľov a užívateľov: tieto princípy sa týkajú hlavne prístupu k službám, hlavne cezhraničným službám na celom území Únie a pre všetky skupiny populácie, finančnej prístupnosti služieb vrátane zvláštnych režimov pre osoby s nízkym príjmom, fyzickej bezpečnosti, bezpečnosti a spoľahlivosti, kontinuity, vysokej kvality, výberu, prehľadnosti a prístupu k informáciám o dodávateľoch a riadiacich pracovníkoch. Zavádzanie týchto princípov si vo všeobecnosti vyžaduje, aby existovali nezávislí riadiaci pracovníci s právomocou a jasne definovanými úlohami. Patria sem právomoci na sankcie (prostriedky na kontrolu transpozície a uplatňovania pravidiel v oblasti univerzálnej služby), ktoré by mali zároveň zahŕňať ustanovenia o zastúpení a aktívnej účasti spotrebiteľov a užívateľov počas definovania a hodnotenia služieb, zavádzania spôsobov postihu a vhodnej rekompensácie, ako i požiadavky, aby existovala evolučná klauzula, ktorá umožní prispôbovať sa požiadavkám vo vzťahu k vývoju potrieb a záujmov užívateľov a spotrebiteľov, ako i vývoju mutácií hospodárskeho a technologického prostredia.

2.4.6 Monitorovať a hodnotiť prevádzkovanie služieb: tu sa bude zohľadňovať najčastejšie sa vyskytujúci názor, ktorý bol vyjadrený v konzultácii s verejnosťou. Komisia sa domnieva, že prípadné hodnotenie by malo byť viacrozmerné a malo by sa zameriavať na všetky závažné právne, hospodárske, sociálne a environmentálne aspekty.

2.4.7 Rešpektovať rozmanitosť služieb a situácií: každá politika Spoločenstva, ktorá sa vzťahuje na služby všeobecného záujmu, musí povinne zohľadňovať rozmanitosť, ktorá je charakteristická pre rôzne služby tohto typu a podmienky, v ktorých sa tieto služby poskytujú. Neznamená to však, že nebude potrebné zabezpečiť nadväznosť prístupu Spoločenstva medzi rôznymi odvetviami, alebo že nebude potrebné vypracovať spoločné koncepcie, ktoré sa budú uplatňovať vo viacerých sektoroch.

2.4.8 Zvýšiť transparentnosť: tento princíp by sa mal aplikovať na všetkých úrovniach zavádzaného procesu a mal by zahŕňať definíciu úloh verejnej služby, organizáciu, financovanie a reguláciu služieb, ako aj ich produkciu a hodnotenie vrátane mechanizmov vybavovania sťažností.

2.4.9 Zabezpečiť právnu bezpečnosť: Komisia si uvedomuje, že uplatňovanie práva Spoločenstva by mohlo vyvolať celý rad otázok. Preto bude stále pracovať na tom, aby sa zvýšila právna bezpečnosť, ktorá nadväzuje na uplatňovanie práva Spoločenstva pri poskytovaní služieb všeobecného záujmu bez toho, aby poškodila súdnu prax Európskeho súdneho dvora a Súdu prvej inštancie.

2.5 Na týchto základoch navrhuje Biela kniha osem nových smerov:

2.5.1 Rešpektovať rozmanitosť v logickom rámci: Komisia opäť preskúma možnosť realizácie a potrebu rámcového

zákona, ktorý sa bude vzťahovať na služby všeobecného záujmu v čase nadobudnutia účinnosti Ústavnej zmluvy; pristúpi k preskúmaniu situácie v oblasti služieb všeobecného záujmu a predloží správu do konca roka 2005.

2.5.2 Objasniť a zjednodušiť právny rámec o kompenzácií povinností verejnej služby: Do júla 2005 prijme Komisia rozhodnutie o uplatnení článku 86 Zmluvy o štátnej pomoci, poskytnutej formou kompenzácie za verejné služby niektorým podnikom, ktoré sú poverené riadiť služby všeobecného hospodárskeho záujmu; do júla 2005 prijme právny rámec Spoločenstva, ktorý sa bude vzťahovať na štátnu pomoc, ktorá sa poskytuje formou kompenzácie za verejnú službu; do júla 2005 prijme úpravu smernice 80/723/CEE o transparentnosti finančných vzťahov medzi členskými štátmi a verejnými podnikmi; a do júla 2005 upresní aj podmienky, kedy môžu kompenzácie za verejnú službu predstavovať štátnu pomoc v zmysle článku 87, ods.1.

2.5.3 Poskytnúť jasný a prehľadný rámec k výberu podnikov, ktoré budú poverené službami všeobecného záujmu: Komisia pristúpi ku konzultáciám s verejnosťou o Zelenej knihe a aspektoch obstarávania v rámci verejno-súkromných partnerstiev; ak to bude potrebné, predloží návrhy, založené na výsledkoch z tejto konzultácie s verejnosťou.

2.5.4 Plne uznať všeobecný záujem v sociálnych a zdravotných službách: v priebehu roka 2005 predloží Komisia správu o sociálnych a zdravotníckych službách všeobecného záujmu; uľahčí spoluprácu medzi členskými štátmi v oblasti zdravotníckych služieb a služieb zdravotníckej starostlivosti, aby zabezpečila vysokú úroveň ochrany zdravia v celej Únii.

2.5.5 Analyzovať výsledky a hodnotiť prevádzkovanie služieb: V roku 2004 Komisia prezentovala svoje prvé horizontálne hodnotenie služieb všeobecného záujmu, založené na metodológii odhadu; v roku 2006 bude revidovať svoje hodnotiace mechanizmy.

2.5.6 Preskúmať sektorové politiky: Komisia bude podporovať kooperáciu národných regulačných úradov prostredníctvom riadiacich sietí; bude zohľadňovať výsledky konzultácií s verejnosťou o Zelenej knihe počas kontrol, ktoré sa už naplánovali v rôznych odvetviach: prieskum oblasti uplatňovania univerzálnej služby v elektronických komunikáciách do júla 2005; prieskum balíka služieb v elektronických komunikáciách do júla 2006; prehodnotenie smernice o poštových službách do konca roka 2006; prieskum vnútorných trhov s elektrinou a plynom do 1. januára 2006; prehodnotenie smernice „Televizia bez hraníc“ začiatkom roka 2005; prehodnotenie vodohospodárskeho sektora prebieha.

2.5.7 Premiat' naše vnútorné politiky do našej medzinárodnej obchodnej politiky: Komisia bude naďalej dbať o to, aby postoj, ktoré Spoločenstvo prijalo počas medzinárodných obchodných rokovaní v oblasti služieb všeobecného záujmu, plne nadväzovali na vnútorný rámec predpisov v Únii.

2.5.8 Podporovať služby všeobecného záujmu v rozvojovej spolupráci: Komisia bude pomáhať rozvojovým krajinám, aby si vytvorili pevný rámec predpisov a inštitucionálny rámec ako hlavnú a nevyhnutnú podmienku pre podporu investícií a prístup k financiam pre základné služby všeobecného záujmu.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV je potešený z vydania Bielej knihy. Berie na vedomie deväť princípov a osem smerov, ktoré navrhuje, aby sa posilnila existencia služieb všeobecného záujmu. Lutuje však, že jeho opakované požiadavky z posledných rokov (!), aby sa zaviedol rámcový zákon, ktorý bude garantovať existenciu služieb všeobecného záujmu, slobodu definovať ich a organizovať v členských štátoch, slobodný výber spôsobov riadenia, ich dlhodobé financovanie, hodnotenie ich výkonov, práva spotrebiteľov, atď. neboli zatiaľ zohľadnené, aj keď sa Komisia zaväzuje, že vypracuje správu v tejto veci do konca roka 2005.

3.2 EHSV si obzvlášť cení skutočnosť, že Biela kniha obsahuje presnú agendu návrhov a opatrení, ktoré sa Európska komisia zaväzuje prijať kvôli tomu, aby sa tieto princípy a smery začali v priebehu nasledujúcich rokov a uplatňovať.

3.3 EHSV bude veľmi pozorne sledovať zavádzanie týchto záväzkov. Je pripravený prispieť svojimi príspevkami k zaisteniu ich účinnej efektívnosti.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Prvý princíp – „umožniť verejným orgánom, aby sa priblížili občanom“, znamená, že sa služby všeobecného záujmu organizujú a regulujú čo možno najbližšie k občanovi a že „musí byť prísne dodržiavaný princíp subsidiarity“. Teda poznámka pod čiarou 30 odkazuje na návrh nariadenia o miestnej vnútroštátnej doprave, ktoré „by nútilo členské štáty, aby využívali koncesie o verejných službách“, teda aby sa organizovali pravidelné verejné súťaže. Neexistuje podpora, ak neexistuje sloboda voľby spôsobu riadenia služieb všeobecného záujmu pre každý orgán v rámci jeho právomocí.

4.2 Tretí princíp – „zabezpečiť kohéziu a všeobecný prístup“ – vedie Komisiu k tomu, že zdôrazňuje, že „univerzálna služba je najdôležitejší pojem, ktorý Spoločenstvo vyvinulo na to, aby zabezpečilo efektívnu prístupnosť k základným službám“. Toto zahŕňa možnosť, že sa „prispôsobia požiadavky na základe vývoja potrieb a záujmov užívateľov a spotrebiteľov, ako i mutácií ekonomického a technologického prostredia“. V tomto zmysle a v rámci plánu e-Europe, ktorý presadzuje zovšeobecnenie využívania širokého pásma pre elektronické komunikácie,

EHSV pripomína, že v súčasnosti je v Európskej pätnástke 20 % populácie z týchto služieb vylúčených. Teda, široké pásmo je služba všeobecného záujmu, ktorá zlepšuje životné podmienky a znižuje vzdialenosť a uľahčuje prístup k zdravotnej starostlivosti, vzdelávaniu a verejným službám, tak pre geograficky izolovaných občanov, ako i pre tých najchudobnejších. Z toho vyplýva, že ak sa nebudú šíriť univerzálne telekomunikačné služby, široké pásmo a mobilné telefóny za prístupnú cenu, bude sa meškanie Európskej únie a spoločnosti, založenej na vedomostiach v zavádzaní a využívaní nových informačných a komunikačných technológií zväčšovať, zatiaľ čo sa budú hlavne v nových členských štátoch zvyšovať digitálne rozdiely.

4.3 Šiesty princíp „sledovať a hodnotiť prevádzkovanie služieb“, tiež zodpovedá úmyslu EHSV, tak ako aj iných aktérov, rozvíjať progresívnu dynamiku hodnotenia služieb všeobecného záujmu tak, aby sa prispelo k ich efektívnosti, rovnoprávnosti k ich prístupu a ich prispôbeniu sa vývoju potrieb spotrebiteľov, občanov a spoločnosti, ako i k revidovaniu pravidiel. Biela kniha právom zdôrazňuje, že hodnotenie musí byť „viacozmerné a musí byť zamerané na všetky závažné, právne, ekonomické, sociálne a environmentálne stránky“: v tomto kontexte si EHSV želá, aby hodnotenie dôkladne skúmalo otázky zamestnanosti. EHSV trvá na tom, že úlohou Európskej únie je definovať spoločnú metodológiu, spoločné kritériá, hlavne kritériá kvality a podnecovať dynamiku objektívneho a nezávislého hodnotenia. Toto sa musí viesť v duchu rešpektovania princípu subsidiarity. Podľa EHSV musia návrhy v Bielej knihe, zamerané na opätovné prehodnotenie sektorovej politiky (pozri bod 2.5.6) sprevádzať hodnotiace správy o účinkoch z predchádzajúcich opatrení. EHSV pripomína svoj návrh prispieť k riadeniu vyhodnotenia, pretože združuje vo svojich radoch zúčastnené zainteresované strany do jedného celku. V tejto perspektíve bude EHSV analyzovať možnosť, ako vytvoriť stálu študijnú skupinu pre služby verejného záujmu.

4.4 Siedmy princíp „rešpektovať rozmanitosť služieb a situácií“, „však neznamená, že nebude potrebné zabezpečiť súvislosť prístupu Spoločenstva medzi rôznymi odvetvami, alebo že nebude potrebné vypracovať spoločné koncepcie, ktoré bude možné uplatňovať vo viacerých sektoroch“. Orientačný návrh pozostáva z toho, že Komisia znovu preskúma uskutočniteľnosť a potrebu rámcového zákona o službách všeobecného záujmu v čase nadobudnutia účinnosti Ústavnej zmluvy a do konca roka 2005 predloží správu. Biela kniha teda nepotláča požiadavku EHSV a mnohých iných európskych aktérov, aby existovala rámcová smernica (pozri stanovisko EHSV k „Zelenej knihe o službách všeobecného záujmu – Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004“). Zdá sa však, že je nevyhnutné, aby sa služby všeobecného záujmu posilnili ako celok, vrátane sociálnych služieb a všeobecných zdravotníckych služieb s ohľadom na ich špecifickosť, vo vzťahu k právu na konkurenciu, financovanie, zavedenie princípu subsidiarity alebo miesto v európskej integrácii.

(!) Stanovisko EHSV „Služby všeobecného záujmu“ Ú. v. ES, C 241, 7.10.2002 a „Zelená kniha o službách všeobecného záujmu“ Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004.

4.5 Deviaty princíp, „zaistiť právnu bezpečnosť“, vedie Komisiu k tomu, aby „stále konala“, bez toho, aby poškodila súdnu prax Európskeho súdneho dvora a Súdu prvej inštancie. Z tohto princípu vychádzajú dva orientačné návrhy:

4.5.1 „Do júla 2005 objasniť a zjednodušiť právny rámec pre kompenzáciu záväzkov za verejnú službu“, čo by malo viesť k tomu, že by sa pri rešpektovaní princípov transparentnosti, zabránenia diskriminácii a dodržiavania proporcionality mala garantovať bezpečnosť dlhodobého financovania na jednej strane a potrebné investície na to, aby služby boli nepretržité a trvalé, na druhej strane by sa mala garantovať kompenzácia záväzkov za verejnú alebo univerzálnu službu; malo by sa uznať, že formy, ktoré tieto kompenzácie môžu mať, sú veľmi odlišné a musia umožniť, aby sa prispôbili stanoveným cieľom: verejné dotácie, vnútorné rovinu, ktoré umožňujú financovať výdavky, ktoré vznikli z obchodov z rentabilnej činnosti, doprevádzané výhradnými alebo nevýhradnými právami, kompenzačné fondy medzi operátormi, oslobodenie od daní a iných poplatkov, partnerstvá medzi verejným a súkromným sektorom, finančné podpory na poskytnutie služieb užívateľom, atď.

4.5.2 „Poskytnúť jasný a transparentný rámec pre výber podnikov, ktoré sú poverené službou všeobecného záujmu“, na základe konzultácie s verejnosťou o Zelenej knihe o partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom. Pre EHSV to znamená uznať, že je potrebné, aby spôsoby riadenia služieb všeobecného záujmu boli rozmanité a aby existovala možnosť slobodného výberu pre každý verejný orgán, ktorého sa to týka: buď priame riadenie samotným verejným orgánom (oddelenie alebo správa podniku), alebo riadenie, ktoré sa zverí verejnemu alebo zmiešanému podniku, nad ktorým verejný orgán vykonáva istý druh dohľadu, ktorý je ekvivalentný dohľadu nad jeho vlastnými oddeleniami, alebo funguje v neziskovej sociálnej, kooperatívnej alebo asociačnej ekonomike, alebo poverením podniku na určité obdobie (koncesia so zavedením predbežnej konkurencie), pričom neslobodno zabúdať na možnosť reverzibility (zameniteľnosti) jedného spôsobu riadenia za iný.

Brusel 9. februára 2005

5. Záver

5.1 Biela kniha o službách všeobecného záujmu zaznamenáva pokrok v zohľadňovaní spomínaných služieb na úrovni Únie. Predstavuje dobrý základ pre rozvoj koncepčných prvkov pre európsku politiku a pre oblasť služieb všeobecného záujmu, ktorá umožní európskym podnikom a každému občanovi, aby mohli využívať služby všeobecného záujmu, ktoré budú prístupné, cenovo prijateľné, výkonné a na vysokej technologickej úrovni.

5.2 Služby všeobecného záujmu nie sú iba v centre hospodárskej súťaže, ale zároveň predstavujú hlavný prvok v sociálnych a environmentálnych oblastiach. Dopĺňajú triptych (ekonómia, sociálne veci, životné prostredie) lisabonskej stratégie a predstavujú jej hlavnú a najnutnejšiu výzvu k tomu, aby sa z Európskej únie stala najdynamickejšia spoločnosť, založená na vedomostiach, schopná najväčšej konkurencie na základe trvalo udržateľného rozvoja ekonomiky, kvalitatívneho a kvantitatívneho zvýšenia zamestnanosti a posilnenej sociálnej súdržnosti. Služby všeobecného záujmu, ak zoberieme do úvahy ich špecifickosť, siahajú za jednotný trh a sú nevyhnutnou podmienkou hospodárskeho a sociálneho prosperu občanov a podnikov.

5.3 Pôjde teda o to, aby sa prispelo k tomu, že sa dosiahne harmonická kombinácia trhových mechanizmov a úloh služieb všeobecného záujmu v oblastiach, kde je takáto komplementarita zlučiteľná s cieľmi služieb všeobecného záujmu a môže priniesť nadhodnotu v prospech zlepšenia kvality života európskych občanov, pamätajúc pritom na hospodársky rast, vytváranie pracovných miest a trvalo udržateľný prospech..

5.4 „V mene solidarity a hospodárskej a sociálnej súdržnosti, ktoré sú uznané v zmluvných princípoch, treba chrániť a upevňovať práva občanov, aby mohli využívať služby všeobecného záujmu, ktoré sú prístupné, cenovo prijateľné a výkonné. Musí sa rešpektovať proces liberalizácie služieb všeobecného záujmu, o ktorom rozhodol členský štát podľa spomínaných kritérií. To je dôvod, pre ktorý je potrebné vypracovať súbor všeobecných princípov pre rôznorodé služby, ktorých spôsoby poskytovania sa odlišujú podľa jednotlivých členských štátov a ktoré plne rešpektujú princíp subsidiarity“.

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Využívanie geotermálnej energie – tepelná energia Zeme“

(2005/C 221/05)

Dňa 1. júla 2004 sa Európsky hospodársky a sociálny výbor rozhodol na základe článku 29 odsek 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru, informačnú spoločnosť poverená prípravou prác výboru v danej veci prijala svoje stanovisko dňa 17. januára 2005. Spravodajcom bol pán WOLF.

Na svojom 414. plenárnom zasadnutí v dňoch 9.-10. februára 2005 (schôdzi z 9. februára 2005) prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledujúce stanovisko s počtom hlasov za: 132, zdržalo sa hlasovania: 2.

Predložené stanovisko dopĺňa predošlé stanoviská výboru týkajúce sa energetickej a výskumnej politiky. Zaoberá sa vývojom a využitím geotermálnej energie (tepelná energia Zeme) ako zdroja energie, ktorý by z hľadiska rozsahu zdrojov mohol spĺňať kritérium udržateľnosti, ktorý pri využívaní nevytvára žiadne emisie CO₂ a ktorý možno priradiť k obnoviteľným zdrojom energie. V stanovisku je pritom krátko načrtnutý a vyhodnotený stav vývoja a využívania geotermálnej energie, jej možný potenciál a problémy uvedenia na trh, a to všetko v kontexte globálnej energetickej problematiky.

Obsah:

1. Problematika energie
2. Geotermálna energia
3. Súčasný stav
4. Perspektívny vývoj a odporúčania do budúcnosti
5. Zhrnutie

1. Problematika energie

1.1 Využitelná energia⁽¹⁾ je základom nášho dnešného spôsobu života a našej kultúry. Len za predpokladu, že budeme mať k dispozícii dostatok energie, dosahujeme súčasný životný štandard: priemernú dĺžku života, zásobovanie potravinami, všeobecný blahobyt a priestor pre osobný rozvoj, ktorý dosiahol vo veľkých a rozvíjajúcich sa priemyselných krajinách takú úroveň, ktorá nemá v histórii obdoby. Bez dostatočného zásobovania energiou by tieto vymoženosti boli veľmi ohrozené.

⁽¹⁾ Energia sa nespotrebuje, ale len premieňa a pritom sa využíva. Prichádza k tomu prostredníctvom vhodných procesov premeny, ako napr. spaľovaním uhlia, premenou veternej energie na elektrinu alebo štiepnou reakciou (zachovanie energie, $E = mc^2$). Prítom sa hovorí aj o „zásobovaní energiou“, „získavaní energie“ alebo „spotrebe energie“.

1.2 Nevyhnutnosť zabezpečeného, cenovo výhodného, ekologického a udržateľného zásobovania využiteľnou energiou sa nachádza v centre pozornosti uznesení Rady z Lisabonu, Göteborgu a Barcelony. Na základe toho si Európska únia stanovila tri navzájom úzko súvisiace a rovnako dôležité ciele v oblasti energetickej politiky, a sice ochrana a zlepšenie (1) konkurencieschopnosti, (2) stability dodávok a (3) životného prostredia, pričom všetky tieto tri aspekty sú v zmysle udržateľného rozvoja.

1.3 Výbor vo viacerých stanoviskách⁽²⁾ konštatoval, že príprava a využívanie energie sú spojené so znečisťovaním životného prostredia, rizikami, vyčerpaním zdrojov a problematickými zahraničnopolitickými závislosťami a nepredvídateľnými aspektmi (napr. súčasná cena ropy), a že najdôležitejším opatrením za účelom zníženia rizika dodávok, rizika hospodárskych kríz a iných rizík je podľa možnosti čo najvšestrannejšie a najvyváženejšie využívanie všetkých druhov a foriem energie, vrátane snáh o úspory a racionálne zaobchádzanie s energiou.

1.4 Žiadna z možností alebo stratégií, ktoré môžu prispieť k zásobovaniu energiou v budúcnosti, nie je technicky perfektná, každá z nich má nejaké rušivé vplyvy na životné prostredie, žiadna z nich nie je postačujúca pre všetky potreby, potenciál žiadnej z nich nie je dostatočne dlhodobo predvídateľný. Súčasný trend spolu s vývojom nákladov v prípade konvenčných nosičov energie, ako aj jej alternatívnych foriem, okrem toho demonštruje, že energia bude v budúcnosti sotva tak cenovo výhodne dostupná, ako to bolo doteraz v prípade spaľovania⁽³⁾ fosílnych nosičov energie, ako napr. ropy, uhlia a zemného plynu.

⁽²⁾ Podpora obnoviteľných nosičov energie: Alternatívy opatrení a nástroje financovania, návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o podpore prepojenia výroby elektriny a tepla na základe potreby úžitkového tepla na vnútornom trhu s energiou, koncept návrhu smernice (Euratom) Rady na stanovenie základných povinností a všeobecných zásad v oblasti bezpečnosti prevádzok jadrovej energetiky a koncept návrhu smernice (Euratom) Rady o likvidácii vyhorených palivových článkov a rádioaktívneho odpadu. Význam jadrovej energetiky pre výrobu elektrickej energie. Energia fúzie.

⁽³⁾ Ktoré musí byť v budúcnosti postupne obmedzované nielen kvôli tomu, že jeho zdroje sú vyčerpatelné, ale aj kvôli emisiám CO₂ (Kjôto I).

1.5 Zodpovedná európska energetická politika, orientovaná dlhodobo, sa preto nemôže spoľahnúť ani na to, že zásobovanie energiou zohľadňujúce hore uvedené ciele môže byť zabezpečené len využívaním malého počtu nosičov energie.

1.6 Dlhodobo dostupné, ekologické a ekonomicky kompatibilné zásobovanie energiou teda nie je zabezpečené ani v Európe, ani v globálnom meradle⁽¹⁾. Kľúč k možným riešeniam sa môže nájsť len na základe ďalšieho intenzívneho výskumu a vývoja. To musí zahŕňať aj vypracovanie pilotných zariadení, ich technické a hospodárske preskúšanie a napokon ich postupné zavádzanie na trh.

1.7 Výbor okrem toho poukázal na skutočnosť, že riešenie problematiky energie by malo byť orientované globálnejšie a zamerané na podstatne dlhšie časové obdobie, keďže zmeny v energetickom hospodárstve prebiehajú len pomaly a emisia klimatických (skleníkových) plynov nepredstavuje regionálny, ale globálny problém. Okrem toho možno očakávať, že tento problém sa v budúcnosti – a to najmä v druhej polovici tohto storočia – ďalej prehĺbi.

1.8 Negatívny vplyv obmedzenia na strane zdrojov ako aj problematiky emisií sa totiž zväčší navyše aj tým, že na základe nárastu obyvateľstva a potreby menej rozvinutých krajín dobehnúť hospodársky vývoj sa svetová potreba energie do roku 2060 podľa všetkého zdvojnásobí, ba až strojnásobí. Vychádzajúc zo súčasného stavu poznania sa táto veľmi výrazná dodatočná potreba nebude dať vykompenzovať výlučne zvýšením efektívnosti a úsporami energie.

1.9 Stratégia a perspektíva vývoja preto musí zohľadniť aj obdobie po cieľovom horizonte roku 2060.

1.10 Ako už výbor skôr konštatoval, existuje pri vnímaní tejto problematiky zo strany občanov a vo verejnej diskusii široké spektrum názorov siahajúcich od podceňovania až po preceňovanie rizík a príležitostí.

1.11 Z toho vyplýva, že zatiaľ ešte neexistuje dostatočne zjednotená globálna energetická politika. Táto skutočnosť

⁽¹⁾ Prvé náznavy celkovej problematiky boli doterajšie ropné krízy (napr. v rokoch 1973 a 1979), súčasný nárast ceny ropy ako aj súčasné kontroverzné diskusie o pridelení emisných certifikátov, ktoré sú charakteristické pre napätie vo vzťahu medzi ekonomikou a ekológiou.

stažuje navyše potrebnú rovnosť šancí EÚ v globálnej hospodárskej súťaži.

1.12 Dokonca aj v rámci členských krajín Únie existujú určité rozdiely v postojoch k energetickej problematike. Napriek tomu sa tu i na úrovni EÚ dosiahla v prevažnej miere zhoda v tom, že je potrebné ďalej rozvíjať všetky alternatívy – vo viacerých členských krajinách s výnimkou jadrovej energie. Pre tento účel prichádza veľký počet zodpovedajúcich vývojových a výskumných programov a ostatných, sčasti dokonca kumulatívnych podporných programov na aplikáciu, a síce na úrovni členských krajín ako aj zo strany EÚ.

1.13 Osobitným cieľom EÚ je pritom výrazné zvýšenie využívania obnoviteľných nosičov energií v stredno- až dlhodobom horizonte, čo môže byť prospešné aj z hľadiska ochrany klímy. V tejto súvislosti zohráva geotermálna energia dôležitú úlohu.

2. Geotermálna energia (tepelná energia Zeme)

2.1 Pojmom využívanie geotermálnej energie sa označujú všetky postupy, ktoré sa napoja na tok tepelnej energie prúdiaci z veľmi horúceho vnútra Zeme na jej povrch a využívajú ho. Ako médium prenosu tepla sa pritom využíva voda⁽²⁾ (vo forme kvapaliny/pary).

2.1.1 Hustota tohto prúdu tepla je však veľmi nízka. Teploty prevládajúce pod zemským povrchom sa zvyšujú rastúcou hĺbkou len veľmi pomaly: všeobecná priemerná hodnota je nárast teploty približne o 3 °C na 100 m hĺbky. Geologické zóny, v ktorých prichádza k výraznejšiemu nárastu teploty pri rastúcej hĺbke, sa označujú ako geotermálne anomálie.

2.1.2 Teplotný režim zemských vrstiev blízko povrchu môže byť ovplyvnený aj slnečným žiarením, čo sa však napriek tomu v ďalšom priebehu textu zahŕňa pod tepelnú energiu Zeme.

2.2 Rozlišujeme **dve formy využívania** tepelnej energie Zeme.

2.2.1 **Na jednej strane** pritom ide o **využívanie tepla na kúrenie**. Na kúrenie sa v súčasnosti v rámci EÚ využíva zhruba 40 % celkovej potreby energie, a pre tento účel spravidla postačujú relatívne nízke teploty (vody), už < 100°C.

⁽²⁾ Pozri ale aj 2.2.1.2 a 2.2.2.2.

2.2.1.1 Výlučne na kúrenie sa okrem iného používajú tzv. **geotermálne sondy**, pri ktorých voda protismerne preteká koaxiálnou rúrou (s hĺbkou 2,5 – 3 km) uzavretou na dolnom konci voči okolitému zemskému prostrediu a pritom prijíma využiteľný tepelný výkon až do max. 500 kWth.

2.2.1.2 Osobitný druh využitia zemského tepla v bezprostrednej blízkosti zemského povrchu sa zakladá na použití **geotermálnych čerpadiel** („obrátenej chladiarenskej stroj“) na vykurovanie budov (zhruba od 2 kWth do 2 MWth); pritom sa navyše používa „chladiaci prostriedok“⁽¹⁾. V tomto prípade existuje viacero variant, ktoré sa vzťahujú na hĺbky – v závislosti od techniky – od jedného metra až do niekoľko sto metrov.

2.2.2 **Na druhej strane** pritom ide o **výrobu elektrickej energie**, pre ktorú sú na rozdiel od predchádzajúcej možnosti nevyhnutné vyššie teploty (vody), napr. > 120°C, pričom voda na ohrievanie sa zvyčajne vedie podloží pomocou dvoch vrtov vyhlbených vo väčšom odstupe, pričom tento prietok je protismerný. Týmto spôsobom je možné docieľiť väčší tepelný výkon, a síce okolo 5 až 30 MWth.

2.2.2.1 Ale aj tieto teploty (vody) sú ešte stále nízke vzhľadom na požadovanú termodynamickú účinnosť (na premenu tepelnej energie na energiu elektrickú) a vzhľadom na potrebné teploty varu pre obeh turbín.

2.2.2.2 Pre obeh turbín sa preto používajú prednostne pracovné prostriedky s teplotou varu, ktorá je oproti vode nižšia (ako napr. perfluórpentán C₅F₁₂). Pre tento účel sú vyvinuté špeciálne obehové turbíny, ako napr. tzv. „organic rankine cycle“ (proces ORC) alebo tzv. proces Kalina.

2.2.3 Je veľmi výhodné **skombinovať obe formy aplikácie** (elektrinu a tepelnú energiu) a využiť teplo, ktoré nebolo využité pri výrobe elektriny alebo na výrobu elektriny, práve na kúrenie: súčasná produkcia vykurovacieho tepla a elektrickej energie.

2.3 Za účelom dodávky technicky využiteľnej energie najmä na výrobu elektriny sú však spravidla vhodné len ložiská tepla nachádzajúce sa dostatočne hlboko – a to niekoľko kilometrov – pod zemským povrchom. To si vyžaduje nákladné hĺbkové vrty.

2.3.1 Avšak náklady na rozbehnutie prevádzky a samotnú prevádzku takýchto zariadení výrazne stúpajú so vzrastajúcou hĺbkou. Preto je potrebné **zvážiť** v závislosti od plánovaného využívania najvhodnejšiu kombináciu hĺbky vrtu, miery účinnosti a objemu získaného tepla.

2.4 Preto boli vyhľadávané najprv predovšetkým ložiská tepla v tých geologických zónach, kde existujú geotermálne anomálie.

2.4.1 Takéto významné geotermálne anomálie (tzv. vysokoentalpické⁽²⁾ ložiská) predovšetkým v regiónoch zvýšeného vulkanizmu (Island, Taliansko, Grécko, Turecko). Vysokoentalpické ložiská boli využívané už v staroveku ako liečebné kúpele a využívajú sa už približne sto rokov aj na výrobu elektriny (Larderello, Taliansko, 1904).

2.4.2 Naproti tomu sa mierne geotermálne anomálie (tzv. nízkoentalpické hydrotermálne ložiská), t. j. len mierny nárast teploty s vzrastajúcou hĺbkou, nachádzajú v tektonicky aktívnych oblastiach (Hornorýnska priekopa, Tyrhenské more, Egejská oblasť, atď.) a sú rozšírené aj v sedimentoch obsahujúcich vodu (Panónska panva v Maďarsku a Rumunsku, severonemecko-poľská panva).

2.5 Kvôli obmedzenému množstvu zón s geotermálnou anomáliou prebiehajú od polovice 80-tych rokov v rastúcej miere snahy využiť teplo nachádzajúce sa aj v „normálnych“ geologických formáciách za účelom lepšieho uspokojenia rastúcej potreby úžitkovej energie a lepšieho prispôsobenia ponuky tepla, resp. energie, potrebám príslušného regiónu.

2.5.1 Preto sa od 90-tych rokov začalo s využívaním ložísk mimo geotermálnych anomálií – predovšetkým v nemecky hovoriacich oblastiach – na získavanie energie. Príprava elektrickej energie sa realizovala až v posledných štyroch rokoch v Altheime a Bad Blumau (Rakúsko) a v Neustadt-Glewe (Nemecko).

2.5.2 Keďže pre tento účel je potrebné sprístupniť hĺbky min. 2 ½ km, najlepšie však 4 až 5 km a viac, sú potrebné príslušné hĺbkové vrty.

⁽¹⁾ V budúcnosti napr. CO₂.

⁽²⁾ Pod pojmom entalpia používanom v termodynamike sa rozumie súčet vnútornej energie plus expanzívnej energie (expanzívna práca).

2.6 Výhody týchto postupov sú nasledovné:

- využívanie tepelnej energie Zeme nezávisí od poveternostných podmienok a denného, resp. ročného obdobia, ako v prípade veternej a solárnej energie, a preto môže slúžiť na dôležité základné zásobovanie,
- tepelná energia, ktorá už existuje, musí byť pritom už len dopravená z ložiska nachádzajúceho v hĺbke niekoľkých kilometrov na zemský povrch, na základe čoho odpadávajú procesy primárnej výroby tepla (ako spaľovanie alebo nukleárne procesy), ktoré sú inak potrebné, a tiež všetky náklady a negatívne vplyvy na životné prostredie, ktoré s tým súvisia,
- ide o takmer nevyčerpatelné regeneračné ložiská tepelnej energie, ktorých využívanie by mohlo teoreticky predstavovať významný príspevok k zásobovaniu energiou.

2.7 Na druhej strane sú tu však nasledovné nevýhody:

- aby sa dosiahla termodynamická účinnosť, ktorá by bola z hľadiska získavania energie uspokojivá, nie sú dostupné teploty dostatočne vysoké,
- kvôli potrebnému dopĺňaniu tepla do podzemných ložísk a kvôli prenosu tepla z týchto ložísk musia byť sprístupnené a využívané veľké objemy, aby pri veľkom odbere tepla neprišlo k prejavom vyčerpania, ktoré by mohli zapríčiniť vynútené (a v súvislosti so zamýšľaným využitím aj predčasné) ukončenie využívania ložiska,
- pri využívaní ložiska sa musí zamedziť možnému vplyvu alebo úniku kontaminujúcich alebo korozívnych látok (okrem iného, napr. CO₂, CH₄, H₂S a solí) a je potrebné udržiavať pod kontrolu koróziu súčastí zariadenia,
- náklady a hospodársky neisté faktory (okrem iného riziko pravdepodobnosti nálezu, riziko vyčerpania ložiska) súvisiace so sprístupnením a využívaním geotermálnych ložísk sú ešte stále pomerne vysoké.

3. Súčasný stav

3.1 Pri hĺbkovej geotermii ide v podstate o tri techniky sprístupnenia a využívania – zvyčajne s nutnosťou výkonu min. po dvoch vrtoch (dubleta) ⁽¹⁾ – alebo ich varianty, t. j.

- hydrotermálne ložiská, z ktorých sú podzemné, neartézske (tzn. vodné zdroje bez pretlaku) zásoby teplej vody dopravované na povrch a využívané doteraz prevažne na vykurovanie. Tento postup sa v súčasnosti rozširuje aj na ložiská

⁽¹⁾ Pozri však 2.2.1.1 uzatvorená „geotermálna sonda“ a 2.2.1.2 „čerpadlo geotermálnej energie“.

s horúcou vodou vyšších teplôt pre účely výroby elektrickej energie. Médium prenosu tepla je existujúca voda z hĺbky,

- tzv. systémy „hot dry rock“, alebo HDR (formácie horúcich suchých hornín), pri ktorých sú sprístupnené vhodné formácie hornín pomocou hĺbkových vrtoch a masívne stimulačné opatrenia. Pomocou povrchovej vody dopravovanej do horniny sa tak získava teplo, a síce ochladením plôch výmenníka tepla vyprodukovaných umelo stimuláciou,
- ložiská horúcej vody, ktoré sú pod tlakom a pri ktorých môže byť na výrobu elektrickej energie alebo využívanie procesného tepla použitá zmes horúcej vody/pary s teplotou nad 250 °C (s takou vysokou teplotou len v zriedkavých prípadoch).

Okrem toho sa vyvíjajú aj povrchové techniky využívania tepla ⁽²⁾, ktoré majú umožniť zlepšený prenos, resp. využitie tepla.

3.2 V EÚ predstavuje súčasná kapacita výroby elektrickej energie z geotermálnych zariadení – v zásade prostredníctvom využívania geotermálnych anomálií – zhruba 1 GWel, teda asi 2% celkového elektrického výkonu inštalovaného EÚ, a to zväčša v Taliansku. Na bezprostredné využívanie tepla na vykurovanie je momentálne nainštalovaných okolo 4 GWth. Trendy projektované na rok 2010 však predpokladajú až 8 GWth alebo viac.

3.3 Oba druhy využívania tak nepredstavujú príspevok k zásobovaniu energiou v EÚ, ktorý by mal kvantitatívne veľkú váhu, a aj ich podiel na využívaní obnoviteľných zdrojov je doteraz zanedbateľný.

3.4 Využívanie geotermálnej energie v posledných rokoch však naznačuje výrazný nárast, a to v dôsledku podpory zo strany členských krajín, ako aj zo strany EÚ. Pokiaľ ide o rozsah tepelného výkonu od niekoľko MWth až po niekoľko desiatok MWth ponúka geotermia príspevok k decentralizovanému zásobovaniu energiou.

3.5 Podľa názoru výboru je to oprávnené a hodné podpory. Aj tu ako vo väčšine prípadov ide o pilotné zariadenia, pri ktorých majú byť vyskúšané a ďalej vyvíjané rôzne metódy.

3.6 Mimo oblasti s geotermálnymi anomáliami sú náklady na kWhel elektrickej energie v súčasnosti zhruba na úrovni polovice nákladov na výrobu elektriny zo solárnych zariadení a dvojnásobku nákladov na jej výrobu z veterných zariadení, a aj to väčšinou pri súčasnej výrobe tepla a elektrickej energie.

⁽²⁾ Pozri 2.2.2.2 k obehu turbín.

3.6.1 Ponuka geotermálnej energie (pozri vyššie) však môže byť do veľkej miery prispôsobená potrebám, čo pri rastúcich podieloch obnoviteľných zdrojov energie na trhu s energiou bude postupne čoraz väčšou výhodou. Potom si totiž výkyvy vo výkonoch veternej a solárnej energie budú vyžadovať čoraz viac regulačných a kompenzačných opatrení; potom zrejme nebude možné zaobísť sa bez energeticky náročných a nákladných akumuláčnych médií, ako napr. vodík.

4. Perspektívny vývoj a odporúčania do budúcnosti

4.1 Ak sa podarí vyriešiť obmedzenie na zóny geotermálnych anomálií (pozri aj body 2.4 a 2.5), má využívanie geotermálnej energie veľký potenciál a môže podstatne prispieť k ekologickému a udržateľnému zásobovaniu energiou (pozri aj bod 4.13).

4.2 Aby bolo možné tento potenciál sprístupniť a ďalej rozvíjať, sú pre hospodársky efektívnu výrobu elektriny potrebné vrty s minimálnou hĺbkou 4 až 5 km za účelom sprístupnenia tých vrstiev (hornín), ktoré vykazujú minimálne teploty na úrovni asi 150 °C. Okrem toho musí byť s touto horninou zaobchádzané tak, aby bola umožnená dostatočná výmena tepla medzi horúcou horninou a prirodzene sa vyskytujúcou, resp. dopravovanou vodou, a tiež dostatočné prúdenie vody.

4.2.1 Pre využívanie tepla výlučne na vykurovanie postačujú naproti tomu (pozri aj bod 2.2.1.1.) aj menšie hĺbky vrtov, napr. 2 – 3 km.

4.3 Príslušné technologické postupy sa už vyvíjajú a testujú na viacerých stanovištiach (napr. Soultz-sous-Forêts, Groß Schönebeck) rôznych geologických formácií v Európe. Potenciál ďalšieho rastu sa skrýva vo vývoji technológií využívania, ktoré by boli v čo najväčšej miere nezávislé od stanovišta, čím by boli aplikovateľné kdekoľvek. Tento cieľ však ešte vyžaduje veľa úsilia v rámci vývoja a výskumu.

4.4 Na jednej strane je dôležité ďalej rozvíjať rôzne techniky, ktoré už boli (aspoň čiastočne) vypracované, do štádia umožňujúceho ich využitie a verifikovať hore uvedené predpoklady pre udržateľné využívanie geotermálnej energie.

4.4.1 Obzvlášť dôležitou otázkou je pritom, či v takto stimulovanom ložisku sú skutočne splniteľné hydraulické a termodynamické predpoklady pre dostatočnú udržateľnosť.

4.5 Na druhej strane je potrebné vylepšiť a zracionalizovať aj jednotlivé kroky postupov do tej miery, aby náklady na takéto využívanie energie boli konkurencieschopné (pozri nižšie). Preto je nevyhnutné vyvinúť príslušné úsilie v oblasti vývoja a výskumu (pozri bod 1.6), ale aj opatrenia zamerané na prípravu trhu, aby bolo možné dosiahnuť úspory nákladov podmienené výrobou.

4.6 Zo strednodobého hľadiska sa termínom „konkurencieschopný“ rozumie stav, keď využívanie geotermálnej energie bude môcť z hľadiska nákladov konkurovať využívaniu veternej energie. Toto možno očakávať v súvislosti so stále zreteľnejšími nevýhodami veternej energie. Tieto nevýhody sú: veľmi silno kolísajúca ponuka, čo – ako je známe – vedie k značným sekundárnym nákladom a aj emisiám na iných miestach, negatívne vplyvy pre obyvateľstvo žijúce v okolí ako aj pre vzhľad krajiny, a tiež k rastúcej potrebe opráv a údržby. Do celkového hodnotenia je potrebné zahrnúť aj náklady, ktoré musia znášať spotrebitelia, resp. štát.

4.7 Z dlhodobého hľadiska a pri zohľadnení pravdepodobne aj naďalej rastúcich cien ropy a zemného plynu (a možného poklesu ich množstva, ktoré bude k dispozícii) vzniká otázka všeobecnej konkurencieschopnosti geotermálne získanej energie. To znamená, či aj toto využívanie energie – pri zohľadnení externých nákladov všetkých techník premeny energie – môže byť dlhodobo konkurencieschopné bez akýchkoľvek dotácií, resp. preferenčných opatrení deformujúcich trh, a ak áno, v akom časovom horizonte.

4.8 Dovtedy je však potrebné (!), aby:

— zo strany členských krajín ako aj zo strany EÚ bol vedecko-technický vývoj prostredníctvom cielených vývojovo-výskumných programov realizovaný tak, aby mohli byť rôzne techniky a kroky postupov vyvinuté a otestované v dostatočnom počte pokusných zariadení, a

— počas úvodnej podpory zavedenia na trh boli prijaté aj regulácie (napr. zákon o dodávkach energie z alternatívnych zdrojov a teplo pre priestory/klimatizácia v priestoroch) ako motivácia pre súkromné investície, vždy s degresívnym priebehom, ktoré dočasne zatraktívnia predaj podporovanej energie počas fázy uvádzania na trh, aby mohol byť prevarený, vylepšený a vyhodnotený aj hospodársky potenciál. To platí obzvlášť aj pre modely zmlúv zo strany podnikov pre zásobovanie energiou voči spotrebiteľom,

— bolo poskytnuté zabezpečenie proti rizikám spojeným s vyhľadávaním a sprístupnením geotermálnych ložísk, ako napr. riziko úspešnosti prieskumu a riziko výkonu vrtov.

4.9 Výbor s uspokojením konštatuje, že v tejto oblasti sa už vykonalo veľa práce. Výbor v plnej miere podporuje Komisiu v jej výskumno-vývojových projektoch, ktoré v tejto súvislosti prebiehajú alebo boli vypísané, ako aj v jej zámere ešte raz výrazne posilniť príslušné opatrenia a snahy v budúcom výskumno-vývojovom rámcovom programe. Výbor podporuje aj členské krajiny v ich príslušných výskumno-vývojových projektoch a taktiež v ich snahách uľahčiť a už teraz stimulovať skúšobné zavedenie na trh pomocou podporných opatrení.

(!) Pozri aj „Podpora obnoviteľných zdrojov energie: Možnosti postupov a nástroje financovania“

4.10 Výbor v tejto súvislosti opakuje svoje predošlé odporúčanie využiť šance Európskeho výskumného priestoru prostredníctvom rozsiahlej, transparentnej, koordinovanej a všetkými partnermi podporovanej stratégie ENERGETICKÝ VÝSKUM a urobiť z tohto výskumu podstatný prvok Siedmeho výskumno-vývojového rámcového programu a programu Euratom.

4.11 V tom by mali byť zahrnuté aj potrebné výskumno-vývojové opatrenia pre rozvoj geotermie a mali by dostať primerané miesto, pokiaľ nebude možné lepšie odhadnúť a zhodnotiť dlhodobý vývoj nákladov a skutočne realizovateľný potenciál tejto technológie na energetickom trhu, ktorý aj tak podlieha neustálym zmenám.

4.12 Výbor okrem toho odporúča zahrnúť všetky výskumno-vývojové programy týkajúce sa geotermie – t. j. aj tie, ktoré boli doteraz podporované výlučne na národnej úrovni – v zmysle otvorenej koordinácie v najväčšom možnom rozsahu do európskeho energetického výskumného programu a tým aj podporiť európsku kooperáciu.

4.13 Výbor v tejto súvislosti konštatuje, že teraz vzniká šanca pre nové členské krajiny zúčastniť sa výskumno-vývojového rámcového programu EÚ. Obnova existujúcich energetických systémov, ktorá sa v týchto krajinách stáva aktuálnou otázkou, by mala byť využitá na rozbehnutie príslušných ukázkových a pilotných zariadení.

4.14 Výbor ďalej doporučuje, aby sa Komisia aj naďalej snažila v maximálnej miere harmonizovať účinné podporné opatrenia pre zavedenie na trh (napr. zákony o dodávkach energie z alternatívnych zdrojov) v rámci EÚ, aby tak bola aspoň v rámci techniky „geotermie“ umožnená spravodlivá hospodárska súťaž v kontexte EÚ medzi technikami rovnakého druhu.

4.15 S ohľadom na súčasnú prípravu tepla na vykurovanie a elektrickej energie, ktorá sa v prípade geotermie ponúka a pre ktorú je geotermia obzvlášť vhodná, výbor okrem toho odporúča, aby sa Komisia zamerala aj na zodpovedajúce systémy na prenos tepelnej energie a jej využívanie.

5. Zhrnutie

5.1 Pojem „využívanie geotermálnej energie“ zastrešuje všetky techniky, ktoré využívajú prúd tepelnej energie vyvierajúci z vnútra Zeme na jej povrch.

5.2 Toto sa na prvom mieste týka zásobovania tepelnou energiou, ale aj elektrickou energiou alebo súčasnou prípravou oboch foriem energie.

5.3 V oblastiach geotermálnych anomálií sa využívanie geotermálnej energie už uplatňuje, jej relatívny prínos k celkovému zásobovaniu energiou je však veľmi malý.

5.4 Nasadením technológií, ktoré umožňujú využívanie aj v oblastiach mimo geotermálnych anomálií, môže mať využívanie geotermálnej energie potenciálne veľký význam pre udržateľné zásobovanie energiou, a síce v oblasti základného zásobovania. To je však spojené s hĺbkovými vrtmi do hĺbky okolo 4 až 5 km a dodatočnými „stimulačnými opatreniami“.

5.5 Sľubný rozvojový potenciál sa však skrýva aj vo využívaní „nehĺbkovej“ tepelnej energie Zeme s geotermálnymi čerpadlami na vykurovanie a klimatizáciu priestorov.

5.6 Potenciál pre základné zásobovanie energiou odlišuje geotermiu od postupov s kolísajúcou ponukou (ako veterná a solárna energia), ktoré sú alebo budú v rastúcej miere odkázané na regulačné, kompenzačné a akumulčné techniky a ktoré kvôli potrebe veľkých plôch a vplyvu na vzhľad krajiny narážajú na odpor obyvateľstva.

5.7 Výbor opakuje svoje odporúčanie využiť šance Európskeho výskumného priestoru prostredníctvom rozsiahlej stratégie ENERGETICKÝ VÝSKUM.

5.8 V rámci toho by mali byť obsiahnuté aj potrebné výskumno-vývojové opatrenia pre rozvoj geotermie, ktoré by mali byť prijaté, ďalej rozvíjané a primerane zintenzívnené v kontexte už prebiehajúcich príslušných programov.

5.9 Výbor odporúča integrovať výskumno-vývojové programy týkajúce sa geotermie, ktoré boli doteraz podporované výlučne na národnej úrovni, v zmysle otvorenej koordinácie do takéhoto európskeho energetického výskumného programu a jeho integrujúcich opatrení.

5.10 Výbor odporúča vytvoriť vo všetkých členských krajinách úvodné, degresívne prebiehajúce stimuly a úpravy pre zavedenie na trh (napr. zákon o dodávkach energie z alternatívnych zdrojov) ako aj pre súkromných investorov, ktoré zatriktívnia sprístupnenie a predaj dočasne podporovanej energie, aby sa takýmto spôsobom prispelo k prevereniu, vylepšeniu a vyhodnoteniu hospodárskeho potenciálu tejto formy energie.

5.11 Výbor doporučuje harmonizovať v EÚ tieto podporné opatrenia do tej miery, aby bola v rámci techniky „využívania geotermálnej energie“ umožnená spravodlivá hospodárska súťaž v kontexte EÚ.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady týkajúceho sa uskutočnenia fázy budovania a implementácie a fázy prevádzky európskeho programu satelitnej rádionavigácie“

KOM(2004) 477 v konečnom znení – 2004/0156 (COD)

(2005/C 221/06)

Dňa 16. novembra 2004 sa Rada v súlade s článkom 156 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 17. januára 2005 (spravodajca: pán RANOCCHIARI).

Európsky hospodársky a sociálny výbor, na svojom 414. plenárnom zasadnutí 9. februára 2005, prijal nasledujúce stanovisko počtom 134 hlasov za a 3 hlasujúci sa hlasovania zdržali:

1. Úvod

1.1 EHSV už od začiatku sledoval vznik a vývoj európskeho programu satelitnej rádionavigácie a lokalizácie Galileo, uznajúc jeho základný strategický význam pre konkurencieschopnosť európskeho systému tak kvôli inovatívnemu charakteru jeho dosahu a odozvy v hospodárskej, sociálnej oblasti a v oblasti zamestnanosti, ako aj vďaka zvýšeniu kvality života občianskej spoločnosti, ktorú Galileo môže zabezpečiť⁽¹⁾ EHSV tiež poukázal na potrebu hneď od vytvorenia spoločného podniku Galileo⁽²⁾ zapojiť súkromný sektor do vývoja a využívania systému, zabezpečujúc trvalú podporu počas fázy vývoja a budovania a inštalácie⁽³⁾.

1.2 Ako zdôraznil EHSV vo svojom nedávnom stanovisku k tejto téme⁽⁴⁾, „program GALILEO, konečne vstúpil do etapy skutočného spustenia na základe dohody z 26. mája 2003 v rade ESA (Európskej agentúry pre vesmír) o jednotlivých finančných príspevkoch svojich členov.“ Opätovne pripomenul, že „program GALILEO predstavuje veľkú výzvu pre Európsku úniu, jej nezávislosť, jej vedecko-technické kapacity, jej ekonomiku a v prvom rade jej vesmírny sektor a sektor telekomunikácií.“

2. Súčasná situácia a očakávaný vývoj

2.1 Treba pripomenúť, že realizácia programu Galileo prebieha v štyroch fázach:

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV z 12.9.2001 - Ú. v. ES C 311, 17.11.2001, str. 19.

⁽²⁾ Spoločný podnik Galileo: vytvorený nariadením Rady ES 876/2002 z 21. mája 2002 v zmysle čl. 171 Zabezpečuje riadenie fázy vývoja programu Galileo a pripravuje riadenie fáz budovania a inštalácie a prevádzky programu. Má sídlo v Bruseli. Zakladajúcimi členmi sú Európske spoločenstvo, zastúpené Komisiou a Európska vesmírna agentúra

⁽³⁾ Stanovisko EHSV z 28.11.2001 - Ú. v. ES C 48, 21.02.2002, str. 42.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV k „Oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu a Rade: Stav vývoja výskumného programu GALILEO začiatkom roku 2004“, Ú. v. C 302, 7.12.2004.

— **fáza definície**, začatá v r.1999 a ukončená v r.2001, počas ktorej bola navrhnutá architektúra systému a bolo stanovených päť druhov služieb spomenutých nižšie v tomto dokumente, ktoré bude systém ponúkať; táto fáza bola financovaná predovšetkým z Piateho rámcového akčného programu ES pre výskum a vývoj 1998-2002;

— **fáza vývoja a overovania**, so začiatkom v r. 2002 a plánovaným ukončením v r. 2005 ktorá zahŕňa vývoj satelitov a pozemných súčastí systému, ako aj overenie systému „na obežnej dráhe“; Finančné zabezpečenie z verejných zdrojov EÚ/ESA predstavovalo 1,2 miliardy eur, ku ktorým treba prirátať 100 miliónov eur zo VI. rámcového programu pre výskum a technický rozvoj (RTD) 2002 – 2006;

— **fáza budovania a inštalácie**, ktorá by podľa plánu mala trvať od r. 2006 do r. 2007 a ktorá zahŕňa konštrukciu a vypustenie satelitov – prvé dva satelity budú vypustené už koncom roku 2005 – a inštaláciu celého pozemného segmentu. Celkový objem vyhradených finančných prostriedkov je 2,1 miliardy eur, z ktorých 1/3, t.j. 700 miliónov eur z rozpočtu Spoločenstva a 2/3, t.j. približne 1,4 miliardy eur zabezpečí konzorcium, ktoré bude vybraté;

— **fáza komerčného využívania**, ktorá začne v r. 2008 a v rámci ktorej sa očakávajú ročné náklady na prevádzku a údržbu vo výške okolo 220 miliónov eur plne na ťarchu súkromného sektoru, s výnimkou mimoriadneho verejného finančného príspevku EÚ v celkovej výške 500 miliónov eur v prvých rokoch tejto etapy, v súlade s rozhodnutiami, ktoré sa prijímajú vo veci finančných perspektív rozpočtu Spoločenstva 2007 – 2013.

2.2 Po ukončení fázy definície bol v máji 2002 vytvorený spoločný podnik Galileo na dobu štyroch rokov s cieľom „garantovať jednotnosť manažmentu a finančnej kontroly výskumného, vývojového a demonštračného projektu programu Galileo, s využitím fondov pridelených na tento program.“

2.3 Okrem toho sa nariadením 1321/2004, (1) ktorým sa zriaďuje Európsky dozorný orgán GNSS (globálny systém satelitnej navigácie) a Jednotnou akciou 2004/552/SZBP (2), oboma z 12. júla 2004, vytvorili operatívne štruktúry systému zamerané tak na správu verejných záujmov súvisiacich s programami, ako aj na zaistenie bezpečnosti a ochrany systému Galileo.

2.4 Na medzinárodnej úrovni uzavreli Európska únia a Spojené štáty americké po štyroch rokoch rokovaní, 26. júna 2004, nesmierne významnú dohodu o systémoch Galileo a GPS (3), týkajúcu sa propagácie, poskytovania a využívania služieb týchto dvoch satelitných lokalizačných a navigačných systémov a s nimi súvisiacich aplikácií plne kompatibilným a interoperabilným spôsobom: každý systém bude fungovať paralelne s tým druhým, bez interferencií medzi príslušnými signálmi. Toto umožní systému Galileo stať sa v rámci svetových navigačných satelitných systémov GNSS celosvetovou normou v oblasti voľne prístupných signálov pre civilné a komerčné využitie (GPS je vo vojenskej správe) a byť prístupným a „lákavým“ aj pre súčasných užívateľov GPS prostredníctvom jedného prijímača

2.5 Opäť na medzinárodnej úrovni bola dňa 13. júla 2004 podpísaná dohoda o spolupráci s **Izraelom**, ktorá nasledovala po dohode uzavretej s **Čínou** 30. októbra 2003. Už dávnejšie boli začaté rokovania na dosiahnutie interoperability s **ruským systémom Glonass** (4), ktoré pokročili predovšetkým v súvislosti so získaním frekvencií a využívaním ruských nosných rakiet, zatiaľ čo sa dohody o spolupráci s Ruskou federáciou, Ukrajinou a Indiou nachádzajú v pokročilom štádiu rokovaní. Okrem toho sa nadviazali kontakty s Austráliou, Brazíliou, Mexikom a Južnou Kóreou. Aj Švajčiarsko, Nórsko a Kanada zvažujú svoju prípadnú finančnú spoluúčasť.

(1) Nariadenie Rady o štruktúre manažmentu európskych programov satelitnej rádionavigácie Ú. v. ES L 246, 20.07.2004

(2) viď Ú. v. EÚ L 246, 20. 07. 2004.

(3) US GPS: United States Global Positioning System, vo vojenskej správe.

(4) Glonass: global navigation satellite system. (Globálny satelitný navigačný systém)

2.6 **V oblasti Stredozemného mora** bol na euro-stredomorskej konferencii ministrov zahraničných vecí vo Valencii v apríli 2002 začatý akčný program, ktorý zahŕňa spoluprácu stredomorského regiónu v oblasti satelitnej rádionavigácie a lokalizácie. Prednedávnom spustil v Káhire spoločný podnik Galileo projekt **Euro-med GNSS** na demonštráciu, vytvorenie a koordináciu regionálneho plánu GNSS, ktorým sa majú overiť dosah a vplyv geostacionárnej družice **EGNOS** (5), predchodcu systému Galileo, v spolupráci s partnermi Meda.

2.7 Po svojom spustení do prevádzky bude systém GALILEO poskytovať nasledujúcich **päť druhov služieb**:

- základnú voľne prístupnú službu zameranú predovšetkým na použitie pre širokú verejnosť a pre služby verejného záujmu
- komerčnú službu, ktorá zabezpečí vývoj aplikácií na profesionálne účely a bude preto poskytovať výkonnejšie a presnejšie služby než verejne prístupná služba, s osobitným dôrazom na ich garanciu;
- vysokokvalitnú a vysoko spoľahlivú službu nazvanú „Safety of Life“ (bezpečnosť života) na použitie v situáciách, kde je ohrozený ľudský život, ako napr. v leteckej alebo námornej doprave;
- pátraciu a záchrannú službu zameranú na výrazné zlepšenie momentálne existujúcich záchranných systémov v prípadoch nebezpečenstva a záchrany osôb;
- službu pre inštitucionálnych užívateľov nazvanú „Public regulated service“ (PRS), v kryptovanej (kódovanej) podobe a odolnú voči rušeniam rádiového signálu a interferenciám, vyhradenú hlavne pre verejné inštitúcie činné v oblasti civilnej ochrany, národnej bezpečnosti, ochrany verejného poriadku a rešpektovania zákona, ktoré si vyžadujú totálnu ochranu. (6)

2.8 Komisia sa nazdáva, že vzhľadom na civilný charakter využitia a prevádzky systému Galileo a jeho prevažne komerčné aplikácie, môže jeho potenciálny trh okolo r. 2010 zahŕňať okolo 3 miliardy prijímateľov, s ročným návratom investícií vo výške okolo 250 miliárd eur a vytvorením nových podnikov a rádovo stovák tisícok vysoko kvalifikovaných pracovných miest, z čoho viac než 150 000 v Európe.

(5) EGNOS (European Geostationary Navigation Overlay Service): systém založený na korigovaní signálu GPS prostredníctvom siete pozemných staníc a geostacionárnych družíc. EGNOS, spustený v r. 1996 a v prevádzke ako predchodca systému Galileo, by sa s ním mal teraz integrovať aj čo sa týka spoločného systému koncesii.

(6) Viď koncesionársku zmluvu fáz budovania a inštalácie a prevádzky programu Galileo – 2003/s200-179789 uverejnenú 17.10.2003.

2.9 Spoločný podnik Galileo ukončil v septembri 2004 **fázu rokovania s konkurentmi** a dostal konečné ponuky dvoch konzorcií – kandidátov na koncesie (Eurely⁽¹⁾ e Inavsat⁽²⁾), ktoré podrobil konečnému hodnoteniu na základe troch kritérií: podnikateľské schopnosti a finančné kapacity, technické kapacity, právne a zmluvné aspekty.

2.10 Spoločný podnik bude môcť v súlade so svojim mandátom po predložení príslušnej správy Komisii a po následnom oznámení Komisie Parlamentu a Rade⁽³⁾ o prechode k fázam inštalácie a prevádzky dostať „potrebne politické usmernenia vo veci verejného financovania nasledujúcich fáz programu a poslaní v oblasti verejných služieb, predovšetkým definovanie služieb“ a následne teda predložiť návrh na získanie oprávnenia na uzavretie zmluvy od úradu pre dohľad, ktorý je inštanciou oprávnenou na uzatváranie zmlúv zodpovednou za realizáciu tejto zmluvy v zmysle uvedeného nariadenia ES 1321/2004.

2.11 Výbor si kladie otázku, či nehrozí, že sa ukáže byť príliš zložitým takýto postup s prekrývajúcimi sa a duplicitnými kontrolami, ktoré sa nezdarujú byť ani prínosné ani jednoznačné.

2.12 Okrem toho **Úrad pre dohľad**, uvádzaný a definovaný v návrhu nariadenia, ktorý je predmetom tohto stanoviska, ako agentúra Spoločenstva, ktorej úlohou je zastupovanie verejných záujmov týkajúcich sa európskych programov satelitnej rádiolokalizácie, v súlade s ustanoveniami nariadenia ES 1321/2004, vznikne až v r. 2005.

3. Návrh Európskej komisie

3.1 Návrh nariadenia, ktorý je predmetom tohto stanoviska, reaguje na potrebu vytvorenia **špecifického právneho nástroja**, ktorý by zaručením samostatnej rozpočtovej kapitoly pre program umožnil z ekonomického hľadiska efektívnejšie riadiť a monitorovať fázy inštalácie a využívania systému Galileo aj vo vzťahu ku koncesionárovi.

3.2 Predmetný návrh nariadenia má teda za cieľ stanovenie modalít finančného príspevku Spoločenstva na fázu budovania a inštalácie a fázu prevádzky a sústreďuje sa na

3.2.1 potrebu zásahu Spoločenstva s cieľom zabezpečiť celistvý finančný rámec pre zdroje poskytnuté Spoločenstvom a tie, ktoré koncesionár získava

(1) Eurely: konzorcium založené spoločnosťami Alcatel, Finmeccanica a Vinci.

(2) INAVSAT: založené spoločnosťami EADS Space, Inmarsat ventures a Thales group.

(3) KOM (2004) 636 v konečnom znení zo 06.10.2004

— poskytovaním rôznych druhov služieb, ktoré ponúka GALILEO;

— z licencií a práv duševného vlastníctva na súčasti systému, ktoré mu boli zadarmo poskytnuté Úradom pre dohľad;

— z dlhodobých pôžičiek, ktoré poskytne EIB;

3.2.2 vhodnosť inštitucionálneho systému riadenia a kontroly Úradu pre dohľad

4. Všeobecné pripomienky

4.1 **EHSV** sa nazdáva, že už odteraz treba bližšie špecifikovať technické aspekty poskytovania rôznych druhov služieb s cieľom **garantovať otvorené normy**, ktoré by umožnili prístup ďalším poskytovateľom služieb (*service providers*) a k ďalším druhom inovatívnych služieb, vyhýbajúc sa umelým prekážkam alebo vysokým poplatkom pre nových – predovšetkým malých – používateľov.

4.2 Pokiaľ ide o celistvosť („**koherentnosť**“) **referenčného finančného rámca**, **EHSV** vyslovuje nádej, že nové finančné perspektívy rozpočtu Spoločenstva budú schválené čo najskôr a podporuje požiadavku Komisie zameranú na získanie sumy 1 miliardy eur pre program Galileo prostredníctvom osobitnej rozpočtovej kapitoly, nezávislej od ostatných rozpočtových kapitol. Výbor okrem toho požaduje primerané zvýšenie tejto sumy, aby sa zaistil vývoj systému EGNOS a jeho integrácia do programu Galileo. EHSV ďalej považuje za vhodné, aby bol pre výskumnú činnosť v oblasti satelitnej rádiolokalizácie GNSS vymedzený priestor a zdroje aj v rámci VII. rámcového programu pre výskum, technologický rozvoj a demonštračné aktivity.

4.3 EHSV si okrem iného kladie otázku, ako budú do tohto rámca zahrnuté prípadné verejné príspevky organizácií z tretích krajín, ktoré už prejavili záujem o finančnú spoluúčasť na programe Galileo.

4.4 EHSV konštatuje, že vo finančnom rámci pre koncesionára sú uvedené prínosy vyplývajúce z jeho funkcie poskytovateľa služieb a užívateľa bezplatných licencií a IRP⁽⁴⁾ V tejto súvislosti EHSV nemôže nevyjadriť svoje obavy nad prípadným vytvorením predpokladov pre dominantné alebo monopolné postavenie koncesionára, čo by následne mohlo viesť k narušeniu hospodárskej súťaže a obmedzeniam voľného trhu.

(4) IPR: intellectual property rights, práva duševného vlastníctva

4.5 Pokiaľ ide o **vhodnosť inštitucionálneho rámca pre riadenie a kontrolu**, zverenie „externe“ európskej agentúre (Európskemu úradu pre dohľad nad globálnymi navigačnými satelitnými systémami), Výbor zdôrazňuje nasledujúce body:

4.5.1 **Správna rada Úradu pre dohľad nad GNSS** nepočíta so zastúpením Európskej vesmírnej agentúry, ktorá je však zastúpená v súčasnej správnej rade Spoločného podniku.

4.5.2 **Zodpovednosti za riadenie a kontrolu** sa prenášajú zo Spoločného podniku na Úrad pre dohľad GNSS, ktorý spravuje fondy pre projekt Galileo, koná ako orgán udeľujúci koncesionárske zmluvy, dohliada na rešpektovanie zmluvných záväzkov, postupuje koncesionárovi majetkové užívateľské práva počas zmluvného obdobia, spravuje dohodu s prevádzkovateľom EGNOS, koordinuje iniciatívy členských štátov v oblasti frekvencií potrebných pre fungovanie systému, garantuje jednotnosť certifikácií komponentov a stará sa o rešpektovanie bezpečnostných predpisov, vrátane tých, ktoré stanovuje Jednotná akcia 2004/552/SZBP.

4.5.3 EHSV neskrýva svoje znepokojenie v súvislosti s veľmi chúlостivou fázou presunu zodpovednosti zo **Spoločného podniku**, ktorého mandát vyprší v máji 2006, na nový **Európsky úrad pre dohľad nad GNSS**, ktorý by mal začať svoju činnosť v prvom polroku 2005.

4.5.4 Výbor preto odporúča Komisii a Rade, aby monitorovali túto prechodnú fázu a obdobie paralelnej existencie Spoločného podniku a Úradu pre dohľad.

4.5.5 Problematiku vnútornej bezpečnosti systému Galileo upravujú ustanovenia **Jednotnej akcie 2004/552/SZBP** a nariadenie, ktorým sa zriaďuje Európsky úrad pre dohľad nad GNSS a plánuje vytvorenie **Výboru pre bezpečnosť a zabezpečenie systému**. Podľa EHSV by sa už odtiaľ malo bližšie zaoberať vzťahmi medzi systémom Galileo a ostatnými paralelne existujúcimi európskymi iniciatívami, ako napr. systém *Global monitoring for environment and security* – GMES, pátrací a záchranný systém Cospas-Sarsat⁽¹⁾. sieť v oblasti súdnicstva a vnútorných záležitostí, multimedialne sieť GRID, atď.

⁽¹⁾ COSPAS (ruská skratka pre „Kosmická Systéma Poiska Avarijnnich Sudov“, t.j. „Vesmírny systém vyhľadávania plavidiel v núdzi“ – SARSAT („Search and Rescue Satellite-Aided Tracking“ – „Družicový pátrací a záchranný systém“, ide o medzinárodný družicový vyhľadávací, identifikačný a záchranný systém pre humanitárne ciele. Vďaka tomuto systému sa v období rokov 1982 - 2003 podarilo zachrániť viac než 15 000 osôb na celom svete.

4.5.6 Tak, ako vo svojich predchádzajúcich stanoviskách⁽²⁾, i pri tejto príležitosti EHSV zdôrazňuje potrebu zaoberať sa súčasne riešením otázok bezpečnosti ako aj otázok týkajúcich sa ochrany súkromia a osobných údajov, poverením Európskej agentúry pre základné práva⁽³⁾ touto záležitosťou tam, kde je to možné, alebo vytvorením príslušného poradného orgánu. Odvolanie sa na nariadenie ES 45/2001, ako v čl. 19 uvedenej nariadenia, ktorým sa zriaďuje Európsky úrad pre dohľad nad GNSS, sa skutočne zdá byť nepostačujúce. Explicitné záruky primeranej ochrany súkromia a osobných údajov nie sú podľa názoru EHSV menej dôležité ako záruky bezpečnosti, ak má systém Galileo dosiahnuť úspech s plnou podporou občianskej spoločnosti.

4.5.7 V súvislosti s problematikou zaangažovania občianskej spoločnosti EHSV konštatuje, že taká dôležitá iniciatíva ako program Galileo ostáva prakticky neznámou pre väčšinu európskych občanov. V tejto súvislosti vyslovuje EHSV nádej, že inštitúcie Spoločenstva v spolupráci s členskými štátmi začnú čo najskôr s informačnou kampaňou na zvýšenie povedomia, ktorá by európskych občanov nielen oboznámila s týmto výnimočným produktom európskeho výskumu a priemyslu a dosiahla, aby ho ocenili, ale ich zároveň aj ubezpečila o rešpektovaní a ochrane ich práva na súkromie.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 V súvislosti s hore uvedeným EHSV odporúča, aby sa do odôvodnení (úvodná časť „keďže“) návrhu nariadenia vložili nasledujúce doplnenia:

5.1.1 **nové odôvodnenie 3 a:** Vzhľadom na následky, ktoré by mohol mať program pre život európskych občanov, sa Komisia bude snažiť o to, aby bola Európska agentúra pre základné práva alebo – ako alternatíva – poradný orgán vytvorený „ad hoc“, poverená ochranou súkromia a osobných údajov pri poskytovaní služieb systému Galileo, s cieľom zaručiť transparentný rozvoj a stály dialóg s potenciálnymi používateľmi a občianskou spoločnosťou.

⁽²⁾ viď stanovisko EHSV k *Návrhu Nariadenia Rady o vytvorení spoločného podniku Galileo*, bod 3.5 – Ú. v. C48, 21.2.2002.

⁽³⁾ viď KOM (2004) 693 z 25.10.2004, oznámenie Komisie, kde sa navrhuje vytvorenie Agentúry v r. 2005 a zvažuje možnosť poveriť ju aj ochranou fyzických osôb v súvislosti so zaoberaním s osobnými údajmi.

5.1.2 **k odôvodneniu 12 doplniť:** „zabezpečiť ďalšie zdroje Spoločenstva v tej istej rozpočtovej kapitole pre vývoj systému EGNOS a jeho integráciu do programu Galileo a vyhradiť v rámci Siedmeho rámcového programu RTD&D primeraný priestor a zdroje pre satelitnú rádionavigáciu a integráciu existujúcich sietí.“

5.1.3 **nové odôvodnenie 13(a):** „Komisia a Rada zaručia, aby proces prechodu od Spoločného podniku Galileo na nový Európsky úrad pre dohľad nad GNSS prebehol absolútne transparentným spôsobom, aby sa vyhlo prípadnému prekryvaniu právomocí, prevádzkovým oneskoreniam, alebo čo by bolo ešte horšie, obmedzeniam trhu.“

5.1.4 **nové odôvodnenie 14(a):** „Komisia bude dozeráť na to, aby prípadné finančné vklady a spoluúčasti zo strany organizácií z tretích krajín do majetku Európskeho úradu pre dohľad nad GNSS prebehli pri rešpektovaní vzájomných záujmov a existujúcej rovnováhy prostredníctvom príslušných dohôd, ktoré budú predložené Rade a Európskemu parlamentu.“

6. Závěry

6.1 EHSV opätovne s dôrazom vyjadruje svoju **plnú podporu programu Galileo** a skráteniu doby realizácie posledných dvoch fáz jeho rozvoja, aby skutočne začal v plnej miere svoju činnosť v r. 2008.

6.2 EHSV vyzýva Komisiu, aby pokračovala v predbežnom hodnotení dodatočných prínosov pre koncesionára vyplývajúcich z poskytovania služieb a z autorských práv (práv na duševné vlastníctvo), a zverejnila jasné a presné informácie o výsledkoch tohto hodnotenia.

6.3 EHSV sa nazdáva, že sa podnikli výrazné kroky vpred smerom k realizácii infraštruktúry svetového dosahu, najmä

Dohodou o spolupráci medzi EÚ a USA zameranou na garantom plnej kompatibility a interoperability medzi systémami satelitnej rádionavigácie a lokalizácie existujúcimi vo svete.

6.4 EHSV vyzdvihuje dôležitosť medzinárodnej spolupráce s Čínou a Izraelom a domnieva sa, že treba sústrediť všetky sily na dosiahnutie dohôd v spoločnom záujme so Švajčiarskom a Nórskom, Ruskou federáciou, Ukrajinou, Indiou, Austráliou, Mexikom, Brazíliou a Južnou Kóreou. Výbor sa nazdáva, že oblasť Stredozemného mora by mala vytvoriť privilegovanú zónu, keďže už môže využívať služby systému EGNOS a predstavuje strategickú oblasť pre mier, stabilitu a trvalo udržateľný rozvoj Európy.

6.5 V tejto súvislosti vyjadruje EHSV svoje presvedčenie, že otvorenie sa voči tretím krajinám predstavuje dôležitý príspevok k zahraničnej dimenzii politiky Európskej únie.

6.6 V tejto súvislosti vyslovuje EHSV nádej, že inštitúcie Spoločenstva v spolupráci s členskými štátmi začnú čo najskôr s informačnou kampaňou na zvýšenie povedomia, ktorá by európskych občanov nielen oboznámila s týmto výnimočným produktom európskeho výskumu a priemyslu a dosiahla, aby ho ocenili, ale ich zároveň aj ubezpečila o rešpektovaní a ochrane ich práva na súkromie.

6.7 EHSV na záver vyslovuje nádej, že jeho podnety a návrhy týkajúce sa niektorých odôvodnení v úvodnej časti („keďže“) navrhovaného nariadenia (ochrana súkromia, zvýšenie finančných zdrojov, prechodné obdobie a vklady tretích krajín) budú prijaté tak, ako boli vyššie uvedené. Tieto návrhy majú za cieľ jasnosť a sprehľadnenie tejto iniciatívy, ako aj zabezpečenie primeraných zdrojov v záujme európskych inštitúcií ako aj občianskej spoločnosti.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o založení infraštruktúry pre priestorové informácie v Spoločenstve (INSPIRE)“

COM(2004) 516 v konečnom znení – 2004/0175 (COD)

(2005/C 221/07)

Dňa 13. septembra 2004 sa Rada podľa článku 175 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola poverená prípravou prác Výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 13. januára 2005 Spravodajcom bol pán **REUTEREAU**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 414. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 9. a 10. februára 2005 (na schôdzi 9. februára 2005) nasledovné stanovisko 140 hlasmi za, pričom sa 2 členovia hlasovania zdržali.

1. Prehľad stanoviska Výboru

1.1 Výbor považuje návrh na založení infraštruktúry pre priestorové informácie v Spoločenstve (INSPIRE) za vhodný, želateľný a v súlade s princípom proporcionality. Táto infraštruktúra bude koordinovať a sprístupňovať priestorové údaje zhromažďované na národnej úrovni členskými štátmi a umožní ich interoperabilitu, aby na vedeckom základe bolo možné lepšie dokumentovať rozhodnutia a ich ďalšie monitorovanie v oblasti životného prostredia, ako aj správy vyžadované určitými smernicami. Výbor sa domnieva, že právny základ (čl. 175 TCE) je na tento účel vhodný.

1.2 Táto iniciatíva má za cieľ znížiť duplicitný zber dát, výskyt medzier alebo nedostatkov a podporovať koordináciu a zameranie v zbere a spracovaní získaných údajov. Toto úsilie si vyžaduje činnosť na úrovni celého Spoločenstva. Jeho výsledkom bude vyššia účinnosť vo využívaní údajov príslušnými administratívami a službami, ako aj štátnymi a súkromnými prevádzkovateľmi v rôznych formách, vrátane služieb s pridanou hodnotou (špecializované mapy alebo databázy atď.)

1.3 Navrhovaná smernica zriaďuje právny a technický rámec, ktorý je nevyhnutný pre takýto projekt. Zakladá technický výbor a členským štátom ukladá povinnosť umožňovať prístup k ich geografickým údajom. Systém bude monitorovať Komisia a v rámci tohto monitorovania sa budú predkladať pravidelné správy.

1.4 Výbor preto schvaľuje návrh, ktorý mu bol predložený na vypracovanie stanoviska, pretože tento dokument jednoznačne predstavuje pridanú hodnotu pre Spoločenstvo tým, že ponúka harmonizovaný referenčný rámec a podporuje pokrok, ktorý si vyžaduje kvalita a povaha zbieraných priestorových údajov, ako aj environmentálnu politiku, eventuálne ďalšie národné a európske politiky a rozhodovacie procesy.

1.5 Výbor by rád zdôraznil potrebu využitia otvorených protokolov súborov a formátov dát, ktoré sú všeobecne používané a čitateľné prostredníctvom bezplatných internetových

prehliadačov; zdôrazňuje takisto potrebu zaručiť zverejnenie referenčných informácií, ktoré sú dostupné v infraštruktúre INSPIRE, pretože ide o vedecké údaje nevyhnutné rovnako pre environmentálnych politikov, ako aj pre študentov a výskumných pracovníkov. Na záver Výbor zdôrazňuje, že tento projekt by sa mal uskutočniť bez toho, aby sa narušila dôvernosť určitých údajov, ktoré sa týkajú súkromného života alebo všeobecného záujmu a bezpečnosti.

2. Návrh Komisie

2.1 Ako právny základ je stanovený článok 175, odsek 1 TCE, ktorý umožňuje, s odvolaním sa na článok 174, navrhovať opatrenia v oblasti životného prostredia a ochrany zdravia na základe technických a vedeckých údajov.

2.2 Prírodné javy, vrátane tých, ktoré sú spôsobené ľudskou činnosťou, majú dosah na kvalitu životného prostredia a na zdravie. Táto skutočnosť opodstatňuje informačnú a koordinačnú kampaň Spoločenstva, ktorá zohľadní princípy proporcionality a subsidiarity, ako aj princíp prevencie.

2.3 Navrhuje sa rámcová smernica, ktorej cieľom je rozšíriť uplatniteľnosť subsidiarity, aby bolo možné upravovať ustanovenia v závislosti od rozmanitosti členských štátov a ich regiónov.

2.4 Zobierané metadáta budú pochádzať hlavne zo štátnych verejných zdrojov, ale nevylučuje sa ani využitie iných zdrojov. Geo-portal Spoločenstva umožní elektronický prístup k štátnym databázam.

2.4.1 Členské štáty nie sú povinné zhromažďovať údaje uvedené v prílohách. Iniciatíva INSPIRE dopĺňa iné iniciatívy, ako sú napríklad GMES a GALILEO, ktoré môžu byť využité na zhromažďovanie špecifických alebo doplnkových údajov.

2.4.2 Horizontálny charakter infraštruktúry INSPIRE je vysoko dôležitý, pretože poskytuje prierez naprieč rôznymi sektormi, čo umožňuje nachádzanie a následné vyplňanie medzier.

2.4.3 Environmentálna legislatíva stanovuje charakter, kvalitu a oznamovanie údajov dôležitých pre dokumenty týkajúce sa všetkých sektorov (napríklad smernica o kvalite vody).

2.4.4 Zdieľanie údajov, ktoré umožní identifikáciu problémov a informačných medzier, s ktorými by sa eventuálne mohli členské štáty stretnúť, by malo umožniť postupné nachádzanie riešení.

2.5 Ide o zhromažďovanie a koordinovanie podrobných priestorových (geografických) údajov ako napr. v prílohách I, II a III, ako aj o zabezpečenie interoperability rôznych národných systémov zhromažďovania a spracovávania dát, s cieľom môcť ich poskytnúť rozhodujúcim činiteľom, administratívnym službám, výskumným ústavom a všeobecnejšie verejnosti, ktorá sa o danú oblasť zaujíma.

2.6 Zharmonizované údaje do sietí vkladajú členské štáty. Tieto údaje a rôzne služby, ktoré budú ľahko dostupné, budú slúžiť ako technický a vedecký základ pre európske, národné alebo subnárodné politiky v širokom spektre oblastí.

2.7 Zdieľanie a kombinovanie informácií a poznatkov zozbieraných v rôznych krajinách a sektoroch umožní predchádzať zbytočnej duplikácii úsilia a zohľadňovať naliehavé environmentálne otázky vo všetkých politikách Spoločenstva.

2.8 Komisia bude uplatňovať svoje vykonávacie právomoci, ktoré jej boli udelené rozhodnutím Rady z 22. júna 1998. Rôzne útvary Komisie (napr. Eurostat a Spoločné výskumné stredisko) budú aktívne zapojené do zavádzania smernice a Európska environmentálna agentúra poskytne svoje služby na tento účel takisto. Členské štáty vymenujú národný verejný orgán, ktorý bude zodpovedný za kontakty s Komisiou. Na zabezpečenie technickej správy infraštruktúry INSPIRE sa plánuje použiť komitologický postup, do ktorého budú zapojení vládni experti, európske agentúry a s príslušné generálne riaditeľstvá.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Výbor schvaľuje a podporuje návrh smernice o založení infraštruktúry pre geografické údaje v Spoločenstve a považuje právny základ článku 175 TCE za dôležitý.

3.2 Spolu s inými zdrojmi informácií bude infraštruktúra INSPIRE predstavovať podporu pre rozhodovací proces v oblasti politiky životného prostredia, zdravia, ako aj v mnohých iných oblastiach.

3.3 Výbor sa domnieva, že výhody vyplývajúce z tohto projektu prevážia náklady spojené s jeho vytvorením a prevádzkou. Iniciatíva INSPIRE umožní predchádzať zbytočnej duplikácii informácií a skvalitní politiky Spoločenstva, ako aj informovanie verejnosti.

3.4 Výbor sa domnieva, že infraštruktúra Spoločenstva, ako aj informácie a služby, ktoré poskytuje, by mali byť verejne prístupné, pretože ide hlavne o vedecké údaje a základy poznatkov, ktorých využívanie je všeobecným záujmom (prevencia prírodných alebo priemyselných rizík, zdravie atď.). Prekážke, ktorú by mohli vytvoriť príliš obmedzujúce práva na využívanie služieb a sérií údajov, by sa malo predísť.

3.5 Uvažuje sa však o verejno-súkromných partnerstvách, ako aj o využívaní údajov súkromnými organizáciami a entitami za účelom poskytovania služieb s pridanou hodnotou alebo vytvárania špecializovaných geografických databáz na komerčné účely.

3.6 Interoperabilita sérií údajov a služieb je absolútne nevyhnutná pre úspech infraštruktúry INSPIRE a Výbor podporuje návrh na vypracovanie pravidiel jej zavádzania v spolupráci s poskytovateľmi a užívateľmi, ako aj so štandardizačnými orgánmi. Je pravdou, že aj keď ide o komplexnú oblasť, neodkladná harmonizácia je potrebná. Výbor sa však predsa prikláňa k plánovaným termínom na aplikáciu a vypracovanie správ.

3.7 Výbor sa domnieva, že protokoly a formáty súborov vytvorené na národných úrovniach, ako aj na úrovni Spoločenstva by mali byť otvorené alebo voľne prístupné bez obmedzenia práv a že by údaje mali byť čitateľné všetkými bežnými internetovými prehliadačmi, aby sa vyhlo diskriminácii v prístupe a využívaní údajov prostredníctvom počítačových programov alebo iných použitých zariadení.

3.8 Schvaľujúc zoznam výnimiek navrhnutý Komisiou Výbor na záver ešte raz pripomína svoje obavy súvisiace s ochranou osobných údajov a súkromia. Táto ochrana by sa mala pripojiť k potrebe chrániť hlavné národné záujmy a zásadné otázky verejnej bezpečnosti, čo sa týka povahy alebo citlivosti voľne prístupných údajov.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Čo sa týka periodických správ plánovaných v návrhu smernice, Výbor by si želal byť zahrnutý medzi ich prijímateľov.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko odbornej sekcie pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a ochranu životného prostredia na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Povodňový manažment – opatrenia na predchádzanie, ochranu a minimalizáciu škôd“

KOM(2004) 472 v konečnom znení

(2005/C 221/08)

Komisia sa 12. júla 2004 na základe článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a ochranu životného prostredia poverená prípravou prác výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. januára 2005 (spravodajkyňa bola pani SÁNCHEZ MIGUEL).

Výbor prijal na svojom 414. plenárnom zasadnutí 9. – 10. februára 2005 (schôdzi z 9. februára) 132 hlasmi za a 2 hlasmi proti nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Prijatie rámcovej smernice o vodnom hospodárstve (RSVH) ⁽¹⁾ je považované za významný medzník v politike vodného hospodárstva Európskej únie, na jednej strane vďaka harmonizovanému spôsobu zaobchádzania s európskymi sladkými vodami a moriami, a na strane druhej zavedením účinných metód na hodnotenie kvality vody ako aj centralizovaného organizačného systému, s ktorého pomocou je možné zabezpečiť pre povodie vypracovanie jednotnej koncepcie nezávisle od toho, kto je zodpovedný za jeho jednotlivé časti. Komisia doplnila RSVH ďalšími právnymi predpismi ⁽²⁾ a inými ustanoveniami ⁽³⁾, čím zamerala politiku vodného hospodárstva EÚ na stále zlepšovanie ochrany európskych riek a morí.

1.2 Je úplne nepochopiteľné, že v RSVH neboli zohľadnené niektoré veľmi dôležité aspekty pre kvalitu našich povodí, ako napríklad povodne. Povodne sú samé o sebe prírodné javy, ich účinok je ale sčasti extrémne zosilnený ľudskou činnosťou. Vo väčšine prípadov by sa ich katastrofálne následky mohli obmedziť na minimum, za predpokladu zavedenia rozumnej politiky pri budovaní vodnej infraštruktúry vo vzťahu k využívaniu a ochrane vodných tokov a brehov, a zohľadnenia vplyvu na životné prostredie, a to nielen na papieri, aby sa zabezpečilo ohľaduplné využívanie vodných zdrojov a nezmenila sa ich prirodzená dynamika.

1.3 Riziko povodní na území EÚ stúplo, čo má v podstate dva dôvody: na jednej strane klimatické zmeny, ktoré vďaka

neustálemu otepľovaniu zemskej atmosféry možno spôsobia pribúdanie privalových dažďov a zvyšovanie hladiny morí, a na druhej strane vplyv ľudskej činnosti ako stavebné práce na tokoch riek, odklonenie a regulácia tokov, stavba prístavov bez zohľadnenia dopadu na životné prostredie alebo zodpovedajúcich nápravných opatrení. Na konto ľudí sa dá pripísať taktiež pokračujúce zostepovanie európskeho kontinentu kvôli veľkoplošnému odlesňovaniu, lesným požiarom a iným neprírodným činnostiam. Je isté, že riziko povodní v dôsledku neprimeraného rozvoja rastie. Modelmi pre trvalo udržateľný hospodársky, sociálny a ekologický rozvoj sa však toto riziko dá zmenšiť.

1.3.1 Zaplavenie priemyselných plôch, alebo plôch s intenzívnym chovom dobytku resp. pestovaním poľnohospodárskych plodín, ale aj zastavaných oblastí vedie k rozšíreniu látok a produktov, ktoré za normálnych okolností nepredstavujú žiadne nebezpečenstvo pre kvalitu vôd, v dôsledku povodní sa ale stávajú nebezpečnými škodlivinami, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ľudské zdravie a príslušné ekosystémy.

⁽¹⁾ Ú. v. ES L 327, 22.12.2000, s. 72.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady na ochranu podzemných vôd pred znečistením (KOM(2003) 550 v konečnom znení) – Ú. v. EÚ C 112, 30.4.2004, s. 40 - 43.

⁽³⁾ Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o stanovení zoznamu prioritných látok v oblasti politiky vodného hospodárstva (KOM(2000) 47 v konečnom znení); oznámenie Komisie určené Rade, Európskemu parlamentu a Hospodárskemu a sociálnemu výboru: Tvorba cien ako politický nástroj na podporu efektívneho využívania vodných zdrojov (KOM(2000) 477 v konečnom znení); Oznámenie Komisie určené Rade a Európskemu parlamentu: K stratégii na ochranu a zachovanie morského životného prostredia (KOM(2002) 539 v konečnom znení).

1.4 EHSV upozorňuje na to, že v Európe sa v priebehu rokov 1998 – 2002 vyskytlo viac ako 100 väčších záplav so škodami, vrátane katastrofálnych povodní pozdĺž riek Dunaj a Labe v roku 2002. Od roku 1998 si záplavy vyžiadali viac ako 700 obetí na životoch, približne pol milióna ľudí stratilo strechu nad hlavou a škody na poistenom majetku boli vyčíslené na zhruba 25 miliárd EUR ⁽⁴⁾.

⁽⁴⁾ Zdroj: KOM(2004) 472 v konečnom znení.

1.5 Uvedomujúc si túto situáciu, Komisia navrhla rade pre životné prostredie na jej prvom zasadnutí v júli 2004, aby s ohľadom na celoeurópsku protipovodňovú ochranu konala a začala sústredenú akciu pre povodňový manažment zameraný na zlepšenie ochrany proti povodňiam. Členské štáty majú vypracovať mapy ohrozeného územia, ktoré pre každé povodie a pobrežie stanovujú plány pre povodňový manažment, zatiaľ čo Komisia zabezpečí výmenu informácií medzi jednotlivými členskými štátmi, ako aj šírenie najosvedčenejších metód.

1.6 Táto akcia sa síce uskutočňuje v rámci európskej politiky vodného hospodárstva, týka sa však aj iných oblastí európskej politiky, ako napríklad poľnohospodárstva, ochrany životného prostredia, civilnej obrany, dopravnej politiky a pod. Okrem toho vyvstáva ešte jeden zásadný a ďalekosiahly problém v súvislosti so správou záplavových území: ohraničenie a definícia brehov riek a morí ako verejného majetku, ktorý sa má chrániť, a ktorý nesmie byť na základe čisto politickej motivácie vo významnej miere zmenený rozhodnutím úradov, ktoré by sa týkalo oblasti vodného hospodárstva a povodňového manažmentu. Ohraničenie takýchto ochranných území by uľahčilo protipovodňovú ochranu.

2. Obsah predlohy Komisie

2.1 Oznámenie sa dá rozdeliť do troch častí:

- postup v prípade povodní;
- prebiehajúce opatrenia a plánované iniciatívy;
- spoločný akčný program EÚ.

2.2 Povodňový manažment má znížiť pravdepodobnosť výskytu a minimalizovať následky povodní. Odporúča sa prijať do programov nasledujúce prvky:

- predchádzanie
- ochrana
- pohotovosť
- krízové opatrenia
- obnova a učenia sa zo skúseností

2.3 Pre súčasné opatrenia a plánované iniciatívy na zníženie následkov povodní sú navrhované tri akčné úrovne.

2.3.1 Opatrenia na európskej úrovni zahŕňajú už vytvorené nástroje a koncepty na predchádzanie povodňiam a zníženie ich následkov. V rámci európskeho výskumu sa projekty ako FLOODsite snažia zlepšiť integrovanú analýzu povodňového rizika a povodňový manažment. Prostredníctvom štrukturálnych fondov, najmä Európskeho fondu pre regionálny rozvoj, je možné zlepšiť výskum a technologický vývoj v oblasti infraštruktúry⁽¹⁾. V rámci cezhraničnej spolupráce pri ochrane proti povodňiam bol zavedený projekt IRMA (INTERREG-Rhein-Maas-aktivity).

2.3.1.1 Ďalej sa navrhuje podporovať ochranu pôdy prostredníctvom Spoločnej poľnohospodárskej politiky a prostredníctvom poľnohospodárskeho využívania plôch a využívania plôch pre lesné hospodárstvo, a zavedenie protipovodňových ochranných území. Zároveň je ale pri zavádzaní RSVH potrebné dbať na dodržiavanie ochrany životného prostredia tým, že sa v rámci integrovaných plánov na využívanie povodí zavedú aj protipovodňový manažment. Taktiež by mal byť pre krízové situácie zachovaný fond solidarity, zriadený v roku 2002 po rozsiahlych povodňach v strednej Európe.

2.3.2 Predovšetkým v najviac postihnutých členských štátoch sú protipovodňové opatrenia definované v oficiálnych smerniciach a legislatívnych textoch. Sú vypracované plány a stratégie na ochranu proti povodňiam, ako aj mapy ohrozených území pre oblasti, ktoré sú najčastejšie postihované záplavami.

2.3.3 Krajiny s riekami, ktoré pretekajú viacerými štátmi, a to hlavne v strednej Európe, zostavili v rámci medzinárodnej spolupráce grémiá, ktoré majú zabezpečiť koordinovaný manažment povodia.

2.4 Koncentrovaný akčný program EÚ má vyvinúť stratégie predchádzania a znižovania povodní, a to prostredníctvom lepšej koordinácie medzi zodpovednými orgánmi pomocou zostavenia povodňových rizikových plánov pre povodia a oblasti pobrežia, pomocou zmapovania povodňami ohrozených území a pomocou výmeny osvedčených postupov.

2.4.1 Aby bol tento koncentrovaný akčný program úspešný, musia členské štáty, Komisia a ostatné záujmové skupiny spolupracovať a splniť svoje úlohy a záväzky s ohľadom na predchádzanie povodňiam.

⁽¹⁾ Sándor Tóth z maďarského ministerstva pre životné prostredie a vodné hospodárstvo uviedol v tejto súvislosti odbornej komisii NAT EHSV ako zaujímavý príklad program pre dlhodobý povodňový krízový manažment a regionálny rozvoj na Tise (Tisza).

2.4.2 Náklady tohto akčného programu sa dajú len ťažko odhadnúť, výhody tohto programu ich však výrazne prevyšujú, pretože prinášajú lepšiu ochranu pred povodňami pre občanov Európy a ich majetok, ako aj pre príslušných postihnutých ľudí a územia.

2.5 V jednej z príloh budú ešte stanovené smernice pre vývoj a zavedenie plánov povodňového manažmentu a máp povodňami ohrozeného územia, aby sa zabezpečil jednotný postup s ohľadom na uskutočňovanie stanovených cieľov.

3. Všeobecné poznámky

3.1 EHSV víta oznámenie Komisie, ktoré má za cieľ zlepšiť a harmonizovať protipovodňové opatrenia mnohých členských štátov a znížiť následky povodní. Najskôr je ale potrebné podrobnejšie túto problematiku analyzovať, aby sa dali určiť vhodné opatrenia, najmä s ohľadom na účinné predchádzanie povodňam, vďaka ktorému by sa dalo zabrániť časti škôd nimi spôsobenými. ďalej je potrebné vyvinúť rôzne, v návrhu nezohľadnené, zásadné koncepty, ktoré by sa potom mali, čo možno najzosúladenejším spôsobom, zapracovať do opatrení v rámci plánov manažmentu a máp ohrozených území.

3.2 Povodne sú prírodné javy, ktoré súvisia s prirodzenou dynamikou riečnych a pobrežných vôd, pričom geologický časový úsek je zväčša oveľa dlhší ako časový úsek, ktorý je obvykle základom pre hospodárske, urbanistické a pod. plánovanie. V tejto súvislosti čas štatistického opakovania znamená:

- že povodeň opakujúca sa v intervale 100 alebo 500 rokov zaplaví danú plochu;
- že takáto povodeň sa v každom prípade vyskytne;
- že takáto povodeň sa môže vyskytnúť kedykoľvek.

Plánovanie v oblasti vodného hospodárstva sa opiera okrem iného o nasledujúce koncepty:

- riečiste trvalo tečúcej alebo periodicky vyschnutej spadajúcej rieky je priehlbina v zemskom povrchu, ktorá je pri normálnom vysokom stave vody zaplnená vodou;
- pri ohraničovaní záplavového územia je základom teoretický stav vody pri povodni opakujúcej sa v intervale 100 alebo 500 rokov. Vlastnícke pomery (verejný alebo súkromný pozemok) zostávajú týmto nedotknuté, aj keď zodpovedné orgány môžu zaviesť určité obmedzenia na využívanie, aby zabezpečili bezpečnosť osôb a tovaru;
- typické znaky záplavového územia sú vo všeobecnosti vlhké oblasti, lužné lesy, ostatné záplavové lúky, vejárovitá naplaveniny v horských oblastiach, slanovodné močiare a ďalšie aspekty (ktoré sú často dôležité pre cenné ekosystémy), ktoré zvyrazňujú hranice povodní, pričom sú tieto, ako už bolo povedané, prirodzená súčasť dynamiky riečnych a pobrežných vôd.

3.3 Závažnosť škôd spôsobených povodňami závisí od osídlenia a využitia územia v záplavovej oblasti, ktoré predstavujú zásah do normálneho priebehu regulačnej funkcie hydrologického systému a spôsobujú podstatné zmeny podmienok v rámci životného prostredia v oblastiach riečného a morského pobrežia. Tým sa zvyšuje nebezpečenstvo pre ľudí a hodnoty. Závažnosť povodní a nimi spôsobených škôd sa zjavne zvyšuje v dôsledku:

- z časti dlhotrvajúceho neprimeraného využívania plôch z dôvodu nerešpektovania technických a vedeckých poznatkov (toto je dnes už neospravedliteľné);
- na nesprávnom koncepte založeného protipovodňového manažmentu (regulácia riečnych tokov, prehĺbovanie koryta riek, budovanie priehradných stupňov a záchytných nádrží, oddelenie záchytných plôch hrádzami v blízkosti riečnych tokov), ktoré sa ukazujú ako nedostačujúce, resp. hlavne na dolnom toku, posudzované v celkovom meradle, čiastočne ako kontraproduktívne.

3.4 Zvýšenie rizika povodní v dôsledku meniacich sa prírodných predpokladov, hlavne v dôsledku klimatických zmien, poukazuje na nutnosť rozsiahlych výskumov v tejto oblasti, aby bolo možné určiť, akým spôsobom môžu tieto zmeny ovplyvňovať dynamiku riek a pobrežných vôd, a tým okrem iného aj záplavové územia a opakovací interval.

3.5 Zvyšovanie ľudskou činnosťou spôsobeného rizika povodní (využívanie plôch, hustota osídlenia) môže a musí byť potláčané aktívnymi plánovacími opatreniami s ohľadom na TRVALO UDRŽATELNÉ využívanie záplavových plôch a znižovanie rizika škôd.

4. Osobitné poznámky

4.1 EHSV súhlasí s odôvodnením Komisie, že cieľom povodňového manažmentu je znižovanie pravdepodobnosti výskytu povodní prostredníctvom opatrení na predchádzanie povodňam, na ochranu pred povodňami a informačných opatrení. Je ale vhodné, metódy a prostriedky, ktoré pre dosiahnutie tohto cieľa prichádzajú do úvahy rozdeliť a určiť rozumné výberové kritériá. Nasledujúce rozdelenie by bolo vhodné pre otázku opatrení na predchádzanie povodňam:

- prirodzené opatrenia na ochranu pred povodňami, napr. zlepšenie alebo obnova prirodzených vsakovacích plôch redukciou zhustovania pôdy alebo ozdravovanie horských lesov; obnova (bývalých) prírodných záplavových záchytných plôch, znižovanie rýchlosti toku riek ako aj rýchlosti šírenia povodňovej vlny odstránením vyrovnávania tokov, zlepšenie vsakovania zrážkových vôd v osídlených oblastiach;

- opatrenia na využívanie plôch, ktoré obmedzia riziko škôd v záplavových oblastiach (predpovede záplav a povodňové varovanie, plánovanie využívania plôch a obmedzenia pre využívanie plôch v povodňami ohrozených oblastiach atď.);
- technické protipovodňové opatrenia (hydrologické a hydraulické opatrenia): stavebné opatrenia (záchytné nádrže, regulácia tokov, hrádze atď.) a nestavebné opatrenia (obmedzenia osídľovania, predchádzanie rizikám a pod.).

4.2 EHSV navrhuje, aby plány povodňového manažmentu boli upravené podľa nasledujúcich princípov a prírodných opatrení:

- rekultivácia riek a pobrežných vôd obnovou plôch a elementov, ktoré sú pre dôležité pre prirodzené regulačné mechanizmy porieči (opätovné zalesnenie príslušných horských oblastí, ochrana vlhkých oblastí a v nich usídlených ekosystémov, kontrola erózia a sedimentácie v tokoch riek, programy alternatívneho využitia plôch a spätnej konverzie silne povodňami ohrozených území atď.);
- trvalo udržateľný rozvoj záplavových oblastí prostredníctvom
 - i. odhadov potenciálu hospodárskeho využitia plôch v súlade s prirodzeným cyklom záplav;
 - ii. integrácie týchto modelov do rôznych oblastí plánovania, hlavne do územného plánovania.

V tejto súvislosti sa musí presadiť princíp „dlhodobého strategického plánovania“, to znamená, že predpovedaný vývoj v tejto oblasti nesmie byť len braný do úvahy, ako sa uvádza v oznámení Komisie, ale že plánovanie je potrebné zmeniť, ak je možné vychádzať z toho, že súčasné ohrozenie sa nezmení alebo zväčší.

4.3 Pre výber vhodných opatrení na zlepšenie ochrany pred povodňami je potrebné stanoviť usmernenia a kritériá:

- zlepšenie ochrany pred povodňami nesmie mať za následok zhoršenie hydraulickej situácie na inom mieste (napr. zvýšenie odtoku, vodnej hladiny alebo zrýchlenie šírenia povodňovej vlny na dolnom toku);
- pokiaľ je to možné, mali by v zmysle trvalo udržateľného rozvoja byť uprednostňované opatrenia na ozdravenie oblasti povodia a opatrenia na dosiahnutie prírodného stavu, na pokiaľ možno bezškodové zadržiavanie záplavových vôd na týchto plochách pred výstavbou technických ochranných zariadení;
- podľa možnosti by mali byť využívané opatrenia, u ktorých je možné očakávať pozitívny synergický efekt s inými cieľmi trvalo udržateľného rozvoja (napr. ciele v rámci smernice o vodnom hospodárstve, týkajúce sa kvality vôd

a podzemných vôd, ciele európskej smernice o ochrane životného prostredia).

4.4 Skúsenosti s protipovodňovým manažmentom v rôznych krajinách, najmä od 70-tych rokov, ukazujú, že najväčšie ťažkosti so zavedením opatrení na predchádzanie povodňiam nie sú technického charakteru, a že mapovanie rizikových oblastí resp. mapy ohrozených území nie sú postačujúce. Napríklad v USA zostavil Army Corps of Engineers viac ako 20 000 máp ohrozených území, ich efekt, ak ich úrady vôbec berú do úvahy, je však len v oblasti stavebných opatrení (záchytné nádrže, priehradné stupne, hrádze a pod.), ktoré často nepostačujú ako ochrana pred povodňami, takže v dôsledku záplav vznikajú rozsiahle škody, ktoré sú v konečnom dôsledku spôsobené tým, že úrady a obyvateľstvo majú pocit falošnej bezpečnosti.

4.5 Treba zdôrazniť, že v EÚ je práve táto forma technických protipovodňových opatrení ako stavba hrádzí a násypov, ktoré neposkytujú žiadnu absolútnu bezpečnosť, financovaná štruktúrnymi fondmi (ERDF a kohézny fond). Pre štruktúrne a iné opatrenia na predchádzanie povodňiam je vo všeobecnosti k dispozícii menej prostriedkov. EHSV je preto toho názoru, že by sa mala preskúmať nutnosť zavedenia zvláštnej rozpočtovej položky pre tento akčný program alebo vypracovania usmernenia pre zohľadnenie opatrení v iných, Komisiou financovaných programoch.

4.6 Takéto štruktúrne opatrenia však určite nestačia na to, aby sa zabránilo povodňiam alebo na ochranu záplavových území. Sú účelné len ako súčasť nadradenej stratégie, v ktorej je zohľadnené aj urbanistické a dopravnotechnické (cesty, železnice, a pod.) plánovanie, zachovanie odtokových oblastí pre záplavové vody a zachovanie retenčných a vsakovacích plôch. V tejto súvislosti by mali byť usmernenia uvedené v prílohe oznámenia konkrétnejšie naformulované a doplnené okrem iného o metodologické základy resp. osvedčené metódy vzhľadom na vypracovanie týchto plánov.

4.7 Začlenenie plánov protipovodňového manažmentu do rámca smernice o vodnom hospodárstve je podstatné pre zabezpečenie toho, aby existovali potrebné predpoklady pre plánovanie pre celé príslušné povodie a aby opatrenia a činnosti, ktoré majú byť uplatňované príslušnými miestami (na miestnej, národnej, cezhraničnej úrovni atď.) boli zosúladené a koordinované. Zodpovedajúce kritériá a ustanovenia by mali zabezpečiť, aby obidva tieto kompatibilné ale odlišné rámce plánovania boli zodpovedajúco integrované, najlepšie prostredníctvom smernice. Aj tieto aspekty by mali byť podrobnejšie rozobraté pri navrhovanom rozpracovávaní usmernení v prílohe.

4.8 Začlenenie protipovodňového manažmentu do RSVH sa opiera o:

- definíciu termínu „povodeň“ ako normálneho javu v rámci riečnej dynamiky a dynamiky pobrežných vôd, ktorý sa prejavuje v pravidelných intervaloch a neobvyklým spôsobom vplýva na kvalitu vody a príslušné ekosystémy;
- definíciu termínu „záplavové územie“, ktorá je úzko spätá s teritoriálnym aspektom uplatňovania RSVH (využívanie plôch, potenciálne znečistenie, ekosystémy závislé od kvality vody a pod.);
- definíciu rizika povodní, ktorá je zosúladená s ohrozením vôd a škodami na vode, ktoré sú zahrnuté v RSVH;
- špecifický krízový manažment, ktorý sa týka oblasti vodného hospodárstva RSVH (využívanie vody z povodia, vyrovnanie nákladov, akčné plány, ohraničenie ochranných území).

4.9 Najdôležitejšími prvkami Protipovodňového manažmentu v spojení s plánovacími opatreniami v rámci RSVH sú:

1. Definícia rizika a krízový manažment:

- hydrologické aspekty, kvalita vody a ekosystémy;
- súvisiace geologické aspekty, zosuvy pôdy, prívally bahna a štrkopôdy;
- Manažment a rekultivácia verejných vodných tokov a pobrežných vôd;
- ekologické kritériá pre protipovodňový manažment;
- kritériá pre územné plánovanie.

2. Výstražné systémy a krízové plány:

- rozdelenie územia;
- systémy na prenos hydrologických údajov a systematické predchádzanie povodniam;
- civilná ochrana;
- zákonné úpravy všetkých týchto aspektov v jednotlivých členských štátoch;
- senzibilizácia verejnosti;
- koordinácia medzi príslušnými orgánmi.

3. Ďalšie aspekty:

- medzisektorový výskum a koordinácia;
- predchádzanie rizikám poistením;
- bezpečnosť stavebných opatrení v oblasti infraštruktúry.

5. Závery

5.1 EHSV je toho názoru, že všetky opatrenia na predchádzanie, ochranu proti povodniam a opatrenia na znižovanie dopadu povodní musia byť úzko naviazané na metodiku a nástroje rámcovej smernice o vodnom hospodárstve a obzvlášť zahrnuté do plánov hospodárskeho využitia povodí, ktorými sa riadia všetky aspekty využívania sladkovodných zdrojov a pobrežných vôd jednotlivých povodí. Výbor preto považuje za potrebné vypracovanie smernice na základe obsahu oznámenia Komisie a jeho stanoviska, ktorá zároveň uľahčí prispôbenie plánov protipovodňového manažmentu na plány hospodárskeho využitia jednotlivých oblastí povodia a tým aj na špecifické podmienky našich riek a pobrežných vôd.

5.2 So zreteľom na účinnú integráciu plánov je potrebné,

- presne definovať základné termíny, o ktoré sa opatrenia opierajú; pozri hlavne bod 4.7 tohto stanoviska;
- podrobne preskúmať súčasnú situáciu v európskych oblastiach povodí riek a pobrežných vôd, a to hlavne v tých oblastiach, ktoré sú následkom klimatických zmien a ľudskej činnosti najviac ohrozené rizikom výskytu povodní;
- dôsledne vykonávať opatrenia na predchádzanie škodám v dôsledku záplav. Toto zahŕňa aj opatrenia pre senzibilizáciu a informovanosť obyvateľstva.

5.3 Plány povodňového krízového manažmentu a mapy povodňami ohrozených oblastí, uvedené v prílohe k oznámeniu, musia byť doplnené v takom znení, že je potrebná jasná kategorizácia opatrení, ktoré sa majú vykonať resp. v súlade s dostupnými prostriedkami musí byť určené poradie priorit a kritérií, aby sa s čo možno najnižšími nákladmi dosiahli čo možno najväčšie výhody pre obyvateľstvo a ohrozený majetok. Prvoradý cieľ je dosiahnuť súlad medzi prirodzenou dynamikou riek a pobrežných vôd s pokračujúcim vývojom ľudskej činnosti, t. j. dosiahnuť trvalo udržateľný integrovaný rozvoj záplavových oblastí.

5.4 Najdôležitejšími aspektmi protipovodňového manažmentu, ktoré úzko súvisia s plánovacími opatreniami odvodenými z RSVH, sú definície rizika, stupňov povodňových aktivít a krízových situácií, ktoré sa majú použiť pri povodniach. Zohľadniť by sa ďalej mali opatrenia Spoločenstva v rámci medzisektorového výskumu a koordinácie, ktoré sú špecificky zamerané na znižovanie škôd súvisiacich s povodňami, ako aj predchádzanie ich vzniku formou poistenia, ktoré vyrovná hospodárske straty postihnutých, predovšetkým ale sledovanie a kontrola bezpečnosti infraštruktúry, ktorá vplýva na rieky a pobrežné vody.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Rady o financovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky“

KOM(2004) 489 v konečnom znení – 2004/0164 (CNS)

(2005/C 221/09)

Dňa 29. októbra 2004 sa Rada podľa článku 37 odsek 2 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená prípravnými prácami zaujala svoje stanovisko dňa 13. januára 2005. Spravodajcom bol **pán KIENLE**.

Na svojom 414. plenárnom zasadnutí konanom 9. a 10. februára 2005 (schôdzi z 9. februára) prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledujúce stanovisko 133 hlasmi za a a 6 členov sa hlasovania zdržalo:

1. Úvod

Dňa 1. januára 2005 začalo uskutočňovanie rozsiahlej poľnohospodárskej reformy. Jadrom tejto reformy je oddelená prevádzková prémie ako aj výraznejšia orientácia na rozvoj vidieckych oblastí. Finančný základ pre spoločnú poľnohospodársku politiku tvorí uznesenie najvyšších štátnych predstaviteľov z októbra 2002, ktoré predpisuje hornú hranicu výdavkov pre poľnohospodárstvo pre 1. pilier, pričom táto hranica nesmie do roku 2013 prekročiť skutočnú úroveň z roku 2006 pre EÚ-25. Vo finančných perspektívach EÚ 2007-2013, ktoré upravujú celkové financovanie EÚ, je toto uznesenie pre poľnohospodársku oblasť akceptované. Výdavky na spoločnú poľnohospodársku politiku, vrátane rozvoja vidieka (pre EÚ-27), by mali dosiahnuť v roku 2007 asi 57,18 mld. eur a do roku 2013 by mali stúpnuť o 1,1 percenta (v cenách z r. 2004).

Predmetom predloženého návrhu Komisie pre financovanie spoločnej poľnohospodárskej politiky nie je tak, ako by sa dalo predpokladať z názvu, pôvod a použitie prostriedkov pre spoločnú poľnohospodársku politiku, ale návrh sa zaoberá rozpočtovo-technickým uskutočnením podpory poľnohospodárstva a vidieckych oblastí.

2. Obsah návrhu Komisie

Európska komisia chce prostredníctvom predkladaného návrhu vytvoriť rozpočtovo-technický podklad pre spoločnú poľnohospodársku politiku, vrátane politiky rozvoja vidieka EÚ v rokoch 2007-2013. Pomocou jediného právneho aktu by malo byť upravené financovanie spoločnej poľnohospodárskej politiky. Návrh je potrebné vnímať v súvislosti s návrhom nariadenia o podpore rozvoja vidieckych oblastí. Komisia sa pritom snaží o zjednodušenie a väčšiu hospodárnosť. Toto by sa malo dosiahnuť pomocou prísnejšieho systému kontroly, hodnotenia a predkladania správ.

2.1 Tvorba fondov financovania

2.1.1 Doteraz: Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF)

Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond (EAGGF), ktorý bol doteraz zriadený pre financovanie spoločnej

poľnohospodárskej politiky, sa delí na oddelenie záruky a oddelenie usmerňovania. Z oddelenia záruky je riadená spoločná organizácia poľnohospodárskych trhov (priame platby, povolenia vývozu, intervenčné nákupy), určité výdavky v oblasti veterinárnej ochrany a ochrany rastlín, ako aj opatrenia pre informácie a vyhodnotenie spoločnej poľnohospodárskej politiky. Oddelenie záruky okrem toho plošne financuje určité opatrenia pre vidiecke oblasti (opatrenia ochrany životného prostredia v poľnohospodárskych oblastiach, vyrovnávacie príspevky pre znevýhodnené oblasti, zalesňovanie, predčasný dôchodok), ako aj investičné opatrenia v oblastiach, ktoré nie sú cieľom 1.

Oddelenie usmerňovania financuje ostatné investičné výdavky vidieckeho rozvoja, ktoré nemôže prevziať EAGGF – Záruka, teda opatrenia v oblastiach cieľa 1 a iniciatívu Leader+.

2.1.2 Princípy budúcich fondov spoločnej poľnohospodárskej politiky

Nové fondy by sa mali svojou štruktúrou podobať na EAGGF. Fondy spravuje výbor, ktorý sa skladá zo zástupcov členských štátov a Komisie (článok 41, výbor fondov). Všetky opatrenia financované z nových fondov by mali byť teraz podriadené metóde účtovnej uzávierky. Doteraz to bolo iba v prípade opatrení oddelenia záruky. Kontrola opatrení, ktoré boli financované oddelením prípravy, prebiehala doteraz v rámci niekoľko-ročných podporných programov (podľa nariadenia štrukturálnych fondov 1260/1999).

2.1.3 Nový Európsky poľnohospodársky záručný fond (European Agricultural Guarantee Fund – EAGF)

EAGF sa podobá oddeleniu záruky spoločného poľnohospodárskeho fondu (EAGGF) a mal by tak ako doteraz financovať okrem iného opatrenia intervencie, podporu exportu, priame platby, podporu informácií a odbytu. Doterajšie podporné opatrenia vidieckeho rozvoja nie sú už vykonávané z EAGF. Za toto je v budúcnosti zodpovedný EAFRD.

2.1.4 Nový Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (European Agricultural Fund for Rural Development – EAFRD)

Z nového fondu EAFRD by mali byť v budúcnosti financované všetky opatrenia vidieckeho rozvoja a tým by malo byť zjednodušené financovanie druhého piliera. Fond by mal zahŕňať prostriedky z EAGGF – usmerňovanie, a prostriedky pre vidiecky rozvoj z EAGGF – záruka. Pomocou modulačných prostriedkov z 1. piliera, ktoré vychádzajú z krátených sadziieb podľa nariadenia (ES) 1782/2003, článok 10, majú prostriedky rozpočtu v roku 2013 pre vidiecky rozvoj podľa zámerov Európskej komisie dosahovať celkovú výšku 14,2 mld. EUR (pre EÚ-27, na základe cien z r. 2004).

2.2 Realizácia platieb a kontrola

2.2.1 Platobné miesta

Za realizáciu platieb sú zodpovedné podľa návrhu Komisie naďalej platobné miesta, ktoré sú zriadené členskými štátmi. Pri platobných miestach ide o povolené služobné miesta alebo zariadenia členských štátov, ktoré majú za úlohu prekontrolovať prípustnosť žiadostí, evidovať prebehnuté platby a predložiť potrebné podklady Komisii.

2.2.2 Spôsob platby a viazanie prostriedkov

Platby z EAGF by mali prebiehať mesačne, platby z EAFRD štvrťročne. Podľa návrhu nariadenia prebieha viazanie prostriedkov u EAFRD oddelene podľa programov a na viac rokov, rozdelené na niekoľko častí počas roka. Pritom platí pravidlo „n+2“, ako aj automatické zrušenie viazanosti prostriedkov po tejto dobe. Pravidlo „n+2“ znamená, že prostriedky, ktoré sú k dispozícii v rámci jedného programu, musia byť pred ukončením druhého vydané na prípravu v nasledujúcom roku („n“ = rok poskytnutia).

2.2.3 Poskytnutie informácií Komisii

Členské štáty majú Komisii poskytnúť vyhlásenie o výdavkoch a po uplynutí rozpočtového roka ročné zúčtovanie ako aj potvrdenie o úplnosti, presnosti a vecnej správnosti poskytnutých zúčtovaní. Okrem toho je potrebné predložiť aj vyhlásenie spoľahlivosti vedúceho platobného miesta. Pre výdavky EAFRD musí platobné miesto okrem toho vyhotoviť podľa návrhu Komisie oddelené ročné zúčtovanie podľa programov.

2.2.4 Účtovná uzávierka, uzávierka konformity a finančná správa

Podľa návrhu nariadenia uzatvára Komisia pred 30. aprílom účty platobných miest. Rozhodnutie o ročnej uzávierke sa vzťahuje na úplnosť, presnosť a vecnú správnosť poskytnutých zúčtovaní. Analogicky k doterajšiemu postupu by mala Komisia rozhodnúť, či a ktoré sumy je potrebné vylúčiť zo spoločného financovania (uzávierka konformity). Nové sú aj lehoty na finančnú korekciu, ktoré boli predĺžené z 24 na 36 mesiacov. Komisia má každoročne predložiť Európskemu parlamentu

a Rade pred 1. septembrom (doteraz: 1. júl) finančnú správu o správe fondov.

3. Všeobecné poznámky

3.1 Požiadavky musia byť pre spoločnosť akceptovateľné a pochopiteľné

EHSV si uvedomuje, že finančné prostriedky pre spoločnú poľnohospodársku politiku tvoria značnú – aj keď v priebehu času relatívne sa znižujúcu – časť celkového rozpočtu EÚ. O to viac pokladá EHSV za nevyhnutné, aby bola podpora poľnohospodárstva a vidieckych oblastí pre spoločnosť pochopiteľná a akceptovateľná. Pre tento cieľ musia byť podľa EHSV splnené dva predpoklady:

- Platby musia dôjsť ku konečným oprávneným príjemcom podľa možnosti čo najmenej krátené.
- Pomocou účinnej kontroly je potrebné zamedziť zneužitiu prostriedkov.

3.2 Inovatívne postupy pre jednoduchší priebeh

EHSV vidí v predloženom návrhu nariadenia možnosti rôznych inovatívnych postupov pre lepší rozpočtovo-technický priebeh a zjednodušenie. Realizácia pomocou vytvorenia dvoch fondov s jasným obsahovým rozlíšením je podľa názoru EHSV správna a zmysluplná. Nariadením sa dosiahne značný pokrok v zjednodušení. Financovanie spoločnej poľnohospodárskej politiky bude upravené jediným súborom právnym nariadením. Namiesto doterajších dvoch kontrolných systémov bude zavedený jeden kontrolný systém. Rôzne systémy finančného manažmentu opatrení vidieckeho rozvoja budú zjednotené. Druhý systém finančného manažmentu pre opatrenia EAGF však zostáva zachovaný. Návrh nariadenia o podpore rozvoja vidieckych oblastí redukuje okrem toho 5 systémov programového plánovania na jediný systém programového plánovania a znižuje počet programov. EHSV uznáva toto zjednodušenie, ktoré bude citelné najmä pre bruselskú administratívu.

3.3 Zjednodušenie musia pocítiť subjekty poberajúce podporu

Zjednodušenie by malo byť podľa názoru EHSV citelné bezpodmienečne na všetkých úrovniach. Profitovať z neho musí tak EÚ, členský štát, ako aj konečný príjemca. Pre EHSV je obzvlášť dôležité, aby sa zjednodušenie byrokratických postupov pozitívne prejavilo na konci správneho reťazca u poľnohospodára. Momentálna situácia európskych poľnohospodárov sa vyznačuje vysokou mierou byrokracie, ktorá je spojená s častými oneskoreniami vyplácania príspevkov. Extrémnym príkladom tohto problému boli postupy v rámci programu SAPARD (predvstupová pomoc pre poľnohospodárstvo a vidiecke oblasti v kandidátskych krajinách), čo najnovšie kritizoval aj Európsky súdny dvor. Avšak riziko, že príspevky, ktoré boli poľnohospodárom neprávom vyplatené, nebudú vrátené, je veľmi nízke. EHSV preto považuje za bezpodmienečne nutné, aby sa dosiahlo rýchle a podľa možnosti čo najmenej komplikované čerpanie u konečných príjemcov.

3.4 Administratívna náročnosť sa dá znížiť

Stanovený cieľ zjednodušenia dosahuje v dostatočnej miere Komisia, nie však členské štáty. Časti nariadenia dokonca pôsobia dokonca proti cieľu zjednodušenia a zvyšujú administratívnu náročnosť. EHSV vyjadruje poľutovanie, že platobné miesta musia viesť kvôli rozličným spôsobom platieb a viazanosti prostriedkov naďalej dva systémy finančného manažmentu. Je preto bezpodmienečne potrebné dbať na to, aby tieto dva systémy boli „súbežné“, aby sa administratívna náročnosť udržiavala na čo najnižšej úrovni. Z tohto hľadiska sú potrebné ďalšie úpravy, obzvlášť pri nariadení o podpore vidieckych oblastí. Príprava dodatočných podkladov predstavuje dodatočné povinnosti pre členské štáty.

3.5 Členské štáty majú väčšiu zodpovednosť

Pre členské štáty vyplýva z predloženého návrhu Komisie zvýšená finančná spoluzodpovednosť z dôvodov predĺženia doby dlžobného zaťaženia a sprísnených pravidiel termínovania, ako aj stiahnutia prostriedkov Komisiou. EHSV zásadne víta skutočnosť, že úpravou stiahnutia prostriedkov nie je za vyplatené prostriedky zodpovedná iba samotná EÚ, ale aj členské štáty. V zmysle efektívneho a transparentného využitia prostriedkov musí byť možné opätovné stiahnutie neprávom vyplatených prostriedkov aj po dlhšej dobe. Vzhľadom na kritiku zo strany mnohých členských štátov zameranú na zvýšenú spoluzodpovednosť bude EHSV venovať veľkú pozornosť tomu, aby tieto členské štáty nestratili záujem o programy – v neprospech potenciálnych konečných príjemcov pomoci. Dosiahnuť väčšiu disciplínu členských štátov je aj cieľom prísnejšieho termínu úhrad (termínovanie). EHSV víta obmedzenie úhrad, pokladá ale takéto úzke časové obmedzenie za prehnané a žiada preto Komisiu o opätovné zváženie plánovaných termínov.

3.6 Nepriama podpora by mala zostať výnimkou

EHSV dáva na zváženie, že rozšírením technickej pomoci budú stiahnuté prostriedky pre vlastný účel fondov, t.j. podporu poľnohospodárstva a rozvoj vidieka. Takáto nepriama podpora, tzn. podpora inštitúcií a štruktúr, ktoré by mali vykonávať samotnú podporu, by nemala prevládať. Musí skôr zostať obmedzená na prípady skutočnej nevyhnutnosti. EHSV pritom kritizuje podporu budovania a rozširovania správnych a kontrolných štruktúr členského štátu zo strany Spoločenstva. Toto je bezpochyby povinnosťou členských štátov. EHSV navrhuje, aby sa takéto rozširovanie technickej pomoci vykonávalo iba vo výnimočných prípadoch a v obmedzenom časovom horizonte. EHSV v takom prípade požaduje, aby Komisia predložila správu, čím by podobná podpora podliehala prísnej kontrole.

4. Osobitné poznámky

4.1 Označenie poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD)

Nový Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EAFRD) sa nazýva vo vyhláske o podpore vidieckych oblastí Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieckych oblastí. EHSV požaduje, aby sa zamedzilo používaniu týchto odlišujúcich sa pomenovaní a aby sa označenie fondu vo vyhláskových textoch zjednotilo.

4.2 Administratívna náročnosť

4.2.1 Rozšírenie overovacieho postupu (článok 7)

Dodatočná administratívna náročnosť sa zvyšuje v dôsledku rozšírenia overovacieho postupu na sprievodné systémy (článok 7). Overovací orgán doteraz preveroval úplnosť, presnosť a vecnú správnosť ročných zúčtovaní doručených Komisiu. Tento orgán teraz musí potvrdiť „správne, sprievodné a kontrolné systémy pripustených platobných miest, ako aj ich ročné zúčtovanie“. EHSV požaduje vysvetlenie potrebnosti tohto overovania. Cieľom by malo byť koncentrovať prácu overovacích orgánov jednotne na potvrdzovanie vykonaných výdavkov platobných miest.

4.2.2 Forma ročného zúčtovania (článok 8)

Pre platby z nového Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD) je potrebné vypracovať ročné zúčtovania, ale systém financovania (viazanie prostriedkov, preddavky, čiastočné platby, doplatky) je zameraný na celkovú dobu trvania programu. EHSV sa obáva, že platobné miesta tak budú musieť uviesť výdavky v ročnom zúčtovaní ako aj v celkovej uzávierke programu, čím sa zvýši administratívna náročnosť. Ročné zúčtovania musia byť zakaždým prijaté.

Platobné miesta musia okrem toho odovzdať oddelené ročné zúčtovania pre výdavky jednotlivých programov EAFRD. Aj overovacie orgány, ktoré doposiaľ predkladali správy v rámci ročného zúčtovania, musia spracovať tieto hlásenia pre oddelené ročné správy. EHSV vyjadruje poľutovanie, že nebolo dosiahnuté ďalšie zjednodušenie zo strany Komisie, považuje ale náklady za akceptovateľné.

4.2.3 Dodatočné podklady (článok 8)

K ročnému zúčtovaniu musí byť okrem toho predložené vyhlásenie spoľahlivosti vedúceho pracovníka platobného miesta. EHSV to nepovažuje za nevyhnutné. Už existuje kontrolný systém na základe sformovania platobných miest a overovacích orgánov. Podľa názoru EHSV by postačovalo, keby vedúci platobného miesta potvrdil správnosť údajov.

4.3 *Financovanie*

4.3.1 *Rozšírenie financovania technickej pomoci (článok 5)*

Financovanie technickej pomoci sa má rozšíriť na analýzu, správu, sprevádzanie a realizáciu spoločnej poľnohospodárskej politiky, ako aj vybudovanie kontrolných systémov a technickej a administratívnej pomoci. Ako nový prvok pribudne financovanie výkonných agentúr podľa nariadenia (ES) č. 58/2003 a financovanie distribučných a senzibilizačných opatrení, ako aj opatrení na podporu spolupráce a výmeny skúseností na úrovni Spoločenstva v rámci rozvoja krajiny (vrátane zosieťovania zúčastnených aktérov). To sa má realizovať v rámci centrálnej správy prostriedkov. EHSV vníma podporu správy členského štátu prostredníctvom Spoločenstva mimoriadne kriticky.

Je však pozitívne, že podpora zosieťovania podlieha Komisii.

4.3.2 *Stiahnutie finančných prostriedkov (článok 32, článok 33, článok 35)*

Účast členských štátov na finančných dôsledkoch nestiahnutia finančných prostriedkov sa sprísni. Komisia môže na základe návrhu pripísať finančné prostriedky, ktoré majú byť stiahnuté (resp. vrátené), na ťarchu členského štátu, ak tento neinicioval všetky možné administratívno-právne alebo súdne postupy na stiahnutie prostriedkov (na platby z EAGF: v roku po prvom úradnom alebo súdnom zistení). Toto nie je doposiaľ možné. V prípade neúspechu pri stiahnutí finančných prostriedkov v priebehu 4 rokov (ak je stiahnutie predmetom súdneho pojednávania štátu: 6 rokov), znáša členský štát 50 % finančných dôsledkov. Doposiaľ znáša finančné dôsledky Spoločenstvo. EHSV všeobecne víta skutočnosť, že nie Komisia samotná, ale aj členské štáty prevezmú zodpovednosť za platby. Tým by sa mohlo doceliť, že členské štáty by si starostlivejšie formovali podporné štruktúry a ich kontrolu. Zvýšená finančná spoluzodpovednosť však nesmie viesť k tomu, že členské štáty stratia záujem na programoch. Za predpokladu, že doba celého konania môže prekročiť 4, resp. 6 rokov, EHSV navrhuje, aby sa zväzili časové rozpätia a percentuálne sadzby podielov členských štátov.

4.3.3 *Obmedzenie platby preddavkov na 7 % (článok 25)*

Podľa článku 25 sa obmedzí preddavok, ktorý Komisia po povolení programu pre rozvoj vidieka zaplatí platobnému miestu určenému členským štátom, na 7 % podielu EAFRD. EHSV považuje toto obmedzenie za prijateľné, pretože takéto obmedzenia už existujú a nevýhody likvidity platobných miest sa netreba obávať.

4.4 *Termínovanie (článok 16)*

Podľa článku 16 je definitívne časové obmedzenie oneskorených platieb zo strany členských štátov naplánované na 15. október príslušného rozpočtového roka. Dodatočným platbám sa v určitej miere nedá vyhnúť (napr. súdne rozhodnutia). Najmä kvôli prechodu na nový systém (oddelenej) prevádzkovej prémie potrebujú správy väčšie časové rozpätie. EHSV preto považuje 15. október za nevýhodný termín.

4.5 *Lehota na odmietnutie financovania (článok 31)*

Podľa článku 31 (uzávierka konformity) môže Komisia za určitých okolností odmietnuť financovanie (nesúladiť s predpismi Spoločenstva, snaha o dosiahnutie dohody s členským štátom). Toto neplatí pre výdavky, ktoré boli realizované 36 mesiacov pred príslušným okamihom, ku ktorému Komisia písomne oznámila výsledky preverky členskému štátu. Táto „lehota premĺčania“ bola doposiaľ 24 mesiacov. Zmena rozširuje možnosti Komisie zabrániť platbám, ktoré by neboli v súlade s právom Spoločenstva. Určitý časový tlak na preverenie súladu s právnymi predpismi, ktorý existuje pri doterajšej úprave, považuje EHSV za zmysluplný. Predčasný zásah EÚ slúži prevencii a zvyšuje disciplínu členských štátov.

4.6 *Krátenie platieb Komisiou (článok 17)*

Komisia si vytvorila v článku 17 možnosť krátiť alebo vynechať mesačné platby členským štátom. Popri možnosti Komisie požadovať platby späť, resp. nerealizovať ich v rámci účtovnej uzávierky, sa vytvára možnosť bezprostredného krátenia príspevkov v prípade zjavného zneužívania prostriedkov Spoločenstva. Takýto postup sa doteraz už uplatňoval. Podľa názoru EHSV je potrebné podporovať príslušné právne východiská.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Rady, ktorým sa mení nariadenie (EHS) č. 2759/75, nariadenie (EHS) č. 2771/75, nariadenie (EHS) č. 2777/75, nariadenie (ES) č. 1254/1999, nariadenie (ES) č. 1255/1999 a nariadenie (ES) č. 2529/2001 o zvláštnych opatreniach na podporu trhu“

KOM(2004) 712 v konečnom znení – 2004/0254 (CNS)

(2005/C 221/10)

Dňa 3. decembra 2004 sa Rada na základe článku 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla konzultovať Európsky hospodársky a sociálny výbor k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a ochranu životného prostredia poverená prípravou prác výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. januára 2005. Spravodajcom bol pán Leif E. NIELSEN.

Na svojom 414. plenárnom zasadnutí 9. a 10. februára 2005 (schôdzi z 9. februára) výbor schválil nasledujúce stanovisko 135 hlasmi za, 6 sa zdržali hlasovania:

1. Úvod

1.1 Prepuknutie vážnych infekčných ochorení zvierat, okrem iného bovinnej spongiformnej encefalopatie (BSE), slintačky a krívačky (FMD), klasického moru ošípaných (CSF), a newcastleskej choroby (ND) spôsobilo v EÚ opakovane krízu na trhu s produktmi živočíšnej výroby. V prípade takýchto epizootických nákaz dochádza z dôvodu zastavenia šírenia nákazy k porážaniu zvierat, uplatňovaniu obmedzení obchodu a pod. Náklady na eradikáciu znáša spravidla veterinárny fond s tým, že členské štáty prispievajú na 50 % vynaložených prostriedkov.

1.2 Okrem toho je situácia na trhu s dotknutými výrobkami sťažená aj zákazom predaja a územnými obmedzeniami. Pravidlá pre organizáciu trhu s bravčovým mäsom, vajcami, hydinovým mäsom, hovädzím mäsom, mliekom a mliečnymi výrobkami preto zahŕňajú v takýchto prípadoch možnosti na podporu trhu. Jedným z rozhodujúcich predpokladov pre uplatňovanie takýchto zvláštnych opatrení je, aby členské štáty prijali opatrenia na zabránenie šírenia týchto epizootických nákaz. Okrem toho sú tieto opatrenia prijímané len v tom rozsahu a na dobu, ktorá je nevyhnutne nutná na podporu daného trhu.

1.3 Jednotlivé zvláštne opatrenia, ktoré Komisia prijíma prostredníctvom riadiaceho výboru, boli pôvodne plne financované Spoločenstvom, napríklad v prípade CSF koncom 80. a začiatkom 90. rokov. V roku 1992 bolo v súvislosti s CSF po prvýkrát použité spolufinancovanie členskými štátmi. Keďže rozsah spolufinancovania nebol presne stanovený, upresnila Komisia v roku 1994 podiel spolu so stanovením podielu Spoločenstva na 70 % pre stanovený maximálny počet zvierat.

Neskôr bola používaná rovnaká sadzba v sektore hovädzieho mäsa pri likvidácii BSE a FMD. Od roku 2001 je podiel členských štátov na spolufinancovaní stanovený na 50 % a bol stanovený na základe požiadavky Dvora audítorov o súbežnosť spolufinancovania veterinárnych opatrení a trhových opatrení.

1.4 Európsky súdny dvor rozhodol v roku 2003, že Komisia nemá právo stanoviť národné spolufinancovanie na 30 %. Tento rozsudok bol vynesený na základe žaloby, ktorú Nemecko podalo na súdny dvor vo veci výkupu hovädzieho dobytku v súvislosti s BSE (!). Podľa tohto rozsudku nemá Komisia právo pokračovať v doterajšej praxi. Preto bolo navrhnuté, aby v budúcnosti bolo národné spolufinancovanie na úrovni 50 % stanovené upresnením pravidiel organizácie trhu s bravčovým mäsom, vajcami, hydinovým mäsom, hovädzím mäsom, mliekom, mäsom oviec a kozím mäsom, a to pre opatrenia týkajúce sa vnútorného trhu ako aj vývozu do tretích krajín.

2. Všeobecné poznámky

2.1 Je poľutovaniahodné, že sa od roku 1992 Komisia a členské štáty odkláňajú v spoločnej poľnohospodárskej politike od dovtedy platného všeobecného pravidla plného financovania opatrení, ktoré patria do tzv. prvého piliera, a to aj pri opatreniach, ktoré sa vykonávajú v rámci spoločnej organizácie trhu. Je prirodzené, že sa Rada pri prijímaní aktuálneho návrhu môže od tohto systému, ktorý sama zaviedla, odkloniť. Komisia sa však na základe rozhodnutia Európskeho súdneho dvora nemôže bez výslovného splnomocnenia odkloniť od rozhodnutí Rady, a to ani vtedy, keď jedná v spolupráci s členskými štátmi a zodpovedajúcimi riadiacimi výbormi.

(!) Rozsudok z 30. septembra 2003 v prípade C-239/01, Zb. súd. rozh. ESD 2003, s. I-10333.

2.2 Podľa rozsahu a trvania epizootickej nákazy môžu byť jednotlivé opatrenia veľmi nákladné a prevažne financované z verejných prostriedkov. Otázka rozdelenia nákladov medzi EÚ a členské štáty je úzko spojená s otázkou finančnej solidarity medzi jednotlivými členskými štátmi. Pri národnom spolufinancovaní by niektoré členské štáty mali prejavovať väčšiu pripravenosť, resp. mať lepšie možnosti pokrytia týchto výdavkov ako iné. Niektoré členské štáty by mohli tieto náklady priamo alebo nepriamo presunúť na podnikateľov, čo, ako bolo v prípade BSE zrejmé, môže mať za následok obmedzenie voľnej súťaže.

2.3 Podľa Komisie budú členské štáty pri likvidácii a predchádzaní nákazám zvierat prejavovať väčšiu iniciatívu, pokiaľ sú spolufinancovateli. Aj keď Európsky hospodársky a sociálny výbor tento argument uznáva, nie je vylúčené, že táto požiadavka môže oddialiť alebo sťažiť prijatie rozhodnutia – čím by sa znížila efektívnosť opatrení na potlačenie nákazy.

2.4 EHSV chápe aj názor Komisie, podľa ktorého sa tento návrh rovná pokračovaniu praxe zavedenej od roku 1992, a prostredníctvom ktorého sa zabezpečí súbežnosť medzi opatreniami veterinárneho fondu a opatreniami na organizáciu trhu.

2.5 Zároveň je ale výbor toho názoru, že náklady na zvláštne opatrenia v rámci organizácie trhu, ktoré boli pôvodne

Radou stanovené, je treba posudzovať z hľadiska spoločnej zodpovednosti a finančnej solidarity. Akákoľvek odchýlka od tohto princípu by podľa odhadu EHSV mohla spôsobiť, že by jednotlivé členské štáty prijali rôzne postupy na likvidáciu epizootických nákaz. Napriek účinnej kontrole a preventívnym opatreniam môžu epizootické nákazy prepuknúť náhodne a nečakane. Vplyvmi takejto nákazy na trh by však boli postihnuté aj iné členské štáty. Okrem toho v sebe otázka národného spolufinancovania nesie riziko rozšírenia na iné oblasti a hrozí renacionalizáciou spoločnej poľnohospodárskej politiky.

2.6 Pokiaľ by tento návrh Komisie aj napriek všetkým výhradám získal podporu, bolo by administratívne veľmi náročné a zásadne nespravodlivé, keby mal finančný príspevok v rámci tohto nariadenia byť posudzovaný podľa ustanovení zmluvy o štátnej pomoci. Návrh Komisie na vyňatie z notifikačnej procedúry by preto bolo potrebné uplatniť hneď na počiatku.

3. Záver

3.1 EHSV sa vyjadruje za používanie princípu neobmedzenej solidarity Spoločenstva v prípade zvláštnych opatrení v rámci organizácie trhu. Preto výbor odmieta návrh Komisie na 50 %-né spolufinancovanie týchto opatrení členskými štátmi.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

Európsky hospodársky a sociálny výbor

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k téme „Peking po desiatich rokoch: zhodnotenie pokroku dosiahnutého v otázke rovnoprávnosti mužov a žien v Európe a v rozvojových krajinách“

(2005/C 221/11)

Dňa 16. decembra 2004 sa Európsky hospodársky a sociálny výbor, v súlade s ustanoveniami článku 29 odsek 2 vnútorného poriadku, rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému: „Peking po desiatich rokoch: zhodnotenie pokroku dosiahnutého v otázke rovnoprávnosti mužov a žien v Európe a v rozvojových krajinách“

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 12. januára 2005 (spravodajkyňa: pani FLORIO).

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 414. plenárnom zasadnutí 9.-10. februára 2005 (schôdzi z 9. februára) prijal 135 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 6 sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko.

1. Úvod

1.1 Od 28. februára do 11. marca 2005 bude 49. zasadnutie komisie pre postavenie žien Spojených národov venované zhodnoteniu implementácie Akčného plánu a Pekingského vyhlásenia, ktoré boli prijaté na 4. svetovej konferencii o ženách (Peking 1995), a záverov, schválených na 23. osobitnom zasadnutí generálneho zhromaždenia „Ženy 2000: rovnoprávnosť mužov a žien, rozvoj a mier pre 21. storočie“ (New York 2000), na ktorom sa po prvýkrát hodnotili dosiahnuté pokroky a prekážky, ktoré sa vyskytli na ceste k rovnoprávnosti mužov a žien.

1.2 Pri tejto príležitosti schválilo generálne zhromaždenie rezolúciu, obsahujúcu „Ďalšie akcie a iniciatívy k implementácii Pekingského prehlásenia a Akčného plánu“ a politické prehlásenie, ktoré zaväzuje členské krajiny desať rokov po prijatí Platformy k novej konfrontácii, zhodnoteniu dosiahnutého pokroku a zváženiu nových činností.

1.3 Podľa viacročného pracovného programu Komisie pre postavenie žien sa práce na 49. zasadnutí sústredia na úspechy, ktoré boli dosiahnuté v rámci dvanástich oblastí definovaných v Akčnom programe a na definíciu aktuálnych úloh a nových stratégií, zameraných na podporu a nezávislosť žien a dievčat v každodennom živote. Pre zlepšenie dialógu bude pri tejto príležitosti zasadnutie otvorené čo najväčšiemu počtu delegácií členských štátov, občianskych organizácií a medzinárodných organizácií.

1.4 Úsilie Spojených národov je nevyhnutné, aby problematika rovnakých práv pre mužov a ženy nadobudla na medzinárodnej vážnosti. V roku 1975 sa konala Prvá svetová konferencia o ženách, na ktorej bolo vyhlásené „Desaťročie ženy“ (Mexiko City); na 2. konferencii (konferencia „polovica desaťročia“ – Kodaň 1980) začínajú vlády (57) podpisovať Zmluvu o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW, 1979), ktorá predstavuje jeden z historických mílnikov na zložitej ceste k rovnoprávnosti mužov a žien; na 3. konferencii (Nairobi 1985) je schválený akčný plán „Dlhodobá stratégia pre posilnenie postavenia žien“, ktorou vlády a medzinárodné organizácie vyhlasujú cieľ týkajúci sa rovnoprávnosti mužov a žien.

1.5 Ďalší krok v uznaní žien a ich postavení bol uskutočnený rezolúciou 1325 z roku 2000 Rady bezpečnosti Organizácie Spojených národov o ženách, mieri a bezpečnosti (ktorá uznáva, že vplyv vojny na ženy je iný a znovu zdôrazňuje, že je nutné posilniť ich úlohu v rozhodovacích procesoch, týkajúcich sa prevencie a riešenia konfliktov). Všeobecnejšie je téma napredovania žien už viac ako desať rokov zohľadňovaná v záveroch všetkých veľkých konferencií a medzinárodných stretnutí, podporovaných v rámci Spojených národov⁽¹⁾.

1.6 Ďalší významný bod predstavuje Miléniový summit OSN zo septembra 2000 (Ciele rozvoja pre tisícročie), na ktorom členské štáty stanovili osem konkrétnych a merateľných cieľov, zameraných na obmedzenie chudoby, hladu, choroby a znečistenia životného prostredia do roku 2015. Miléniová deklarácia sa zrodila z potreby vypracovať jednotný zoznam

⁽¹⁾ Konferencia o prostredí a rozvoji (Rio de Janeiro 1992), Svetová konferencia o ľudských právach (Viedeň 1993), zvláštne zasadnutie Valného zhromaždenia OSN o HIV/AIDS (New York 2001), Medzinárodná konferencia o populácii a rozvoji (Káhira 1994), Svetový summit o sociálnom rozvoji (Kodaň 1995), Svetová konferencia proti rasizmu, rasovej diskriminácii, xenofóbii a súvisiacim formám intolerancie (Durban 2001), Medzinárodná konferencia o financovaní rozvoja (Monterrey 2002), Druhé svetové zhromaždenie o starnutí a starobe (Madrid 2002), a Svetový summit o trvalo udržateľnom rozvoji (Johannesburg 2002), Svetový summit o informačnej spoločnosti (Ženeva 2003 – Tunis 2005).

priorít, na základe priorít stanovených v predchádzajúcom desaťročí v rámci rôznych medzinárodných konferencií a summitov. Tretí cieľ je venovaný podporovaniu rovnoprávnosti mužov a žien a emancipácii žien a viaže sa úzko na vzdelávanie a odbornú prípravu a piaty cieľ sa zaoberá reprodukčným zdravím. Jednako však prelína otázka pohlaví všetkých osem bodov.

2. Všeobecné úvahy

2.1 Napriek tomu, že systém Spojených národov stanovil významnú rámcovú normu k dosiahnutiu rovnoprávnosti mužov a žien, niekedy sa vyskytujú nezrovnalosti medzi formulovaným zámerom na papieri a aplikáciou zásad v praxi v jednotlivých štátoch a v ich obchodnej a rozvojovej politike. Úplné uplatnenie občianskych, hospodárskych, sociálnych a politických práv žien je v skutočnosti často ohrozené makroekonomickou politikou a obchodnými dohodami, ovplyvnenými neoliberalizmom, ktoré otázku rovnoprávnosti mužov a žien vôbec nezohľadňujú.

2.2 Okrem toho niet pochyb o tom, že zložitá medzinárodná situácia nie je pre podporovanie žien úrodnou pôdou. Práve naopak – spochybňuje úspechy, ktoré boli dosiahnuté v predchádzajúcich rokoch.

2.3 Súčasný konflikty čím ďalej, tým viac oslabujú a zhoršujú situáciu žien.

2.4 Násilie v domácnosti je ešte stále realitou na celom svete a zasahuje ženy v každom veku, všetkých sociálnych kategórií a náboženských vyznaní.

2.5 Preto je nutné znovu potvrdiť rovnoprávnosť pohlaví a ochranu práv žien ako prioritný cieľ a prostriedok k dosiahnutiu spravodlivého vývoja, lepšieho prerozdelenia bohatstva, trvale udržateľnej ekonomiky a k posilneniu systémov ochrany najslabších zložiek obyvateľstva.

3. Úloha Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

3.1 Považujeme za dôležité, aby sa Európsky hospodársky a sociálny výbor podieľal vlastným dokumentom na súčasnom hodnotení výsledkov, ktoré boli dosiahnuté v Európskej únii v oblasti rovnoprávnosti mužov a žien.

3.2 Pri tejto príležitosti pripomíname, že výbor vždy veľmi pozorne sledoval aktivity v spojitosti s posilnením postavenia žien v spoločnosti, či už formou viacerých stanovísk alebo tým, že sám organizoval rôzne iniciatívy. Zvláštna pozornosť patrí Štvrtej konferencii o ženách (Peking 1995) a následnej akcii (Peking +5), pre ktorú výbor pripravil dve stanoviská (EXT/131

a REX/033) a kde sa okrem iného pripomína, že je dôležité, aby sa delegácia výboru podieľala na prácach Spojených národov.

3.3 Okrem toho, z hľadiska spolupráce s európskymi inštitúciami – predovšetkým s Radou, Parlamentom a Komisiou – výbor získal dôležitú úlohu v monitorovaní viacerých iniciatív Európskej únie pre zaistenie rovnoprávnosti mužov a žien, ktoré mali byť v posledných rokoch odpoveďou na výzvy a prekážky spomínané v Pekingu.

3.4 V tomto zmysle sa domnievame, že tým, že sa preverí, aké úspechy sa dosiahli od Štvrtej konferencie a s akými prekážkami sa stretávame, môže Výbor značne prispieť k tomu, aby bola integrácia problematiky žien *systematickejšia* v širších sektoroch európskej politiky a spoločnosti.

3.5 Ďalej, vychádzajúc z toho, že Európska únia musí zaujať podstatnú úlohu v medzinárodnom scenári a z veľkej zodpovednosti, ktorá je s tým spojená, chceme týmto dokumentom stanoviť, čím môže Európska únia prispieť k zlepšeniu životných podmienok a emancipácie žien vo svete na základe svojej hospodárskej politiky a politiky spolupráce a rozvoja.

4. Európska únia

4.1 V Európskej únii bola tematika rovnoprávnosti mužov a žien, už obsiahnutá v Zmluve o založení ES, dodatočne uzákonená v Amsterdamskej zmluve, ktorá prijala „dvojitý prístup“, ktorý porovnáva na jednej strane aplikáciu *mainstreamingu* pohlaví vo všetkých politikách Spoločenstva a na strane druhej uskutočnenie špecifických akcií v prospech žien. Otázka rovnosti príležitostí žien a mužov ale bola včlenená do kohéznej hospodárskej a sociálnej politiky Spoločenstva a bola prvotným cieľom štrukturálnych fondov už v roku 1994.

4.2 EÚ zvolila integrovaný prístup, pričom rozlišuje medzi legislatívnymi a finančnými nástrojmi a použitím otvorenej metódy koordinácie v sociálnych politikách. Medzi najnovšími nástrojmi, použitými na dosiahnutie rovnoprávnosti mužov a žien, sa nachádza v rámci EÚ Rámcová stratégia rovnoprávnosti mužov a žien (2001-2005), s príslušnými ročnými pracovnými programami, a štrukturálne fondy.

4.3 Rámcová stratégia rovnoprávnosti mužov a žien (2001-2005) je zameraná na koordináciu aktivít a programov, ktoré sa najskôr vyvíjali v sektoroch a snažia sa o pohľad dvojitého prístupu z Amsterdamu, aby sa zaistila väčšia súvislosť medzi vypracovanými ukazovateľmi a monitorovacím systémom, hodnotením a šírením dosiahnutých výsledkov.

4.4 V zásade je pre realizáciu cieľov, ktoré medzi sebou viac menej súvisia a ktoré boli v stratégii stanovené pre podporu rovnoprávnosti mužov a žien, celkom 5 sektorov: hospodárstvo (ktoré sa viaže na stratégiu zamestnanosti a na štrukturálne fondy, ako aj na aplikáciu mainstreamingu vo všetkých politikách, ktoré majú vplyv na postavenie žien v hospodárskom živote); účasť a zastupiteľstvo (týkajúce sa rozhodovacích procesov); sociálne práva (vzťahujúce sa na každodenný život a na nerovnoprávnosti v systémoch sociálnej ochrany); občiansky život (v súvislosti s ľudskými právami a základnými slobodami, kladie dôraz obzvlášť na násilie a na obchodovanie s ľuďmi za účelom sexuálneho vykorisťovania); zmena rolí a stereotypov (v súvislosti s kultúrnym systémom a masmédiami).

4.5 Politika rovnoprávnosti mužov a žien sa posilnila i prostredníctvom štrukturálnych fondov. V nariadení pre fondy na obdobie rokov 2000-2006, ktorému predchádzala podrobná analýza a kritické zhodnotenie opatrení pre posilnenie rovnoprávnosti mužov a žien a ich nedostatkov, bola uplatnená zásada dvojitého prístupu, definovaného v Amsterdamskej zmluve. Okrem toho boli štrukturálne fondy, predovšetkým Európsky sociálny fond, vždy považované za najdôležitejší nástroj Európskej stratégie pre zamestnanosť; v nových usmerneniach pre zamestnanosť schválených v júli 2003 má rovnoprávnosť mužov a žien horizontálnu dimenziu v rámci všetkých cieľov a *Rovnoprávnosť mužov a žien* predstavuje jedno zo špecifických usmerení.

4.6 V rámci Európskeho sociálneho fondu sa veľké pokroky dosiahli predovšetkým v oblasti politik zamestnanosti a vzdelania; v tomto sektore sa usilovalo predovšetkým o zlepšenie prístupu žien k trhu práce, ich podielu na ňom a ich postavenie na trhu práce (os E) a o možnosti zlúčenia rodinného života a zamestnania. V tomto smere už existuje viacero pozitívnych príkladov. V tejto súvislosti prevzal ESF kvantitatívny cieľ, schválený na zasadnutí Európskej rady 2000 v Lisabone, podľa ktorého sa musí zvýšiť podiel zamestnanosti žien z 51 % v roku 2000 na 60 % a cieľ zo zasadnutia Rady v Barcelone v r. 2002, podľa ktorého musí byť zaistené predškolské zaradenie pre 90 % všetkých detí vo veku od 3 rokov do veku nástupu školskej dochádzky a minimálne pre 33 % všetkých detí vo veku do troch rokov.

4.7 Napriek tomu sa zdá, že opatrenia pre zlepšenie kvality pracovných miest a kariérnych možností, podporovanie podnikateľských aktivít žien, zníženie platových rozdielov na základe pohlavia, ako aj opatrenia k zvýšeniu podielu žien v sektore nových technológií sú doposiaľ veľmi vzácne. V oblasti zlučiteľnosti rodinného života a práce existujú rôzne iniciatívy v oblasti mimoškolskej starostlivosti o deti, je však skutočne málo možností v oblasti starostlivosti o starších občanov alebo nesamostatných členov rodiny.

4.8 Problematika rovnoprávnosti mužov a žien zostáva v iných fondoch doposiaľ nedostatočne zohľadnená, obzvlášť v rámci poľnohospodárstva a rybnárstva, t.j. v sektoroch, kde sú tradične ženy zastúpené minimálne, hoci k ich rozvoju významne prispievajú. V spomenutých sektoroch sú teda aj naďalej veľké rozdiely a podiel, ktorým ženy prispievajú do Spoločenstva, i v súvislosti s väčšou ochranou životného prostredia, nie je dostatočne ocenený.

4.9 Politiky Európskej únie podporujú rôzne iniciatívy a špecifické finančné programy. Je tu možné vymenovať napríklad NOW (zamestnanosť) na trhu práce, STOP na posilnenie spolupráce v boji proti obchodovaniu so ženami a dievčatami, DAPHNE pre zlepšenie výmeny informácií a ochrany obetí násillia, Woman and Science (rámcový program pre výskum a rozvoj) v oblasti nových technológií. Rámcová stratégia pre rovnoprávnosť mužov a žien sa ďalej usiluje o posilnenie mainstreamingu pohlaví v rôznych iniciatívach Spoločenstva, ako napríklad Equal, Interreg, Urban, Leader a v iniciatívach v kultúrnej oblasti, ako napríklad Leonardo, Sokrates, Youth, Culture atď.

4.10 Správa Komisie pre rovnoprávnosť mužov a žien (KOM(2004) 115) zdôrazňuje, že Európska únia už má príslušné právne úpravy značne vyvinuté⁽¹⁾, a že ešte budú posilnené rozsiahlou jurisdikciou. Tiež sa plánuje jednotná smernica pre implementáciu zásad rovných príležitostí a rovného zaobchádzania s mužmi a ženami v oblasti zamestnania, ktorá by mala súčasné právne predpisy v tejto oblasti zjednotiť a systematicky zhrnúť.

4.11 V tomto zmysle sa vyjadrila nedávno i Európska rada ministrov práce a sociálnych vecí na svojom zasadnutí počas holandského predsedníctva, ktorá s ohľadom na jednotnú smernicu o rovnakom zaobchádzaní zdôraznila nasledujúce oblasti, o ktorých je potrebné rokovať: rovnoprávnosť odmeňovania, rovnoprávnosť príležitostí na trhu práce, rovnoprávnosť zaobchádzania v oblasti systémov sociálneho zabezpečenia, vzdelávania a kariérnych možností, ako aj dôkazné bremeno v prípade diskriminácie na základe pohlavia.

⁽¹⁾ Smernica o rovnakom zaobchádzaní s mužmi a ženami v súvislosti s: rovnoprávnosťou v odmeňovaní (75/117/EHS), prístupom k pracovnému trhu, vzdelávaniu a kariérnemu rastu, ako aj v súvislosti s pracovnými podmienkami (smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/73/ES z 23.9.2002, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 76/207/EHS); sociálnym zabezpečením (79/7EHS) a legislatívnymi a zamestnaneckými systémami sociálneho zabezpečenia (86/378/EHS); samostatne zárobkovo činnými osobami (86/613/EHS); a ďalej smernica o bezpečnosti a ochrane zdravia u tehotných zamestnaníc, zamestnaníc, ktoré nedávno porodili a dojčiacich zamestnaníc na pracovisku (92/85/EHS), úprave pracovnej doby (93/104/ES), rodičovskej dovolenky [(96/34/ES); o dôkaznom bremene v prípade diskriminácie na základe pohlavia (97/80/ES), ako aj o práci na čiastočný úväzok (97/81/ES).

4.12 Návrhom smernice k implementácii zásad rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami ohľadom prístupu k tovarom a službám (2003/0265(CNS)) sa zaoberal aj EHSV (pozri stanovisko ⁽¹⁾), pričom bolo poukázané na niektoré nedostatky, ktoré je nutné v nadchádzajúcich rokoch odstrániť.

4.13 Ďalej v posledných rokoch pribudli v dôsledku schválenia Pekingskej akčnej platformy a Európskej rady z Lisabonu, i na základe definície nových indikátorov (napríklad týkajúcich sa rozhodovacích procesov, trhu práce a domáceho násillia), príslušné štatistiky, ktoré umožňujú realistickú analýzu problémov a monitorovanie vplyvu politiky a uskutočnených opatrení. V oblasti štatistiky je už možné celkom jasne pozorovať pokrok, hoci sa musí ešte veľa urobiť, aby sa mohli seriózne preveriť jednotlivé sektory. Presný objem dosiahnutého pokroku môže byť zistený iba na základe kvantitatívneho a kvalitatívneho preverenia súčasných javov a procesov.

4.14 Takmer neznáme sú, ako na európskej tak na národnej úrovni, rozpočty v súvislosti s pohlavím (*gender budgeting*), vnímané ako aplikácia mainstreamingu pohlaví na rozpočtové procedúry. Pri zavádzaní problematiky pohlaví na všetkých úrovniach procesu definovania rozpočtu sa vychádza z toho, že s tým súvisiace administratívne rozhodnutie nie sú neutrálne, ale že majú rozdielny vplyv na mužov a ženy. V tomto zmysle predstavuje „*gender budgeting*“ tiež nástroj na hodnotenie vplyvu rôznych politik a finančných a daňovo-politických opatrení na mužov a ženy.

4.15 Napriek tomu, že boli posilnené opatrenia Spoločenstva pre podporovanie žien, sú pre dosiahnutie vytýčených cieľov bohužiaľ i naďalej nutné podporné opatrenia a zvýšené úsilie členských štátov, nakoľko sú hlavnými zodpovednými za uvedenie tejto politiky do praxe.

4.16 Napriek tomu, že sa miera nezamestnanosti žien v Európe v posledných rokoch znížila na 55,6 %, cieľ, ktorý vytýčila Európska rada v Lisabone, je v rozličných krajinách ešte veľmi ďaleko a ženy skutočne plnia rady sociálne najslabších vrstiev kategórie zamestnancov, ktoré sa vyznačujú prekérnymi podmienkami a ktoré nemajú žiadne sociálne zabezpečenie. V mnohých štátoch pretrvávajú alebo sa zvyšuje diskriminácia žien platovými rozdielmi na základe pohlavia a ich vertikálna a horizontálna segregácia je bohužiaľ i naďalej polutovaniahodnou skutočnosťou. Ako už bolo naznačené, zdá sa, že opatrenia v súvislosti so zlučiteľnosťou rodinného života so zamestnaním sa zameriavajú iba na starostlivosť o deti, zatiaľ

čo neexistujú takmer žiadne opatrenia, týkajúce sa iných rodinných príslušníkov, vyžadujúcich starostlivosť. Okrem toho zaviedlo len málo štátov opatrenia na podporu otcovskej dovolenky aj pre pracujúcich otcov.

4.17 I v oblasti rozhodovacích procesov existujú veľké rozdiely: stačí pripomenúť, že kolégium členov Európskej komisie je zložené z 22 mužov a 7 žien (čo je iba 24 %) a parlament sa skladá z 510 mužov a 222 žien (čo je iba 30 %). Na národnej úrovni nie je situácia o nič lepšia: v priemere je podiel žien v národných parlamentoch nižší než 25 %, vo vláдах len mierne presahuje 20 % ⁽²⁾. V EHSV je zastúpenie žien podpriemerné – z 317 členov je iba 79 žien (iba 25 %).

5. Európska únia a tretie krajiny: rovnoprávnosť mužov a žien v súvislosti s medzinárodnou spolupracou a obchodom

5.1 Problematika v súvislosti s rovnakými príležitosťami pre mužov a ženy je dnes pevnou súčasťou politiky Európskej únie v oblasti spolupráce a rozvoja: oznámenie Komisie (KOM(95) 123 v konečnom znení z 18. septembra 1995), a po nej nasledujúca rezolúcia Rady o zohľadnení problematiky pohlaví pri spolupráci a rozvoji (20. decembra 1995) vytvorili základ k schváleniu prvého nariadenia (ES) č. 2836/98 Rady z 22. decembra 1998, ktoré bolo teraz obnovené na obdobie 2004-2006. Nový dokument (ES č. 806/2004) znovu zdôrazňuje ciele, podporovanie mainstreamingu a prijatie špecifických opatrení pre podporovanie rovnakých príležitostí ako základný príspevok k zníženiu chudoby vo svete. Za prioritné sa považuje sprístupniť ženám zdroje a služby, predovšetkým v oblasti vzdelávania a zamestnanosti a zaisťiť ich podiel na rozhodovacích procesoch. Zdôrazňuje sa ďalej i podporovanie verejných i súkromných aktivít, zamarených na rovnoprávnosť mužov a žien.

5.2 Akčný program pre rovnoprávnosť mužov a žien ako úloha pre spoluprácu a rozvoj Spoločenstva (2001-2006) ⁽³⁾ si klade za cieľ prispieť k prekonaniu rozporu medzi prehlásenými zásadami a dennou praxou. Toto sa má uskutočniť na základe konkrétnej stratégie a určenia nasledujúcich prioritných oblastí: podporovanie stratégií v oblasti makroekonómie na potlačovanie chudoby a programov pre sociálny rozvoj v zdravotníctve a školstve, bezpečnosť potravín a trvalý rozvoj poľnohospodárstva, doprava, „*capacity building*“ a „*good governance*“, obchod a rozvoj, regionálna spolupráca a integrácia, systematické zohľadňovanie problematiky rovnoprávnosti mužov a žien v projektoch a programoch na regionálnej a národnej úrovni, a zaistenie potrebných nástrojov a príslušného vzdelania v oblasti rovnoprávnosti mužov a žien pre zamestnancov Európskej komisie.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 241, 28.9.2004.

⁽²⁾ Údaje: Európska komisia, GR Zamestnanosť a sociálne veci, stav z 29.9.2004.

⁽³⁾ KOM(2001) 295 v konečnom znení.

5.3 V plánovanom dokumente pre podporovanie rovnoprávnosti mužov a žien v spolupráci a rozvoji (2005-2006) sú uvedené tieto oblasti pôsobenia: podporovanie pozitívneho správania mládeže v boji proti násiliu voči ženám a dievčatám a vzdelávaní a metodologická podpora dôležitých zúčastnených činiteľov v partnerských krajinách.

5.4 Európska komisia podporuje akcie a projekty zamerané na zlepšenie situácie v oblasti rovnoprávnosti mužov a žien prostredníctvom bilaterálnej a regionálnej spolupráce so štátmi západného Balkánu, východnej Európy, krajinami strednej Ázie, štátmi ACP (krajinami africkej, karibskej a tichomorskej oblasti) a latinskej Ameriky. Ďalšie financovanie sa neuskutočňuje podľa geografického aspektu, ale podľa tematického zamerania.

5.5 Dôležitým bodom vo vzťahoch EÚ k tretím štátom sa ďalej zdá byť 23. jún 2000, kedy bola podpísaná Dohoda v Cotonou s krajinami ACP. Dohoda, ktorá zdôrazňuje previazanosť vzťahov medzi politikou, obchodom a rozvojom, vnáša sociálny rozmer aj tým, že podporuje plnú účasť neštátnych činiteľov vrátane občianskej spoločnosti na stratégiách rozvoja a stanovuje, že je problematika rovnoprávnosti mužov a žien jednou z kľúčových otázok dohody a musí byť preto systematicky zohľadňovaná. (články 8 a 31). Výbor víta, že bolo ustanovené, že sa neštátni činitelia majú podieľať na rôznych fázach plánovania dokumentov pre národnú stratégiu a žiada, aby sa venovala zvláštna pozornosť zapojeniu ženských organizácií.

Okrem toho dohoda výslovne poveruje výbor, aby sa obracal na hospodárske a sociálne záujmové skupiny a stanovuje jeho úlohu prednostného poradného orgánu.

5.6 Úplná účasť a aktívne zapojenie žien do politiky rozvoja isto znamená neľahký a dlhý proces, ale výbor sa domnieva, že pozornosť všetkých európskych inštitúcií musí byť neustále udržiavaná na vysokej úrovni, aby sa všetko, čo bolo písomne prehlásené, tiež skutočne realizovalo v praxi.

5.7 Z tohoto pohľadu má zásadný význam, aby sa politika Spoločenstva v oblasti hospodárskej a sociálnej súdržnosti stala vývozným modelom pre celý svet a aby sa Európska únia zaviazala, že bude podporovať a uplatňovať tieto princípy prostredníctvom vzťahov s tretími krajinami na medzinárodnej úrovni.

5.8 Užitočným nástrojom môže byť aj prijatie zvláštnych dodatkov do obchodných zmlúv a dohôd o spolupráci a prijatí špecifických opatrení pre krajiny, v ktorých sú práva žien rešpektované.

5.9 Je pravda, že liberalizácia obchodu priaznivo ovplyvnila zamestnanosť žien v rozvojových krajinách, ale na druhej

strane je však tiež pravda, že ženy často patria k vrstvám pracujúcich, ktoré majú veľmi zlé pracovné podmienky, nízku kvalifikáciu, sú menej platené a nemajú takmer žiadne sociálne zabezpečenie. Liberalizácia obchodu tiež často súvisí s politikou štrukturálnych zmien, ktoré odporúčajú alebo presadzujú medzinárodné organizácie. Pokiaľ nie je táto politika patrične podložená systémom sociálnej ochrany, môže sa ukázať, že ju možno ťažko presadiť u najslabších vrstiev obyvateľstva, v ktorých ženy často predstavujú väčšinu.

5.10 Napriek tomu sa v tejto politike venuje otázke rovnoprávnosti mužov a žien príliš malá pozornosť, predovšetkým v oblasti obchodu. Vzhľadom k tomu, že táto politika nie je bez účinnosti a že má naopak často negatívny vplyv práve na ženy a že nemožno hospodársky rozvoj krajiny oddeliť od jeho sociálneho rozvoja, bolo by na jednej strane užitočné, aby táto politika zohľadnila mainstreaming pohlaví a na strane druhej aby sa naplánovali systémy pre kontrolu vplyvov na makroekonomickej, ako aj na mikroekonomickej úrovni.

6. Závěry a pracovné návrhy

Doposiaľ uskutočnená dobrá spolupráca medzi európskymi inštitúciami viedla k dôležitým výsledkom v oblastiach, týkajúcich sa stanovenia opatrení pre podporovanie žien, špecifických programov a projektov pre ženy na trhu práce, presadzovanie práv žien a zlepšenie ich životných podmienok. Výbor sa domnieva, že existuje ešte veľa oblastí pôsobnosti:

- účasť v rozhodovacích procesoch a zastúpenie žien sú ako v európskych inštitúciách tak aj v členských štátoch na národnej, regionálnej a miestnej úrovni ešte stále príliš nízke a mali by sa podporovať na všetkých úrovniach, aj so zvážením kvótových systémov;
- vzdelávacie akcie za účelom rozširovania mainstreamingu pohlaví by sa mali uskutočniť v inštitúciách Európskej únie, ako aj v členských štátoch a mali by do nich byť zapojení rozhodujúci činitelia a tiež tí, ktorí programy a projekty realizujú;
- ciele štúdie a analýzy týkajúce sa mužov a žien, štatistiky a špecifické ukazovatele sú pre stanovenie tematických oblastí a vylepšenie politiky a stratégie bezpodmienečne nutné; je nutné pokračovať v zbere informácií a údajov a stanoviť nové ukazovatele;
- mali by sa starostlivo kvantifikovať všetky zdroje, určené na aktivity v prospech žien vo všetkých fondoch a finančných nástrojoch EÚ a členských štátov, aj a predovšetkým prostredníctvom podporovania a šírenia rozpočtu v súvislosti s pohlaviami (*gender budgeting*);

- základným a najdôležitejším predpokladom je v každom prípade presadenie rovnoprávneho prístupu žien k odbornej príprave a vzdelávaniu, v zmysle bodu 3 o miléniových cieľoch rozvoja;
- pokiaľ sa týka štrukturálnych fondov, mali by byť posilnené aktivity, zamerané na ženy v oblasti poľnohospodárstva (EZOZF) a rybolovu (FIFG) a spojené s ochranou životného prostredia, ďalším témam, kde je otázka rovnoprávnosti mužov a žien veľmi slabo zastúpená;
- nové impulzy by mala dostať politika podporovania žien a zvýšenia ich zastúpenia v oblasti nových technológií;
- treba zintenzívniť vzdelávacie aktivity v sektore spoločnosti založenej na vedomostiach, aby sa nestala ďalšou oblasťou diskriminácie a vylúčenia žien, ktoré naopak môžu prispieť k dosiahnutiu cieľov vytýčených lisabonskou stratégiou;
- všeobecne musí byť vertikálna a horizontálna segregácia na základe pohlaví i naďalej na trhu práce potieraná prostredníctvom cieľných opatrení a musia byť odbúrané všetky prekážky, ktoré bránia skutočnej rovnoprávnosti žien a mužov; toho by sa malo dosiahnuť na základe stanovenia konkrétnych a merateľných cieľov členskými štátmi v súlade so sociálnymi partnermi; obzvlášť ohľadom platovej diskriminácie musia členské štáty začať s uplatňovaním multidimenzionálneho prístupu, ako je uvedené v rozhodnutí Rady o usmerneniach pre opatrenia v oblasti politiky zamestnanosti v členských štátoch⁽¹⁾, a ktoré obsahujú odbornú prípravu a vzdelávanie, klasifikáciu druhov práce, systémy odmeňovania a kultúrne stereotypy, ako aj zásadné aspekty tejto problematiky;
- v oblasti opatrení k zlučiteľnosti povolania a rodiny – i vzhľadom k starnutiu ľudstva – by mala byť venovaná väčšia pozornosť starostlivosti o starších rodinných príslušníkov; nezanedbajúc pritom ani oblasť starostlivosti o deti;
- na stimulovanie rovnosti príležitostí mužov a žien musia byť podporované a rozšírené investície do verejných služieb, najmä v oblasti školského a vysokoškolského vzdelávania, zdravotníctva a starostlivosti;
- opatrenia v oblasti migrácie a integrácie ženských emigrantiek v členských štátoch a v oblasti azylov udeľovaných

- ženám, ktoré boli v krajinách svojho pôvodu obeťami ozbrojených konfliktov, diskriminácie a násillia;
- boj proti obchodovaniu so ženami a deťmi;
- v rámci rozvojovej a obchodnej politiky musí byť participatívny prístup vo vzťahu k spoločnosti všeobecne a k ženám obzvlášť viac posilnený, pričom je nutné, aby sa v príslušných krajinách zainteresované skupiny žien plne podieľali na koncepcii rozvojových a politických opatrení a na vypracovaní národných strategických dokumentov; predovšetkým je ale nutné uvoľniť viac prostriedkov pre podporovanie žien, aby sa postavenie ženy na hospodárskej a spoločenskej úrovni trvale posilnilo;
- vplyv obchodných dohôd a rozvojových politických opatrení je nutné sledovať aj na úrovni mikroekonomickej, je nutné vopred naplánovať analýzy vplyvu na životné podmienky sociálne najslabších zložiek spoločnosti a osobitne zohľadniť rozdiely medzi mužmi a ženami;
- Komisia a delegácie by mali využiť svoju váhu a vplyv pre ochranu ľudských práv, teda aj žien, v prípade že tieto práva boli porušené;
- delegácie by mali niesť zvláštnu zodpovednosť v rámci propagácie mainstreamingu pohlaví;
- Európska únia by mala uplatniť všetok svoj vplyv, aby viac štátov ratifikovalo a implementovalo všetky medzinárodné zmluvy, ktoré majú pozitívny vplyv na postavenie žien; jedná sa predovšetkým o Dohodu o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a dodatku k tejto Dohode; signatárske štáty by mali stiahnuť svoje pripomienky.

Výbor sa zaväzuje podrobnejšie sa zaoberať situáciou žien v nových členských štátoch Európskej únie.

Vzhľadom na svoju funkciu a úlohy, ktoré výbor plní voči občianskej spoločnosti, vzhľadom k svojim cieľom a skúsenostiam, ktoré získal na základe stáleho sledovania otázky rovnoprávnosti príležitostí mužov a žien, by mal byť výbor zastúpený v delegácii Európskej únie na 49. zasadnutí komisie OSN pre postavenie žien.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Rozhodnutie Rady z 22. júna 2003 o usmerneniach pre politiku zamestnanosti v členských štátoch (Ú. v. EÚ L 197/03)

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Zelenej knihe – Obstarávanie pre rezort obrany“

KOM(2004) 608 v konečnom znení

(2005/C 221/12)

Dňa 23. septembra 2004 sa Komisia na základe článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom na tému: „Zelená kniha – Obstarávanie pre rezort obrany“.

Európsky hospodársky a sociálny výbor poveril prípravou prác v danej veci odbornú sekciu pre jednotný trh, výrobu a spotrebu.

Vzhľadom k urgentnej povahe práce vymenoval EHSV pána **Wilkinsona** za hlavného spravodajcu na svojom 414. plenárnom zasadnutí (schôdzi z 9. februára 2005). Na tej istej schôdzi schválil EHSV nasledovné stanovisko 96 hlasmi za, pričom 9 hlasujúcich sa hlasovania zdržalo.

1. Úvod

1.1 Zelená kniha o obstarávaní pre rezort obrany (KOM(2004) 608 v konečnom znení) je jedným z opatrení, ktoré sú predpokladané v oznámení „K politike Európskej únie ohľadom vybavenia vojenským materiálom“, ktoré bolo schválené v marci 2003 a ktoré Výbor komentoval v septembri 2003 ⁽¹⁾.

1.2 „Európsky trh s vojenským materiálom (European Defence Equipment Market – EDEM)“, je v skutočnosti iba časťou vnútorného trhu pokrývajúceho určitý sektor. Zelená kniha sa snaží prispieť k postupnému vytvoreniu vnútorného trhu EÚ s vojenským materiálom, ktorý bude otvorený a transparentný, pričom sa bude rešpektovať špecifická povaha sektora. Toto by malo viesť k silnejšiemu a konkurencieschopnejšiemu obrannému priemyslu, zvýšenej efektívnosti nákladov a podpore rozvoja vojenského potenciálu EÚ v oblasti Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (European Security and Defence Policy – ESDP) v rámci kontextu Spoločnej bezpečnostnej a zahraničnej politiky (Common Security and Foreign Policy – CSFP).

1.3 12. júla 2004 Rada odsúhlasila zriadenie Európskej obrannej agentúry (European Defence Agency – EDA), ktorá je určená „na podporu členských štátov v ich úsilí o zlepšenie európskeho obranného potenciálu v oblasti krízového manažmentu a o udržanie ESDP v takom stave ako je teraz, a s možnosťou vývoja do budúcnosti“. Táto agentúra už začala fungovať. Všetky funkcie EDA ⁽²⁾ sa týkajú zlepšenia výkonnosti európskej obrany, pretože podporujú súdržnosť namiesto súčasnej fragmentácie.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 10/1 z 14.1.2004

⁽²⁾ EDA má štyri schválené funkcie: rozvoj obranného potenciálu, spolupráca v zbrojení, technologická a priemyselná база európskej obrany a trh s vojenským materiálom a výskum a technológia.

1.4 „Výkonnosť obrany“ znamená zabezpečenie dostupnosti potenciálu potrebného pre splnenie plánovaných úloh, a doktríny, ktorá nariaduje tieto úlohy, to všetko pri efektívnosti nákladov. Toto si bude vyžadovať zabezpečenie maximálnej možnej interoperability. V súčasnosti vynakladá 25 členských štátov na obranu spolu asi 160 miliárd EUR, pričom asi 20 % z toho sa používa v procese obstarávania materiálu pre rezort obrany (vrátane výskumu a vývoja, akvizície a podpory) ⁽³⁾.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Záležitosti uvedené v Zelenej knihe sa týkajú spôsobu, akým možno v systéme obstarávania vojenského materiálu pre obranu dosiahnuť zlepšenia. Významný pokrok však bude možný iba vtedy, keď budú jasné iné prvky „výkonnosti obrany“ (viď odsek 1.4 vyššie) ⁽⁴⁾. Priemysel má zvláštny záujem o potrebu veľmi jasného riadenia, zladených požiadaviek a kontinuity. Výbor túto iniciatívu víta, pretože ju možno považovať ako samostatnú súčasť procesu začatia zriaďovania lepšie uskutočniteľnej ESDP pri transparentnom a konkurencieschopnom trhu.

2.2 Výbor víta vedúcu úlohu pripisovanú Európskej obrannej agentúre. Bude potrebné jasnejšie sa dohodnúť na príslušných úlohách EDA a iných agentúr zapojených v súčasnosti do zabezpečenia obrany ⁽⁵⁾ a EHSV očakáva v priebehu času zredukovanie ich oddelených úloh. Pred uskutočnením zmien je však potrebné preštudovať a vziať si ponaučenie zo skúseností s OCCAR (ktorá sa zaoberá súčasným projektovým manažmentom, vrátane hlavnej otázky zmluvného práva) ⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Tak ako sme komentovali v našom stanovisku k KOM(2003) 113 v konečnom znení, tieto spoločné výdavky EÚ predstavujú asi 40 % výdavkov USA, predsa však EÚ produkuje iba asi 10 % svojich prevádzkových kapacít.

⁽⁴⁾ Výbor si napríklad všima nedávny výrok (september 2004), ktorý predniesol vedúci EDA, že sily EÚ nie sú dobre prispôbené modernému svetu a jeho konfliktom a hrozbám. Hovoril o potrebe získania kvalitnejších technologických zariadení.

⁽⁵⁾ Napríklad OCCAR, Západoeurópska skupina pre zbrojenie (WEAG) a krajiny Zmluvy o budúcej zmluve – Letter of Intent countries (LoI).

⁽⁶⁾ OCCAR je spoločná organizácia pre spoluprácu v zbrojení, v súčasnosti k nej patrí 5 členských štátov.

2.3 Víťame uznanie faktu, že začiatkové body (a používané postupy) v procese obstarávania pre rezort obrany sú v každom členskom štáte veľmi odlišné a že zmeny sa pravdepodobne udejú odlišnou rýchlosťou. Súhlasíme s tým, že bude užitočné zriadiť spoločný základ pre obstarávanie v rezorte obrany a že toto možno uskutočniť pomerne rýchle za predpokladu, že s tým budú súhlasiť a spolupracovať všetky členské štáty.

2.4 EHSV súhlasí s tým, že je potrebné znížiť fragmentáciu trhu s vojenským materiálom a zvýšiť jeho konkurencieschopnosť a transparentnosť, čo sú nevyhnutné podmienky na zachovanie a posilnenie fungujúceho obranného priemyslu EÚ a pre príspevok k lepšej efektívnosti nákladov pri obstarávaní a riadení vhodného obranného potenciálu.

2.5 Analýza špecifických črt trhov s vojenským materiálom v odseku 2 Zelenej knihy je dobrým základom pre prihliadanie na trh a naznačuje niekoľko aktuálnych ťažkostí.

2.6 EHSV by však rád zdôraznil, že ak berieme do úvahy realitu trhu, musí byť akákoľvek reštrukturalizácia odvetví obranného priemyslu primárne záležitosťou príslušného priemyslu (7). Dobrým dôvodom k tomu je fakt, že najvýznamnejšie spoločnosti sú nadnárodné, aj keď zákazníci sú z jednotlivého štátu. Okrem toho majú členské štáty rôzne priemyselné stratégie, z ktorých priemyselné odvetvia obrany tvoria iba časť.

2.7 Ak má priemysel (v sektore obrany, aj inde) účinne fungovať a zabezpečovať nákladovo efektívne a hospodárne výsledky, musí sa vyhnúť prílišnému množstvu regulačných postupov.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 Je nevyhnutné presne objasniť, ktoré súčasti procesu obstarávania materiálu pre obranu musia spadať pod odsúhlasené predpisy. Získavanie takých zariadení, ako aj výskum a vývoj, údržba, opravy, modifikácie a školenia, ktoré sa zahrnuté v nákladoch „vlastníctvo“ budú v priebehu času omnoho nákladnejšie.

(7) Ale kvôli špecifickej povahe trhov pre rezort obrany a kvôli potrebe riadiť krajiny ako súčasť národných finančných dohôd, členský štát bude nevyhnutne plniť úlohu pri uľahčovaní rozvoja zariadení na obranu.

3.2 Článok 296

3.2.1 EHSV súhlasí s tým, že naďalej budú musieť platiť výnimky z predpisov EÚ o verejnom obstarávaní udeľované na základe článku 296 Zmluvy o EÚ, aby bola umožnená členským štátom výnimka na základe ochrany záujmov ich vlastnej základnej bezpečnosti.

3.2.2 Komisia by mala uviesť cenu zariadení, prípadne materiálu, pre ktoré bola táto výnimka používaná po dobu 5 rokov (a ukázať ju ako percento z celkovej sumy vynaloženej na obranné zariadenia v EÚ). Takto by bol získaný porovnávací štandard, ktorý pomôže pri meraní dosiahnutého pokroku.

3.2.3 Problém je v tom, že použitie takej výnimky sa pre niektoré členské štáty stalo takmer pravidlom a že je jasné, že sa to nezlučuje s princípom jednotného trhu. EHSV podporuje názor Komisie, že toto sa musí zmeniť. Dôležitou úlohou bude použiť článok 296 v súlade s rozhodnutiami v minulých prípadoch (8), pričom zachovať jeho možnosť ako výnimky zo štandardných predpisov verejného obstarávania. Členské štáty musia byť pripravené obhájiť (ak treba, aj legálne) výnimky, podľa ktorých konajú. Prínosy z väčšej konkurencieschopnosti a transparentnosti by mali byť zdôraznené v diskusii.

3.2.4 Zoznam výrobkov vyrábaných v roku 1958 podľa článku 296 ods.2, ktorý navrhuje rozsah článku 296 ods.1 nefunguje, a pravdepodobne nebude mať skutočnú hodnotu ako užitočný spôsob zaistenia vhodného použitia bezpečnostnej výnimky. Každý prípad sa musí naďalej zvažovať podľa jeho skutkovej podstaty, pretože dokonca aj základné vybavenie (9) bude v niektorých prípadoch spadať pod výnimky. Ďalej je pravdepodobné, že zoznamy nebudú držať krok s novým vývojom.

3.2.5 Preto nie je ľahké definovať, ktoré zariadenia a ktoré služby na nich sa vzťahujúce budú spadať pod článok 296. Ako prvý krok tu vzniká potreba objasniť existujúci právny rámec EÚ prostredníctvom „interpretačného oznámenia“ za účelom lepšieho pochopenia a uľahčenia jeho lepšieho a konzistentnejšieho uplatňovania.

3.2.6 Obstarávanie, rovnako ako aj iné podobné oznámenie, bude mať význam pre niekoľko ďalších aspektov. Patria k nim napríklad štátna pomoc a (možno aj) služby všeobecného záujmu.

(8) Rozhodnutia v prípade „Bremen“ (1999/763/63(Ú. v. ES L 301/8 z 24. novembra 1999) a „Koninklijke Schelde Groep“ (Ú. v. ES L 14/56 z 21. januára 2003) sú príklady súčasného nedostatku jasnosti.

(9) Mali by sme poznamenať, že dokonca zjavne jednoduchý materiál, akým je šatstvo, môže súvisieť s pokročilou technológiou.

3.2.7 Domnievame sa, že pre špecifické potreby vojenského materiálu v prípadoch, keď „otvorené“ a „obmedzené“ metódy nie sú vhodné, by mal byť zvolený „negociačný postup“ s predošlým oznámením. Tento názor však možno bude potrebné prehodnotiť po získaní skúseností s „interpretačným oznámením.“

3.2.8 Existuje názor, že oznámenie môže byť iba prechodným opatrením, dokým sa nevypracuje špecifická smernica (alebo iný špecifický právny nástroj). EHSV sa domnieva, že po vytvorení a odsúhlasení takého „interpretačného oznámenia“ bude na základe jeho účinku potrebné zvážiť nejaký legislatívny nástroj. Privítali by sme rýchle konanie pri vytvorení oznámenia.

3.2.9 Existuje ďalšia možnosť, nespomenutá v Zelenej knihe, a to je zriadiť „kódové správanie“, ktoré budú používať zúčastnené členské štáty ako iný prostriedok zriadenia EDEM. Keďže táto oblasť je jednou zo zodpovedností členského štátu, mala by sa zvažovať pravdepodobne s použitím EDA ako pomocníka. Možno bude ťažké taký kód monitorovať a uplatňovať, a malo by sa prihliadať aj na medzinárodné aspekty trhu.

3.3 Publikovanie konkurzov

3.3.1 Potreba zváženia ďalšieho systému a formátu verejných konkurzov nie je presvedčivá. Ak bude zariadenie, prípadne materiál na obranu považované len ako iná súčasť vnútorného trhu (hoci má väčšie možnosti pre výnimky), bude sa pravdepodobne vybavovať rovnakým spôsobom ako ostatné tendre. Toto bude znamenať odlišné systémy a problémy, napríklad s cudzím jazykom, ktoré možno nájsť aj inde. Podklady pre centralizovaný publikačný systém sú slabé.

3.3.2 Potenciálne problémové oblasti sú dôvernosť a kompenzácia, tieto sa vyskytnú viac pri obrannom zariadení, než pri iných zariadeniach a službách, a bezpečnosť dodávok, kde bude ťažké zmeniť dodávateľov alebo kontrahentov, ak bol raz kontrakt spustený. Toto sú všetky oblasti, kde by mali byť zodpovedné príslušné členské štáty, hoci isté všeobecné riadenie zo strany Komisie by bolo nápomocné.

3.4 Dvojaké použitie

3.4.1 V dnešnom priemysle je často ťažké klasifikovať podniky ako „výrobcov zariadení pre obranu.“ Veľa zariadení má teraz „dvojaké použitie“ a percento rastie. Víťame to z niekoľkých hľadísk: napríklad úspory z veľkosériovej výroby môžu viesť ku konkurenčnejšiemu stanoveniu cien a môže byť ľahšie zaručiť bezpečnosť dodávok.

3.4.2 Rovnako aj úsilia vkladané do vedy, techniky a vývoja pre také zariadenia majú hodnotu aj pre iné (civilné) účely. Je preto dôležité, aby zdroje, ktoré sa vkladajú do VTV, nepodliehali nepružnému režimu.

3.4.3 Uvedomujeme si, že zostáva ešte veľa urobiť, aby sa zmaximalizovala hodnota koordinácie a zameranie, ktoré sú potrebné v oblasti zabezpečenia obrany, ako sme to už zdôraznili v našom skoršom dokumente o zariadeniach pre rezort obrany⁽¹⁰⁾.

3.5 Európska obranná agentúra (EDA)

3.5.1 Víťame zriadenie EDA a uznávame, že môže hrať vedúcu úlohu v oblasti zariadení pre obranu. Poznamenávame, že ešte iba vytvára zdroje požadované na splnenie úloh, ktoré si vytýčila.

3.5.2 Bude dôležité, aby EDA zabezpečila, aby doktrína a potenciál EÚ prebrali úlohu NATO, a to maximalizovaním interoperability a minimalizovaním prípadných rozdielov. Zatiaľ ešte nie je jasné, ako môže EDA vytvoriť pridanú hodnotu, ak sa stane priamo zainteresovaná na obstarávaní, ale jej expertíza v oblasti zariadení na obranu by ju mala predurčovať, aby navrhovala, ako čo najlepšie zladit' národné predpisy.

3.5.3 Bude cenná aj pri dosiahnutí odsúhlasenia finančných aspektov spolupráce pri zariadeniach v prípade potreby. Významnou oblasťou potenciálnych ťažkostí je delenie nákladov a prínosov VTV v oblastiach vzťahujúcich sa na obranu a v oddeľovaní obrany od všeobecných aspektov pri takom konaní.

3.5.4 EDA by mala pomáhať aj pri posune smerom k aproximácii národných systémov udeľovania licencií, keď sa budú zariadenia na obranu presúvať medzi členskými štátmi. V súčasnosti sú národné postupy rozličné a ťažkopádne. Mohla by tiež pomôcť pri získavaní súhlasu so spôsobom, akým sa riešia kompenzačné úpravy, pretože tieto zostanú črtou obstarávania v budúcnosti.

3.5.5 EDA sa možno podarí získať istý stupeň súhlasu s národnými priemyselnými politikami, čo sa týka zariadení pre rezort obrany a definovať prvky, ktoré tvoria „strategické zariadenia“, ktoré by EÚ rada dokázala zabezpečiť, čím by sa znížila jej závislosť od tretích krajín. Toto by bolo veľmi cenné.

⁽¹⁰⁾ Viď odsek 5 stanoviska, na ktorý odkazuje poznámka pod čiarou 1.

3.5.6 EDA môže rovnako povzbudiť členské štáty, aby zvážili také inovatívne metódy akvizície a pooling, nájmu a špecializácie, aby sa splnili nároky na potenciál.

3.5.7 ESDP bude platná iba vtedy, ak členské štáty preukážu dostatočne silnú politickú vôľu na zabezpečenie a udržanie potrebného potenciálu, ktorým splnia úlohy EÚ. EDA by mala hrať úlohu aj pri povzbudzovaní členských štátov, aby tak učinili.

4. Závěry

4.1 Zariadenia pre obranu sú iba jednou požiadavkou pre udržateľnú „výkonnosť obrany.“ Ak v nej má hrať priemysel úplnú úlohu, bude potrebovať jasné riadenie, zladené požiadavky a kontinuitu. Musí mať aj primárnu zodpovednosť za potrebnú reštrukturalizáciu. Priemysel sa musí vyhnúť ťažkopádny regulačným postupom.

4.2 Musí byť vyjadrené veľmi jasne, ktoré časti procesu obstarávania zariadení pre obranu budú spadať pod dohodnuté predpisy.

4.3 Nadalej sa bude požadovať dodržiavanie článku 296 Zmluvy. Ak sa ale nemá používať príčasto, Komisia potrebuje zaviesť porovnávaci štandard. Prakticky nie je možné zostaviť

zoznam zariadení a postupov, na ktoré sa bude vzťahovať článok 296.

4.4 Komisia by mala ako prvý krok vytvoriť čo najskôr „interpretačné oznámenie“ o článku 296. Iba po skúsenostiach dosiahnutých s týmto oznámením bude možné rozhodnúť o tom, či sa bude vyžadovať aj právny nástroj.

4.5 Čoraz bežnejšie sú zariadenia s „dvojitým použitím“ a tento trend je vítaný, aj kvôli potenciálu pre civilné využitie výsledkov VTV konaného v oblasti vojenských zariadení.

4.6 Vítame aj dôležitú úlohu, očakávanú od Európskej obrannej agentúry (EDA). Bude potrebné objasniť, akú úlohu budú hrať všetky doterajšie agentúry.

4.7 Spomedzi dôležitých úloh pre EDA v tejto oblasti možno spomenúť nasledovné:

- Zabezpečenie koordinácie s požiadavkami NATO
- Pomoc pri rokovaní o všetkých potrebných finančných aspektoch
- Pomoc pri zladovaní existujúcich národných postupov
- Navrhovanie inovatívnych spôsobov zabezpečovania potrebného potenciálu
- Podpora zachovania potrebnej politickej vôle.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 91/440/EHS o rozvoji železníc Spoločenstva“

KOM(2004) 139 v konečnom znení – 2004/0047 (COD)

(2005/C 221/13)

Dňa 28. apríla 2004 sa Rada podľa článku 71 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola zodpovedná za prípravu práce výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 17. januára 2005. Spravodajcom bol **pán Chagas**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 414. plenárnom zasadnutí 9.-10. februára 2005 (schôdza 9. februára 2005) prijal 122 hlasmi za, 53 hlasmi proti, pričom 12 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko.

1. Úvod

1.1 Tento návrh predstavuje časť **tretieho železničného balíčka**, ktorý bol prijatý Európskou komisiou 3. marca 2004. Ďalšími komponentmi sú:

— návrh smernice o certifikácii vlakovej čaty (KOM(2004) 142 v konečnom znení);

— návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach a povinnostiach medzinárodných cestujúcich po železnici (KOM(2004) 143 v konečnom znení);

— návrh nariadenia o kompenzácií a kvalitatívnych požiadavkách pre železničnú nákladnú dopravu (KOM(2004) 144 v konečnom znení);

a

— oznámenie Komisie o ďalšej integrácii európskeho železničného systému (KOM(2004) 140 v konečnom znení);

— pracovný dokument zamestnancov Komisie o postupnom otvorení trhu pre medzinárodnú osobnú dopravu po železnici (SEK(2004) 236).

1.2 **Prvý železničný balíček** (tiež nazývaný balíček infraštruktúry) nadobudol účinnosť 15. marca 2001 a mal sa zapracovať do národnej legislatívy do 15. marca 2003. Obsahuje nasledovné komponenty:

— novela smernice 91/440/EHS, ktorá obsahuje voľný vstup na trh pre medzinárodnú železničnú dopravu po transeurópskej železničnej dopravnej sieti do 15. marca 2003 a liberalizáciu celej medzinárodnej železničnej nákladnej dopravy do 15. marca 2008 ⁽¹⁾;

— rozšírenie rozsahu smernice o európskej licencii pre železničné podniky (novela smernice 95/18/ES) ⁽²⁾;

— harmonizácia ustanovení, ktorými sa riadi pridelovanie kapacity železničnej infraštruktúry a vyberajú sa poplatky za používanie železničnej infraštruktúry a bezpečnostnú certifikáciu (nahrádza smernicu 95/19/ES) ⁽³⁾.

1.3 Európska komisia podala v októbri 2003 na Európskom súdnom dvore sťažnosť na deväť členských štátov za neoznámenie transpozície prvého železničného balíčka do národného práva. Do mája 2004 nebolo doručené oznámenie piatich krajín a dva členské štáty transponovali do národného práva len niektoré ustanovenia.

⁽¹⁾ Smernica 2001/12/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 1 – stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22.

⁽²⁾ Smernica 2001/13/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 26 – stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22.

⁽³⁾ Smernica 2001/14/ES – Ú. v. ES L 75, 15.3.2001, s. 29 – stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 209, 22.7.1999, s. 22.

1.4 **Druhý železničný balíček** bol uverejnený v *Úradnom vestníku Európskej únie* 30. apríla 2004 a musí sa transponovať do národného práva do 30. apríla 2006. Obsahuje nasledovné komponenty:

- novela smernice 91/440/ES: prinášajúca voľný prístup na trh v oblasti medzinárodnej železničnej nákladnej dopravy do 1. januára 2006 a liberalizáciu národnej železničnej nákladnej dopravy, vrátane kabotáže, od 1. januára 2007 ⁽⁴⁾;
- smernica a železničnej bezpečnosti v Spoločenstve ⁽⁵⁾;
- nariadenie, ktorým sa zriaďuje Európska železničná agentúra ⁽⁶⁾;
- novela smerníc o interoperabilite systému transeurópskych vysokorýchlostných železníc (96/48/ES) a transeurópskej konvenčnej železničnej sústavy (2001/16/ES) ⁽⁷⁾.

1.5 Prvý a druhý železničný balíček poskytli právny základ pre vytvorenie spoločného trhu pre železničnú nákladnú dopravu. Opatrenia obsahujú prístup na trh, poskytovanie licencií a bezpečnostných osvedčení železničných podnikov, prístup k infraštruktúre a výpočet poplatkov za jej používanie, vytvorenie právneho rámca pre železničnú bezpečnosť, a opatrenia pre zabezpečenie interoperability železničného systému.

1.6 Ako už EHSV zdôraznil vo svojom stanovisku k druhému železničnému balíčku ⁽⁸⁾, tento nový právny rámec vyvoláva potrebu úplne reorganizovať daný sektor a vytvoriť nové orgány a kompetencie.

1.7 V tom istom stanovisku EHSV tiež zdôraznil potrebu európskych sociálnych pravidiel. Európski sociálni partneri v železničiarstve, Spoločenstvo európskych železníc a Európska federácia pracovníkov v doprave podpísali 17. januára 2004 dve európske dohody, ktoré sa týkajú:

1. zavedenia európskeho oprávnenia pre rušňovodičov v medzinárodných službách.
2. dohody o určitých aspektoch podmienok zamestnávania vlakových čiat v medzinárodných službách.

⁽⁴⁾ Smernica 2004/51/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 164 – stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

⁽⁵⁾ Smernica 2004/49/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 44 – stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

⁽⁶⁾ Nariadenie (ES) č. 881/2004 – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 1 – stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

⁽⁷⁾ Smernica 2004/50/ES – Ú. v. EÚ L 164, 30.4.2004, s. 114 – stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 131.

1.8 V rámci tretieho železničného balíčka Komisia navrhuje smernicu o certifikácii vlakových čiat, ktorá by mal nadobudnúť účinnosť v roku 2010 alebo 2015.

1.9 Pri predkladaní ďalšej novely smernice 91/440/EHS Komisia naďalej sleduje svoj cieľ postupnej deregulácie železničného sektora.

2. Návrh Európskej komisie

2.1 Komisia navrhuje deregulovať prístup na trh pre medzinárodnú osobnú dopravu od 1. januára 2010. Návrh sa tiež týka kabotáže, t. j. nastupovania a vystupovania cestujúcich na železničných staniach pozdĺž celej trasy. Zároveň sa má zrušiť ustanovenie o voľnom prístupe na trh pre medzinárodné zoskupenia.

2.2 Každoročne cestuje v EÚ 25 vlakom 6 miliárd cestujúcich, pričom najväčší podiel pripadá na miestne a regionálne spojenia. Medzinárodná osobná doprava je zodpovedná približne len za 10 % železničnej dopravy, a to na základe predaných lístkov. Sem patrí regionálna cezhraničná doprava a vysokorýchlostná (cezhraničná) doprava.

2.3 Komisia uznáva, že sprístupnenie medzinárodnej osobnej dopravy, vrátane kabotáže, hospodárskej súťaži by mohlo mať prípadne negatívny dopad na hospodársku rovnováhu verejnej osobnej dopravy. Navrhuje poskytovať výnimky z voľného prístupu na trh na trasách, kde zmluvy o verejnej službe už nadobudli účinnosť podľa smernice (EHS) č. 1191/69, a kde by deregulácia medzinárodnej dopravy mohla narušiť rovnováhu. Táto výnimka bude udelená len v prípadoch, keď je to absolútne dôležité pre udržanie poskytovania verejnej dopravy, a kde došlo k sankciám regulačného orgánu podľa článku 30 smernice 2001/14/ES. Tiež musí byť možné súdne preskúmanie rozhodnutia udeliť výnimku.

2.4 Od Komisie sa žiada, aby predložila správu o vykonávaní ustanovenia do 31. decembra 2012.

3. Hodnotenie návrhu

3.1 Nevyhnutné predpoklady pre revitalizáciu železničného priemyslu

3.1.1 Návrh deregulovať medzinárodnú osobnú dopravu sa zakladá na predpoklade, že hospodárska súťaž v medzinárodnej doprave povedie k jednému alebo viacerým nasledovným dôsledkom: vyšší počet cestujúcich, transfer z iných spôsobov dopravy (hlavne leteckej dopravy) na železničnú, zlepšená kvalita pre zákazníkov a nižšie cestovné.

3.1.2 Vo svojom stanovisku k 2. železničnému balíčku⁽⁹⁾ už EHSV zdôraznil základné nevyhnutné predpoklady pre revitalizáciu železničného systému:

- financovanie rozšírenia a konsolidácie železničnej infraštruktúry;
- zavedenie technickej interoperability a poskytnutie finančných prostriedkov, ktoré si to vyžaduje;
- vytvorenie prostredia pre spravodlivú hospodársku súťaž medzi spôsobmi dopravy, a hlavne:
 - zabezpečenie, že sociálna legislatíva v sektore cestnej dopravy bude dodržaná;
 - poskytovanie spravodlivej politiky spoplatňovania infraštruktúry pre všetky spôsoby dopravy.

3.1.3 K danému dátumu sa návrh spravodlivej politiky spoplatňovania infraštruktúry pre všetky režimy dopravy, ako bol oznámený v Bielej knihe o európskej dopravnej politike na rok 2010, nezrealizoval.

3.1.4 Monitorovanie a správna aplikácia sociálnej legislatívy v cestnej doprave naďalej zostáva vážnym problémom.

3.1.5 Okrem toho sa musí nájsť riešenie problému zadĺženosti mnohých železničných spoločností. Hlavne v nových členských štátoch nebudú môcť železničné spoločnosti konkurovať bez toho, aby sa našlo riešenie ich vysokej zadĺženosti.

3.1.6 EHSV tiež zdôraznil, že zavedenie nových orgánov, ako požaduje prvý a druhý železničný balík (regulačný orgán, zúčtovací orgán, pridelovací orgán, upovedomovaný orgán, úrad pre bezpečnosť, orgán pre vyšetrowanie nehôd) by malo za následok reorganizáciu organizačných štruktúr železničného priemyslu vo veľmi krátkom čase, a vyžiadalo by si niekoľko rokov praktických skúseností, skôr ako budú hladko fungovať.

⁽⁹⁾ Pozri poznámku pod čiarou 8.

EHSV sa vyslovil za prioritu železničnej bezpečnosti. Táto by mala zahŕňať zavedenie európskej sociálnej legislatívy v železničnom odvetví.

3.2 Ex-post analýza deregulácie železničnej nákladnej dopravy

3.2.1 Rozhodnutia týkajúce sa deregulácie železničnej nákladnej dopravy už boli prijaté; účinky týchto rozhodnutí sú ale doposiaľ neznáme.

3.2.2 Od Európskej komisie sa žiada, aby do 1. januára 2006 predložila správu, ktorá sa týka nasledovných oblastí⁽¹⁰⁾:

- implementácia smernice 91/440/ES v členských štátoch a preskúmanie spôsobu, akým rôzne príslušné orgány skutočne fungujú;
- rozvoj trhu, hlavne medzinárodné trendy v doprave, operácie a trhové podiely všetkých zúčastnených na trhu (vrátane nových operátorov);
- vplyv na celkový dopravný priemysel, a hlavne akýkoľvek posun k alternatívnym dopravcom;
- vplyvy na bezpečnostné úrovne v jednotlivých členských štátoch;
- pracovné podmienky v tomto priemysle v jednotlivých členských štátoch.

3.2.3 EHSV považuje za vhodné počkať na uverejnenie správy a pochopiť vplyvy, ktoré doposiaľ vznikli na základe vykonaných opatrení, a to pred prijatím akýchkoľvek ďalších krokov smerom k otvoreniu trhu a žiada Komisiu, aby túto správu zverejnila v určenom termíne.

3.3 Ex-ante analýza deregulácie medzinárodnej železničnej osobnej dopravy

3.3.1 Pred oznámením 3. železničného balíčka si Komisia objednala štúdiu o deregulácii osobnej dopravy. Deklarovaným účelom štúdie bolo preskúmať rôzne možnosti pre dereguláciu a odporučiť jednu z nich. Týmito možnosťami boli:

- deregulácia medzinárodnej osobnej dopravy bez kabotáže;
- deregulácia medzinárodnej osobnej dopravy s kabotážou;
- deregulácia národnej a medzinárodnej železničnej osobnej dopravy.

⁽¹⁰⁾ Článok 2 písm. d) smernice 2004/51/ES Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 91/440/EHS o rozvoji železníc Spoločenstva.

3.3.2 Štúdiá odporučila dereguláciu medzinárodnej osobnej dopravy s kabotážou ⁽¹⁾.

3.3.3 EHSV ľutuje, že štúdiá tohto druhu sa nepoužila na hlbšie preskúmanie dôležitých otázok. Tieto otázky súvisia s vplyvom deregulácie osobnej dopravy:

- regionálna železničná doprava ako služby všeobecného záujmu, hlavne v malých a stredných členských štátoch;
- kvalita služieb pre zákazníkov;
- zamestnanosť a pracovné podmienky v železničnej osobnej doprave;
- železniční operátori v nových stredoeurópskych a východoeurópskych členských štátoch.

3.3.4 Štúdiá zahŕňa pozorovania v jednotlivých oblastiach, ktorých sa to týka (ako napríklad význam dopravného a cien cestovného). Tieto pozorovania boli vykonané na základe štyroch prípadových štúdií (Švédsko, Nemecko, Španielsko, Maďarsko) a simulačného cvičenia pre dve trasy. Tiež varuje pred dereguláciou národnej železničnej osobnej dopravy. Avšak, zadaným cieľom štúdie bolo odporučiť jednu z troch daných možností.

3.4 Vplyvy deregulácie na regionálnu a verejnú dopravu

3.4.1 Prostredníctvom kabotáže si návrh na dereguláciu medzinárodnej osobnej dopravy žiada, aby sa trhy v oblasti určitej národnej osobnej dopravy v istom rozsahu otvorili.

3.4.2 Národná osobná doprava je často sieťovou dopravou, kde zisky vytvorené na trasách s veľkými objemami cestujúcich kompenzujú straty na trasách s nižším objemom, čím umožňujú poskytovanie komplexnejšej služby. Neplatí to len na trasách verejnej dopravy, s výhradnými právami a/alebo dotáciami, pre ktoré návrh Komisie umožňuje výnimky, a to za prísnych podmienok.

3.4.3 Hlavne v malých a stredných členských štátoch by to mohlo viesť k vážnej deformácii železničnej osobnej dopravy, ktorá nie je zmluvne pokrytá výhradnými právami.

3.4.4 V niektorých členských štátoch sa zmluvy o povinnostiach vo verejnej službe netýkajú len individuálnych

trás, ale celkovej siete. Za takýchto okolností bude ťažké poskytnúť dôkaz ohrozenia rovnováhy verejnej dopravy.

3.4.5 Možnosť výnimiek, ako navrhuje Komisia, budú zahŕňať komplikované procedúry pri dokazovaní platnosti výnimiek a mohli by viesť k právnym sporom.

3.4.6 V júli 2000 Európska komisia navrhla KOM(2000) 7 v konečnom znení, aby nahradila nariadenie (EHS) č. 1191/69 o podstatných povinnostiach v koncepte verejnej služby v doprave, ktoré uvádza pravidlá pre výhradné práva a kompenzáciu za verejnú osobnú dopravu, a to novým nariadením.

3.4.7 Návrh zmeniť nariadenie (EHS) č. 1191/69 bol blokován v rade pre dopravu niekoľko rokov. Základné rozdiely medzi návrhom Komisie a postojom Európskeho parlamentu zostávajú, a tieto by mohli mať významné dôsledky pre dopad návrhu, pokiaľ ide o dereguláciu železničnej osobnej dopravy. Komisia plánuje predloženie nového návrhu pred koncom roka.

3.4.8 Ide o ďalší argument v prospech vyčkávania, dokiaľ sa táto legislatíva neprijme, pred predložením akýchkoľvek návrhov na ochranu rovnováhy železničnej osobnej dopravy vo verejnej službe v spojení s dereguláciou.

3.5 Vplyvy na kvalitu služby pre zákazníkov

3.5.1 Vo svetle vysokých nákladov a tradične nízkych cien cestovných lístkov, štúdiá dospieva k záveru, že je nepravdepodobné, aby deregulácia medzinárodnej osobnej dopravy viedla k ďalším cenovým redukciám pre zákazníkov.

3.5.2 Zvýšená možnosť voľby vyplývajúca z hospodárskej súťaže medzi železničnými operátormi na tej istej trase by zároveň mohla znamenať, že štandardy, ktoré doposiaľ prevládali – jeden cestovný poriadok, jeden lístok, informácie z jedného zdroja – už nemôžu byť zaručené. Vytvorila sa väčšie bariéry pre informácie.

3.5.3 Odozva Komisie na uvedené je návrh legislatívy, ktorá zaväzuje konkurenčné spoločnosti, aby spolupracovali s cieľom udržať štandardy informácií, ktoré boli dovtedy garantované.

⁽¹⁾ Liberalizácia železničnej osobnej dopravy v EÚ: Rozšírené hodnotenie dopadu, február 2004, vypracoval: Steer Davies Gleave, Londýn.

3.5.4 EHSV preskúma tento návrh v samostatnom stanovisku. Avšak rád by zdôraznil, že zaviazanie konkurujúcich spoločností, aby spolupracovali za účelom informovania zákazníkov, je nevyhnutné len vtedy, keď sa otvorí trh pre osobnú dopravu.

3.6 Vplyvy na zamestnanosť

3.6.1 Komisia predpokladá, že deregulácia medzinárodnej osobnej dopravy povedie k redukciám v počte zamestnancov v krátkej dobe, ale že v strednej dobe zamestnanosť narastie v dôsledku nárastu počtu cestujúcich. Do úvahy napríklad neberie možné negatívne vplyvy na zamestnanosť, ktoré vyplývajú z dopadu deregulácie na regionálne a verejné trasy. S ohľadom na článok 1.7 tejto navrhovanej smernice, vplyvy by záviseli od rozhodnutia každého členského štátu financovať regionálnu osobnú dopravu.

3.6.2 Počet zamestnancov v železničnom priemysle sa znížil počas posledného desaťročia na polovicu. Železniční operátori v nových členských štátoch a západoeurópske železnice počítajú s ďalším rušením pracovných miest. Ak deregulácia medzinárodnej osobnej dopravy povedie aj k vytlačeniu železničných operátorov v malých a stredných štátoch EÚ v doprave na dlhé vzdialenosti, pozitívne vplyvy na zamestnanosť sa nedajú očakávať.

3.6.3 Osobná železničná doprava bola tradične dopravným prostriedkom otvoreným pre všetky vrstvy spoločnosti. Letecká doprava sa vyvinula z luxusu na prostriedok hromadnej dopravy. Pozitívne vplyvy na zamestnanosť spojené s týmto rozvojom sa nedajú v rovnakom rozsahu zopakovať v medzinárodnej železničnej osobnej doprave.

3.6.4 Okrem toho, vysokokvalitné pracovné pozície v bývalých štátoch vlastných aerolíniách boli nahradené pracovnými miestami nízkej kvality v iných segmentoch civilného letectva.

3.6.5 EHSV pozerá na prudké znižovanie miery zamestnanosti v železničiarstvom priemysle s obrovskou obavou. Takéto znižovanie počtu pracovných miest vedie k výrazným sociálnym problémom v nových členských štátoch, ktoré trpia vysokou nezamestnanosťou a nedostatočne rozvinutým systémom sociálneho zabezpečenia. Naliehavo sú tu potrebné opatrenia sociálnej podpory. EHSV je proti akýmkoľvek opatreniam, ktoré povedú k ďalšiemu znižovaniu počtu zamestnancov

a zhoršovaniu kvality pracovných miest v priemysle, ktorý je aj takuž pod tlakom.

3.7 Vplyvy na železničných operátorov v nových členských štátoch

3.7.1 Vyššie uvedené štúdiá, ktorú vypracoval Steer Davies Gleave, zdôrazňuje, že zlé podmienky infraštruktúry v nových členských štátoch, zlá finančná situácia železničných operátorov a ceny cestovných lístkov, ktoré sú obvykle pod dlhodobou úrovňou nákladov, predstavujú ďalšie prekážky pre väčšiu hospodársku súťaž.

3.7.2 Okrem toho, železniční operátori nemajú vysokokvalitný vozový park potrebný na to, aby boli konkurencieschopní.

3.7.3 Regionálna železničná doprava zohráva dokonca väčšiu rolu v nových členských štátoch než v EÚ-15. Ak má deregulácia medzinárodnej osobnej dopravy negatívny vplyv na poskytovanie regionálnych služieb, tento vplyv bude ešte silnejší v nových členských štátoch. Urýchlilo by to úpadok stále relatívne veľkého podielu osobnej dopravy železníc.

4. Záver

4.1 Vo svojich predchádzajúcich stanoviskách bol EHSV vždy za revitalizáciu železničného priemyslu v Európe, a poukazoval na základné nevyhnutné predpoklady na dosiahnutie uvedeného cieľa:

- expanziu infraštruktúry a odstraňovanie úzkych miest;
- zabezpečenie interoperability medzi železničnými systémami;
- vytváranie spravodlivej hospodárskej súťaže medzi spôsobmi dopravy;
- zaručovanie sociálnych ustanovení a železničnej bezpečnosti.

4.2 EHSV vyzýva Komisiu a členské štáty, aby pomohli zabezpečiť, že tieto podmienky budú splnené čo možno najrýchlejšie.

4.3 EHSV podčiarkuje dôležitosť železničnej osobnej dopravy pri plnení potrieb ľudí, pokiaľ ide o mobilitu, ako aj jej dôležitosť ako poskytovateľa služieb všeobecného záujmu.

4.4 EHSV uznáva dôležitosť poskytovateľa sieťovej dopravy a dôležitosť jej integrácie s inými spôsobmi verejnej dopravy v záujme mobility verejnosti. Táto služba nesmie byť ohrozená.

4.5 EHSV verí, že akékoľvek rozhodnutie o deregulácii medzinárodnej osobnej dopravy bude založené na rozsiahlych a jasných vedomostiach týkajúcich sa celkových vplyvov na železničnú osobnú dopravu a dopadu opatrení, o ktorých sa rozhodlo v rámci 1. a 2. železničného balíčka.

4.6 Preto vyzýva Komisiu, aby vykonala adekvátnu ex-ante analýzu výhod a nevýhod pri deregulácii osobnej dopravy. Analýza by mala riešiť vplyvy deregulácie na:

- regionálnu železničnú dopravu a dopravu všeobecného záujmu, hlavne v malých a stredných členských štátoch;
- kvalitu služby pre zákazníkov;
- zamestnanosť a pracovné podmienky v železničnej osobnej doprave;
- železničných operátorov v nových členských štátoch strednej a východnej Európy.

4.7 EHSV vyzýva Komisiu, aby najskôr predložila správu o realizácii otvorenia trhu pre železničnú nákladnú dopravu, ako to požaduje smernica 91/440/EHS (naposledy zmenená a doplnená smernicou 2004/51/ES).

4.8 EHSV zdôrazňuje, že návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o konaní členských štátov, ktoré sa týka požiadaviek verejnej dopravy, a poskytnutie zmlúv o verejnej doprave v osobnej doprave po železnici, cestnej doprave a vnútrozemskej vodnej doprave [KOM(2000) 7 v konečnom znení a novelizovaný návrh KOM(2002) 107 v konečnom

znení] ešte stále čakajú v Rade. Podrobná forma tejto smernice by mohol mať dopad na pravidlá ochrany trás verejnej dopravy v rámci deregulácie medzinárodnej železničnej osobnej dopravy.

4.9 Zlepšenie kvality dopravy na cestovných trasách zvyšuje atraktivnosť tohto spôsobu dopravy, ktorý na oplátku podporuje cieľ trvalo udržateľného dopravného systému v rámci európskej dopravnej politiky. Hlavná zodpovednosť tu nesú železniční operátori. EHSV však kritizuje opatrenia, ktoré by mohli znížiť súčasné štandardy kvality služieb. Veľký dôraz by pripisoval opatreniam zameraným na zlepšovanie kvality služieb.

4.10 EHSV zastáva názor, že podpora lepšej spolupráce medzi železničnými spoločnosťami je tou správnou cestou pre zlepšenie kvality služieb pre cestujúcich v medzinárodnej železničnej osobnej doprave, hlavne v regionálnej medzinárodnej osobnej doprave.

4.11 EHSV by veľmi uvítal, keby Komisia vstúpila do dialógu s európskymi sociálnymi partnermi o dopade deregulácie na železničnú dopravu, a hlavne na kvantitu a kvalitu zamestnanosti.

4.12 Podiel železničnej osobnej dopravy na celkovej osobnej doprave je výrazne vyšší v nových členských štátoch než v EÚ 15. Preto to EHSV považuje za nevyhnutné, aby sa mimoriadna pozornosť venovala pokrokom v železničnej osobnej doprave v nových členských štátoch a dopadu otvorenia trhu v týchto krajinách. Je v záujme celého Spoločenstva a v súlade s cieľmi Bielej knihy o dopravnej politike, aby bol tento veľký podiel udržaný.

Brusel 17. januára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

PRÍLOHA

k Stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (podľa článku 54 ods. 3 vnútorného poriadku)

Nasledujúce pozmeňovacie návrhy, ktoré dostali viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov, boli zamietnuté v priebehu diskusie.

Bod 3.1.4

Zrušiť

Zdôvodnenie:

Tento odsek nijako nesúvisí s liberalizáciou železníc. Miešajú sa tu dva sektory v jednom stanovisku, ktorého predmetom sú zmeny a rozvoj železníc v Európe. Nedá sa tvrdiť, že by bola kontrola sociálnej legislatívy v cestnej doprave vážnym problémom, keď len nedávno boli schválené viaceré smernice určené na zvýšenie kontrol týkajúcich sa jazdného a odpočinkového času. Dodržiavanie celej tejto právnej úpravy je kontrolované pomocou tachografu. Okrem toho, v auguste tohto roku bude zavedené nové kontrolné zariadenie, digitálny tachograf, ktorý umožní presnejšiu kontrolu pracovného času vodičov.

Výsledok hlasovania:

Za: 58

Proti: 80

Zdržalo sa: 7

Bod 3.1.6

Vymazať poslednú vetu:

„Malo by to zahŕňať zavedenie európskej sociálnej legislatívy v železničiarstve“.

Zdôvodnenie

Železničná bezpečnosť v EÚ bola upravená smernicou 2004/49/CE.

Výsledok hlasovania:

Za: 52

Proti: 93

Zdržalo sa: 5

Bod 3.2.3

Nahradiť bod nasledujúcim znením:

„EHSV sa domnieva, že by bolo vhodné analyzovať obsah tejto správy hneď po jej uverejnení, aby sa stanovilo, či musí byť návrh smernice pozmenený alebo upravený.“

Zdôvodnenie

Súčasný znenie požaduje zastavenie legislatívneho procesu, čo by viedlo k istej forme právnej neistoty poškodzujúcej všetkých zainteresovaných: podniky, zamestnancov, zákazníkov.

Rozumnejším a konštruktívnejším sa zdá byť prejavenie jasnej vôle zohľadniť dosiahnuté závery a prípadne upraviť alebo pozmeniť návrh smernice.

Zároveň sa tým zachová dynamický a otvorený postup.

Výsledok hlasovania:

Za: 54

Proti: 92

Zdržalo sa: 9

Bod 3.4.7 a 3.4.8

Nahradiť tieto body nasledujúcim textom. Nový bod bude mať číslo 3.4.7:

„Keď bude nový návrh Nariadenia (EHS) č.119/69 predložený Rade ministrov a Európskemu parlamentu, bude treba preskúmať vplyv, aký môže mať tento text na liberalizáciu osobnej železničnej dopravy a rovnováhu verejnej služby.“

Zdôvodnenie

Súčasný text sa odvoláva na stav, ktorý už nie je aktuálny. Komisia vypracovala nový text, ktorý môže byť predložený „rade pre dopravu“ v júni. Nie je možné predvídať, ako bude prijatý v Rade ministrov, ani v Európskom parlamente.

Navrhované znenie je konštruktívnejšie.

Výsledok hlasovania:

Za: 68

Proti: 90

Zdržalo sa: 8

Bod 3.6

Zrušiť.

Zdôvodnenie

Nedá sa povedať, že by liberalizácia železničnej dopravy mala za následok zníženie počtu pracovných miest a že novovytvorené miesta budú nižšej kvality, keď v iných dopravných sektoroch jedným z dôsledkov liberalizácie bolo práve zvýšenie počtu pracovných miest. Treba pripomenúť, že železničná doprava je posledný dopravný sektor bez liberalizácie.

Výsledok hlasovania:

Za: 66

Proti: 102

Zdržalo sa: 6

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o certifikácii vlakových čiat poverených riadením lokomotív a vlakov na železničnej sieti Spoločenstva“

KOM(2004) 142 v konečnom znení – 2004/0048 (COD)

(2005/C 221/14)

Dňa 28. apríla 2004 sa Rada na základe článku 71 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola zodpovedná za prípravu práce výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 17. januára 2005. Spravodajcom bol **pán Chagas**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 414. plenárnom zasadnutí v dňoch 9. a 10. februára 2005 (schôdza zo dňa 9. februára 2005) prijal nasledujúce stanovisko s počtom hlasov za: 127, proti: 25, zdržalo sa hlasovania: 26.

1. Úvod

1.1 Tento návrh smernice na certifikáciu vlakových čiat predstavuje súčasť **tretieho železničného balíčka**, ktorý bol prijatý Európskou komisiou dňa 3. marca 2004. Ďalšími zložkami sú:

- zmena smernice 91/440/EHS: Liberalizácia medzinárodnej železničnej osobnej dopravy (KOM(2004) 139 v konečnom znení),
- návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach a povinnostiach cestujúcich v medzinárodných železničnej doprave (KOM(2004) 143 v konečnom znení),
- návrh nariadenia o kompenzácií v prípade nedodržania požiadaviek na kvalitu služieb železničnú nákladnú dopravu (KOM(2004) 144 v konečnom znení),

a

- oznámenie Komisie o ďalšej integrácii európskeho železničného systému (KOM(2004) 140 v konečnom znení);
- pracovný dokument pracovníkov Komisie o postupnom otvorení sa trhu pre medzinárodnú osobnú dopravu po železnici (SEC(2004) 236).

1.2 **Prvý železničný balíček** (nazývaný aj infraštruktúralný balíček) vstúpil do platnosti 15. marca 2001 a mal byť zapracovaný do národnej legislatívy do 15. marca 2003. Obsahuje nasledovné zložky:

- zmena smernice 91/440/EHS, ktorá obsahuje voľný prístup na trh pre medzinárodnú nákladnú železničnú dopravu na transeurópskej sieti nákladnej železničnej dopravy do 15. marca 2003 a liberalizáciu celej medzinárodnej nákladnej železničnej dopravy do 15. marca 2008 ⁽¹⁾),
- rozšírenie rozsahu smernice o európskej licencii pre železničné podniky (novela smernice 95/18/ES) ⁽²⁾),
- harmonizácia ustanovení, ktorými sa riadi pridelovanie kapacity železničnej infraštruktúry a vyberajú sa poplatky za používanie železničnej infraštruktúry a potvrdenia o bezpečnosti (nahrádza smernicu 95/19/ES) ⁽³⁾).

1.3 V októbri 2003 podala Európska komisia sťažnosť na deväť členských štátov na Európsky súdny dvor za nedostatky pri zavádzaní prvého železničného balíčka do národnej legislatívy. Do mája 2004 ešte stále nepodaloz oznámenie päť krajín a dva členské štáty zaviedli do národnej legislatívy len niektoré ustanovenia.

⁽¹⁾ Smernica 2001/12/ES – Ú.v. ES L 75, 15.03.2001, s. 1 – stanovisko EHSV – Ú.v. ES C 209, 22.07.1999, s. 22

⁽²⁾ Smernica 2001/13/ES – Ú.v. ES L 75, 15.03.2001, s. 26 – stanovisko EHSV – Ú.v. ES C 209, 22.07.1999, s. 22

⁽³⁾ Smernica 2001/14/ES – Ú.v. ES L 75, 15.03.2001, s. 29 – stanovisko EHSV – Ú.v. ES C 209, 22.07.1999, s. 22

1.4 **Druhý železničný balíček** bol publikovaný v *Úradnom vestníku Európskych spoločností* 30. apríla 2004 a má byť zakomponovaný do národnej legislatívy do 30. apríla 2006. Obsahuje nasledujúce zložky:

- zmenu smernice 91/440/ES: presunutie slobodného prístupu na trh pre medzinárodnú železničnú nákladnú dopravu na 1. januára 2006 a liberalizácia národnej železničnej nákladnej dopravy, vrátane kabotáže, od 1. januára 2007 ⁽¹⁾,
- smernicu o bezpečnosti železníc Spoločenstva ⁽²⁾,
- nariadenie, ktorým sa zriaďuje Európska železničná agentúra ⁽³⁾,
- zmenu smernice o interoperabilite vysokorýchlostného železničného systému (96/48/ES) a konvenčného železničného systému (2001/16/ES) ⁽⁴⁾.

1.5 Prvý a druhý železničný balíček poskytli právny základ pre zriadenie jednotného trhu nákladnej železničnej dopravy. Opatrenia zahŕňajú prístup na trh, udeľovanie licencií a certifikátov bezpečnosti železničných podnikov, prístup k infraštruktúre a výpočet poplatkov za jej používanie, vytvorenie právneho rámca pre bezpečnosť železničnej dopravy a opatrenia pre zabezpečenie interoperability železničného systému.

1.6 Ako už EHSV zdôraznil vo svojom stanovisku k druhému železničnému balíčku ⁽⁵⁾, tento nový právny rámec vyvoláva potrebu úplne reorganizovať daný sektor a vytvoriť nové orgány a kompetencie.

1.7 **Sociálne ustanovenia** týkajúce sa vzdelávania a pracovných podmienok zamestnancov, ktorí vykonávajú bezpečnostno-kritické povinnosti, sa v tomto rámci riešia neadekvátne, alebo sa vôbec neriešia.

1.8 Európski sociálni partneri v železničarskom sektore – Spoločenstvo európskych železníc (CER) a Európska federácia pracovníkov v doprave (ETF) – podpísali dve európske dohody dňa 17. januára 2004, ktoré sa týkajú nasledovných predmetov:

- 1) zavedenie európskeho vodičského preukazu rušňovodičov pre rušňovodičov zapojených do cezhraničnej dopravy,
- 2) určité aspekty pracovných podmienok vlakových čiat v cezhraničnej doprave.

⁽¹⁾ Smernica 2004/51/ES – Ú.v. ES L 164, 30.04.2004, s. 164 – stanovisko EHSV – Ú.v. ES C 61, 14.03.2003, s. 131

⁽²⁾ Smernica 2004/49/ES – Ú.v. ES L 164, 30.04.2004, s. 44 – stanovisko EHSV – Ú.v. ES C 61, 14.03.2003, s. 131

⁽³⁾ Nariadenie (ES) č. 881/2004 – Ú.v. ES L 164, 30.04.2004, s. 1 – stanovisko EHSV – Ú.v. ES C 61, 14.03.2003, s. 131

⁽⁴⁾ Smernica 2004/50/ES – Ú.v. ES L 164, 30.04.2004, s. 114 – stanovisko EHSV – Ú.v. ES C 61, 14.03.2003, s. 131

⁽⁵⁾ Ú.v. ES C 61, 14.3.2003, s. 131

1.9 Súčasný návrh čiastočne odráža dohodu sociálnych partnerov o zavedení európskeho vodičského preukazu pre rušňovodičov.

1.10 Európska komisia informovala EHSV, že európski sociálni partneri formálne požiadali, aby sa dohoda o pracovných podmienkach (obdobie výkonu práce a odpočinku) implementovala vo forme nariadenia Rady. Komisia v súčasnosti skúma túto žiadosť.

2. Návrh Európskej komisie

2.1 Potreba zlepšiť interoperabilitu a personálny manažment je dôvodom, ktorý uviedla Komisia pri svojom návrhu smernice. Cieľom je zjednodušiť schvaľovanie železničných podnikov a zároveň udržiavať vysokú úroveň bezpečnosti a zaručovanie slobodného pohybu pracovníkov.

2.2 Komisia tiež uvádza ciele európskych sociálnych partnerov, ako napríklad:

— garantovať vysokú úroveň zručností pre vlakové čaty, aby sa udržali a zlepšili bezpečnostné úrovne,

— zredukovať riziko sociálneho dumpingu.

2.3 Komisia navrhuje certifikačný proces pre rušňovodičov na základe jednotných minimálnych európskych štandardov. Rušňovodiči pracujúci na medzinárodných trasách musia byť certifikovaní najskôr do roku 2010, pričom budú nasledovať všetci ostatní rušňovodiči pracujúci na národných trasách do roku 2015.

2.4 Podľa Komisie sa bude prvý krok týkať približne 10 000 rušňovodičov v spoločenstve a druhé kolo sa bude týkať približne 200 000 rušňovodičov.

2.5 Komisia tiež navrhuje certifikačný proces pre iných zamestnancov na železnici, ktorí sa nepriamo podieľajú na riadení vlaku. Avšak návrh smernice neobsahuje žiadne špecifické ustanovenia o tejto záležitosti a hlavne neobsahuje žiadne ustanovenia o úrovniach zručnosti požadovaných od ostatných zamestnancov na železnici. Je nutné zohľadniť princípy ustanovené v smernici. Požiadavky na zručnosti má definovať neskôr Európska železničná agentúra alebo sa budú definovať v technických špecifikáciách pre interoperabilitu.

2.6 Návrh smernice uvádza ustanovenie pre certifikačný proces zložený z dvoch častí:

- 1) európsky vodičský preukaz, ktorý vydávajú kompetentné orgány, sa uznáva v celom Spoločenstve, je majetkom rušňovodiča a potvrdzuje súlad so základnými požiadavkami a získanie základných zručností,
- 2) harmonizovaný doplnkový certifikát, ktorý vydáva železničný podnik, zostáva majetkom podniku a potvrdzuje špecifické vedomosti súvisiace s podnikom alebo infraštruktúrou.

2.7 Kompetentné orgány a železničné podniky musia viesť registre uvádzajúce príslušné kvalifikácie a ich obnovu, ako aj pozastavenie a zmenu licencií a harmonizovaných doplnkových certifikátov.

2.8 Navrhujú sa tri kategórie rušňovodičov: (A) posunovacích lokomotív a pracovných vlakov, (B) osobných vlakov a (C) nákladných vlakov.

2.9 Minimálny vek bude 20 rokov, hoci je možné ho znížiť na 18 rokov, ak rušňovodiči pracujú len v národnom rámci.

2.10 Návrh obsahuje ustanovenia o zmene a obnove licencií a harmonizovaných doplnkových certifikátov a vykonávaní periodických kontrol, aby sa zabezpečilo, že ich držiteľia naďalej spĺňajú stanovené podmienky, a ustanovenia o ich stiahnutí a možnosti odvolania sa proti takýmto rozhodnutiam. Tiež sa zaoberá kontrolami a pokutami.

2.11 V návrhu sú tiež obsiahnuté ustanovenia o prístupe k vzdelávaniu, skúškam a hodnoteniu kvality vzdelávacích systémov a procedúr.

2.12 Príloha I sa zaoberá modelom licencie a doplnkového certifikátu Spoločenstva, pričom prílohy II až VII popisujú povinnosti rušňovodičov, zdravotné/psychologické kontroly a odbornú kvalifikáciu.

2.13 Od Európskej železničnej agentúry sa žiada, aby predložila správu do konca roka 2010, v ktorej má tiež preskúmať možnosť zavedenia špeciálnej karty (smartcard).

3. Hodnotenie návrhu Komisie

3.1 Základné pripomienky

3.1.1 EHSV v podstate návrh víta.

3.1.2 Rušňovodiči a iní zamestnanci, ktorí vykonávajú bezpečnostno-kritické úlohy, nesú enormnú zodpovednosť za bezpečnosť dopravy, zamestnancov, cestujúcich a tovar. Na liberalizovanom železničnom trhu musia spoločné ustanovenia zaistiť vysokú úroveň zručností.

3.1.3 Harmonizované minimálne ustanovenia tiež zjednodušujú cezhraničné rozmiestnenie zamestnancov⁽¹⁾. Avšak, rozdiely v prevádzkových systémoch členských štátov a bezpečnostných ustanoveniach viac ako čokoľvek iné bránia cezhraničnému rozmiestneniu zamestnancov a budú tak pôsobiť ešte mnoho rokov. Tieto rozdiely plus existencia rozdielnych jazykov ďalej zvyšujú požiadavky na zručnosti zamestnancov.

3.1.4 EHSV tiež zdôrazňuje, že vysoká úroveň zručností a certifikačný proces, ktorý ju osvedčuje, pomáha zabezpečiť, že profesia sa naďalej teší uznaniu a zostáva atraktívna. Je to dôležité v profesii s neatraktívnymi pracovným časom a nižšou istotou zamestnania v súvislosti s rozširujúcou sa pôsobnosťou agentúr sprostredkujúcich dočasné zamestnanie. Podniky v sektore cestnej dopravy a vnútrozemských vodných ciest sa už sťažujú na výrazné ťažkosti pri hľadaní zamestnancov. Cieľ tejto smernice sa nedá obmedziť vzdelávaním.

3.1.5 Tradičné samoregulované železničné podniky nesú plnú zodpovednosť za úrovne vzdelávania a zručností a bezpečnú prevádzku dopravy. To vedie k vysokej úrovni zručností a robí zo železnice jeden z najbezpečnejších dopravných prostriedkov.

3.1.6 Starostlivosť je nutné venovať tomu, aby sa zabezpečilo, že ciele, ktoré sa sledujú touto smernicou, vedú k väčšej mobilite medzi rušňovodičmi a bezdiskriminačnému prístupu k vzdelávacím zariadeniam, a nie k situácii, kde kvalita vzdelávania ako celok sa zhoršuje a náklady na vzdelávanie sa presúvajú na pracovníkov.

⁽¹⁾ Malo by sa však zdôrazniť, že výmena rušňovodičov a vlakových čiat na hraniciach trvá len niekoľko minút (napr. osem minút na hraničnom priechode Brenner). Zastávky na hraniciach v sektore nákladnej dopravy sú spôsobené viac inými faktormi, ako napríklad kontrola dokumentácie alebo kontrola vozového parku.

3.2 Individuálne ustanovenia

3.2.1 Rozsah a zavedenie certifikácie

3.2.1.1 EHSV podporuje postupné zavedenie certifikácie pre **medzinárodnú a národnú dopravu**. To umožní podnikom naplánovať si operácie.

3.2.1.2 Ale **časový rámec** uvedený v článku 34 (2008-2010 pre cezhraničnú dopravu a 2010-2015 pre rušňovodičov, ktorí pôsobia národne) je prekvapujúci. Certifikácia rušňovodičov by sa mala uskutočniť skôr, vzhľadom na to, že liberalizácia medzinárodnej nákladnej dopravy prebieha od roku 2003/2006 a národná nákladná doprava sa má liberalizovať od roku 2007.

3.2.1.3 EHSV tiež víta **certifikáciu vlakových čiat**. Zamestnanci, ktorí vykonávajú bezpečnostné funkcie, hrajú dôležitú úlohu v bezpečnosti železnice. Avšak navrhovaná definícia je nepochopiteľná: „Odhladiť od rušňovodiča, akýkoľvek zamestnanec prítomný v lokomotive alebo vo vlaku a nepriamo zapojený do vedenia lokomotívy alebo vlaku“ (článok 25). Bolo by lepšie hovoriť o členoch vlakových čiat, ktorí vykonávajú bezpečnostné úlohy. EHSV sa domnieva, že by bolo vhodnejšie, aby smernica tiež špecifikovala úlohy, ktoré má vykonávať táto kategória zamestnancov, a požadované zručnosti.

3.2.2 Kategórie rušňovodičov

3.2.2.1 Navrhujú sa tri „**kategórie vodičských preukazov**“ – posunovacie lokomotívy a pracovné vlaky, doprava cestujúcich a doprava tovaru (článok 4 odsek 2). Rozlišovanie medzi osobnou a nákladnou dopravou nie je praktické a neexistuje žiaden podstatný dôvod pre takéto rozlišovanie. Vzdelávanie a predmetná skutočná práca sa nelíšia. Oddelené certifikáty sa majú vydávať, aby potvrdili vedomosti o použitých lokomotívach, ale často sú lokomotívy tie isté. Dve kategórie – na základe bezpečnostných požiadaviek – sú dostatočné: lokomotívy pracujúce na uzavretých linkách (zoraďovacie stanice, staveniská) a lokomotívy pracujúce na otvorených linkách (rušňovodiči na hlavných linkách).

3.2.2.2 EHSV sa tiež domnieva, že by bolo vhodnejšie naznačiť kategóriu na vodičskom preukaze a nie na harmonizovanom doplnkovom certifikáte.

3.2.3 Minimálny vek a odborné skúsenosti

3.2.3.1 Návrh smernice špecifikuje **minimálny vek** 20 rokov, hoci členský štát môže vydať preukaz platný len na jeho

území od veku 18 rokov (článok 8). V celom rade členských štátov (*) je minimálny vek 21 rokov. Smernica by mala viesť k zníženiu minimálneho veku, aspoň pre cezhraničnú dopravu.

3.2.3.2 EHSV sa domnieva, že by mal byť stanovený minimálny vek 21 rokov. Cezhraničná doprava je náročnejšia a vyžaduje si zamestnancov s lepšou kvalifikáciou. Táto požiadavka veku je tiež kompatibilná s možnosťou špecifikovať nižší vekový limit pre národnú dopravu.

3.2.3.3 EHSV by tiež uvítal trojročnú **odbornú prax** ako národný rušňovodič na hlavnej trase, a to pred tým, ako bude pôsobiť ako rušňovodič v medzinárodnej doprave. Podobné ustanovenie pre národnú dopravu je už začlenené do článku 10. V prípade železničných spoločností, ktoré ponúkajú len medzinárodné dopravné služby, potrebná prax rušňovodičov by sa dala získať v spolupráci s inými železničnými spoločnosťami, ktoré ponúkajú národné služby.

3.2.4 Štruktúra certifikačného procesu

3.2.4.1 Komisia navrhuje **certifikačný proces zložený z dvoch častí**, konkrétne európsky vodičský preukaz vydávaný príslušným orgánom a uznávaný v celej Európe a harmonizovaný certifikát vydávaný železničnými podnikmi. Dôvod uvedený pre rozdelenie procesu do dvoch častí je, že jednotná licencia so špeciálnou kartou (smartcard), ktorá bola pôvodne plánovaná, je príliš komplikovaná a jej zavedenie je nákladné.

3.2.4.2 EHSV v podstate súhlasí so štruktúrou navrhovanou Komisiou. Avšak používanie dvoch dokumentov by mohlo spôsobiť zmätok. To sa týka najmä **vedomostí o infraštruktúre**. Jasne by sa malo rozlišovať medzi znalosťami prevádzkových a bezpečnostných ustanovení platných pre danú infraštruktúru a znalosťami liniek a lokalít. Zatiaľ čo znalosti prevádzkových ustanovení platných pre jednu alebo niekoľko sietí infraštruktúry by mali byť osvedčené na vodičskom preukaze, znalosti liniek a lokalít – ktoré sa budú pravidelne aktualizovať – by mali byť osvedčované na harmonizovanom doplnkovom certifikáte.

3.2.4.3 Certifikačný proces zložený z dvoch častí je možný pre prechodné obdobie. Avšak konečným cieľom je vydať jeden dokument so špeciálnou kartou (smartcard), ktorý potvrdzuje základné znalosti jeho držiteľa a vedomosti súvisiace so špecifickým podnikom, a táto skutočnosť by nemala byť zanedbaná.

(*) Napríklad Rakúsko, Dánsko, Holandsko, Nemecko a Nórsko.

3.2.5 Akreditácia skúšajúcich a vzdelávacích zariadení

3.2.5.1 Európska železničná agentúra bude mať za úlohu zostaviť kritériá pre akreditáciu školiteľov, skúšajúcich a vzdelávacích zariadení. EHSV sa domnieva, že to bude praktické riešenie, ale myslí si, že smernica je v mnohých bodoch nejasná. Nie je jasne uvedené, aké testy má vykonávať akreditovaný skúšajúci, a aké zručnosti majú byť certifikované samotným železničným podnikom bez akreditovaného skúšajúceho. Nie je ani jasne uvedené, či testovanie vedomostí o prevádzkovom a bezpečnostnom systéme danej infraštruktúry bude vykonávať skúšajúci, ktorý bol akreditovaný konkrétnym členským štátom.

3.2.6 Odborná kvalifikácia a zdravotné/psychologické požiadavky

3.2.6.1 Prílohy návrhu smernice uvádzajú povinnosti rušňovodičov, požadované všeobecné a špecifické odborné vedomosti a zdravotné/psychologické požiadavky. Vo všeobecnosti Komisia sledovala líniu uvedenú v dohode európskych sociálnych partnerov o zavedení európskeho vodičského preukazu rušňovodičov.

3.2.6.2 EHSV víta rozhodnutie Komisie stavať na odborných a zdravotných/psychologických požiadavkách ustanovených sociálnymi partnermi. To zabezpečí vysokú úroveň zručností, z ktorej bude ťažiť bezpečnosť dopravy. EHSV sa domnieva, že nevyhnutná kvalifikácia a požiadavky na certifikáciu rušňovodičov by sa mali špecifikovať v samotnej smernici.

3.2.6.3 Zmeny v prílohách bude vykonávať výbor zástupcov členských štátov, ktorý bude zodpovedný aj za prijatie technických špecifikácií pre interoperabilitu (TIS). Konzultácia so sociálnymi partnermi je povinná pri otázkach súvisiacich s kvalifikáciou a ochranou práce a zdravia v rámci smernici o interoperabilite. Keďže prílohy smernice o certifikácii vlakových čiat sú založené na definíciách európskych sociálnych partnerov, je logické, že títo sociálni partneri by sa mali zapojiť do práce pri zmene týchto príloh. EHSV trvá na ustanovení v tomto zmysle v smernici.

3.2.7 Periodické kontroly

3.2.7.1 Určité vedomosti sa musia kontrolovať periodicky, aby sa zabezpečilo, že preukaz alebo harmonizovaný certifikát môžu byť ponechané.

3.2.7.2 Pokiaľ ide o periodické zdravotné prehliadky, Komisia sledovala líniu uvedenú v dohode európskych sociálnych partnerov.

3.2.7.3 EHSV by mal zdôrazniť potrebu psychologického poradenstva po železničných nehodách, ktorých účastníkmi boli ľudia (čo často znamená ľudí, ktorý páchajú samovraždu skokom pod vlak). Toto sa v smernici prehládlo (článok 14 v spojitosti s prílohou III).

3.2.7.4 Návrh je príliš nepresný vo veci pravidelnej aktualizácie vedomostí o linkách. Malo by byť jasne špecifikované, že certifikácia vedomostí o linke zaniká, ak sa na danej linke nejazdilo jeden rok.

3.2.7.5 Smernica nič nevraví o ďalšom vzdelávaní rušňovodičov v pravidelných intervaloch v oblasti všeobecných znalostí. Táto záležitosť sa rieši v dohode európskych sociálnych partnerov. EHSV odporúča, aby pri dodržiavaní tejto dohody smernica uvádzala, že základné spôsobilosti sa budú rozvíjať a oživovať ročne.

3.2.8 Odobratie preukazov

3.2.8.1 Smernica uvádza, že rušňovodiči majú oznamovať kompetentným orgánom, ak už nespĺňajú podmienky požadované na plnenie ich povinností. To je niečo, ako vyžadovať od rušňovodičov, aby sa sami „udali“, čo nemôžu urobiť. Len akreditovaný zamestnanecký lekár dokáže prijať takéto rozhodnutie a informovať podnik. Podniky musia zasa informovať príslušné orgány.

3.2.8.2 Smernica neustanovuje procedúru pre opakované nadobudnutie preukazu po jeho odobratí.

4. Návrh smernice o certifikácii vlakových čiat a dohoda európskych partnerov o zavedení európskeho vodičského preukazu

4.1 EHSV víta skutočnosť, že európski sociálni partneri – CER a ETF – konali sami a už navrhli systém poskytovania licencií pre rušňovodičov pôsobiacich na medzinárodných trasách.

4.2 Výhoda dohody je, že od zamestnancov v podnikoch, ktorí sú členmi CER, sa bude žiadať, aby boli vysoko kvalifikovaní pomerne skoro, a aby nebolo nutné čakať do roku 2010. Tieto podniky nesmú byť penalizované oproti podnikom, ktoré neuplatňujú dohodu.

4.3 EHSV si myslí, že je nutné úplne zohľadňovať dohodu európskych sociálnych partnerov v oblastiach, ktoré sa prekrývajú s rozsahom smernice.

4.4 Dohoda európskych sociálnych partnerov predpokladá, že rušňovodiči, ktorých sa vec týka, vždy majú istú formu národnej certifikácie, a preto neupravuje túto záležitosť. Zakladá sa to na mnohých skúsenostiach tradičných železničných podnikov pri spolupráci na trasách.

4.5 Európsky vodičský preukaz pre rušňovodičov uvedený v dohode sociálnych partnerov je ďalšou licenciou, ktorá potvrdzuje ďalšie vedomosti potrebné na riadenie v infraštruktúre inej krajiny. Vydávajú ho podniky a je vlastníctvom podnikov.

4.6 Harmonizovaný doplnkový certifikát navrhovaný v smernici zodpovedá viac-menej európskemu vodičskému preukazu pre rušňovodičov.

4.7 EHSV žiada Komisiu, aby preskúmala, v akom rozsahu je možné európsky vodičský preukaz pre rušňovodičov uvedený v dohode sociálnych partnerov uznať za ekvivalent harmonizovaného doplnkového certifikátu na prechodné obdobie, aby poslúžil podnikom, ktoré už v tejto oblasti boli aktívne. Smernica by mala obsahovať ustanovenie v tomto zmysle.

4.8 EHSV si myslí, že podniky, ktoré podpísali dohodu sociálnych partnerov, budú znevýhodnené oproti podnikom, ktoré používajú systém certifikácie podľa smernice, pokiaľ sa ďalšie vzdelávanie v oblasti všeobecných odborných vedomostí má vykonávať ročne za podmienok dohody, ale toto ustanovenie nebolo začlenené do návrhu smernice napriek tomu, že je veľmi dôležité pre udržiavanie úrovni vedomostí.

5. Závěry

5.1 EHSV víta návrh smernice o certifikácii vlakových čiat. Vyjadruje poľutovanie, že toto sociálne opatrenie je prezentované ako konečný článok v reťazi európskych legislatívnych ustanovení pre liberalizáciu sektora železničnej nákladnej dopravy.

5.2 Rušňovodiči a posádky majú kľúčové úlohy v oblasti bezpečnosti. Certifikácia rušňovodičov a posádok musí zaručiť ich vysokú kvalifikáciu.

5.3 EHSV má obavy týkajúce sa prílišnej dĺžky časového intervalu medzi úplným otvorením trhu železničnej nákladnej dopravy a konečnými termínmi pre zavedenie certifikácie, a žiada Komisiu, aby vykonala všetky možné kroky, aby tento časový interval skrátila.

5.4 EHSV preto vyzýva Radu a Európsky parlament, aby odstránili návrh smernice o certifikácii vlakových čiat z tretieho balíčka, a aby ho spracovali osobitne, čím by sa predišlo ďalším omeškaniam. Európsky parlament a Rada by mali prijať smernicu rýchle a ako prioritu.

5.5 Pri takomto konaní by mali plne zohľadniť stanovisko EHSV a zmeny, ktoré sú v tomto dokumente navrhované.

5.6 EHSV víta dohodu európskych sociálnych partnerov o určitých aspektoch pracovných podmienok vlakových čiat pôsobiacich v cezhraničnej doprave. Výbor tiež vyzýva Komisiu, aby predložila Rade súhlas s rozhodnutím a odporúča Rade, aby návrh prijala.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (v súlade s článkom 54 ods. 3 rokovacieho poriadku)

Nasledovný pozmeňovací návrh, ktorý získal podporu vyše štvrtiny platných hlasov, bol v priebehu ďalšieho rokovania zamietnutý.

Bod 3.2.3.3

Zrušiť.

Zdôvodnenie

Návrh smernice predpokladá certifikačný proces pozostávajúci z dvoch častí:

- európsky preukaz rušňovodiča, uznávaný v celom Spoločenstve,
- harmonizovaný doplňujúci certifikát osvedčujúci špeciálnu odbornú kvalifikáciu týkajúcu sa daného podniku alebo infraštruktúry.

Smernica obsahuje aj ustanovenia o zmenách a obnovovaní preukazu rušňovodiča a harmonizovaných doplnkových certifikátov a pravidelných previerok, aby sa zabezpečilo, že držiteľ preukazu stále spĺňa stanovené požiadavky.

Cieľom harmonizovaného doplnkového certifikátu je zabezpečiť, aby rušňovodič mal potrebné schopnosti a znalosti týkajúce sa danej trate (daných tratí).

Preto neexistuje žiadny dôvod pre zavedenie dodatočnej trojročnej skúšobnej doby pre rušňovodičov v oblasti medzinárodnej železničnej prepravy. Podľa súčasného znenia bodu 3.2.3.3. by táto skúšobná doba nadväzovala na dva roky odbornej praxe, ktorá sa vyžaduje v tých prípadoch, ak príslušný pracovník prejde z kategórie rušňovodiča posunovacích lokomotív do kategórie národných vlakov (osobných a nákladných vlakov).

Táto požiadavka, ktorá by v podstate znamenala zavedenie päťročnej skúšobnej doby, by znížila hodnotu harmonizovaného doplnkového certifikátu a bola by v rozpore so zámerom podporiť cezhraničnú interoperabilitu. Jej dôsledkom alebo zámerom by bolo zastaviť rozvoj a zlepšenie cezhraničnej železničnej dopravy.

Napokon neexistuje potreba zavádzať rôzne požiadavky pre rušňovodičov pracujúcich na národných tratiach a rušňovodičov pracujúcich na medzinárodnej železničnej sieti, pretože harmonizovaný doplnkový certifikát je v každom prípade záruka schopností a oboznámenosti s danou železničnou sieťou.

Bod 3.2.3.3. z týchto dôvodov nemá opodstatnenie a mal by byť zrušený.

Výsledok hlasovania

Za: 59

Proti: 100

Zdržali sa: 11

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa uplatňuje systém všeobecných colných preferencií“

KOM(2004) 699 v konečnom znení – ref. 2004/0242 (CNS)

(2005/C 221/15)

Dňa 10. novembra 2004 sa Rada rozhodla požiadať o konzultácie Európsky hospodársky a sociálny výbor podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, ktorá je zodpovedná za prípravu prác výboru v tejto problematike, prijala svoje stanovisko dňa 12. januára 2005. Spravodajcom bol pán **Pezzini**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal nasledovné stanovisko na svojom 414. plenárnom zasadnutí 9. a 10. februára 2005 (schôdzi z dňa 9. februára) 132 hlasmi za, 1 proti a 3 členovia sa zdržali hlasovania.

1. Úvod

1.1 Platnosť Nariadenia Rady (ES) č. 2501/2001 z 10. decembra 2001⁽¹⁾ uplatňujúceho systém všeobecných colných preferencií (VCP) sa skončí 31. decembra 2005. V júli 2004 Komisia prijala inštrukcie⁽²⁾ o úlohe VCP pre nasledujúce obdobie desiatich rokov od 1. januára 2006 do 31. decembra 2015. Komisia teraz zverejnila svoje návrhy⁽³⁾ o uplatňovaní tohoto nariadenia.

1.1.1 V roku 1994, predchádzajúce inštrukcie (*) pre desaťročné obdobie 1994-2005 priniesli do uplatňovania ich nariadení významný počet dôležitých zmien ako napríklad colné zaradenie podľa citlivosti výrobkov, odstupňovania a zvláštnych stimulov. V roku 2001 zvláštne dojednanie pre najmenej rozvinuté krajiny (NRK), „všetko okrem zbraní“ (VOZ) boli zavedené na obmedzenú dobu. Skúsenosti ukázali, že niektoré z týchto opatrení fungujú v praxi dobre a malo by sa v nich pokračovať, pokiaľ iné budú musieť byť podrobené zmenám na základe získaných skúseností.

1.1.2 Spoločenstvo poskytlo obchodné preferencie pre rozvojové krajiny v rámci ich VCP od 1971. Obchodná politika hrá kľúčovú úlohu vo vzťahoch EÚ a zvyškom sveta. Systém VCP je súčasťou tejto politiky, ktorá musí byť v súlade s konsolidovanými cieľmi politiky rozvoja. V tomto smere sa musia splniť požiadavky WTO⁽⁴⁾ a splnomocňujúcu klauzulu z GATT z 1979. Taktiež musí byť v súlade s Agendou pre rozvoj z Doha. Kľúčovou prioritou je pomôcť rozvojovým krajinám podieľať sa na zisku z globalizácie, osobitne tým, že sa naviaže obchod a udržateľný rozvoj. V tomto zmysle sa chápe, že udržateľný rozvoj zahŕňa viaceré aspekty ako dodržiavanie ľudských a pracovných práv, správne riadenie a ochrana životného prostredia. Okrem toho boj proti drogám je zodpovednosťou všetkých krajín.

(1) Ú. v. L 346 z dňa 31.12.2001

(2) COM(2004) 461 v konečnom znení

(3) COM(2004) 699 v konečnom znení

(*) COM(1994) 212 v konečnom znení

(4) WTO – Svetová obchodná organizácia

1.2 Komisia viedla rozsiahle konzultácie ohľadne jej inštrukcií pre nasledujúce desaťročné obdobie, odkedy boli tieto inštrukcie publikované po prvýkrát. Napriek tomu, že boli potrebné špeciálne štatistiky, odhad dopadu bol vykonaný interne. Komisia vykoná taktiež odhad dopadu na najvzdialenejšie regióny EÚ, keď nariadenie vstúpi do platnosti.

1.3 Nepredpokladá sa, že zmeny uvedené v návrhu, si vyžiadajú významné straty v colných príjmoch v porovnaní s terajšou situáciou.

2. Návrh Komisie

2.1 Návrh predstavuje zjednodušenie existujúceho systému tým, že sa zníži počet dojednaní z piatich na tri. To sa dosiahlo tým, že bolo zavedené jednotné dojednanie o stimuloch namiesto troch zvláštnych stimulov, ktoré sú platné v súčasnosti pre ochranu pracovných práv, ochranu životného prostredia a boj proti výrobe a obchodovaniu s drogami. Následne navrhovaný systém pozostáva z:

- Všeobecné dojednanie,
- Zvláštne dojednanie o stimuloch (SIA) pre udržateľný rozvoj
- Zvláštne dojednanie (EBA) pre najmenej rozvinuté krajiny.

2.2 Ďalšie zjednodušenie by bolo dosiahnuté odstránením zo zoznamu prijímajúcich krajín tie krajiny, ktoré v súčasnosti využívajú preferenčný prístup na komunitárny trh vďaka bilaterálnym, regionálnym dohodám alebo dohodám o voľnom obchode (FTA). Spoločenstvo zabezpečí, aby žiadna krajina neutrpela straty tým, že zlučí do relevantných FTA príjmy z iných osobitných výrobkov, ktoré predtým spadali pod zaradenie do VCP.

2.3 Preferencie budú aj naďalej odlišované podľa citlivosti výrobkov. Clo podľa spoločného colného sadzovníka (SCS) na výrobky označené ako necitlivé bude aj naďalej celkom pozastavené, okrem potravinárskych komponentov. Súčasný paušálne zníženie o 3,5 percenta pre citlivé produkty bude v platnosti aj naďalej.

2.4 Všeobecné dojednania budú otvorené pre všetky krajiny, okrem tých, ktoré boli klasifikované Svetovou bankou ako krajina s vysokými príjmami počas obdobia troch po sebe nasledujúcich rokov a kde najväčších päť exportných sektorov pokrytých systémom VCP do Spoločenstva predstavuje menej ako 75 % všetkých exportných sektorov pokrytých systémom VCP z danej krajiny do Spoločenstva. Tieto krajiny, ktoré sú v súčasnosti prijímajúcimi krajinami pod systémom VCP, budú vyňaté zo systému, keď vstúpi do platnosti navrhované nariadenie. Prijímajúce krajiny, ktoré sú prijímajúcimi krajinami pod obchodnou zmluvou so Spoločenstvom, ktorá obsahuje všetky stanovené preferencie, budú taktiež odstránené zo zoznamu oprávnených prijímajúcich krajín.

2.5 Systém zvláštnych dojednaní o stimuloch pre udržateľný rozvoj (SIA) bol zavedený pre rozvojové krajiny s najväčšími potrebami. Dodatočné preferencie budú ihneď udelené (po predložení náležitej žiadosti) rozvojovým krajinám, ktoré podpísali a účinne uplatnili šesťnásť základných dohovorov o ľudských právach a pracovných právach, ktoré sú uvedené v prílohe I a aspoň sedem z dohovorov týkajúcich sa správneho riadenia a ochrany životného prostredia, ktoré sú uvedené v prílohe II. Zároveň prijímajúce krajiny budú požiadané, aby sa zaviazali k podpísaniu a účinnému uplatňovaniu medzinárodných dohovorov, ku ktorým sa zatiaľ ešte nezaviazali. Dátum 31. december 2008 bude stanovený ako doba, do ktorej je potrebné doviesť tento proces.

2.5.1 Predmetné dohovory obsahujú mechanizmy, ktoré kompetentné medzinárodné organizácie môžu využívať pre pravidelné hodnotenie ich uplatňovania v praxi. Komisia bude mať na zreteli tieto hodnotenia predtým, ako rozhodne, ktoré žiadateľské krajiny budú zaradené ako prijímajúce krajiny pod systémom SIA. Na základe žiadostí rozvojových krajín Komisia predloží zoznam prijímajúcich krajín pod týmto režimom.

2.5.2 Krajiny, ktoré si želajú byť zaradené ako prijímajúce krajiny SIA, musia predložiť svoju žiadosť v tejto záležitosti v období troch nasledujúcich mesiacov po dátume uverejnenia predmetného nariadenia.

2.5.3 Ďalšou požiadavkou je to, že žiadateľské štáty musia byť klasifikované ako zraniteľné. V tomto zmysle, zraniteľná krajina je definovaná ako tá, ktorá nebola klasifikovaná Svetovou bankou ako krajina s vysokými príjmami alebo jej vývoz do Spoločenstva pod systémom VCP predstavuje menej

ako 1 % z celkového vývozu do Spoločenstva pod systémom VSP.

2.6 Návrh obsahuje opatrenia na zredukovanie dopadu, ktorý by na prijímajúcu krajinu malo jej odstránenie zo zoznamu rozvojových krajín zo strany Spojených národov, konkrétne, predpokladá prechodné obdobie pre postupné vyňatie štátu z režimu EBA. V súčasnosti, takáto zo zoznamu odstránená krajina by automaticky a okamžite stratila všetky výhody systému VCP, ktoré využívala ako člen skupiny rozvojových krajín. Nový mechanizmus umožňuje, aby sa tento proces uskutočnil počas prechodného obdobia.

2.7 Mechanizmus odstupňovania bol zachovaný v zjednodušenej podobe. Tak ako to je aj v súčasnosti, odstupňovanie sa uplatní pre určité skupiny výrobkov z krajín, ktoré sú už konkurencieschopné na komunitárnom trhu a už nebudú potrebovať systém VSP pre podporu ich vývozu, ale súčasné kritériá (účasť na preferenčných dovozoch, stupeň rozvoja a stupeň špecializácie vývozu) budú nahradené jedným jediným kritériom: kvóta komunitárneho trhu, vyjadrená ako kvóta pod systémom preferenčného dovozu. Skupiny výrobkov sa definujú podľa ich zaradenia do „skupín“ v spoločnej nomenklatúre. Odstupňovanie sa uplatňuje len pre krajiny, ktoré sú už konkurencieschopné so všetkými výrobkami jedného sektora. Spomínané odstupňovanie sa nebude uplatňovať v prípade malých prijímajúcich krajín, ak iba niekoľko ich výrobkov z jedného sektora dosiahlo stupeň konkurencieschopnosti.

2.7.1 Odstupňovanie bude uplatňované pre prijímajúcu krajinu v rámci jedného sektora, ak počas troch po sebe nasledujúcich rokov priemer dovozu výrobkov do Spoločenstva patriacich do predmetného sektora pochádzajúcich z tejto krajiny prevyšuje 15 % dovozu do Spoločenstva tých istých výrobkov pochádzajúcich zo všetkých krajín. Pre určité textilné výrobky sa horná hranica znižuje na 12,5 %.

2.8 Clá majú byť pozastavené vtedy, ak z preferenčného zaobchádzania vyplývajú clá *ad valorem* vo výške 1 % alebo menej alebo osobitné clá vo výške 2 EUR alebo menej.

2.9 Návrh obsahuje ustanovenia pre dočasné pozastavenie preferenčných dojednaní v súvislosti so všetkými alebo niektorými výrobkami s pôvodom v prijímajúcej krajine za určitých špecifických okolností. Nejde pri tom o vážnu stratu *status quo*. Komisia oznámila, že tieto ustanovenia sa uplatnia len za výnimočných okolností.

2.9.1 Ak výrobok pochádzajúci z prijímajúcej krajiny bude dovezený za takých podmienok, že spôsobí alebo bude môcť spôsobiť vážnu ujmu komunitárnym výrobcom podobných alebo priamo konkurencieschopných výrobkov, bežné clá podľa SCS môžu byť znova nastolené na žiadosť členského štátu alebo z iniciatívy samotnej Komisie.

2.10 Pri uplatňovaní tohto nariadenia bude Komisia asistovať výbor pre všeobecné preferencie, ktorý bude zložený z predstaviteľov členských štátov a ktorému bude predsedať reprezentant Komisie. Výbor bude dostávať správy z Komisie o fungovaní systému v praxi a bude môcť prešetrovať hociktorú záležitosť v súvislosti s predmetným systémom. Bude sa tiež zúčastňovať najmä na určovaní vhodných krajín, ktoré požiadali o prístup k systému SIA pre udržateľný rozvoj, na dočasnom pozastavení preferenčného zaobchádzania, na znovuzavedení cieľ podľa SCS v prípade výskytu ťažkostí pre niektorého z komunitárnych výrobcov a stanovenie prechodných období v prípade stratenia nároku na výhody zo systému EBA pre tie krajiny, ktoré boli odstránené zo zoznamu najmenej rozvinutých krajín od OSN.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Systém VCP je dôležitou súčasťou vonkajšej obchodnej politiky EÚ a jej dopad je ďalekosiahly. Taktiež má významný vplyv na hospodársku aktivitu rozvojových krajín a na rozpočet EÚ. Vplýva na vzťahy obchodných partnerov EÚ v organizáciách ako WTO a má dôležité následky pre európske hospodárstvo, osobitne výrobný sektor. Ide o jednu z mála záležitostí, ktorá sa riadi na európskej úrovni viac federatívnym ako nefederatívnym spôsobom. Komisia má v tejto oblasti exkluzívnu kompetenciu. Globalizácia zdôraznila význam VCP. EÚ použila tento systém na pomoc rozvojovým krajinám aj v tom smere, aby im pomohla využiť proces globalizácie. Zároveň tento systém umožnil, aby EÚ mohla v praxi propagovať udržateľný rozvoj v tom smere, že ponúka preferenčné podmienky pre prístup na európsky trh tým štátom, ktoré budú rešpektovať základné princípy ľudských práv.

3.2 Keď Komisia uverejnila svoje inštrukcie⁽⁵⁾, ktoré tvoria podklad pre súčasný návrh, EHSV vydal svoje stanovisko⁽⁶⁾ s detailnými pripomienkami k predloženým otázkam. V predmetnom stanovisku poukázal na to, že zjednodušenie systému by malo byť primárnym cieľom. Z tohto dôvodu uspokojivo prijíma opatrenia zahrnuté v návrhu Komisie, ktorých účelom je zjednodušenie štruktúry systému. Osobitne sa nazdáva, že zníženie počtu režimov z piatich na tri podstatne zjednoduší dosiahnutie tohto cieľa.

3.3 EHSV taktiež požadoval, aby sa znížil počet zúčastnených krajín⁽⁷⁾ a medzi iným navrhol vyňatie krajín, ktoré v súčasnosti využívajú preferenčný prístup na trhy Spoločenstva v rámci FTA so zárukou, že tie preferencie, ktoré v súčasnosti využívajú pod existujúcim systémom VCP, by mali byť začlenené do náležitej bilaterálnej zmluvy. Výbor pozitívne hodnotí prijatie jeho návrhu.

3.4 EHSV vyjadril svoje znepokojenie⁽⁸⁾ nad tým, že väčšia časť komunitárnej pomoci smerovala do najbohatších prijímajúcich krajín a nie do tých, kde bola najviac potrebná. Preto pozitívne hodnotí fakt, že Komisia sa touto problematikou zaoberala, ale kladie si otázku, či sa návrh venuje tomuto problému v dostatočnej miere.

3.5 EHSV odporučil⁽⁹⁾, aby bol zachovaný mechanizmus odstupňovania, ale v zjednodušenej a priehľadnejšej podobe. Schvaľuje návrh Komisie v tomto smere a nazdáva sa, že sa dosiahne značného pokroku v oboch smeroch. Osobitne, nahradenie existujúcich rozdielnych kritérií jedným jediným a jasným by umožnilo celý postup zjednodušiť a zvýšiť jeho priehľadnosť.

3.6 EHSV nástojil na tom⁽¹⁰⁾, aby sa využila táto príležitosť na harmonizáciu, zjednotenie a modernizáciu všetkých noriem a postupov systému VCP. Nazdáva sa, že súčasný návrh vychádza v ústrety k dosiahnutiu tohoto cieľa.

3.7 EHSV žiada⁽¹¹⁾, aby sa s návrhom Komisie uverejnilo aj detailné zhodnotenie dopadu. Zároveň vyjadruje svoje sklamanie nad jeho absenciou a poukazuje na to, že uskutočniť prieskum dopadu na externé regióny EÚ *a posteriori* je nekonzistentné, ak nie je vo výhlade zmena podstaty celého systému, čo zároveň protirečí všeobecnej požiadavke, podľa ktorej by mali byť nariadenia stabilné na istý čas. Nejasný kontext by mohol znemožniť správne fungovanie systému VCP.

3.8 EHSV schvaľuje myšlienku začleniť do definície „udržateľný rozvoj“ princíp dodržiavania ľudských práv, ochranu pracovných práv, ochranu životného prostredia, správne riadenie a boj proti výrobe a obchodovaniu s drogami.

3.9 EHSV poukázal na fakt⁽¹²⁾, že súčasné zvláštne dojednanie o stimuloch boli úplne neúčinné, čo sa týka dosiahnutia vytýčených hlavných cieľov. Jedine dve krajiny splňali kritériá pre uplatnenie zvláštneho dojednanie o stimuloch pre ochranu pracovných práv a žiadna krajina nespĺňala kritériá pre zaradenie do zvláštneho dojednanie o stimuloch na ochranu životného prostredia. Na druhej strane dvanásť krajín využilo zvláštne dojednanie pre boj proti výrobe a obchodovaniu s drogami, ale bez žiadneho pozorovateľného účinku v praxi.

3.9.1 EHSV nepredpokladá, že nový návrh bude účinnejší aj napriek tomu, že zavádza opatrenia na zjednodušenie procesu. Nezvyšila sa ani výška stimulu a taktiež neexistuje žiaden iný dôvod na predpoklad, aby nové dojednania viedli vo zvýšenej miere prijímajúce krajiny, aby prijali princípy a praktiky udržateľného rozvoja. Pred požiadavkou podpísania dvadsiatich siedmich medzinárodných dohovorov, je veľmi pravdepodobné, že uprednostnia ich pôvodný stav a vzdajú sa výhod, ktoré by im tieto dojednania priniesli.

⁽⁵⁾ Op. cit.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV z dňa 25.2.2004 – Ú. v. C 110 z dňa 30.4.2004.

⁽⁷⁾ Tamtiež

3.9.2 Keďže v kontexte neustáleho znižovania colných prekážok je ťažké ponúknuť atraktívny stimul, mohlo by sa zväziť aj spojenie uplatňovania týchto dohôd s udelením rozvoje pomoci.

3.10 EHSV si všimlo, že všetky zmluvy, ktoré musia podpísať žiadateľské krajiny, obsahujú mechanizmy, ktoré „kompetentné medzinárodné organizácie“ môžu pravidelne využívať na zistenie spôsobu, akým boli v skutočnosti uplatňované. EHSV je toho názoru, že spoločenský aktéri by sa mali zúčastniť na tomto hodnotení.

3.11 EHSV poznamenáva, že podmienky pre dočasné zrušenie preferenčných dojednaní zostávajú v porovnaní s podmienkami v predchádzajúcom režime takmer nezmenené. Vzhľadom k tomu, že boli uplatnené iba v prípade jednej krajiny (Mjanmarsko), ktorá je extrémnym príkladom porušovania medzinárodných zmlúv, je ich užitočnosť pri podporovaní udržateľného rozvoje pochybná. Sankcia, ktorá sa ukladá iba v takomto ojedinelom prípade, môže mať len malý odstrašujúci účinok. EHSV by uprednostnil širšie uplatňovanie tohto mechanizmu za účelom posilnenia zvláštnych dojednaní pre podporu udržateľného rozvoja, ktoré, ako sa EHSV obáva, sa pravdepodobne prestane využívať.

3.12 EHSV pochybuje o tom, či nový systém poskytuje účinnejšie demotivujúce prostriedky na zabránenie podvodom ako ten predchádzajúci. EHSV by uprednostnil proaktívnejší prístup k tejto otázke. Hlavne by uvítal, keby boli vytvorené mechanizmy pre užšiu spoluprácu medzi agentúrami v EÚ a náležitými orgánmi v prijímacích krajinách. Je ťažké vyhnúť sa záveru, že v tejto oblasti zvolila Komisia stratégiu „ponáhľaj sa pomaly“.

3.13 EHSV víta fakt, že Komisia pred predložením tohto návrhu, dostatočne konzultovala tak v EÚ ako aj v prijímacích krajinách.

3.14 EHSV berie na vedomie, že Komisii bude s riadením systému všeobecných colných preferencií aj naďalej pomáhať výbor pre všeobecné preferencie, ktorý bude vykonávať svoju činnosť v rámci postupov pre „regulačný výbor“.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 EHSV podotýka, že krajiny, ktoré majú byť vyňaté zo všeobecného režimu, sa obmedzia na tie, ktoré Svetová banka klasifikovala ako krajiny s vysokými príjmami a s nedostatočne diverzifikovaným vývozom. EHSV sa nazdáva, že počet krajín spĺňajúcich tieto kritéria bude obmedzený. Výbor navrhol⁽⁸⁾, aby nové inštrukcie vyňali okrem iných aj krajiny, ktoré rozvíjajú programy na výrobu jadrových zbraní a krajiny,

ktoré sa správajú ako daňové raje. EHSV vyjadruje svoje poľutovanie nad tým, že sa mnohé z týchto krajín by mohli byť oprávnené na to, aby boli zaradené do zoznamu prijímacích krajín.

4.2 Jedným z kritérií pre zahrnutie do režimu zvláštnych dojednaní SIA pre podporu udržateľného rozvoja je to, že daná krajina by mala byť „zraniteľná“. Článok 9 odstavec 2 stanovuje, že krajina je zraniteľná vtedy, keď nebola v súlade s podmienkami stanovenými v odstavci 4.1 vylúčená zo všeobecného režimu **alebo** ich vývoz do Spoločenstva, na ktorý sa vzťahujú všeobecné colné preferencie, predstavuje menej ako 1 % celkového dovozu do Spoločenstva, na ktorý sa vzťahujú všeobecné colné preferencie. EHSV je toho názoru, že tento článok by mal byť prepracovaný tak, že sa slovo „alebo“ nahradí slovom „a“. Ak nie tento článok bude mať taký účinok, aký určite nebol pri jeho tvorbe cieľný.

4.3 EHSV poukázal na to⁽⁸⁾, že podľa predchádzajúceho systému je moment odstupňovania príliš vzdialený referenčného momentu. Preto EHSV víta fakt, že v budúcnosti sa odstupňovanie uskutoční v nasledujúcom roku po treťom po sebe nasledujúcom roku, čo predstavuje referenčné obdobie pre akúkoľvek krajinu a odvetvie

4.4 EHSV podporuje návrh Európskej komisie udržať regionálnu kumuláciu v zmysle nariadenia Komisie (EHS) č. 2454/93 v prípadoch, kedy výrobok použitý pri ďalšej výrobe v krajine, ktorá je členom regionálneho združenia, pochádza z inej krajiny tohto združenia, ktorá sa však nezúčastňuje na výhodách z režimov, ktoré sa uplatňujú na konečný výrobok za podmienky, že obidve krajiny sa podieľajú na výhodách z regionálnej kumulácie pre toto združenie. EHSV poukazuje na to, že v minulosti boli tieto ustanovenia zdrojom značných podvodov.

4.5 EHSV trvá na svojom stanovisku⁽⁸⁾, že preferenčné pravidlá o pôvode by mali byť zjednodušené a zároveň by sa mali zjednodušiť náležité postupy pre dovozovcov z EÚ v tom zmysle, že by sa mali vyrovnáť súčasným pravidlám o pôvode výrobkov nepreferenčného charakteru.

4.6 EHSV znovu opakuje svoju požiadavku⁽⁸⁾ na prehĺbenie dialógu medzi EÚ a NRK, ktorého cieľom je zlepšiť podmienky uplatňovania zvláštného režimu pre NRK v niektorých osobitných prípadoch, najmä prispôbením prechodného obdobia.

4.7 EHSV víta návrh na odstránenie ciel tam, kde má preferenčné zaobchádzanie za následok clo *ad valorem* vo výške maximálne 1,0 % alebo osobitné clo vo výške maximálne 2 EUR. EHSV je toho názoru, že toto bude predstavovať citelné zjednodušenie.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV z dňa 25.2.2004 – Ú. v. C 110 z dňa 30.4.2004.

⁽⁸⁾ EHSV 1646/2004 – Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Uskutočnenie trvalo udržateľného poľnohospodárskeho modelu pre Európu prostredníctvom zrevidovanej CAP – reformy v sektore cukru – COM(2004) 499 v konečnom znení

4.8 EHSV poukazuje na to, že dočasné pozastavenie zvýhodnenia je obmedzené na dobu troch mesiacov a môže byť predĺžené len jedenkrát. Komisia môže toto obdobie predĺžiť v súlade s článkami 3 a 7 rozhodnutia 1999/468/ES tak, ako už urobila v prípade Mjanmarska. EHSV by uprednostnil ustanovenie, ktorým by uplatnené dočasné pozastavenie zvýhodnenia trvalo do doby, pokiaľ by sa krajina, ktorá sa porušenia dopustila, odstránila dôvod pre pozastavenie tým, že by naprávala porušovanie medzinárodných zmlúv, ktoré k pozastaveniu pôvodne viedlo.

4.9 EHSV sa nazdáva, že požiadavka, aby krajina alebo územie, ktoré chcú využívať zvláštne dojednania pre udržateľný rozvoj, podali príslušnú žiadosť do troch mesiacov od dňa, keď nariadenie nadobudne účinnosť, je dosť zbytočná a pravdepodobne kontraproduktívna, nakoľko obmedzuje možnosť účasti na dojednaniach. Môže nastať taký prípad, kedy v danom momente niektoré krajiny nebudú spĺňať stanovené kritériá a preto budú toho názoru, že nemá zmysel predložiť žiadosť. Po uplynutí trojmesačnej lehoty, by tieto krajiny nemali žiadny stimul k podpísaniu a k účinnému uplatňovaniu medzinárodných dohôd, ktoré sú vymenované v prílohe 1 a 2. EHSV zastáva názor, že bolo lepšie ponechať otvorenú možnosť pre prijatie týchto krajín aj neskôr potom, ako splnia náležité kritériá.

4.10 EHSV poukázal na to⁽¹⁰⁾, že systém všeobecných colných preferencií je dôležitou zložkou obchodnej politiky EÚ a že musí byť ako taký v súlade s ostatnými zložkami tejto politiky. V záujme dosiahnutia súdržnej obchodnej politiky je kľúčové, aby sa do tohto procesu zapojili aj ostatné generálne riaditeľstvá Komisie. Úzka, trvalá a účinná spolupráce by mala prebiehať hlavne medzi GR pre obchod a GR pre podnikanie.

4.11 EHSV odporúča, aby sa v prípade vážneho narušenia trhu pre výrobky uvedené v prílohe I Zmluvy, mohla bezpečnostná klauzula uplatňovať rovnako na žiadosť členského štátu ako aj z iniciatívy Komisie, a aby bol pri tej príležitosti konzultovaný príslušný riadiaci výbor.

4.12 Podľa návrhu Komisie sa musí do VCP vložiť zvláštne dojednanie pre najmenej rozvinuté krajiny (NRK) a iné dojednania (vrátane dojednania pre cukor) sa musia prevziať v súlade s nariadením 416/2001. Obavy NRK sú opodstatnené najmä preto, že bude omnoho viac nevýhod ako výhod vyplývajúcich z reformy EÚ pre cukor, ktorá bude sprevádzaná významným poklesom cien vychádzajúcim z navrhovaných snáh o úplné

otvorenie trhu EÚ pre tieto krajiny od 1. júla 2009. Výbor v tejto súvislosti odkazuje na svoje stanovisko z 15. decembra 2004⁽¹¹⁾ o navrhovanej reforme CMO (Spoločná organizácia trhov)/cukor. Táto vyzvala Komisiu v súlade s výslovným želaním NRK, aby prerokovala preferenčné dovozné kvóty na cukor, ktoré vstúpia do platnosti od roku s periodickým kontrolným systémom, ktorý berie v úvahu vzťah medzi reformou systému komunitárneho trhu cukru a rozvojových cieľov najmenej rozvinutých krajín (NRK). EHSV je naklonený zákazu praktiky „swap“ (trojsmerný obchod).

4.13 Všeobecne povedané, EHSV je toho názoru, že pre dané výrobky by sa malo jasne definovať uplatnenie článku 12 odsek 1 v rámci príslušných organizácií spoločného trhu.

5. Závery

5.1 EHSV zastáva názor, že predchádzajúci systém by mal byť zjednodušený a sprehľadnený a že by sa mala využiť možnosť harmonizácie, zjednotenia a zmodernizovania všetkých pravidiel a postupov pri všeobecných colných preferenciách. EHSV je toho názoru, že navrhovaný systém by v tomto smere predstavoval významné zlepšenie a preto návrh Komisie schvaľuje.

5.2 EHSV súhlasí s tým, aby bol znížený počet zvýhodnených krajín, avšak obáva sa, že predmetné zníženie nebude prevedené v dostatočujúcom rozsahu.

5.2.1 EHSV zastáva názor, že systém VSP by mal byť vyhradený pre najmenej rozvinuté krajiny a krajiny v núdzi so zámerom, aby práve tieto krajiny využívali výhody tohto nového režimu. Z tohto dôvodu by bolo vhodné stanoviť na úroveň 10 % hranicu odstupňovania pre textilné produkty a oblečenie⁽¹²⁾.

5.3 EHSV je toho názoru, že zvláštne dojednanie pre podporu udržateľného rozvoja bude mať len o niečo väčší dopad na správanie sa krajín ako súčasný režim.

5.4 EHSV sa obáva, že otázka podvodov v súčasnom systéme sa nezdá byť účinne vyriešená a nazdáva sa, že v tomto smere mohol byť zaznamenaný väčší posun vpred.

5.5 EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že detailné hodnotenia dopadu tohto nariadenia neboli zverejnené, a ako sa v niektorých prípadoch zdá, ani neboli vôbec vykonané.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV z dňa 25.2.2004 – Ú. v. C 110 z dňa 30.4.2004.

⁽¹¹⁾ EHSV 1646/2004 – Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Uskutočnenie trvalo udržateľného poľnohospodárskeho modelu pre Európu prostredníctvom zrevidovanej CAP – reformy v sektore cukru – COM(2004) 499 v konečnom znení

⁽¹²⁾ Čl. 13 návrhu nariadenia Rady (COM (2004) 699 v konečnom znení.

PRÍLOHA I

Dohovory SN/MOP o základných ľudských a pracovných právach

1. Medzinárodný pakt občianskych a politických práv
2. Medzinárodný pakt hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv
3. Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie
4. Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien
5. Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neludskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu
6. Dohovor o právach dieťaťa
7. Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídy
8. Dohovor MOP č. 138 o určení minimálneho veku detí na prijatie do zamestnania
9. Dohovor MOP č. 182 o zákaze a okamžitých opatrení na odstránenie najhorších foriem detskej práce
10. Dohovor MOP č. 105 o zrušení nútenej práce
11. Dohovor MOP č. 29 o nútenej alebo povinnej práci
12. Dohovor MOP č. 100 o rovnakom odmeňovaní žien a mužov za prácu podobnej hodnoty
13. Dohovor MOP č. 111 o diskriminácii v zamestnaní a povolani č. 111
14. Dohovor MOP č. 87 o slobode združovania a ochrane práva na organizovanie sa
15. Dohovor MOP č. 98 o použití zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať
16. Medzinárodný dohovor o potlačení a trestaní zločinov apartheidu

PRÍLOHA II

Dohovory týkajúce sa ochrany životného prostredia a dobrého riadenia

17. Montrealský protokol o látkach poškodzujúcich ozónovú vrstvu
18. Bazilejský dohovor o riadení pohybov nebezpečných odpadov cez hranice štátov a ich zneškodňovaní.
19. Štokholmský protokol o organických znečisťujúcich látkach pretrvávajúcich v prostredí
20. Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi
21. Dohovor o biologickej diverzite
22. Kartagenský protokol k biologickej bezpečnosti
23. Kyótsky protokol k Rámcovému dohovoru OSN o zmene klímy
24. Jednotný dohovor OSN o narkotikách (1961)
25. Dohovor OSN o psychotropných látkach (1971)
26. Dohovor OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropnými látkami (1988)
27. Mexický dohovor OSN proti korupcii.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa vytvára európsky postup k platobnému príkazu“*KOM(2004) 173 v konečnom znení – 2004/0055 COD*

(2005/C 221/16)

Dňa 6. apríla 2004 sa Rada rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva stanovisko k navrhovanej téme.

Grémium poverilo prípravou prác Výboru v tejto veci odbornú sekciu pre jednotný trh, výrobu a spotrebu.

Vzhľadom na naliehavosť tejto úlohy menoval Európsky hospodársky a sociálny výbor pána Pegado Liz hlavným spravodajcom na svojom 414. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 9. a 10. februára 2005 (schôdza z 9. februára), a schválil nasledujúce stanovisko 73 hlasmi za, pričom 2 členovia sa zdržali hlasovania:

1. Cieľ návrhu

1.1 Komisia sleduje svojím návrhom nariadenia vytvárajúcim postup súdneho platobného príkazu⁽¹⁾ niekoľko iniciatív, ktoré postupne vytvoria a zdokonalia oblasť slobody, bezpečnosti a práva, pričom odstránia bariéry a pomôžu uľahčiť vedenie občianskoprávných procesov na európskej úrovni, ako to Komisia konkrétne uvádza vo svojom akčnom pláne schválenom Radou pre spravodlivosť a vnútorné veci 3. decembra 1998⁽²⁾.

1.2 Tento návrh plní jeden z hlavných cieľov Zelenej knihy z 20. decembra 2002⁽³⁾; iným cieľom vytvorenia európskeho postupu pre menšie súdne spory sa Komisia zaoberá osobitne.

1.3 Vzhľadom na vytvorenie európskeho postupu k platobným príkazom Komisia zobrala do úvahy poznámky a odporúčania, podané Európskym parlamentom a EHSV ohľadom vyššie spomenutej zelenej knihy, a teraz predkladá návrh nariadenia, ktorým sa zriaďuje jednotný postup k platobným príkazom vykonateľný v Európskej únii.

1.4 Podklady Komisie pre túto iniciatívu sa zakladajú na fakte, že systémy občianskoprávneho procesného práva sa líšia v jednotlivých členských štátoch, čo má za výsledok vysoké náklady a oneskorenia v dôsledku cezhraničných súdnych sporov, ktoré sa môžu stať disproporčnými, hlavne ak sa týkajú procesov vymáhania uznaných dlhov.

1.5 Komisia sa rozhodla rozšíriť oblasť pôsobenia jednotného postupu k platobnému príkazu na národné spory, aby sa tak zaistilo rovnaké zaobchádzanie pre všetkých a vyšlo sa skresľovaniu konkurencie medzi hospodárskymi operátormi, v súlade so stanoviskom EHSV k zelenej knihe, pričom sa zaistí, že proces bude kompatibilný s princípmi proporcionality a subsidiarity.

1.6 Text objasňuje, že postup pri platobnom príkaze je voliteľný, pretože veriteľ si vždy volí odlišný, formálnejší postup, ktorý mu poskytuje vnútroštátne právo. Toto sa tiež zhoduje so stanoviskom EHSV.

1.7 Komisia sledovala pri definovaní postupu nasledovné základné princípy:

- a) postup by mal byť čo najjednoduchší a mal by sa zakladať na používaní štandardných foriem;
- b) neskúmanie podstaty nároku;
- c) nemá sa požadovať predloženie dokumentárneho dôkazu;

⁽¹⁾ KOM(2004) 173 v konečnom znení, 19.3.2004.

⁽²⁾ Ú. v. ES C 19, 23.1.1999.

⁽³⁾ KOM(2002) 746 v konečnom znení, 20.12.2002, spravodajca: pán Von Fürstenwerth (Ú. v. EÚ C 220, 16.9.2003).

- d) adekvátna ochrana práv odporcu;
- e) nie je potreba opravných prostriedkov;
- f) vynútiteľnosť;
- g) zastúpenie právnikom nie je povinné.

1.8 Komisia tiež zabezpečí vzájomnú výmenu informácií medzi kompetentnými súdmi na vydávanie európskeho platobného príkazu v jednotlivých členských štátoch; tieto informácie budú pravidelne aktualizované;

1.9 Výbor s potešením konštatuje, že Spojené kráľovstvo a Írsko sa zaoberajú možnosťou zapojenia sa do tohto procesu, tak ako to bolo s podobnými iniciatívami už v minulosti. Výbor by však kvôli zabezpečeniu hladšieho fungovania teraz navrhovaného systému bol radšej, keby Dánsko celkom neodstúpilo od zavedenia nariadenia a dúfa, že v budúcnosti sa prekonajú prekážky, ktoré bránia jeho plnému členstvu v jednotnom európskom justičnom priestore.

1.10 Územný rozsah návrhu môže spôsobiť ťažkosti, čo sa týka jeho zavedenia do praxe. Kvôli prekonaniu týchto ťažkostí by sa mali brať do úvahy: i) špecifické charakteristiky určitých území, ako je stanovené v článku 299 ZES, a ii) záväzky, ktoré niektoré členské štáty prevzali za tieto regióny. Preto by sa malo zdôrazniť, že odhladiac od skutočnej implementácie postupu príkazu musia príslušné štátne úrady určiť kompetentné orgány, ktoré budú plniť tieto úlohy v mene štátu, čím bude zaistená legitímnosť týchto orgánov.

2. Precedensy a paralelné iniciatívy

2.1 Európsky Parlament ⁽¹⁾ a EHSV ⁽²⁾ už dlhú dobu vydávajú dokumenty, ktorými vyjadrujú svoju vôľu vidieť štandardizáciu a zjednodušenie občianskeho procesného práva, aby sa zabezpečil rýchlejší a účinnejší výkon spravodlivosti.

2.2 Komisia opakuje tieto záujmy, ktoré vyjadrovali hlavne ekonomickí operátori, odborníci a spotrebiteľia, a tiež už dlho uvažuje o najlepšom spôsobe akým napredovať. Osobitne významný bol pokrok vykonaný v priekopníckej oblasti spotrebiteľského práva ⁽³⁾.

2.3 Zo *Zelenej knihy o európskom postupe k platobnému príkazu a o opatreniach na zjednodušenie a urýchlenie vyriešenia menších sporov* vyplynulo, že táto otázka povedie k potenciálnej legislatívnej aktivite.

⁽¹⁾ Vid' rezolúcie EP A2-152/86, 13.3.1987, A3-0212/94, 22.4.1994 a A-0355/96, 14.11.1996

⁽²⁾ Vid' v konkrétnych stanoviskách k Zelenej knihe o prístupe spotrebiteľa k spravodlivosti (spravodajca: pán Ataíde Ferreira, Ú. v. ES C 295, 22.10.1994) a o jednotnom trhu a ochrane spotrebiteľa: príležitosti a prekážky (spravodajca: pán Ceballo Herrero, Ú. v. ES C 39, 12.2.1996).

⁽³⁾ V tejto súvislosti pozri nasledovné dokumenty:

- Oznámenie Komisie o odškodnení spotrebiteľa (KOM(84) 692 v konečnom znení, 12.12.1981) a doplňujúce oznámenie k tej istej veci (KOM(87) 210 v konečnom znení, 7.5.1987) v dodatku 2/85 k Bulletinu európskych spoločenstiev
- Oznámenie Komisie Nový impulz pre politiku ochrany spotrebiteľa (KOM(85) 314 v konečnom znení, 23.7.1985) v Ú. v. ES C 160, 1.7.1985
- Akčný plán Komisie zo 14. februára 1996 (COM(96) 13 v konečnom znení)
- Oznámenie Komisie *K väčšej účinnosti pri získavaní a vymáhaní rozsudkov v Európskej únii* (KOM(97) 609 v konečnom znení, 22.12.1997, Ú. v. ES C 33, 31.1.1998)
- Zelená kniha o prístupe verejnosti k spravodlivosti a riešeniu sporov na jednotnom trhu (KOM(93) 576)
- Zelená kniha o alternatívnom riešení sporov v občianskom a obchodnom práve (KOM(2002) 196 v konečnom znení, 19.4.2002).

2.4 Táto iniciatíva je súčasťou radu extrémne dôležitých opatrení, ku ktorým sa v posledných rokoch pristúpilo v oblasti súdnej spolupráce v občianskoprávných záležitostiach ⁽¹⁾:

2.5 Nariadenie (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktoré vytvára Európsky platobný príkaz pre uznané pohľadávky ⁽²⁾, si zasluhuje zvláštnu zmienku a je obzvlášť významné, keď zväžíme súčasný návrh Komisie, v ktorom sa dva texty zaoberajú dvoma aspektmi rovnakej situácie – potrebou jednoduchšieho, účinnejšieho výkonu občianskeho práva v jednotnom justičnom priestore.

3. Právny nástroj a základ

3.1 V súlade s väčšinou iniciatív prijatých v tejto oblasti sa Komisia rozhodla navrhnúť prijatie nariadenia na základe článkov 61 písm. c) a 65 zmluvy.

3.2 EHSV vo svojom skoršom stanovisku silne podporoval schválenie nariadenia a preto plne podporuje rozhodnutie Komisie.

3.3 Rovnako plne podporuje aj fakt, že Komisia zvolila taký právny základ, ktorý ide ďalej za jednoduchú formálnu interpretáciu relevantných právnych pojmov. Toto je jediný spôsob ako splniť cieľ vytvorenia jednotného justičného priestoru EÚ.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV víta návrh nariadenia, ktorý, ako už bolo povedané, obsahuje väčšinu jeho pripomienok týkajúcich sa *zelenej knihy o európskom postupe k platobnému príkazu a o opatreniach na zjednodušenie a urýchlenie menších súdnych sporov*, a ktorý sa správne zameriava na uplatnenie práva zakotveného v článku 47 Charty základných práv EÚ.

⁽¹⁾ K týmto patria:

- Odporúčanie Komisie z 12. mája 1995 o obdobiach platenia v obchodných transakciách a príbuzné oznámenie Komisie (Ú. v. ES L 127, 10.6.1995 a Ú. v. ES C 144, 10.6.1995)
- Smernica 98/27/ES z 19. mája 1998 o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov (Ú. v. ES L 166, 11.6.1998, s. 51)
- Smernica 2000/35/ES z 29. júna 2000 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách (Ú. v. ES L 200, 8.8.2000)
- Nariadenie (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Brusel I) (Ú. v. ES L 12, 16.1.2001). Spravodajca EHSV: pán Malosse (Ú. v. ES C 117, 26.4.2000)
- Nariadenie (ES) č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 174, 27.6.2001). Spravodajca EHSV: pán Bataller (Ú. v. ES C 139, 11.5.2001)
- Program opatrení pre implementáciu princípu vzájomného uznávania rozhodnutí v občianskoprávných a obchodných záležitostiach (Ú. v. ES C 12, 15.1.2001)
- Nariadenie (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní (Ú. v. ES L 160, 30.6.2000). Spravodajca EHSV: pán Ravoet (Ú. v. ES C 75, 15.3.2000)
- Nariadenie (ES) č. 1347/2000 z 29. mája 2000 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností k spoločným deťom manželov (Ú. v. ES L 160, 30.6.2000). Spravodajca EHSV: pán Braghin (Ú. v. ES C 368, 20.12.1999)
- Nariadenie (ES) č. 1348/2000 z 29. mája 2000 o doručovaní súdnych a mimosúdnych písomností v občianskych a obchodných veciach v členských štátoch (Ú. v. ES L 160, 30.6.2000). Spravodajca EHSV: pán Bataller (Ú. v. ES C 368, 20.12.1999)
- Rozhodnutie Rady z 28. mája 2001 zriaďujúce Európsku súdnu sieť v občianskych a právnych záležitostiach (Ú. v. ES L 174, 27.6.2001). Spravodajca EHSV: pán Retureau (Ú. v. ES C 139, 11.5.2001)
- Oznámenie Komisie, týkajúce sa Nového právneho rámca pre platby na vnútornom trhu [COM(2003) 718 v konečnom znení, 2.12.2003]. spravodajca EHSV: pán Ravoet (Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004).

⁽²⁾ KOM(2002) 159 v konečnom znení, Ú. v. ES C 203, 27.8.2002. Spravodajca EHSV: pán Ravoet (Ú. v. EÚ C 85, 8.4.2003).

4.2 EHSV vyzýva Komisiu, aby zväžila možnosť rozšírenia tohto návrhu na nariadenie, ktoré by pokrývalo Európsky hospodársky priestor.

4.3 Potreba vytvorenia európskeho postupu pre rýchle vymáhanie uznaných dlhov je dobre zdokumentovaná v odozvách rôznych členských štátov na vyššie spomenutú zelenú knihu a rovnako aj potreba zabezpečiť primerané ochranné práva dlžníkov, ktorým je platobný príkaz určený.

4.3.1 EHSV sa však domnieva, že by bolo prospešné do návrhu Komisie zahrnúť štatistiku o odhadovanom počte cezhraničných a vnútroštátnych sporných prípadov, ktoré budú podliehať novému v súčasnosti navrhovanému nástroju, a rovnako aj analýzy nákladov a prínosov jeho implementácie, čo je záležitosť, ku ktorej sa Komisia vo svojom zdôvodnení nevyjadruje.

4.4 Vo svojom stanovisku k zelenej knihe EHSV osobitne uviedol, že „pri vydávaní európskeho platobného príkazu pri vymáhaní menších nárokov hlavným cieľom by malo byť zabezpečenie vhodných opatrení na urýchlenie týchto súdnych sporov bez toho, aby súčasne dochádzalo k ohrozeniu záruk dotknutých strán podľa právnych noriem.“

4.5 EHSV verí, že napriek tomu, že návrh potrebuje starostlivú a dôkladnú revíziu za účelom efektívnejšieho dosiahnutie jeho cieľov, predstavuje vyváženú odpoveď na zdvojenú požiadavku rýchleho vymáhania dlhov a zaručenia obranných práv.

4.6 EHSV však predsa zdôrazňuje, že je dôležité pamätať na to, že podniky nesmú byť schopné používať platobné príkazy ako zámienku pre neregulárne procesy, akými sú najmä používanie tlaku alebo vymáhanie dlhov vychádzajúce z ignorovania pravidiel ochrany spotrebiteľa. Podobne je dôležité zabezpečiť, aby tento prijatý postup nepodporoval kolúzne praktiky medzi podnikateľmi v rozličných členských štátoch, ktorí by využívali uznané platobné príkazy za účelom prevodu peňazí pochybného alebo dokonca kriminálneho pôvodu, a aby tento postup nebol využívaný na pranie špinavých peňazí.

4.7 EHSV rovnako zdôrazňuje, že veľký počet procesov vymáhania, ktoré sa dostanú pred súd, aj keď sú uznané, sa vzťahuje na agresívnu alebo zavádzajúcu reklamu, ktorá propaguje výrobky presvedčaním spotrebiteľa, že ich kúpa a použitie alebo spotreba nebudú znamenať zvýšené náklady, alebo ak aj budú, nebudú mať vplyv na rodinné financie.

4.8 EHSV preto cíti, že návrh sa zaoberá iba jedným aspektom širšieho, komplexnejšieho problému. Preto opätovne vyzýva Komisiu, aby navrhla takú legislatívu, ktorá by určovala zodpovednosť dodávateľov v prípadoch zvýšenej zadlženosti domácností vzniklej v dôsledku nečestných praktík z ich strany (¹).

4.9 Komisia si myslí, že európsky platobný príkaz bude môcť koexistovať popri iných totožných postupoch, ktoré slúžia tomu istému účelu a sú obsiahnuté v národnej legislatíve členských štátov.

4.9.1 EHSV si však myslí, že by mal byť iba jeden postup pri platobnom príkaze, a to postup stanovený v predmetnom návrhu. Samozrejme, že tento postup sa musí považovať za najvhodnejší pre situácie, ktoré pod neho spadajú, pretože inak by stratil svoju legitimitu. Preto keď sa toto nariadenie schváli, postupy platobného príkazu pre národnú legislatívu niektorých členských štátov by mali prestať platiť.

(¹) Vid' stanovisko EHSV a informačnú správu o prílišnej zadlženosti domácností (spravodajca: pán Ataíde Ferreira, Ú. v. ES C 149, 21.6.2002).

4.9.2 Európsky postup pre platobný príkaz by mal byť voliteľný, ak existuje nejaký alternatívny spoločný postup a nie vtedy, keď by bol alternatívou národný postup pri platobných príkazoch.

4.9.3 Z týchto dôvodov by sa mala preštylizovať dôvodová správa a osobitne jej časť 8 za účelom jasného stanovenia toho, aby Európsky postup k platobným príkazom bol alternatívou iba iných bežných – sumárnych alebo riadnych – postupov, a nie podobných národných postupov.

4.10 Návrh často používa termín „dlžník“, ktorý sa vzťahuje na osobu, ktorej sa európsky platobný príkaz doručuje. EHSV je toho názoru, že tento výraz nie je správny, pretože vyjadruje myšlienku, že osoba, ktorej je príkaz určený, je dlžníkom, avšak pokiaľ nie je platobný príkaz uplatnený, neexistuje, striktné povedané, nijaký dlžník, a možno ani nikdy existovať nebude.

4.10.1 EHSV si preto myslí, že termín „dlžník“ by sa mal nahradiť v celom texte termínom „odporca“.

4.11 Všetky časové rámce stanovené v návrhu by mali byť merané skôr v dňoch, než týždňoch. Pravidlá pre ich výpočet a stanovenie nezapočítaných dní (napr. krátkych prestávok, štátnych sviatkov, sobôt a nediel) by sa mali kvôli zrejмым dôvodom právnej bezpečnosti jasne špecifikovať. EHSV navrhuje použiť pravidlá stanovené v článku 80 a ďalších ustanovení procesného poriadku Európskeho súdneho dvora.

4.12 V procesnom práve sú „všeobecný postup“ a „riadny postup“ dva odlišné pojmy. V niektorých členských štátoch je hlavný rozdiel medzi všeobecným postupom a špeciálnym postupom. Postup je špeciálny vtedy, keď zákon stanovuje špecifický postup pre špecifické typy súdnych sporov, a je všeobecný vo všetkých ostatných prípadoch. Riadny proces môže byť všeobecný, sumárny alebo zjednodušený, v závislosti od závažnosti právneho nároku.

4.12.1 Návrh používa termín „riadny postup“ voľne, bez toho, aby rozlišoval medzi týmito pojmi. Článok 2 ods. 2 hovorí o riadnom postupe ako o odlišnom od sumárneho procesu. Článok 6 ods. 5, článok 8 a článok 12 používajú termín „riadny postup“ v rovnakom význame ako všeobecný postup.

4.12.2 Preto by sa mal termín „riadny postup“ použitý v článku 6 ods. 5, článku 8 a článku 12 nahradiť termínom „všeobecný postup“.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Článok 2 – Európsky postup k platobnému príkazu

5.1.1 Fráza „uznané peňažné nároky na určitú sumu, ktorá sa stala splatnou“ by sa mala nahradiť znením „uznané peňažné nároky na určitú saldovanú čiastku, ktorá sa stala splatnou“.

5.1.2 Ak má byť určitý dlh vymáhateľný, musí ísť o stanovenú čiastku, ktorá musí byť saldovaná, a stala sa splatnou. Tento druh pojmu je veľmi jasne špecifikovaný v rôznych právnych systémoch a mal by sa tu zachovať, aby sa zaistila väčšia právna bezpečnosť v zákonomnom vymáhaní.

5.2 Článok 4 – požiadavky pre doručenie Európskeho platobného príkazu

5.2.1 V článku 4 ods. 1, by sa klauzula „... ak sa majú splniť požiadavky stanovené v článkoch 1, 2 a 3“ mala pozmeniť, pretože články 1 a 2 v skutočnosti nehovoria o požiadavkách. Článok 1 definuje rozsah nariadenia a článok 2 špecifikuje postup, ktorý nariadenie vytvára.

5.2.1.1 EHSV preto navrhuje nasledovné znenie: „... ak sú splnené podmienky článkov 1 a 2 a požiadavky článku 3“.

5.2.2 Článok 4 ods. 2 dáva súdom príležitosť požadovať od žiadateľa, aby doplnil alebo opravil žiadosť.

5.2.2.1 V záujme právnej bezpečnosti a procesného zjednodušenia EHSV žiada Komisiu, aby zvažila zmenu tejto možnosti na povinnosť, prinajmenšom v prípadoch, kde žiadosť obsahuje obzvlášť evidentné chyby alebo vynechané údaje.

5.2.2.2 Okrem toho by mal návrh stanoviť špecificky, t. j. nevyhnutne krátky časový limit pre žiadateľa, aby splnil požiadavky súdu. Ak poškodený neopraví žiadosť pred uplynutím časového limitu, táto žiadosť bude potom zamietnutá bez ďalšieho zváženia.

5.3 Článok 5 – Zamietnutie žiadosti

5.3.1 Všeobecne povedané, podľa procesného práva možno podať námietku alebo odvolanie preto rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o platobný príkaz. Avšak článok 5 ods. 2 má zaistiť, aby rozhodnutie nemohlo byť nijakým spôsobom napadnuté.

5.3.2 Preto, vzhľadom na spôsob, akým je platobný príkaz zostavený a na fakt, že je voliteľný (čo znamená, že nič nebráni tomu, aby sa použili iné súdne postupy), odvolanie nie je potrebné.

5.3.3 Vzhľadom k tomu by článok 5 ods. 2 mal znieť: „Nijaká námietka alebo odvolanie nie je prípustná čo sa týka žiadosti o európsky platobný príkaz“, aby sa dosiahla konzistentnosť s informáciami uvedenými v odôvodnení. (*)

5.4 Článok 6 – Oznámenie o európskej platbe

5.4.1 Podľa druhej vety článku 6 ods. 2, ak je odporcova adresa (ako bolo už skôr uvedené, termín „dlžník“ by sa mal nahradiť termínom „odporca“) známa s určitosťou, spôsoby doručenia bez príjmového dokladu od odporcu sú prípustné.

5.4.1.1 EHSV upozorňuje Komisiu na fakt, že klauzula „ak je odporcova adresa známa s určitosťou“ je príliš vágna a mohla by viesť k situáciám veľkej právnej neistoty, s možnou ujmom pre odporcov.

(*) Poznámka anglického prekladateľa: Portugalská verzia odôvodnenia používa slovo „recurso“ (odvolanie), kým článok 5 ods. 2 používa slovo „impugnação“ (námietka). Anglická verzia používa v oboch prípadoch slovo „odvolanie“.

5.4.1.2 Niektoré členské štáty majú systém konkrétnej adresy pre doručovanie: podľa tohto systému, ak zmluvná strana doručí oznámenie na doručovaciu adresu, predpokladá sa, že oznámenie bolo prijaté, a preto nie je potrebný príjmový doklad. EHSV si myslí, že stanovenie doručovacej adresy by nemalo byť postačujúce pre splnenie požiadavky poznania adresy s určitosťou.

5.4.1.3 Ak sa tento systém – t. j. ak nie je potrebný príjmový doklad o doručení od odporcu – spojí so systémom zabavenia majetku pri nevykonaní platby skôr, ako je oznámenie skutočne doručené odporcovi, môže nastať taká situácia, že odporca sa dozvie o platobnom príkaze iba vtedy, keď je už vykonaný a jeho alebo jej majetok je zabavený.

5.4.1.4 EHSV si myslí, že tejto vážnej situácii, ktorá je nevýhodná pre osoby, ktorým zabavili majetok bez toho, aby mali príležitosť sa voči tomu brániť, treba predísť⁽¹⁾. Preto navrhuje, ako to už zdôraznil vo svojom stanovisku k vyššie uvedenej zelenej knihe, že použitie metód doručovania bez príjmového dokladu zo strany odporcu by nemalo byť prípustné a že klauzula „ak odporcova adresa nie je známa s určitosťou“ by sa mala preto na konci článku 6 ods. 2 vypustiť.

5.4.2 Časový limit tri týždne predpísaný v článku 6 ods. 3 písm. b) by mal byť špecifikovaný z hľadiska ekvivalentného počtu dní, aby sa uľahčilo vypočítanie dĺžky príslušného času.

5.4.3 V portugalskej verzii návrhu a v niektorých iných verziách by sa mala objasniť povaha časového rámca stanoveného v článku 6 ods. 5, napr. v portugalskej verzii slová „de prescrição“ („zo štatútu obmedzení“) by mali byť pridané za slovo „prazo“ (*).

5.4.4 Vo svojom stanovisku k vyššie spomenutej zelenej knihe EHSV tiež odporučil Komisii, „že právny nástroj by mal objasniť dôsledky zanedbania poskytnutia informácií o odvolaniach“.

5.4.4.1 Súčasný návrh neobsahuje nijaké také ustanovenia, a preto EHSV opäť žiada Komisiu, aby zaviedla ustanovenia s takou platnosťou.

5.5 Článok 8 – Účinky žalobnej odpovede

5.5.1 EHSV nie je toho názoru, že návrh objasňuje prípad, že vtedy, ak bola podaná žalobná odpoveď, proces má pokračovať v súlade s pravidlami občianskeho procesného práva príslušných členských štátov, bez toho, aby strany museli zahajovať nejaké ďalšie postupy.

5.5.2 Preto v článku 8 ods. 1, by po slovách „proces pokračuje“ mala nasledovať klauzula „automaticky, bez potreby zahájenia nového postupu.“

5.6 Článok 9 – Európsky platobný príkaz

5.6.1 Ako je uvedené vzhľadom na článok 6 ods. 2, druhá veta článku 9 ods. 2 stanovuje, že ak odporcova adresa (tu by sa mal tiež termín „dlžník“ nahradiť termínom „odporca“) je známa s určitosťou, potom spôsoby doručovania bez príjmového dokladu zo strany odporcu sú prípustné.

(¹) Článok 14 nariadenia (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára Európsky donucovací poriadok pre uznané nároky, sa týka dlžníka, ktorému sa má doručiť oznámenie bez príjmového dokladu, ale nepovažuje sa to za prípustné, ak dlžníkova adresa nie je s určitosťou známa. Z rôznych uvedených situácií iba situácie v bodoch c), d) a e) oprávňujú námietky vyslovené EHSV vo svojom stanovisku a v stanovisku k príslušnej zelenej knihe.

(*) Poznámka anglického prekladateľa: anglická verzia už spomína štatút obmedzení.

5.6.2 EHSV upozorňuje Komisiu na fakt, že klauzula „ak je odporcova adresa známa s určitostou“ je príliš vágna a mohla by viesť k situáciám veľkej právnej neistoty, s možnou ujmou pre odporcov.

5.6.3 Z tohto dôvodu EHSV pociťuje, že presne ten istý návrh, ako bol urobený vzhľadom na článok 6 platí aj tu, inými slovami, že použitie spôsobov doručovania bez príjmového dokladu zo strany odporcu by nemalo byť prípustné a že klauzula „ak odporcova adresa nie je s určitostou známa“ by sa mala preto zo záveru článku 9 ods. 2 vypustiť.

5.7 Článok 11 – Námieta proti európskemu platobnému príkazu

5.7.1 Ak Komisia akceptuje návrh EHSV, že použitie spôsobov doručovania bez príjmového dokladu zo strany odporcu by nemalo byť prípustné, článok 11 ods. 4 písm. a) bod i) by sa mal vynechať, aby sa zaistila konzistentnosť.

5.7.2 Výraz „koná promptne“ v záverečnej vete článku 11 ods. 4 je veľmi vágny a pripúšťa mnohé odlišné interpretácie.

5.7.2.1 EHSV preto kvôli zaisteniu právnej bezpečnosti na tomto mieste navrhuje, aby Komisia špecifikovala časový limit, v rámci ktorého musia byť vykonané práva stanovené v článku 11 ods. 4.

5.8 Článok 12 – Účinky podania námietky

5.8.1 Ako bolo uvedené vzhľadom na článok 8, návrh neobjasňuje, že ak bola podaná žalobná odpoveď, proces má pokračovať v súlade s pravidlami občianskeho procesného práva príslušného členského štátu bez toho, aby strany zahájili nejaké ďalšie postupy.

5.8.2 Preto za slovami „proces pokračuje“ by mala nasledovať klauzula „automaticky, bez potreby zahájenia nového postupu“.

5.9 Článok 13 – Právne zastúpenie

5.9.1 EHSV je toho názoru, že nepovinné zastúpenie právnikom alebo iným právnym profesionálom môže byť prípustné vtedy, keď je hodnota nároku natolko nízka, že nie je výhodné využiť služby expertov takého druhu.

5.9.2 Ale na rozdiel od právnych úprav niektorých členských štátov návrh nešpecifikuje limity pre žiadosť o platobný príkaz, čo by mohlo mať za následok používanie tohto platobného príkazu na vymáhanie veľkých súm, ktoré podľa právnej úpravy niektorých členských štátov by si vyžadovali použitie riadneho postupu pri vyjadrení námietky.

5.9.3 V takých prípadoch nie je vhodné, aby boli právní profesionáli zaangažovaní iba vtedy, ak je prípad postúpený na riadne občianskoprávne konanie. Okrem toho pri vyplňovaní navrhovaného formulára pre námietky sa od dlžníka žiada, aby uviedol, či dlh uznáva alebo nie, ale aj to, aby uviedol námietku týkajúcu sa celého nároku alebo jeho hlavnej časti, prípadne iba úroku alebo iba nákladov. Ak dlžník tento formulár vyplní, mohol by neúmyselne oslabiť obhajobu svojho právnika, ak tento bol zaangažovaný od začiatku príkazového postupu.

5.9.4 Na druhej strane, ak sa zastúpenie právnymi profesionálmi vyhlási za nepovinné, mohlo by to mať negatívny účinok v prípadoch, kedy sú zapojené strany priradené k sebe veľmi nerovnomerne (spotrebitelia proti odborníkom, veľké podniky proti malým alebo rodinným podnikom).

5.9.5 Z týchto dôvodov EHSV odporúča Komisii, aby zvažila, že nariadi, aby bolo zastúpenie právnikom alebo iným právnym profesionálom povinné v prípadoch, keď príslušné sumy prevyšujú stanovenú výšku (napríklad 2 500 €).

5.10 Článok 14 – Náklady

5.10.1 EHSV je toho názoru, že za článok 14 by sa mal pridať odsek 2 v nasledujúcom znení: „Za postup k európskemu platobnému príkazu nebude nijaký poplatok, ak sa nepodá nijaká žalobná odpoveď alebo námietka.“

5.10.2 Za predpokladu, že postup k platobnému príkazu je mimosúdny proces, navrhujeme, aby sa zriadil jednotný počítačový malý poplatok bez ohľadu na výšku nároku.

5.10.3 Ak sa tento nepovažuje za vhodný, nariadenie by malo objasniť, že v tomto prípade je k dispozícii transpozícia smernice 2003/8/ES z 27. januára 2003 o prístupe k spravodlivosti v cezhraničných sporoch do národnej legislatívy členských štátov ⁽¹⁾.

5.11 Prílohy: Formuláre

5.11.1 Navrhovaný systém spočíva v použití formulárov reprodukováných v prílohách 1, 2 a 3 ⁽²⁾. Postupy budú prebiehať hladko iba vtedy, ak budú formuláre slúžiť tomu účelu, na ktorý boli navrhované.

5.11.2 EHSV má oprávnené pochybnosti o účinnosti a praktickosti formulárov používaných v cezhraničných sporoch.

5.11.3 Napríklad: ak talianska firma, ktorej dlhuje peniaze poľský spotrebiteľ, podá žiadosť o európsky platobný príkaz na taliansky súd, dostane poľský spotrebiteľ oznámenie o platení v taliančine, alebo poľštine? Ak bude v taliančine, aká je záruka, že spotrebiteľ mu porozumie a bude sa môcť rozhodnúť, či podať žalobnú odpoveď? Ak bude v poľštine, kto bude zodpovedný za jej preklad?

5.11.4 Poškodený nemusí iba vyplňovať okienka na formulári; musí tiež doložiť písomné informácie. Kto bude zodpovedný za ich preklad? A kto overí správnosť prekladu?

⁽¹⁾ Ú.v. ES L 26, 31.1.2003, s. 41.

⁽²⁾ Príloha 1 obsahuje formulár pre európsky platobný príkaz (článok 3 návrhu). Príloha 2 obsahuje oznámenie o európskom platobnom príkaze (článok 6) a odpovedový formulár pre oznámenie o európskej platbe (článok 7). Príloha 3 obsahuje európsky platobný príkaz (článok 9) a odpovedový formulár pre európsky platobný príkaz (článok 11).

5.11.5 Nariadenie 1348/2000 z 29. mája 2000 o zasielaní súdnych a mimosúdnych dokumentov v členských štátoch týkajúcich sa občianskoprávných alebo komerčných záležitostí, nezmiernuje vyššie uvedené obavy práve pre dosť neformálnu a voľnú povahu teraz skúmaného európskeho postupu k platobnému príkazu.

5.11.6 A naozaj, aj keby vyššie spomenutý hypotetický poľský spotrebiteľ dostal platobný príkaz vo svojom materinskom jazyku, v akom jazyku by odpovedal? Kto by zabezpečil preklad z poľštiny do taliančiny? A opačne, ak nedostane oznámenie v poľštine, mohol by, právne povedané, odmietnuť ho prevziať. Všetky podobné situácie by tvorili bariéry, ktoré by negatívne ovplyvnili rýchlosť európskeho platobného príkazu.

5.11.7 EHSV preto žiada Komisiu, aby zvažila najúčinnější spôsob zabezpečenia toho, aby používanie formulárov v cezhraničných sporoch neohrozovalo rýchle vymáhanie dlhov alebo právo odporcu na obranu.

5.11.8 EHSV si tiež myslí, že všetky formuláre okrem formulárov pre námietky sú príliš komplikované pre osoby, ktoré nemajú právnické vzdelanie.

5.11.9 Laikovi môžu byť nejasné niektoré termíny (štatutárna úroková sadzba; % zvýšenia oproti základnej sadzbe ECB; platobný príkaz; „môže byť uplatnený proti vám“). Keďže Komisia navrhuje urobiť právne zastúpenie nepovinným (hoci EHSV si myslí, že by malo byť povinné iba v prípade malých súm), sú potrebné kroky na zabezpečenie toho, aby užívatelia formuláre pochopili a správne vyplnili.

5.11.10 Prinajmenšom v Portugalsku termíny „rent (prenajať)“ a „hire (požičať)“ sa vzťahujú na dva odlišné pojmy (nehnutelný majetok možno prenajať, hnutelný požičať). Preto by sa mal termín „contrato de locação“ v portugalskej verzii bodu 8.2 žiadosti o európsky platobný príkaz a v bode 9.3 o oznámení o európskom platobnom príkaze použiť pre hnutelný majetok. Rovnako by sa mala skontrolovať terminológia v ostatných jazykových verziách oproti termínom, ktoré sa nachádzajú v občianskom práve členských štátov.

5.11.11 A nakoniec, pre laika bude ťažké vyplniť bod 11 žiadosti o európsky platobný príkaz a bod 12 o oznámení o európskom platobnom príkaze. EHSV navrhuje, aby túto záležitosť analyzoval súd na základe miesta pobytu žiadateľa a odporcu.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho
výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko odbornej sekcie pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť na tému „Návrhu odporúčania Európskeho parlamentu a Rady o ochrane maloletých a ľudskej dôstojnosti a o práve na odpoveď vo vzťahu ku konkurencieschopnosti európskeho priemyslu audiovizuálnych a informačných služieb“

KOM(2004) 341 v konečnom znení – 2004/0117 (COD)

(2005/C 221/17)

Rada sa 14. mája 2004 podľa článku 157 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 17. januára 2005. Spravodajca bol pán Pegado Liz.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 414. plenárnom zasadnutí 9. – 10. februára 2005 (schôdza z 9. februára) 73 hlasmi za a 2 hlasmi proti nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie návrhu odporúčania

1.1 Predloženým návrhom odporúčania ⁽¹⁾ o obsahu audiovizuálnych a informačných služieb, ktoré sa vzťahujú na všetky formy prenosu, od vysielania po internet, Komisia navrhuje pokračovať v druhej hodnotiacej správe z 12. decembra 2003 o uplatňovaní odporúčania Rady z 24. septembra 1998, o rozvoji konkurencieschopnosti európskeho priemyslu audiovizuálnych a informačných služieb podporou národných rámcov zameraných na dosahovanie porovnateľnej a efektívnej úrovne ochrany maloletých a ľudskej dôstojnosti ⁽²⁾.

1.2 Hlavné dôvody potreby tohto dodatočného odporúčania sú na jednej strane výzvy, ktoré predstavujú nedávne pokroky v technike, vrátane výkonu nových počítačov a skutočnosti, že nové širokopásmové technológie umožňujú distribúciu obsahu ako napríklad videa na 3G mobilných telefónoch ⁽³⁾. Na strane druhej šírenie nezákonného, škodlivého a nežiadúceho obsahu a správania sa vo všetkých formách digitálneho vysielania, od rozhlasu a televízie po internet, ktoré je naďalej predmetom záujmu všeobecnej verejnosti a hlavne rodičov a pedagógov, priemyslu a politikov.

1.3 Hoci má Komisia právomoc navrhnúť odporúčania v tejto oblasti, ktorá nespadá do rámca harmonizácie právnych predpisov, kedykoľvek to považuje za nevyhnutné pre zabezpečenie prevádzky a rozvoja spoločného trhu, chcela v tomto prípade zainteresovať Radu a Európsky parlament priamo v procese navrhovania a prijímania tohto dokumentu.

Jedným z cieľov odporúčania je zlepšiť konkurencieschopnosť európskeho audiovizuálneho a informačného priemyslu podporovaním národných rámcov zameraných na dosahovanie porovnateľnej a efektívnej úrovne ochrany maloletých a ľudskej dôstojnosti, a Komisia verí, že širšia verejná debata, podnietená Európskym parlamentom, spolu s plným nasadením členských štátov, ktoré sa stretávajú v rámci Európskej rady, zjednoduší splnenie tohto cieľa. Komisia preto navrhuje, že článok 157 zmluvy by sa mal použiť ako právny základ pre prijatie odporúčania.

1.4 Komisia v tomto návrhu odporúčania verí, že Európsky parlament a Rada odporučia, aby členské štáty vytvorili zákonné alebo iné podmienky posilňujúce klímu dôvery, ktorá bude podporovať rozvoj priemyslu audiovizuálnych a informačných služieb.

Na tento účelom zdôrazňuje štyri typy opatrení s cieľom:

⁽¹⁾ KOM(2004) 341 v konečnom znení z 30.4.2004.

⁽²⁾ Odporúčanie 98/560/ES uverejnené v Ú. v. ES L 270, 7.10.1998; k tomuto návrhu výbor prijal stanovisko CESE 626/98 z 29. apríla 1998 (spravodajkyňa: Jocelyn Barrow). Následne, druhá hodnotiacia správa bola predložená pod číslom dokumentu KOM(2003) 776 v konečnom znení.

⁽³⁾ Pozri oznámenie Komisie *Vysokorychlostné spojenie pre Európu: nedávne pokroky v sektore elektronickej komunikácie* (KOM(2004) 61 v konečnom znení) a stanovisko (Ú. v. ES C 120 z 20.5.2005), spravodajca: pán McDonagh; pozri tiež oznámenie Komisie o mobilných širokopásmových službách (KOM(2004) 447 z 30.6.2004).

- a) zabezpečiť právo na odpoveď vo všetkých médiách, vrátane internetu, bez toho, aby tým bola ovplyvnená možnosť prispôsobiť postup, akým sa právo vykonáva, špecifickým podmienkam každého druhu média;
- b) umožniť mládeži zodpovedné využívanie on-line audiovizuálnych a informačných služieb, najmä tým, že sa medzi rodičmi, pedagógmi a učiteľmi dosiahne zlepšené uvedomovanie si potenciálu nových služieb a prostriedkov, ktoré zaručujú bezpečnosť služieb pre maloletých, a to obzvlášť mediálnou gramotnosťou alebo mediálnymi vzdelávacími programami;
- c) umožniť identifikáciu kvalitatívneho obsahu a služieb pre maloletých a prístup k nim, vrátane poskytnutia prostriedkov prístupu vo vzdelávacích zariadeniach a na verejných miestach;
- d) podporiť priemysel v snahe predchádzať diskriminácii na základe pohlavia, rasového a etnického pôvodu, postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie vo všetkých médiách.

1.5 Komisia okrem toho verí, že Európsky parlament a Rada musia odporučiť, aby rôzne priemyselné odvetvia a dotknuté strany

- a) prijali iniciatívy na zabezpečenie širšieho prístupu k audiovizuálnym a informačným službám pre maloletých, so zárukami, že obsah programu bude bezpečný a monitorovaný, pričom sa predídne potenciálne škodlivému obsahu, vrátane harmonizácie „zdola nahor“ prostredníctvom spolupráce medzi samoregulačnými a spoluregulačnými orgánmi v členských štátoch, a prostredníctvom výmeny najlepších praktík týkajúcich sa takých otázok, ako je systém spoločných, popisných symbolov, ktoré by mali pomôcť divákovi hodnotiť obsah programov;
- b) a predišli a bojovali proti každej diskriminácii v akejkoľvek forme, a podporovali diverzifikovaný realistický obraz zručností a potenciálu žien a mužov v spoločnosti.

1.6 Príloha k návrhu obsahuje určité naznačujúce usmernenia pre implementáciu opatrení zameraných na zabezpečenie práva na odpoveď vo všetkých médiách, a to na národnej úrovni, vrátane:

- legitímneho oprávnenia na odpoveď, a to bez ohľadu na národnosť;
- časových rozpätí, ktoré sú v súlade s výkonom tohto práva;
- možnosti odvolania sa na súdoch.

2. Pozadie návrhu

2.1 Otázka ochrany maloletých pred škodlivým obsahom a výkonu práva na odpoveď v televíznych programoch sa po prvýkrát objavuje v smernici Rady 89/552/EHS z 3. októbra 1989 o koordinácii určitých ustanovení stanovených zákonom, nariadením alebo administratívnym rozhodnutím v členských štátoch, ktorá sa týka realizácie aktivít televízneho vysielania ⁽⁴⁾, novelizovanej smernicou 97/36/ES Európskeho parlamentu a Rady, z 30. júna 1997 ⁽⁵⁾ (známa ako smernica „Televízia bez hraníc“).

2.2 Bez ohľadu na to, a ako si Komisia spomína, prvým textom Spoločenstva, ktorý sa snažil o zavedenie istého stupňa regulácie do obsahu audiovizuálnych a informačných služieb, bolo odporúčanie z 24. septembra 1998, ktoré opakovalo podstatu úvah uvedených v Zelenej knihe *Ochrana maloletých a ľudskej dôstojnosti v audiovizuálnych a informačných službách* zo 16. októbra 1996 ⁽⁶⁾ a závery Rezolúcie o nezákonnom a škodlivom obsahu internetu, zo 17. februára 1997 ⁽⁷⁾, a ktoré predložilo sériu odporúčaní pre členské štáty, priemyselné odvetvia a dotknuté strany, na podporu klímy dôvery, ktorá by podporila rozvoj audiovizuálnych a informačných služieb, čím by sa zabezpečila vysoká úroveň ochrany maloletých a ľudskej dôstojnosti, a to hlavne prostriedkami samoregulácie.

⁽⁴⁾ Smernica Rady 89/552/EHS z 3. októbra 1989 o koordinácii určitých ustanovení ustanovených zákonom, nariadením alebo administratívnym rozhodnutím v členských štátoch, ktorá sa týka realizácie televíznych aktivít, Ú. v. ES L 298, 17.10.1989, s. 23.

⁽⁵⁾ Smernica 97/36/ES Európskeho parlamentu a Rady z 30. júna 1997, ktorou sa mení smernica Rady 89/552/EHS o koordinácii určitých ustanovení ustanovených zákonom, nariadením alebo administratívnym rozhodnutím v členských štátoch, ktorá sa týka realizácie aktivít televízneho vysielania, Ú. v. ES L 202, 30.7.1997, s. 60.

⁽⁶⁾ KOM(96) 483 v konečnom znení, ku ktorému EHSV prijal stanovisko. Spravodajkyňa: Jocelyn Barrow, Ú. v. ES L 287, 22.9.1997, s. 11.

⁽⁷⁾ Ú. v. ES C 70, 6.3.1997.

2.3 Pokiaľ ide o tento dôležitý text, Európsky hospodársky a sociálny výbor vo svojom stanovisku z 29. apríla 1998⁽⁸⁾ obrátil pozornosť na rôzne veľmi dôležité aspekty súvisiace s princípmi, charakterom a rozsahom akejkol'vek regulácie, ktorá sa snaží o zabezpečenie efektívnej ochrany maloletých a ľudskej dôstojnosti v audiovizuálnych médiách. Stručne povedané, vyslovil sa za harmonizovaný a integrovaný medzinárodný prístup k regulovaniu audiovizuálnych služieb. Zdôraznil aspekty používania systémov hodnotenia obsahu a filtrovacieho softvéru, objasňovania zodpovednosti za nezákonný a škodlivý obsah, pričom odporučil iniciatívy na vzdelávanie a pozdvihnutie povedomia rodičov, pedagógov a učiteľov a volal po väčšej spolupráci a koordinácii medzi európskymi a medzinárodnými organizáciami. Odporučil, aby sa vytvoril európsky alebo medzinárodný rámec pre kódexy správania sa, smernice a opatrenia zdola, aby sa zabezpečila vhodná ochrana maloletých a ľudskej dôstojnosti.

2.4 Po tomto prvotnom texte bolo prijatých na úrovni Spoločenstva niekoľko iniciatív s podobnými záležitosťami, a to Radou a Komisiou⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Stanovisko Ú. v. ES C 214, 10.7.1998. Spravodajkyňa: pani Jocelyn Barrow.

⁽⁹⁾ Najdôležitejšie z nich sú:

- a) rozhodnutie 276/1999/ES Európskeho parlamentu a Rady z 25. januára 1999, ktorým sa prijal viacročný akčný plán Spoločenstva o podporovaní bezpečného používania internetu bojom proti nezákonnému a škodlivému obsahu v globálnych sieťach, hlavne pokiaľ ide o ochranu detí a maloletých (Ú. v. ES L 33, 6.2.1999, novelizované rozhodnutím 1151/2003/ES zo 16. júna 2003, Ú. v. ES L 162, 1.7.2003, ktoré rozšírilo akčný plán na dva roky);
- b) oznámenie Komisie zo 14. decembra 1999, o princípoch a smerniciach pre audiovizuálnu politiku spoločenstva v digitálnom veku, ktoré uvádza, že tento rámec musí tiež garantovať efektívnu ochranu všeobecných záujmov spoločnosti, ako napríklad slobody vyjadrovania a práva na odpoveď, ochranu autorov a ich prác, pluralizmu, ochrany spotrebiteľa, ochrany maloletých, ľudskej dôstojnosti a podporu jazykovej a kultúrnej rôznorodosti (KOM(1999) 657 v konečnom znení);
- c) závery Rady zo 17. decembra 1999 o ochrane maloletých vo svetle rozvoja digitálnych audiovizuálnych služieb, ktoré zdôrazňujú potrebu adaptovania a doplnenia súčasných systémov na ochranu maloletých pred škodlivým audiovizuálnym obsahom, vo svetle existujúceho technického, sociálneho a trhového pokroku (Ú. v. ES C 8, 12.1.2000);
- d) smernica 2000/31/ES z 8. júna 2000 o elektronickom obchode, ktorá obsahuje ustanovenia relevantné pre ochranu maloletých a ľudskej dôstojnosti, hlavne článok 16 odsek 1 písm. e), podľa ktorého členské štáty a Komisia majú podporovať zostavenie kódexov správania sa, ktoré sa týkajú ochrany maloletých a ľudskej dôstojnosti (Ú. v. ES L 178, 17.7.2000);
- e) oznámenie Komisie: Vytváranie bezpečnejšej informačnej spoločnosti zlepšením bezpečnosti informačných infraštruktúr a bojom proti zločinu, ktorý súvisí s počítačom, ktoré navrhuje celý rozsah legislatívnych a nelegislatívnych opatrení pre reagovanie proti porušovaniu súkromia, neoprávnenému prístupu, priemyselnej sabotáži a zneužívaniu duševného vlastníctva (KOM(2000)890 v konečnom znení a stanovisko EHSV spravodajca: pán Dantin, a návrh rámcového rozhodnutia o útokoch proti informačným systémom, ktoré po ňom nasledovalo (KOM(2002) 173 v konečnom znení z 19.4.2002 a stanovisko z 28.11.2001, Ú. v. ES C 48, 21.1.2002: Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o sieťovej a informačnej bezpečnosti: návrh európskeho politického prístupu: spravodajca: pán Retureau;
- f) hodnotiaci správa Rade a Európskemu parlamentu o uplatňovaní odporúčania Rady z 24. septembra 1998, ktorá sa týka ochrany maloletých a ľudskej dôstojnosti, ktorá popisuje výsledky týkajúce sa uplatňovania odporúčania ako „povzbudivé“. Táto správa však zdôrazňuje potrebu, aby boli používatelia užšie angažovaní, a aby im bol poskytnutý dlhší čas a úplné aplikovanie odporúčania. Tieto body boli zdôraznené v záveroch Rady z 23. júla 2001 o hodnotiacej správe Komisie (Ú. v. ES C 213, 31.7.2001);
- g) štvrtá správa Komisie o uplatňovaní smernice 89/553/EHS Televízia bez hraníc, prijatá 6. januára 2003, ktorej príloha, v jej pracovnom programe revízie smernice, navrhovala organizovanie konzultácií, ktoré okrem iného riešili problémy ochrany maloletých a práva na odpoveď (KOM(2002) 778 v konečnom znení zo 6.1.2003. Verejná konzultácia bola založená na diskusných príspevkoch uverejnených na webovej stránke Komisie: http://europa.eu.int/comm/avpolicy/regul/review-twff2003/consult_en.htm;
- h) druhá hodnotiaci správa o odporúčaní Rady zo septembra 1998 spomenutá vyššie a prijatá 12. decembra 2003, ktorá obsahuje kritickú analýzu opatrení prijatých členskými štátmi a na úrovni EÚ;
- i) oznámenie Komisie o budúcej európskej regulačnej audiovizuálnej politike, ktoré načrtáva strednodobé priority pre politiku spoločenstva o regulovaní sektora, o ktorom sa diskutuje, na pozadí rozšírenej Európy, a v ktorom, berúc do úvahy obavy vyjadrené v procese verejnej konzultácie pre smernicu Televízia bez hraníc, sa Komisia odvolala na potrebu aktualizácie odporúčania o ochrane maloletých a ľudskej dôstojnosti, zameriavajúc sa na vytvorenie samoregulačných a koregulačných modelov, hlavne pokiaľ ide o on-line prostredie, aby sa zabezpečilo riadne rešpektovanie princípov ochrany maloletých a verejného poriadku. Komisia tiež oznámila, že prijme myšlienku práva na odpoveď, ktorá sa vzťahuje na všetky formy médií, a ktorá by mohla byť pôvodne zachovaná v odporúčaní o ochrane menších a ľudskej dôstojnosti, KOM(2003) 784 v konečnom znení z 15.12.2003;
- j) nedávny návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení viacročného programu spoločenstva o podporovaní bezpečnejšieho používania internetu a nových on-line technológií zameraných na konečných používateľov – hlavne rodičov, pedagógov a deti (KOM(2004) 91 v konečnom znení z 12.3.2004).

- 2.5 EHSV tiež prijal celý rad iniciatív, ktoré majú identické záujmy. Medzi najdôležitejšie z nich patria:
- a) stanovisko „Program pre ochranu detí na internete“⁽¹⁰⁾;
 - b) stanovisko k oznámeniu Komisie o princípoch a smerniciach pre audiovizuálnu politiku Spoločenstva v digitálnom veku⁽¹¹⁾;
 - c) stanoviská k návrhom rozhodnutí 276/1999/ES a 1151/2003/ES, (v uvedenom poradí KOM(1998) 518 v konečnom znení a KOM(2002) 152 v konečnom znení)⁽¹²⁾;
 - d) stanovisko k návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o bezpečnejšom používaní internetu (KOM(2004) 91 v konečnom znení z 12.3.2004)⁽¹³⁾.

Čitateľa odkazujeme na úvahy a odporúčania uvedené v nich.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV víta iniciatívu Komisie rozšíriť a implementovať odporúčania EP a Rady z 24. septembra 1998 vo svetle výsledkov druhej hodnotiacej správy o jeho implementácii v kľúčových aspektoch, ako napríklad ochrana maloletých a ľudskej dôstojnosti, boj proti sociálnej diskriminácii v akejkoľvek forme a zabezpečenie práva na odpoveď v médiách, vrátane internetu.

3.2 EHSV súhlasí, že v súčasnom kontexte zmluva neposkytuje Európskej únii jej vlastné právomoci na harmonizáciu práva v audiovizuálnom sektore, ale je nespokojná s týmto stavom veci a odporúča, aby sa to riešilo v ďalšej revízii zmlúv.

3.3 EHSV považuje za nelogické, že aby sa ochránili maloletí a ľudská dôstojnosť, aby sa ochránila česť a súkromie v médiách v Európskej únii, s úplne otvorenými hranicami, ako je uvedené v smernici *TV bez hraníc*, malo by byť nutné považovať za kľúčový faktor nie práva súvisiace s osobnosťou ako takou, ale „rozvoj konkurencieschopnosti európskeho priemyselného odvetvia audiovizuálnych a informačných služieb“. Na ochranu tohto jadra základných práv občanov sa nesmie nazeráť len ako na náhodný aspekt dosiahnutia cieľa rozvoja audiovizuálneho trhu.

3.4 EHSV však uznáva, že vzhľadom na vyššie uvedené právne obmedzenia, odporúčanie, hlavne za podmienok ustanovených Komisiou, je najlepším spôsobom dosahovania pokroku v záležitostiach, ktoré sa riešia. Tiež súhlasí s právnou základňou navrhovanou Komisiou pre toto odporúčanie (článok 157 Zmluvy o založení Európskych spoločenstiev), ktorá je v skutočnosti identická s právnou základňou použitou v odporúčaní Rady z 24. septembra 1998 o rozvoji konkurencieschopnosti európskeho priemyselného odvetvia audiovizuálnych a informačných služieb, podporovaním národných rámcov zameraných na dosiahnutie porovnateľnej a efektívnej úrovne ochrany maloletých a ľudskej dôstojnosti⁽¹⁴⁾, doplnenou súčasným návrhom odporúčania a rozhodnutím Rady z 20. decembra 2000 o implementácii programu na podporu rozvoja, distribúcie a propagácie európskych audiovizuálnych prácach (MEDIA Plus – Rozvoj, distribúcia a propagácia 2001 – 2005)⁽¹⁵⁾.

3.5 EHSV opakuje názor vyjadrený v stanovisku⁽¹⁶⁾ na tému „Návrh odporúčania Rady o ochrane maloletých a ľudskej dôstojnosti v priemyselnom odvetví audiovizuálnych a informačných služieb“ (98/C 214/07), v tom zmysle, že európske priemyselné odvetvie audiovizuálnych a informačných služieb môže dosiahnuť svoj úplný potenciál v klíme dôvery, ktorá sa zase dá dosiahnuť len garantovaním ochrany maloletých a ľudskej dôstojnosti.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko v Ú. v. ES C 48, 28.2.2002. Spravodajkyňa: pani Davisonová.

⁽¹¹⁾ Stanovisko v Ú. v. ES C 14, 16.1.2001. Spravodajcovia: pán Morgan a pán Carroll.

⁽¹²⁾ Ú. v. ES C 214, 10.7.1998. Spravodajkyňa: pani Drifhout-Zweijterová a stanovisko Ú. v. EÚ C 73/2003, 26.3.2003. Spravodajkyňa: pani Davisonová.

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV v Ú. v. EÚ C 157 z 28.6.2005.

⁽¹⁴⁾ Ú. v. ES L 270, 7.10.1998, s. 48.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. ES L 13, 17.1.2001, s. 35. Pozri tiež nedávny návrh rozhodnutia o programe MEDIA 2007, KOM(2004) 470 v konečnom znení zo 14.7.2004 a stanovisko EHSV, ktoré zostavuje spravodajca pre toto stanovisko.

⁽¹⁶⁾ Stanovisko Hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh odporúčania týkajúceho sa ochrany maloletých a ľudskej dôstojnosti v audiovizuálnych a informačných službách“, Ú. v. ES C 214, 10.7.1998, s. 25.

3.6 EHSV tiež zdôrazňuje svoj názor, že len harmonizovaný a integrovaný medzinárodný prístup k audiovizuálnym službám môže viesť k efektívnej implementácii akýchkoľvek ochranných opatrení, hlavne pokiaľ ide o aspekty hodnotiacich systémov a filtrovacieho softvéru a objasnenie zodpovednosti za nezákonný a škodlivý obsah. Preto výbor obnovuje svoju výzvu k väčšej spolupráci a koordinácii medzi európskymi a medzinárodnými organizáciami a opakuje návrh vytvoriť medzinárodné kódexy správania sa, smernice a opatrenia zdola pre adekvátnu ochranu maloletých a ľudskej dôstojnosti.

3.7 EHSV upriamuje pozornosť hlavne na definíciu obsahu ľudskej dôstojnosti uvedenú v Charte základných práv Európskej únie, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou Návrhu Ústavy pre Európu (článok I-2) a na potrebu, v kontexte tohto návrhu odporúčania, aby sa na tento koncept nazeralo spôsobom, ktorý je úplne konzistentný s cieľom a obsahom vyššie uvedenej Charty.

3.8 EHSV verí, že efektívna ochrana maloletých a ľudskej dôstojnosti vo svetle technického pokroku v priemyselnom odvetví audiovizuálnych a informačných služieb si vyžaduje hlavne podporu mediálnej gramotnosti „aby sa umožnilo spotrebiteľom používať médiá spôsobom zameraným na hodnoty spoločnosti a rozvíjať zmysel pre úsudok v týchto veciach“⁽¹⁷⁾.

3.9 Pokiaľ ide konkrétne o internet, EHSV verí, že bude životne dôležitým pre koordináciu politik a opatrení na podporu gramotnosti a bezpečného používania internetu maloletými, a následne súhlasí so závermi Európskeho fóra o škodlivom a nezákonnom kybernetickom obsahu: samoregulácia, ochrana používateľa a kompetencia médií, organizovaného Radou Európy 28. novembra 2001⁽¹⁸⁾.

3.10 EHSV opakuje svoju podporu samoregulácii, kde je to odôvodnené, a zdôrazňuje dôležitosť používania spoluregulačných modelov, pretože sa javia byť mimoriadne efektívnym pre vykonávanie pravidiel o ochrane maloletých, ako je špecificky uvedené v oznámení Komisie *Budúcnosť európskej regulačnej audiovizuálnej politiky* KOM(2003) 784 v konečnom znení z 15. decembra 2003⁽¹⁹⁾.

3.11 Bez toho, aby to malo dopad na životnú dôležitosť iniciatív na podporu mediálnej gramotnosti, EHSV víta myšlienku zriadenia kritérií Spoločenstva pre popis a identifikáciu audiovizuálneho obsahu, zdôrazňujúc však, aby sa zohľadnili špecifické kultúrne charakteristiky, že obsah by sa mal revidovať na národnej a regionálnej úrovni.

3.12 EHSV chce vyjadriť svoju podporu obrovskej väčšine veľmi pozitívnych inovácií a pokrokov obsiahnutých v novej iniciatíve Komisie, ktorá predstavuje významný pokrok vo vzťahu k jej predchádzajúcemu odporúčaniam. Z nich by chcel zdôrazniť:

- a) odkaz, v prvej odrážke bodu I ods.2, na mediálnu gramotnosť a mediálne vzdelávacie programy;
- b) výzvu po aktívnom odporúčaní bojovať proti všetkým a akýmkoľvek formám diskriminácie, mimo čisto pasívny koncept „vyhýbania“ sa takejto diskriminácii, v bode I ods. 3;
- c) myšlienku harmonizácie „zdola nahor“ prostredníctvom spolupráce medzi samoregulačnými a koregulačnými orgánmi v členských štátoch, a prostredníctvom výmeny najlepších praktík týkajúcich sa takých otázok, ako je systém spoločných, popisných symbolov, ktoré by mali pomôcť divákovi posúdiť obsah programov (bod II ods. 1);
- d) a hlavne odporúčanie zabezpečiť právo na odpoveď vo všetkých médiách, vrátane internetu, predpokladajúc, že to isté právo sa bude vzťahovať na vlastné publikácie a vysielať inštitúcií Spoločenstva.

3.13 EHSV však verí, že by malo byť možné prijať odporúčaný prístup ďalej nasledovnými spôsobmi:

⁽¹⁷⁾ Odsek 14 rezolúcie Európskeho parlamentu o hodnotiacej správe Komisie Rade a Európskemu parlamentu o uplatňovaní odporúčania Rady z 24. septembra 1998, ktoré sa týka ochrany maloletých a ľudskej dôstojnosti KOM(2001) 106, C5-0191/2001-2001/2087(COS).

⁽¹⁸⁾ Európske fórum o škodlivom a nezákonnom kybernetickom obsahu: samoregulácia, ochrana používateľa a kompetencia médií, 28. novembra 2001 (Budovanie ľudských práv).

⁽¹⁹⁾ Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: *Budúcnosť európskej regulačnej audiovizuálnej politiky* KOM(2003) 784 v konečnom znení z 15.12.2003; pozri tiež návrh informačnej správy o súčasnom stave spoluregulácie a samoregulácie na spoločnom trhu (INT/2004 z 22.9.2004. Spravodajca: pán Vever.

4. Špecifické pripomienky

4.1 Ochrana maloletých

4.1.1 Maloletí nie sú jedinou skupinou, ktorá si vyžaduje špeciálnu ochranu pred určitým škodlivým a nebezpečným obsahom, ktorý sa týka hlavne násilia alebo pornografie – to sa tiež vzťahuje na iné citlivejšie alebo zraniteľnejšie skupiny, ako sú starší, alebo osoby s ťažkosťami v učení, a odporúčanie by malo tieto skupiny brať do úvahy.

4.1.2 Na rôzne aspekty súvisiace s ochranou maloletých, vznesené EHSV v nedávnom stanovisku k návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení viacročného programu Spoločenstva na podporu bezpečnejšieho používania internetu⁽²⁰⁾, by sa malo nazeráť ako na užitočné odporúčania členským štátom, ktoré by sa mali začleniť do tohto návrhu odporúčania, pričom by mali obsahovať hlavne:

- a) lepšie vzdelávanie a informácie o prostriedkoch bezpečnejšieho používania internetu;
- b) urobiť poskytovateľov internetových služieb zodpovednými a zaviazat' ich okamžite plniť všetky rozhodnutia legitímneho orgánu, ktoré nariaďujú, aby zastavili šírenie nezákonných, škodlivých alebo nebezpečných programov alebo obsahu;
- c) povzbudenie a podporu zavedenia horúcich liniek, filtrovacích technológií, hodnotenia obsahu a opatrení proti nevyžiadanej reklame;
- d) urobiť autorov softvéru pre prístup na Internet a systémov na prevádzku serverov zodpovednými za ochranu a udržiavanie akýchkoľvek systémov predávaných proti vírusovým útokom, s povinnosťou poskytovať jednoduchú a prístupnú antivírusovú technológiu;
- e) implementáciu systémov, aby sa identifikovali a poskytovali informácie o škodlivom a nebezpečnom obsahu a odstránenie všetkého rasistického a xenofóbneho obsahu, alebo obsahu, ktorý obhajuje zločin, násilie alebo nenávisť.

4.2 Ochrana ľudskej dôstojnosti

4.2.1 Ochrana ľudskej dôstojnosti v médiách nemôže byť obmedzená na zákaz všetkých foriem diskriminácie. Programy s obsahom, ktorý by mohol zničiť niečie súkromie alebo základné práva, musia byť tiež, kde je to odôvodnené potenciálnym vplyvom na spoločnosť, prediskutované kompetentnými národnými orgánmi.

4.2.2 Členským štátom sa musí v tejto oblasti tiež odporučiť, aby:

- a) podporili médiá, aby prijali presné a špecifické etické pravidlá na zabezpečenie riadneho rešpektovania súkromia;
- b) povzbudili médiá, aby zaviedli samoregulačné mechanizmy, ktorým môžu obeť útokov proti súkromiu a ľudskej dôstojnosti adresovať sťažnosti;

⁽²⁰⁾ Pozri poznámku pod čiarou 13.

- c) zriadili nezávislé orgány, vrátane súdnych orgánov, aby si vypočuli tento typ sťažnosti, ak sa ukáza byť samoregulačné mechanizmy neúčinnými;
- d) zriadili právo na kompenzáciu za významné a nevýznamné poškodenie, ktoré by zároveň poskytlo odškodnenie obetiam a fungovalo ako odstrašujúci prostriedok pre tých, ktorí sú zodpovední za vážne a systematické útoky na súkromie osôb a ľudskú dôstojnosť;
- e) monitorovali programy s obsahom, ktorý by mohol predstavovať útoky proti súkromiu, ľudskej dôstojnosti a základným právam.

4.3 Právo na odpoveď

4.3.1 Ustanovenia by mali byť uvedené okrem práva na odpoveď aj pre „právo na opravu“, s tým istým všeobecným rozsahom a za tých istých podmienok, s cieľom bojovať proti nepravdivému, nesprávnemu alebo nepresnému obsahu, ktorý ovplyvňuje práva ľudí.

4.3.2 Je nutné jasne uviesť, že právo na odpoveď môže byť garantované nielen legislatívnymi prostriedkami, ale aj používaním koregulačných a samoregulačných opatrení.

4.3.3 Príloha musí obsahovať ustanovenia o:

- a) presnej a povinnej identifikácii prípadov, v ktorých uverejnenie odpovede alebo opravy môže byť zamietnuté (ako je uvedené v rezolúcii 74/26 Rady Európy), a určení krátkeho termínu, v ktorom musí byť zamietnutie realizované;
- b) princípe, že odpoveď musí byť uvedená s rovnakou dôležitosťou na tom istom mieste uverejnenia alebo tým istým typom vysielania, ako v publikácii/vysielaní, na ktoré sa odpovedá;
- c) princípe, že uplatňovanie práva na odpoveď a práva na opravu musí byť bezplatné.

4.3.4 Prvá odrážka prílohy, ktorá znie *bez ohľadu na národnosť*, by sa mala rozšíriť, aby znela *alebo miesto trvalého bydliska*.

5. Záverečné pripomienky

5.1 EHSV znova víta návrh odporúčania, ktorý sa teraz posudzuje, s výhradami uvedenými v časti „špecifické pripomienky“ a ak zväzíme, že technologická inovácia a pokrok vytvorila nové výzvy, pokiaľ ide o kvalitu aj kvantitu, tiež navrhuje, že by sa malo realizovať hodnotenie dopadu odporúčania na členské štáty, priemysel a iné zainteresované strany, a to štyri roky po jeho prijatí.

5.2 Majúc na mysli hodnotiaci proces uvedený v predchádzajúcom bode, EHSV navrhuje, aby sa vytvorilo monitorovacie centrum, s úlohou systematicky posudzovať opatrenia propagované členskými štátmi, priemyslom a stranami angažovanými do implementácie tohto odporúčania.

V Bruseli 9. februára 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho
výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Politike zamestnanosti: Úloha EHSV po rozšírení EÚ a z pohľadu lisabonského procesu“

(2005/C 221/18)

Dňa 1. júla 2004 sa Európsky hospodársky a sociálny výbor podľa článku 29 odseku 2 rokovacieho poriadku rozhodol vypracovať stanovisko na tému: „Politika zamestnanosti: Úloha EHSV po rozšírení EÚ a z pohľadu Lisabonského procesu“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko dňa 20. januára 2005. Spravodajcom bol pán Greif.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 414. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo v dňoch 9. a 10. februára 2005 (schôdza z 9. februára 2005), nasledovné stanovisko s počtom hlasov za: 138, proti: 1, zdržali sa hlasovania: 4.

1. Úvod

1.1 V marci 2000 naštartovala Európska rada v Lisabone ambicióznym reformným programom s ťažiadostivými cieľmi zameranými na rast a zamestnanosť. Zvýšenie konkurencieschopnosti hospodárstva založenom na vedomostiach a trvalý hospodársky rast s pozitívnym dopadom na zamestnanosť by mali byť spojené so zlepšením kvality práce a posilnením sociálnej súdržnosti. Program získal širokú podporu a vzbudil nádej, že jeho realizácia môže citelne priblížiť projekt rozšírenej Únie občanom Európy.

1.2 Vzhľadom na aktuálnu hospodársku situáciu však vzniká nebezpečenstvo, že ciele stanovené do roku 2010 nebudú splnené, čo by mohlo viesť k strate dôveryhodnosti celého procesu. Európsky hospodársky a sociálny výbor zastáva názor, že problém dôveryhodnosti môže byť vyriešený iba v tom prípade, ak budú môcť ľudia dôverovať tomu, že všetci zodpovední politici budú energicky a dôsledne presadzovať lisabonskú stratégiu a jej rovnocenné priority (zlepšenie konkurencieschopnosti, hospodársky rast vytvárajúci viaceré a lepšie pracovné miesta, posilnenie sociálnej súdržnosti a trvalý ekologický vývoj).

1.3 S presvedčením, že „Lisabon“ nie je žiadnou novou agendou, ale že si vyžaduje politiku, ktorá chce dosiahnuť stanovené ciele pomocou realizácie vhodných opatrení predovšetkým v členských štátoch, by EHSV chcel predložiť toto stanovisko z vlastnej iniciatívy ako doplnok k svojmu stanovisku „Zlepšenie realizácie lisabonskej stratégie“⁽¹⁾ a upozorniť tak na centrálné výzvy politiky zamestnanosti a zároveň predložiť odporúčania pre ďalšiu realizáciu procesu do roku 2010.

2. Lisabon – bilancia po polčase: Európa je veľmi vzdialená od cesty k väčšej a lepšej zamestnanosti

2.1 V lisabonskej stratégii sú rast konkurencieschopnosti a trvalý hospodársky rast vnímané ako podstatné nástroje, aby bolo v Európe možné vytvárať viac a lepších pracovných miest, aby boli systémy sociálneho zabezpečenia postavené na stabilnejších základoch a aby tým bola zabezpečená ochrana pred chudobou a vylúčením zo spoločnosti. EHSV považuje tento komplexný politický prístup za pozoruhodnú prednosť lisabonskej stratégie.

2.2 V oblasti politiky zamestnanosti by mali z Lisabonu prichádzať nové impulzy pre európsku stratégiu zamestnanosti, mal by byť posilnený prínos aktívnej politiky zamestnanosti v boji s chudobou a podporovaný podnikateľský sektor ako významný motor rastu a zamestnanosti a v rámci celej EÚ by mal byť zvýšený podiel zamestnaných osôb vychádzajúc z kvantitatívne stanovených cieľov.

— Celková zamestnanosť by sa tak mala do roku 2010 zvýšiť v celej EÚ priemerne zo 61 % na 70 % a zamestnanosť žien z 51 % na 60 %. Pre tento účel boli o rok neskôr v Štokholme stanovené čiastočné ciele (kvóta celkovej zamestnanosti vo výške 67 % a zamestnanosť žien vo výške 57 % do roku 2005). Okrem toho bol stanovený nový cieľ pre zvýšenie kvóty zamestnanosti 55- až 64-ročných osôb, ktorá má v roku 2010 dosiahnuť 50 %.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Zlepšenie realizácie Lisabonskej stratégie“ (spravodajca: pán VEVEER, pomocní spravodajcovia: páni EHNMARK a SIMPSON) (Ú. v. EÚ C 120 z 20.5.2005).

- Jednotlivé členské štáty boli vyzvané, aby si na základe rozdielnych východiskových pozícií stanovili zodpovedajúce ambiciózne národné ciele. Takže aj krajiny, ktoré mali v roku 2000 kvótu zamestnanosti nad 70 % (ako Švédsko, Holandsko, Dánsko a Spojené kráľovstvo) alebo ktoré boli tesne pod touto hranicou (Rakúsko, Portugalsko a Fínsko), by mali prispieť príslušným podielom k lisabonským cieľom.

2.3 Lisabon ale nestanovil iba perspektívu „vyššieho podielu zamestnanosti“, ale aj dosiahnutia výkonnosti a konkurencieschopnosti predovšetkým pomocou podpory inovácií a lepšej kvality práce: investíciám do ľudského kapitálu, výskumu, technológiám a inováciám bola tak prisúdená rovnaká priorita ako orientácii na pracovný trh a politické štruktúry. Zodpovedajúco boli stanovené ďalšie kvantitatívne ciele, okrem iného zvýšenie investícií do ľudského kapitálu na osobu/podpora celoživotného vzdelávania (účasť 12,5 % všetkých dospelých v produktívnom veku na opatreniach ďalšieho vzdelávania, zníženie počtu 18- až 24-ročných bez stredoškolského alebo učňovského vzdelania na polovicu), zvýšenie financovania výskumu a vývoja na 3 % HDP (z toho dve tretiny investícií má pochádzať zo súkromného sektoru) alebo vybudovanie starostlivosti o deti (vytvorenie miest pre umiestnenie 33 % detí vo veku 0-3 roky a 90 % detí až do veku povinnej školskej dochádzky).

2.4 Napriek niektorým počiatočným úspechom je Európa v roku 2005 ešte veľmi vzdialená od cesty k ambicióznym cieľom. Európske hospodárstvo zažíva tretí rok po sebe veľmi nízky rast, ktorý leží zjavne pod potenciálnymi možnosťami. Hospodárske oživenie je celkovo pomalé a kvôli vysokým cenám ropy a masívnej globalnej nevyváženosti veľmi labilné. Bilancia po polčase preto musí trpezlivo konštatovať, že lisabonské ciele zamestnanosti nebudú v roku 2010 s pomerne veľkou istotou dosiahnuté.

2.5 Všetky tri diagramy 1-3 (pozri dole: uvedená najvyššia hodnota zodpovedá lisabonskému cieľu) ukazujú, aké je nepravdepodobné, že budú dosiahnuté ciele z Lisabonu v roku 2010.

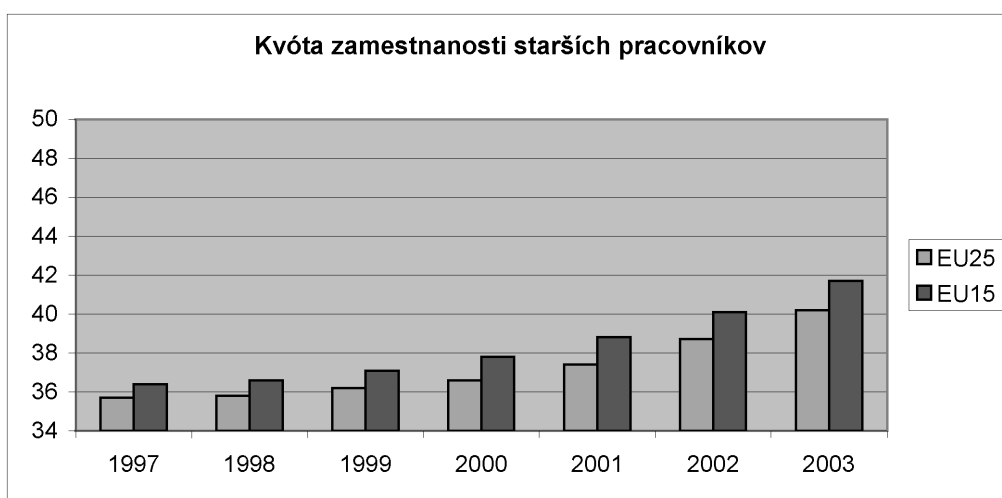
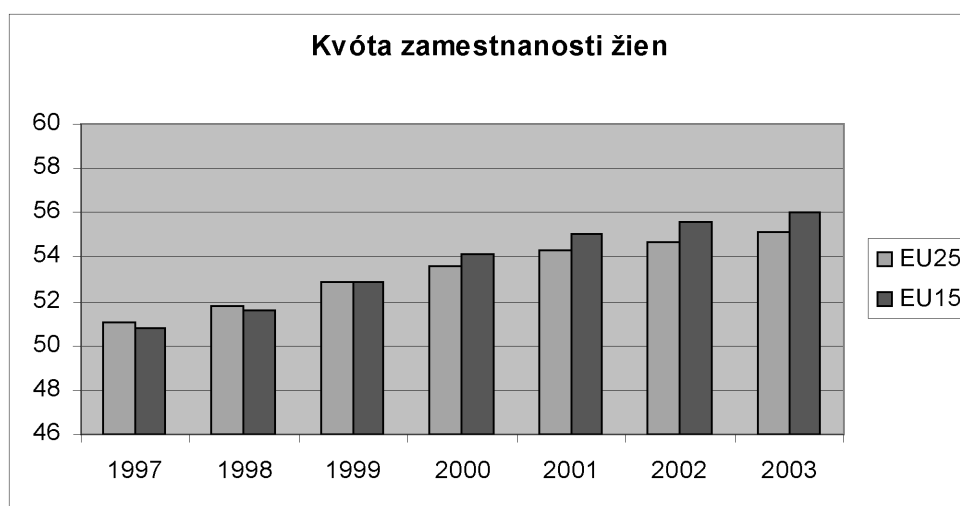
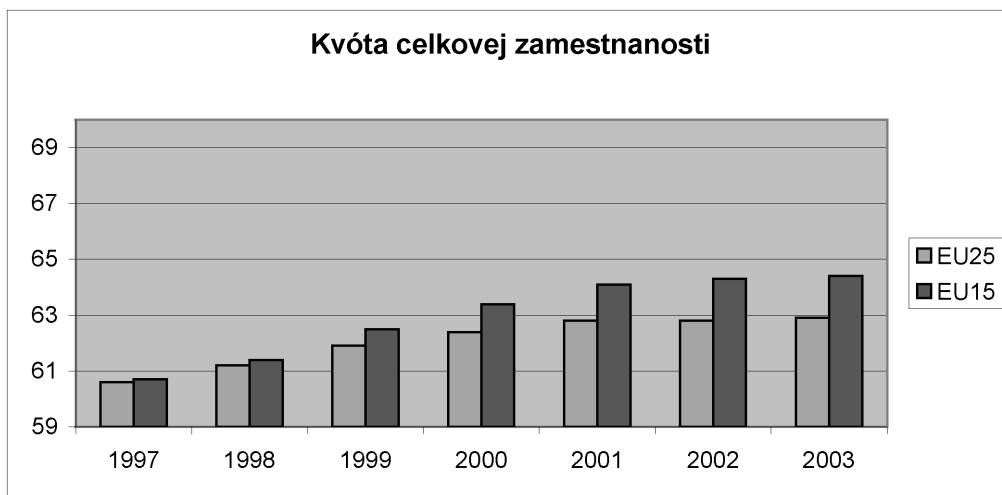
- Kvóta celkovej zamestnanosti ako aj kvóta zamestnanosti žien stúpali výrazne na konci deväťdesiatych rokov, keď európske hospodárstvo rástlo pomerne rýchlo. Oslabenie konjunktúry zapríčinené externými šokmi, ktoré makroekonomická politika kompenzovala len nedostatočne, prakticky zastavilo v roku 2001 vývoj kvóty celkovej zamestnanosti. Kvóta zamestnanosti žien stúpala ďalej o pol percenta ročne. Za predpokladu rýchleho rastu hospodárstva by bol tento cieľ – prinajmenšom pre EÚ-15 – do roku 2010 dosiahnuteľný.

- Najväčším problémom bude prekonať priepasť medzi súčasnou situáciou a stanoveným cieľom zamestnanosti pre starších pracovníkov, čo naznačujú hodnoty vyše 8 % pre EÚ-15 a necelých 10 % pre EÚ-25. ⁽²⁾ Miera prírastku napriek oslabeniu konjunktúry podľa všetkého však naznačuje, že opatrenia zamerané na zabránenie predčasného odchodu do dôchodku a na podporu aktívneho starnutia v rámci Lisabonskej stratégie zaznamenali určitý účinok. Tak napr. priemerný vek odchodu z trhu práce vzrástol zo 60,4 v roku 2001 na 60,8 v roku 2002. ⁽³⁾ Je ironické, že v prípade ďalších dvoch hlavných indikátorov zamestnanosti bol napriek tomu zaznamenaný rast v cieľovom koridore pred oznámením Lisabonskej stratégie, ale neskôr už nie. To zreteľne ukazuje, aké dôležité sú cyklické a makroekonomické faktory, ktoré však boli zanedbávané na úkor zameriavania sa na takzvané „štruktúrne“ opatrenia. Význam však majú oba prístupy.

⁽²⁾ Pozri k tomu stanovisko EHSV zo 16.12.2004: „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zvýšenie kvóty zamestnanosti starších pracovníkov a veku odchodu z trhu práce“ (Spravodajca: pán DANTIN) (Ú. v. EÚ C 157 z 28.6.2005).

⁽³⁾ Pozri oznámenie Komisie: „Zvýšenie kvóty zamestnanosti starších pracovníkov síl a veku odchodu do dôchodku“, KOM(2004) 146 v konečnom znení.

Diagramy 1 – 3: Vývoj lisabonských cieľov zamestnanosti (*)

(*) Údaje z Eurostatu sú toho času k dispozícii iba pre rok 2003. Vzhľadom na veľmi pomalý rast zamestnanosti budú čísla pre rok 2004 v najlepšom prípade nepatrne vyššie ako v roku 2003.

2.6 Pre dosiahnutie cieľovej hodnoty 70 % stanovenej v Lisabone by muselo byť do roku 2010 vytvorených asi 15 mil. nových pracovných miest v EÚ-15 a 22 mil. v EÚ-25, teda viac ako 3 mil. za rok, čo by zodpovedalo počtu novovytvorených pracovných miest v EÚ-15 v roku 2000, ktorý bol najlepším rokom v oblasti zamestnanosti za posledné desaťročie.

2.7 Rozšírenie EÚ prináša novú hospodársku dynamiku pre celú Európu, prejavuje sa ale aj na vývoji zamestnanosti. Ako je vidieť na grafoch, zaostávajú miery zamestnanosti v nových členských štátoch výrazne za hodnotami EÚ-15. No ešte ku koncu 90-tych rokov to tak nebolo, najmä v prípade žien. Na druhej strane je terajší vývoj hospodárstva v nových členských štátoch oveľa dynamickejší, s ročnými mierami rastu čiastočne výrazne nad 4 %. EÚ musí venovať zvláštnu pozornosť potrebám nových členských štátov pri tvorbe ich stratégie zamestnanosti, aby mohli tieto krajiny splniť ciele zamestnanosti celého Spoločenstva. Pritom musia byť napr. kritéria konvergenencie vzhľadom na avizovaný vstup do Eurozóny také, aby nezabraňovali hospodárskemu rastu a rastu zamestnanosti, ale aby ho podporovali. EHSV o tom už podrobne rokovala v rámci spoločných poradných výborov so zástupcami organizovanej civilnej spoločnosti z prístupujúcich krajín.

3. Politika zamestnanosti musí byť viac ako štrukturálne reformy na trhoch práce

3.1 Dôvody načrtnutej slabej situácie zamestnanosti spočívajú do značnej miery nepochybne v hospodárskom vývoji. Lisabon predpokladal ročný reálny rast HDP v priemere o 3 %. Ale namiesto očakávaného rastu sa hospodárska situácia od roku 2000 rapídne zhoršila. V nasledujúcich rokoch boli dosiahnuté veľmi malé miery rastu: 1,7 % v roku 2001, 1 % 2002 a v roku 2003 dokonca iba 0,8 %.

3.2 V tomto kontexte je jasné, že ciele politiky zamestnanosti môžu byť dosiahnuté iba vtedy, ak sa podarí naštartovať trvalý konjunkturálny rast. Musia byť vytvorené zodpovedajúce rámcové podmienky, ktoré posilňujú externý i interný dopyt, aby sa zvýšil potenciál pre hospodársky rast a dosiahla plná zamestnanosť. EHSV poukázal v tejto súvislosti v poslednom čase viackrát na skutočnosť, že je pre tento účel potrebný „zdravý makroekonomický kontext“ na európskej úrovni. K tomu patrí predovšetkým makropolitika, ktorá prenecháva členským štátom v čase hospodárskej stagnácie priestor pre konjunkturálne-politické opatrenia v hospodárskej a finančnej politike a v čase hospodárskeho rastu vytvorí zodpovedajúci priestor.

— Výbor víta v tejto súvislosti reformné návrhy Komisie pre pakt stability a rastu ako krok správnym smerom, hlavne návrh, že posúdenie fiškálnych deficitov má byť závislé od národno-špecifických rámcových podmienok (napr. konjunktúra, zadlženosť, inflácia). Aj výraznejšie zapojenie členských štátov a národných parlamentov do realizácie konsolidácie rozpočtu zodpovedá silnejšej orientácii reformovaného paktu na rast. Okrem toho musí byť viac zohľadnená kvalita štátnych výdavkov, napríklad explicitným vyňatím strategických investícií pre rast a zamestnanosť z kalkulácie deficitu. ⁽⁵⁾ Rada po získaní súhlasu Komisie stanoví, ktoré investície sa vyhlásia za strategické investície v európskom záujme.

— Toto by malo byť podporované pragmaticky orientovanou peňažnou politikou, ktorá zohľadní celkové hospodárstvo, a tým aj účinky zamestnanosti v jej politike. EHSV už v tomto zmysle niekoľkokrát vyzval, aby sa vážne zauvažovalo o tom, ktoré opatrenia treba vykonať, aby ECB dosiahla cieľ stability „v širšom zmysle“, čo má na zreteli popri stabilite hodnoty peňazí aj stabilitu rastu, plnej zamestnanosti a systémov sociálnej súdržnosti. Toto by posilnilo dôveru investorov a spotrebiteľov.

⁽⁵⁾ Pozri aj stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy z 26.2.2004: „Rozpočtová politika a investície“ (spravodajkyňa: pani FLORIO) (Ú. v. 322, 25.2.2004 – ECO/105).

3.3 Za oslabenie rastu v posledných troch rokoch (po tom, čo bola v roku 2000 v EÚ-15 dosiahnutá miera rastu vo výške 3 %) boli zodpovedné predovšetkým makroekonomické dôvody, v menšej miere to boli štrukturálno-politické dôvody. Preto výbor už niekoľkonásobne dôrazne poukázal na to, aby základné črty európskej hospodárskej politiky pri odporúčaniach zodpovedali tejto skutočnosti. ⁽⁶⁾ Musí prísť k citeľnému oživeniu veľkých komponentov dopytu, teda spotreby a investícií (tak súkromných, ako aj verejných), aby bola vykompenzovaná slabá kúpna sila v Európe. Európa – s pozitívnou obchodnou bilanciou a stúpajúcim exportom – je v každom prípade konkurencieschopná. Čo ale naproti tomu stagnuje, je vnútorný dopyt. Štrukturálne reformy sú úspešné iba v priaznivejšom makroekonomickom prostredí. Mzdy by nemali byť vnímané iba ako nákladový faktor na strane ponuky, ale mzdy výrazne určujú aj stranu dopytu, a tým aj trhové perspektívy podnikateľských subjektov, najmä malých a stredných podnikov, ktoré sú viazané na lokalitu. Na príklade Nemecka vidno, že výrazná zdržanlivosť v oblasti miezd vedie síce k posilneniu strany ponuky, ale zároveň oslabením dopytu zabraňuje oživeniu konjunktúry. Hoci pri mzdových rokovaníach pôsobí niekoľko rozhodujúcich faktorov, je potrebné konštatovať, že orientácia reálneho rastu miezd na daný národný celohospodársky nárast produktivity zaručuje na jednej strane dostatočný vývoj dopytu a na druhej strane prináša orientáciu Európskej centrálnej banky na stabilitu. Toto hospodársko-politické nasmerovanie môže viesť ku trvalému hospodárskemu rastu Európy orientovanému na stabilitu.

3.4 V posledných rokoch dominovalo v európskych politických odporúčaniach stanovisko, že štrukturálne faktory (ako napr. mzdová politika sociálnych partnerov, rigidná regulácia trhu práce, príliš krátky pracovný čas, chýbajúca mobilita a flexibilita pracovníkov) sú problémom európskeho trhu práce. Práve preto bolo ťažisko politiky zamestnanosti vo väčšine členských štátov v posledných rokoch presunuté na tieto problémy. Podpora schopnosti zamestnať sa a odstránenie deficitov v kvalifikácii ako aj integrácia znevýhodnených skupín do trhu práce sa naproti tomu dostali značne do úzadia.

3.5 EHSV v tejto súvislosti už častejšie poukazoval na to, že krátenie sociálnych dávok a príjmu pracovníkov ako aj nedostatočné investície do ľudského kapitálu vedú k oslabeniu dopytu na domácom trhu, čo skôr zosťri hospodárske problémy a zhorší vývoj v oblasti produktivity práce. Okrem toho je táto jednostranná orientácia na ponuku v rozpore s celkovými cieľmi Lisabonu, obzvlášť pri náraste produktivity a kvality zamestnanosti. V každom prípade platí: politika trhu práce, ktorá kladie malý dôraz na ďalšie vzdelávanie a núti kvalifikovaných nezamestnaných prijať nižšie kvalifikovanú prácu, bude mať negatívny účinok na produktivitu práce. EHSV zastáva názor, že iba súčasný rast zamestnanosti a produktivity práce – ako to najnovšie požaduje aj Komisia – predstavuje primeranú stratégiu. Samozrejme, že vzniknú aj nízko kvalifikované pracovné miesta. Tu je potrebné dbať na dodržanie pracovnoprávných a sociálnych právnych predpisov.

3.6 V európskej diskusii o zamestnanosti je dnes v stredobode pozornosti nutnosť zvýšenia kvót zamestnanosti. Strategickým cieľom Lisabonu je podpora zamestnanosti ako najlepšej prevencie proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. To implikuje stratégiu „zlepšovania kvality práce“, a nie tvorby pracovných miest za každú cenu. V tomto zmysle musí byť európska cesta k plnej zamestnanosti spojená s primeranými mzdami, sociálnou istotou a vysokým pracovnoprávnym štandardom. EHSV vyzýva, aby pri ďalšom plnení Lisabonskej stratégie bola venovaná zvýšená pozornosť kvalite práce, najmä v súvislosti s plnením štrukturálnych reformných opatrení.

3.7 EHSV týmto v žiadnom prípade nechce povedať, že reformy trhu práce alebo reformy v iných oblastiach nie sú relevantné pri tvorbe zamestnanosti. Výbor je však presvedčený, že pri plnení cieľa tvorby viac a lepších pracovných príležitostí ide v momentálnej situácii o naštartovanie hospodárstva a podporu inteligentného dizajnu štrukturálnych reforiem. Iba tak môže byť zvýšený účinok a akceptovanie reforiem. Makropolitika a štrukturálne reformy by sa mali navzájom dopĺňovať, nie nahrádzať.

⁽⁶⁾ Pozri o.i. stanovisko EHSV z 11.12.2003 „Základné črty hospodárskej politiky 2003-2005“ (spravodajca: pán DELAPINA) (Ú. v. C 80, 30.3.2004).

4. Nové cesty politiky zamestnanosti: Inovačná schopnosť podnikov – Investície do práce – Vedomosti ako kľúčový zdroj

4.1 Inovačná schopnosť európskych podnikov je rozhodujúca pre hospodársku dynamiku. Bez nových a vylepšených produktov a služieb, bez dodatočného nárastu produktivity sa dostane Európa v oblasti hospodárstva a politiky zamestnanosti do nevýhody. Pokrok v produktivite znamená aj zmeny pracovného sveta, ktoré však neprinášajú vždy pozitívne saldo, resp. neprinášajú ho ihneď. Ale zrieknutie sa sociálnej a hospodárskej inovácie vedie s istotou k zostupnému trendu.. Dôsledky týchto zmien pre trh práce musia byť sprevádzané a kompenzované sociálnymi opatreniami.

4.2 Hospodársky rast a klíma vhodná pre investície sú podstatnými predpokladmi pre vytvorenie nových pracovných miest a udržanie jestvujúcej zamestnanosti, čo na spoločnom európskom trhu výraznou mierou vytvárajú nové podniky a potom malé a stredné podniky. (7) Malé a najmenšie firmy sú vysokou mierou zakorenené v lokálnom hospodárstve, preto osobitne profitujú zo stabilného a rastúceho domáceho dopytu. EHSV preto už niekoľkokrát upozornil na to, aby bol v otázkach zamestnanosti kladený dôraz aj na rozvoj podnikateľského ducha, politiku ďalšieho rozširovania podnikania a na podporu zakladania takýchto podnikov, ktoré vytvárajú inováciou dodatočnú zamestnanosť. (8) Veľmi často sú to práve MSP, ktoré sú obzvlášť inovatívne práve kvôli nutnosti presadiť sa na trhu. Je potrebné venovať veľkú pozornosť aj podpore najmenších podnikov. V tomto zmysle je dôležité umožniť podnikom úplné rozvinutie ich inovačného potenciálu, predovšetkým pomocou zlepšenia podmienok prístupu k financovaniu, zjednodušenia správno-technických podmienok pri vedení podniku ako aj zintenzívnenia kvalifikačných opatrení.

4.3 EHSV ďalej niekoľkokrát upozornil na to, že ľudia so svojimi vedomosťami a schopnosťami sú najvýznamnejším zdrojom inovácií a pokroku v spoločnosti založenej na vedomostiach (9). Európa musí nájsť cesty budovania svojho potenciálu na kvalifikovaných ľuďoch, vede, výskume a technológiách a jeho premeny na produkty a služby úspešne na trhu, a tým aj na zamestnanosť. To vyžaduje veľkú účasť všetkých skupín obyvateľstva na vzdelávaní, dobré odborné vzdelanie a zlepšený prechod z vyššieho vzdelania do pracovného sveta. Musí byť vytvorená taká spoločenská klíma, aby sa vzdelanie stalo samozrejmosťou a aby vyššie vzdelanie nebolo chápané ako privilegium. Aktuálne štúdie OECD znova zviditeľnili slabé stránky v systéme vzdelania a ďalšieho vzdelávania v mnohých členských štátoch. (10) Nedostatok akademických a odborných síl sa prejavil ako problémové miesto a je zároveň odzrkadlením prekážok v prístupe ku vzdelaniu. Existuje urgentná potreba konať vo veci vzdelania a ďalšieho vzdelávania. Kde ostávajú napr. príslušné investície zamerané

— na drastické zníženie miery študujúcich, ktorý štúdium nedokončia, resp. na zvýšenie miery vysokoškolských absolventov a na zaručenie možnosti celoživotného vzdelávania pre všetkých,

— na zlepšenie prechodu z vyššieho a univerzitného vzdelania do hospodárstva, najmä v oblasti MSP,

(7) Pozri stanovisko EHSV z 30.6.2004: „Návrh pre rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady na zmenu rozhodnutia 200/819/ES o viacročnom programe pre podniky a podnikateľské iniciatívy, najmä pre malé a stredné podniky (MSP)(2001-2005)“ (spravodajca: DIMITRIADIS) (Ú. v. C 302, 7.12.2004) ako aj stanovisko EHSV z 31.3.2004: „Oznámenie Komisie Rade, Parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Aktualizácia a zjednodušenie *acquis communautaire*“ (spravodajca: RETUREAU) (Ú. v. C 112, 30.4.2004) a stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy z 18.6.2004: „Úloha malých a najmenších firiem v hospodárskom živote a v európskej výrobnéj štruktúre“ (spravodajca: PEZZINI) (Ú. v. C 220, 16.9.2003).

(8) Pozri aj stanovisko EHSV z 24.9.2003: „Zelená kniha: Podnikateľský duch v Európe“ (spravodajca: BUTTERS) (Ú. v. C 10, 14.1.2004).

(9) Pozri k tomu prieskumné stanovisko EHSV z 28.10.2004: „Vzdelanie a produktivita“ (spravodajca: pán KORYFIDIS) (CESE 1435/2004).

(10) Pozri k tomu aktuálne PISA 2003: OECD Programme for International Assessment (PISA).

- na zabezpečenie kvalitatívne vysokej úrovne vzdelania a ďalšieho odborného vzdelávania ako podstatných preventívnych opatrení v politike zamestnanosti, ktorá umožní mladistvým podľa možností čo najjednoduchší nástup a zotrvanie na pracovnom trhu,

- na umožnenie poskytnutia jedného týždňa študijného voľna za rok, aby sa čo najväčšiemu počtu pracovníkov umožnila široká účasť na vzdelávaní?

4.4 EHSV v tejto súvislosti už niekoľkokrát poukázal na význam prevzatia všeobecnej zodpovednosti v oblasti vzdelania a ďalšieho vzdelávania a pritom konštatoval, že investície do kvalifikácie sa netýkajú iba štátneho rozpočtu, ale aj podnikov a jednotlivcov samotných, pretože celoživotné vzdelávanie je na prospech pracovníkov, podnikov a celej spoločnosti ⁽¹⁾. Odborné vzdelávanie a celoživotné vzdelávanie sa nesmú chápať izolovane, musia naopak predstavovať základné prvky v plánovaní kariéry pracovníkov. Nezávisle od veku alebo vzdelania by mala byť vytvorená dostatočná motivácia a možnosti pre účasť na opatreniach ďalšieho vzdelávania. Vývoj kompetencií a pripravenosti pre inovácie predpokladá aj na prevádzkovej úrovni príslušné investície do vzdelávania a ďalšieho vzdelávania ako aj rozvoj firemnej kultúry podporujúcej inovácie.

4.5 Dnes už nestačí, aby bol kreatívny a učennivý len jednotlivec. Aj samotná firma musí byť učennivá, tzn. musí preberať nové poznatky a premieňať ich produkty a služby schopné presadiť sa na trhu. Schopnosť inovácie je podstatným momentom konkurencieschopnosti. Pre zabezpečenie základne pre budúce inovácie musia byť veda a výskum považované na prioritné oblasti. Je veľmi dôležité čo najlepšie využiť a efektívne prepojiť potenciál vo výskumnom systéme verejného i súkromného sektoru. V tomto zmysle je veľmi významná podpora inovácií a výskumu a pritom zvýšenie výdajov na výskum a vývoj v súlade s lisabonským cieľom na 3 % HDP – pričom dve tretiny by mali prísť zo súkromného sektoru ⁽²⁾. Verejná podpora výskumu a vývoja by mala byť zintenzívnená na európskej a národnej úrovni, predovšetkým pre kľúčové technológie podporujúce rast, pre vybudovanie vedeckej základne a pre zvýšenie tzv. účinku páky na investície do výskumu a vývoja zo strany súkromného sektora. Členské štáty a Európska komisia by sa mali zároveň pokúsiť o využitie verejných zadávaní zákaziek pre nové produkty a služby, pri ktorých sa vo veľkej miere využíva výskum a vývoj.

4.6 Inovované formy práce a inovačný manažment sú ale aj témou pre malé a stredné podniky. Mnohé z nich vyvinuli špecifické postupy a riešenia a stali sa „globálnymi hráčmi“, iné potrebujú špeciálne inovačné poradenské ponuky, ktoré mieria popri inovačnom manažmente aj na vytvorenie pracovného prostredia podporujúceho vzdelávanie ako aj na špeciálne kvalifikačné predpoklady spolupracovníkov. Prepojenie a manažment vedomostí môžu pomôcť malým a stredným podnikom (MSP) pri otváraaní nových potenciálov vzdelávania. ⁽³⁾ Táto kultúrna medzera musí byť zaplnená, aby MSP mohli viac profitovať zo základného výskumu. Aby boli inovatívne, potrebujú MSP okrem toho solídne základné financovanie a prístup k rizikovému kapitálu. Konkrétne to zároveň znamená, že smernice v rámci jednotného trhu budú preverené, príp. vylepšené vzhľadom na ich dopady na MSP (napr. smernice týkajúce sa liberalizácie finančných trhov alebo programu Basel II).

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy z 26. februára 2004 na tému „Opatrenia politiky zamestnanosti“ (spravodajkyňa: pani HORNUNG-DRAUS, pomocný spravodajca: pán GREIF) (Ú. v. C 110, 30.4.2004).

⁽²⁾ Pozri k tomu stanovisko EHSV z 15.12.2004: „Oznámenie Komisie: Veda a technológia: Kľúč k budúcnosti Európy – Usmernenie pre budúcu politiku Európskej únie na podporu výskumu“ (spravodajca: pán WOLF) (Ú. v. EÚ C 157 z 28.6.2005).

⁽³⁾ Spoločná štúdia Cambridge University a Massachusetts Institute of Technology (USA) zistila, že asi 2/3 britských malých a stredných podnikov využívajú expertízy vysokých škôl, pričom v USA je to iba 1/3 MSP. Na druhej strane považuje iba 13 % britských MSP silné prepojenie univerzitného vzdelania za dôležité, pričom v USA je to 30 % MSP (pozri: Financial Times, Londýn, utorok 30. novembra 2004).

4.7. Vysoko produktívne priemyselné jadro je a ostane aj v EÚ základňou prosperujúceho hospodárstva. Priemysel a služby sú od seba navzájom závislé. Priestor pre inovácie znamená aj nasmerovanie výskumu a vývoja cielene na potreby spoločnosti založenej na vedomostiach a spoločnosti služieb, pričom využitie nových možností zamestnanosti si zaslúži osobitnú pozornosť vo všetkých oblastiach hospodárstva, nielen v tradičných odvetviach výrobného priemyslu. Lisabon požaduje popri podpore špičkových technológií aj zameranie na hospodárstvo služieb. Ako predpokladom je potrebné opätovne prehodnotiť služby vzťahujúce sa na spoločnosť, musí sa oslabiť tlak na verejné rozpočty a doceniť význam výkonných verejných správ pre rozvoj hospodárstva. Heslá ako vzdelanie, mobilita, individualizácia, požiadavky na demografický vývoj, na starostlivosť a zdravie, zosúladenie záujmov rodiny a profesie ako aj zmenené komunikačné zvyklosti a zvyklosti trávenia voľného času smerujú k dodatočnej a novej potrebe sociálnych, osobných, ale aj komerčných služieb. Veľmi často sú iba na začiatku profesionálneho vývoja. ⁽¹⁴⁾ EHSV v tejto súvislosti poukázal už niekoľkokrát na významnú úlohu sociálneho hospodárstva a tretieho sektora na inováciu a zamestnanosť. ⁽¹⁵⁾

4.8. Pri inováciach ide najskôr o ľudí, priestor pre kreativitu, kvalifikáciu, vedomosti, učiteľnosť a organizáciu práce. Kritické sú pritom samostatnosť, sebaurčenie a právo účasti. Z tohto pohľadu má prednostný význam vytvorenie nových pracovných vzťahov a štruktúr spoluúčasti. Stabilné priemyselné vzťahy podporujú inováciu. Kto sa teraz bude snažiť o obmedzovanie zastupovania záujmov a tvorby pracovných vzťahov a tým aj základných práv zamestnancov namiesto ich rozširovania, ten vytvorí nové brzdy inovácie. EHSV v tejto súvislosti poukazuje na to, že predložený návrh rámcovej smernice o službách na jednotnom trhu nesmie viesť k poklesu súčasných sociálnych, mzdových a bezpečnostných štandardov.

5. Zmena vyžaduje trvalo výkonný sociálny štát, aktívnu a preventívnu politiku pracovného trhu ako aj modernizáciu a zlepšenie sociálnych systémov

5.1 Kto chce nabráť odvalu pre inovácie a zmeny, potrebuje popri vlastnej iniciatíve aj podporu zo strany spoločnosti. Pripravenosť prijať riziko a sociálna istota idú ruka v ruke. Mnohí sú pritom odkázaní na spoločenské služby, ktoré umožňujú začať a presadzovať nové veci. Organizácia sociálnej súdržnosti ako podstatného znaku európskeho sociálneho modelu a inovácia patria dohromady. Sociálny štát musí mať samozrejme neustále na zreteli nové požiadavky. EHSV je v tejto súvislosti presvedčený, že lisabonské ciele zamestnanosti budú dosiahnuté iba vtedy, keď bude sociálna politika posilnená ako pole pôsobnosti a bude naďalej pokračovať politika minimálnych sociálnych predpisov pre vyrovnanie pracovných a životných podmienok v Európe. Toto je v rozšírenej únii obzvlášť dôležité, pretože sa zväčšuje rozdiel medzi prosperujúcimi a menej prosperujúcimi časťami EÚ.

5.2 Aby sa zredukovalo riziko konkurencie vzhľadom na sociálne štandardy, je preto potrebné lepšie uplatňovať a ďalej rozvinúť existujúce pravidlá sociálneho zákonodarstva EÚ v oblastiach pracovných podmienok, ochrany práce a zdravia, práv zamestnancov, zrovnoprávnenia pohlaví a ochrany práv jednotlivca. To platí aj pre otázky pracovného času.

⁽¹⁴⁾ Pozri správu prednostnej skupiny o budúcnosti sociálnej politiky v rozšírenej Európskej únii z mája 2004.

⁽¹⁵⁾ Pozri aj stanovisko EHSV z 10.12.2003 o „Správe Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Kontrola sociálnej agendy po polčase“ (SOC 148 – spravodajca: pán JAHIER – Ú. v. C 80, 30.3.2004), stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy z 12.9.2001 na tému „Súkromné sociálne služby bez účelu tvorby zisku v kontexte zabezpečenia sociálnej starostlivosti v Európe“ (SOC 67 – spravodajca: pán BLOCH-LAINÉ - Ú. v. C 311, 7.11.2001) ako aj stanovisko EHSV z 2.3.2000 na tému „Sociálne hospodárstvo a vnútorný trh“ (INT 29 – spravodajca: pán OLSSON – Ú. v. C 155, 29.5.2001).

5.3 EHSV už viackrát spomenul – napr. vo svojom stanovisku „Opatrenia politiky zamestnanosti“ pre oblasť tzv. *taskforce employment* – na potrebné a možné inovácie v nasledovných oblastiach ⁽¹⁶⁾:

- sociálne zabezpečenie na širšej základni – zriadenie bariér proti chudobe,
- prispôsobivosť vyžaduje skutočnú rovnováhu medzi flexibilitou a istotou na trhu práce, nové formy organizácie práce vyžadujú nové formy zabezpečenia,
- podpora aktívnych a preventívnych opatrení v politike trhu práce, predovšetkým pre znevýhodnené skupiny na pracovnom trhu ako aj zlepšenie integrácie emigrantiek,
- integrácia mladistvých do trhu práce a boj proti nezamestnanosti mladistvých,
- ofenzíva vzdelávania – zlepšenie predškolského vzdelávania – celodenná starostlivosť vysokej kvality – tarifne zabezpečené ponuky pre celoživotné vzdelávanie,
- investície do organizácie práce podľa veku – využitie vedomostí a skúseností starších,
- zvýšiť zamestnanosť žien – zabezpečiť zosúladenie záujmov povolania a rodiny.

5.4 Výbor pritom kladie veľký dôraz okrem iného na nasledujúce vyjadrenia:

- Podpora aktívnych a preventívnych opatrení pre nezamestnaných a osoby nevykonávajúcich zárobkovú činnosť musí byť identifikovaná ako dôležitý cieľ, nástroje pracovného trhu musia byť dôsledne nasmerované na opätovné zapojenie nezamestnaných do prvého trhu práce.
- Predovšetkým mladiství musia byť dostatočne podporovaní, aby sa hladko integrovali do trhu práce. Okrem hospodárskeho rastu bude výrazne závisieť od kvality odborného vzdelania až po vysokoškolské vzdelanie, či ním bude zabezpečené kontinuálne zotrvanie a napredovanie mladých mužov a žien na trhu práce. Preto sú všetci aktéri na trhu práce vyzvaní preveriť svoj súčasný prínos a politiku najmä v boji proti nezamestnanosti mladistvých. ⁽¹⁷⁾
- Pre špecifické skupiny, ako sú osoby s telesným postihnutím alebo s nižšou kvalifikáciou, ktoré sú na trhu práce konfrontované s dodatočnými ťažkosťami, musia byť vytvorené potrebné predpoklady – predovšetkým v oblasti ďalšieho vzdelávania, ktoré uľahčujú prístup, zotrvanie a napredovanie na trhu práce.
- S ohľadom na prognózy poklesu podielu zárobkovo činného obyvateľstva v Európe môžu zohrať dôležitú úlohu pre zabezpečenie dostačujúceho potenciálu kvalifikovaných pracovných síl na trhu práce prisťahovalci, čo predpokladá aj zodpovedajúce opatrenia ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁶⁾ Stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy z 26.2.2004 na tému „Opatrenia politiky zamestnanosti“ (spravodajkyňa: pani HORNUNG-DRAUS, pomocný spravodajca: pán GREIF) (Ú.v. C 110, 30.4.2004).

⁽¹⁷⁾ Pozri aj: „Európska dohoda pre mládež“ (European Pact for Youth) uvedená Európskou Radou 5. novembra 2004 Francúzskom, Nemeckom, Španielskom a Švédskom, ktorá sa o.i. zamerala na nezamestnanosť mládeže a sociálne vylúčenie.

⁽¹⁸⁾ Stanovisko EHSV z 10.12.2003 o „Oznámení Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o prisťahovalectve, integrácii a zamestnanosti“ (spravodajca: pán PARIZA CASTAÑOS) (Ú. v. C 80, 30.3.2003).

- Aby bolo skutočne možné dosiahnuť podporu politiky aktívneho starnutia v súvislosti s poklesom a rastúcim priemerným vekom zárobkovo činného obyvateľstva skutočne, musia byť vytvorené hospodárske a politické rámcové podmienky, musia sa posilniť stimuly pre dlhšie biografie zamestnanosti a súčasne je potrebné uľahčiť firmám zamestnávať predovšetkým aj starších zamestnancov.

5.5 EHSV pritom podčiarkol o.i. aj potrebu urobiť viac pre zvýšenie kvóty zamestnanosti žien a odstrániť prekážky, ktoré zabraňujú ženám naďalej participovať na trhu práce, ako aj potrebu dôsledne riešiť disproporcie (ako napr. pri mzdách). So zreteľom na skutočnosť, že vyššia zamestnanosť žien závisí v rozhodujúcej miere od zosúladenia záujmov rodiny a povolania – a to v rovnakom rozsahu pre mužov, ako aj pre ženy – je potrebné dôsledne podporovať práve tento lisabonský cieľ. EHSV víta preto výzvy členským štátom, aby bolo na všetkých úrovniach – a teda aj zo strany verejných inštitúcií – zabezpečené potrebné množstvo a kvalita opatrovateľských miest pre deti a osoby vyžadujúce opateru (napr. starší príbuzní, chorí), ktoré budú prístupné v dostatočnom rozsahu pre širokú verejnosť. Členské štáty by sa mali snažiť o splnenie príslušných odporúčaní aktuálnych smerníc politiky zamestnanosti tým, že si vytýčia konkrétne ciele a vytvoria príslušné akčné plány na ich dosiahnutie.

5.6 Okrem toho treba pri realizácii lisabonskej stratégie v oblasti zamestnanosti a sociálnej inklúzie venovať pozornosť boju proti diskriminácii a presadzovaní rovnosti príležitostí vzhľadom na všetky sociálne vylúčené a znevýhodnené skupiny obyvateľstva. Členské štáty by mali byť v tejto súvislosti povzbudzované, aby postupovali vo svojich národných akčných plánoch podľa zodpovedajúcich opatrení na boj proti diskriminácii.

5.7 Odborná správa o budúcnosti sociálnej politiky prednedávnom konštatovala, že rozšírený názor, podľa ktorého sociálna pomoc oslabuje konkurencieschopnosť, hospodársky rast a vysokú úroveň zamestnanosti, je empirický neudržateľný. V krajinách ako Švédsko, Dánsko, Rakúsko, Luxembursko a Holandsko ide vysoká výkonnosť hospodárstva ruka v ruke s vysokou úrovňou sociálnej pomoci⁽¹⁹⁾. Tie krajiny, ktoré v konkurencieschopnosti zaujímajú popredné miesta, prispievajú relatívne vysokými investíciami do sociálnej politiky a systémov sociálnej pomoci a súčasne vykazujú vysokú kvótu zamestnanosti ako aj nízke kvóty chudoby po sociálnych presunoch. Dnes ide o vytvorenie vyváženého prepojenia modernizácie a zlepšenia systémov sociálnej pomoci tak, aby sa pri zachovaní ich funkcie sociálnej ochrany dali prispôbiť aktuálnym skutočnostiam (ako napr. demografickému vývoju). Zabezpečenie dlhodobej financovateľnosti musí v tomto zmysle zohľadňovať aj kritériá sociálnej primeranosti, všeobecnej prístupnosti a vysokej kvality služieb.

5.8 Vo väčšine európskych krajín prebieha financovanie sociálnej pomoci prevažne sociálnymi príspevkami zamestnancov a zamestnávateľov. Tieto príspevky štáti stúpili na takú úroveň, ktorá môže negatívne ovplyvniť tvorbu nových pracovných miest.

- EHSV súhlasí v tejto súvislosti s odporúčaniami vysoko postavenej skupiny o budúcnosti sociálnej politiky v rozšírenej únii rozšíriť základňu financovania systémov sociálneho zabezpečenia, aby mohol byť odľahčený faktor práce⁽²⁰⁾.

- Súčasne je potrebné urobiť opatrenia, aby sa zabránilo ohrozeniu daňového a odvodového systému. EHSV aj tu už poukázal na to, že dôležitým krokom v tomto smere by mohol byť jednotný vymeriavací základ pre podnikateľské dane platný v rámci celej EÚ. Pri daniach na mobilné faktory a aj pri daniach v oblasti ochrany životného prostredia by sa malo diskutovať o minimálnych daňových sadzbách.

⁽¹⁹⁾ Pozri aj: European Policy Centre (2004): Lisbon revised – Finding a new path to European Growth (citované v správe skupiny na vysokej úrovni o budúcnosti sociálnej politiky v rozšírenej Európskej únii z mája 2004, s. 42).

⁽²⁰⁾ Pozri správu odbornej skupiny na vysokej úrovni o budúcnosti sociálnej politiky v rozšírenej Európskej únii z mája 2004.

- EHSV už okrem toho niekoľkokrát vyzval členské štáty na zintenzívnenie snáh zmodernizovať a zlepšiť svoje systémy sociálnej ochrany, aby sa stali prijateľnejšie pre zamestnanosť. ⁽²¹⁾

5.9 Medzi lisabonské ciele patrí aj zvýšenie podielu zamestnanosti starších pracovníkov. Podľa Komisie by muselo byť vytvorených 7 mil. pracovných miest, aby bol dosiahnutý cieľ 50 %. EHSV už poukázal na to, že zvýšenie efektívneho veku opustenia trhu práce za dodržania adekvátnych hospodárskych a politických podmienok v rámci stratégie aktívneho starnutia pokladá zásadne za zmysluplný cieľ. Mnohé členské štáty sa snažili vo svojich dôchodkových reformách dosiahnuť ako centrálnu ťažisko iba jednoduché zvýšenie zákonného veku odchodu do dôchodku, pričom bol odchod do predčasného starobného dôchodku celkovo obmedzený alebo úplne zrušený. Za týmto stojí domnienka, že všetko prednostne závisí od individuálnej vôle tých, ktorých sa to týka, a od chýbajúcich motivačných stimulov v rámci práva dôchodkového poistenia, prečo starší pracovníci neostávajú dlhšie v zamestnaní. Iným dôležitým aspektom sa nevenuje potrebná pozornosť. V tejto súvislosti sú členské štáty vyzývané, aby vytvorili stimuly, ktoré pracovníkom na jednej strane umožnia dobrovoľne oddialiť svoj odchod z pracovného života v rámci zákonného dôchodkového veku a ktoré zároveň podporia podniky pri vytváraní zodpovedajúcich pracovných miest a pracovných podmienok.

5.10 EHSV sa spolu s vysokopostavenými skupinami „Zamestnanosť“, „Budúcnosť sociálnej politiky v rozšírenej Únii“ a „Lisabonská stratégia pre rast a zamestnanosť“ zasadzuje o také prístupy – tak, ako ich uplatňujú jednotlivé členské štáty (Fínsko a Švédsko) – ktoré sa zameriavajú na kvalitu práce a ďalšie vzdelávanie. Aby sa totiž veková skupina 55- až 64-ročných mohla v roku 201 podieľať na produktívnom zamestnaní, musí existovať predovšetkým pracovný trh, ktorý umožní aj zamestnávanie starších pracovníkov, čo od všetkých zúčastnených vyžaduje aktívnu spoluúčasť, ku ktorej patrí aj zlepšovanie kvalifikácie. Pre tento účel sú potrebné investície do produktívneho ďalšieho vzdelávania a do prevencie v oblasti ochrany a podpory zdravia, aby bola udržaná práceschopnosť. Politika, ktorá by chcela zmeniť situáciu starších pracovníkov, prichádza neskoro, ak sa zameria len na skupinu 40- až 50-ročných. Z tohto dôvodu je personálny manažment, ktorý zohľadňuje vek pred začiatkom pracovnej činnosti takisto potrebný ako modely tvorby pracovných miest pre starších pracovníkov (predovšetkým adekvátne modely pracovného času, ktoré redukujú fyzické a psychické zaťaženie.) ⁽²²⁾

6. Politické odporúčanie EHSV

6.1 Obsahové prepojenie hospodársko-politickej koordinácie a koordinácie politiky zamestnanosti

- Od Lisabonu boli už podniknuté pozitívne snahy časovo zosynchronizovať koordináciu politiky zamestnanosti s príslušnou hospodárskou politikou. Problematický ostáva naďalej deficit pri obsahovom prepojení, pričom musí byť zaručené, aby smernice politiky zamestnanosti a hospodárskej politiky boli zosúladené a zlučiteľné na základe rovnocennosti.
- Efektívna koordinácia medzi účastníkmi (vlády, ECB, sociálni partneri) bude existovať iba vtedy, ak aj finančná a rozpočtová politika preberie zodpovednosť za rast a zamestnanosť a ak nájde prístup do základných črt hospodárskej politiky.

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV z 1.7.2004: „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Modernizácia sociálnej ochrany pre viaceré a lepšie pracovné miesta – komplexný prístup prispievajúci k tomu, aby bola práca zaplatená“ (spravodajkyňa: pani St. HILL) (Ú. v. C 302, 7.12.2004).

⁽²²⁾ Pozri stanovisko EHSV z 16.12.2004: „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zvýšenie kvóty zamestnanosti starších pracovníkov a veku opustenia trhu práce“ (spravodajca: DANTIN) (Ú. v. EÚ C 157 z 28.6.2005).

- V tomto kontexte je potrebné lepšie presadzovať v praxi reformné návrhy Komisie, ktorými chce docieľať, aby pakt stability a rastu bol výraznejšie orientovaný na rast, ako to vyžadovala aj vysokopostavená odborná skupina pre lisabonskú stratégiu, okrem iného vzhľadom na vylúčenie strategických investícií na rast a zamestnanosť z výpočtu deficitu. Rada na základe návrhu Komisie stanoví, ktoré investície sa budú považovať za strategické investície v európskom záujme.

6.2 Lepšie zapojenie sociálnych partnerov a zvýšenie dôležitosti makroekonomického dialógu

- Toto musí prebiehať na národnej a európskej úrovni. Makroekonomický dialóg, ktorého význam v rámci reálnej politiky bol zvýšený, môže výrazne prispieť k lepšiemu systému správy („governance“) a za účasti sociálnych partnerov a pri zohľadnení ich stanoviska k celkovému úspechu procesu. Tento proces je jediným miestom, na ktorom sa stretnú všetci zodpovední aktéri z oblastí hospodárskej politiky a politiky zamestnanosti v otvorenom dialógu o tom, ako sa dá najlepšie dosiahnuť „mix politik“ podporujúci rast a zamestnanosť v EÚ.
- Na úrovni členských štátov je potrebné zabezpečiť primerané participovanie sociálnych partnerov pri zohľadnení ich plnej autonómnosti, najmä ak ide o štrukturálne reformy, kvalifikáciu a inováciu, ale aj participovanie na diskusiách a vo všetkých fázach realizácie európskej stratégie zamestnanosti (vypracovanie, realizovanie, hodnotenie národných akčných plánov) ⁽²³⁾.

6.3 Efektívna kooperácia príslušných formácií Rady

- Pre úspešnú realizáciu celkovej stratégie politiky zamestnanosti musí byť zintenzívnená spolupráca viacerých formácií Rady „relevantných pre Lisabon“. Obzvlášť potrebná je úzka spolupráca Rady ministrov hospodárstva a financií s ministrami pre hospodársku súťaž ako aj zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravotníctvo a ochranu spotrebiteľov.
- Takáto zlepšená koordinácia je potrebná najmä pri príprave jarného summitu: Lisabon je horizontálny proces a nesmie byť vložený iba do rúk Rady ministrov hospodárstva a financií.

6.4 Makropolitika a štrukturálne reformy sa musia navzájom dopĺňať

- V roku 2000 bola v EÚ-15 dosiahnutá miera rastu vo výške 3 %, na základe čoho možno konštatovať, že oslabenie rastu v posledných rokoch má predovšetkým makroekonomické príčiny, v menšej miere štrukturálno-politické príčiny. Túto skutočnosť by mali mať na zreteli základné črty európskej hospodárskej politiky pri ich odporúčaní.
- Musí prísť najmä ku citelnému oživeniu komponentov dopytu, t.j. spotreby ako aj súkromných a verejných investícií, aby sa vykompenzovala slabá kúpna sila v Európe. Na tomto základe by inteligentný dizajn štrukturálnych reforiem, ktorý by neoslaboval dopyt na vnútornom trhu, dostal dôležité impulzy pri tvorbe zamestnanosti.
- V tomto zmysle je treba pripísať zvláštnu dôležitosť podpore schopnosti zamestnanosti, odstránenia kvalifikačných deficitov ako aj integrácii znevýhodnených skupín na trhu práce.

⁽²³⁾ Pozri Správu o iniciatívach sociálnych partnerov v členských štátoch pre implementáciu smerníc zamestnanosti, ETUC, UNICE, UEAPME, 2004.

- EÚ ako celok sa momentálne presadzuje v globálnej konkurencii s vyrovnanou obchodnou bilanciou, no zároveň vykazuje nedostatočnú mieru rastu. V globálnej konkurencii sa musí Európa spoľahnúť na svoje silné stránky. Nemôže konkurovať krajinám v Ázii a Afrike v otázke nízkych miezd. Namiesto toho sa musí naďalej zameriavať na široko vybudovanú inovačnú politiku a na produkciu kvalitného tovaru a poskytovania kvalitných služieb s vysokou pridanou hodnotou.
- Predpoklady pre pozitívne účinky voľného obchodu je režim výmenných kurzov, ktorý nespôsobí deformáciu cien obchodovateľných tovarov, spolu s delbou práce všetkých krajín zúčastňujúcich sa na obchode, ktoré umožňujú zvyšovanie miezd v závislosti od zvyšovania produktivity. Oba predpoklady nie sú momentálne splnené a mali by sa stať cieľom politikov zodpovedných za tieto oblasti v rámci EÚ.
- EHSV vyzýva, aby sa pri ďalšej realizácii lisabonskej stratégie venovala zvýšená pozornosť kvalite práce, najmä v súvislosti s presadzovaním štrukturálnych reformných opatrení.

6.5 Podpora úlohy MSP v oblasti zamestnanosti

- Sú to práve aj malé a stredné podniky, ktoré zabezpečujú rast hospodárstva a nové pracovné miesta na európskom jednotnom trhu. Preto je potrebné podporovať podnikateľského ducha a plne rozvinúť podnikateľský potenciál, predovšetkým zlepšením podmienok prístupu k financovaniu, zjednodušením správno-technických podmienok pri vedení podnikov ako aj zintenzívnením kvalifikačných opatrení. ⁽²⁴⁾
- Podpora by sa mala zamerať predovšetkým na tie podniky, ktoré zabezpečujú rast a zamestnanosť prostredníctvom inovácií. Toto je oveľa dôležitejšie, ako jednoduché zvyšovanie počtu podnikov.

6.6 Optimalizácia implementácie v členských štátoch

- V súlade so správou vysokopostavenej odbornej skupiny, ktorej predsedal Wim Kok, k lisabonskej stratégii z novembra 2004 je EHSV presvedčený, že členské štáty musia vynaložiť viac úsilia v záujme dosiahnutia lisabonských cieľov. Nedosiahnutie jednotlivých cieľov nemá momentálne skoro žiadny účinok na vnútroštátnu politiku jednotlivých krajín. Verejné „pranierovanie“ spĺňa svoju funkciu iba sčasti.
- Všeobecné ciele zamestnanosti sa musia premietnuť do zodpovedajúco ambiciózných národných cieľov, musia vytvoriť väčšiu transparentnosť a zabezpečiť širšiu národnú diskusiu o národnej správe plnenia lisabonských cieľov (resp. akčného plánu).
- „Benchmarking“ by mal byť utváraný tak, aby bola znázornená relatívna pozícia jednotlivých členských štátov a aby mohli byť vyvedené zmysluplné politické závery.
- Na základe špecifických východiskových hodnôt z roku 2000 musia niektoré členské štáty vyvinúť väčšie úsilie ako iné, aby dosiahli všeobecný cieľ zamestnanosti z Lisabonu. Tie, ktoré dosiahli hodnotu nad 70 % alebo o niečo menej, sa musia zapojiť rovnako ako štáty, ktoré túto hranicu ešte ani zďaleka nedosiahli. V tomto zmysle by sa malo prihliadať na komplexný vývoj zamestnanosti a nemali by sa len porovnávať jednotlivé podiely.

⁽²⁴⁾ Pozri aj stanoviská EHSV v poznámkach 7 a 8.

- Pre úspech procesu je dôležité podporiť skutočné národné reformné partnerstvá za predpokladu primeraného zapojenia sociálnych partnerov – ako k tomu vyzvala Európska rada v marci 2004 – a preniesť väčšiu zodpovednosť aj na národné parlamenty.

6.7 Výraznejšie zohľadnenie dimenzie rozšírenia

- EÚ by mala venovať zvláštnu pozornosť potrebám nových členských štátov pri tvorbe ich stratégie zamestnanosti, aby aj tieto krajiny mohli splniť celospoločenské ciele zamestnanosti.
- Zvláštnu pozornosť je potrebné venovať práve tu adekvátnemu a efektívnemu zapojeniu sociálnych partnerov vo všetkých fázach stratégie zamestnanosti.
- S ohľadom na možný vstup do Eurozóny musia byť kritériá konvergencie vytvorené tak, aby rast a zamestnanosť podporovali, a nie obmedzovali.

6.8 „Lisabonizácia rozpočtu EÚ“

- Dosiachnutie cieľov zamestnanosti EÚ si vyžaduje aj európske iniciatívy zamerané na rast, ktoré sa neobmedzujú iba na plnenie už dohodnutých projektov EIB. Sapirova správa z roku 2003 poskytla už niekoľko dôležitých podnetov v smere konjunkturálneho rozpočtu.
- Aj materiál o finančných perspektívach na obdobie rokov 2006-2013, ktorý pripravila Komisia, obsahuje zaujímavé návrhy, ako napríklad zriadenie fondu prispôsobenia rastu. Je potrebné ďalej rozvíjať tieto úvahy a urobiť všetko preto, aby z budúceho rozpočtu EÚ mohli vychádzať účinné európske iniciatívy zamerané na rast a zamestnanosť.
- Prítom je treba zabezpečiť, aby poskytnuté prostriedky boli predovšetkým v nových členských štátoch využité efektívnym spôsobom na dôslednú realizáciu lisabonských cieľov pre rast a zamestnanosť.

6.9 Intenzívnejší dialóg s civilnou spoločnosťou a úloha EHSV

- „Lisabon“ žije aj z toho, čo si ľudia v Európe o tejto iniciatíve myslia. EHSV je pripravený ponúknuť v rámci európskej politiky zamestnanosti svoje odborné znalosti a prispieť svojim podielom k sústredeniu odborného potenciálu a potrebnému sprostredkovaniu lisabonskej stratégie občanom Európy.
- V tejto súvislosti vníma EHSV lisabonský proces ako hlavnú prioritu svojej práce a považuje vhodné interné štruktúry za potrebné, aby bolo možné rozvíjať úzku spoluprácu s Komisiou a ostatnými orgánmi EÚ a nadviazať intenzívny operatívny kontakt s civilnou spoločnosťou na európskej úrovni a v členských štátoch.
- Vzhľadom na svoju odbornosť a reprezentatívnosť sa EHSV domnieva, že by mohol byť zaangažovaný do procesu vypracúvania analýz dosahu, ktoré má Komisia v úmysle systematizovať. Ako ukázali v súčasnosti prebiehajúce diskusie, je nevyhnutné, aby legislatívne návrhy odrážali pluralitu názorov a aby boli čo najpresnejšie a najobjektívnejšie zdôvodňované. Prioritné sprostredkovanie analýz dosahu Výboru a jeho možnosť vypracovať k nim komentáre predtým, ako sú predložené európskym inštitúciám by v zmysle Partnerstva pre európsku obnovu prispieval k širšej podpore a akceptácii európskych zákonodarných iniciatív.

Brusel 9. februára 2005

Predsedníčka

*Európskeho hospodárskeho a sociálneho
výboru*

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Oznámeniu Komisie pre Radu a Európsky parlament: Financovanie Natura 2000“

KOM(2004) 431 v konečnom znení

(2005/C 221/19)

Dňa 15. júla 2004 sa Komisia na základe článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko dňa 13. januára 2005. Spravodajcom bol **pán RIBBE**.

Na svojom 414. plenárnom zasadnutí v dňoch 9. a 10. februára 2005 (schôdzi z 10. februára 2005) prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 V oznámení Komisie pre Radu a Európsky Parlament na tému „Financovanie Natura 2000“, ktoré toto stanovisko hodnotí, sa:

- opisuje naďalej neuspokojivú situáciu v oblasti ochrany prírody v Európe;
- poukazuje na mnohé politické uznesenia a pod., ktoré hlavy štátov a vlád EÚ prijali na zachovanie biodiverzity v Európe;
- vysvetľujú príslušné európske legislatívy o ochrane prírody a z nich vyplývajúce záväzky pre EÚ, ale aj pre členské štáty, najmä v súvislosti s vytvorením systému ochrany prírody v sieti NATURA 2000;
- znova uvádzajú dôvody pre nevyhnutnú angažovanosť pri ochrane prírody, ktoré treba hľadať nielen v oblasti kultúry a ochrany prírody, ale aj v hospodárskom a spoločenskom sektore;
- predkladajú návrhy na možné spolufinancovanie opatrení NATURA 2000 zo strany EÚ.

1.2 Komisia v oznámení opisuje súčasnú prax pri spolufinancovaní zo strany EÚ, vyplývajúcu z článku 8 smernice FFH (Fauna-Flóra-Habitat) ⁽¹⁾, ktorá sa doposiaľ neosvedčila ako vhodná na vyriešenie problémov.

1.3 Vyhodnocuje sa objem finančných prostriedkov, potrebných na zavedenie, presadzovanie a zachovanie siete NATURA 2000. Komisia však poukazuje najmä na to, že v súčasnej dobe ešte nie je predložená presná, definitívna kalkulácia. Odhad, ktorý Komisia t.č. označila ako „najspešlivejší“, sú uvedené ročné náklady 6,1 miliárd € (pre EÚ-25) ⁽²⁾. Zdôrazňuje sa, že

tento odhad „bude a mal by byť upresnený“. V tejto súvislosti boli vyzvané najmä tie členské štáty, do ktorých kompetencie spadajú aj predkladanie žiadostí o spolufinancovanie.

1.4 Z dokumentu Komisie je zrejmé, že v rámci Európskej únie sa už nebude viesť diskusia na tému, či sa budú investovať spoločné prostriedky do vybudovania a zachovania siete NATURA 2000, ale iba ako to čo najlepšie zrealizovať.

1.5 Diskutuje sa pritom o troch možnostiach:

- využitie existujúcich fondov EÚ (najmä Fondu rozvoja vidieka z EAGGF – oddelenie záruky, štrukturálne fondy (ako ERDF, ESF, EIF, EAGGF – oddelenie usmerňovania), Kohézny fond ako aj LIFE-Natur);
- posilniť a zdokonaľiť program LIFE-Natur, aby slúžil ako primárny realizačný nástroj;
- vytvoriť nový finančný nástroj výhradne pre Natura 2000.

1.6 Komisia po úvahe a konzultácii s príslušnými členskými štátmi prichádza k záveru, že si zvolí prvú možnosť, to znamená že využije existujúce fondy EÚ.

1.7 Komisia však poukazuje aj na obmedzenia, ktoré pri tejto možnosti vznikajú a ktoré treba vyriešiť. O. i. poznamenáva, že jedna časť z týchto existujúcich fondov sa nebude môcť využiť celoplošne, to znamená, že určité regióny, v ktorých sa môžu nachádzať oblasti NATURA 2000, budú prakticky vylúčené z okruhu potenciálnych žiadateľov o podporu. Ako je napríklad známe, ERDF nepokrýva všetky oblasti a aj peniaze z Kohézneho fondu môžu byť iba niektoré členské štáty. Komisia sľubuje, že sa novým usporiadaním štrukturálnych fondov tieto nedostatky odstráni.

⁽¹⁾ Smernica 92/43/EHS (Ú. v. L 206, 22.7.1992, s. 7).

⁽²⁾ Celkové výdavky, ktoré sú členské štáty a EÚ povinné financovať.

2. Všeobecné podmienky

2.1 EHSV víta predloženie oznámenia Komisie, ktoré vcelku predstavuje vynikajúci základ pre ďalšie rokovania. Diskusia na túto tému je už dávno potrebná, pretože napriek rôznym politickým vyjadreniam sa súčasná, sčasti dramatická situácia v oblasti ochrany prírody v minulých rokoch rozhodujúcim spôsobom nezmenila. Komisia a členské štáty opakovane poukazujú na stále sa zhoršujúcu situáciu v oblasti ochrany prírody. Pri zohľadnení hrubého domáceho produktu sa európska spoločnosť nikdy nemala materiálne tak dobre ako v súčasnosti a ochrana prírody zároveň nebola nikdy taká zlá ako teraz.

2.2 EHSV poukazuje v tejto súvislosti na stanovisko z vlastnej iniciatívy „*Stav prírody a ochrany prírody v Európe*“ z roku 2001⁽¹⁾ ako aj na materiál „*Vyhodnotenie environmentálnej politiky 2003*“⁽²⁾, ktorý vypracovala Komisia. Výbor víta veľkú zhodu medzi Komisiou a EHSV pri hodnotení situácie.

2.3 Sieť NATURA 2000 je založená najmä na schválenej smernici FFH z roku 1992. Prijatím tejto smernice sa členské štáty, ako i Komisia EÚ zaviazali splniť dva záväzky:

- na jednej strane ukončiť do 3 rokov⁽³⁾ vybudovanie štruktúry európskej siete ochrany prírody pod názvom NATURA 2000 a
- na druhej strane vyhradiť pre tento účel peniaze, aby sa táto nepreniesla na majiteľov pozemkov, resp. užívateľov pozemkov.

2.4 Ani jeden zo sľubov však zatiaľ nebol splnený. Komisia ako aj členské štáty sú preto týmto vyzvané, aby neprijímali iba dobre znejúce uznesenia, ale aby ich aj dôsledne presadzovali.

2.5 Sieť NATURA 2000 má rozhodujúci význam pre zabezpečenie biodiverzity v Európe. Hlavy štátov a vlád sa často verejne zaviazali, že zastavia jej dramatický pokles. EHSV pripomína aj záväzky, ktoré na seba prebrali EÚ a členské štáty v rámci dohody o biodiverzite. Príroda a ochrana ohrozených druhov zvierat a rastlín je veľmi potrebná, aby sa zabezpečili dôležité genetické a biotické zdroje.

2.6 Je jednoznačné, že v súvislosti s otázkou financovania siete NATURA 2000 sa rozhodne nielen o ochrane prírody samotnej, ale aj o spoločenskej akceptácii ochrany prírody a o hodnovernosti environmentálnej politiky Komisie a členských štátov.

2.7 EHSV konštatuje, že pri stanovovaní oblastí siete NATURA 2000 prišlo k extrémnym časovým oneskoreniam:

(1) Ú. v. C 221, 7.8.2001, s. 96-102.

(2) Oznámenie Komisie pre Radu a Európsky parlament „*Vyhodnotenie environmentálnej politiky 2003*“, KOM(2003) 745 v konečnom znení, 3.12.2003.

(3) Časové obdobie 3 rokov (teda do roku 1995) sa týkalo hlásenia náležitých oblastí zo strany členských štátov. Toto hlásenie nebolo do dnešného dňa definitívne uzatvorené.

sieť nie je etablovaná ani 12 rokov po schválení smernice FFH. Vlastníci a užívatelia pozemkov často doposiaľ vnímajú ako nevýhodu, že pozemky, ktoré vlastní, resp. na ktorých hospodária, sa nachádzajú v oblastiach NATURA 2000. Súvisí to o. i. s tým, že nie sú definitívne objasnené finančné dôsledky.

2.8 EHSV viackrát poukázal na to, že v záujme zachovania jedinečného európskeho prírodného dedičstva bude potrebné rozvíjať skutočné partnerstvo medzi ochranou prírody a poľnohospodárstvom a že je potrebné, aby poľnohospodári, ktorí rešpektujú a uplatňujú príslušné predpisy týkajúce sa ochrany prírody, boli zo strany úradov a ochranárov považovaní za skutočných partnerov. Objasnenie finančných otázok má pri tom rozhodujúcu úlohu.

2.9 Predloženie oznámenia Komisie bolo už dávno potrebné. Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru neuniklo, že v Komisii vznikli pri vypracovaní oznámenia závažné problémy pri zosúladovaní, ktoré opakovane viedli k oneskoreniu jeho predloženia.

2.10 V stanovisku z vlastnej iniciatívy poukázal EHSV na dva hlavné body, ktoré medzitým predstavila aj Komisia ako obzvlášť významné:

— Európa nedisponuje len výnimočnými kultúrnymi hodnotami, ale rôzne kultúrne a prírodné oblasti predstavujú **výnimočné prírodné dedičstvo, ktoré je hodné toho, aby sme ho zachovali**. Veľká rozmanitosť typov krajiny i rôznorodosť živočíšnych a rastlinných druhov, ktorá z toho vyplýva, vytvárajú príťažlivosť a čaro kontinentu a ich zachovanie sa stalo dôležitou spoločnou úlohou politiky, štátnej správy a občanov na všetkých úrovniach politiky a správy, aby tak zostali zachované aj pre budúce generácie;

— **ochrana prírody nie je samoúčelná**, lebo príroda predstavuje **nevyhnutný základ pre život a hospodárstvo**. Slúži ako dôležitý zdroj hospodárskej činnosti a okrem toho je predpokladom pre rôzne druhy športového vyžitia, rekreácie, starostlivosti o zdravie a v ojedinelých prípadoch aj pre lekársku terapiu.

2.11 EHSV víta, že Komisia vo svojom oznámení znova nadviazala práve na hospodársky aspekt. A zároveň jednoznačne podporuje vyhlásenie Komisie, že ochrana biologickej rozmanitosti nie je „*jednou z alternatív, ale rozhodujúcou zložkou trvalo udržateľného rozvoja*“.

2.12 Je však potrebné uvedomiť si, že význam pre regionálne hospodárstvo opísaný o.i. v bode 2.2.3 oznámenia a hospodárske i spoločenské výhody, ktoré z neho vyplývajú, sa v diskusii o ochrane prírody a sieti NATURA 2000 iba zriedkavo oceňujú, resp. zohľadňujú.

2.13 Ochrana prírody (a náležité vyznačenie oblastí siete NATURA 2000) sa často neoprávnené vníma ako nákladový faktor, ako bremeno, ako znevýhodnenie alebo ohrozenie, čo je rozhodujúcim dôvodom pre vznik častých protestov a pre neustále extrémne problémy pri presadzovaní často vzorovej legislatívy o ochrane prírody.

2.14 EHSV už venoval tejto dôležitej veci veľkú pozornosť v stanovisku, ktoré už bolo spomenuté, Konštatuje, že za posledné roky sa v tejto veci zmenilo len veľmi málo. Žiada Komisiu, aby spolu s inštitúciami EÚ, ale aj so všetkými ostatnými „akcionármi“ na úrovni EÚ a členských štátov, zahájila v tejto súvislosti širokú osvetovú kampaň.

2.15 Podľa vyjadrenia Komisie sa musí podariť najmä to, aby si všetci uvedomili, že – „oblasť NATURA 2000 môže byť motorom trvalo udržateľného miestneho rozvoja hospodárstva a tým prispieť k zachovaniu miestnych územných spoločenských. Aktívne zahrnutie týchto otázok do dialógu so všetkými relevantnými účastníkmi procesu má pre úspešné vybudovanie siete Natura 2000 a jej zaradenie do širšieho socioekonomického kontextu rozšírenej Európskej únie rozhodujúci význam“. EHSV zastáva názor, že toto formovanie spoločenského vedomia v prospech úspešnej ochrany prírody v Európe má rovnako veľký význam ako nadchádzajúce nevyhnutné doriešenie otázok financovania.

2.16 Doteraz sa iba v ojedinelých prípadoch podarilo upriamiť všeobecnú pozornosť verejnosti na hospodársku hodnotu oblastí s vysokou biodiverzitou pre regionálny rozvoj (cestovný ruch, regionálne výroby, atď.), ale aj všeobecnú hodnotu chránených prírodných oblastí, napr. pre ochranu klímy (!) alebo ochranu pred povodňami. Na tom veľa nezmenia ani vedecké štúdie, ako napr. štúdia uvedená v prílohe 1 dokumentu Komisie, ktoré poukazujú na skutočnosť, že „čisto finančný úžitok zachovania biologickej rozmanitosti ... výrazne prevyšuje jeho náklady“.

2.17 V tejto súvislosti môže EHSV iba s údivom konštatovať, že je zrejme omnoho jednoduchšie poskytnúť prostriedky EÚ na odstránenie prírodných katastrof, ktoré čiastočne vyplývajú z nadmerného využívania prírody a krajiny – a tým aj zo zanedbania ochrany prírody – než na predchádzanie a ochranu pred týmito katastrofami, čo by v konečnom dôsledku bolo lacnejšie.

(!) Močiare a mokrade sú napríklad cennými plochami, ktoré zachytávajú CO₂.

2.18 EHSV pripomína, že do článku III-284 návrhu Ústavy bola prijatá zásada, že „Únia... (podporuje) spoluprácu medzi členskými štátmi, aby dosiahla, že systémy prevencie prírodných katastrof alebo katastrof spôsobených človekom a systémy ochrany pred takými katastrofami by boli účinnejšie“. Oblasti NATURA 2000 sú v mnohých ohľadoch schopné prevziať takúto funkciu.

2.19 Na jednej strane bol napríklad po ničivých povodniach na Labe v roku 2002 veľmi rýchlo vytvorený fond EÚ na odstránenie následkov pohromy, no na druhej strane je extrémne ťažké presadiť a financovať napríklad opatrenia na integrovanú ekologickú protipovodňovú ochranu na riekach a nivách, pričom takéto opatrenia môžu preukázateľne znížiť nebezpečenstvo povodní na dolných tokoch riek (?) a tak odvrátiť potenciálne škody. Podobne to vyzerá aj pri prevencii pred lesnými požiarimi, najmä v južnej Európe. Toto sa musí zmeniť. Motto politiky EÚ musí znieť: prevencia namiesto následnej pomoci po katastrofe. Ochrana prírody dokáže v tejto súvislosti prispieť rozhodujúcim podielom.

2.20 Dôvod pre túto situáciu určite spočíva v tom, že náklady, ktoré ochrana prírody priamo alebo nepriamo spôsobuje, sa vo veľkej miere týkajú súkromných majiteľov a užívateľov pôdy, zatiaľ čo hospodársky pozitívne účinky sú „zaúčtované“ takpovediac iba ako „externé výnosy“ (na rozdiel od „externých nákladov“) a pozitívne sa nepremietajú napríklad do výpočtu hrubého sociálneho produktu. Nová úprava financovania musí osobitne zohľadniť túto okolnosť.

3. Osobitné poznámky

3.1 EHSV víta, že v Komisii sa už nebude viesť diskusia o otázke, či sa má podieľať na financovaní opatrení EÚ pre oblasti siete NATURA 2000, ale že sa bude hovoriť „iba“ o otázke, akými nástrojmi sa to dá dosiahnuť.

3.2 EHSV chápe dôvody pre zvolený spôsob financovania, tzn. ďalší rozvoj existujúcich podporných nástrojov a ich adekvátne využívanie. Sieť NATURA 2000 sa musí plánovať, koordinovať a finančne realizovať tam, kde existujú problémy a pozitívny potenciál na rozvoj, najmä priamo v členských štátoch. Prispôbením a využitím existujúcich finančných fondov pre účely ochrany prírody, ako napr. ERDF, ESF, Kohézny fond, EAGGF a novovytvoreným Fondom rozvoja vidieka (ELER), atď., získajú oprávnené úrady v členských štátoch flexibilné nástroje.

(?) A síce v širšom kontexte, presahujúcom rámec jednej krajiny: Holandsko jednoznačne profituje z podobných opatrení, ktoré majú často vysokú hodnotu aj pre ochranu prírody.

3.3 Je tiež správne, že Komisia poukazuje na tento spôsob, ktorým sa pravdepodobne bude dať najlepšie zabezpečiť to, „že správa oblastí NATURA 2000 je súčasťou rozsiahlej politiky územného usporiadania EÚ“.

3.4 Pre EHSV je však dôležité poukázať na to, že Komisia a ďalšie zodpovedné úrady budú musieť vynaložiť ešte veľa úsilia, aby zabezpečili, že v budúcnosti sa z prostriedkov EÚ nebudú spolufinancovať zámery, ktoré by škodili ochrane prírody a ktoré by viedli k tomu, že škody, ktoré takéto zámery spôsobia na prírode a životnom prostredí, by museli byť vykompenzované opäť z prostriedkov EÚ.

Finančná situácia v EÚ a hroziaci spor o peniaze

3.5 Diskusia o financovaní oblastí NATURA 2000 sa bude musieť viesť pred začatím hroziaceho sporu o výške celkového rozpočtu EÚ a o rozdelení finančných prostriedkov⁽¹⁾. Je jasné, že príde k prudkej hádke o peniaze:

— Finančný výhľad EÚ na obdobie rokov 2007 – 2013, ktorý Komisia predložila, predpokladá výdavky v priemernej výške 1,14 % hrubého národného dôchodku, horná hranica vlastných prostriedkov je stanovená na 1,24 %. Takzvaní „čistí platcovia“ trvajú v súčasnosti na hornej hranici 1 %, čo by v roku 2013 znamenalo znížené výdavky vo výške okolo 30 miliárd €, ak by túto požiadavku napokon presadili.

— S rozšírením EÚ dôjde k presunutiu finančných prostriedkov medzi členskými štátmi a regiónmi, najmä v oblasti štrukturálnej podpory⁽²⁾. Regióny, ktoré boli doposiaľ podporované, nebudú – príp. po prechodnom období – už spĺňať doterajšie kritéria na podporu.

3.6 Diskusiu o hornej hranici treba vnímať v súvislosti s tým, že suma vo výške minimálne 6,1 miliardy eur ročne, ktorú Komisia vyhradila na ochranu prírody, sa priráta k úlohám druhého piliera, pričom vo finančných výhladoch na to doteraz neboli naplánované prostriedky v dostatočnej výške. Je potrebné počítať s rozpútaním búrlivej diskusie o financiách, a to medzi regiónmi a tiež medzi rôznymi politickými oblasťami pôsobnosti. Takéto rozpory nie sú ani zďaleka nové, v minulosti však ochrana prírody ťahala veľmi často za kratší koniec.

3.7 Preto sa musí zabezpečiť, že ochrana prírody sa bude správne chápať ako súčasť spoločnej politiky, že pri financovaní zo strany členských štátov sa nebude podriaďovať iným úlohám

(1) Pozri stanovisko EHSV k „Oznámeniu Komisie pre Radu a Európsky parlament – Budovanie našej spoločnej budúcnosti: Politické výzvy a rozpočtové prostriedky rozšírenej Únie - 2007-2013“ KOM(2004) 101 v konečnom znení, CESE 1204/2004, ktoré ešte nebolo zverejnené v Úradnom vestníku.

(2) Z ktorého by mali pochádzať dôležité časti financovania siete NATURA 2000.

a že nebude ignorovaná. EHSV znova zdôrazňuje: ochrana prírody v Európe nie je žiaden luxus, ktorý si v dobrých finančných časoch môžeme „dovoliť“ a ktorého sa vzdáme, keď si myslíme, že nemáme peniaze. Ochrana prírody je – ako zdôraznili hlavy štátov – spoločná celospoločenská úloha, politická povinnosť, ktorej financovanie je nevyhnutné.

3.8 Aby sme zohľadnili zásady úsporného hospodárenia, je potrebné objasniť, ktoré z oblastí úloh siete NATURA 2000, stanovené Komisiou, sú absolútne bezpodmienečné, príp. ktoré možno brať takpovediac ako „alternatívnu voľbu“. V prípade úloh, ktoré sú nevyhnutné (napr. kompenzačné platby, príp. stimuly pre majiteľov alebo užívateľov pozemkov), je potrebné jednoznačne určiť ich viazanie na definovaný účel. V opačnom prípade EHSV nechápe zásadu integrácie financovania siete NATURA 2000 do existujúcich fondov a musel by – podobne, ako viacerí „akcionári“, ktorí sú zapojení do prípravného štádia – trvať na vytvorení osobitného podporného fondu.

Osobitné potreby ochrany prírody v Európe

3.9 Tabuľka 2 v prílohe oznámenia Komisie rozpisuje oblasti siete NATURA 2000 podľa využívania krajiny. Staré pasienky, neobrábané plochy, húštiny a trávnaté oblasti predstavujú 26,3 % plôch NATURA 2000, lesy (primárne nevyužívané, resp. len extenzívne využívané) dokonca 28,9 %, močiare a slatiny, príp. vnútrozemské vodstvo takmer 13 %, staré ovocné plantáže, príp. druhovo bohaté, rozsiahle španielske alebo portugalské „dehesas“, (spolu takmer 800 000 ha) okolo 2 %. Iba 5,6 % pôdy je zaradených do kategórie „poľnohospodárska plocha“⁽³⁾.

3.10 Komisia podrobne opisuje opatrenia potrebné na realizáciu siete NATURA 2000 (časť 3 prílohy) a vypočítava výdavky (dnes 6,1 mld. €). Pritom možno zhruba rozlišovať medzi nákladmi na správu a plánovanie, investičnými nákladmi (napríklad nákup pôdy, ale aj investície) a bežnými výdavkami, o. i. kompenzačnými platbami pre majiteľov pozemkov, príp. udržiavacie opatrenia.

3.10.1 EHSV považuje za bezpodmienečne nutné, aby sa čo najrýchlejšie predložili presné kalkulácie výdavkov. Výbor napríklad pochybuje o tom, že suma uvedená pre nové členské štáty vo výške 0,3 mld. € (pre EÚ (15): 5,8 mld. €) bude dostatočná. Je jednoznačné, že niektoré krajiny (napr. Poľsko) majú určite ešte veľa oblastí, ktoré dodatočne nahlásia, čo si nakoniec bude vyžadovať potrebu ďalších finančných prostriedkov.

(3) Okrem toho treba zohľadniť 13 % morských a 4 % pobrežných oblastí, kde vznikajú predovšetkým náklady na monitoring.

3.11 Komisia podľa názoru EHSV právom konštatuje, že pri ochrane prírody ide často o to, aby sa zásadne zabezpečilo pokračovanie tradičných metód obhospodarovania, ktoré sú nevyhnutné pre vznik a zachovanie životného prostredia. Práve toto sú často spôsoby hospodárenia, ktoré sa pre prevádzkovateľa dnes ukazujú ako nerentabilné, ale udržiavanie ktorých je zo spoločenského hľadiska a z hľadiska politiky ochrany prírody potrebné. Príklad: len zriedkakedy zodpovedá využitie pôdy zásade trvalej udržateľnosti lepšie, než v prípade tradičného extenzívneho systému pasienkárstva na tzv. „dehesas“ na Pyrenejskom polostrove, vrátane chovu dobytka (Transhumanz) na jar na letných lúkach v horských oblastiach cez tzv. „canadas“, ktoré sa po celé desaťročia mohli vyvíjať ako hodnotné prírodné areály.

3.12 Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru je však po prečítaní dokumentu Komisie nejasné, či je vo všetkých vymenovaných oblastiach naozaj nevyhnutná realizácia alebo plánovanie spolufinancovania zo strany EÚ, resp. v prípadoch, kde možno v rámci uplatnenia práva EÚ očakávať financovanie výlučne zo strany členských štátov. Tento bod je ešte potrebné doriešiť.

3.13 Keďže konflikty v mnohých prípadoch vyplývajú z toho, že doterajším užívateľom pôdy neboli poskytnuté dostatočné kompenzačné platby, resp. stimuly, je potrebné venovať tejto oblasti osobitnú pozornosť. Nemožno hovoriť o spoločenskej alebo dokonca celohospodárskej hodnote ochrany prírody a presunúť pritom zodpovednosť za „náklady“ na užívateľov, resp. majiteľov pozemkov. Budúca úprava financovania musí zabezpečiť, aby súkromní majitelia, resp. užívatelia pôdy dostali prinajmenšom garanciu finančnej kompenzácie, alebo ešte lepšie stimul na realizáciu iniciatív v súlade so zásadami ochrany prírody. Žiť alebo hospodáriť v oblastiach NATURA 2000 by sa v budúcnosti malo považovať za „zisk“, a nie za nevýhodu.

3.14 Aby sa zabezpečil tento zámer, je potrebné presne zistiť, aký vysoký by bol v každom jednotlivom prípade nárok na finančnú kompenzáciu. Stanovenie všeobecnej hornej hranice ako i časového obmedzenia kompenzačných platieb v súčasnej forme by celej myšlienke uškodilo.

3.14.1 Na vyplatenie príslušných kompenzačných platieb by bolo možné – keď nebude zriadená vlastná rozpočtová línia – v prvom rade uvažovať o 2. pilieri poľnohospodárskej politiky, kým na investície by sa radšej mali využívať klasické štrukturálne fondy. EHSV poukazuje s veľkou obavou na to, že nové úlohy, resp. platby, ktoré sa musia popri súčasnom plnení z 2. piliera (budúceho „rozvoja vidieka“) splniť, nebudú môcť byť financované z tohto programu, pokiaľ sa nezredukujú iné úlohy alebo sa nedajú k dispozícii ďalšie finančné prostriedky.

3.14.2 To konkrétne znamená, že ak chceme dosiahnuť kvalitu rozvoja vidieka a zároveň prispieť k financovaniu siete NATURA 2000 prostredníctvom 2. piliera, sú samozrejme potrebné dodatočné účelovo viazané finančné prostriedky. EHSV však konštatuje, že vo finančnom výhlade, ktorý predložila Komisia a ktorého výšku nebudú čistiť platcovia akceptovať, takéto zvýšenie nie je plánované a vzniká extrémne vysoké nebezpečenstvo, že sa úspory budú musieť zabezpečiť práve v 2. pilieri. EHSV to vníma nielen ako rozhodujúce slabé miesto a vysoký potenciál pre budúce konflikty, ale aj ako celkové ohrozenie európskych snáh o ochranu prírody.

3.14.3 EHSV môže odsúhlasiť plánovanú úpravu iba vtedy, keď to nebude na úkor iných opatrení na rozvoj vidieka. Bez dodatočných finančných prostriedkov nebude môcť ani Komisia, ani členské štáty splniť stanovené ciele a dodržať svoje sľuby, že budú podporovať rozvoj vidieka i realizovať sieť NATURA 2000. Politici, ktorí chcú takto vytvoriť Európu, by preto mali mať aspoň odvahu vysvetliť spoločnosti stručne a jasne, že určité úlohy (ako napr. ochrana prírody) už nie sú politickými cieľmi.

3.15 Pre EHSV to neznamená, že sa aj pri ochrane prírody nemusí úsporne zachádzať s prostriedkami. Prvotne vytýčený cieľ nariadení o ochrane prírody EÚ a tým aj o sieti NATURA 2000 je zachovanie biodiverzity. To je takpovediac „záväzný program“, do ktorého sa EÚ musí zapojiť prinajmenšom v oblastiach európskeho významu.

3.16 Opačný záver tiež znie: Nie každé komunálne opatrenie na ochranu prírody je opatrením európskeho významu a musí byť spolufinancované z EÚ. Členské štáty, regióny, obce atď. sa nesmú zbaviť jasnej, politickej ako i finančnej zodpovednosti podľa motto: Ak neexistujú peniaze EÚ, neexistuje ochrana prírody. Ani EÚ nesmie zaujať stanovisko: „Vytvoríme potenciálne možnosť financovať opatrenia z existujúcich fondov. Ak tak neurobia členské štáty, pretože majú stanovené iné priority, je to ich vlastná vina.“

3.17 Na druhej strane je síce žiadúce odkryť prezentovaný hospodársky potenciál rozvoja oblastí NATURA 2000 (pretože bude zrejme, že ochrana prírody môže mať skutočne aj hospodárske dôsledky), pre zachovanie živočíšnych a rastlinných druhov však nemá rozhodujúci význam.

3.18 Pre EHSV to znamená, že určité opatrenia na financovanie v rámci realizácie siete NATURA 2000 sú bezpodmienečne nutné a že peniaze by pre tento účel mali byť technicky jasne viazané (earmarked). EHSV žiada členské štáty a Komisiu, aby naďalej rozvíjali adekvátne koncepty.

Brusel 10. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o poskytovaní služieb na spoločnom trhu“

(KOM(2004) 2 v konečnom znení – 2004/0001 (COD))

(2005/C 221/20)

Dňa 20. februára 2004 sa Rada podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko 11. januára 2005. Spravodajcom bol pán METZLER, pomocným spravodajcom pán EHNMARK.

Výbor na svojom 414. plenárnom zasadnutí 9.-10. februára 2005 (schôdzi z 10. februára) schválil 145 hlasmi za, 69 hlasmi proti, pričom 9 sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Predbežné poznámky

1.1 Výboru boli predložené aj vysvetľujúce dokumenty Európskej komisie Rade (dokument 10865/04 z 25. júna 2004 a dokument 11153/04 z 5. júla 2004 k článku 24), ako aj pracovné dokumenty Európskeho parlamentu z 25. marca 2004 (Výbor pre právo a spoločný trh – spravodajkyňa: Evelyne Gebhard) a z 26. marca 2004 (Výbor pre zamestnanosť a sociálne záležitosti – spravodajkyňa: Anne E.M. van Lancker).

1.2 Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená prípravnými prácami uskutočnila 24. mája 2004 vypočutie, podľa vopred rozoslaného dotazníka, za účasti zástupcov sektora služieb a využila vyše 100 doplňujúcich ústnych a písomných podaní.

2. Všeobecné poznámky

2.1 Podľa lisabonského dohovoru nadobúda odvetvie služieb pri uskutočňovaní európskeho spoločného trhu kľúčovú úlohu a má zásadný význam pre hospodársky rast v EÚ. Komisia predkladá návrh smernice o poskytovaní služieb na spoločnom trhu s vysvetleniami ako súčasť európskeho procesu hospodárskych reforiem, vďaka ktorému sa EÚ do roku 2010 má stať najkonkurencieschopnejším a najdynamickejším hospodárskym priestorom sveta, schopným trvalého hospodárskeho rastu, spojeného s kvantitatívnym a kvalitatívnym zlepšením zamestnanosti a vyššou sociálnou súdržnosťou. Návrh smernice má k tomu poskytnúť významný základný prvok a ponúknuť spoľahlivý právny rámec pre medzinárodný pohyb služieb a zakladanie pobočiek medzi členskými štátmi v oblasti priemyslu, obchodu, podnikania a slobodných povolání, pre prácu na plný a čiastočný úväzok a pre prácu na dobu určitú. Nový horizontálny prístup upravuje najmä uláhlenie postupov, jednotné zabezpečenie kvality, ako aj zvýšenú transparentnosť

predpisov, ktoré sa musia dodržiavať vo vzťahu k spotrebiteľovi. Medzinárodné poskytovanie služieb je dôležitým prvkom spoločného trhu a odstránenie prekážok má pre hospodársky rozvoj tohto odvetvia a predovšetkým pre spotrebiteľov zásadný význam. Smernica môže viesť k tomu, že sa zväčší počet ponúk na trhu, a tým vznikne aj silnejšia konkurencia, čo by pre spotrebiteľov malo za následok ako nižšie ceny, tak aj väčšiu možnosť výberu. Výbor preto veľmi víta celkové ciele tohto návrhu smernice.

2.1.1 Fungujúci jednotný trh si okrem odstránenia prekážok vyžaduje aj primeranú reguláciu. Aby sa súčasne zvýšila európska konkurencieschopnosť, sú potrebné národné právne predpisy i predpisy platné v rámci EÚ, a tým aj harmonizované štandardy.

2.2 Výbor si je vedomý toho, že dokončenie spoločného trhu pre poskytovanie služieb je s ohľadom na rozdiely založené v právnom poriadku a kultúre jednotlivých členských štátov komplexnou záležitosťou. Výbor to uznal už vo svojom stanovisku INT/105 z 28. novembra 2001⁽¹⁾ k oznámeniu Komisie o „Stratégii spoločného trhu pre odvetvie služieb“ a veľmi uvítal snahu Európskej komisie o dosiahnutie urýchlenia v uskutočňovaní spoločného trhu. Cieľ návrhu smernice vytvoriť pre spoločný trh ihneď rámec presahujúci jednotlivé odvetvia by mal preto poskytnúť nebyrokratické a pružné riešenie s využitím osvedčených systémov samočinnej regulácie v Európskej únii. Integrovaný proces sa bude musieť – v neposlednom rade pomocou ďalšieho návrhu smernice Európskej komisie o vzájomnom uznávaní odborného vzdelania – ďalej optimalizovať a nesmie spustiť zo zreteľa osvedčené sociálne, ekologické a spotrebiteľsko-právne (bezpečnostné) normy.

⁽¹⁾ Ú. v. ES C 48, 21.2.2002.

2.3 Návrh smernice je úzko spojený s návrhom smernice o uznávaní odbornej kvalifikácie a s oznámením o konkurencii v poskytovaní služieb slobodných povolání, spolu so súčasťou diskusiou týkajúcou sa poskytovania služieb všeobecného záujmu a prebiehajúcimi konzultáciami o poskytovaní sociálnych služieb všeobecného záujmu, ako aj s Rímskym dohovorom I a navrhovaným Rímskym nariadením II. Všetky tieto návrhy sú zamerané na lepšie fungovanie spoločného trhu. Preto by bola žiadúca zvláštna a lepšia koordinácia v rámci Komisie pre potrebné skĺbenie prác a predpisov.

2.4 Stredobodom návrhu smernice sú dva druhy medzinárodnej slobody pohybu služieb a vytvárania pobočiek: i) poskytovateľ služieb z jedného členského štátu by sa chcel usadiť v inom členskom štáte, aby tam poskytoval služby; a ii) poskytovateľ služieb by chcel zo svojho štátu pôvodu poskytovať služby v inom členskom štáte, najmä keď sa v ňom dočasne usadí. Pre odstránenie prekážok predpokladaných doteraz Komisiou v tejto oblasti bol daný podnet k štyrom základným opatreniam:

- použitie zásady krajiny pôvodu,
- delba úloh medzi štátom pôvodu a vysielajúcim členským štátom pri vysielaní pracovníkov v súvislosti s poskytovaním služieb,
- rozvoj vzájomnej dôvery a
- prehĺbenie vzájomnej podpory medzi členskými štátmi – so súčasným obmedzením možností členských štátov zaviesť vlastné mechanizmy dozoru, kontroly a uplatňovania.

3. Jednotlivé body návrhu smernice

3.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor dôkladne analyzoval návrh smernice z hľadiska požiadaviek, ktoré sa musia klásť na takto široko pojatú smernicu a dospel k presvedčeniu, že sú potrebné mnohé vysvetlenia a zmeny, aby sa dostatočne zodpovedali otvorené otázky a aby tento nový návrh pre podporu poskytovania služieb na spoločnom trhu bol skutočným krokom vpred. Tento dojem je možné získať tiež z nedostatočných analýz uskutočnených pred uverejnením návrhu smernice. Mnohé pochybnosti širších hospodárskych a spoločenských kruhov, ktoré boli predložené na vypočítie 24. mája 2004, nemohli byť doteraz tiež úplne odstránené ani dokumentmi Európskej komisie (dokument Rady 10865/04) predloženými Rade Európskej únie 25. júna. Širšie vyhodno-

tenie dôsledkov zo strany Komisie by bolo pre všetky zúčastnené strany účelné.

3.2. Empíria

3.2.1 Výboru bolo nápadné, že v zdôvodnení k návrhu smernice nie sú uvedené žiadne spoľahlivé štatistické podklady ku kvantifikácii medzinárodného pohybu služieb a pobočiek. Hodnotiaca správa Komisie by preto mala byť doplnená o tieto údaje. Presné empirické podklady sa ukazujú ako veľmi dôležité pre to, aby sa v budúcnosti význam odvetvia služieb, ako aj – kladný alebo úplne záporný – vplyv zjednodušenia úpravy zamýšľaného v návrhu smernice, spoľahlivo odrazil na fungovaní spoločného trhu. Výbor považuje čo najpresnejšie podchytenie skutočných vzťahov v medzinárodnom pohybe služieb a pobočiek za nosný prvok pre uskutočnenie spoločného trhu.

3.2.2 Existujúce štatistické materiály vo verejnej správe, vo výskumných ústavoch, poisťovních a štruktúrach samosprávy rôznych členských štátov by sa mali brať na zreteľ vo zvýšenej miere.

3.2.3 Okrem toho sa výboru javí pri súčasných medzerách ako nevyhnutné nastúpiť nové cesty pri získavaní empirických údajov, ktoré by zamedzili najmä ďalšej byrokracii. Malo by sa tu prípadne uvažovať o zapojení jednotlivých prieskumov ako doplnku k úradným štatistikám.

3.3. Oblasť použitia: Definície – kolízne normy – vymedzenia

3.3.1 Výbor dáva podnet k tomu, aby sa v návrhu smernice jasnejšie spracovala a presnejšie vzájomne vymedzila oblasť použitia a úprava výnimiek. Keď neexistujú jasne definujúce vymedzenia, zotrávajú pri praktickom uplatňovaní nejasnosti v oblasti služieb, ktorých sa to týka, ako aj v spôsobe, akým sa ich to týka a v rozsahu platnosti.

3.3.2 Výbor podporuje definitorické oddelenie podnikateľských služieb a služieb slobodných povolání. Vymedzenie definíciou bude žiaduce tiež v súvislosti s výborom navrhovaným zvýšením harmonizácie v určitých oblastiach (slobodné povolania a iné mimoriadne citlivé oblasti) počas prechodného obdobia. A to predovšetkým kvôli tomu, aby sa mechanizmy zabezpečovania kvality spracované v kapitole IV návrhu smernice mohli upraviť priaznivo z hľadiska ochrany spotrebiteľov. Európsky súdny dvor vypracoval vo svojom rozsudku z 11.10.2001 (prípád C-267/99) napríklad podstatné prvky slobodného povolania, ktoré môžu slúžiť ako základ pre definíciu na európskej úrovni.

3.3.3 Komisia predložila k téme zaistenia životného minima 2003 Zelenú knihu a 12. mája 2004 Bielu knihu, s tým, že sa ukazuje ako žiaduce, aby boli presnejšie spracované a vzájomne vymedzené dopady návrhu smernice na tieto citlivé oblasti v členských štátoch. Keďže sa Komisia zaviazala do konca roka 2005 vypracovať správu o uskutočniteľnosti a potrebe rámcového zákona, na čo sa explicitne odvoláva článok III-122 zmluvy o ústave, výbor sa domnieva, že by bolo vhodnejšie vylúčiť všetky služby všeobecného záujmu (hospodárskeho a nehospodárskeho) z rámca uplatnenia smernice o poskytovaní služieb, pokiaľ sa v rámci Spoločenstva nestanovia zásady a podmienky, najmä hospodárske a finančné, ktoré umožnia službám všeobecného záujmu plniť svoj účel.

3.3.4 Úprava výnimiek k zásade krajiny pôvodu v článku 17 bod 8 pre smernicu o vzájomnom uznávaní odbornej kvalifikácie – ktorá je ešte len v štádiu vzniku – nie je obmedzená na jednotlivé články alebo časti. Uplatňovanie zásady krajiny pôvodu sa musí koordinovať s realizáciou návrhu smernice o vzájomnom uznávaní odbornej kvalifikácie. Ak by sa úprava výnimiek v článku 17 bod 8 obmedzila len na časť II. návrhu na vzájomné uznávanie odbornej kvalifikácie, vzniká otázka, ako by malo vyzeráť rozdelenie úloh medzi takzvanými „vnútroštátnymi kontaktnými miestami“ (článok 53 návrhu smernice o uznávaní povolaní) a One-Stop-Shops predpokladanými na tomto mieste (článok 6 návrhu smernice). Ak by išlo o úrady, ktoré vykonávajú jednu a tú istú funkciu, malo by sa už vo fáze vzniku návrhov obidvoch Smerníc dbať o jednotné označenie.

3.3.5 Je nutné vysvetliť, či a ako treba presnejšie vzájomne vymedziť oblasť uplatňovania smernice – najmä s ohľadom na zásadu krajiny pôvodu – vo vzťahu k vnútroštátnym „kolíznym“ oblastiam národného zákonodarstva v daňovom systéme a v systéme trestného práva, aby sa zamedzilo kolíziám. Tak napríklad v niektorých členských štátoch platí pre audítorov, daňových poradcov a právnych zástupcov pod hrozbou trestu povinnosť a právo mlčanlivosti vo vzťahu k orgánom činným v trestnom konaní, zatiaľ čo v iných členských štátoch existuje pre príslušníkov týchto profesií povinnosť – aj keď obmedzená – podania správy alebo oznamovacia povinnosť vôbec. Môže príslušný poskytovateľ služieb, ktorý musí v jednom štáte poskytovať informácie a ktorý by bol podľa zásady krajiny pôvodu oprávnený a povinný toto nedodržať, obchádzať národný systém trestného práva? Trestné a daňové právo patrí do oblasti kompetencie členských štátov – nie do kompetencie EÚ, takže právne jednoznačné vymedzenie pre zamedzenie nežiaducich dôsledkov pre užívateľov je nutné. Takisto by sa malo presne overiť, či je možné skĺbiť sociálne systémy s rozpočtovými povinnosťami, ak bude platiť zásada krajiny pôvodu. Tam, kde sa v platnosti zásady krajiny pôvodu skrýva nebezpečenstvo celkového porušenia národných

systémov sociálneho a zdravotného zabezpečenia, by sa prípadne musela nájsť nejaká úprava výnimiek.

3.3.6 Takisto by sa malo presne overiť, či je možné skĺbiť sociálne systémy s rozpočtovými povinnosťami, ak bude platiť zásada krajiny pôvodu. Tam, kde sa v platnosti zásady krajiny pôvodu skrýva nebezpečenstvo celkového porušenia národných systémov sociálneho a zdravotného zabezpečenia, budú potrebné výnimky.

3.3.7 Výbor dáva na zváženie, aby sa v oblasti zdravotníctva preskúmala otázka zahrnutia odvetvia nemocníc. Možno že by sa dalo dosiahnuť vykonávanie súdnej právomoci Európskeho súdneho dvora tiež v medzinárodnom prerokovaní úhrady nákladov vytvorením kompatibilnejšej úpravy ad hoc pre zákonné systémy poistenia, ale mimo pôsobnosti navrhovanej smernice.

3.3.7.1 Výbor odporúča v oblasti poskytovania služieb v sociálnom a zdravotnom sektore počkať na oznámenie Komisie ohlásené na rok 2005, aby sa tak zabezpečila zodpovedajúca koordinácia. Poukazuje aj na skutočnosť, že sa množstvo hlasov prikláňa skôr k možnosti vyňatia tejto oblasti.

3.3.8 Taktiež by sa malo vysvetliť koherentné vymedzenie oblasti použitia 8. smernice Rady o schválení osôb poverených povinným overením účtových dokladov (článok 17 bod 15), ktorá sa v súčasnej dobe nachádza v procese revízie. Nie vo všetkých prekladoch návrhu Komisie sa to doteraz prejavilo tak zreteľne, ako by to bolo žiaduce.

3.3.9 Vysvetlenie nepoužívania ustanovení o pohybe služieb a pobočiek vo vzťahu k činnostiam výkonu štátnych orgánov a orgánov verejnej správy (článok 45 a 55 Zmluvy o ES) už obsiahnuté v zdôvodnení návrhu smernice by sa malo zahrnúť do samotného záväzného znenia smernice.

3.3.10 Aj v prípade práce na dobu určitú ide o obzvlášť citlivú oblasť, ktorá by mala byť výslovne vyňatá z celej pôsobnosti smernice. Pre národné ustanovenia potrebné v tejto oblasti je dôležitým cieľom ich celoeurópska harmonizácia. Výbor v tejto súvislosti poukazuje na avizovaný návrh smernice o pracovných podmienkach pre súčasných pracovníkov, rovnako ako Dohovor č. 181 o súkromných personálnych agentúrach prijatý ILO, ktorý vo svojom článku 3 ods. 2 explicitne stanovuje systém udeľovania licencií a osvedčení, aby boli chránení pracovníci a podporovaná kvalita práce týchto agentúr.

3.3.11 V niektorých členských štátoch existujú mimoriadne prísne právne predpisy na dodržovanie slobody tlače. Výbor aj v tomto prípade považuje za nutné jasne určiť terajšiu oblasť použitia vo vymedzení k návrhu smernice.

3.3.12 Komisia musí okrem toho jasne vysvetliť, či tento návrh platí tiež pre služby televízneho prenosu a ak áno, ako sa uvažuje o uvedení návrhu do súladu s ustanoveniami smernice „Televízia bez hraníc“. Podobne existuje potreba vysvetlenia, čo sa týka jej platnosti pre audiovizuálne služby všeobecne a najmä pre audiovizuálne služby poskytované na základe individuálneho dopytu („service on demand“ – služby na požiadanie), ktoré sú už predmetom špecifických predpisov Spoločenstva o určitých právnych aspektoch (smernica 2000/31/ES o elektronickom obchodnom styku).

3.3.13 Podľa názoru Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru by sa však už v súčasnom štádiu museli tieto služby výslovne vyčleniť z platnosti navrhovanej smernice, najmä čo sa týka ustanovení o zásade krajiny pôvodu a pojmu „pobočka“ ako podstatný styčný bod a hlavné kritérium pre stanovenie príslušného členského štátu.

3.4 Jednotné kontaktné osoby („One-Stop-Shops“)

3.4.1 Myšlienku zjednodušenia postupu za pomoci vytvorenia jediného (prvého) rozbehového miesta pre poskytovateľov služieb je nutné uvítať. Výbor je však znepokojený tým, že návrh smernice pre slobodu zakladania pobočiek v článku 6 uvádza, že určité postupy – najmä pri zahájení nejakej činnosti – sa majú odvíjať na jedinom mieste. Výbor tu vidí problém v tom, že by toto so zreteľom na zákonnú povinnosť zápisu vo verejnom registri (napr. obchodný register) už muselo viesť k tomu, že jednotná kontaktná osoba bude odkazovať ďalej na príslušné registračné miesta. Tieto oblasti by takzvané „One-Stop-Shops“ nemohli „pokryť“ samé. Je potrebné vyjasniť, ako budú v praxi jednotlivé kontaktné osoby spolupracovať s existujúcimi kompetentnými úradmi pre registráciu.

3.4.2 V článku 53 návrhu smernice sa bude hovoriť o uznávaní odbornej kvalifikácie „kontaktných miest“, ktoré majú fungovať ako ústredné informačné miesta. Podľa článku 6 predmetného návrhu smernice sa majú takzvané „one-stop-shops“ vytvoriť ako ústredné rozbehové miesta. Musí sa tu dbať o koordináciu, aby sa nevytvárali nové rôzne úrady, ktoré by bránili nadriadenému cieľu zabezpečiť právo občanov na jednoducho dostupné informácie v rámci Európskej únie a na ich prácu. Počas obdobia mandátu novej Komisie by malo byť v popredí najmä zjednodušenie byrokratických prekážok. Musí sa zamedziť vytváraniu nových byrokratických prekážok v jednotlivých členských štátoch.

3.4.3 Okrem toho treba vysvetliť otázky ručenia za „jednotné kontaktné miesta“, keď sú informácie neúplné alebo naprosto nesprávne. Tie môžu mať medzi iným negatívne dôsledky pre poskytovateľov služieb, keď sa zabudne na určité povolenie, čím sa poruší zákon. Môže však dôjsť tiež k negatívnym dôsledkom pre spotrebiteľov, ak sa neoverí existencia dostatočnej ochrany povinného ručenia.

3.5 Zásada krajiny pôvodu

3.5.1 Výbor sa domnieva, že pre všeobecné uplatňovanie princípu krajiny pôvodu musia byť najprv vytvorené podmienky, pričom by sa mal uplatniť diferencovaný prístup uprednostňujúci harmonizáciu so zvýšenými normami zabezpečujúcimi ochranu zamestnancov, spotrebiteľov a životného prostredia v jednotlivých sektoroch, aby bolo možné vybudovať vnútorný trh na primeranej kvalitatívnej úrovni.

3.5.2 Zásadná platnosť princípu krajiny pôvodu stanovená v článku 16 návrhu smernice predstavuje v spojení s výnimkami uvedenými v článku 17 podstatu návrhu. Hodí sa to však len tam, kde sa tieto služby dajú normalizovať ako tovar, alebo kde harmonizácia predpisov je natoľko pokročilá, že nehrozí porušovanie hospodárskej súťaže, uplatňovanie sociálneho dumpingu a nedôvera spotrebiteľov. Tam, kde normy neexistujú, alebo vôbec nemôžu byť spracované (takzvané nepopísateľné výkony), by sa tieto zvláštnosti museli mať na zreteli.

3.5.3 Výbor preto považuje zásadné uplatňovanie princípu krajiny pôvodu v oblasti medzinárodných služieb za predčasné. Zásada krajiny pôvodu predpokladá, že je možné vychádzať z existencie porovnateľných podmienok, a to ako reálnych, tak i na právnej úrovni. Podľa presvedčenia výboru slubuje používanie zásady krajiny pôvodu výsledky len vtedy, keď existuje jasnosť práva a právna istota ohľadne oblasti používania. Uplatňovanie zásady krajiny pôvodu bez primeranej prechodnej lehoty by mohlo viesť k vzniku problémov, najmä keď existujúce súbory nástrojov harmonizácie jednotlivých odvetví sa výboru ešte nezdajú byť dostatočne využité. Pri uplatňovaní tohto princípu by preto hrozilo riziko konkurencie medzi systémami, čo by mohlo oslabiť spotrebiteľské, zamestnanecké a environmentálne normy za predpokladu, že v EÚ budú naďalej existovať rozdielne právne, sociálne a zdravotné systémy. Pomocou harmonizácie po jednotlivých odvetviach môže byť najmä vo zvlášť citlivých oblastiach dosiahnuté optimálnejšie prispôbenie na výzvu spoločného trhu než pomocou uplatnenia čisto horizontálneho prístupu. Zároveň treba, v spolupráci so všetkými skupinami, ktorých sa to týka, najmä organizáciami na ochranu zdravia spotrebiteľov a sociálnymi partnermi, v rámci detailného odhadu dôsledkov, každé odvetvie preskúmať z hľadiska jeho vhodnosti pre zavedenie zásady krajiny pôvodu, a to aj z hľadiska sociálnych a ekologických aspektov. Pretože opatrenia harmonizácie predstavujú prinajmenšom rovnocenné nástroje pre uskutočnenie spoločného trhu, malo by sa v rámci primeraného časového obdobia dosiahnuť prispôbenie rôznych predpisov v oblastiach zdravotníctva, sociálnych vecí a práce, v ktorých majú členské štáty zvláštnu zodpovednosť. Medzitým by sa malo za pomoci Európskej komisie, Európskeho parlamentu

a Rady kladne rozhodnúť o tom, či harmonizácia v uvedených oblastiach dosiahla dostatočný pokrok. Podľa stavu harmonizácie právnych predpisov by bolo možné poskytnúť, pokiaľ by to bolo potrebné, poslednú dodatočnú lehotu na zosúladienie národných právnych predpisov. Výbor je presvedčený, že táto metóda – spolu s presne definovaným vymedzením týchto zvláštnych služieb (napríklad slobodných povolání) – umožní postupnú úpravu v jednotlivých oblastiach, takže po uplynutí prechodného obdobia by sa mohol zaviesť princíp krajiny pôvodu, čím by bolo umožnené dokončenie spoločného trhu. Toto platí aj pre mechanizmy spoločnej a samočinnej regulácie.

3.5.4 Výbor považuje za účelné preskúmať, či by bol užitočný ústredný samosprávny register priestupkov a nekalých obchodných praktík v normalizovaných povolaniach v medzinárodnom pohybe služieb, na obsah ktorého by sa dalo aktuálne dopytovať. Do registra sa majú na príslušnom úrade zapisovať priestupky v povolaniach. Cieľom je umožniť čo najmenej byrokratickú a čo najrýchlejšiu komunikáciu medzi príslušnými národnými úradmi a taktiež zaistiť efektívnu kontrolu a disciplinovanosť účastníkov trhu.

3.5.5 V návrhu smernice je stanovené, že členský štát pôvodu je povinný kontrolovať poskytovateľov služieb a nimi poskytované služby, a to aj keď ich poskytujú v inom členskom štáte. Toto ustanovenie znamená závažnú zodpovednosť a veľké pracovné zaťaženie pre krajinu pôvodu a jej príslušné úrady. V článku 6 b) návrhu smernice o vzájomnom uznávaní odbornej kvalifikácie sa však u medzinárodných služieb už zdôrazňuje nutnosť ohlásenia činnosti s určitou odbornou kvalifikáciou v prijímajúcom členskom štáte. Okrem toho môže dôjsť k neočakávaným deformáciám konkurencie, keď sa poskytovateľ služieb usadí v nejakom inom členskom štáte, kde platia prísnejšie predpisy. Takýmto deformáciám konkurencie by sa podľa presvedčenia výboru mohlo zamedziť postupným zblížením zákonodarstiev až po minimálne normy kvality na primeranej ochrannej úrovni pre spotrebiteľské, zamestnanecké a environmentálne prostredie. Je nevyhnutné upresniť podmienky a princípy, podľa ktorých budú vykonávané kontroly poskytovateľov služieb v ďalších členských štátoch. Spotrebiteľia by mali byť uistení o tom, že služby, ktoré sú im poskytované zodpovedajú platným predpisom.

3.5.6 Zásadu krajiny pôvodu možno presadiť len vtedy, keď sú jednotlivé štátne orgány veľmi dobre organizované, a to tiež na regionálnej a miestnej úrovni. Súčasná sieť kontroly a kooperácie na elektronickej báze sú nedostatočne prepojené. Predpokladaný dozor štátu pôvodu nad povolaniami – tak ako je to teraz stanovené v článku 36 a 37 návrhu smernice za

pomoci „kooperácie“ štátu pôvodu a prijímajúceho štátu – by nezaručoval žiadnu efektívnosť.

3.5.7 Výbor je tiež presvedčený, že časové oneskorenie kvôli jazykovým bariéram a dlhým cestám komunikácie nemôže vykázať žiadny skutočný výsledok v prospech spotrebiteľa postihnutého alebo poškodeného nekvalitnými službami. Je nevyhnutné spotrebiteľom garantovať jednoduchý a účinný spôsob pre podanie reklamácie a uplatnenie svojich práv po nekvalitnom poskytnutí služieb. Podľa návrhu smernice by príslušné orgány v prijímajúcom štáte okrem toho nemohli nikdy sami pôsobiť, pretože ani nie sú pravidelne informované o tom, pod akým názvom, s akým poistením povinného ručenia atď. vstupuje cudzí poskytovateľ služieb do styku so spotrebiteľmi v prijímajúcom štáte. Oznamovacie povinnosti a disciplinárne oprávnenia pre príslušné úrady prijímajúceho štátu budú musieť byť preto prinajmenšom upravené v rozšírenom znení a mohli by byť splnené za pomoci navrhovaného ústredného registra. Návrhy na zmeny, ktoré sa toho týkajú, už Európsky parlament podchytil v 1. čítaní v rámci legislatívneho procesu k návrhu smernice o vzájomnom uznávaní odbornej kvalifikácie.

3.5.8 A nakoniec sa výbor obáva, že napriek postupnej úprave výnimiek v článku 17 bod 20 až 23 by bolo ohrozené úspešné vytvorenie jednotného právneho nástroja pre zmluvné a mimozmluvné záväzkové vzťahy, ako je to určené v nariadení Rome I a návrhu nariadenia Rome II. Obidve nariadenia sledujú univerzálny prístup: jednotne upravujú medzinárodné súkromné právo pre stav vecí tak vo vnútri EÚ, ako aj pre tretie štáty a tým sa starajú o zrozumiteľnosť práva pre všetky zmluvné strany.

3.6 Vysielanie pracovníkov

3.6.1 Zmyslom smernice 96/71/ES zo 16. decembra 1996 o vysielaní pracovníkov je rozšíriť možnosť pre podniky poskytovať služby v iných členských štátoch a presadiť, aby sociálne minimálne normy pre pracovníkov boli uvedené do súladu. Smernica o vysielaní upravuje praktickú koordináciu pracovných a zamestnaneckých podmienok pre vyslaných pracovníkov. Komisia preto v článku 17 odsek 5 návrhu smernice stanovila výnimku z platnosti zásady krajiny pôvodu pre smernicu o vysielaní a tým ukázala, že presné vymedzenie súčasných oblastí použitia je žiaduce. Ale pri podrobnejšom posúdení článku 24 a 25 predmetného návrhu smernice považuje výbor za sporné, či je zamýšľaná úprava výnimiek formulovaná dostatočne jasne a zrozumiteľne.

3.6.1.1 Vzťah medzi smernicou o vysielaní pracovníkov a smernicou o službách evokuje množstvo otázok. Tieto otázky sa líšia od štátu k štátu v závislosti od rozličných systémov na trhu práce. Ak má byť smernica o službách akceptovateľná, je nevyhnutné starostlivo zvážiť názory sociálnych partnerov, tak európskych, ako aj národných.

3.6.1.2 Smernica o službách nesmie postihovať práva odborových zväzov, právo na organizovanie a kolektívne vyjednanie, vrátane práva sociálnych partnerov na vyjednanie kolektívnych dohôd, alebo práva na protestné akcie zamestnancov. Navrhujeme, aby sa toto objasnilo v článku 3. S pracovníkmi z iného členského štátu sa musí zaobchádzať rovnako ako s pracovníkmi z krajiny, kde sa práca vykonáva. Toto je úplne jasné z anti-diskriminačnej perspektívy, ktorá podopiera zmluvy EÚ. Mzdy a pracovné podmienky sa preto majú vo všetkých významných aspektoch riadiť predpismi platnými v krajine, v ktorej sa práca vykonáva. Kontrola dodržiavania týchto predpisov vo všetkých významných aspektoch sa musí, ak má byť účinná, uskutočniť priamo na pracovisku. Smernica o službách musí preto objasniť, že cieľom vysielania pracovníkov je ochrániť pracovníkov a že podľa tejto smernice sa plne povoľuje mať lepšie predpisy, než záväzné minimálne požiadavky pre pracovníkov v určitej krajine, pokiaľ nie sú diskriminované zahraničné spoločnosti.

3.6.2 Výbor je presvedčený o tom, že predpokladaný zákaz kontrolných postupov stanovený v článku 24 a 25 návrhu smernice uvádza túto úpravu výnimiek článku 17 odsek 5 ad absurdum. Pretože zostáva otvorené, akým spôsobom má členský štát pôvodu vyžadovať správy o prípadných priestupkoch vo vysielajúcom štáte, ktorý už nesmie zo svojej strany vykonávať žiadne kontroly, ani sťahovať. Aj keby to bolo možné, zostáva naďalej otvorené, ako má konať štát pôvodu v nejakom cudzom štáte, v ktorom nemá žiadne vlastné výsostné oprávnenia. Naproti tomu smernica o vysielaní umožňuje členským štátom stanoviť, aké vysvetlenia sa budú môcť požadovať od firiem (napr. v rámci zadávania verejných zákaziek) v prijímajúcom štáte, kto je vnútroštátny zmocnenec pre doručovanie pokút a žalôb a ako by malo fundovane odpadnúť ohlásenie činnosti. Takto by to malo zostať.

3.6.3 Hoci lepšia spolupráca medzi úradmi štátu pôvodu a vysielajúceho štátu je v budúcnosti určite žiaduca a zasluhuje si výhradnú podporu, skúsenosti z praxe ukazujú iný obraz, ktorý návrh smernice podľa názoru výboru neberie dostatočne do úvahy. Výbor preto dospel k záveru, že smernica o poskytovaní služieb musí byť jednoznačnejšie formulovaná, čo sa týka spolupráce medzi štátom pôvodu a vysielajúcim štátom.

3.6.4 Pri medzinárodnom vysielaní pracovníkov z tretích štátov musí byť podľa návrhu smernice úlohou členského štátu pôvodu zaistiť, aby poskytovateľ služieb vysielal len pracovníkov, či už sú občanmi Únie alebo nie, ktorí v členskom štáte pôvodu spĺňajú predpísané požiadavky na pobyt a náležité zamestnávanie. Prijímajúci členský štát nesmie podrobiť preventívnym kontrolám ani pracovníkov, ani poskytovateľov služieb. Dopady tohto návrhu by mohli byť nepriaznivé pre zrovnateľné problematiky, ako je to uvedené vyššie. Do tej miery by smernica mala preto tiež objasniť, že doterajší právny stav zostáva zachovaný.

3.7 Ochrana spotrebiteľov za pomoci povinného poistenia

3.7.1 Výbor uznáva, že u poskytovateľov služieb, ktorých poskytovanie služieb predstavuje zdravotné, bezpečnostné alebo finančné riziko pre prijímateľov, môže byť povinnosť uzatvoriť poistenie zodpovednosti pri výkone povolania nástrojom na podporu dôvery spotrebiteľov. Pre zachovanie rovnakých podmienok konkurencie medzi poskytovateľmi služieb môže byť tiež ohlásená jednotná úprava poistenia zodpovednosti pri výkone povolania v rámci celej EÚ. V súvislosti s argumentmi pre a proti je však povinné poistenie opodstatnené len vtedy, keď existuje prevažujúci záujem tretej strany alebo ochrany spotrebiteľa. Definícia takto závažných skupín povolání a odvetví musí byť už v smernici. Ďalej je nutná dostatočne pružná úprava, aby sa mohlo prihliadnúť k jednotlivým rizikovým situáciám a potrebe poistenia veľkého množstva potencionálne registrovaných poistencov.

3.8 Zabezpečenie kvality za pomoci certifikácie

3.8.1 Výbor je presvedčený, že poskytovanie služieb založené na znalostiach už núti konkurentov k neustálemu zvyšovaniu kvalifikácie. Ti môžu obstať len na základe najnovších vedeckých a technických noriem. Záručnými pečatami a certifikátmi sa dosiahne vyššie zabezpečenie kvality len tam, kde je spotrebiteľ schopný pochopiť, aké normy sa schovávajú za týmito certifikátmi. Pre všeobecné uznanie sa musí dosiahnuť určitý stupeň oboznámenia. Inakšie by chýbala transparentnosť nutná pre spotrebiteľov. Spotrebiteľia musia byť tiež informovaní o kvalite ponúkaných služieb. Vzhľadom k tomu, že na trhu sa objavuje veľa certifikátov, ktoré zákazníci nerozoznávajú, vzniká nebezpečenstvo ich možnej devalvácie a vzniká situácie, keď zákazníkovi neposkytnú potrebné informácie.

3.9 *Transparentnosť cien*

3.9.1 Transparentnosť by mala existovať – tak ako je to už uvedené v článku 26 ods. 3 návrhu smernice – aj v oblasti tvorby cien a ich kalkulácie. Výbor tu považuje za účelné zväziť zaistenie transparentnosti cien nielen v dopyte vzhľadom na spotrebiteľa (business to consumer), ale zamyslieť sa tiež nad nevyžadovaným ohlásením pri udelení zákazky. Táto transparentnosť by sa pre spotrebiteľov mohla dosiahnuť napríklad za pomoci zmluvných predpisov EU o poplatkoch a predpisov o úhrade nákladov. Toto sa dá eventuálne postrádať v styku „business to business“.

3.10 *Používanie elektronických médií*

3.10.1 Výbor víta, že sa všetok priebeh postupov má uskutočňovať zásadne elektronicky. Je to požiadavka zameraná do budúcnosti, ktorú treba zásadne vítať. Nesmie sa však pustiť zo zreteľa – a toto sa dá tiež už vyrozumiť z obmedzenia v článku 5 návrhu smernice – že originálne doklady alebo overené preklady týchto originálnych dokladov u dôležitých dokumentov, ako sú osvedčenia, výpisy z registra atď., môžu byť predložené v elektronickej forme nanajvyš vtedy, ak sa ich autentickosť dá overiť podľa uznaného podpisu a pod. V jednoduchých elektronických informačných tokoch to ešte tak nie je a treba pre to vytvoriť zodpovedajúce technické predpoklady vo všetkých členských štátoch (pozri práce výboru k moderným médiám a komunikácii).

3.11 *Interdisciplinárna komunikácia*

3.11.1 Výbor prikladá veľký význam tomu, aby pre spotrebiteľov boli možné obsiahle balíky riešenia v kooperáciách medzi jednotlivými profesiami pri poskytovaní služieb. Ale kvôli zvláštne postaveniu niektorých poskytovateľov služieb v právnych poriadkoch ich krajín treba prihliadnúť na to, že zákonom dané výhody sú pre spoluprácu dôležité: V prípade práv a povinností určitých poskytovateľov služieb zachovávať mlčanlivosť bude kooperácia možná len tam, kde sú tieto práva a povinnosti jednotné pre súčasných príslušníkov rôznych povolání v jednom úrade. V opačnom prípade hrozí porušenie práv jednotlivého spotrebiteľa garantovaných Európskou chartou ľudských práv.

3.12. *Kódexy chovania*

3.12.1 Výbor podporuje návrh na zavedenie kódexov chovania na európskej úrovni. S ohľadom na rôzne národné úpravy pracovných predpisov a profesijného chovania predstavujú kódexy chovania jednu z mnohých možností zabezpečenia kvality poskytovaných služieb. Systémy zabezpečenia kvality vytvorené poskytovateľmi služieb sú dobrovoľnými dohodami bez právnej záväznosti. To v žiadnom prípade neznamená, že sú neúčinné, ale predstavuje to určité obme-

dzenie s ohľadom na možnosť uplatnenia. Zákonné výhrady existujúce v mnohých členských štátoch sťažujú realizáciu takýchto dohôd.

3.13 *Sociálne zabezpečenie*

3.13.1 V rozšírenej Európskej únii existuje mnoho rozdielnych systémov sociálneho zabezpečenia, ktoré sa vytvárali po dlhé roky v úzkej spolupráci so sociálnymi partnermi. Výmena osvedčených postupov bola dôležitým nástrojom pre presadzovanie ďalšieho rozvoja systémov sociálneho zabezpečenia. Prejavuje sa to aj v návrhu smernice o poskytovaní služieb na spoločnom trhu. Musí sa zabezpečiť, aby sa spoločné sociálne politické vymoženosti nevytratili.

3.13.2 Netreba osobitne pripomínať, že sociálnym partnerom samozrejme pripadá dôležitá úloha v rozvoji odvetvia služieb. V tejto súvislosti je však nutné poukázať na to, že odborové organizácie neboli výslovne uvedené v konzultáciách „dotknutých záujmových skupín“ obsiahnutých v návrhu smernice. Výbor dôrazne poukazuje na to, že konzultácie so sociálnymi partnermi a organizovanou občianskou spoločnosťou sa musia uskutočniť pri rozvíjaní odvetvia služieb pri každej vhodnej príležitosti. Tiež sú vždy vítané vlastné iniciatívy zúčastnených strán.

3.13.3 Mimoriadne dôležitým bodom je v tejto súvislosti skutočnosť, že v návrhu smernice sa neberie do úvahy, že kolektívne zmluvy v niektorých členských štátoch nastupujú namiesto právnych predpisov. V praxi to znamená, že sú právne záväzné rovnako ako bežné právne predpisy. Táto špecifická úloha náleží často kolektívnym zmluvám najmä v severských krajinách, kde je obvyklou praxou, že nezávislí sociálni partneri zjednávajú mzdy a pracovné podmienky kolektívne. Preto sa musí návrh smernice účelne pozmeniť, aby boli kolektívne zmluvy výslovne uznané ako nástroj pre plnenie záväzkov vyplývajúcich z tejto smernice.

3.14. *Systém povolení*

3.14.1 Navrhované obmedzenia možností členských štátov zavádzať alebo zachovať ich vlastný systém povolení sú veľmi prísne a budú viesť k zmenám v mnohých členských štátoch. Nevyhnutne tu vzniká otázka, či to neobmedzuje členské štáty v ich možnostiach požadovať uplatňovanie vlastných predpisov jednotlivých štátov napríklad v sociálnej oblasti, oblasti zdravotníctva a životného prostredia. Táto sloboda členského štátu určovať vlastné podmienky e existencia možností rozhodovania, či už na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni, sú podstatnými prvkami ovplyvňovania noriem kvality a bezpečnosti v sociálnom a zdravotníckom sektore. Práve rozhodnutia v oblasti sociálnej politiky súvisia aj s možnosťou určovania jednotlivých podmienok a nárokov na poskytovateľov služieb na mieste.

3.15 Daňový systém

3.15.1 Návrh smernice stanoví v článku 2 výnimky vo sfére daňového systému pre oblasť použitia smernice. Výbor poukazuje na to, že jedna z hlavných prekážok pri uskutočňovaní spoločného trhu spočíva aj naďalej v tom, že v členských štátoch sa daňové predpisy nevykonávajú jednotne. Harmonizované predpisy na úrovni Spoločenstva tu môžu postupne zaistiť prispôsobenie. Ale ani v tejto oblasti sa nedá zásada krajiny pôvodu považovať za všeobecne použiteľnú: Európska komisia pri revízii 6. smernice (o dani z pridanej hodnoty) napr. navrhuje, aby služby podliehajúce dani boli zdaňované v prijímajúcom štáte – a nie v štáte pôvodu. Koherencia v zjednodušení medzinárodných služieb tu nie je znateľná, bola by však účelná až nutná.

4. Zhrnutie návrhov výboru

4.1 Výbor víta vytyčený cieľ Európskej komisie, ktorý sleduje návrh smernice o poskytovaní služieb na vnútornom trhu, a síce uskutočniť vnútorný trh a urobiť ďalší krok vpred k vzniku najkonkurencieschopnejšieho a najdynamickejšieho hospodárskeho priestoru založeného na vedomostiach, priestoru schopného trvalého hospodárskeho rastu, spojeného s kvantitatívnym a kvalitatívnym zlepšením zamestnanosti a vyššou sociálnou súdržnosťou (Lisabonská stratégia). Trh služieb je významným násobiteľom pre vytváranie pracovných miest a hospodársky rast v celej EÚ. Okrem toho môže byť uskutočnenie spoločného trhu pre poskytovanie služieb, ktorý by mal za následok nižšie ceny a väčší výber, veľkým prínosom pre spotrebiteľov. Výbor okrem toho zastáva názor, že návrh smernice by mal podchytiť zmeny a upresnenia navrhnuté na tomto mieste, aby tento cieľ mohol byť skutočne dosiahnutý.

4.2 K ústredným vrcholovým bodom stanoviska patria:

4.2.1 *Harmonizácia v dvojstupňovej prechodnej fáze pre určité služby:* Výbor preto považuje principiálne používanie zásady krajiny pôvodu v oblasti medzinárodného poskytovania služieb za unáhlené. Výbor odporúča celkovo preskúmať zavedenie zásady krajiny pôvodu v rôznych odvetviach (napr. oblasť zdravotníctva a sociálnych služieb) z hľadiska jej uskutočniteľnosti. Tam, kde sa zavedenie ukazuje v zásade ako možné, by sa mala venovať pozornosť nasledujúcemu: Harmonizácia a zásada krajiny pôvodu stoja vedľa seba ako prinajmenšom rovnocenné nástroje na vytvorenie spoločného trhu. Pre oddelene definované činnosti v národných zdravotných systémoch, v slobodných povolaniach a iných citlivých oblastiach. V súčasnej dobe je výbor znepokojený tým, že okamžité zavedenie zásady krajiny pôvodu by spôsobilo nivelizáciu „smerom dole“. Nové ustanovenia musia byť čo najpriaznivejšie pre uplatňovanie a musia byť čo najjasnejšie štruktúrované, aby ich

vykonávanie prebiehalo jednoducho a hladko. Toto platí aj pre mechanizmy spoločnej a samočinnej regulácie.

4.2.2 *Problematika sociálnej dimenzie:* Návrh smernice nesmie viesť k zníženiu existujúcich sociálnych, platových a bezpečnostných noriem na pracovnom mieste, a to najmä v prípade smernice o vysielaní. Národné systémy pre kolektívne vyjednávanie a kolektívne zmluvy, vrátane národného vykonávania smernice o vysielaní pracovníkov (smernica 86/71/ES), ktoré s tým súvisí, nemajú byť dotknuté. Členské štáty musia byť schopné záväzne definovať pojmy pracovník, osoba samostatne zárobkovo činná a osoba zdanlivo samostatne zárobkovo činná, aby sa pre oblasť použitia smernice o vysielaní za obmedzenia zásady krajiny pôvodu vytvorili jednoznačné podklady pre použitie. Okrem toho treba členským štátom uložiť, aby pracovné podmienky všeobecne platné v ich krajinách pre príslušných pracovníkov presadili aj voči tým pracovníkom, čo tam prišli/boli vyslaní. Prípadne by jeden zo zamestnancov v prijímateľskej krajine mohol byť určený ako zmocnenec, ktorý bude mať pripravené potrebné pracovné doklady.

4.2.3 *Oblasť platnosti a kolízne normy:* Oblasť platnosti, úpravy výnimiek a kolízie v uplatňovaní zásady krajiny pôvodu je ešte nutné u medzinárodného pohybu služieb spracovať presnejšie a jasnejšie ich vzájomne vymedziť. Týka sa to vymedzenia oblasti použitia zamýšľanej smernice o vzájomnom uznávaní odbornej kvalifikácie, ako aj vysvetlenia, či a ako bude možné zamedziť napríklad kolíziám medzi normou krajiny pôvodu a sociálnymi, daňovými a trestnoprávnymi normami prijímajúceho štátu – podľa návrhu smernice už teraz prednostne platiacimi. Každopádne sa musí celkovo zabrániť právnej inkoherecii pre iné právne akty. Najmä Dohovory I a II majú zostať nedotknuté. Medzinárodné súkromné právo by ale v mnohých konšteláciách poskytovalo jasnú úpravu pre riešenie sporných otázok. Všetky služby všeobecného záujmu musia byť vyňaté z pôsobnosti smernice o poskytovaní služieb dovtedy, kým sa v tejto oblasti nevypracuje príslušný rámec Spoločenstva.

4.2.4 *Ústredný register pre evidenciu medzinárodných aktivít:* Výbor je toho názoru, že by bolo potrebné zvážiť, či by vytvorenie ústredného registra v rámci Únie na zaznamenávanie požiadaviek a priestupky zistených v rámci vykonávania dozoru bolo efektívnym a užitočným prostriedkom pre splnenie v návrhu smernice uvedených podmienok týkajúcich sa kontroly poskytovania špecifických služieb, ako napr. v oblasti slobodných povolanií.

4.2.5 *Zlepšenie empirického zisťovania:* Nástroje pre zisťovanie tokov spoločného trhu sa musia u služieb prehodnotiť a zdokonaľiť, aby sa mohli lepšie určiť a vyhodnotiť príčiny a následky opatrení.

4.2.6 *Zabezpečenie kvality a transparentnosť cien:* Ochrana spotrebiteľov sa musí udržiavať za pomoci systémov zabezpečenia kvality a prípadne tiež aj za pomoci zavedenia povinnosti zjednať poistenie. V oblasti medzinárodného pohybu služieb sa musí dbať o to, aby spotrebiteľ v oblasti „business to consumer“ získal aj bez konkrétneho dopytu predstavu o tom, za akých podmienok a za aké náklady bude tento výkon poskytovaný. Jednou z ciest by mohli byť predpisy o poplatkoch a sadzbách, pokiaľ sú v súlade s právnymi predpismi EÚ.

4.2.7 *Harmonizácia daňových predpisov:* Okrem množstva skutočných i subjektívne pocitovaných prekážok držia členské štáty a obce hlavnú prekážku pri realizácii spoločného trhu

vo vlastných rukách: rôznorodosť a nejednotné uplatňovanie práva odvodov a daní. Výbor tieto subjekty vyzýva, aby tejto skutočnosti v budúcnosti venovali maximálnu pozornosť.

5. Vo všeobecnosti je potrebné intenzívnejšie propagovať pozitívne aspekty spoločného trhu, predovšetkým smerom k malým a stredným podnikom (MSP) a samostatne zárobkovo činným osobám, pričom by sa mal využiť aj projekt výboru nazvaný „PRISM“. Ak nebudú poskytovatelia služieb a spotrebiteľia presvedčení o výhodách spoločného trhu, nebude podľa názoru výboru možné aktivovať rastový potenciál v sektore služieb.

Brusel 10. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce pozmeňovacie návrhy boli zamietnuté v priebehu rokovania, ale získali minimálne štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 2.1.1

Upraviť takto:

„Fungujúci jednotný trh si okrem odstránenia prekážok vyžaduje aj primeranú reguláciu. Aby sa súčasne zvýšila európska konkurencieschopnosť, je potrebné ~~národné právne predpisy i predpisy platné v rámci EÚ, a tým aj harmonizované štandardy~~ zjednodušiť administratívne postupy a formality pre prístup k službám a ich poskytovanie.“

Výsledok hlasovania:

Za: 48

Proti: 113

Zdržalo sa: 6

Bod 3.3.3

Vymazať

Výsledok hlasovania:

Za: 52

Proti: 130

Zdržalo sa: 6

Bod 3.5

Celý bod vyčiarknuť a nahradiť nasledovným textom:

- 3.5.1 Napriek právam na slobodné vykonávanie cezhraničných služieb, ktoré sú v súčasnosti zakotvené v zmluve a boli potvrdené súdnym dvorom, vládne v praxi medzi podnikmi často určitá neistota vzhľadom na ich práva. V smernici o poskytovaní služieb sú tieto práva stanovené a konkretizované. Najmä zásada krajiny pôvodu je tu centrálnym prvkom, ktorý informuje predovšetkým malé a stredné podniky o ich právach a povinnostiach pri cezhraničnom poskytovaní služieb, pričom nemusia mať sídlo, resp. pobočku v členskom štáte, v ktorom službu poskytujú. V smernici sa síce uvádza množstvo výnimiek zo zásady krajiny pôvodu, ale výbor zastáva názor, že zásada krajiny pôvodu (za predpokladu, že nebudú pridané žiadne ďalšie výnimky) sa môže stať dôležitým nástrojom ďalšieho rozvoja spoločného trhu služieb v prospech spotrebiteľov, zamestnancov a tiež európskej konkurencieschopnosti.
- 3.5.2 Zásada krajiny pôvodu sa podľa názoru výboru môže stať katalyzátorom harmonizácie právnych predpisov členských štátov a prípadnej neskoršej harmonizácie v oblasti ochrany spotrebiteľov a životného prostredia.
- 3.5.3 Podľa názoru výboru je účinné uplatňovanie zásady krajiny pôvodu možné len vtedy, ak je zabezpečená právna istota a jednoznačnosť vzhľadom na oblasť uplatňovania. Táto zásada musí byť konkretizovaná tak, aby neobmedzovala existujúce práva spotrebiteľov a neznižovala existujúcu úroveň ochrany životného prostredia. Súčasne je potrebné vysvetliť sporné otázky týkajúce sa zlučiteľnosti zásady krajiny pôvodu s medzinárodným právom, predpismi Rím I a II a možných ďalších právnych problémov, pričom by týmto nemal byť negatívne ovplyvnený zámer sledovaný zásadou krajiny pôvodu, t.j. zámer uľahčiť podnikom služby poskytované cezhraničných služieb.

Výsledok hlasovania:

Za: 68

Proti: 127

Zdržalo sa: 5

Body 3.5.1, 3.5.2, 3.5.3 odstrániť a nahradiť novým bodom (3.5.1):

„Zásadná platnosť princípu pôvodu krajiny stanovená v článku 16 návrhu smernice predstavuje v spojitosti s výnimkami uvedenými v článku 17 podstatu návrhu. Len týmto spôsobom sa môže vstup do otvorenia trhov poskytovaných služieb bez ďalších prietahov podariť. Cezhraničná konkurencia poskytovateľov služieb bude na prospech spotrebiteľov a môže vytvoriť nové pracovné miesta. Podľa presvedčenia Výboru sľubuje uplatnenie princípu pôvodu krajiny úspech iba vtedy, ak bude existovať právna jednoznačnosť a právna istota ohľadne oblasti používania. Platnosť princípu krajiny pôvodu by mala byť spojená so skúmaním, pre ktoré služby by ďalšie prispôsobenie právneho základu mohlo byť zmysluplné. Súčasne je potrebné dbať na to, aby so slobodou poskytovania služieb neboli obmedzené práva zamestnancov, spotrebiteľov ani ochrana životného prostredia. V týchto oblastiach už teraz stanovuje EÚ v celosvetovom porovnaní vysoké normy, ktoré musia byť zabezpečené.“

Výsledok hlasovania:

Za: 83

Proti: 122

Zdržalo sa: 5

Bod 3.5.1

Vymazať

Výsledok hlasovania:

Za: 73

Proti: 141

Zdržalo sa: 7

Bod 3.5.2

Upraviť takto:

„Zásadná platnosť princípu krajiny pôvodu stanovená v článku 16 predstavuje v spojení s výnimkami uvedenými v článku 17 podstatu návrhu. Zásada krajiny pôvodu, je vhodná najmä tam, kde je možné tieto služby štandardizovať ako tovar alebo kde harmonizácia pravidiel pokročila tak, že nedochádza ku konfliktom, ktorá sa dosiaľ uplatňuje pri tovare, bude uplatnená tiež na služby. Hodí sa to však len tam, kde sa tieto služby dajú normalizovať ako tovar, alebo kde harmonizácia predpisov je natolko pokročilá, že nevzniknú žiadne nedorozumenia. Tam, kde normy neexistujú, alebo vôbec nemôžu byť spracované (takzvané neposielateľné výkony), by sa tieto zvláštnosti museli mať na zreteli.“

Výsledok hlasovania:

Za: 76

Proti: 134

Zdržalo sa: 6

Bod 3.5.3

Upraviť nasledovne:

Výbor preto považuje zásadné uplatňovanie princípu krajiny pôvodu v oblasti medzinárodných služieb za uskutočniteľné. Zásada krajiny pôvodu predpokladá, že je možné vychádzať zo zrovnateľných skutočných a právnych úrovní. Podľa presvedčenia výboru sľubuje používanie zásady krajiny pôvodu výsledky len vtedy, keď existuje jasnosť práva a právna istota ohľadne oblastí používania. Platnosť zásady krajiny pôvodu bez primeranej prechodnej lehoty sa preto považuje za problematickú, najmä keď súbor nástrojov odvetvovej harmonizácie, ktoré sú k dispozícii, sa výboru ešte nezadajú dostatočne vyčerpané. Doteraz sa skrýva nebezpečenstvo systémovej konkurencie a s tým idúcej nivelizácie spotrebiteľských, zamestnaneckých a environmentálnych noriem, pretože naďalej existujú v EÚ rozdielne právne, sociálne a zdravotné systémy. Pomocou odvetvového prístupu na ceste harmonizácie môže byť najmä vo zvlášť citlivých oblastiach dosiahnuté optimálnejšie prispôbenie na výzvu spoločného trhu než pomocou uplatnenia čisto horizontálneho prístupu. Zároveň treba, v rámci detailného odhadu dôsledkov, aj čo sa týka sociálnych a ekologických aspektov, každé odvetvie preskúmať z hľadiska jeho vhodnosti pre zavedenie zásady krajiny pôvodu. Pretože opatrenia harmonizácie predstavujú spolu s princípom krajiny pôvodu komplementárne prinajmenšom rovnocenné nástroje pre uskutočnenie spoločného trhu, malo by sa v rámci primeraného časového obdobia dosiahnuť prispôbenie rôznych predpisov v oblastiach, v ktorých majú členské štáty zvláštne zdravotno-právne, sociálnoprávne a pracovnoprávne úlohy, ak to považujú za nevyhnutné. Medzitým by sa malo za pomoci Európskej komisie, Európskeho parlamentu a Rady kladne rozhodnúť o tom, či bude harmonizácia v uvedených oblastiach dostatočne dosiahnutá a realizovaná. Podľa stavu harmonizácie práva by sa mala dať naposledy príležitosť pre zblíženie na ceste harmonizácie. Táto metóda — spolu s presne definovaným vymedzením týchto zvláštnych služieb (napríklad slobodných povolání) — prináša podľa presvedčenia výboru výhodu, že postupne bude môcť a musieť dôjsť k optimálnej príprave na zásadu krajiny pôvodu platnú v nadväznosti na prechodné obdobie pre zúčastnené kruhy, aby sa uskutočnil spoločný trh. Toto platí aj pre mechanizmy spoločnej a samočinnnej regulácie.

Výsledok hlasovania:

Za: 79

Proti: 139

Zdržalo sa: 7

Bod 3.5.4

Vymazať

Výsledok hlasovania:

Za: 65

Proti: 150

Zdržalo sa: 4

Bod 3.6.2

Vymazať

Výsledok hlasovania:

Za: 74

Proti: 140

Zdržalo sa: 3

Bod 3.9

Vymazať

Výsledok hlasovania:

Za: 73

Proti: 134

Zdržalo sa: 5

Bod 3.15

Vymazať

Výsledok hlasovania:

Za: 90

Proti: 135

Zdržalo sa: 2

Bod 4.2.1 nahradí nasledovným:

„Naznačenie Komisie, že odhladnuc od výnimiek menovaných v návrhu smernice má zásadne platiť princíp krajiny pôvodu, je správne. Len tak sa môže vstup do otvorenia trhov poskytovaných služieb bez ďalších prierahov podariť. Súčasne by sa malo zabezpečiť, že pri uplatňovaní princípu krajiny pôvodu bude vládnuť právna jasnosť a právna istota. Platnosť princípu krajiny pôvodu by mala byť spojená so skúmaním, pre ktoré služby by ďalšie prispôbenie právneho základu mohlo byť zmysluplné. Je potrebné dbať na to, aby so slobodou poskytovania služieb neboli obmedzené práva zamestnancov, spotrebiteľov ani ochrana životného prostredia. Nové ustanovenia musia byť štruktúrované tak jasne a ľahko použiteľne, ako je len možné, aby sa dali jednoducho a hladko uskutočniť. Toto platí aj pre mechanizmy spoločnej regulácie a samoregulácie.“

Výsledok hlasovania:

Za: 66

Proti: 146

Zdržalo sa: 4

Bod 4.2.1

Text odstrániť a nahradí nasledovným znením

„Tak zásada krajiny pôvodu ako aj harmonizácia sú dôležitými nástrojmi na zabezpečenie medzinárodného poskytovania služieb. Súčasne možno zásadu krajiny pôvodu považovať za katalyzátor pri približovaní právnych predpisov jednotlivých krajín a prípadnú neskoršiu harmonizáciu oblastí, ktoré je potrebné zregulovať. Sama osebe by mala zásada krajiny pôvodu prispieť k tomu, aby sa podnikom dopomohlo k oveľa lepšiemu prehľadu pri ich začiatkoch medzinárodného poskytovania služieb, pričom sa podnik nemusí usadiť v krajine, v ktorej poskytuje služby. Toto by bolo ústrednou pákou ďalšieho rozvoja poskytovania služieb na spoločnom trhu, čo by bolo na prospech tak spotrebiteľom ako aj zamestnancom a európskej konkurencieschopnosti. Vyjasnenie všetkých prípadných otvorených právnych otázok je však nevyhnutné, ak chceme dúfať v efektívne využívanie zásady pôvodu krajiny.“

Výsledok hlasovania:

Za: 75

Proti: 135

Zdržalo sa: 3

Bod 4.2.2

Upraviť nasledovne

Problematika sociálnej dimenzie: Návrh smernice nesmie viesť k zníženiu existujúcich sociálnych, platových a bezpečnostných noriem na pracovnom mieste, a to najmä v prípade smernice o vysielaní. Národné systémy pre kolektívne vyjednávanie a kolektívne zmluvy, vrátane národného vykonávania smernice o vysielaní (smernica 86/71/ES), ktoré s tým súvisí, nemajú byť dotknuté. Členské štáty musia byť schopné záväzne definovať pojmy pracovník, osoba samostatne zárobkovo činná a osoba zdanlivo samostatne zárobkovo činná, aby sa pre oblasť použitia smernice o vysielaní za obmedzenia zásady krajiny pôvodu vytvorili jednoznačné podklady pre použitie. Okrem toho treba členskými štátmi uložiť, aby pracovné podmienky všeobecne platné v ich krajinách pre príslušných pracovníkov presadili aj voči tým pracovníkom, čo tam prišli/boli vyslaní. Pritom by sa s vysvetlením podnikateľa ako prostriedkom uplatnenia mohlo všeobecne nakladať ako s postačujúcim. Prípadne by sa na mieste mohol zaradiť nejaký spolupracovník ako zmocnenec pre doručovanie, ktorý bude mať pohotovo pripravené nutné pracovné doklady.

Výsledok hlasovania:

Za: 84

Proti: 132

Zdržalo sa: 1

Bod 4.2.4

Vyčiarknuť a nahradiť nasledovným textom:

„Myšlienka zjednodušiť postupy a vytvoriť jednotné kontaktné miesto pre podniky poskytujúce služby je dobrá. Chýbajú však konkrétnejšie návrhy k týmto postupom. Osobitnú pozornosť tu treba venovať boju proti byrokracii a administratívnym prekážkam.“

Výsledok hlasovania:

Za: 74

Proti: 141

Zdržalo sa: 3

Bod 4.2.4

Vymazať

Výsledok hlasovania:

Za: 76

Proti: 140

Zdržalo sa: 1

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Oznámeniu Komisie Rade a Európskemu parlamentu: Zúčtovanie a vyrovnanie v Európskej únii – Cesta vpred“

KOM(2004) 312 v konečnom znení

(2005/C 221/21)

Dňa 29. apríla 2004 sa Európska komisia rozhodla na základe článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Grémium Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo dňa 1. júna 2004 odbornú sekciu pre jednotný trh, výrobu a spotrebu prípravou prác v danej veci.

Vzhľadom na naliehavosť problematiky vymenoval Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 414. plenárnom zasadnutí dňa 10. februára 2005 hlavného spravodajcu, ktorým sa stal pán BURANI, a prijal nasledujúce stanovisko počtom 99 hlasov za a 2 členovia sa hlasovania zdržali:

1. Úvod

1.1 V rámci Akčného plánu pre finančné služby, ktorý sa začal v roku 1999, sa Komisia zaoberá komplexným problémom transakcií s cennými papiermi a najmä problémom **zúčtovania a vyrovnania**, ktorý má v tejto oblasti zásadný význam. Bezpečnosť a efektívnosť systémov – ktoré sú drobnému investorovi skryté – sú základom činnosti trhov s cennými papiermi. Základné koncepcie sú jednoduché: zúčtovanie poskytuje stranám záruku voči riziku „nákladov na náhradu“ (nesolventnosť jednej zo zmluvných strán) a vyrovnanie zaručuje platbu za cenné papiere, ktoré boli predané. Príslušné procesy, mechanizmy a predpisy sú však veľmi komplexnou a vysoko špecializovanou záležitosťou. V tejto kapitole sú zhrnuté základné body dokumentu Komisie.

1.2 Z hľadiska nákladovej efektívnosti a bezpečnosti pracujú systémy na **národnej úrovni uspokojivo**; problémy však vznikajú na úrovni **presahujúcej hranice**, kde sa v dôsledku nepriemeraného rozdelenia trhov vyskytuje **neefektívnosť, riziká a zvýšené náklady**, ktoré sú zase spôsobené **odlišnými právnymi predpismi, pravidlami a obchodnými zvyklosťami** v rôznych krajinách. Samotní organizátori trhu pociťujú, že je potrebné uskutočniť reformu.

1.3 Oznámenie, po ktorom bude nasledovať onedlho uverejnená smernica, predkladá rôzne aspekty problému na diskusiu pre zainteresované strany so základným cieľom **vytvoriť efektívny, integrovaný a bezpečný európsky trh** pre zúčtovanie a vyrovnanie transakcií s cennými papiermi. Integrácia systémov sa bude musieť dosiahnuť na základe **spoločnej intervencie trhových síl a verejných orgánov**; samotná Komisia navrhuje, aby sa podporila **koordinácia** medzi organizáciami súkromného sektora, regulačnými orgánmi a zákonodarcami.

1.4 Rámcová smernica bude potrebná na zabezpečenie toho, aby prevádzkovatelia infraštruktúry a užívatelia služieb (povolení organizátori trhu) mali prístup k systému zúčtovania a vyrovnania podľa svojho výberu; ktorý musí byť riadne povolený, kontrolovaný a musí byť v súlade s pravidlami hospodárskej súťaže. Komisia vyhlasuje, že pri vypracovaní smernice bude rešpektovať zásadu subsidiarity a proporcionality a zohľadní požiadavku, aby sa pokiaľ možno zabránilo zasahovaniu do pravidiel, ktoré prijali národné orgány na reguláciu príslušných trhových štruktúr. Výsledkom tohto prístupu má byť prehľadný, spoľahlivý a konzistentný právny základ.

1.5 Komisia nemá v úmysle zaoberať sa prípadnou (cezhraničnou) **konsolidáciou aktivít zúčtovania a vyrovnania**, nakoľko podľa jej názoru, by to malo byť prevažne riadené trhom. Navrhuje však zabezpečiť, aby sa zohľadnili otázky verejného záujmu (hospodárska súťaž, spoľahlivosť/efektívnosť systémov).

2. Súčasný stav

2.1 Postupy zúčtovania a vyrovnania sú komplexné. Komisia používa tieto výrazy na charakterizáciu „celkového systému opatrení, ktorý je potrebný na finalizáciu transakcie s cennými papiermi alebo derivátmi“. Presnejšie, funkcia **zúčtovanie** zahŕňa **nováciu** (intervencia zúčtovacieho domu a riadenie rizika protistrany) a **netting** (výpočet stavu aktív a pasív a vyrovnanie bilaterálnych záväzkov); existuje aj doplnková funkcia **netting s nováciou**, ktorá chráni protistrany pred „rizikami nákladov na náhradu“ (riziko strát v prípade zlyhania protistrany).

2.1.1 Funkcie **vyrovnania**, veľmi zjednodušené, sa charakterizujú ako (a) **notárske** (kodifikácia cenných papierov, centrálna zaknihovanie dematerializovaných cenných papierov, výmena údajov medzi depozitármi a emitentami, atď.); (b) **centrálna držba cenných papierov** (vedenie bežných účtov cenných papierov, monitorovanie pozícií atď.) a (c) samotné **vyrovnanie** (výpočet vzájomných záväzkov, prevody medzi bežnými účtami cenných papierov, prepojenia s centrálnymi bankami, automatické platby likvidných finančných prostriedkov, transakcie v priebehu dňa na zabezpečenie likvidity platobných systémov dostupnými finančnými prostriedkami alebo cennými papiermi, vykonávanie opatrení menovej politiky atď.).

2.1.2 **Definícia funkcií**, odborné výrazy a ich význam sú niekedy nejednoznačné, a to kvôli tomu, že terminológia v rôznych jazykoch nie je vždy rovnocenná a aj rôzne odtienky vo význame sa dajú na národných trhoch uplatňovať s rozličnými nuansami. Z tohto dôvodu je mimoriadne dôležité, aby sa v budúcej smernici používala **presne overená terminológia**, ktorá je všeobecne zrozumiteľná a preložiteľná do rôznych jazykov v spolupráci s domácimi odborníkmi.

2.2 **Zúčtovacie** služby poskytujú orgány všeobecne známe ako **centrálna protistrana (CPS)**. **Vyrovnanie** vykonávajú **centrálni depozitári cenných papierov (CDCP)**. CPS a CDCP tvoria „**uzatvorený systém**“, ktorý okrem ich vzájomného vzťahu zahŕňa centrálnu banku a povolené banky a finančné inštitúcie. **Investori nie sú vo vzťahu s CPS alebo CDCP**; tieto sú dostupné iba pre organizátorov (t. j. banky a finančné inštitúcie, ktoré sú zúčtovacími členmi).

2.3 Cezhraničné transakcie sa môžu uskutočňovať rôznymi spôsobmi:

- priamy prístup na diaľku k zahraničnému systému vyrovnania obchodov s cennými papiermi;
- cez depozitára, ktorý má priamy alebo nepriamy prístup k zahraničnému systému vyrovnania obchodov s cennými papiermi;
- cez medzinárodného CDCP, ktorý má priamy alebo nepriamy prístup k zahraničnému systému vyrovnania obchodov s cennými papiermi.

2.3.1 Okrem skutočnosti, že nie všetky z nich sú prístupné všetkým organizátorom, každá z týchto možností skrýva v sebe výhody a nevýhody. Majú však **jednu vec spoločnú: vysoké náklady a neefektívnosť**, čo nie je chybou systémov, ale kvôli tomu, že je nutné používať komplikované postupy a je potrebné chrániť všetkých účastníkov pred rizikom insolventnosti alebo nesplnenia dodávky.

2.4 Na základe toho, čo sa uviedlo v predchádzajúcom odseku, by sa dalo ľahko usudzovať, že na vytvorenie integrova-

ného, konkurenčného a bezpečného trhu, by bolo postačujúce prijať spoločné štandardy, zladit' legislatívu a zdaňovanie a racionalizovať a internacionalizovať štruktúry. Výbor varuje pred optimizmom z prílišného zjednodušenia; riešenia, ktoré by sa mohli zdať teoreticky jednoduché sa musia starostlivo posúdiť vzhľadom na **súčasný stav** v Európe, ktorú tvorí 25 krajín, ktoré sa zásadne líšia čo do veľkosti a ekonomickej sily. V celej EÚ existuje 24 CDCP, z ktorých len dvaja uskutočňujú 32.2 % všetkých transakcií a 60.4 % ich celkového objemu; 14 z 25 krajín nemá zúčtovacie štruktúry (CPS). Okrem toho v EÚ15 vysoko prevažuje vyrovnanie s finančnými prostriedkami centrálnej banky nad vyrovnaním s finančnými prostriedkami komerčných bánk, čo zodpovedá 67 % ako počtu, tak aj objemu transakcií.

2.4.1 Tento zjavne veľmi nevyvážený stav je pochopiteľný, ak si uvedomíme, že rôzne krajiny s nízkou trhovou kapitalizáciou nemajú, alebo nemôžu mať štruktúry CDCP alebo CPS: sú to nákladné zariadenia a môžu fungovať iba v prípade významných objemov. Niektoré štruktúry získali na národnej úrovni **takmer monopolné postavenie** (čo nemusí nevyhnutne znamenať, že porušujú pravidlá hospodárskej súťaže) a pracujú **efektívne a s nízkymi nákladmi**.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Výbor berie do úvahy iniciatívu Komisie a víta vypracovanie dokumentu, ktorý predstavuje pokrok na ceste k integrácii európskych trhov s cennými papiermi. Predmetná oblasť je vysoko špecializovaná. Svojím charakterom je vysoko odborná a jej hospodársky a finančný obsah nie je vždy ľahko pochopiteľný, ale zahŕňa aj **politické aspekty a aspekty hospodárskej súťaže**, ktoré by mohli mať závažný vplyv na budúcnosť trhov. Inovácie – či už navrhované alebo predpísané – by sa mali preto zavádzať **postupne**, aby sa posúdili ako bezprostredné **dôsledky**, tak aj **dôsledky** z dlhodobého hľadiska.

3.2 Zatiaľ čo naznačeným cieľom iniciatívy Komisie je, aby európsky trh dokázal konkurovať americkému (ktorý sa navyše na návrh Európskeho parlamentu používa ako porovnávacie kritérium), nemalo by sa zabúdať, že nedávne **rozšírenie EÚ** prinieslo relatívne „slabé“ trhy, alebo trhy, ktorých skúsenosti a štruktúry zatiaľ nie sú konsolidované. Zmeny uskutočnené bez posúdenia ich bezprostredných a najmä dlhodobých dôsledkov by mohli mať šokujúce účinky s rizikom, že začnú neopodstatnene prevládať „silnejšie“ systémy. **Konsolidácie**, ktoré, ako uviedla Komisia, predstavujú pozitívny vplyv integrácie (a ku ktorým si zachováva neutrálny postoj), by nemali byť určované potrebou hospodárskeho prežitia, ale skôr je potrebné sa rozhodovať **slobodným posúdením príležitosti** na základe trhových síl.

3.3 Okrem situácie opísanej v bode 2.4, hlavné faktory ovplyvňujúce rozdelenie trhov sú **rozdiely v národných právnych predpisoch a daňových systémoch** týkajúcich sa ako majetkového práva, tak aj transakcií. V týchto oblastiach je potrebný zásah Spoločenstva, aby sa dosiahlo **zladenie regulačných opatrení**, ktorým sa odstránia právne – ale hlavne fiškálne – prekážky, ktoré v súčasnosti pretrvávajú.

3.4 Aj keď zladenie regulačných opatrení je nevyhnutnou podmienkou, nestačí to. Ak je konečným cieľom vytvorenie mohutnej paneurópskej štruktúry, je potrebné vytvoriť **rovnaké konkurenčné podmienky medzi bankami a finančnými inštitúciami** a hospodársku súťaž založenú najmä na **slobodnom výbere** sprostredkovateľov (pozri odsek 3.7) na základe pozorného monitorovania **prístupových pravidiel**. Vytvorenie podmienok pre optimálnu hospodársku súťaž je podmienkou na dosiahnutie **zníženia cien** pre investorov.

3.5 Komisia sa nevyjadruje k otázke **vysvetlenia a zachovania oddelenia úloh organizátorov** (banky a finančné inštitúcie) **od úloh infraštruktúry**. Títo vykonávajú funkciu **zúčtovania** (centrálne protistrany, CPS) a **vyrovnaní** a **úschovy** (centrálne depozitári cenných papierov, CDCP). Každá kategória slúži na odlišné účely a má odlišné operatívne charakteristiky, a preto si vyžaduje **odlišné pravidlá a dohľad** zodpovedajúce každej úlohe. Výbor by však chcel zdôrazniť, že komerčné banky majú stále väčšiu tendenciu „internalizovať“ funkcie zúčtovania a vyrovnaní.

3.5.1 Na trhu už nejaký čas fungujú dve najväčšie organizácie, ktoré presne predstavujú situáciu uvedenú v predchádzajúcom odseku (t. j. kombináciu bánk a sprostredkovateľov, aj keď s oddeleným účtovníctvom). Skúsenosti týchto organizácií sú pozitívne z hľadiska efektívnosti, hospodárnosti a ziskovosti. Okrem toho by bolo nereálne sa domnievať, že by bolo možné v tomto štádiu nariadiť rozdelenie alebo reštrukturalizáciu podnikov, ktoré sú oporou trhu.

3.5.2 Existujú dve možnosti: buď uznať kombinované organizácie, ktoré už existujú, alebo pristúpiť na prísne právne formalistické riešenie a nariadiť oddelenie bankových činností na jednej strane od činností zúčtovania a vyrovnaní na strane druhej. Prvá možnosť by bola výhodná pre trh z hľadiska efektívnosti a nákladov, ale prináša – prinajmenšom teoreticky – možnosť zvýšených rizík a zníženie efektívnosti kontrol; druhá možnosť by bola v súlade s tradičnou doktrínou oddelenia činností, ale tá sa nejaví ako uskutočniteľná a v podstate ani ako žiaduca. Je zrejmé, že v tomto štádiu jediné odporúčanie, ktoré môže výbor poskytnúť, je, že **vedenie oddeleného účtovníctva má byť dostatočne transparentné, aby umožnilo efektívne kontroly orgánmi dohľadu a aj orgánmi hospodárskej súťaže**. Smernica s príslušnými informáciami

ako splniť tieto podmienky by bola vítaná, ak nie rovno nevyhnutná.

3.6 Ako už bolo uvedené, investori majú vzťahy iba s organizátormi; **centrálne protistrany (CPS)** a **centrálne depozitári cenných papierov (CDCP)** sú na druhej strane **dostupní iba pre organizátorov** prostredníctvom zúčtovacích členov („clearing members“) a depozitárov cenných papierov. CDCP sú zase v kontakte s príslušnými národnými centrálnymi bankami a s inými domácimi alebo zahraničnými CDCP.

3.7 Orgány dohľadu už monitorujú organizátorov, ale sprostredkovatelia kladú mimoriadne prísne majetkovoprávne a technické pravidlá v súvislosti s prístupom k ich službám. V dôsledku toho iba obmedzený počet organizátorov má priame vzťahy so sprostredkovateľmi, zatiaľ čo ostatní sa musia obrátiť na povolených organizátorov na uskutočnenie rizikových transakcií. Pravidlá, ktoré ustanovili sprostredkovatelia, sú ovplyvnené **funkciou verejného záujmu, ktorú zahŕňajú**: ich úlohou je zabezpečiť **stabilitu trhu** a v konečnom dôsledku **ochranu investorov**. Orgány dohľadu a hospodárskej súťaže tiež musia zabezpečovať, aby sa prístupové pravidlá, ktoré ustanovili sprostredkovatelia, nezneužili na obmedzenie **slobodného prístupu**.

3.8 Pokiaľ ide o operatívne charakteristiky každého účastníka, investori majú **priamy záujem** na spoľahlivosti a solventnosti organizátorov; trh, na druhej strane, sa zakladá na spoľahlivosti a solventnosti **sprostredkovateľov**. Zatiaľ čo systémové riziko je rovnaké ako pre organizátorov, tak aj sprostredkovateľov, pri kontrolách je v prípade každého z nich potrebný odlišný prístup. Preto je potrebné, ako je uvedené v bode 3.5, zachovať oddelenie úloh a pravidiel. Pokiaľ ide o CDCP, je potrebné poznamenať, že úverové riziko účastníkov (ktorými sú zväčša finančné inštitúcie) sa v podstate nevyskytuje, keďže zákony členských štátov chránia investorov proti nesolventnosti CPS tým, že vyžadujú, aby sa cenné papiere držané v úschove neuvádzali v súvahách účastníkov.

3.9 Čo sa týka oddelenia úloh, výbor – a aj niektorí organizátori trhu – je zmätený trendom, že niektoré **bankové inštitúcie skupujú CDCP** v rôznych krajinách a týmto spôsobom sa integrujú – alebo, inak povedané, kombinujú – svoju tradičnú úlohu s úlohou medzinárodného CDCP (M-CDCP). Výbor žiada Komisiu, aby v prvom rade preskúmala všetky náznaky **porušovania hospodárskej súťaže**, ktoré vyplývajú z výskytu funkcií organizátora a sprostredkovateľa v rovnakom subjekte (alebo v samostatných, ale obchodne spojených subjektoch). Predovšetkým by bolo potrebné preveriť, či sa funkcie CDCP nevyužívajú na financovanie alebo podporovanie iných činností.

3.10 Zatiaľ čo porušovania hospodárskej súťaže je potrebné dokázať, kombinovanie funkcií určite spôsobí, ako bolo už uvedené, **ťažkosti pri dohľade** vykonávanom orgánmi: tak ako banka M-CDCP naďalej podlieha bankovým pravidlám a dohľadu krajiny, v ktorej je založená, zatiaľ čo CDCP podlieha iným pravidlám a dohľadu vykonávanému orgánmi zodpovednými za trhy s cennými papiermi v krajine, v ktorej vykonáva činnosť. Aj keď je oddelené účtovníctvo, spojenia – či už zrejme alebo menej zrejme – môžu spôsobiť prekrytie zodpovedností, alebo čo je horšie, nebezpečné medzery v dohľade. Z dôvodu objektívnosti je však potrebné pripomenúť, že zákony o úschove cenných papierov (pozri odsek 3.8) účinne chránia investora.

3.11 Záverom všeobecných pripomienok a ako úvod k nasledujúcim konkrétnym pripomienkam výbor poznamenáva, že dokument Komisie vychádza zo želania vytvoriť integrovaný trh bez obmedzení, ktorý zodpovedá pravidlám hospodárskej súťaže a pracuje s nízkymi nákladmi. Všetky tieto ciele je potrebné podporiť. EHSV by chcel predovšetkým zdôrazniť, že:

- každá inovácia má pozitívny alebo negatívny vplyv na **stabilitu trhu**. Bez ohľadu na to, či ide o liberalizáciu alebo hospodársku súťaž, ochrana investorov musí byť prvoradá;
- musia sa dodržiavať pravidlá **hospodárskej súťaže**, ale musí sa pamätať na to, že **nie všetci účastníci sú rovnakí, pokiaľ ide o riziko**;
- predstava otvoreného trhu sa musí prispôbiť záujmu, aby neutrpeľa jeho kvalita;
- pokiaľ sa nedosiahne skutočné **zladenie daňových pravidiel**, na trhu sa bude naďalej vyskytovať **porušovanie a vysoké náklady**, ktoré sa stanú ešte výraznejšími, keď sa technické a legislatívne prekážky odstránia; okrem toho by jednotné postupy uľahčili kontrolu daňových únikov;
- aj keď je pravdou, že je potrebné odstrániť prekážky, ktoré v súčasnosti zabraňujú prístupu k **miestnym trhom**, nesmie sa podceňovať skutočnosť, že každý trh má svoje **osobitné vlastnosti a zvyklosti**, ktoré nedokáže odstrániť žiadna harmonizácia. V tejto súvislosti, aj keď sa vyhlásenie Komisie uvedené v odseku 1.4 javí ako uisťujúce, výbor by chcel zdôrazniť, že **právna istota** nie je v žiadnom prípade len ďalšou možnosťou.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Prekážky uvedené v Giovanniniho správach

4.1.1 Dve správy Giovanniniho⁽¹⁾ skupiny tvoria základ úvah Komisie; zistenia v týchto správach sú výsledkom práce uznávaných odborníkov, ktorí požívajú plnú dôveru. Aj keď sú uvedené **skutočnosti** nesporné, výbor sa domnieva, že ešte zostáva priestor pre ďalšie diskusie k vyjadreným **stanoviskám**. Z tohto dôvodu sa v konštruktívnom duchu predkladajú nasledovné pripomienky.

⁽¹⁾ Giovanniniho správy a príslušné dokumenty sú dostupné na internetovej stránke Komisie: http://europa.eu.int/comm/internal_market/financial-markets/index_en.htm#otherdocs.

4.1.2 Prekážky uvedené v dvoch Giovanniniho správach (celkove 15) sa dajú rozdeliť do troch skupín: prekážky, ktoré sú **technického charakteru alebo vyplývajú z trhových praktík**; prekážky súvisiace s **daňovými formalitami**; a **právne** prekážky. Podľa stanoviska vyjadreného v správach a s ktorými sa Komisia stotožňuje, jednou z hlavných prekážok integrácie sú **obmedzenia týkajúce sa miest zúčtovania a vyrovnania**, ktoré, ak sa uplatňujú, neumožňujú organizátorom slobodný prístup a výber miest zúčtovania a vyrovnania. Komisia správne uvádza, že takéto reštrikcie **obmedzujú hospodársku súťaž**; keďže výbor s tým plne súhlasí, chcel by navrhnúť, aby sa preverili dôvody niektorých z týchto obmedzení, aby sa zistilo, či existujú závažné dôvody, ktoré ich oprávňujú, okrem obvyčajného protekcionizmu.

4.1.3 Ďalšie z uvedených prekážok sú prekážky, ktoré spôsobujú, alebo naozaj zaväzujú, aby organizátori **používali miestnych účastníkov na prístup k zahraničným systémom vyrovnania obchodov s cennými papiermi**. V tomto prípade by výbor tiež odporučal opatrenie: ako je zdôraznené v odseku 3.11; nie všetky obmedzenia a prekážky vyplývajú zo snahy chrániť domáce trhy.

4.1.4 Na druhej strane výbor bezvýhradne súhlasí s kritikou Komisie, ktorá sa týka skutočnosti, že v niektorých krajinách musia systémy vyrovnania **mať integrovaný mechanizmus na výber daní z transakcií**, pričom používanie iného systému by mohlo viesť k plateniu vyšších daní. Táto prekážka, ktorá bezpochyby z finančných dôvodov obmedzuje organizátorom trhu slobodu výberu, je však jednou z najzložitejších, keďže sa týka vnútroštátneho daňového opatrenia.

4.2 Chýbajúci spoločný regulačný rámec/rámec pre dohľad

4.2.1 Systémy vyrovnania a zúčtovania podliehajú regulácii a dohľadu národných orgánov: **neexistuje žiadny európsky regulačný rámec**. V podmienkach chýbajúcich spoločných právnych predpisov – a teda „Európskeho pasu“ – je logické, že národné orgány môžu zamietnuť prístup na svoje vlastné trhy systémom, ktoré nekontrolujú. Odôvodňuje sa to tým, že ich úlohou je chrániť trh, za ktorý sú zodpovedné. Na vyriešenie tohto nedostatku Európsky systém centrálnych bánk (ESCB) a Výbor európskych regulačných orgánov pre cenné papiere (Committee of European Securities Regulators (CESR)) vytvorili pracovnú skupinu, ktorá má za úlohu vypracovať **spoločné štandardy** pre európske zariadenia, ktoré poskytujú služby zúčtovania a vyrovnania, pričom prispôbia európskym podmienkam odporúčania skupiny G-10 pre systémy vyrovnania obchodov s cennými papiermi. Výsledky tejto práce budú viesť, ako sa očakáva, k **odporúčaniam a nie k predpisom**. Výhodou odporúčaní je, že ich môže každý prijať a môžu sa aj rýchlo meniť, aby zohľadnili zmeny technológií a zmeny na trhu.

4.2.2 Prijatie spoločných pravidiel je základom integrácie trhu. Štandardy ESCB/CESR **nebudú záväzné**, pretože len smernica Spoločenstva môže meniť alebo nahradiť vnútroštátne právne predpisy. Výbor verí, že pravidlá ESCB/CESR budú **uverejnené po schválení rámcovej smernice** a budú v plnom súlade s touto smernicou, obmedzia sa na doplnenie pravidiel v nej uvedených alebo na vyplnenie akýchkoľvek medzier v právnych predpisoch. Iný prístup by spôsobil riziko, že sa na trhoch vytvorí určitá neistota.

4.3 Chýbajúce rovnaké konkurenčné podmienky

4.3.1 Niektoré inštitúcie, ktoré zabezpečujú systémy zúčtovania a vyrovnania, tiež podliehajú udeleniu povolenia ako banky alebo investičné firmy. Komisia poukazuje na to, že zatiaľ čo banky a investičné firmy môžu ponúkať **služby úschovy cenných papierov na cezhraničnej báze** s použitím svojho SIS pasu (Smernica o investičných službách), poskytovatelia služieb zúčtovania a vyrovnania nemajú žiadne porovnateľné právo. Okrem toho majú dva typy organizátorov rozličné požiadavky kapitálovej primeranosti a podliehajú rozličným pravidlám o dohľade a o poskytovaní služieb. Komisia usudzuje, že tento stav spôsobuje **základné problémy, pokiaľ ide o rovnaké konkurenčné podmienky**.

4.3.2 Zdá sa, že Komisia vidí problém predovšetkým z aspektu **otvorenia trhov** a rovnakých **konkurenčných podmienok**; prioritou výboru je **bezpečnosť trhov** a **účinnosť kontrol**. Situácia, ktorá sa v súčasnosti vyvinula, je trochu závažná. Pri chýbajúcich prehľadných, jednotných pravidlách sa vytvorili hybridné alebo spojené štruktúry, v prípade ktorých je zložitá porozumieť, čo je hlavná činnosť – bankové služby, sprostredkovateľské služby alebo zúčtovanie. Zatiaľ čo spojené alebo doplnkové činnosti môžu vytvárať synergické efekty a úspory, je tiež potrebné zabrániť, aby rôzne činnosti podliehali početným kontrolám a pravidlám.

4.3.3 Na záver výbor odporúča mimoriadnu ostražitosť v prípade prístupu zameraného na hospodársku súťaž: **bezpečnosť trhov musí byť najdôležitejším faktorom ovplyvňujúcim všetky rozhodnutia**. Keď bude táto podmienka splnená, bude potrebné nájsť primeranú rovnováhu medzi dodržiavaním pravidiel voľného trhu na jednej strane a ochranou záujmov organizátorov a investícií na druhej strane.

5. Ciele Komisie

5.1 Cieľom Komisie je vytvorenie systémov EÚ zúčtovania a vyrovnania obchodov s cennými papiermi, ktoré sú **efek-**

tívne a bezpečné a ktoré zabezpečujú **rovnaké konkurenčné podmienky** pre všetkých poskytovateľov týchto služieb. Komisia navrhuje pre dosiahnutie týchto cieľov prijať príslušné opatrenia a zásady týkajúce sa:

— **liberalizácie a integrácie** existujúcich systémov zúčtovania a vyrovnania zabezpečením plných prístupových práv a odstránením prekážok;

— úplnej implementácie **pravidiel hospodárskej súťaže**;

— prijatia **spoločného regulačného rámca a rámca pre dohľad**;

— implementácie vhodných **mechanizmov riadenia spoločností**.

5.2 Výbor súhlasí, aj keď s niektorými výhradami, aby sa prijali ako ciele, tak aj postupy a zásady. Zoširoka víta aj operačný prístup, ktorý naznačila Komisia; preto ďalšie odseky obsahujú iba niekoľko pripomienok, ktoré slúžia na doplnenie vynikajúcej práce Komisie.

5.3 Správy Lamfalussyho a Giovanniniho ako aj Komisie sa zhodujú v tom, že akonáhle sa prijímajú potrebné opatrenia, začne sa potrebný proces **konsolidácie** systémov zúčtovania a vyrovnania. **Tento proces musí byť riadený trhom**. Komisia sa domnieva, že musí zaujať **neutrálne stanovisko k štrukturálnym aspektom**; preto navrhuje, aby sa upustilo od prijatia stanoviska k horizontálnej alebo vertikálnej konsolidácii a k poskytovaniu sprostredkovateľských alebo bankových služieb systémami zúčtovania alebo centrálnymi prostistrami.

5.4 Výbor by chcel k tejto záležitosti uviesť niekoľko pripomienok na doplnenie a vysvetlenie toho, čo bolo uvedené v odseku 4.3.2. Domnieva sa, že, kým **transnacionálna konsolidácia rovnocenných inštitúcií** môže umožňovať hospodárnosť a zjednodušenie postupov, **koncentrácia rôznych aktivít do jednej inštitúcie** vedie k vytváraniu gigantických, hybridných podnikov. Orgány dohľadu, ktoré úzko spolupracujú s orgánmi hospodárskej súťaže, budú musieť zabezpečiť, aby toto nespôsobovalo hrozbu pre **prežitie menších spoločností**. Okrem toho, už iba z hľadiska prehľadnosti by sa malo uviesť, kto akú úlohu na trhu zastáva.

5.4.1 Vyhlásenie Komisie o nezasahovaní by sa malo posúdiť aj z hľadiska „vyhlásenia o zámeroch“ nachádzajúcim sa ďalej v dokumente (pozri odsek 6.2, posledná zarážka), ktoré poskytuje opätovné uistenie o úmysle **monitorovať rešpektovanie pravidiel hospodárskej súťaže**.

6. Iniciatívy Komisie

6.1 Program Komisie na dosiahnutie cieľov, ktoré si vytýčila, sa javí ako úplne správny a logický a predovšetkým realistický: inovácie sa môžu zavádzať **postupne** – čo poskytne dostatočný čas na úplnú implementáciu – a vždy v súlade s pravidlami trhu a **legislatívne alebo regulačné opatrenie sa vykoná iba v prípade potreby**.

6.2 Komisia zriadila **poradnú a monitorovaciu skupinu**, ktorej úlohou je analyzovať prekážky, ktoré by sa podľa Giovanniniho správy mali odstrániť na základe iniciatív súkromného sektora. Komisia má ďalej v úmysle:

- navrhnuť **rámčovú smernicu** na vytvorenie spoľahlivého legislatívneho rámca a tým uľahčiť vzájomné uznávanie rôznych národných systémov;
- zriadiť **expertné skupiny**, ktoré sa budú zaoberať rôznymi **právnymi a daňovými problémami** a budú vedieť navrhnúť spôsoby na zladenie právnych predpisov alebo postupov;
- monitorovať **efektívne dodržiavanie pravidiel hospodárskej súťaže**, preveriť „**existujúce monopolné postavenia** a pri ďalšej konsolidácii odvetvia **v prípade potreby zasiahnuť**“.

6.2.1 Väčšina akcií, ktoré sú navrhnuté v akčnom pláne Komisie, si nevyžaduje osobitný komentár; Výbor ponúka niekoľko pripomienok do diskusie len na doplnenie.

6.3 **Práva prístupu a výberu** (bod 2.1 oznámenia). Hlavným problémom v celom projekte na vytvorenie otvoreného, paneurópskeho trhu sú **prekážky**, ktoré vytvárajú niektoré orgány (a do určitej miery všetky orgány) pre **prístup poskytovateľov služieb zúčtovania a vyrovnania na miesta zúčtovania a vyrovnania podľa ich výberu**. Vzhľadom na neochotu niektorých národných orgánov Komisia nevidí inú možnosť okrem smernice, ktorá nariadi odstránenie týchto prekážok a **zaručí**, aby všetky zainteresované strany – investičné firmy a banky, centrálné protistrany (CPS) a systémy vyrovnania (CDCP) – mali **právo prístupu k príslušným protistranám v ktorejkoľvek krajine EÚ**. V rámci tohto rámca by bolo možné aj pre regulované trhy a multinacionálne obchodné systémy uzatvárať **dohody s CPS a CDCP**, ktoré sa nachádzajú v iných krajinách EÚ.

6.3.1 Výbor v zásade súhlasí s cieľom Komisie, ale napriek tomu by rád **upozornil** na istú skutočnosť. Nie všetky

prekážky, ktoré sa v súčasnosti vyskytujú, sú zapríčinené protekcionistickými záujmami národných orgánov; v mnohých prípadoch je úmyslom jednoducho **chrániť trh pred rizikami, nad ktorými orgány nemajú kontrolu**. Tieto opatrenia sú zákonné. Výmena informácií nie je vždy uspokojivá, ale predovšetkým môže postrádať okamžitosť informácie, ktorá je nevyhnutnou podmienkou pre umožnenie urýchlených zásahov.

6.3.2 Dokument Komisie uvádza celý rad posilnených opatrení obozretnosti, najmä vzhľadom na **kapitálovú primeranosť a riadenie rizika** pri zachovaní zásady **kontroly domovskej krajiny**. Zavedie sa **model pre spoluprácu orgánov dohľadu**, „aby sa zabránilo, že systémy zúčtovania a vyrovnania budú podliehať dohľadu viacerých dozorných orgánov“. Tento prístup je určite správny, ale netreba podceňiť jeho zavádzanie do praxe.

6.3.3 Zvyšujúca sa náročnosť trhov a rýchle tempo koncentrácie, fúzie a zmeny v spoločnostiach, znamenajú, že orgány dohľadu sú pracovne vyťažené. Z teoretického hľadiska je nepochybné, že opatrenia na spoluprácu sú potrebné a správne. Výbor sa však obáva, aby **sa v praxi nevyskytli vážne problémy**: nebude jednoduché integrovať dvadsaťpäť systémov s rôznymi úrovňami efektívnosti, zdrojov a skúseností. Domnieva sa, že **dátum nadobudnutia účinnosti** liberalizačných opatrení sa musí stanoviť až po **bezpodmienečnom súhlase všetkých národných orgánov dohľadu**. Tieto orgány sa budú musiať zodpovedne zaručiť, že sú schopné zúčastňovať sa na systéme výmeny informácií a zabezpečiť ochranu trhov pred **systémovým rizikom**.

6.4 **Riadenie** (bod 2.3 oznámenia). Komisia uvádza, že **nemá v úmysle zasahovať do foriem** spoločností, ktoré riadia systémy vyrovnania, ako aj ich centrálnych protistrán. Výbor by však chcel zdôrazniť, že mnohým problémom spojeným s hospodárskou súťažou a dominantným postavením by sa dalo predísť vytvorením **kooperatívnej formy spoločností** účastníkov systému, ktorí pracujú na vyrovnanom základe skôr ako na báze vytvárania zisku.

6.4.1 Z dôvodu citlivého charakteru funkcií sprostredkovateľov a ich značnej sily na trhu považuje Komisia za potrebné ustanoviť **usmernenia pre efektívne, transparentné riadenie** umožňujúce monitorovať politiku spoločnosti a riadenie obvyklých obchodných činností. Výbor súhlasí: uvedené usmernenia nevyžadujú osobitný komentár, okrem toho, že sú v súlade s modernými koncepciami riadenia spoločností.

6.4.2 Komisia však dodáva, že tieto inštitúcie, presne kvôli značnej sile, ktorou disponujú, by sa mohli zapojiť do **praktík porušujúcich hospodársku súťaž**. Aby sa zabezpečilo, že toto nenastane, CPS a CDCP budú musieť zachovať **oddelené účtovníctvo**, v ktorom sa budú ich obchody v rámci ich inštitucionálnych aktivít vykazovať oddelene od poskytovania iných služieb. Rovnaké ustanovenia by sa mali uplatňovať aj na tie činnosti, ktoré Komisia opisuje ako „**akúkoľvek vedľajšiu činnosť, ako je napríklad bankovníctvo**“. Bankovníctvo môže byť rovnako dôležité ako CPS alebo CDCP a uvádzať ho ako „vedľajšiu činnosť“, sa môže zdať ako prílišné zjednodušenie: účastníci systému vyrovnaní potrebujú peňažný úver z komerčných bánk (alebo centrálnej banky), aby prekonali dočasný nedostatok dostupných finančných prostriedkov. Bankové činnosti sa môžu týkať značných čiastok a hlavne v čase napätia na trhu, netreba podceňovať možnosť **systémového rizika**.

6.4.2.1 **Výnimka z požiadavky viesť oddelené účtovníctvo** by sa však mohla akceptovať v prípade CDCP, keď sa funkcie „bankovníctva“ týchto inštitúcií týkajú zúčastnených bánk a preto **svojím charakterom sú doplnkové k vyrovnaniu**. Úver je teda integrálnou súčasťou zúčtovania a preto sa by mohol – alebo podľa niektorých – sa má spájať s inštitucionálnou funkciou CDCP. To isté sa môže uplatňovať na CPS, ak sa vyžaduje úver pre hladký priebeh vyrovnania a mohol by sa považovať za jeho integrálnu súčasť.

6.4.3 Nie je celkom jasné, ako môžu v praxi **orgány bankového dohľadu** a orgány zodpovedné za dohľad nad CPS a CDCP **spolupracovať v naliehavých prípadoch** s potrebnou rýchlosťou. Ako už bolo uvedené, výbor verí, že zohľadnenie možných rizík pre trh povedie k tomu, že všetky orgány dohľadu zodpovedné za bankové a nebankové činnosti pod záštitou ECB podpíšu priebežné zmluvy o vzájomnej spolupráci a výmene informácií, ktoré umožnia rýchle a účinné opatrenia v naliehavých prípadoch.

6.5 **Rozdiely v právnych predpisoch a rozdiely v daňových zákonoch** (bod 3 oznámenia). Pretrvávajúce právne problémy sú tak početné a komplexné, že nie je možné všetky uviesť v ucelenej forme. **Rozdiely v legislatíve** ovplyvňujú zmluvné a kapitálové aspekty, ako aj otázky medzinárodného práva, práva obchodných spoločností a konkurzného práva a majú **právne dôsledky v každom štádiu procesu** nákupu, zúčtovania a dodania cenných papierov. Komisia upozorňuje, že „**odlišnosti v národných právnych predpisoch hmotného práva rôznych jurisdikcií môžu nepriaznivo ovplyvniť celý proces**“.

6.5.1 Je všeobecne známe, že riešenie početných a komplexných právnych problémov bude trvať **dlhý čas**. V skutočnosti je základným problémom, že národné zvláštnosti a byrokratický konzervativizmus často spôsobujú **omeškania a prekážky procesu zladovania právnych predpisov**. Výbor verí, že tentoraz zmysel členských štátov pre zodpovednosť

preváži nad národnými záujmami. Komisia navrhuje zriadiť **expertnú skupinu** pozostávajúcu zo zástupcov vysokých škôl, verejných orgánov a právnikov z praxe, ktorých úlohou bude dôkladnejšie posúdenie analýz, ktoré začala Giovanniniho skupina a navrhovanie vhodných riešení. Skupina bude musieť udržiavať vzťahy s inštitúciami, ktoré vykonávajú podobnú prácu na globálnej úrovni (UNIDROIT). Výbor navrhuje, aby sa ku skupine pripojili technickí a právni experti spomedzi organizátorov.

6.5.2 Proces zladovania právnych predpisov, ktorý navrhuje Komisia, sa nemôže dokončiť, pokiaľ nie sú vyjasnené ďalšie aspekty rámcovej smernice. Zatiaľ budeme musieť **vydržať s existujúcim právnym stavom** a podniknúť právne kroky iba v prípade, keď to bude bezpodmienečne nutné; je potrebné zabrániť unáhleným zásahom, ktoré by si vyžadovali následné obmeny. Okrem toho výbor pripomína, že trhy doteraz pracovali bez väčších problémov pomocou **zavedených zvyklostí a praktík**, ktoré boli len zriedkavo príčinou sporov a ešte zriedkavejšie boli predmetom súdnych rozhodnutí. Na odlišnosti v právnych predpisoch je teda potrebné nahliadať skôr ako iba na procedurálnu komplikáciu, ktorá vedie k značne zvýšeným nákladom, ako na prekážku v pravom slova zmysle.

6.5.3 Pripomienky uvedené v predchádzajúcom odseku sa vzťahujú aj na **daňové** opatrenia, oblasť, kde odlišnosti v právnych predpisoch a legitímna požiadavka členských štátov zdaniť kapitálové výnosy vedie k chaotickým ustanoveniam, ktoré sú často diskriminačné, niekedy sa dajú ťažko vysvetliť, ale vždy sú **pre trh nákladné**. Výbor nepovažoval za potrebné zaoberať sa opatreniami, ktoré navrhla Komisia, ktoré sú po formálnej stránke správne, ale členské štáty ich nie vždy prijímú ľahko, najmä ak sa hneď v prípravnom štádiu nevytlúčia opozičné ideologické stanoviská. Hlavným cieľom je **zladíť postupy výberu daní**; každá z rozličných navrhovaných metód má výhody a nevýhody, ale je dôležité, že aspoň v tomto bode členské štáty dosahujú dohodu.

6.6 Politika hospodárskej súťaže (bod 4 oznámenia). Dokument Komisie prikladá mimoriadny význam tejto otázke a stanovuje dôležitú zásadu: opatrenia zamerané na liberalizačné a integračné systémy a politiku hospodárskej súťaže sa navzájom dopĺňajú. Táto samozrejme vyzerajúca zásada by sa mohla po uvedení do praxe vykladať rôznymi spôsobmi, najmä obmedzujúcimi. Komisia konštatuje, že má v úmysle zostať neutrálna v otázke horizontálnej alebo vertikálnej konsolidácie, ale upozorňuje že *by sa mohli vyskytnúť problémy spojené s hospodárskou súťažou*, keby takéto konsolidácie viedli k vytváraniu alebo posilňovaniu dominantnej pozície na trhu, ako je to teraz. Problémom nie je dominantná pozícia, ktorá ako taká nie je protiprávna, ale protiprávne je zneužívanie dominantného postavenia: ak by sa toto udialo, mohlo by to v závislosti od charakteru trhu viesť k problémom pri uplatňovaní pravidiel.

6.6.1 Komisia už uviedla príklady **cezhraničnej konsolidácie** medzi národnými a medzinárodnými CPS, na základe ktorej vznikli organizácie značnej veľkosti. O iných formách konsolidácie alebo štruktúrovanej spolupráci sa rokuje. Pri preverovaní, či existujúce alebo navrhované štruktúry dodržiavajú pravidlá hospodárskej súťaže, je potrebné pamätať na to, že každopádne **CPS a CDCP je nevyhnutne malý počet, ale majú veľké rozmery**. V súvislosti s ich osobitým charakterom, nie je reálne sa domnievať, že by mohol v každej krajine vzniknúť dostatočný počet rovnocenných inštitúcií, takže ani jedna z nich nebude mať silnejšiu pozíciu ako ostatné; to isté by sa dalo konštatovať dokonca ešte dôraznejšie na európskej úrovni. Rozdiel medzi inštitúciou, ktorá je silnejšia ako ostatné a tou, ktorá má *dominantné* postavenie je nepatrný. Rozhodovanie orgánov hospodárskej súťaže by malo zakladať na dôkladných znalostiach vlastností trhu a jeho operatívnych potrieb.

6.6.2 Rozhodovanie o dominantných pozíciách alebo **praktikách porušujúcich hospodársku súťaž** by bolo ešte zložitejšie, ak by pokračoval trend – ku ktorému sa Komisia stavia neutrálne – smerom k horizontálnej integrácii medzi centrálnymi organizátormi trhu a bankovými aktivitami. **Kontrola tvorby cien** bude mimoriadne komplikovaná a náročná. Ceny určite nemôžu podliehať regulácii, ale Komisia uvádza, že má v úmysle preveriť, či sa neuplatňujú na základe **diskriminačných kritérií**. Kritériá pre stanovovanie cien sledujú, alebo by mali sledovať pravidlá trhu a sú závislé od objemu, bezpečnosti, ponúkaných záruk a celého radu kvalitatívnych faktorov; bude náročné s určitou otvorenosťou, ktoré hodnotenia sú subjektívne a ktoré objektívne a kedy sú diskriminačné. Hodnotenie **neúmerných cien** vyplývajúcich z dominantnej pozície môže byť ešte zložitejšie: neexistujú žiadne vopred stanovené kritériá, ktoré sa dajú aplikovať na takéto prípady, ktoré je potrebné posudzovať individuálne.

6.6.3 Výbor by chcel na záver tohto krátkeho posúdenia aspektov hospodárskej súťaže vyjadriť zásadný súhlas s prístupom Komisie, ale vyzýva aj k spolupráci – založenej na záväzných pravidlách – medzi orgánmi dohľadu a orgánmi hospodárskej súťaže ako na národnej, tak aj na európskej úrovni. Orgány dohľadu (v spolupráci s orgánmi hospodárskej súťaže) môžu vykonávať *ex ante* monitorovanie, aby zabránili výskytu dominantných pozícií, ktoré by mohli viesť k zneužívaniu a vylúčeniu z trhu. *Ex post* zásahy, ktoré sú konfrontačné a poškodzujú trh, by sa tak obmedzili na minimum, akonáhle by sa zaviedli prehľadné a zmysluplné trhové pravidlá a pravidlá dohľadu.

6.6.4 Nakoniec Komisia bez toho, aby prijala stanovisko, uvádza problém týkajúci sa dohôd (exkluzívnych a iných dohôd), jasne uprednostňujúc, aby sa preverili podľa jednotlivých prípadov. Je to vyvážený prístup, s ktorým výbor bezvýhradne súhlasí.

7. Závery

7.1 Výbor posúdil dokument Komisie s veľkým záujmom a analyzoval ho predovšetkým z hľadiska sociálnych partnerov, ktorých zastupuje: súhlasí s prístupom a usmerneniami. Uznáva, že predmetná záležitosť je mimoriadne komplexná a citlivá a preto je potrebné prejsť ešte dlhú cestu, pokiaľ bude možné implementovať budúcu smernicu. Podľa názoru expertov by mohlo zavedenie pravidiel trvať niekoľko rokov.

7.2 Výbor uznáva, že konzultácie so všetkými zainteresovanými stranami – trh, orgány dohľadu a vlády – budú určite veľmi zdĺhavým a zložitým procesom a že legislatívny proces v prípade budúcej smernice by mohol byť značne komplexný. Výbor sa preto pýta, ako by sa medzičasom mohla vyvinúť situácia; je to oprávnená otázka, ktorá je vyslovená bez úmyslu spôsobovať prílišný rozruch. Predovšetkým, trhy dokazujú, že existujúce pravidlá sú primerané, aby im umožnili vysporiadať sa s krízami a orgány držia aj najzložitejšie situácie pod kontrolou.

7.3 Problém spočíva skôr v krátkodobej budúcnosti: rozvoj „zahraničných trhov“ – nie iba amerického, ale aj ázijských trhov – podporuje trend vytvárania silnejších, efektívnejších štruktúr v Európe. Tento trend je logický a je v súlade s pravidlami trhu, ktorý nemôže – vrátane z hľadiska regulácie – byť izolovaný od globálneho kontextu. Preto bude potrebné racionálne uvažovanie a obozretnosť v súvislosti s pravidlami hospodárskej súťaže pri povolení alebo zákaze koncentrácií spoločností alebo pri preberaní nových úloh spoločnosťami alebo finančnými skupinami.

7.4 Na druhej strane sa výbor domnieva, že **rozhodnutia nemôžu prijímať iba samotné orgány hospodárskej súťaže: záväzné stanovisko orgánov dohľadu** sa musí stať pravidlom, ktoré – aj keď sa to vždy a všade neuplatňuje – bude sa uplatňovať odteraz. Želanie **otvoriť trhy a dodržiavať pravidlá hospodárskej súťaže nesmie viesť k zanedbávaniu bezpečnosti samotných trhov**. Tento aspekt môžu napokon posúdiť iba tí, ktorí za to nesú zodpovednosť.

Brusel 10. februára 2005

Predsedička

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu na uznesenie Európskeho parlamentu a Rady o integrovanom akčnom programe v oblasti celoživotného vzdelávania“

KOM(2004) 474 v konečnom znení – 2004/0153 (COD)

(2005/C 221/22)

Dňa 9. septembra 2004 sa Komisia podľa článku 149 odseku 4 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcie pre zamestnanosť, sociálne záležitosti a občianstvo poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko dňa 20. januára 2005. Spravodajcom bol pán KORYFDIS.

Výbor schválil na svojom 414. plenárnom zasadnutí dňa 9. a 10. februára 2005 (zasadnutí dňa 10. februára 2005) 107 hlasmi za, 2 proti nasledujúce stanovisko:

1. ÚVOD

1.1 Po dlhoročných skúmaníach, prípravných prácach a konzultáciách ⁽¹⁾ predložila Komisia svoj návrh na „Integrovaný akčný program v oblasti celoživotného vzdelávania“.

1.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor je spokojný s vývojom v danej záležitosti a upozornil na to, že myšlienky vyjadrené v stanovisku sú zamerané na to, aby sa návrh Európskej komisie vytváral čo najfunkčnejšie a najefektívnejšie.

1.3 Vo svetle predchádzajúcich pripomienok hrajú v náhlade Výboru na návrh Komisie úlohu najmä jeho znalosti a skúsenosti s ohľadom na:

zaostávanie v približovaní sa lisabonským cieľom,

zaostávanie vo vyhovení vzdelávaniu/výcviku a produktivite ⁽²⁾,

demografická situácia v Európe a

problémy, ktoré sa pri hľadaní spôsobov riešenia uvedených problémov znova vyskytujú na európskej a národnej úrovni ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Dôležité body tohto dlhoročného procesu sú uvedené v prílohe k tomuto stanovisku.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 120 z 20.5.2005.

⁽³⁾ Pri hľadaní riešení pre súčasné ústredné problematiky Spoločenstva, ako sú problémy v súvislosti s lisabonskými cieľmi (zamestnanosť, ekonomika založená na znalostiach, trvalý rozvoj atď.) došlo v poslednej dobe k veľkému posunu. Spoločným menovateľom všetkých navrhovaných spôsobov riešenia uvedených problémov je celoživotné vzdelávanie a nutnosť vytvoriť ho ako inštitúciu. K tomuto posunu sa počítajú okrem iného príslušné iniciatívy holandského predsedníctva v Rade v spolupráci s Európskou komisiou k „Vzťahu medzi vzdelávaním a produktivitou“ a k „Zintenzívneniu európskej spolupráce v odbornom vzdelávaní“, ako aj Kokova správa s vyhodnotením lisabonskej stratégie v polčase v marci 2005: http://europa.eu.int/comm/lisbon_strategy/pdf/2004-1866-DE-complet.pdf.

2. NÁVRH KOMISIE

2.1 Návrh Komisie (KOM(2004) 474 v konečnom znení) predpokladá novú štruktúru existujúcich programov v oblasti vzdelávania. Podľa návrhu Komisie iniciovali tuto reštrukturalizáciu v podstate nasledujúce štyri faktory:

— zmeny v celej EÚ, ktoré spôsobujú, že systémy všeobecného a odborného vzdelávania sa stále viac začleňujú do kontextu celoživotného vzdelávania;

— rastúci význam všeobecného a odborného vzdelávania pri vytváraní konkurencieschopnej a dynamickej, znalej spoločnosti v Európe;

— lepšie využitie existujúcich silných stránok a odstránenie zistených inkoherecií a nedostatkov synergie;

— nutnosť zjednodušenia a racionalizácie právnych aktov Spoločenstva vytvorením integrovaného základného rámca, ktorý umožní financovanie veľkého rozsahu aktivít.

2.2 Návrh Komisie je založený na prebiehajúcich programoch Sokrates a Leonardo da Vinci, na programe eLearning (program elektronického vzdelávania), na iniciatívach Europass, ako aj na rôznych činnostiach, ktoré sú v súčasnej dobe financované v rámci „Akčného programu Spoločenstva na podporu inštitúcií pôsobiacich na európskej úrovni a na pomoc postupným činnostiam v oblasti všeobecného a odborného vzdelávania“.

2.3 Návrh ďalej vychádza z nasledujúceho zistenia: „Zo spojenia všetkých opatrení v Spoločenstve na podporu medzinárodnej spolupráce a mobility v oblasti všeobecného a odborného vzdelávania do jediného programu vyplývajú jasné výhody. Okrem iného môžu byť lepšie využité synergie medzi rôznymi akčnými oblasťami, k dispozícii sú väčšie kapacity na podporu rozvoja celoživotného vzdelávania a modalita administratívy sa dajú usporiadať koherentnejšie, pevnejšie a efektívnejšie.“⁽¹⁾

2.4 Preto by mal byť podľa návrhu Komisie „vytvorený integrovaný program, ktorý za pomoci celoživotného vzdelávania prispeje k tomu, že Európska únia sa vyvinie ako pokroková znalá spoločnosť – spoločnosť s trvalým rastom ekonomiky, s viacerými a lepšími pracovnými miestami a silnejšou sociálnou súdržnosťou“⁽²⁾.

2.5 „S ohľadom na zvláštnosti jednotlivých oblastí školstva – školské vzdelanie, vysokoškolské vzdelanie, odborné vzdelanie a vzdelávanie dospelých – a z toho vyplývajúcej nutnosti zvlášť zladit' ciele, akčné formy a organizačné štruktúry činností Spoločenstva s týmito oblasťami, je účelné začleniť integrovaný program do jednotlivých programov, ktoré sú už pre tieto štyri oblasti pripravené a súčasne sa snažiť o čo najväčšiu koherenciu a súlad týchto programov“⁽³⁾.

2.6 „Integrovaný program“ zahŕňa nasledujúce kategórie programov:

— Sektorové programy:

- program Comenius, ktorý je zameraný na potreby učiteľov a na potreby vzdelávania všetkých účastníkov predškolskej výchovy a školského vzdelávania;
- program Erasmus, ktorý je zameraný na potreby učiteľov a na potreby vzdelávania všetkých účastníkov formálneho vysokoškolského vzdelávania a účastníkov odborného vzdelávania existujúceho v terciárnej sfére;
- program Leonardo da Vinci zameraný na potreby učiteľov a na potreby vzdelávania všetkých účastníkov odborného vzdelávania;
- program Grundtvig, ktorý je zameraný na potreby učiteľov a na potreby vzdelávania všetkých účastníkov vzdelávania dospelých každého druhu;

— Transverzálny zahrnuje tieto štyri hlavné aktivity:

- politická spolupráca v rámci Spoločenstva s ohľadom na celoživotné vzdelávanie;
- podpora vyučovania jazykov;
- rozvoj inovačných obsahov založených na informačných a komunikačných technológiách, služieb, pedagogických prístupov a postupov pre celoživotné vzdelávanie;
- rozširovanie a využívanie výsledkov opatrení podporovaných v rámci programu a príslušných predchádzajúcich programov, ako aj výmena vzorových postupov.

— Programom Jean Monnet sa podporujú inštitúcie a aktivity v oblasti európskej integrácie. Program zahrnuje tieto tri hlavné aktivity:

- akcia Jean Monnet;
- príspevky na prevádzkové náklady pre podporu určitých inštitúcií, ktoré sa zaoberajú otázkami európskej integrácie;
- príspevky na prevádzkové náklady pre podporu iných európskych inštitúcií a združení v oblasti všeobecného a odborného vzdelávania.

2.7 Hlavným prvkom návrhu Komisie je prepracovanie kvantitatívnych cieľových úloh s ohľadom na príspevky navrhnuté v podrobnej finančnej prognóze 2007-2013. Nové úlohy znejú takto:

- účasť každého dvadsiateho školáka na aktivitách programu Comenius 2007-2013
- 3 milióny študujúcich v programe Erasmus do roku 2011
- 150 000 účastníkov na praxi v programe Leonardo do roku 2013
- 25 000 účastníkov na aktivitách mobility v programe Grundtvig do roku 2013.

⁽¹⁾ KOM(2004) 474 – odôvodnenie 16.

⁽²⁾ KOM(2004) 474 – odôvodnenie 17.

⁽³⁾ KOM(2004) 474 – odôvodnenie 18.

2.7.1 S týmito ťžiadostivými úlohami je nový program podľa názoru Komisie vhodným nástrojom pre realizáciu cieľa urobiť z EÚ do roku 2010 konkurencieschopný a dynamický hospodársky priestor sveta založený na znalostiach.

2.7.2 Komisia navrhuje za tým účelom smernú čiastku vo výške 13,620 miliárd EUR pre sedemročné trvanie programu.

3. VŠEOBECNÉ PRIPOMIENKY

3.1 Konštruktívny prístup k návrhu Komisie, o ktorom sa tu hovorí, je určite komplexným podujatím. Predpokladá všeobecnú a konkrétnu znalosť cieľov, nástrojov a ťažkostí pri vytváraní európskej vzdelávacej politiky. Implikuje ďalej možnosť rozsiahleho prepojenia politicko-vzdelávacích nastavení výhybiek s veľkými cieľmi Únie pre 21. storočie ⁽¹⁾ a najmä s veľkými cieľmi pre súčasné desaťročie ⁽²⁾. A konečne je predpokladom zodpovedajúcej predvídavosti pre správnosť nastavenia výhybiek, ktoré sa dnes uskutočňuje pre budúcnosť.

3.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor zastáva rozhodné stanovisko k postupnosti ústredných cieľov Únie z dnešného hľadiska a má konkrétnu predstavu ohľadne spojenia celoživotného vzdelávania s týmito cieľmi. Názory Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k tejto problematike sú podchytené v sondážnom stanovisku k téme „Vzdelanie a produktivita“ ⁽³⁾, ktoré Európsky hospodársky a sociálny výbor nedávno spracoval na žiadosť holandského predsedníctva Rady. V tejto súvislosti sa bude Európsky hospodársky a sociálny výbor zaoberať uvedeným návrhom Komisie pod vplyvom týchto náhľadov a postojov.

3.3 V spôsoboch uvažovania Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru ostatne zohrávajú svoju úlohu tiež jeho skúsenosti týkajúce sa výsledkov doterajšej realizácie politík a k nim patriacich programov Únie v oblasti kultúry, všeobecného vzdelávania, odborného vzdelávania, mládeže a športu.

3.3.1 Tieto skúsenosti poskytujú – nehládajúc na jednotlivé výhrady – všeobecne celkový kladný obraz, podľa ktorého tieto programy:

- predstavujú vysoko kvalitný a efektívny prostriedok komunikácie orgánov EÚ a predovšetkým Komisie s európskymi občanmi;

⁽¹⁾ Myslia sa tu okrem iného ciele vytvorenia spoločnosti založenej na znalostiach a trvalého rozvoja s ich tromi dimenziami multilaterálneho systému celosvetového riadenia.

⁽²⁾ Myslia sa tu ciele z Lisabonu týkajúce sa ekonomiky založenej na znalostiach a trvalého rozvoja (Göteborg), prípadne z Barcelony ohľadne kvalitatívnych dimenzií európskych vzdelávacích systémov.

⁽³⁾ Porovnaj k tomu dok. CESE 1435/2004

- sú základným poľom pôsobnosti pre rozvoj mobility osôb vo vnútri Spoločenstva, ale aj pre rozširovanie myšlienok a osvedčených spôsobov konania v praxi;

- vytvárajú pole konania, ktoré prináša bezprostredne, ale aj do budúcnosti, vysokú mieru pridanej hodnoty pre Európu.

3.3.1.1 Treba poukázať na to, že doterajšie európske vzdelávacie programy patria k niekoľkým málo oblastiam činnosti Únie, ktoré sú zamerané priamo na európskych občanov. Cieľom nového programu preto musí byť podpora demokracie založenej na spoluúčasti aktívnych občanov, rovnako ako aj podpora zamestnanosti a pružný trh práce. Tento program by mal prispieť k osobnému a odbornému zdokonaľovaniu európskych občanov, kvôli čomu sa musia vytvoriť zodpovedajúce možnosti, aby sa mohol ich potenciál rozvíjať a aby bol využitý. Pre perspektívu Únie a jej vzťah k svojim občanom je dôležité, aby sa rozvíjal integrovaný program orientovaný na rôzne vekové skupiny, na jednotlivých občanov, svet práce, malé a stredné podniky a na sociálnych partnerov.

3.4 Predlohu „integrovaného akčného programu v oblasti celoživotného vzdelávania“ navrhnutú Komisiou hodnotí Európsky hospodársky a sociálny výbor kladne. Návrhy Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, ktoré sa toho týkajú, sú zamerané výlučne na zlepšenie tohto programu.

3.4.1 V tejto súvislosti nachádza Európsky hospodársky a sociálny výbor v dokumente Komisie jedno zásadné slabé miesto týkajúce sa toho, čo sa má rozumieť pod celoživotným vzdelávaním.

3.4.1.1 Presnejšie povedané, Európsky hospodársky a sociálny výbor je toho názoru, že je potrebný všestranný spôsob náhľadu ⁽⁴⁾ na politiku v oblasti vzdelania, odborného vzdelania a mládeže, pretože podľa jeho hodnotenia je celoživotné vzdelávanie uzatvoreným procesom, ktorý siaha od predškolskeho veku až do dôchodku ⁽⁵⁾. Okrem toho nastal čas, aby sa zrušili vekové hranice vzdelávania, ktorými doteraz európske systémy všeobecného a odborného vzdelania zaťažovali európskeho občana. Z toho dôvodu očakával EHSV od tohto programu viac, najmä čo sa týka formy celoživotného vzdelávania. Hlavným problémom je dodať tomuto spoločnému horizontálnemu konceptu „celoživotného vzdelávania“ materiálny a právny základ nad rámec prístupových práv k špecifickým

⁽⁴⁾ Porovnaj k tomu dok. CES 455/1998 bod 3.7.1, ktorý znie takto: „Kľúčovým prvkom pre rozvoj európskeho vzdelávacieho rámca, ale tiež pre európsku vzdelávaciu politiku všeobecne, je podľa názoru Výboru integrovaná politika (pre oblasti vzdelávania, výcviku a mládeže) a prepojenie príslušných akčných programov. Politické činnosti v oblastiach vzdelávania, výcviku a mládeže musia byť od fázy koncepcie a rozhodovania až po fázu praktickej realizácie začlenené do jednotných akčných rámcov a musia ich zahŕňať. Tým sa v žiadnom prípade neláme palica nad koncipovaním určitých vzdelávacích iniciatív a už vôbec sa neobhajuje politický centralizmus. Výboru ide viac o potrebu jednotnej stratégie v politickej oblasti vzdelávania, výcviku a mládeže a tiež o zahrnutie koncepcie činnosti do nej.“

⁽⁵⁾ Porovnaj k tomu vymedzenie pojmu „celoživotné vzdelávanie“ v článku 3 bod 27 návrhu Komisie.

programom. Integrovaný program by mal byť jasným stimulom pre členské štáty Európskej únie, aby zaviedli pozitívne právo zaručujúce všetkým občanom neobmedzený prístup k programom všeobecného a odborného vzdelávania bez ohľadu na ich vek a životné podmienky. Tento právny princíp by potom bolo možné hájiť ako základné právo na Európskom súdnom dvore.

3.4.1.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor si je vedomý toho, že perspektíva celoživotného vzdelávania sa v podstate uskutoční na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Ďalej je mu jasné, že na európskej úrovni existujú prekážky, kvôli ktorým vlastne navrhnutý program nemôže byť de facto skutočne integrovaný. Zasadzuje sa však za príslušné ustanovenia v sektorových programoch s cieľom odstrániť veľké prekážky (vo vzťahu k vekovým skupinám a obsahu vyučovania), ktoré existujúce systémy navzájom postavili do cesty všeobecnému a odbornému vzdelaniu a tiež študujúcim. Okrem toho sa prihovára za aktívnu súhrnu pri vypracovaní integrovaného programu a programov týkajúcich sa kultúry a mladých ľudí (s ohľadom na predpokladanú ratifikáciu Ústavy pre Európu) snáď aj programov pre šport. Toto konštatovanie je preto veľmi dôležité, pretože vyššie uvedená neformálna ponuka vzdelávania hlavne pre mladých ľudí vyzdvihuje zásady, ktoré sú potrebné pre schopnosť občanov zamestnať sa a pre ich aktívny sociálny postoj.

3.4.2 Ale slabé stránky sa musia aj v horizontálnej komunikácii a vzájomnej previazanosti sektorových programov preiskutovať.

3.4.2.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor je toho názoru, že problémy v dosahovaní veľkých cieľov Únie sú viacvrstvové. Preto je pre riešenie týchto problémov nutné odstrániť prekážky všetkého druhu týkajúce sa foriem mobility, ktoré by sa mohli rozvíjať v rámci podsystemov vzdelávacieho systému jednej krajiny a na medzinárodnom poli. Toto odstránenie prekážok a obmedzení je však tiež predpokladom pre to, aby sa celoživotné vzdelávanie stalo uvedomelým učením, ktoré sa oplatí.

3.4.2.2 Zdôvodnenie návrhu Komisie obsahuje dôležitú pripomienku, ktorá bola pôvodne citovaná v oznámení pod názvom „Nová generácia programov v oblasti všeobecného a odborného vzdelávania po roku 2006“⁽¹⁾. Uvádza sa v ňom, že „... systémy všeobecného a odborného vzdelávania budú čím

ďalej tým pevnejšie spojené s kontextom celoživotného vzdelávania, aby sa lepšie zvládli výzvy uvedomelej spoločnosti a demografických zmien⁽²⁾“. Žiaľ, tento náhľad nie je v predložennom návrhu vyjadrený v konkrétnej forme. Návrh Komisie sa totiž v podstate zameriava na existujúce štruktúry vzdelávacích systémov, zatiaľ čo spolupráca medzi rôznymi vzdelávacími úrovňami je len málo vyzdvihnutá. Podľa názoru Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru by nový program bol pružnejší a viacej inovačný, ak by prístup k špecifickým programom platil tiež pre prednostné cieľové skupiny, ale bez toho, že by sa vylúčili prípadné iné záujmové skupiny kvôli školskej kvalifikácii alebo veku.

3.4.2.3 Z týchto dôvodov sa navrhuje zvýšenie vybavenia prostriedkami a rozšírenie spektra pôsobenia transverzálnych programov. Cieľ tohto zvýšenia musí spočívať v tom, aby sa rozvíjali formy spolupráce a akcie s cieľom vytvoriť vhodné predpoklady pre sformovanie skutočného európskeho priestoru celoživotného vzdelávania, ktoré so sebou prinesú výraznú európsku pridanú hodnotu a podstatný príspevok k dosiahnutiu cieľov z Lisabonu, ako aj trvalý rozvoj. Je jasné, že u týchto foriem spolupráce a akcií by mali všetky zložky podsystemu školstva⁽³⁾, sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti všeobecne, ako aj orgány štátnej správy a samosprávy – predovšetkým na regionálnej a miestnej úrovni – pôsobiť vo vzájomnej súčinnosti.

3.4.3 Existuje tu tretí avšak podstatný nedostatok vo väzbe medzi integrovaným programom a cieľmi lisabonskej stratégie.

3.4.3.1 Podľa názoru Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru je už teraz možné zaznamenať enormné oneskorenie v uskutočňovaní lisabonských cieľov. Okrem toho rok 2010 už nie je tak ďaleko a bude teda závisieť od občanov, ktorí sú teraz zaradení do pracovného procesu, či ciele z Lisabonu budú dosiahnuté alebo nie. A konečne pre pochopenie cieľov z Lisabonu musia byť v súčinnosti so sociálnymi partnermi prijaté trvalé a rozsiahle opatrenia týkajúce sa horeuvedeného spektra európskych občanov. Znamená to, že – okrem rozsiahlej podpory celoživotného vzdelávania ako koncepcie na všetkých úrovniach – musí ísť predovšetkým o to, aby títo občania pochopili stratégie a ciele z Lisabonu a aby sa spoločne usilovali o ich úspešné zladenie s úlohami trvalého rozvoja a ekonomiky založenej na znalostiach.

⁽²⁾ KOM(2004) 474 v konečnom znení, bod 1.3 (prvý presný náčrt).

⁽³⁾ Pod podsystemami školstva sa rozumejú rôzne úrovne (primárna, sekundárna a terciálna sféra), oblasti (všeobecné vzdelávanie, odborné vzdelávanie), aktéri (vzdelávacie a školiace ústavy, učitelia) a formy (formálne a neformálne formy) vzdelávania.

⁽¹⁾ KOM(2004) 156 v konečnom znení

3.4.3.2 Za týmto účelom Európsky hospodársky a sociálny výbor navrhuje vytvorenie programov v oblasti celoživotného vzdelávania zameraných na občanov, ktorí sú teraz v pracovnom procese a súčasne orientovaných na trvalý rozvoj a vytvorenie ekonomiky založenej na znalostiach. To znamená, že na základe konkrétnych požiadaviek širších programov pre trvalý rozvoj a uskutočnenia cieľov z Lisabonu⁽¹⁾ by sa mali v dohode so sociálnymi partnermi koncipovať špecifické malé a veľké programy v oblasti celoživotného vzdelávania.

3.4.3.3 Európsky hospodársky a sociálny výbor pripisuje mimoriadny význam možnosti prístupu malých a stredných podnikov k tomuto programu. Poukazuje na to, že podľa jeho príslušných znalostí malé a stredné podniky „potrebujú radu a podporu sociálneho a ekonomického prostredia, v ktorom pôsobia, pretože je pre ne veľmi ťažké, aby sami od seba vyvíjali rozsiahle aktivity ďalšieho vzdelávania⁽²⁾“. Z tohto hľadiska navrhuje Európsky hospodársky a sociálny výbor špecifický prístup riešenia problému malých a stredných podnikov, pri ktorom sa príslušné postupy zjednodušia tak, aby bola účasť malých a stredných podnikov na tomto programe možná a efektívna.

3.4.3.4 Tieto odporúčania EHSV by sa mohli financovať v rozsahu navrhovaného rozpočtu programu, pokiaľ sa na obdobie až do roku 2010 pomer medzi mobilitou a rozvojom nastaví v prospech rozvoja. Okrem toho môže byť finančná požiadavka návrhu Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru splnená zabezpečením rozsiahlejšej a silnejšej koherencie a komplementárnosti iných príslušných politík Únie (článok 14 návrhu Komisie). V tomto kontexte by európska politika v oblasti vzdelávania a výskumu, politiky v oblasti sociálnych, ale aj štrukturálnych fondov, musela obsahovať tiež zložky celoživotného vzdelávania. Okrem toho by uvedené politiky museli do roku 2010 získať čo najväčšiu kompatibilitu s cieľmi programu v oblasti celoživotného vzdelávania, o ktorom je tu reč.

3.5 Ďalší nedostatok sa týka zmätku spôsobeného rozdelením kompetencií medzi európskymi úrovňami, úrovňami jednotlivých štátov a regionálnymi a miestnymi úrovňami, ktorý však všeobecne vzniká tiež rozdelením kompetencií medzi orgánmi štátnej správy a samosprávy a sociálnymi partnermi, prípadne organizovanou občianskou spoločnosťou.

3.5.1 Podľa názoru Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru má jasné a funkčné rozdelenie úloh a kompetencií všetkých aktérov zúčastnených na koncipovaní „integrovaného akčného programu“ a faktorov podieľajúcich sa na ňom

zásadný význam. Pri spoločnom podchytení tohto veľkého usporiadania a pri zameraní na víziu Európy založenej na znalostiach je sporné púšťať sa do rozdeľovania na aktívnych tvorcov politiky a pasívnych adresátov.

3.5.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor žiada, aby sa do celého spektra procesov a aktivít v súvislosti s „integrovaným akčným programom v oblasti celoživotného vzdelávania“ zapojili sociálni partneri, ale tiež regionálne a miestne orgány štátnej správy a samosprávy. Všetky sociálne a občianske organizácie by mohli na vlastnú žiadosť využiť európske označenie spoluúčasti na integrovanom programe, a to za podmienky, že sa sami zapoja do akcií nadväzujúcich na tento program. Označenie by im mohlo otvárať vstup do európskeho združenia ľudového vzdelávania a delegovať jedného alebo viac zástupcov do jeho „pomocného výboru“. Takáto aktívna súčinnosť by urobila systém sociálne únosným a dodala by mu príslušnú dynamiku pre efektívne fungovanie.

3.5.3 Týmto spôsobom sa vytvoria predpoklady pre prepojenie programu s praktickými každodennými sociálnymi potrebami, ale aj s požiadavkami trhu. To okrem iného znamená zvýšenie možnosti vytvorenia lepšej vyváženej medzi potrebami trhu – a to najmä pracovného trhu – a sociálnymi potrebami.

3.5.3.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor dôrazne poukazuje na to, že návrh Komisie neberie na zreteľ priority, ktoré sociálni partneri vymedzili v marci 2002, čo sa týka rámca snáh o celoživotný ďalší rozvoj odborných schopností a kvalifikácie.

3.6 Ďalším dôležitým komplexom problémov je mobilita prostriedkov, ktoré sú k dispozícii pre tento účel a ich rozdelenie na rôzne sektorové programy.

3.6.1 Podľa názoru Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru je mobilita pozitívnou zložkou, keď sa spojí s kvalitatívnymi prvkami programov. Preto musí cieľ strojnásobenia programov mobility zahŕňať príslušné kvalitatívne znaky. V čase zostávajúcom do roku 2010 teda musí mobilita občanov, ktorí sú v súčasnej dobe v aktívnom veku, vykazovať uvedené kvalitatívne znaky a výrazne posunúť dopredu uskutočňovanie cieľov z Lisabonu.

3.6.2 Z tohto dôvodu požaduje Európsky hospodársky a sociálny výbor vyvážene rozdelenie prostriedkov vyčlenených na mobilitu v prospech tejto kategórie občanov.

(1) Podrobnejšie viď dok. CES 1435/2001, bod 9 (príklad osvedčeného spôsobu jednania).

(2) Ú. v. EÚ C 120 z 20.5.2005

3.7 Európsky hospodársky a sociálny výbor je toho názoru, že komunikatívne zložky sú závažným problémom pre kladné prijatie „integrovaného akčného programu“ zo strany európskych občanov.

3.7.1 Okrem iného je toho názoru, že označenie „integrovateľný program“ veľmi nepomáha programu prezentovať ho v pozitívnom svetle.

3.7.2 Preto navrhuje nahradiť označenie „integrovateľný akčný program“ iným pomenovaním, ktoré by bolo zrozumiteľné a príznačné. Takýmto označením by podľa názoru Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru bol asi názov „Aténa“ – meno bohyně vedomostí a múdrosti.

4. ZVLÁŠTNE PRIPOMIENKY

4.1 V súvislosti so všeobecnými pripomienkami majú byť v doleuvedených zvláštnych pripomienkach vysvetlené výhrady a námietky Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k jednotlivým článkom návrhu Komisie. Ak nie je uvedené inak, Európsky hospodársky a sociálny výbor v zásade súhlasí s jednotlivými článkami návrhu Komisie.

4.2 Článok 1-8

4.2.1 Podľa názoru Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru by sa mali články 1 až 8 upraviť v súlade s návrhom, aby sa sociálni partneri, občianska spoločnosť všeobecne a miestne a regionálne orgány aktívnejšie zapojili do príslušných procesov a opatrení (bod 3.5.2) a v súlade s jeho návrhom týkajúcim sa pomenovania programu (bod 3.7.2 znenia stanoviska).

4.2.2 Pokiaľ ide o sektorové programy, Európsky hospodársky a sociálny výbor vo svetle svojich všeobecných pripomienok navrhuje vytvoriť príslušné inštitucionálne rámcové podmienky pre stanovenie spoločných – prípadne dlhodobých – opatrení predovšetkým v tých odvetviach, ktoré budú podporovať koncepciu celoživotného vzdelávania a adaptáciu občanov na výzvy našej doby.

4.3 Článok 9-14

4.3.1 Článok 11, ktorý sa týka zastúpenia a súčinnosti sociálnych partnerov vo Výbore, je podľa názoru Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru formulovaný neúplne.

4.3.1.1 Predovšetkým existuje podstatný problém týkajúci sa formy súčinnosti sociálnych partnerov v tomto Výbore. Štatút zástupcov sociálnych partnerov ako pozorovateľov, dokonca aj keď je ich stanovisko zachytené v protokole zo zasadnutia, sa nezlučuje s koncepciou participujúcej demokracie, ktorú Únia vo svojej ústavnej zmluve pripravenej na ratifikáciu obhajuje. Okrem toho v súčasnej situácii záleží predovšetkým na tom, aby boli vytvorené príslušné predpoklady pre kultúru sociálnej spoluzodpovednosti pri koncipovaní a úprave európskej vzdelávacej politiky. Podstatná súčinnosť sociálnych partnerov v tomto Výbore (hlasovacie právo) by vytvorila predpoklady pre sociálnu spoluzodpovednosť (spolurozhodovanie) a tým by ich úloha nadobudla rozhodujúci význam v koncipovaní a úprave konkrétnej politiky vzdelávania. Okrem zodpovednosti verejnej moci v rozhodovaní o záležitostiach v oblasti vzdelávania existuje tiež zodpovednosť sociálnych partnerov. Ide o zodpovednosť, ktorá súvisí so vzdelávaním v priebehu celého profesijného života a ktorá je vyjadrená alebo by mala byť vyjadrená na inštitucionálnej úrovni prostredníctvom kolektívneho vyjednávania.

4.3.1.2 Okrem toho táto forma obmedzenej súčinnosti sociálnych partnerov vytvára v uvedenom Výbore zámienku pre porovnateľné rozhodnutia na úrovni jednotlivých štátov a na regionálnej a miestnej úrovni, čo však nemôže stačiť, pretože sociálni partneri hrajú už prinajmenšom v niektorých členských štátoch rozhodujúcu úlohu pri koncipovaní uvedených politík.

4.3.1.3 Európsky hospodársky a sociálny výbor je toho názoru, že o zložení Výboru by sa mal uskutočniť zvláštny dialóg, na základe ktorého by sa stal funkčným a efektívnym. Všeobecne musia byť v tomto Výbore – v zmysle konštruktívnej vyváženej – zastúpení všetci aktéri, ktorí majú niečo do činenia s celoživotným vzdelávaním, prípadne ktorých sa celoživotné vzdelávanie dotýka a ktorí disponujú príslušnými všeobecnými a konkrétnymi znalosťami. Inými slovami to znamená, že zloženie uvedeného Výboru musí byť zostavené tak, aby v ňom boli zastúpené nielen úrovne jednotlivých štátov, ale aj produktívne a sociálne sily (sociálni partneri, občianska spoločnosť všeobecne) a veda (akademické kruhy).

4.3.1.4 A nakoniec Európsky hospodársky a sociálny výbor považuje za chybu obmedziť súčinnosť sociálnych partnerov na otázky, ktoré súvisia výlučne s odborným vzdelávaním. Spôsob činnosti Výboru by mal byť začlenený do procesu vytvárania Európy založenej na znalostiach. To znamená, že tento Výbor môže byť príkladom dobrej praxe pre politickú koncepciu a plánovanie na základe autentických znalostí. A to všeobecných, ako aj odborných znalostí ako súčasť celkových vedomostí. Preto je tiež veľmi dôležité, aby všetci aktéri zastúpení v tomto Výbore spolupôsobili vo všetkých procesoch tohto Výboru, v ktorých ide o to, čo, ako a prečo sa má urobiť, spôsobom tak funkčným ako aj angažovaným.

4.3.1.5 Európsky hospodársky a sociálny výbor požaduje aktívnejší prístup k špecifickým potrebám vzdelávania handicapovaných ľudí. Preto žiada, aby bol článok 12 odsek b) preformulovaný takto:

Článok 12 odsek b) „zohľadnenie študujúcich so špecifickými potrebami a aktívny prístup k špecifickým potrebám vzdelávania handicapovaných ľudí a to najmä za pomoci opatrení na podporu ich začlenenia do procesov bežného vzdelávania a do procesov odborného vzdelávania“.

4.4 Článok 15-46

4.4.1 Vo svojich všeobecných pripomienkach Európsky hospodársky a sociálny výbor navrhuje (v bode 3.4.2) rozšírenie spektra konania a zvýšenie prostriedkov na transversálne programy a zodpovedajúce zníženie prostriedkov vyčlenených na sektorové programy.

4.4.1.1 Dôvod tohto návrhu nie je ťažké uhádnuť. Vytvorenie transversálnych programov a ich obsahu uvádza do chodu procesy na modernizáciu európskych vzdelávacích systémov. V podstate to znamená, že investície vložené do transversálnych programov prevažne vo forme súčasnej konkrétnej pridanej hodnoty sú na prospech európskych vzdelávacích systémov. Preto investície, ktoré sa majú vložiť do transversálnych programov, sú v praxi najproduktívnejšie a najefektívnejšie.

4.4.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor navrhuje skvalitnený transversálny program v oblasti celoživotného vzdelávania bezprostredne spojiť s cieľmi z Lisabonu, s trvalým rozvojom a európskymi občanmi, ktorí budú v období do roku 2010 v aktívnom živote (bod 3.4.3.2).

4.4.2.1 Toto prepojenie v praxi znamená uzavretú koncepciu pre našu celkovú stratégiu celoživotného vzdelávania na základe problémov, ktoré nám k tejto koncepcii dali podnet, cieľov, ktoré sme si vytýčili pre prekonanie týchto ťažkostí, ako aj prostriedkov a spôsobov, ktoré máme k dispozícii pre uskutočnenie týchto cieľov: Toto spojenie zahŕňa:

- podporu výskumu a pilotných aplikácií na úrovni vedeckých kruhov, sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti všeobecne, ale tiež na úrovni regionálnej štátnej správy a samosprávy za účelom dosiahnutia cieľov z Lisabonu.
- zvláštnu podporu foriem spolupráce príslušných aktérov, ktoré majú vplyv na uvedený cieľ, ako aj na ciele trvalého rozvoja;
- alternatívny návrh Únie na základe osvedčených príslušných postupov konania ako spojiť celoživotné vzdelávanie s cieľmi z Lisabonu na miestnej úrovni.

4.5 Európsky hospodársky a sociálny výbor je toho názoru, že navrhnutý program je opatrením najvyššieho významu pre budúcnosť Európskej únie. Preto je veľmi dôležité, aby sa pri realizácii programu dali uskutočniť dodatočné úpravy a aby bol priebeh programu na najvyššej úrovni monitorovaný. V tejto súvislosti Európsky hospodársky a sociálny výbor konštatuje, že by mal byť ustanovený jediný medziinštitucionálny Výbor obsadený na vysokej úrovni, ktorý by sledoval realizáciu programu pomocou metódy otvorenej koordinácie. Hlavnou úlohou tohto grémia by bolo s podporou Komisie sledovať realizáciu programu a pravidelne informovať Európsku radu, aby v prípade potreby bolo možné urobiť korektúry.

V Bruseli 10. februára 2005

Predseda

Odbornej sekcie pre zamestnanosť, sociálne veci, občianstvo

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Ako dosiahnuť lepšiu integráciu regiónov postihnutých trvalými prírodnými a štrukturálnymi znevýhodneniami“

(2005/C 221/23)

Dňa 27. januára 2004 sa Európsky hospodársky a sociálny výbor rozhodol v súlade s článkom 29, odsek 2 rokovacieho poriadku predložiť stanovisko na tému: „Ako dosiahnuť lepšiu integráciu regiónov postihnutých trvalými prírodnými a štrukturálnymi znevýhodneniami“

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu a ekonomickú a sociálnu súdržnosť, ktorá je zodpovedná za prípravu prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 19. januára 2005. Spravodajcom bol pán BARROS VALE.

Na svojom 414. plenárnom zasadnutí konanom 9. a 10. februára 2005 (schôdza z 10. februára 2005) prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledujúce stanovisko počtom 80 hlasov za a 3 členovia sa hlasovania zdržali:

1. Úvod a všeobecné pripomienky

1.1 Identifikácia a definícia pojmu regióny s trvalými prírodnými a štrukturálnymi znevýhodneniami

1.1.1 Jedným zo strategických cieľov Európskej únie je dosiahnuť celkový harmonický rozvoj celého svojho územia najmä odstránením všetkých faktorov – socio-ekonomických, historických, fyzikálnych alebo prírodných – ktoré by mohli ohrozovať konkurencieschopnosť daných oblastí a brániť ich rozvoju.

1.1.2 Neprístupnosť je jednou z najväznejších prekážok ovplyvňujúcich spôsob života v určitých oblastiach, ako napríklad ostrovné oblasti alebo horské oblasti. Nízka hustota obyvateľstva je ďalším znevýhodnením pre rozvoj vo viacerých regiónoch. Niektoré územia sú postihnuté viacerými znevýhodneniami súčasne, ako je to v prípade hornatých ostrovov, dôsledkom čoho je nárast ťažkostí.

1.1.3 Európska komisia ako súčasť svojich snáh v prospech hospodárskej a sociálnej súdržnosti uznala existenciu trvalých prírodných znevýhodnení (špecifické geografické alebo prírodné a demografické znevýhodnenia) v niektorých regiónoch EÚ – vysokohorské regióny, oblasti s nízkou hustotou obyvateľstva a ostrovné regióny – ktoré sú prekážkou pre hospodársku aktivitu a predstavujú reálnu nevýhodu pre rozvoj príslušných regiónov.

1.1.4 EHSV však usudzuje, že európska regionálna politika neposkytuje celkom uspokojivú odpoveď, pokiaľ ide o náležité zohľadnenie veľkých obmedzení postihujúcich tieto regióny.

1.1.5 Existuje rad opatrení Spoločenstva, ktoré sú zamerané a fakticky alebo potenciálne sa vzťahujú na niektoré z týchto regiónov. Ale neexistuje žiadna štrukturálna európska politika pre všetky územia postihnuté týmto typom znevýhodnenia,

ktorá by obsahovala individuálne opatrenia špeciálne upravené na ich konkrétne potreby.

1.1.6 EHSV verí, že táto situácia nastala z veľkej časti kvôli tomu, že Spoločenstvo nedostatočne definovalo skutočné „regióny postihnuté trvalými prírodnými a štrukturálnymi znevýhodneniami“ v právnom aj inštitucionálnom ponímaní.

1.1.7 V súčasnom kontexte rozšírenej Európy s 25 členskými štátmi EHSV považuje za najdôležitejšie právne a formálne uznanie tejto koncepcie ako východisko pre vypracovanie osobitného rámca pre ďalšie aktivity.

1.1.8 EHSV sa domnieva, že si takéto oblasti zasluhujú osobitnú pozornosť, hlavne zavedením osobitného rámca vrátane stálych opatrení, pretože výlučne takéto opatrenia dokážu minimalizovať najnáročnejšie štrukturálne problémy. Toto je jediný spôsob na odvrátenie nebezpečenstva, aby nenaštala ešte väčšia izolácia takýchto regiónov a aby sa prispelo k ich integrácii do Spoločenstva, ktorého sú rovnoprávnou súčasťou.

1.1.9 Vo svojom stanovisku o budúcnosti vysokohorských oblastí v EÚ⁽¹⁾ EHSV vyhlásil, že prvým krokom smerom k presadzovaniu spoločnej vízie bolo zachovanie osobitného postavenia týchto oblastí v rámci zmlúv, ako sa už učinilo v článkoch 158 a 299 Amsterdamskej zmluvy. Dôvodom tohto uznania boli znevýhodnenia a výzvy, s ktorými boli tieto oblasti konfrontované, čo by im mohlo poskytovať právo na solidaritu, osobitný prístup a experimentovanie.

1.1.10 EHSV vždy zastával názor, že tieto oblasti si vyžadujú uznanie, ktoré ich umožní stavať na základných princípoch a na druhej strane im zase umožní realizovať svoj plný potenciál ako regiónov, ktoré charakterizuje originalita a rozmanitosť.

(1) Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 113.

1.1.11 EHSV preto víta zahrnutie do Ústavnej zmluvy Európskej únie, prijatej 18. júna 2004 medzivládnu konferenciou, na ktorej sa zúčastnili hlavy štátov a vlád EÚ, a ktorá ešte podlieha procesu ratifikácie – v článku, ktorý je preformulovanou verziou článku 158 Amsterdamskej zmluvy – s výslovným odkazom na regióny postihnuté trvalými štrukturálnymi znevýhodneniami, ako napríklad ostrovy, horské oblasti alebo oblasti s nízkou hustotou obyvateľstva.

1.1.12 V časti o hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti, článok III-220, pripája nasledovný odsek ku dvom, ktoré sa už nachádzali v článku 158 Amsterdamskej zmluvy: „V rámci dotknutých regiónov je potrebné venovať mimoriadnu pozornosť vidieckym regiónom, regiónom zasiahnutým zmenami v priemysle a regiónom závažne a trvalo znevýhodneným prírodnými a demografickými podmienkami, ako sú najsevernejšie regióny s veľmi nízkou hustotou obyvateľstva, ostrovné, pohraničné a horské regióny“.

1.1.13 EHSV je presvedčený, že skutočnosť, že regióny s týmto typom znevýhodnenia sú teraz jasne uvedené v Zmluve o Ústave, bude slúžiť ako politická páka otvárajúca cestu k budúcim národným a komunitárnym opatreniam vhodnejším pre aktuálne podmienky v týchto oblastiach a zameraným na zásadné zmiernenie trvalých štrukturálnych znevýhodnení alebo aspoň na zníženie ich dopadu.

1.1.14 EHSV víta, že Európska únia sa naďalej zaviazala podporovať hospodársku a sociálnu súdržnosť a domnieva sa, že uznanie osobitostí týchto oblastí v zmluve rozhodne pre ne znamená budúce príležitosti. EHSV však usudzuje, že zriadenie skutočnej právnej normy pre uznanie dotknutých oblastí nutne znamená objasnenie pojmov a najmä významov „trvalé alebo demografické znevýhodnenia“, „regióny s veľmi nízkou hustotou obyvateľstva“ a „vysokohorské oblasti“.

1.1.15 Teraz je pre legislatívu Spoločenstva dôležité, aby sa stanovila objektívna definícia, ktoré oblasti sú oprávnené na účely zabezpečenia implementácie budúcich stálych osobitných opatrení pre tieto regióny.

1.1.16 Formálne uznanie tejto definície by určite väčšmi posilnilo opatrenia politiky Spoločenstva, prispôbené špecifickým znakom týchto regiónov zameraných na ich kompenzáciu za štrukturálne znevýhodnenia, ktorými sú postihnuté.

1.2 Problémy ostrovných regiónov Európskej únie

1.2.1 Ostrovný charakter sa označuje za geokultúrny faktor a trvalé znevýhodnenie predstavujúce ďalšie obmedzenie pre konkurencieschopnosť v príslušných oblastiach.

1.2.2 V inštitucionálnom ponímaní sa uvádza jasný odkaz na ostrovné regióny (článok 154 Maastrichtskej zmluvy, článok 158 Amsterdamskej zmluvy a Deklarácia č. 30 pripojená k Amsterdamskej zmluve), v ktorých sa uznáva, že štrukturálne znevýhodnenia, ktoré súvisia s ich ostrovnou polohou, závažne poškodzujú ich hospodársky a sociálny rozvoj a odporúča sa, aby legislatíva Spoločenstva zahrnula v oprávnených prípadoch osobitné opatrenia v prospech týchto regiónov, aby sa mohli lepšie a rovnoprávne integrovať do jednotného trhu.

1.2.3 V správe z marca 2003 o ostrovných regiónoch⁽¹⁾ sa však uvádza, že napriek dôležitosti týchto inštitucionálnych odkazov sa doteraz uskutočnilo len veľmi málo osobitných opatrení.

1.2.4 Zo štúdie 286 ostrovných regiónov⁽²⁾ vyplýva, že:

- na nich žije okolo 10 miliónov obyvateľov, ktorí sídlia na území o veľkosti 100 000 km², (približne 3 % celkového počtu obyvateľov Európskej únie a 3,2 % celkového jej územia);
- odhadovaný HDP týchto oblastí je 18 miliárd € (t. j. 2,2 % HDP EÚ) a HDP na obyvateľa (vyjadrené ako kúpna sila) je 16 300 € (72 % priemeru EÚ) s veľkými rozdielmi medzi jednotlivými ostrovnými regiónmi;
- s malými výnimkami je ich hospodárska a sociálna situácia menej priaznivá ako v krajine, ku ktorej patria. Ich HDP na obyvateľa je vo všeobecnosti nižší ako národný priemer, aj keď nie je nevyhnutne najnižší v krajine, ku ktorej patria (pričom je podstatne vyšší ako HDP v desiatich najchudobnejších regiónoch EÚ);

⁽¹⁾ Záverečná správa (2000.CE.16.0.AT.118), Analýza ostrovných regiónov a okrajových regiónov Európskej únie, marec 2003.

⁽²⁾ Päť kritérií, ktoré Eurostat používa na definovanie ostrovov: musia mať územie o veľkosti aspoň 1 km², musia byť vzdialené aspoň 1 km od kontinentu, musia mať aspoň 50 obyvateľov s trvalým pobytom, nesmú mať žiadne stále spojenie s kontinentom a nesmie sa na nich nachádzať žiadne hlavné mesto EÚ.

— ostrovné ekonomiky sú veľmi zraniteľné, keďže sa sústreďujú na obmedzený rozsah aktivít s úzkou špecializáciou v určitých odvetviach, ako napríklad poľnohospodárstvo, rybné hospodárstvo a cestovný ruch. Nedostatok surovín bráni rozvoju sekundárneho sektora (miera zamestnanosti v sekundárnom sektore v ostrovných regiónoch je nižšia ako priemer EÚ). Zaviedlo sa množstvo stratégií na posilnenie ekonomickej základne a obmedzenie sezónnych aktivít;

— majú vysoké percento malých firiem. Obmedzená veľkosť domácich trhov, pretrvávajúca nízka úroveň kvalifikácie a nedostatočná tradícia v zriaďovaní firiem spôsobujú, že tieto podniky sú mimoriadne zraniteľné;

— rozdelenie ostrovej populácie je značne nevyvážené medzi tromi geografickými oblasťami: 95 % týchto obyvateľov je sústredených na ostrovoch v Stredozemnom mori a iba 5 % na ostrovoch v Atlantickom oceáne a severských ostrovoch. Rozdelenie podľa ostrovov činí túto nerovnováhu ešte markantnejšou (na piatich ostrovoch alebo skupinách ostrovov sa nachádza okolo 85 % obyvateľov);

— počet obyvateľov je určujúcim faktorom v znevýhodnení, ktorým sú postihnuté. Hranicou je 4-5 000 obyvateľov, nad ktorou je miera rastu populácie vo všeobecnosti pozitívna, úroveň zariadení a infraštruktúry je vysoká a obyvateľstvo je mladšie. Pod touto hranicou postihuje ostrovy vystáňovateľstvo a starnutie obyvateľstva a majú zjavne nedostatočnú infraštruktúru;

— popri množstve obyvateľov tvoria geomorfologické a prírodné podmienky trojnásobné znevýhodnenie: ostrovná poloha, hornatý terén a existencia ako súčasť súostrovia. Väčšina týchto regiónov je hornatých a musí zápasť s obmedzeniami kvôli tomu, že patria k súostroviu;

— ostrovné regióny však majú aj množstvo výhod, ktoré musia viac a lepšie využívať, najmä v súvislosti s rekreačnými aktivitami (cestovný ruch, šport, druhé domovy, atď.), takže môžu zohrávať dôležitú úlohu v súvislosti s „námornými diaľnicami“.

1.2.5 Definícia „ostrova“ podľa Eurostatu vylučovala ostrovy, na ktorých sa nachádzalo hlavné mesto niektorého štátu EÚ.

Pred rozšírením sa toto vylúčenie vzťahovalo na Veľkú Britániu a Írsko, no teraz sa vzťahuje aj na dva relatívne malé ostrovy: Cyprus a Maltu. EHSV navrhuje, aby táto definícia bola revidovaná a aby do definície ostrova boli zahrnuté aj tieto dva nové členské štáty. Toto bolo už akceptované zo strany Európskej komisie v návrhu k novým štrukturálnym a kohéznym fondom ⁽¹⁾, ako aj v kontexte novej európskej ústavy ⁽²⁾, ktorá obsahuje prehlásenie na túto tému.

1.3 Problémy vysokohorských regiónov

1.3.1 Horské oblasti pokrývajú okolo 40 % územia EÚ s počtom obyvateľov približne 66,8 milióna (17,8 % celkového počtu obyvateľov EÚ).

1.3.2 Špecifické geofyzikálne, kultúrne a ekonomické znaky (pohoria tvoria často národné hranice) znevýhodňujú vysokohorské regióny pre mnohé hospodárske aktivity. Toto má vplyv na spôsob života miestneho obyvateľstva.

1.3.3 Nová štúdia o horských oblastiach ⁽³⁾ poukázala nielen na ich rôznorodé prírodné, ekonomické a sociálne znevýhodnenia, ale zamerala sa aj na značné rozdiely medzi týmito oblasťami.

1.3.4 Zo štúdie vyplýva, že národné politiky v prípade horských oblastí boli odlišné, v niektorých krajinách mali sektorový charakter, zameraný v podstate na poľnohospodárstvo/rozvoj vidieka, zatiaľ čo ostatné boli zamerané na multi-sektorový rozvoj, najmä v oblastiach, ako napríklad verejná infraštruktúra, životné prostredie a cestovný ruch.

1.3.5 Štúdia tiež zdôraznila, že životné prostredie, krajinné a kultúrne hodnoty sú ako kultúrne dedičstvo teraz lepšie chránené národnými a komunitárnymi právnymi predpismi, ale predsa je len potrebná užšia koordinácia s rozvojovými stratégiami.

⁽¹⁾ KOM(2004) 492 v konečnom znení, čl. 52, bod 1b) i)

⁽²⁾ Príloha XIX

⁽³⁾ *Horské oblasti v Európe: Analýza horských oblastí v členských štátoch EÚ, prístupujúcich a ostatných európskych krajinách*, Európska komisia, január 2004.

1.3.6 Štúdia upozornila na tri riziká vyplývajúce z globalizácie: trend v horských oblastiach vytvárať „skanzeny“ (prírodné/kultúrne rezervácie a rekreačné oblasti), trend zameraný na podporu hospodárskeho rastu bez zohľadnenia zásady trvalej udržateľnosti a trend k úbytku obyvateľstva.

1.4 Problémy oblastí s nízkou hustotou obyvateľstva

1.4.1 Pre oblasti s nízkou hustotou obyvateľstva je hlavným problémom doprava, a to jej časová náročnosť a nákladnosť. V mnohých prípadoch je problémom skutočná absencia dopravných prostriedkov. V týchto oblastiach sa zriedkakedy dosahujú úspory vyplývajúce z veľkosériovej výroby, čo predstavuje problém pre súkromnú výrobu, ale aj pre sociálne a iné verejné služby. Národná solidarita celej spoločnosti je tak vystavená skúške, pretože verejné služby v takýchto oblastiach si vyžadujú väčšiu časť verejných výdavkov, než by zodpovedalo počtu obyvateľov.

1.4.2 Ďalšou problémovou charakteristikou týchto oblastí je podnebie. Nízka hustota obyvateľstva často súvisí s chladným podnebí. Okrem nákladov na zdĺhavú dopravu vznikajú aj vyššie náklady na vykurovanie.

1.5 Otázky súvisiace s dopravou, dopravnými nákladmi, a to na osobu alebo v absolútnom vyjadrení

1.5.1 Vo svojom uznesení z 12. februára 2003 k Bielej knihe o dopravnej politike upozornil Európsky parlament na potrebu dopravnej politiky, ktorá by prispela k hospodárskej a sociálnej súdržnosti a zohľadnila osobitnú povahu odľahlých, ostrovných a horských regiónov a regiónov s nízkou hustotou obyvateľstva a zdôraznil, že je tiež potrebné zohľadniť ich konkrétne požiadavky. Vzhľadom na ich geografickú polohu má doprava pre tieto regióny strategický význam.

1.5.2 Okrem toho skutočnosť, že niektoré z týchto regiónov sú súostrovia, iba zdôrazňuje ich závislosť na doprave, pretože ich politické, hospodárske a sociálne vzťahy s pevninou sú závislé hlavne na leteckých a námorných dopravných službách.

1.5.3 Dodatočné dopravné náklady spôsobené odľahlosťou týchto regiónov a aj potrebou zabezpečovať tieto pravidelné

služby predstavujú zvyčajne ďalšiu prekážku pre ich hospodársky rozvoj. Tieto hospodárske znevýhodnenia sa v praxi premietajú do vysokých nákladov osobnej a nákladnej prepravy do týchto oblastí a z nich (v ostrovných regiónoch sú náklady za prepravu tovaru na vonkajší trh vyššie kvôli tomu, že je potrebné používať námornú alebo leteckú dopravu a uvedené druhy dopravy sú omnoho drahšie ako cestná alebo železničná doprava na rovnakú vzdialenosť), do vysokých distribučných nákladov (vzhľadom na potrebu veľkých zásob, aby sa zabránilo nedostatočnému zásobeniu v prípade zlého počasia alebo z inej príčiny a aby sa pokryli sezónne požiadavky) a do vyšších výrobných nákladov (spôsobených obmedzenou veľkosťou miestneho trhu a v niektorých prípadoch vysokými cenami pozemkov a nízkou kapacitou miestnych investícií).

1.5.4 Hoci ich hospodársky a demografický význam je vcelkom nevelký v porovnaní s celou EÚ, niektoré regióny vrátane tých vzdialenejších a okrajových predstavujú potenciálnu základňu, odkiaľ môže Európa rozvíjať svoje obchodné vzťahy so susednými oblasťami.

1.5.5 Tvrdí sa, že spoločná dopravná politika je kľúčová, ak sa špecifické potreby týchto regiónov majú uspokojovať tak, aby sa umožnil ich hospodársky a sociálny rozvoj, konkrétne lepšou integráciou ich letísk a prístavov do transeurópskych sietí.

1.5.6 Vo svojej správe o štrukturálne znevýhodnených regiónoch Výbor pre regionálnu politiku, dopravu a cestovný ruch zdôrazňuje úlohu, ktorú môžu hlavné transeurópske siete zohrávať v odvetviach dopravy a energetiky na zabezpečenie lepších spojení medzi nimi a zvyškom EÚ a na obmedzenie vnútorného rozdelenia regionálnych trhov.

1.6 Otázky súvisiace s telekomunikáciami

1.6.1 Veľké vzdialenosti k hlavným európskym trhom, ako aj v rámci regiónov vážne obmedzujú ich konkurencieschopnosť a ich možnosti rozvoja.

1.6.2 Rozvoj informačnej spoločnosti, telekomunikačných sietí, multimédií a technologická inovácia ponúkajú týmto regiónom reálne možnosti.

1.6.3 Odstránením obmedzení týkajúcich sa času a vzdialenosti sú nové informačné a komunikačné technológie prostriedkami, ktoré zmierňujú izolovanosť a pomáhajú pri poskytovaní rôznych služieb ostrovom (predovšetkým v oblasti vzdelávania a zdravotníctva, v druhom prípade prostredníctvom telemedicíny) a sú zároveň jedným z hlavných predpokladov pre hospodársky rozvoj týchto regiónov.

1.6.4 S vedomím, že tieto záležitosti sú kľúčové pre rozvoj miestnych ekonomík, Európska únia podporuje úsilie regiónov a verejné a aj súkromné hospodárske subjekty pri modernizácii telekomunikačnej infraštruktúry, budovaní služieb potrebných na vytvorenie informačnej spoločnosti a ich účinnejšej integrácii do regionálneho prostredia.

1.6.5 Zo štúdií však vyplýva, že napriek významnému zlepšeniu telekomunikačnej infraštruktúry v regiónoch, pokiaľ ide o kvalitu a počet liniek, regionálne a národné spojenia a medzinárodné komunikácie a rozvoj telematických služieb, ktoré umožňujú užívateľom verejných a súkromných služieb lepšiu informovanosť, pretrvávajú závažné rozdiely v porovnaní s regiónmami na európskej pevnine.

1.6.6 Napriek významnému pokroku sa ešte úplne nevyriešili všetky problémy, ale predpokladá sa, že technologický pokrok napomôže pozitívnym zmenám v najbližších piatich rokoch zmierniť pocit psychologickú izolácie, ktorou v týchto regiónoch ľudia trpia.

1.7 *Infraštruktúra a prístup k verejným službám, ako sú prístavy, letiská, železnice, cesty, zdravotníctvo, vzdelávanie a odborná príprava a politika rozvoja vedomostí*

1.7.1 Regióny postihnuté trvalými a štrukturálnymi znevýhodneniami majú vo všeobecnosti problém s tým, ako si udržať obyvateľstvo.

1.7.2 Nedostatok kritického množstva vedie vo všeobecnosti ku kvalitatívnemu alebo kvantitatívnemu deficitu verejných služieb v týchto oblastiach. Dodatočné náklady základných služieb, ako napríklad doprava, ovplyvňujú hospodársky rozvoj týchto regiónov. EHSV sa na základe toho domnieva, že pre územnú dynamiku dotknutých regiónov sú nevyhnutné aj verejné služby vzhľadom na ich sociálne dôsledky.

1.7.2.1 Keďže poskytovanie verejných služieb patrí do kompetencie členských štátov, postupy pre tieto služby sú predovšetkým národnou otázkou. EHSV preto žiada členské štáty,

aby vytvorili systémy sociálnych služieb, ktoré budú charakterizované socio-geografickou solidaritou.

1.7.3 Aj keď informačné a komunikačné technológie poskytujú niektoré riešenia, vo väčšine týchto regiónov stále badať iba pomalý pokrok v tejto oblasti.

1.7.4 Rovnako ako Európsky parlament aj EHSV usudzuje, že reforma politiky hospodárskej súťaže Spoločenstva musí umožniť posilnenie vplyvu regionálnej pomoci v regiónoch s trvalými geografickými znevýhodneniami a zabezpečiť, aby sa v nich zachovávala kvalita verejných služieb.

1.8 *Obmedzenia a možnosti súvisiace so životným prostredím, rozmanitosť ekosystémov*

1.8.1 Životné prostredie v niektorých z týchto regiónov je veľmi krehké a nárast cestovného ruchu, hlavne na niektorých ostrovoch v Stredozemnom mori, ešte viac zvyšuje tlak na životné prostredie. No napríklad veľká rozmanitosť ekosystémov ponúka veľa možností. Tieto možnosti sa môžu a mali by sa využívať tak, aby bola zabezpečená ich trvalá udržateľnosť a rovnováha.

1.8.2 Čo sa týka energetiky, ostrovné regióny, hlavne tie najvzdialenejšie, sú zvyčajne veľmi závislé od dodávok ropy (vzhľadom na ich polohu, ďaleko od hlavných energetických sietí, a kvôli vyšším nákladom na výrobu elektrickej energie, berúc do úvahy priemernú veľkosť sietí, do ktorých sa elektrina dodáva a ktoré bývajú často veľmi malé). Z tohto dôvodu sa v týchto regiónoch, ktoré vo všeobecnosti nie sú dobre zásobované energiou, zavádzajú alternatívne zdroje energie.

1.9 *Problémy spojené s hospodárskou činnosťou. Sústreďovanie odvetvových aktivít a nedostatok alternatív. Situácia v zamestnanosti*

1.9.1 Jedným z hlavných problémov, ktorým čelia tieto regióny, sú nepochybne nepriaznivé predpoklady pre zakladanie a prevádzku podnikateľských subjektov, a to kvôli nedostatku kapitálu a z veľkej časti aj kvôli ekonomickej a sociálnej klíme, ktorá nie je pre rozvoj podnikania priaznivá.

1.9.2 Niektoré štúdie odporúčajú diverzifikáciu ekonomiky v týchto regiónoch, a to najmä v tých, ktoré závisia výhradne od cestovného ruchu, a podporu nových integrovaných zdrojov na podporu miestneho všeobecného rozvoja.

1.9.3 Ďalšie štúdie považujú za nevyhnutné vypracovať vzdelávacie programy, ktoré by podporovali inováciu a podnikanie v nových oblastiach, alebo by umožnili rozvoj cestovného ruchu, a tým podporili aj zamestnanosť.

1.9.4 Štruktúra zamestnanosti vo všeobecnosti ukazuje, že významný podiel pripadá na poľnohospodárstvo. Zamestnanosť je vysoká aj v odvetví služieb, ale prevažne vďaka zamestnanosti v štátnom sektore.

1.10 Príležitosti pre cestovný ruch a rekreáciu

1.10.1 Cestovný ruch hrá nepochybne dôležitú úlohu ako hybná sila ekonomiky, ale aj pri znižovaní rozdielov v rozvoji regiónov s trvalými štrukturálnymi obmedzeniami. Toto odvetvie má najväčší podiel na vytváraní bohatstva niektorých regiónov.

1.10.2 EHSV zastáva názor, že snaha vyrovnávať rozdiely medzi týmito územiaми a rozvinutejšími regiónmi EÚ vyžaduje, aby sa maximálne využili možnosti súvisiace s cestovným ruchom a jeho potenciálom pre ekonomický rozvoj.

1.10.3 EHSV je presvedčený, že cestovný ruch nesmie byť jediným základom ekonomiky týchto území a že je potrebné prinášať do nej diverzifikáciu a mnohostrannosť.

1.10.4 Vo svojom predchádzajúcom stanovisku o budúcnosti vysokohorských oblastí v EÚ⁽¹⁾, EHSV trval na tom, že pri náležitom uvážení potreby trvalo udržateľného rozvoja je potrebné viac diverzifikovať vysokohorskú turistiku tak, aby bola rovnomernejšie rozložená počas celého roka (lepšia sezónna proporionalita návštevníkov) a tiež územne (lepšie územné rozdelenie návštevníkov).

1.10.5 EHSV naďalej predpokladá, že vysokohorské oblasti sú pre turistov z iných oblastí prítiahľivým cieľom alebo jednoducho slúžia na rekreáciu, a to do veľkej miery vďaka ich prirodzeným kladom, ale berie do úvahy, že túto rolu je potrebné rozvíjať a prispôbovať meniacemu sa dopytu.

1.10.6 Štúdie ukazujú, že cestovný ruch a rekreácia sú pre tieto regióny kľúčovými hodnotami, ale upozorňujú na nevhodnosť prílišnej špecializácie na toto hospodárske odvetvie.

1.11 *Schopnosť prilákať investície a vytvárať príležitosti pre udržanie obyvateľov v regióne a pre rozvoj jeho vlastného potenciálu*

1.11.1 Keďže ide o regióny s objektívnymi, trvalými znevýhodneniami, ktoré trvalo generujú dodatočné náklady, EHSV pokladá za mimoriadne dôležité, aby sa vykonávali aktívne politiky, napr. prostredníctvom daňových opatrení, ktoré podporia rozvoj miestnych ekonomík tak, aby miestne obyvateľstvo mohlo zostať v danej oblasti.

1.11.2 Vzhľadom na charakteristiky a špecifické obmedzenia v týchto regiónoch a v každom prípade vzhľadom na zrejmú dôležitosť zabezpečenia stratégie, ktorá je v súlade s cieľmi, EHSV verí, že je obzvlášť dôležité podporovať rast trvale udržateľného cestovného ruchu vysokej kvality spolu s miestnou výrobou, aby bol zabezpečený rozvoj miestneho hospodárstva a aby sa prispelo k vytvoreniu alebo zachovaniu pracovných príležitostí. Jedným zo spôsobov realizácie tohto cieľa je rozvoj podporných služieb pre podniky a podpora pre vytváranie a rozvoj malých podnikov a mikropodnikov.

1.11.3 EHSV verí, že užšia spolupráca, resp. väčšia angažovanosť miestnych orgánov a sociálnych partnerov v týchto regiónoch, napr. prostredníctvom spoločných aktivít, by mohla vytvoriť také minimálne nevyhnutné podmienky, ktoré by umožnili lepšie využívať potenciál rozvoja týchto regiónov, aby sa priblížili k úrovni ostatných rozvinutejších regiónov EÚ. Tieto regióny slúžia – vzhľadom na ich vplyv súvisiaci s cestovným ruchom – na šírenie hodnôt Európskej únie.

1.11.4 EHSV zastáva názor, že prístup ku kvalitnému vzdelaniu i odborným školám je kľúčom k rozvoju týchto oblastí.

1.12 *Veľká vzdialenosť od hlavných trhov a rozhodujúcich centier. Absencia „kritického množstva“ pre hospodársku udržateľnosť mnohostranných aktivít*

1.12.1 Odľahlosť týchto regiónov a tiež ich vnútorné rozdelenie predstavuje zjavnú prekážku pre ich rozvoj, hlavne kvôli ich malej veľkosti, ktorá spôsobuje ťažkosti pri zabezpečovaní návratnosti veľkých investícií a získavaní úspor z hospodárskych aktivít väčšieho rozsahu alebo pri zabezpečovaní trvalej udržateľnosti mnohostranných aktivít.

(1) Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 187.

1.13 Stav reprezentatívnych ekonomických a sociálnych reforiem v dotknutých regiónoch

1.13.1 Podľa názoru EHSV možno zaviesť verejné politiky zodpovedajúce špecifickým potrebám každého regiónu iba prostredníctvom aktívnych, reprezentatívnych ekonomických a sociálnych reforiem. Absencia „kritického množstva“ (obyvateľov, infraštruktúry, služieb, atď.) v mnohých z týchto regiónov a nedostatok efektívnych úrovní organizácie medzi hospodárskymi a sociálnymi partnermi sú obmedzujúcimi faktormi rozvoja a konkurencieschopnosti.

1.14 Komunitárne a národné politiky na minimalizáciu trvalých štrukturálnych problémov

1.14.1 Štrukturálne fondy pokrývajú významnú časť obyvateľstva týchto regiónov (v prípade ostrovov viac ako 95 %), nakoľko sú prístupné podľa cieľov 1 a 2.

1.14.2 S podporou komunitárnych a národných politík sa zaviedlo množstvo programov na podnietenie trvalo udržateľného rozvoja v týchto regiónoch, založených na využívaní ich špecifických predností. Ako príklad je potrebné uviesť podporu rozvoja miestnych remesiel, turistické projekty a nové dopravné, vzdelávacie a environmentálne infraštruktúry.

1.14.3 Značná časť financovania Spoločenstvom sa vyhradila na modernizáciu a posilnenie hospodárskych odvetví na pomoc pri zakladaní alebo udržaní podnikov. Rovnako ako v prípade konvenčnej priamej pomoci na investície vyžadujú opatrenia určité finančné techniky (systémy záruk, posilnenie vlastných zdrojov, preferenčné úrokové sadzby atď.), ktoré vedú k pákovému efektu pri mobilizovaní zdrojov na kapitálových trhoch. Verejná pomoc sa uplatňuje aj na podnikateľské prostredie, ako napríklad vybavenie hospodárskych oblastí, poskytovanie spoločných služieb, rozvoj aplikovaných výskumných projektov a transfer technológií a využívanie nových komunikačných technológií.

1.14.4 V poľnohospodárskej oblasti sa zaviedli osobitné opatrenia na posilnenie tradičných miestnych plodín a na podporu diverzifikácie, aplikovaného výskumu a experimentovania.

1.14.5 Pokiaľ ide o rybné hospodárstvo a akvakultúru, niektorým regiónom sa podarilo získať finančné prostriedky na projekty týkajúce sa stavby a modernizácie plavidiel, rybného

hospodárstva, vybavenia rybárskych prístavov, spracovania a uvádzania výrobkov na trh.

1.14.6 Investovalo sa aj v oblasti odbornej prípravy (vytvorenie infraštruktúry a vzdelávacích kurzov) na podporu pri prijímaní do zamestnania a uspokojenie potreby určitých odvetví.

1.14.7 Prijali sa aj opatrenia týkajúce sa životného prostredia na obmedzovania znečistenia najmä v oblasti manipulácie a spracovania rezíduí a odpadových vôd z priemyslu a domácností.

1.14.8 Komunitárne opatrenia na rozvoj vidieka osobitne zamerané na podporu vysokohorských regiónov boli určené na ďalšie využitie poľnohospodárskej pôdy v najmenej produktívnych oblastiach a na poskytnutie väčšej podpory pre investície v týchto oblastiach. Poľnohospodárske výrobné metódy, ktoré sa dopĺňali s požiadavkami ochrany životného prostredia a ochrany prírodných oblastí, podporili agroenvironmentálne opatrenia.

1.15 Dlhodobý rozvoj týchto regiónov v súvislosti s uplatňovanou štátnou politikou

1.15.1 Komunitárne politiky zohrávajú najmä prostredníctvom štrukturálnych fondov veľmi dôležitú úlohu pri celkovom rozvoji týchto regiónov, hlavne pokiaľ ide o zblížovanie sa s ostatnými regiónmi Európskej únie. Vplyv týchto politík je veľmi významný alebo dokonca rozhodujúci v mnohých oblastiach, ako napr. v dopravnej infraštruktúre alebo rybnom hospodárstve a poľnohospodárstve, ktoré tvoria dve základné hospodárske odvetvia.

1.15.2 Vytváranie a rozvoj infraštruktúry znižujúcej vonkajšiu izoláciu je jedným z najviditeľnejších aspektov projektov spolufinancovaných Európskou úniou v každom z týchto regiónov. Vo všetkých regiónoch sa evidentne zlepšila prístupnosť, čo je prínosom nielen pre miestne obyvateľstvo, ale aj pre cestovný ruch. Vnútorne majú tieto regióny úžitok z významného zvýšenia kvality ciest a v niektorých prípadoch aj z opatrení na rozvoj verejnej dopravy. V niektorých oblastiach bol rozvoj infraštruktúry podporujúcej hospodárske aktivity urýchlenný, aby bolo možné vyrovnáť sa s meniacimi sa podmienkami.

1.15.3 Spolu s posilnením leteckých a námorných spojení napomohli k zníženiu vplyvu hlavných znevýhodnení súvisiacich s ostrovnou polohou alebo odľahlosťou aj iniciatívy prinášajúce vyspelú komunikačnú technológiu (telekonferencie, diagnostika na diaľku, telematické služby a káblové rozvody).

1.15.4 Úsilie vynakladané na rôzne odvetvia hospodárstva prispieva k zvýšeniu produktivity podnikov a lepšieho zásobovania v súlade s možnosťami miestnych a exportných trhov.

1.16 *Snahy o solidaritu v štrukturálnych politikách*

1.16.1 V rámci reformy štrukturálnych fondov na roky 2006-2013 by sa malo zohľadniť špecifické postavenie ostrovov a regiónov s trvalými znevýhodneniami a ich trvalé štrukturálne obmedzenia spolu s ich sociálno-ekonomickými charakteristikami.

1.16.2 EHSV vyjadruje veľkú radosť v súvislosti s tým, že Tretia správa o hospodárskej a sociálnej súdržnosti, ktorú prijala Európska Komisia 18. februára 2004, poukazuje na konkrétne problémy týchto regiónov a na potrebu prijať opatrenia v súlade s ich pomermi.

1.16.3 Podľa názoru EHSV by mal spôsob pridelovania zdrojov na základe priorít II (Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť) a III (Európska územná spolupráca) predpokladaných v novom usporiadaní politiky súdržnosti EÚ na programovacie obdobie 2007-2013 náležite zohľadniť kritériá, ktoré hodnotia trvalé štrukturálne znevýhodnenia, ako napríklad odľahlosť, izolácia, nedostatočná prístupnosť a nízka hustota obyvateľstva. Ako je známe, tieto faktory predstavujú vážne prekážky pre hospodársky a sociálny rozvoj postihnutých regiónov.

1.16.4 EHSV preto podporuje zámer Európskej komisie náležite zohľadniť územný rozmer spolu s ekonomickým a sociálnym rozmerom ako doplnenie prístupu nových štrukturálnych fondov na nové finančné programovacie obdobie. Európska komisia navrhuje, aby pomoc Spoločenstva podľa priority II uplatňovala územné kritériá zohľadňujúce relatívnu nevýhodu regiónov s geografickými znevýhodneniami (ostrovy, horské oblasti a regióny s nízkou hustotou obyvateľstva).

1.16.5 EHSV súhlasí s návrhom Európskej Komisie, aby členské štáty zabezpečili, že sa špecifiká týchto regiónov

zohľadnia pri určovaní zdrojov v rámci regionálnych programov a aby územia so stálymi geografickými znevýhodneniami maximálne využili nárast príspevku zo Spoločenstva.

1.16.6 EHSV zastáva názor, že by sa mala venovať osobitná pozornosť situáciám, kde nastáva akumulácia takýchto faktorov (napríklad ostrovy s horskými oblasťami a riedko obývané ostrovy).

1.16.7 Okrem toho by sa osobitné potreby takýchto území nemali zohľadňovať iba v politike súdržnosti, ale aj vo všetkých komunitárnych politikách.

1.16.8 EHSV je presvedčený, že spolu s potrebou politiky súdržnosti na riešenie problémov súvisiacich s konkurencieschopnosťou regiónov s trvalými znevýhodneniami ovplyvňujúcimi ich rozvoj by mali ďalšie komunitárne politiky – ako napríklad politika hospodárskej súťaže – zohľadňovať ich priame a nepriame a pozitívne a negatívne dôsledky na tieto regióny, aby sa mohli plne integrovať do Spoločenstva, do ktorého patria.

1.17 *Regióny cieľa 1: trvalo udržateľné a vhodne prispôbené úsilie*

1.17.1 Hospodársky a sociálny rozvoj najviac znevýhodnených oblastí Únie nie je iba otázkou sociálnej spravodlivosti, ale je dôležitý aj pre politickú stabilitu a harmonický rozvoj samotnej Únie. Je spravodlivé, aby sa poskytla priorita tým regiónom, ktorých úroveň rozvoja patrí medzi najnižšie v EÚ a ktoré sú postihnuté najvážnejšími sociálnymi problémami.

1.17.2 V rámci plánovaných finančných prostriedkov štrukturálneho fondu vyhradených na cieľ 1 po roku 2006 by sa obmedzenia spojené s trvalými znevýhodneniami mali zohľadňovať vo vzťahu k ich príslušným intenzitám ako určujúce faktory distribučných kritérií. Pridelovanie rozpočtových prostriedkov by malo tiež zohľadňovať pritažujúce faktory, ako napríklad súostrovie, vyludňovanie a problémy s dostupnosťou kvôli neprístupnému terénu.

1.17.3 Nie je podstatné, či takýto nástroj patrí do právneho rámca ako samostatný program, alebo pôsobí ako rad osobitných opatrení v rámci nového nariadenia „cieľa 2“, pokiaľ je splnený počet cieľov a príslušné kritériá:

1.17.3.1 Výskyt pretrvávajúcich alebo trvalých geografických alebo demografických obmedzení by mal byť výslovným kritériom pre oprávnenie.

1.17.3.2 Mal by sa uplatňovať na oblasti, ktoré sú jasne postihnuté pretrvávajúcimi geografickými alebo demografickými obmedzeniami. Najmä prostredníctvom:

- financovania nákupu alebo obnovy pevnej alebo mobilnej dopravnej infraštruktúry,
- financovania rizikového kapitálu na rozvoj nových námorných alebo leteckých liniek v rámci EÚ alebo s tretími krajinami,
- financovania rozširovania verejných infraštruktúr, ktoré sú oprávnené na základe polohy v súostroví alebo izoláciou kvôli neprístupnému terénu alebo nízkej hustote obyvateľstva,
- krytia určitých dodatočných nákladov, ktoré vyplývajú z uplatňovania právnych predpisov EÚ v týchto oblastiach (napr. uplatňovanie noriem v oblasti životného prostredia, odpadového hospodárstva, vodného hospodárstva atď.),
- pomoci podnikom na ostrovoch (najmä malým podnikom) na podporu predaja a informačné kampane, pokiaľ im táto pomoc pomôže prekonať problémy súvisiace s obmedzenou veľkosťou ich miestneho trhu.

1.17.3.3. Spôsob pridelovania tohto nástroja by mal byť založený na princípe proporcionality, na základe intenzity postihnutia znevýhodnením, meranej ako stupeň prístupnosti, demografickej situácie a prípadne produktivity. V kritériách na distribúciu pomoci by sa mohla zohľadniť aj akumulácia obmedzení, ktorá ovplyvňuje mnohé ostrovné regióny (ako napríklad rozdelenie územia na súostroviach, zložitá demografická situácia alebo hornatý charakter časti ich územia).

1.17.4 Ak nemá byť vytvorenie takéhoto nástroja iba symbolické, musia sa naň prideliť značné zdroje. Tieto zdroje by mali byť minimálne v rozsahu od výšky pomoci zodpovedajúcej pomoci, ktorá sa v súčasnosti poskytuje na regióny cieľa 2, maximálne do výšky pomoci, ktorá sa v súčasnosti poskytuje regiónom cieľa 1.

1.18 *Revízia systémov štátnej pomoci* ⁽¹⁾

1.18.1 Poskytovanie pomoci v členských štátoch je v porovnaní so štrukturálnymi fondmi omnoho rozsiahlejšie. Preto je dôležité pre tieto regióny, aby rôzne systémy pomoci kontrolované Spoločenstvom zohľadňovali dodatočné náklady a obmedzenia súvisiace s ich špecifickými znakmi.

1.18.2 Zástupcovia týchto regiónov žiadajú flexibilnejší rámec a argumentujú, že pomoc určená na kompenzáciu dodatočných nákladov súvisiacich s ich polohou, ďaleko od narušovania trhov, prispieva k rovnováhe.

1.18.3 Právne predpisy EÚ týkajúce pomoci, predovšetkým štátnej regionálnej pomoci a poľnohospodárskej pomoci, je preto potrebné preskúmať. Takáto pomoc musí v súlade s princípom pozitívnej diferenciacie zahŕňať obmedzenia osobitostí a ich prípadnej akumulácie s ostatnými trvalými obmedzeniami geografického alebo demografického charakteru. Ďalej sa uvádzajú niektoré príklady:

1.18.3.1 Systém štátnej regionálnej pomoci zohľadňuje obmedzenia, ktorými sú postihnuté oblasti s veľmi nízkou hustotou obyvateľstva a v súčasnosti im umožňuje vyššiu úroveň pomoci spolu s možnosťou priamej pomoci na dopravu. Neuvádza sa však žiaden odkaz na ostrovy (okrem neoficiálneho odkazu). Preto je minimálne potrebné, aby sa výhody udelené oblastiam s nízkou hustotou obyvateľstva rozšírili na všetky ostrovy, t. j.:

- porovnateľný prah ČGE (čistý grantový ekvivalent),
- oprávnenie na prevádzkovú pomoc určenú na pokrytie dodatočných dopravných nákladov.

1.18.3.2 Okrem toho tieto isté právne predpisy prinajlepšom pripúšťajú prevádzkovú pomoc iba v prípade, že takáto pomoc je „dočasná a progresívne znižovaná“. Toto obmedzenie nezohľadňuje trvalý charakter obmedzení ostrovov a mali by sa preto odstrániť, najmä v prípade dopravných dotácií.

⁽¹⁾ Za štátnu pomoc sa považuje priamy prevod podnikom vo forme grantov, oslobodenie od daní, majetková účasť, zvýhodnená pôžička, daňový odklad a záruky vypočítané tak, aby príslušné údaje štátnej pomoci boli v súlade a integrovali sa do spoločného porovnateľného indikátora všetkých krajín.

1.18.3.3 Formálny zákaz priamej pomoci na dopravu týkajúci sa obchodu medzi členskými štátmi Spoločenstva by sa mal v prípade ostrovov znovu prehodnotiť, pretože takáto pomoc by mohla pomôcť zlepšiť ich hospodársku integráciu do Spoločenstva a umožniť im, aby využili svoju geografickú polohu v mori nachádzajúcom sa v okolí Európy. Toto sa konkrétne týka tých ostrovov, ktoré ležia bližšie k pobrežiu iného členského štátu ako k pevnine vlastnej krajiny a dokonca o to viac – a na inej úrovni – tých, ktorých obchod so Spoločenstvom sa uskutočňuje pomocou zaoceánskej dopravy.

1.18.3.4 Otázka pomoci na dopravu by sa mala riešiť aj v rámci WTO tak, aby sa podporil rozvoj priameho obchodu s najbližšie ležiacimi tretími krajinami.

1.18.3.5 Systém hospodárskej súťaže, ktorý prevláda v oblasti námornej a leteckej dopravy, obsahuje rôzne podmienky týkajúce sa ostrovov, ktoré by sa mali zlepšiť alebo nahradiť. Napríklad:

- pravidlo „najnižšej ponuky“ by sa malo zmeniť, aby sa zohľadnili také faktory, ako je hospodársky a sociálny dôsledok, aký môže mať zadanie zákazky pre ostrov;
- mala by sa obmedziť prax rozdelenia trás zásobujúcich región do niekoľkých výziev na predloženie ponúk, ak by takáto prax mohla ohrozovať kvalitu a spoľahlivosť služieb;
- malo by sa umožniť predĺženie doby zmlúv na verejné služby v oblasti lodnej dopravy, aby sa zohľadnila doba na odpisy lodí.

1.18.3.6 V prípade pomoci určenej na poľnohospodárstvo alebo rybolov by sa mali plánovať osobitné podporné opatrenia pre miestnu výrobu určené na obmedzenie účinkov dodatočných dopravných nákladov alebo účinkov obmedzenej veľkosti trhu. Toto by sa mohlo uplatňovať napríklad na prevádzkovú pomoc určenú pre malé spracovateľské jednotky (bitúnky, mliekárne atď.), ak veľký objem výroby regiónov alebo obmedzená veľkosť miestneho trhu, nezabraňuje ich životaschopnému hospodáreniu.

1.18.3.7 Uplatňovanie jednotných nepriamych sadzieb zdaňovania (DPH, spotrebná daň atď.) vedie k zhoršovaniu situácie na ostrovoch, kde sú spotrebné ceny najvyššie. Štátom by

sa malo povoliť, aby flexibilnejšie uplatňovali určité dane v tých regiónoch, kde by takýto prístup prispieval k znižovaniu dodatočných štrukturálnych nákladov a zlepšeniu životných podmienok obyvateľstva. To isté sa vzťahuje zo zrejmých dôvodov na zdaňovanie užívateľských poplatkov v oblasti dopravy (napr. letiskových daní).

2 Závěry a odporúčania

2.1 Zraniteľnosť regiónov s trvalými znevýhodneniami sťažuje ich rozvoj a v mnohých prípadoch zhoršuje ich hospodárske a sociálne ťažkosti. Pri konfrontácii s podobnými problémami obyvateľstvo v regiónoch, ktoré nie sú postihnuté takýmto znevýhodneniami, bude mať úžitok z väčšej prosperity alebo aspoň z menších ťažkostí.

2.2 Bolo by nepresné a zjednodušené vyhlásiť, že akýsi „osud“ odsudzuje regióny s trvalými znevýhodneniami na druhotriednu existenciu a ich obyvateľov na endemický nedostatok rozvoja. V mnohých prípadoch sa európske regióny s trvalými znevýhodneniami honosia niektorými prednosťami alebo možnosťami, ktoré môžu podporiť ich vývoj: blízkosť k dôležitým prírodným zdrojom, kapacita na výrobu obnoviteľnej energie, atraktivnosť pre turistov, geostrategická poloha, blízkosť námorných ciest, rozmanitosť ekosystémov atď.

2.3 Problém, ktorému čelia tieto regióny, spočíva v tom, že na to, aby úspešne využili tieto príležitosti, budú musieť viac pracovať, alebo omnoho viac riskovať, ako by museli urobiť v rovnakom prípade v iných viac zvýhodnených častiach EÚ. Na druhej strane počas recesie by mohli byť medzi prvými, ktoré budú zasiahnuté kvôli nízkej ziskovosti svojich odvetví.

2.4 Európska politika v prospech regiónov s trvalými znevýhodneniami by mala preto pozostávať z radu opatrení určených na minimalizáciu ich zraniteľnosti a na pomoc pri vytváraní skutočnej „rovnosti príležitostí“ medzi týmito územiaми a zvyšnou časťou Únie. Keďže táto politika je reakciou na reálne prírodné obmedzenia, je oprávnené, že sa odstupňuje podľa intenzity týchto obmedzení. Z rovnakého dôvodu by mala skôr dopĺňať ako nahrádzať tradične zavedené opatrenia ako súčasť hospodárskej a sociálnej politiky súdržnosti.

2.5 Ako by mala takáto politika vyzerat?

2.5.1 Európska politika pre regióny s trvalými znevýhodneniami by sa mala zakladať na troch hlavných princípoch a na niektorých cieľoch:

- **prvým** je princíp „trvalosti“ kvôli tomu, že geografické obmedzenia, ktoré postihujú tieto územia, majú pretrvávajúci charakter. Tento princíp trvalosti je v kontraste k princípu „dobiehania“ („catch-up“), ktorý až doteraz slúžil ako základ politiky EÚ na riešenie hospodárskych a sociálnych problémov;
- **druhým** princípom je princíp „pozitívnej diskriminácie“. Spočíva v tom, že sa na opatrenia pre určité územia nazerá ako na opatrenia umožňujúce kompenzáciu trvalých štrukturálnych obmedzení, ktoré neposkytujú nespravodlivé výhody, ale ako na opatrenia určené na to, aby navodili skutočnú rovnováhu. V tomto ohľade je pozitívna diferenciácia v protiklade s diskrimináciou, ktorá podľa definície uvedenej Európskym súdnym dvorom, „... spočíva v riešení rovnakých situácií odlišne a odlišných situácií rovnako“ (Rozsudok súdu prvého stupňa, Štvrtá komora, 26. októbra 1993. Spojené prípady T-6/92 a T-52/92);
- napokon, **tretím** princípom je princíp „proporcionality“, pretože situácie v regiónoch s trvalými znevýhodneniami tvoria geografickú a demografickú diverzitu. Uskutočňovanie pozitívnej diferenciácie v prípade regiónov s trvalými znevýhodneniami je oprávnené iba v prípadoch, keď sa zakladá na skutočnostiach súvisiacich s ich geografickými, demografickými a environmentálnymi charakteristikami a obmedzeniami, ktoré spôsobujú. Tieto skutočnosti sú v každom regióne odlišné.

2.5.2 Cieľom nie je poskytnúť opatrenia, ktoré sa budú uplatňovať systematicky a jednotne na každé územie, ale v prvom rade, aby vytvárali rámec, v ktorom bude možné zohľadňovať tieto rozdiely. Takýto trvalý rámec založený niekedy na právnych ustanoveniach, inokedy na finančných zdrojoch alebo na formách spravovania by mohol umožňovať, aby sa navrhovali riešenia prispôbené pre každý z týchto regiónov vo vzťahu k povahe a intenzite vyskytujúcich sa problémov. V niektorých prípadoch to budú opatrenia spoločné pre všetky regióny s trvalými znevýhodneniami a v iných špecifické opatrenia pre danú situáciu a nevhodné pre všeobecné použitie.

2.6 Ciele politiky pre regióny s trvalými znevýhodneniami

2.6.1 Tri typy cieľov politiky pre regióny s trvalými znevýhodneniami sú sociálne, hospodárske a environmentálne. Tieto ciele sú úzko previazané.

2.6.2 Pri riadnej implementácii pomoci v znevýhodnených oblastiach by mal mať termín „trvalá udržateľnosť“ dva významy: po prvé z hľadiska socio-ekonomického, t.j. ako zabezpečenie ďalšej existencie životaschopných rodinných podnikov a výrobných systémov, čo by zároveň pribrzdiло demografický exodus, a po druhé ako konsolidácia ekologických postupov.

2.6.2.1 **Sociálne ciele:** „sociálne ciele“ slúžia na to, aby umožnili obyvateľom týchto regiónov, ktorí si to želajú, aby „sa narodili, žili a pracovali doma“.

2.6.2.2 Obyvatelia týchto regiónov by mali mať možnosť voľby a kvalitu infraštruktúry a služieb čo možno najpodobnejšiu tým, aké sa poskytujú v iných častiach Únie.

2.6.2.3 Toto sa týka množstva odvetví, najmä vzdelávania, prvého a celoživotného odborného vzdelávania, zdravotníctva, dopravy a telekomunikácií. Rovnováha s ostatnými časťami Únie sa nedá definovať iba čisto štatisticky, ale musí sa posudzovať z kvalitatívneho hľadiska. Ak sú infraštruktúra alebo služby sofistikované, tak čím menší je počet obyvateľov regiónu, tým väčšia disproporcía čo do ich veľkosti a náklady bude existovať vzhľadom na počet obyvateľov. Neexistuje jednotná odpoveď na tento problém, okrem uplatnenia princípu: potreba zamerať sa na optimálne kvalitné služby tak, aby prinajmenšom udržali obyvateľov.

2.6.2.4 Požadované zdroje pochádzajú zo štrukturálnych fondov zameraných najmä na oblasti dopravy (pevné alebo mobilné infraštruktúry), odpadové hospodárstvo, vodné hospodárstvo, vzdelávanie a zdravotníctvo. V oblasti dopravy, energetiky a telekomunikácií by sa intervencia štrukturálnych fondov mala posilniť efektívnym uplatňovaním článku 154 Zmluvy v súvislosti s transeurópskymi sieťami s príslušnými finančnými zdrojmi.

2.6.2.5 Obyvatelia regiónov s trvalými znevýhodneniami by mali mať prístup k spotrebnému tovaru alebo službám za sociálne únosné ceny.

2.6.2.6 V tejto situácii sa v určitých prípadoch dá pomôcť opatreniami na zníženie spotrebných cien, alebo podporou zriadenia určitých poskytovateľov služieb v najizolovanejších a najmenej obývaných oblastiach.

2.6.2.7 Požadované zdroje sú intervenčné opatrenia sociálneho charakteru, ako napríklad:

- priama pomoc pre určité obchodné aktivity alebo poskytovateľov služieb;
- osobitné cestovné pre stálych obyvateľov na námornú alebo leteckú dopravu;
- existencia kvalitných verejných služieb.

Intenzita niektorých z týchto opatrení môže byť úmerná k izolácii príslušných spoločenských a tiež nepriamo úmerná k veľkosti ich trhu.

2.6.2.8 Rozsiahle využitie ustanovení článkov 73 (verejné dopravné služby), 86 odseku 2 (o podnikoch poverených prevádzkou služieb všeobecného hospodárskeho záujmu) a 87 odseku 2 (v súvislosti s pomocou sociálneho charakteru poskytovanou jednotlivým spotrebiteľom) Zmluvy o ES by mohlo v určitých prípadoch slúžiť ako základ pre takéto opatrenia.

2.6.3 **Hospodárske ciele:** „hospodárske ciele“ európskej politiky pre regióny s trvalými znevýhodneniami by mohli prispieť k integrácii ostrovov do jednotného trhu pri zohľadnení ich sociálnej a environmentálnej krehkosti. Princípy voľného trhu sa musia preto zmierňovať princípmi hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti.

2.6.3.1 Integrácia hospodárstiev týchto regiónov do jednotného trhu si vyžaduje spravodlivé podmienky.

2.6.3.2 Vo všeobecnosti dosiahnuť zníženie dodatočných dopravných nákladov prostredníctvom priamej pomoci podnikom.

2.6.3.3 Na základe jednotlivých prípadov a v závislosti od situácie majú slúžiť opatrenia na vyváženie obmedzeného charakteru miestneho trhu a limitovaného charakteru prírodných alebo ľudských zdrojov. Patria sem podnety a podporné opatrenia pre súkromný sektor, regulované na základe povahy aktivít, ich ziskovosti a sociálneho a environmentálneho vplyvu.

2.6.4 **Environmentálne ciele:** „environmentálne ciele“ európskej politiky pre regióny s trvalými znevýhodneniami spočívajú v pomoci na ochranu životného prostredia týchto regiónov v súlade s požiadavkami ich hospodárskeho a sociálneho rozvoja. „Životné prostredie“ zahŕňa prírodné zdroje, krajiny a ekosystémy týchto regiónov spolu s ich kultúrnym dedičstvom v najrozličnejších formách: architektúra, historické pamiatky, jazykové dedičstvo, piesne, tance, literatúra, umenie, umelecké remeslá atď.

2.6.4.1 Ochrana environmentálneho dedičstva by sa nemala uskutočňovať staticky alebo pasívne, s tendenciou spraviť

z regiónov s trvalými znevýhodneniami „indiánske rezervácie“. Naopak, mala by sa uskutočňovať aktívne a dynamicky so zameraním najmä na podporu trvalo udržateľného rozvoja potrebného na udržanie stálych obyvateľov doma a na to, aby sa im zaistilo kvalitné životné prostredie.

2.6.4.2 Environmentálne ciele si vyžadujú zásahy na najrôznejších úrovniach, nielen miestnej, ale aj národnej, európskej a dokonca niekedy aj planétarnej. Napríklad:

- ochrana jazykového dedičstva si vyžaduje implementáciu vzdelávacích politík vypracovaných ako na miestnej, tak aj na národnej úrovni;
- ochrana pobreží pred znečistením z mora si vyžaduje dohľad nad lodnou dopravou v národných a medzinárodných vodách a reštriktívne opatrenia (ako napríklad prechod úžinami), o ktorých sa rokuje nielen medzi susednými štátmi, ale aj na globálnej úrovni (v rámci IMO);
- riadenie rybolovných zdrojov sa týka nielen regiónov, členských štátov, Spoločenstva, ale aj tretích krajín (napríklad v Karibiku) alebo medzinárodných orgánov (ako napríklad rybne hospodárstvo v severnom Atlantiku);
- všetky politiky súvisiace s pozorovaním skleníkového efektu a obmedzovaním jeho dôsledkov sa musia riešiť na všetkých uvedených úrovniach, ale musia sa riešiť aj na svetovej úrovni, v rámci OSN a rôznych konferenciách o životnom prostredí.

2.6.4.3 Environmentálne ciele sú do veľkej miery otázkou spravovania. Malo by sa konzultovať s ostrovnými, najsevernejšími, horskými a okrajovými spoločnosťami a prípadne ich zainteresovať na environmentálnych rozhodnutiach, ktoré sa ich týkajú.

2.6.4.4 Európska únia by mala zohľadniť osobitnú zraniteľnosť ostrovov pri rokovaniach o environmentálnych otázkach na medzinárodnej scéne (napríklad v prípade dohôd o rybnom hospodárstve s tretími krajinami alebo v oblasti boja proti skleníkovému efektu).

3 Záverečná poznámka

3.1 Vzhľadom na dôležitosť a rozsiahle geografické rozšírenie regiónov s osobitnými charakteristikami, ktoré sa rozoberali v predloženej stanovisku z vlastnej iniciatívy, v rámci územia Únie, a vzhľadom na pripomienky a návrhy sa EHSV bude usilovať o zabezpečenie ich lepšej integrácie. Európsky hospodársky a sociálny výbor bude naďalej monitorovať vývoj v tejto oblasti a prispievať k hodnoteniu budúcich politík zameraných na riešenie ich problémov.

Brusel 10. februára 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k téme „Účinky rozšírenia EÚ na spotrebiteľskú politiku“

(2005/C 221/24)

Dňa 17. júla 2003 sa Európsky hospodársky a sociálny výbor v súlade s článkom 29(2) vnútorného poriadku rozhodol vypracovať tému „Účinky rozšírenia EÚ na spotrebiteľskú politiku“

Odborná sekcia pre spoločný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená prípravou prác Výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 8. septembra 2004. Spravodajcom bol **pán Pegado Liz**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 414. plenárnom zasadnutí (na schôdzi 10. februára 2005) nasledujúce stanovisko 95 hlasmi za, pričom sa 2 členovia hlasovania zdržali.

1. Úvod – dôvody

1.1 Rozšírenie EÚ po pristúpení desiatich nových členských štátov naraz neprinieslo len problémy kvantitatívneho charakteru.

Celková analýza dosahu pristúpenia na štruktúru Európskej únie a spôsob, akým funguje, bola jedným z hlavných tém Európskeho konventu a stojí za celou sériou iniciatív zakotvených v návrhu ústavy.

Rozšírenie si tiež vyžaduje politickú diskusiu o jeho dopade na rôzne sektory, ktoré ním budú ovplyvnené. ⁽¹⁾

1.2 Čo sa týka spotrebiteľskej politiky EÚ a hlavne práva v tejto oblasti, doposiaľ nedošlo k žiadnej systematickej podrobnej diskusii o kvalitatívnych dôsledkoch rozširovania, ani o možných zmenách a úpravách, ktoré budú potrebné na prispôbenie spotrebiteľskej politiky a práva novému trhu s približne 500 miliónmi spotrebiteľov.

1.2.1 Počas zasadnutia EHSV v Solúne v dňoch 14. a 15. marca 2003 však bolo zdôraznené, že rozširovanie by mohlo zahŕňať hlavné zmeny v usmerneniach, ktoré predstavujú základ spotrebiteľskej politiky, s dôsledkami dokonca aj pre zmluvu a tiež pre konkrétne metódy používané na definovanie nových spotrebiteľských ochranných opatrení takým spôsobom, aby sa dali uplatňovať účinne a dostatočne jednotne v celej Európe, kde nevyhnutne budú rásť rozdiely medzi legislatívou jednotlivých členských štátov.

1.3 V skutočnosti ide o naozajstný „kvalitatívny skok“ – nový spôsob obhajovania, ochrany a presadzovania záujmov spotrebiteľov, ich konzultácií a angažovanosti, zabezpečenia ich zastúpenia na všetkých úrovniach politického rozhodovania, v novom prostredí s rôznymi charakteristikami, odlišnými spotrebiteľskými praktikami a zvykmi, rôznymi kultúrnymi tradíciami, rôznymi zákonmi a zásadami správania sa.

(¹) EHSV mal príležitosť prediskutovať tieto otázky v sériách stanovísk, z ktorých by sa mali zvýrazniť nasledovné:

- *Budúcnosť politiky súdržnosti v kontexte rozširovania a prechod k učiacej sa spoločnosti*, spravodajca: **pán Malosse**, Ú. v. ES C 241, 7.10.2002.
- *Hospodárske a sociálne dôsledky rozširovania v kandidátskych krajinách*, spravodajcovia: **pán Dimitriadis** a **pani Belabedová**, Ú. v. EÚ C 85, 8.4.2003.
- *Dopad rozširovania na EMU*, spravodajca: **pán Vever**, Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003.
- *Dopad rozširovania Európskej únie na spoločný trh*, spravodajkyňa: **pani Belabedová**, Ú. v. EÚ C 85, 8.4.2003.
- *Doprava/Rozširovanie*, spravodajca: **pán Kielman**, Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003.
- *Finančná predvstupová pomoc*, spravodajca: **pán Walker**, Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003.
- *Rozširovanie EÚ: výzva splnenia hospodárskych kritérií pre pristúpenie, ktorej čelia kandidátske krajiny*, spravodajca: **pán Vever**, Ú. v. ES C 193, 10.7.2001.
- *Rozširovanie Európskej únie smerom na východ a lesnícky sektor*, spravodajca: **pán Kallio**, Ú. v. ES C 149, 21.6.2002.

1.4 Cieľom tohto stanoviska z vlastnej iniciatívy bolo preto podporiť čo možno najpodrobnejšiu diskusiu o účinkoch rozširovania na spotrebiteľskú politiku a spotrebiteľské právo, čo by mohlo viesť k predloženiu návrhov usmernení v spotrebiteľskej politike na obdobie po úplnej integrácii nových členských štátov, alebo možných zmien *acquis* Spoločenstva pre obhajovanie, ochranu, a podporu záujmov spotrebiteľov a ich angažovanosti, alebo dokonca nových legislatívnych iniciatív, ktoré by sa mohli považovať za potrebné.

2. Spôsob realizácie a prípravné práce

2.1 Aby sa mohlo toto stanovisko pripraviť, zdalo sa nevyhnutné získať od príslušných orgánov a spotrebiteľských organizácií v každej jednej prístupujúcej krajine čo možno najpresnejšie informácie o problémoch, s ktorými sa stretávajú pri implementácii legislatívy Spoločenstva.

2.2 Preto boli rozoslané dva dotazníky mnohým verejne exponovaným odborníkom, ktorí pôsobia v tejto oblasti, a to z orgánov verejnej správy, ako aj z organizácií spotrebiteľov a profesijných organizácií, ktoré sa priamo podieľajú na vzťahoch so spotrebiteľmi. Okrem toho sa dňa 2. decembra 2003 konalo vypočutie na túto tému s vysokým počtom účastníkov.

2.3 Na základe výsledkov vypočutia, analýzy odpovedí na otázky obsiahnutých v dotazníkoch a na základe bilaterálnych kontaktov udržiavaných počas prác Výboru toto stanovisko predkladá závery a odporúčania o možných zmenách usmernení spotrebiteľskej politiky po rozšírení.

3. Definícia pojmu „organizácia zastupujúca záujmy spotrebiteľov“ ako základ pre podporu záujmov spotrebiteľov a ich účasti

3.1 Vo všeobecnosti Výbor súhlasí s tým, že hlavným cieľom akejkoľvek spotrebiteľskej politiky v súlade s realitou dnešného života na rozšírenom spoločnom trhu musí byť stále väčšia podpora spotrebiteľov ako „trhových partnerov“ a preto podpora a vytváranie prostriedkov a mechanizmov, ktoré umožnia účasť spotrebiteľov na formulovaní usmernení politiky, ktoré sa ich týkajú. ⁽¹⁾

3.2 Hoci je pravdou, že nielen miestne, regionálne a národné vládne organizácie v rôznych členských štátoch, ale aj rôzne úseky inštitúcií a orgánov Spoločenstva hrajú dôležitú úlohu pri plnení tohto cieľa, Výbor sa domnieva, že spotrebiteľia sa musia sami rozhodnúť – dobrovoľne a v rámci svojho práva zakladať združenia a federácie a vstupovať do nich – ako sa budú organizovať, aby čo najlepšie chránili a zastupovali svoje záujmy a aby sa sami angažovali do rozhovorov a vypracúvania usmernení, ktoré ich ovplyvňujú na rôznych úrovniach politiky a legislatívneho rozhodovania.

3.3 Základným princípom v tejto oblasti preto musí byť úplné uznávanie práva a nezávislosti spotrebiteľov pri ich organizovaní a riadení, aby mohli zakladať združenia a spolky na miestnej, regionálnej, národnej, komunitárnej a medzinárodnej úrovni a vstupovať do nich, a tým zabezpečiť, že ich záujmy budú správne zastúpené, a že sa sami budú podieľať na všetkých prijímaných rozhodnutiach, ktoré sa ich dotýkajú.

Splnenie týchto požiadaviek závisí jednoznačne od zákonodarcov, či už na úrovni jednotlivých členských štátov alebo Spoločenstva

⁽¹⁾ Pozri bod 14 rezolúcie Rady zo dňa 2. decembra 2002 o *Stratégii spotrebiteľskej politiky spoločenstva na roky 2002-2006* (U.v. ES C 11, 17. 1.2003, s. 1), ktorý uvádza nasledovne: „VÝZVY KOMISII A ČLENSKÝM ŠTÁTOM:

14. podporovať zastupiteľské spotrebiteľské organizácie, aby mohli nezávisle podporovať záujmy spotrebiteľov na úrovni spoločenstva, ako aj na národnej úrovni, a umožnilo sa im vykonávať ich vplyv, vstupovať, napríklad do rovnovážneho dialógu s podnikmi a podieľať sa na vytváraní politiky spoločenstva. Vytváranie projektov budovania kapacity, aby sa posilnili spotrebiteľské organizácie, kde je to vhodné, ako aj vzdelávacích nástrojov pre špecifické aspekty cezhraničných transakcií, by boli v tomto ohľade kľúčové.“

3.4 Mnohé strany však žiadali, aby sa definovali identické parametre na úrovni Spoločenstva, ktoré zabezpečia, že všetky spotrebiteľské organizácie budú rešpektovať základné princípy demokratickej organizácie a metódy, ktoré následne zabezpečia, že spotrebiteľia vo všeobecnosti budú dostatočne a nezávisle zastúpení.

3.4.1 Celý rad nástrojov Spoločenstva už určil kritériá definujúce parametre pre hodnotenie reprezentatívosti spotrebiteľských organizácií a združení, aby mohli byť porovnávané v celej EÚ⁽¹⁾. Tieto kritériá sa však považovali za nedostatočné.

3.4.2 Za týmto účelom EÚ tiež definovala celý rad kritérií pre uznávanie organizácií zastupujúcich práva spotrebiteľov, ako napríklad tie, ktoré boli ustanovené v smernici 98/27/ES zo dňa 19. mája 1998 o súdnych príkazoch na ochranu záujmov spotrebiteľov⁽²⁾.

3.4.2.1 Tieto kritériá však vedú k „administratívne“ rozhodnutiu členských štátov, a preto sa nedajú použiť ako základ pre jednotnú definíciu toho, čo znamená pojem „zastupiteľské spotrebiteľské združenie alebo organizácia“, ktorá by bola zhodná a porovnateľná v rôznych členských štátoch a v celej oblasti spadajúcej pod spoločný trh.

(1) Pozri hlavne článok 7 (2) a (3) rozhodnutia č. 20/2004/ES zo dňa 8. decembra 2003, ktorým sa zavádza všeobecný rámec pre financovanie aktivít spoločenstva na podporu spotrebiteľskej politiky na roky 2004 až 2007 (Ú.v. ES L 5, 9.1.2004, s. 1), ktorý uvádza nasledovne:

- „2. Finančné príspevky na akciu 16 sa môžu udeliť európskym spotrebiteľským organizáciám, ktoré:
- (a) sú nevládne, neziskové, nezávislé od priemyselných, komerčných a obchodných alebo iných konfliktných záujmov, a majú ako svoje primárne ciele a aktivity propagáciu a ochranu zdravia, bezpečnosti a hospodárskych záujmov spotrebiteľov v spoločenstve;
 - (b) dostali mandát na zastupovanie záujmov spotrebiteľov na úrovni spoločenstva od národných spotrebiteľských organizácií aspoň v polovici členských štátov, ktoré zastupujú spotrebiteľov, v súlade s národnými pravidlami alebo praxou, a sú aktívne na regionálnej alebo národnej úrovni, a
 - (c) poskytli Komisii uspokojivé zúčtovanie svojho členstva, interných pravidiel a zdrojov financovania.
3. Finančné príspevky na akciu 17 sa môžu udeliť európskym spotrebiteľským organizáciám, ktoré:
- (a) sú nevládne, neziskové, nezávislé od priemyselných, komerčných a obchodných alebo iných konfliktných záujmov, a majú ako svoje primárne ciele a zastupovanie záujmov spotrebiteľov v štandardizačnom procese na úrovni spoločenstva, a
 - (b) dostali mandát v aspoň dvoch tretinách členských štátov na zastupovanie záujmov spotrebiteľov na úrovni spoločenstva:
 - od orgánov ktoré zastupujú národné spotrebiteľské organizácie v členských štátoch, v súlade s národnými pravidlami alebo praxou, alebo
 - za absencie takýchto orgánov, od národných spotrebiteľských organizácií v členských štátoch, ktoré zastupujú spotrebiteľov, v súlade s národnými pravidlami alebo praxou, a sú aktívne na národnej úrovni.“
 - (Pozri aj stanovisko EHSV v danej veci, ktoré vypracoval **pán Hernández Bataller** (INT/180) zo dňa 17.7.2003, Ú.v. ES C 234, 30.9.2003.)

(2) Pozri Ú.v. ES L 166 s. 51, ktorého znenie je nasledovné:

„Článok 3

Subjekty kvalifikované na konanie

Na účely tejto smernice znamená ‚kvalifikovaný subjekt‘ akýkoľvek orgán alebo organizáciu, ktorá bola riadne založená podľa práva členského štátu, má legitímny záujem o zabezpečenie, že ustanovenia uvedené v článku 1 budú dodržané, hlavne:

- (a) jeden alebo viac nezávislých verejných orgánov, špecificky zodpovedné za ochranu záujmov uvedených v článku 1, v členských štátoch, v ktorých takéto orgány existujú a/alebo
- (b) organizácie, ktorých účelom je chrániť záujmy uvedené v článku 1, v súlade s kritériami ustanovenými ich národným právom.“

Alebo jeho „kodifikovanú verziu“, ktorá uvádza nasledovne:

„Článok 3

Subjekty kvalifikované na predkladanie žalôb

Na účely tejto smernice znamená ‚kvalifikovaný subjekt‘ akýkoľvek orgán alebo organizáciu, ktorá je správne založená v súlade s právom členského štátu, má legitímny záujem o zabezpečovanie toho, že ustanovenia uvedené v článku 1 budú dodržané, hlavne:

- (a) jeden alebo viac nezávislých verejných orgánov, špecificky zodpovedné za ochranu záujmov uvedených v článku 1, v členských štátoch, v ktorých takéto orgány existujú; a/alebo
- (b) organizácie, ktorých účelom je ochrana záujmov uvedených v článku 1, v súlade s kritériami ustanovenými ich národným právom.“

3.5 Výsledkom snahy o definovanie jednotného spôsobu vysvetľovania pojmu „zruženie zastupujúce záujmy spotrebiteľov“ sú nasledujúce charakteristiky:

- (a) musí mať právnu subjektivitu a právo podať na súd žalobu;
- (b) musí byť neziskové;
- (c) jeho hlavným štatutárnym cieľom musí byť obhajovanie a zastupovanie záujmov spotrebiteľov všeobecne (zruženia všeobecného záujmu) alebo ochrana a zastupovanie jeho členov a spotrebiteľov alebo užívateľov špecifického tovaru a služieb (zruženia špecifického záujmu);
- (d) jeho riadiace orgány musia byť slobodne volené v tajnom hlasovaní všetkými jeho členmi;
- (e) musí byť finančne nezávislé a
- (f) musí byť nezávislé vo vzťahu k politickým a hospodárskym záujmom, podnikom a podnikateľským organizáciám (pôsobiacim na ponukovej strane trhu).

3.5.1 Tiež sa navrhovalo, aby boli družstevné organizácie a hlavne spotrebiteľské družstvá zriaďované na tom istom základe ako spotrebiteľské združenia ⁽¹⁾.

3.5.2 Okrem toho bola navrhnutá alternatíva, podľa ktorej by zastupiteľské združenia mali byť povinne oficiálne uznané autorizovaným verejným orgánom svojho členského štátu. Bolo však tiež navrhnuté, že by podpora spotrebiteľských organizácií mala byť založená na technických kvalifikáciách a výsledkoch ich práce, a nielen na ich akreditácii národnými úradmi.

3.6 Vzhľadom na delikátny charakter tejto záležitosti sa Výbor, ktorý si uvedomuje jej dôležitosť domnieva, že Komisia by ju mala prediskutovať do hĺbky a potom svoje zistenia uverejniť v oznámení.

3.7 Aby sa zabezpečilo, že organizácie zastupujúce všeobecné a špecifické záujmy spotrebiteľov budú riadne využívať práva spotrebiteľov na ich zastupovanie hlavne na úrovni Spoločenstva, tiež bol identifikovaný celý rad nedostatkov alebo medzier v existujúcich systémoch.

3.7.1 Jednou zo stránok, ktoré si zasluhujú mimoriadnu pozornosť, sú vzdelávacie potreby manažérov a školiťelov vo vyššie uvedených združeniach organizáciách zastupujúcich záujmy spotrebiteľov ⁽²⁾.

3.7.2 Okrem všeobecných informačných programov zameraných na spotrebiteľov všeobecne musia spotrebiteľské združenia a organizácie dostať na mieru šité informácie vopred, aby ich následne mohli postúpiť svojim členom alebo všeobecne spotrebiteľom v ich príslušných krajinách alebo regiónoch.

3.7.3 Samotné spotrebiteľské združenia musia byť lepšie zastupované v jednotlivých orgánoch Spoločenstva, a to priamo alebo prostredníctvom zastrešujúcich organizácií. EHSV napriek tomu víta nedávne iniciatívy Komisie na reštrukturalizáciu Spotrebiteľského výboru ⁽³⁾ a menovanie styčného úradníka pre spotrebiteľov v rámci generálneho riaditeľstva pre hospodársku súťaž ⁽⁴⁾ a dúfa, že tento príklad bude nasledovaný v iných politických oblastiach týkajúcich sa spotrebiteľov ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ O dôležitosti družstevného sektora, pozri oznámenie Komisie o podpore družstevných spoločností v Európe - COM(2004) 18 v konečnom znení zo dňa 23. februára 2004, ktoré znova predkladá myšlienku zákona pre európske družstevné združenia. (Stanovisko pána Hoffelta).

⁽²⁾ EHSV preto víta nedávnu iniciatívu Komisie (DG SANCO) požiadať BEUC, aby v priebehu tohto roka zorganizoval školiace kurzy o finančnom riadení a riadení ľudských zdrojov, vzťahoch s verejnosťou a lobovaní a o spotrebiteľskom práve.

⁽³⁾ Rozhodnutie zo dňa 9. októbra 2003 o zriadení Európskej spotrebiteľskej poradnej skupiny (Ú.v. ES L 258, 10.10.2003).

⁽⁴⁾ V decembri 2002 bolo oznámené, že tento post by sa mal vytvoriť so zreteľom na zabezpečenie trvalého dialógu s európskymi spotrebiteľmi; toto miesto obsadil **pán Juan Riviere y Martí** po menovaní komisárom **Mariom Montim** dňa 9. decembra 2003 (IP/03/1679, 9.12.03).

⁽⁵⁾ Mimoriadnu dôležitosť má nedávne rozhodnutie Komisie, ktorým sa zriaďujú Vedecké výbory v oblasti spotrebiteľskej bezpečnosti, zdravia verejnosti životného prostredia (Ú.v. ES L 66, 4.3.2004).

3.7.4 Bolo by tiež vhodné začať znovu organizovať pravidelné európske spotrebiteľské fóra, aby sa zintenzívnili a zlepšili dialóg, informácie a spolupráca medzi spotrebiteľskými organizáciami.

4. Financovanie spotrebiteľských organizácií a združení

4.1 Jednou z hlavných podmienok pre adekvátne zastupovanie spotrebiteľov je zabezpečenie dostatočného financovania zastupiteľských orgánov, a to na organizačnej a prevádzkovej úrovni ⁽¹⁾.

4.2 Bez ohľadu na rôzne predpisy platné v jednotlivých krajinách sa mnohí zástupcovia spotrebiteľov domnievajú, že len s významnou podporou a iniciatívami Spoločenstva budú mať zastupiteľské spotrebiteľské združenia zdroje potrebné na to, aby mohli plniť svoju významnú úlohu pri obhajovaní, podpore a zastupovaní spotrebiteľov na regionálnej, národnej, komunitárnej a medzinárodnej úrovni. ⁽²⁾

4.3 Tiež sa vytvoril všeobecný názor, že spoliehanie sa spotrebiteľských združení na financovanie z členských príspevkov a ich vlastných iniciatív môže viesť k ich úpadku a tým aj k strate nezávislosti voči politickým a hospodárskym záujmom ⁽³⁾.

Aby sa tieto princípy dodržali, musí sa stať pravidlom, že akákoľvek prijatá finančná pomoc bude použitá na aktivity, programy, projekty a iniciatívy spojené s vzdelávaním technických zamestnancov, ako aj na poskytovanie spotrebiteľského vzdelávania a krytie nákladov hromadných žalôb obhajujúcich všeobecné záujmy spotrebiteľov, a nie na financovanie každodenného riadenia týchto organizácií.

4.4 Súčasný rámec podpory Spoločenstva pre spotrebiteľské organizácie a združenia je zakotvený v rozhodnutí 20/2004/ES zo dňa 8. decembra 2003, ktorým sa ustanovuje všeobecný rámec pre financovanie akcií Spoločenstva na podporu spotrebiteľskej politiky na roky 2004 až 2007 ⁽⁴⁾, na čo je nutné nazerať v spojení s revíziou existujúceho programu akcií Stratégie spotrebiteľskej politiky na obdobie 2002-2006 zo dňa 15. septembra 2003 ⁽⁵⁾.

5. Maximálna harmonizácia v súlade s najvyššou úrovňou ochrany spotrebiteľa

5.1 Článok 153 jasne identifikuje minimálnu harmonizáciu a vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa ako základný princíp spotrebiteľskej politiky Spoločenstva ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ 72 % respondentov dotazníka povedalo, že spotrebiteľské združenia nedostávali štátnu podporu, ale považovali to za neadekvátne.

⁽²⁾ V auguste 2003 v mimoriadne včasnom vyhlásení BEUC apeloval na vlády v nových členských štátoch, aby poskytovali spotrebiteľským združeniam adekvátnu finančnú podporu a zaviedli možnosť využívať v danom ohľade program PHARE.

⁽³⁾ 75 % respondentov dotazníka povedalo, že spotrebiteľské ochranné združenia neťažili z daňových úľav.

⁽⁴⁾ Ú.v. ES L 5, 9.1.2004, s. 1, porovnaj stanovisko EHSV, spravodajca: **pán Hernández Bataller**, Ú. v. ES C 234, 30.9.2003.

⁽⁵⁾ SEC(2003) 1387, 27.11.2003.

⁽⁶⁾ Pozri článok 153(1) a (5), z ktorých neskoršie menovaný uvádza, že opatrenia, ktoré podporujú, dopĺňujú a monitorujú politiku presadzovanú členskými štátmi, a ktoré boli prijaté Radou v súlade s článkom 251 a po konzultácii s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom „nebudú brániť žiadnemu členskému štátu udržiavať alebo zavádzať prísnejšie ochranné opatrenia“, samozrejme za predpokladu, že takéto opatrenia sú v súlade so zmluvou, hlavne princípmi podružnosti a proporcionality.

5.2 V súlade s týmto prístupom, ktorý mimochodom nie je nový ⁽¹⁾ a nezmenil sa ani v návrhu ústavy, väčšina smerníc o ochrane spotrebiteľa, ktoré boli prijaté, obsahuje „minimálnu klauzulu“, ktorej znenie je viac-menej nasledovné:

„Táto smernica nebráni členským štátom zachovať alebo zavádzať opatrenia, ktoré sú výhodnejšie alebo prísnejšie, pokiaľ ide o ochranu spotrebiteľa v predmetnej oblasti, bez toho, že by tým boli dotknuté ich povinnosti vyplývajúce zo zmluvy“ ⁽²⁾.

5.3 Zelená kniha o ochrane spotrebiteľa Európskej únie ⁽³⁾ a oznámenie Komisie o Stratégie ochrany spotrebiteľa na roky 2002-2006 ⁽⁴⁾ však naznačujú, že v súčasnosti sa uprednostňuje metóda úplnej harmonizácie pri aproximácii legislatívy v oblastiach týkajúcich sa ochrany spotrebiteľa.

5.3.1 Podobný dojem budia aj nedávno navrhnuté smernice o spotrebiteľských úveroch ⁽⁵⁾ a nečestných obchodných praktikách ⁽⁶⁾. Spolu s nadmernou dôležitosťou, ktorá sa pripisuje princípu vzájomného uznávania ⁽⁷⁾ by sa zdalo, že ide o všeobecný a nie jednorázový prístup, ktorý je odôvodnený povahou dotknutých záležitostí alebo potrebou doriešiť kľúčové aspekty vnútorného trhu.

5.3.2 Čo sa týka opatrení, ktoré boli určené výhradne alebo hlavne na to, aby zabezpečili hladké fungovanie vnútorného trhu, EHSV uznáva, že je výhodné prijať právne predpisy, ktoré zabezpečia najvyšší možný stupeň harmonizácie pravidiel vzťahujúcich sa na právne transakcie medzi spoločnosťami alebo medzi spoločnosťami a spotrebiteľmi. Toto je obzvlášť dôležité vzhľadom na to, že EÚ bude mať čoskoro 25 členských štátov.

5.3.2.1 EHSV sa preto domnieva, že kdekolvek je to možné a berúc do úvahy charakter daného predmetu, EÚ potrebuje prijímať nariadenia (podľa nového názvoslovía z Návrhu európskej ústavy „európske zákony“ ⁽⁸⁾) alebo smernice („európske rámcové zákony“), ktoré sa zameriavajú na úplnú harmonizáciu, nakoľko ide o najlepší spôsob zaručenia istoty a bezpečnosti sekundárneho práva.

5.3.3 EHSV napriek tomu zastáva názor, že takáto harmonizácia sa bude dať dosiahnuť len ak sa zabezpečí ochrana spotrebiteľa na najvyššej úrovni v súlade s technologickým pokrokom, vedeckými poznatkami a kultúrnymi modelmi doby.

5.4 EHSV sa domnieva, že vo všetkých ostatných situáciách, kde hlavným cieľom podpory týchto záujmov nie je dobudovanie a hladké fungovanie vnútorného trhu, ale skôr zabezpečenie ochrany spotrebiteľa, najlepší spôsob ochrany týchto záujmov spočíva v presadzovaní princípu minimálnej harmonizácie. Úmyslom by bolo zabezpečiť vysokú úroveň ochrany a zároveň umožniť členským štátom zachovať alebo zaviesť prísnejšie opatrenia ochrany spotrebiteľa v súlade so zmluvou a pri prísnom uplatňovaní článku 153 ods.5.

⁽¹⁾ To isté ustanovenie bolo uvedené v článku 129-A v aktuálnom znení Maastrichtskej dohody.

⁽²⁾ Porovnaj napríklad smernice 90/314/EHS (turistické zájazdy), článok 8; 94/47/ES (zdieľanie času), článok 11; 93/13/EHS (nečestné podmienky), článok 8; 97/7/ES (zmluvy uzatvorené na diaľku), článok 14; 85/577/EHS (zmluvy dohodnuté mimo podnikateľské priestory); 84/450/EHS (klamlivá reklama), článok 7; a 87/102/EHS (spotrebiteľský úver), článok 15. Mali by sme tu spomenúť dôležitú štúdiu vypracovanú na žiadosť Komisie Centrom pre spotrebiteľské právo, ktorú koordinovala Monique Goyensová. Spravodajca tohto stanoviska mal príležitosť zúčastniť sa tejto štúdie, spolu s významnými špecialistami, ako napríklad Prof. Klaus Tonner, Lopez-Sanchez, Susanne Stormová, Jérôme Frank, Alexandros Voutsas, William Fagan, Paolo Martinello, Andrée Colomer, A. Tavassy a Geraint Howells (SPC/02/93/CM, júl 1994). Konečná správa v podstate právom rozlišuje medzi rôznymi formami harmonizácie: minimálnou, kompletnou, čiastočnou, úplnou a voliteľnou.

⁽³⁾ COM(2001) 531 v konečnom znení, 2.10.2001.

⁽⁴⁾ COM(2002) 208 v konečnom znení, 7.5.2002.

⁽⁵⁾ COM(2002) 443 v konečnom znení, 11.9.2002.

⁽⁶⁾ COM(2003) 356 v konečnom znení, 18.6.2003.

⁽⁷⁾ Zahnutý do zmluvy, keď nadobudol účinnosť Spoločný európsky akt.

⁽⁸⁾ Porovnaj článok 32 návrhu ústavy.

5.5 Vzhľadom na rozšírenie EÚ o ďalších desať krajín EHSV odporúča, aby Komisia prehodnotila svoj súčasný prístup spočívajúci vo všeobecnom uprednostňovaní maximálnej harmonizácie a obmedzila ho na situácie súvisiace s dobudovaním alebo fungovaním vnútorného trhu. Tiež vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že v takýchto prípadoch bude zaručená ochrana spotrebiteľa na najvyššej úrovni, akú umožňujú nové vedecké poznatky, technologický rozvoj a sociálno-kultúrne modely v danej oblasti.

5.6 „Vedecké poznatky“ sa vzťahujú na vedomostný základ pre pracovníkov s rozhodovacími právomocami v oblasti spotrebiteľskej politiky. Patria medzi ne potvrdené výsledky

- a) teórie spotreby
- b) empirického výskumu správania spotrebiteľov a organizačného rozvoja
- c) hodnotenia opatrení a projektov naplánovaných Komisiou atď.

Očividné nedostatky v dostupnosti vedomostnej základne by sa mali odstrániť vytvorením vhodných výskumných kapacít.

5.7 Ak je to možné a technický a právny pokrok to dovoľí, EHSV tiež odporúča používanie nariadení (alebo „európskych zákonov“ podľa nového názvoslovia), nakoľko ide o najvhodnejší nástroj účinného zabezpečenia aproximácie legislatívy a zabezpečenia právnej istoty a bezpečnosti pri uplatňovaní na právne transakcie (¹).

6. Princíp subsidiarity, vzájomného uznávania a prevencie – interpretácia a uplatňovanie zamerané na ochranu spotrebiteľa

6.1 Mnohé základné princípy obsiahnuté v zmluve sú tiež základnými prvkami sekundárneho práva a je nutné sa na ne odvolávať pri definovaní charakteru, základných vlastností, vhodnosti a rozsahu regulačných opatrení v rôznych sektoroch a pri vytváraní politiky EÚ.

Spotrebiteľské právo v tomto ohľade nie je žiadnou výnimkou.

6.2 Najdôležitejšími z týchto princípov sú subsidiarita (²), vzájomné uznávanie a prevencia.

(¹) Medzi dobré príklady uvedeného patria nedávne nariadenia o jurisdikcii a uznávaní a vykonávaní rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (nariadenie (ES) č. 44/2001, 22.12.2000); o doručovaní súdnych a mimosúdnych dokumentov v členských štátoch v občianskych a obchodných veciach (nariadenie (ES) č. 1348/2000, 29.5.2000); o jurisdikcii a uznávaní a vykonávaní rozsudkov v manželských veciach a veciach rodičovskej zodpovednosti za deti oboch manželov (nariadenie (ES) č. 1347/2000, 29.5.2000); o konaniach vo veci platobnej neschopnosti (nariadenie (ES) č. 1346/2000, 29.5.2000); týkajúce sa podpory odbytu na internom trhu (COM(2002) 585 v konečnom znení, 25.10.2002); o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za vykonávanie zákonov o ochrane spotrebiteľa (COM(2003) 443 v konečnom znení, 18.7.2003); o materiáloch a artikloch, ktoré majú prísť do kontaktu s potravinami (COM(2003) 689 v konečnom znení, 17.11.2003).

(²) Pozri článok 5(II) Zmluvy o ES, ktorý uvádza nasledovne:

„V oblastiach, ktoré nespádajú do jeho výlučnej pôsobnosti, vyvíja Spoločenstvo činnosť v súlade s princípom subsidiarity len vtedy a pokiaľ ciele navrhovanej činnosti nemôžu byť uspokojivo dosiahnuté členskými štátmi a môžu byť z dôvodov rozsahu alebo účinkov navrhovanej činnosti lepšie dosiahnuté Spoločenstvom.“

Existuje tiež niekoľko rozdielov v znení článku 9 odsek 3 návrhu ústavy, ktoré by sme mali dôkladne preskúmať.

Návrh ústavy obsahuje nasledovné:

„Podľa zásady subsidiarity v oblastiach, ktoré nespádajú do výlučnej pôsobnosti únie, koná únia len vtedy a do tej miery, do akej nemôžu členské štáty dostatočne dosiahnuť ciele zamýšľaných akčných krokov na centrálnej úrovni alebo na regionálnej a miestnej úrovni, ale keďže ich možné lepšie dosiahnuť skôr na úrovni únie z dôvodu rozsahu alebo účinkov navrhovaných akčných krokov.“

Najdôležitejšie príspevky do diskusie o tomto princípe sú uvedené nižšie:

Subsidiarity: The challenge of change, zápis z kolokvia Jacquesa Delorsa, vydal Európsky inštitút verejnej správy, Maastricht, 1991 (EIPA 11/04); *The principle of subsidiarity*, Jean-Louis Clergerie, Ellipses, 1997; štúdia profesora G. Vander-sandena, ktorá nemala byť publikovaná, *Considérations sur le principe de subsidiarité*, január 1992; *Il principio di sussidiarietà nella prospettiva dell'attuazione del Trattato sull'Unione europea* od Giana Pietra Orsella, Rím, 1993; a Mégreto Commentary of the Treaty, Vol. 1, 2nd ed., Addendum, kap. III, strana 421 atď.

6.3 Bez toho, aby sme zachádzali do podrobnej analýzy rozsahu princípu subsidiarity, a jeho uplatnenia v právnych predpisoch týkajúcich sa ochrany spotrebiteľa v spojitosti s článkom 153, jeho súčasné znenie vyvoláva to, čo niektorí ľudia nazývajú „duálna subsidiarita.“⁽¹⁾

6.3.1 V skutočnosti, okrem testu „primárnej“ alebo všeobecnej subsidiarity uvedeného v článku 3b Zmluvy o ES mal zákonodarca v úmysle opatrenia uvedené v článku 153(3)(b) vystaviť dokonca prísnejšiemu testu „sekundárnej“ subsidiarity. To znamená, že dokonca aj keď opatrenia Spoločenstva prešli testom subsidiarity, budú prijateľné len ak „dopĺňajú“ alebo „podporujú“ iniciatívy členských štátov v uvedených oblastiach.

6.3.2 Inými slovami, členské štáty musia vždy prijať alebo navrhnúť opatrenia na národnej úrovni skôr než Spoločenstvo môže zaviesť opatrenia na „doplnenie“ alebo „podporu“ takýchto krokov, ak je vhodné tak učiniť.

6.3.3 V krátkosti, Spoločenstvo nemá právomoc podniknúť kroky dokonca ani v oblastiach výslovne načrtnutých vyššie a dokonca aj keď je v súlade s princípom subsidiarity ustanoveným v článku 3b takéto konanie opodstatnené, pokiaľ nedoplní alebo nepodporuje špecifické opatrenia prijaté členskými štátmi.

6.4 Je preto veľmi dôležité – za všetkých okolností a hlavne pri uplatňovaní princípu subsidiarity – aby zástupcovia spotrebiteľov objasnili inštitúciám Spoločenstva, že ich interpretácia tohto princípu nesmie zdržovať prijatie prepotrebných a vhodných opatrení ochrany spotrebiteľa.

6.5 Podobne, pokiaľ ide o princíp vzájomného uznávania⁽²⁾, Výbor už vysvetlil svoje postoje do určitej hĺbky vo svojom stanovisku z vlastnej iniciatívy z novembra 2000⁽³⁾ po kľúčovom oznámení Komisie *Vzájomné uznávanie v kontexte ďalšieho sledovania akčného plánu pre spoločný trh*⁽⁴⁾.

6.6 Následne Komisia uverejnila programy opatrení pre implementáciu princípu vzájomného uznávania v celom rade špecifických sektorov, hlavne v oblasti rozhodovania v trestných záležitostiach a v občianskych a obchodných veciach⁽⁵⁾.

6.7 Pokiaľ ide o opatrenia týkajúce sa spotrebiteľov, rastie trend smerom k rozširovaniu takýchto opatrení na ďalšie oblasti legislatívy, hlavne keď ho sprevádza aj snaha o úplnú harmonizáciu.

6.8 Je nutné zdôrazniť, že hoci je uplatňovanie princípu vzájomného uznávania vo všeobecnosti garantované, existujú oblasti, kde takéto konanie znamená, že spotrebiteľa podliehajú zákonom rôznych členských štátov. To vytvára zmatok a je hlavnou prekážkou v cezhraničnom obchode⁽⁶⁾.

6.9 EHSV by chcel upriamiť pozornosť Komisie na to, že princíp vzájomného uznávania je nutné uplatňovať opatrne a spôsobom, ktorý by zohľadňoval realitu dotknutého sektoru, ak sa tento princíp používa pri aproximácii legislatívy.

(1) Musíme však konštatovať, že pôvodný výklad Komisie predložený na zasadnutí Európskej rady v Edinburgu 11. a 12. decembra 1992 bol taký, že štúdia v súlade s uvedeným princípom by mala za následok stiahnutie celého radu súvisiacich návrhov a ďalšie z nich by museli byť odložené.

(2) Tento princíp bol plne integrovaný do článku 100-b, keď Spoločný európsky akt nadobudol účinnosť, definitívne zahŕňajúc verdikt *Cassis de Dijon*.

(3) *Vzájomné uznávanie spoločného trhu*, spravodajca: **pán Lagerholm**, Ú. v. ES C 116, 20.4.2001.

(4) COM(1999) 299 v konečnom znení, 16.6.1999.

(5) Ú. v. ES C 12, 15.3.2001.

(6) Vztahuje sa to hlavne na finančné produkty predávané prostredníctvom zásielkového predaja.

6.10 Na druhej strane je EHSV presvedčený, že preventívny princíp začlenený do práva Spoločenstva po nadobudnutí účinnosti Maastrichtskej zmluvy, ktorý sa vzťahuje len na environmentálnu politiku, sa musí považovať za právny princíp spoločný pre všetky politiky EÚ, hlavne pre politiku ochrany spotrebiteľa. To by mohlo mať významné praktické dôsledky, hlavne pre systematické a objektívne hodnotenie rizík a s ohľadom na tzv. „obrátenie“ dôkazného bremena v prospech spotrebiteľov ako všeobecné pravidlo v zákone o občianskej zodpovednosti ⁽¹⁾.

7. Skutočne horizontálny prístup k spotrebiteľskej politike

7.1 Ako už bolo uvedené vyššie, myšlienka horizontálneho prístupu k spotrebiteľskej politike a jej prevládajúci trend boli zahrnuté do Zmluvy o ES, keď nadobudla účinnosť Amsterdamská zmluva; takisto už bola spomenutá v rôznych programových dokumentoch Komisie ⁽²⁾, v súčasnosti získava významnú oporu v usmerneniach politiky Komisie, a bola zaradená medzi základné práva v návrhu ústavy ⁽³⁾.

7.2 „Stratégia spotrebiteľskej politiky 2002-2006“ Komisie ⁽⁴⁾ uvádza, že: „Okrem konkrétnych predpisov ochrany spotrebiteľa sa spotrebiteľov dotýkajú aj iné dôležité politiky EÚ ako napríklad vnútorný trh, životné prostredie a trvalo udržateľný rozvoj, doprava, finančné služby, hospodárska súťaž, poľnohospodárstvo, vonkajší obchod atď. Spotrebiteľská politika ako taká sa nemôže vytvárať v izolácii bez zohľadňovania ostatných oblastí, ktoré majú dosah na spotrebiteľov. Systematická integrácia spotrebiteľských záujmov do všetkých relevantných oblastí politiky EÚ je veľmi dôležitá“ ⁽⁵⁾.

7.3 V skutočnosti však tento princíp nie je pri vytváraní a implementácii rôznych politík Spoločenstva využívaný systematicky a ani vyššie uvedený strategický dokument na tento cieľ nekladie dôraz, čo je v rozpore s návrhmi predloženými EHSV v jeho stanovisku k oznámeniu Komisie ⁽⁶⁾.

7.4 Výbor preto žiada, aby sa vytvorili transparentné mechanizmy a zaviedli spoľahlivé postupy, ktoré zaručia, že záujmy spotrebiteľov budú vždy brané do úvahy a zabezpečiť sa vysoká úroveň ochrany spotrebiteľa pri prijímaní opatrení v akejkoľvek oblasti spadajúcej do oblasti pôsobnosti EÚ ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Porovnaj stanovisko EHSV *Využívanie preventívneho princípu*, spravodajca: **pán Bedossa**, Ú.v. ES C 268, 19.9.2000, s. 6.

⁽²⁾ Porovnaj Predbežný program EHS pre ochranu spotrebiteľa a informačnú politiku zo dňa 14. apríla 1975, ktorý uvádza: „Všetkým týmto právam [spotrebiteľa] by sa malo dostať väčšieho významu konaním podľa špecifických politík Spoločenstva, ako napríklad hospodárska, spoločná poľnohospodárska, sociálna, environmentálna, dopravná a energetická politika, ako aj aproximáciou zákonov, ktoré všetky ovplyvňujú postavenie spotrebiteľa.“ (Ú.v. ES C 92, 25.4.1975). Táto myšlienka sa mala následne rozvinúť do oznámenia Rade zo dňa 4. júla 1985 nazvaného „Nový podnet“, kde bolo po prvý raz vcelku správne uvedené, že pre vytvorenie Európskeho hospodárskeho spoločenstva je dokončenie spoločného trhu prostriedkom a nie cieľom (COM(85) 314 v konečnom znení). To viedlo k rezolúcii Rady zo dňa 23.6.1986.

Európsky parlament tiež, vo svojej rezolúcii z marca 1992 o *Požiadavkách zohľadnenia ochrany spotrebiteľa a zdravia verejnosti pri dokončovaní interného trhu*, apeloval na Komisiu, aby vzala viac do úvahy požiadavky na ochranu spotrebiteľa vo všetkých oblastiach politiky (DOC. PE 152150).

Na EHSV však pripadlo, v podvečer amsterdamského zasadnutia Európskej rady, v jeho stanovisku *Spoločný trh a ochrana spotrebiteľa* (CES 1309/95 zo dňa 22. novembra 1995, spravodajca: **pán Ceballo Herrero**, Ú.v. ES C 39, 12.2.1996), aby jasne stanovil celú sériu odporúčaní o implementácii horizontálneho prístupu k spotrebiteľskej politike a žiadal, aby všeobecný odkaz na uvedené bol zahrnutý do revidovanej zmluvy.

⁽³⁾ Článok III-38 a článok-III-5.

⁽⁴⁾ COM(2002) 208 v konečnom znení, 7.5.2002.

⁽⁵⁾ Tamtiež strana 7.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV 276/2003 zo dňa 26. februára 2003, spravodajkyňa: **pani Ann Davisonová**, Ú.v. ES C 95, 23.4.2003.

⁽⁷⁾ V stanovisku CES 1309/95, na ktoré sa odvolávalo predtým, EHSV v tejto súvislosti odporúčal, že:

- „— záujmy spotrebiteľov by sa mali ziať do úvahy vo všetkých rozhodnutiach obchodnej politiky EÚ, v súlade s cieľom a uverejnenými kritériami;
- konzultácie so spotrebiteľskými organizáciami by mali byť povinné podľa článkov 85 a 86 zmluvy pred udelením výnimiek s ohľadom na dohody medzi podnikmi a skôr, než sa takéto dohody zautorizujú, najmä v prípadoch týkajúcich sa fúzií, nakoľko obe praktiky bránia správne fungovaniu trhu;
- mali by sa prijať smernice o nečestnej hospodárskej súťaži a nečestnej reklame a mali by sa prijať opatrenia, aby sa predišlo sociálnemu a environmentálnemu dumpingu, tiež v záujmoch spotrebiteľov;
- právo chrániť spotrebiteľa pred diskriminačnými alebo agresívnymi predajnými praktikami v tomto sektore by malo byť harmonizované;
- mala by sa posilniť kooperačná politika v oblasti schvaľovania bezpečnostných noriem a sankcií za obchodovanie s výrobkami alebo službami, ktoré predstavujú zdravotné alebo bezpečnostné riziká. (bod 3.2.4)“

7.5 Vzhľadom na uvedené skutočnosti EHSV navrhuje hlavne, aby Komisia zvážila potrebu posilnenia ľudských a materiálnych zdrojov DG SANCO a prehodnotila spôsob, akým sú jeho metódy a postupy prepojené s ostatnými generálnymi riaditeľstvami.

7.5.1 Ostatné inštitúcie Spoločenstva – od Rady po Európsky parlament, Výbor regiónov a samotný EHSV – by mali podobne prepracovať svoj prístup a viac sa usilovať o to, aby ochrana spotrebiteľa bola patrične zohľadňovaná vo všetkých politikách Spoločenstva.

8. Zjednodušenie a kodifikácia spotrebiteľského práva

8.1 Vzhľadom na to, že nové právne predpisy a nariadenia v oblasti spotrebiteľského práva sú stále rozsiahlejšie a zložitejšie, bolo by vhodné – ak nie naliehavé – pokračovať v zlepšovaní zákonodarstva a zjednodušovaní legislatívy.

8.2 Komisia vyjadrila rastúce znepokojenie nad týmito stránkami legislatívneho procesu Spoločenstva ⁽¹⁾.

8.3 Výbor medzitým nielen vyslovil tie isté obavy ako Komisia ⁽²⁾, ale od roku 2000 sa trvalo zameriava na „zjednodušenie legislatívy“ prostredníctvom svojho Observatória spoločného trhu.

8.4 EHSV preto víta dohodu dosiahnutú medzi EP, Radou a Komisiou v tejto oblasti ⁽³⁾ a okrem toho sa odvoláva na pripomienky, ktoré predstavil vo vyššie uvedených stanoviskách a hlavne v jeho nedávno prijatom stanovisku k ostatnému oznámeniu Komisie v danej veci ⁽⁴⁾.

8.5 Táto záležitosť je obzvlášť dôležitá v oblasti spotrebiteľského práva, pretože toto právo sa dotýka v prvom rade súkromných osôb; mimoriadnu pozornosť je preto nutné venovať ďalšiemu zjednodušovaniu spotrebiteľského práva, aby sa ľahšie chápalo a uplatňovalo ⁽⁵⁾.

8.6 Zároveň by sa mali vyvinúť snahy o zintenzívnenie kodifikácie, ktoré už začala rozvíjať Komisia, hoci len v malom rozsahu a zatiaľ len u niekoľkých smerníc.

8.7 Vzhľadom na to, že termín „kodifikácia“ má mnoho možných významov, zdá sa, že v skutočnosti nemá zmysel vypracovať Európsky kódex spotrebiteľa ⁽⁶⁾; namiesto toho by sme mali pokračovať v prepracovaní práva Spoločenstva v súlade s hlavnými témami, v harmonizácii ustanovení obsiahnutých v rôznych legislatívnych iniciatívach a ich v ich triedení podľa predmetnej oblasti.

⁽¹⁾ Mimoriadny význam od roku 1992 majú jeho dokumenty *Lepšie zákonodarstvo*, hlavne dokument na rok 2002 (COM(2002) 715 v konečnom znení, 11.12.2002) a jeho oznámenia zo dňa 5. decembra 2001 *Zjednodušovanie a zlepšovanie regulačného prostredia* (COM(2001) 726 v konečnom znení, 5.6.2002; *Európske riadenie: Lepšie zákonodarstvo* (COM(2002) 275-278 v konečnom znení), 11.2.2003; *Aktualizácia a zjednodušovanie acquis Spoločenstva* (COM(2003) 71 v konečnom znení) a hlavne jeho nedávno uverejnená legislatíva a pracovný program na rok 2004 (COM(2003) 645 v konečnom znení, 29.10.2003), ktorí činí zo zjednodušovania a kodifikácie legislatívy spoločenstva prioritu na rok 2004 (príloha 5).

⁽²⁾ Porovnaj stanoviská EHSV, spravodajcovia: **pán Vever** (Ú.v. ES C 14, 16.1.2001), **pán Walker** (Ú.v. ES C 48, 21.2.2002 a Ú.v. ES C 125, 27.5.2002), **pán Simpson** (Ú.v. ES C 133, 6.6.2003) a **pán Retureau** (INT 187, 17.3.2004 – CESE 500/2004; Ú.v. ES C 112, 30/4/04).

⁽³⁾ Ú.v. ES C 32, 31.12.2003. Porovnaj mimoriadne dôležitú správu EP zo dňa 25.9.2003 (A5-0313/2003), ktorej autorkou je **Monica Frassoniová, členka EP**.

⁽⁴⁾ COM(2003) 71 v konečnom znení, spravodajca: **pán Retureau** (CESE 500/2004; Ú.v. ES C 112, 30/4/04).

⁽⁵⁾ Keď bola respondentom položená otázka, aký pokrok sa dosiahol pri transponovaní *acquis* Spoločenstva, 65 % respondentov uviedlo, že reforma právneho rámca bola úplne dokončená, pričom 35 % uviedlo, že proces transpozície ešte nebol dokončený.

⁽⁶⁾ Myšlienka „kodifikácie“ spotrebiteľského práva Spoločenstva a rôzne významy termínu „kodifikácia“ boli nakoniec prediskutované na konferencii, ktorá sa konala v Lyone dňa 12. a 13. decembra 1997, z ktorej zápisnicu uverejnil Bruylant (1998) pod názvom *Vers un Code Européen de la Consommation*. Uvedené bolo znova prediskutované na konferencii, ktorá sa konala v Bologne-sur-Mer dňa 14. a 15. januára 2000, z ktorej zápisnicu uverejnila spoločnosť Documentation Française (Paríž 2002). Táto záležitosť bola tiež prediskutovaná rôznymi autormi v práci, ktorú vytvorili Dominique Fenouillet a Françoise Labarthe, nazvanej *Faut-il recodifier le droit de la consommation?* (ECONOMICA, 2002).

8.8 Jedným zo všeobecne akceptovaných spôsobov znižovania legislatívneho bremena je väčšie využívanie autoregulačných a korekulačných mechanizmov.

8.8.1 Bez toho, že by sme chceli dopredu predpovedať stanovisko EHSV k danej veci, ktoré sa momentálne vypracúva, je už možné uviesť, že hlavne v oblasti spotrebiteľského práva a na ešte doposiaľ nekonolidovanom trhu so zrejým nedostatkom informácií bude možné rozvinúť alternatívne autoregulačné a koregulačné systémy len vtedy, ak bude existovať právny rámec s dobre definovaným rozsahom, parametrami a kritériami. EHSV už toto uviedol vo svojom stanovisku k nečestným obchodným praktikám ⁽¹⁾.

9. Spotrebiteľské informácie a vzdelávanie

9.1 EHSV už dlho poukazuje na to, že pri presadzovaní, ochrane a obhajovaní záujmov spotrebiteľov hrajú rozhodujúcu úlohu ich informovanosť a vzdelávanie.

9.2 Čo sa týka hlavne **spotrebiteľských informácií**, EHSV zdôrazňuje, že nestačí len poskytovať špecifické informácie o každej službe alebo výrobku, pretože hoci tieto informácie môžu byť podrobné, existuje tu skôr potreba všeobecných informácií o právach spotrebiteľov, ktoré musia následne slúžiť ako základňa pre na mieru šité informácie o dotknutých tovaroch a službách ⁽²⁾.

9.3 Čo sa týka **vzdelávania spotrebiteľov**, nedávne stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy nielenže vyzdvihlo silu „vzdelaného spotrebiteľa“, ale aj podrobne opísalo obsah a techniky vzdelávania spotrebiteľov a úlohu rôznych zúčastnených strán (Európska únia, členské štáty, združenia spotrebiteľov, odborníci, atď.) v procesoch vzdelávania ⁽³⁾.

9.4 V akýchkoľvek opatreniach na prepracovanie spotrebiteľskej politiky – nevyhnutnom dôsledku rozšírenia – by mali spotrebiteľské informácie a vzdelávanie hrať ešte väčšiu úlohu pri zabezpečovaní toho, že záujmy spotrebiteľov budú účinne presadzované a chránené, pričom sa naďalej ponechá na členských štátoch a združeniach spotrebiteľov, aby definovali usmernenia a kritériá pre zosúladienie takýchto informácií a vzdelávania so špecifickými okolnosťami a znakmi každého národného, regionálneho alebo miestneho trhu.

9.4.1 V tejto dôležitej úlohe nehrajú dôležitú rolu len školy, združenia spotrebiteľov, podniky, odborníci a členské štáty.

Zohráva ju aj Európska únia, ktorá musí nielen koordinovať iniciatívy, ale aj povzbudzovať a podporovať opatrenia vytvorené za účelom zlepšenia kvality informácií a úrovne vzdelanosti spotrebiteľov ⁽⁴⁾.

9.4.2 Takéto opatrenia nesmú byť obmedzené na poskytovanie adekvátnej finančnej podpory, ale musia zahŕňať aj rozvoj spoločných informačných a vzdelávacích kampaní a programov.

9.4.3 Tiež by mali zahŕňať nielen spotrebiteľov, ale aj odborníkov, poskytovateľov tovarov a služieb a dokonca regulátorov a orgány zodpovedné za implementáciu práva, s mimoriadnym dôrazom na členov právnych profesií (sudcovia, právnici, prokurátori atď.).

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV 105/2004, spravodajca: **pán Hernández Bataller** (Ú.v. ES C 108, 30.4.2004).

⁽²⁾ V tejto súvislosti pozri vo všeobecnosti stanoviská EHSV vo veci „Spoločný trh a ochrana spotrebiteľa“, spravodajca: **pán Ceballos Herrero** (Ú. v. ES C 39, 12.2.1996) a „Zelená kniha o ochrane spotrebiteľa Európskej únie“, spravodajkyňa: **pani Davisonová** (Ú. v. ES C 125, 27.5.2002) a hlavne stanoviská o návrhoch smerníc o klamlivej a porovnávacej reklame, podomovom predaji, spotrebiteľskom úvere, turistických zájazdoch, nečestných podmienkach, zdieľaní času, predaji tovaru na diaľku vo všeobecnosti a hlavne predaji služieb, zodpovednosti výrobcu, zárukách, elektronickom obchode, bezpečnosti výrobkov a nečestných obchodných praktikách.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV zo dňa 26. marca 2003, spravodajca: **pán Hernández Bataller** (Ú. v. ES C 133, 6.6.2003). Správa Holandského výboru pre spotrebiteľské záležitosti z novembra 2000 v danej veci je v danej súvislosti tiež zaujímavá.

⁽⁴⁾ Ako uvádza Rada vo svojej rezolúcii zo dňa 9. júna 1986 (Ú.v. ES C 184, 23.7.1986).

10. Administratívna spolupráca pri uplatňovaní zákonov o ochrane spotrebiteľa

10.1 V tejto oblasti bude mať zásadný význam výsledok nedávneho návrhu Nariadenia o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za uplatňovanie zákonov o ochrane spotrebiteľa (COM(2003) 443 v konečnom znení, 18.7.2003), ku ktorému Výbor už vypracoval svoje stanovisko ⁽¹⁾.

10.2 Aby sa zvýšila účinnosť systému pre monitorovanie porušovania legislatívy Spoločenstva a aby implementácia tejto legislatívy v jednotlivých členských štátoch zaručila účinné uplatňovanie zákonov, je nutné vyriešiť otázky spojené s rôznymi obmedzeniami, na ktoré poukazuje tento návrh.

Jednou zo stránok, ktorá by sa mala bezodkladne zmeniť, je rozsah návrhu, ktorý EHSV považuje za príliš obmedzený.

11. Niekoľko nápadov pre účinnú a adekvátnu ochranu, obhajovanie a presadzovanie záujmov spotrebiteľov na rozšírenom jednotnom trhu

11.1 EHSV si uvedomuje, že žiadne zmeny v legislatíve neprinesú okamžité účinky alebo výsledky. Preto – okrem snahy o zdôrazňovanie potreby konsolidovať a podporovať správne uplatňovanie existujúcich zákonov – vo svojej diskusii o rôznych oblastiach, s ktorými by sa malo podrobnejšie zaoberať alebo by sa mali zlepšiť, EHSV sa snaží zdôrazniť aj to, že prípadne zmeny musia prebehnúť postupne, aby sa neporušila rovnováha medzi hlavnými záujmami a že vo väčšine prípadov sú v procese spotreby spotrebiteľia v nevýhode.

11.2 Majúc toto na mysli, EHSV uvádza celý rad oblastí, ktoré si vyžadujú pozornosť, so zreteľom na zlepšovanie súčasného legislatívneho rámca, ktorými sa riadia právne transakcie priamo sa týkajúce spotrebiteľov.

11.2.1 Jedna takáto oblasť sa dotýka **bezpečnosti služieb** pre spotrebiteľov, a v spojení s ňou aj spôsobu, akým sa reguluje **zodpovednosť dodávateľov za chybné služby**.

11.2.2 V roku 1992 sa návrh smernice v danej veci odložil na neurčito ⁽²⁾. V odozve na výzvu Rady a Parlamentu, aby sa „identifikovali potreby, možnosti a priority pre činnosť Spoločenstva v oblasti bezpečnosti služieb“ ⁽³⁾, sa Komisia rozhodla znova naštartovať diskusie v danej veci prostredníctvom správy zo dňa 6. júna 2003 ⁽⁴⁾ a nedávno Návrhom smernice o službách na vnútornom trhu ⁽⁵⁾; toto rozhodnutie bolo uvítané s obnovenou nádejou.

⁽¹⁾ Stanovisko prijaté dňa 28. januára 2004, spravodajca: **pán Hernández Bataller** (Ú.v. ES C 108, 30.4.2004). Komisia už poukázala na potrebu lepšieho monitorovania uplatňovania práva Spoločenstva vo svojom oznámení zo dňa 11. decembra 2002 (COM(2002) 725 v konečnom znení).

⁽²⁾ Na zasadnutí Rady v Edinburgu dňa 11. a 12. decembra 1992 sa rozhodlo, že sa stiahnu celé série navrhovaných smerníc, ktoré boli prejednávané, aby sa uplatnil princíp subsidiarity; uvedené sa týkalo predmetného textu. (SN/456/92 príloha C k záverom predsedníctva)

⁽³⁾ Smernica 2001/95/ES, článok 20.

⁽⁴⁾ COM(2003) 313 v konečnom znení, 6.6.2003.

⁽⁵⁾ COM(2004) 2 v konečnom znení, 13.1.2004.

11.2.3 Napriek tomu prevláda obava, že prístup Komisie k danej veci, založený na mylnej interpretácii princípov subsidiarity a komplementarity vo vzťahu k národným politikám, by mohol znamenať, že prijaté opatrenia nebudú včasné a účinné ⁽¹⁾.

11.2.4 Ďalšou oblasťou, v ktorej legislatíva Spoločenstva preukazuje značné nedostatky je definícia rozsahu **klúčových služieb všeobecného záujmu** a štandardných princípov, ktorými by sa tieto služby mali riadiť, vo vzťahu ku kontinuite a univerzálnemu charakteru služieb, cenovej dostupnosti, právu prístupu a slobode voľby atď. ⁽²⁾

11.2.4.1 Vychádzajúc zo svojich stanovísk k danej veci ⁽³⁾ sa Výbor domnieva, že rozširovanie EÚ si vyžaduje vytvorenie presných smerníc vo vzťahu k privatizácii určitých klúčových verejných služieb a bezodkladnú identifikáciu ústredných služieb všeobecného záujmu, ktoré budú zahŕňať leteckú a železničnú dopravu, elektrickú energiu, plyn a poštové a telekomunikačné služby. ⁽⁴⁾

11.2.4.2 Vzhľadom na akútny nedostatok kvalitatívnych ukazovateľov, ktoré by boli dostatočne presné na to, aby umožnili komparatívne hodnotenie týchto služieb, sa netrpezlivo očakáva slúbené oznámenie Komisie o metóde pre horizontálne hodnotenie týchto služieb všeobecného záujmu.

11.2.5 Ďalší z nedostatkov, ktoré boli doposiaľ odhalené sa týka štandardizácie právnych predpisov vzťahujúcich sa na nezmluvné záväzky v celom Spoločenstve.

11.2.5.1 Iniciatíva Komisie na dosiahnutie pokroku pri návrhu nariadenia ⁽⁵⁾ v danej veci si preto zaslúži špeciálnu pochvalu; spolu s pripomienkami a návrhmi predloženými EHSV v jeho stanovisku ⁽⁶⁾ tento návrh predstavuje klúčový prínos pre harmonizáciu legislatívy v celej rozšírenej EÚ v oblasti dôležitej pre zabezpečenie adekvátnej ochrany spotrebiteľa.

11.3 Čo sa týka **práva na informácie**, hlavne v súvislosti s potravinami ⁽⁷⁾, okrem skutočnosti, že označovanie by malo byť zrozumiteľnejšie pre spotrebiteľov, mali by sa používať aj iné moderné metódy na zvyšovanie spotrebiteľskej informovanosti (internet, bezplatné telefónne linky, služby pomoci zákazníkom atď.) bez toho, aby sa zabúdalo, kde je nevyhnutné a možné uvádzať pôvod výrobkov ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ Tento komentár bol vypracovaný bez akéhokoľvek zámeru očakávania stanoviska, ktorý EHSV pripraví na danú tému (CESE 137/2005).

⁽²⁾ Porovnaj Zelená kniha *Služby všeobecného záujmu* (COM(2003) 270 v konečnom znení, 21.5.2003) a oznámenie Komisie nazvané „*Služby všeobecného záujmu v Európe*“ (COM(96) 443 v konečnom znení, 11.9.1996).

⁽³⁾ Stanovisko CESE 1607/2003 zo dňa 10.12.2003 (Ú.v. ES C 80 v konečnom znení, 30.3.2004), spravodajca: **pán Hernández Bataller** a stanovisko CES 605/1997, 29.5.1997 (Ú.v. ES C 287, 22.9.1997), spravodajca: **pán Van Dijk**. Tiež pozri sektorové stanoviská EHSV k určitým klúčovým službám, hlavne stanovisko CES 1269/1996 zo dňa 31.10.1996 (Ú.v. ES C 66, 3.3.1997) o energie a stanovisko CES 229/2001 zo dňa 1.3.2001 (Ú.v. ES C 139, 11.5.2001) o elektronických komunikačných službách – spravodajca v oboch prípadoch: **pán Hernández Bataller**.

⁽⁴⁾ V nedávnom rozhodnutí v Portugalsku neboli telefónne služby prekvapivo zahrnuté ako časť klúčových verejných služieb (zákon 5/2004 zo dňa 10.2.2004)

⁽⁵⁾ Nariadenie o *Práve, ktoré sa vzťahuje na nezmluvné záväzky* (COM(2003) 427 v konečnom znení, 22.7.2003) („Rím II“)

⁽⁶⁾ Stanovisko CESE 841/2004, spravodajca: **pán Von Fürstenwerth** (Ú.v. ES C 241, 28/9/2004).

⁽⁷⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/13/ES zo dňa 20. marca 2000, Ú.v. ES L 109, 6.5.2000.

⁽⁸⁾ Smernica ustanovuje, že identifikácia pôvodu výrobku je povinná len, keď jej neuvedenie by mohlo spotrebiteľov zavádzať; to vyvoláva vznik vážnej obavy a vytvára dojem, že právna istota nie je dostatočne jasná.

11.4 Pokiaľ ide o **ochranu zdravia a bezpečnosť**, zvýšenie účinnosti systému RAPEX ⁽¹⁾ závisí od schopnosti členských štátov reagovať. EHSV preto opakuje, že je potrebné investovať do kvality systému pre monitorovanie trhu Spoločenstva prostredníctvom projektov, ktoré pomáhajú vytvárať mechanizmy kontroly trhu členských štátov, hlavne v prístupujúcich krajinách a ktoré poskytujú podporu spotrebiteľským organizáciám a príslušným verejným orgánom ⁽²⁾.

11.4.1 Spotrebiteľské organizácie musia pre zmenu poskytovať spoľahlivé informácie o najbezpečnejšom tovare a službách a zverejňovať výsledky kontrol vykonávaných na národnej úrovni.

11.5 Pri **ochrane hospodárskych záujmov** spotrebiteľov si zaslúžia pozornosť a prepracovanie rôzne aspekty:

11.5.1 Pokiaľ ide o **zodpovednosť výrobcu** ⁽³⁾, súčasné opatrenia sú nevyvážené a to v neprospech spotrebiteľa, čo sa týka dôkazového bremena uvaleného na spotrebiteľa na jednej strane a dôvodov pre oslobodenie od zodpovednosti výrobcu na strane druhej.

11.5.1.1 Preto existujú pádne dôvody pre pokračovanie v súčasnej práci na smernici 85/374/CEE zo dňa 25. júla rovnakým spôsobom, ktorý bol odporúčaný okrem iného v Zelenej knihe o zodpovednosti za chybné výrobky ⁽⁴⁾, ktorú zohľadnila séria štúdií zadaných Komisiou ⁽⁵⁾.

11.5.2 Na žiadosť mnohých spotrebiteľov boli vyslovené určité obavy týkajúce sa krokov obmedzujúcich ochranu spotrebiteľa pri **podomovom predaji** ⁽⁶⁾, vzhľadom na ťažkosti spojené s predkladaním dôkazu a pretože je niekedy nejasné, aké pravidlá by sa mali uplatňovať. EHSV sa domnieva, že by sa mala tomuto problému znova venovať pozornosť a že by sa mal vypracovať základ pre ochranu spotrebiteľa pred podvodným správaním; okrem toho by sa mala revidovať celá smernica vo svetle súčasných nečestných a agresívnych praktík a dokumentov Spoločenstva, ktoré sa touto problematikou zaoberajú.

11.5.3 Čo sa týka **zmlúv uzatváraných na diaľku** ⁽⁷⁾, je nutné bezodkladne prijať rozhodnutie o presunutí dôkazného bremena na dodávateľa, pokiaľ ide o súlad s požiadavkami existencie predbežných informácií, písomným potvrdením a súhlasom spotrebiteľa ⁽⁸⁾. Okrem toho by sa mala analyzovať vhodnosť informačných požiadaviek v zmluvách uzatváraných na diaľku, ktoré sa týkajú nových technológií.

(1) Systém pre rýchlu výmenu informácií.

(2) Rovnakým spôsobom: Stanovisko EHSV *Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o všeobecnej produktovej bezpečnosti* (Ú.v. EŠ C 367, 20.12.2000). Pri odpovedi na otázku o mechanizmoch monitorovania trhu 65 % respondentov ich považovali za adekvátne, zatiaľ čo 37 % ich považovali za relatívne neúčinné.

(3) Smernica 85/374/EHS zo dňa 25. júla 1985 o *Aproximácii zákonov a správnych ustanovení členských štátov týkajúcich sa zodpovednosti za chybné produkty* novelizovaná smernicou 99/34/ES parlamentu a Rady zo dňa 10. mája 1999, ktorá rozšírila rozsah smernice na zahrnutie trhu s elektrickou energiou.

(4) COM(1999) 396 v konečnom znení, 28.7.1999.

(5) Hlavný odkaz tu smeruje na Lovellovu správu (MARKT/2001/II/D), zmluva č.ETD/2001/B5-3001/D/76; súčasný spravodajca bol tiež zainteresovaný do prípravy vyššie uvedenej správy.

(6) Smernica Rady 85/577/EHS zo dňa 20. decembra 1985 k *Ochrane spotrebiteľa vo vzťahu k zmluvám dohodnutých mimo podnikateľské priestory*, Ú.v. EŠ L 372, 31.12.1985.

(7) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES zo dňa 20. mája 1997 o *Ochrane spotrebiteľov vo vzťahu k zmluvám na diaľku*, Ú.v. EŠ L 144, 4.6.1997.

(8) Tamtiež článok 11, odsek 3a)

11.5.4 EHSV má obavy v súvislosti s uplatňovaním **práva na odstúpenie od zmluvy**, ktoré považuje za dôležité na to, aby sa štandardizovali časové lehoty v rôznych právnych textoch a aby sa vypracovali jasné pravidlá pre vykonávanie tohto práva, hlavne pokiaľ ide o marketing finančných služieb na dialku ⁽¹⁾ a spotrebiteľský úver ⁽²⁾. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné zjednodušiť tieto opatrenia, pretože sú zložité a netransparentné ⁽³⁾.

11.5.5 Pre ochranu spotrebiteľov pred **nečestnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách** ⁽⁴⁾ by bolo cenným prínosom, keby Komisia vykonala systematický a aktuálny prieskum všeobecných zmluvných podmienok, ktoré boli výslovne prehlásené za nečestné v precedenčnom práve členských štátov alebo Súdneho dvora, s cieľom postúpiť tieto informácie spotrebiteľským a profesionálnym organizáciám ⁽⁵⁾.

11.5.5.1 Na druhej strane, keďže sa uznáva, že regulačný rámec je zastaralý, EHSV vyzýva Komisiu, aby rýchlo zavrhla svoje revízne práce bezprostredne po vypracovaní správy o implementácii danej smernice ⁽⁶⁾ a po početných zasadnutiach, ktoré zorganizovala v danej súvislosti.

11.5.6 Pokiaľ ide o záležitosť **spotrebiteľského úveru** ⁽⁷⁾, EHSV už mal príležitosť vydať svoje stanovisko k poslednému návrhu Komisie ⁽⁸⁾ v danej veci; domnieva sa, že je vhodné znovu potvrdiť potrebu boja proti vydieračským praktikám prania špinavých peňazí a vyrovnať práva a povinnosti spotrebiteľov a poskytovateľov úverov. Rozdiely medzi národnou legislatívou v tejto oblasti a rôznymi úrovňami ochrany spotrebiteľa – ktoré sa zhoršia, keď do EÚ vstúpia nové členské štáty – by mohli poškodiť dôveru na trhu s finančnými službami a spôsobiť deformácie v hospodárskej súťaži.

11.5.7 Záležitosťou, ktorá by sa mala v súčasnosti riešiť na úrovni Spoločenstva, ako EHSV zdôraznil už pri niekoľkých príležitostiach, je **nadmerná zadlženosť domácností**; táto sa nedávno zhoršila a existujú obavy, že s očakávaným nárastom úrokových sadziieb sa prudko zvýši ⁽⁹⁾.

11.5.8 EHSV sa tiež domnieva, že je veľmi dôležité ďalej vypracúvať legislatívu o **bezpečnosti elektronických platieb** ⁽¹⁰⁾ a víta nedávnú iniciatívu Komisie začať diskusiu o vytvorení spoločnej oblasti pre platobný styk na jednotnom trhu ⁽¹¹⁾.

⁽¹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/65/ES zo dňa 23. septembra týkajúca sa *Marketingu spotrebiteľských finančných služieb na dialku* Ú.v. ES L 271, 9.10.2002.

⁽²⁾ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o *Harmonizácii zákonov, nariadení a správnych ustanovení členských štátov týkajúcich sa úverov pre spotrebiteľov* COM(2002) 443 v konečnom znení, 11.9.2002.

⁽³⁾ 89 % respondentov uviedlo, že toto právo bolo zakotvené v zákone, ale 30 % cítilo, že tieto mechanizmy neboli vhodne uplatňované.

⁽⁴⁾ Smernica 93/13/EHS zo dňa 5. apríla, Ú.v. ES L 95, 21.4.1993, s. 29.

⁽⁵⁾ Pokiaľ je známe, databáza CLAB už nie je aktualizovaná a ťažko sa k nej dostáva. 52 % respondentov považovalo ochranu spotrebiteľov pred nečestnými ustanoveniami za adekvátnu, pričom len 19 % ju považovalo za neadekvátnu.

⁽⁶⁾ COM(2000) 248 v konečnom znení, 6.7.2000; porovnaj stanovisko EHSV, spravodajca: **pán Ataíde Ferreira** – Ú.v. ES C 116, 20.4.2001.

⁽⁷⁾ Smernica 87/102/EHS, Ú.v. ES L 42, 12.2.1987 a smernica 98/7/ES, Ú.v. ES L 101, 1.4.1998.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV vo veci *Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o harmonizácii zákonov, nariadení a správnych ustanovení členských štátov týkajúcich sa úverov pre spotrebiteľov* zo dňa 17. júla 2003 (Ú.v. ES C 234, 30.9.2004), pričom EHSV zdôrazňuje, že neakceptuje, že by daný návrh, ako smernica 87/102/EHS, zachoval, že vytvorenie spoločného trhu bude naďalej hlavným záujmom, a že ochrana spotrebiteľov je dôležitá, len pokiaľ by mohla podporiť voľný pohyb ponuky úverov, nepredstavujúc cieľ, ale len prostriedky na vytvorenie spoločného trhu.

⁽⁹⁾ Čo sa v tejto spojitosti musí zdôrazniť, je neustále aktuálna informačná správa EHSV a stanovisko z vlastnej iniciatívy (24.4.2002, spravodajca: **pán Ataíde Ferreira**, Ú. v. ES C 149, 21.6.2002) a rôzne zasadnutia organizované v tejto súvislosti Komisiou a národnými organizáciami.

⁽¹⁰⁾ Odporúčanie Komisie 87/598/EHS *Európsky kódex súvisiaci s elektronickými platbami* (Ú.v. ES L 365, 24.12.1987) nepostačuje na ochranu záujmov spotrebiteľov v tejto oblasti.

⁽¹¹⁾ Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu týkajúce sa *Nového právneho rámca pre platby na vnútornom trhu* (COM(2003) 718 v konečnom znení); EHSV má navrhnuť stanovisko v danej veci, pri ktorom bude spravodajcom **pán Ravoet** (CESE 951/2004, 30. júna 2004).

11.5.8.1 Napriek tomu naďalej chýba súhrnný prístup k elektronickému obchodu, ktorý je nevyhnutný pre získanie dôvery spotrebiteľov. Toto konštatovanie bolo hlavným záverom konferencie, ktorá sa konala v Dubline pri príležitosti Európskeho dňa spotrebiteľov v roku 2004.

11.5.8.1.1 Okrem toho doposiaľ dosiahnuté výsledky, v snahe zriadiť systémy pre akreditáciu odborníkov v tejto sfére, dokonca nevedli k prijatiu žiadnych autoregulačných opatrení, ktoré by umožnili spotrebiteľom rozpoznávať spoľahlivé internetové stránky.

11.5.8.1.2 Preto sú nedávne iniciatívy Komisie v rámci podpory bezpečnejšieho používania internetu⁽¹⁾, ochrany maloletých, ľudskej dôstojnosti a práva na odpoveď vo vzťahu ku konkurencieschopnosti európskeho priemyslu audiovizuálnych a informačných služieb vítané napriek ich obmedzeniam⁽²⁾.

11.5.8.2 Okrem toho, neexistuje žiaden celosvetový právny rámec podobný rámcu zavedenému v EÚ bruselským nariadením I, ktoré je veľmi dôležité pre bezpečný rozvoj medzinárodných elektronických transakcií; z uvedeného dôvodu je dohoda o záležitostiach spadajúcich pod jurisdikciu a implementáciu verdiktov v občianskych a obchodných veciach kľúčovým cieľom, ktorý má byť jedným hlavných bodov programu na konferencii v Haagu.

11.5.9 Jednou z najdôležitejších oblastí je štandardizácia **zmluvného práva**, ktorú začala Komisia a podporil EHSV⁽³⁾; táto by sa mala sledovať a ďalej rozvíjať, zameriavajúc sa na štandardizáciu špecifických typov zmlúv, ktoré majú pre spotrebiteľov najväčší význam⁽⁴⁾.

11.5.10 Nedávno uverejnená smernica o určitých aspektoch predaja spotrebiteľského tovaru a pridružených zárukách⁽⁵⁾ sa zaoberá rôznymi aspektmi súvisiacimi so zárukami spojenými s predajom tovaru. Kritika EHSV namierená proti tomuto návrhu, uvedená v stanovisku k tejto záležitosti⁽⁶⁾, naďalej platí, najmä pokiaľ ide o prepojenie medzi komerčnými a právnymi zárukami, a postupmi pre ich uvedenie do praxe.

11.5.10.1 Teraz bude nutné nielen znovu premyslieť rozšírenie rozsahu smernice tak, aby zahŕňala popredajné služby⁽⁷⁾, ale hlavne, aby Komisia podrobne monitorovala, ako sa transponuje do legislatívy členských štátov, pretože ide o zložité opatrenia, ktoré bude náročné prepojiť so zákonmi členských štátov.

11.5.11 Jednou z oblastí, kde sa silno dúfalo, že Komisia by mohla zaujať postoj bezprostredne po vydaní Zelenej knihy o ochrane spotrebiteľa⁽⁸⁾ boli **nečestné obchodné praktiky**.

11.5.11.1 Napriek tomu, EHSV vo svojom stanovisku k danej veci⁽⁹⁾ už mal príležitosť vyjadriť svoje sklamanie a určitú predtuchu, pokiaľ ide o cestu a usmernenia stanovené v predmetnej smernici.

(1) Porovnaj COM(2004) 91 v konečnom znení, 12.3.2004 a stanovisko EHSV, ktoré sa v súčasnosti prejednáva, pri ktorom je spravodajcom **pán Retureau** a **pani Davisonová**.

(2) Porovnaj COM(2004) 341 v konečnom znení a stanovisko EHSV, pri ktorom bol spravodajca ten istý, ako v tomto stanovisku.

(3) Porovnaj oznámenie Komisie *Európske zmluvné právo* (COM(2001) 398 v konečnom znení, 11.7.2001) a príslušné stanovisko EHSV, spravodajca: **pán Retureau**, Ú.v. ES C 241, 7.1.2002.

(4) Porovnaj stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy na tému *Európske poisťné zmluvy* (INT/202), spravodajca: ten istý ako pri tomto stanovisku.

(5) Smernica 1999/44/ES v konečnom znení, 25.5.1999, Ú.v. ES L 171, 7.7.1999.

(6) Stanovisko ESC 743/94 zo dňa 1. júna 1994, spravodajca: **pán J. Proumens** (Ú.v. ES C 295, 22.10.1994)

(7) Ako bolo ustanovené vo vynikajúco vypracovanej *Zelenej knihe* Komisie (COM(1993) 509 v konečnom znení, 15.11.1993); dotknutá smernica sa nepriďržiava ducha danej Zelené knihy.

(8) COM(2001) 531 v konečnom znení, porovnaj stanovisko EHSV 344/2002, spravodajkyňa: **pani Davisonová**, Ú.v. ES C 125, 27.5.2002.

(9) Stanovisko EHSV zo dňa 28.1.2004, spravodajca: **pán Hernández Bataller** (Ú.v. ES C 108, 30.4.2004).

11.5.11.2 Táto záležitosť sa preto bude v budúcnosti podrobne monitorovať, najmä zástupcami spotrebiteľov a hlavne v nových členských štátoch.

11.5.12 EHSV už takisto vyjadril svoje sklamanie nad Návrhom nariadenia o **podpore odbytu** ⁽¹⁾ a znovu vyjadruje svoje obavy o konečnú formu tohto nariadenia a spôsob, akým nadviaže na návrh o nečestných obchodných praktikách, obávajúc sa, že tieto dva nástroje, namiesto ďalšej pomoci podpory záujmov spotrebiteľov, budú nakoniec predstavovať krok späť od súčasnej úrovne ochrany spotrebiteľov.

11.6 Nakoniec, pokiaľ ide o **prístup k spravodlivosti**, EHSV považuje za potrebné posilniť ochranu nielen kolektívnych, všeobecných a podobných individuálnych záujmov ⁽²⁾ – bezodkladným revidovaním smernice o súdnych príkazoch pre ochranu záujmov spotrebiteľov ⁽³⁾, rozšírením jej rozsahu, aby sa zmenila na skutočné „triednu činnosť“ zameranú na podporu kompenzácie škody okrem obvyčajného zastavenia nezákonných alebo nečestných praktík – ale aj na legitímne záujmy jednotlivých spotrebiteľov v konfliktnej situácii, najmä pokiaľ ide o rýchly prístup k spravodlivosti, pokiaľ možno bezplatný ⁽⁴⁾. V tejto súvislosti by EHSV rád zopakoval, že obhajuje používanie nielen alternatívnych prostriedkov urovnania konfliktu (alternatívne riešenie sporu – ARS) ⁽⁵⁾, ale aj zmierčích konaní a že považuje za jednu z hlavných priorít poskytnutie národným orgánom prevádzkovej a technickej podpory pre zriaďovanie a implementáciu ARS a zmierčích konaní v rôznych členských štátoch ⁽⁶⁾.

11.6.1 EHSV tiež obhajuje prijímanie záväznej legislatívy, ktorá bez toho, aby sa dotkla princípov subsidiarity a proporcionality, bráni ciele stanovené Komisiou v jej odporúčaniach k danej veci ⁽⁷⁾. Uvedené sa týka hlavne princípov spotrebiteľskej slobody a nestrannosti, ako aj transparentnosti daného procesu, vytvárajúc záväzné pravidlá zo súčasných odporúčaní, ktoré neboli účinne zavedené do praxe a všeobecne uplatňované.

11.7 V tejto súvislosti EHSV víta nedávne iniciatívy Komisie v súdnej spolupráci; rád by zdôraznil nedávne nariadenia o konaniach vo veci platobnej neschopnosti ⁽⁸⁾ a práve vzťahujúcom sa na súdnu jurisdikciu (Bruselská dohoda) ⁽⁹⁾, ako aj navrhované nariadenia o práve vzťahujúcom sa na nezmluvné záväzky (Rím II) ⁽¹⁰⁾, Zelenú knihu o premene Rímskej dohody z roku 1980 o práve vzťahujúcom sa na zmluvné povinnosti na nástroj Spoločenstva (Rím I) ⁽¹¹⁾ a Nariadenie, ktorým sa ustanovuje všeobecný rámec pre aktivity Spoločenstva, aby sa umožnila implementácia európskej súdnej oblasti v občianskych veciach ⁽¹²⁾. Nalieha na Komisiu, aby pokračovala v krokoch smerujúcich k vytvoreniu spoločnej súdnej oblasti ako základného princípu štrukturálnej podpory pre dobudovanie spoločného trhu, stále viac a viac dôležitého pre rozšírenú EÚ.

⁽¹⁾ Vo svojom stanovisku CES, Ú. v. ES C 221, 17.9.2002, spravodajca: **pán Dimitriadis**, k návrhu Komisie pre reguláciu v danej veci (COM(2001) 546 v konečnom znení, 2.10.2001).

⁽²⁾ 71 % respondentov uviedlo, že existujú mechanizmy, ktoré umožňujú spotrebiteľom získať prístup k spravodlivosti, pričom len 29 % uviedlo, že pre takéto konanie neexistujú špecifické mechanizmy; keď im bola položená otázka, ako boli účinné, 58 % ich považovalo za adekvátne, pričom 35 % ich považovalo za relatívne neúčinné.

⁽³⁾ Smernica 98/27/ES zo dňa 19. mája 1998 (Ú. v. ES L 166, 11.6.1998) teraz v kodifikovanej verzii (COM(2003) 241 v konečnom znení, 12.5.2003).

⁽⁴⁾ Keď bola respondentom položená otázka, či existujú pravidlá, ktoré oslobodzujú združenia spotrebiteľov od právnych nákladov, 73 % respondentov uviedlo, že takéto pravidlá neexistujú.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV k *Zelenej knihe o alternatívnom riešení sporov v občianskom a obchodnom práve* (COM(2002) 196, 19.4.2002), spravodajca EHSV: **pán Malosse**, CESE 1349/2002, Ú. v. ES C 85, 8.4.2003. V ďalšom sledovaní EHSV očakáva uverejnenie správy o fungovaní EEJ-NET (európska mimosúdna sieť); mala by sa tu a teraz zdôrazniť potreba zabezpečenia jej lepšej funkčnosti.

⁽⁶⁾ 78 % respondentov uviedlo, že existujú alternatívne prostriedky riešenia sporov, pričom len 33 % uviedlo, že neexistujú žiadne.

⁽⁷⁾ Odporúčanie 98/257/ES zo dňa 30. mája 1998 o *Princípoch aplikovateľných na orgány zodpovedné za mimosúdne urovnávanie spotrebiteľských sporov*, Ú. v. ES L 115, 17.4.1998 a odporúčanie 2001/310/ES, 4. apríla 2001, Ú. v. ES L 109, 19.4.2001.

⁽⁸⁾ Dokument Rady 9179/99 a Corr 1-99/00806; spravodajca EHSV: **pán Ravoet** (Ú. v. ES C 75, 15.3.2000); tieto dokumenty Rady sa teraz stali nariadením Rady (Ú. v. ES L 160, 30.6.2000, s. 1).

⁽⁹⁾ Nariadenie 44/2001/ES (Ú. v. ES L 12, 16.1.2001).

⁽¹⁰⁾ COM(2003) 427 v konečnom znení, 22.7.2003.

⁽¹¹⁾ COM(2002) 654 v konečnom znení; spravodajca EHSV: autor súčasného stanoviska (Stanovisko CESE 88/2004 v Ú. v. ES C 108, 30.4.2004).

⁽¹²⁾ COM(2001) 705 v konečnom znení, 22.11.2001; spravodajca EHSV: **pán Ataíde Ferreira** (17.10.2001), Ú. v. ES C 36, 8/2/2002.

12. Závěry

12.1 Presadzovanie, ochrana a obhajovanie záujmov spotrebiteľov a angažovanie sa spotrebiteľov musia byť neustálym cieľom všetkých politík EÚ ako skutočné právo európskych občanov.

12.2 Teraz, keď do EÚ vstúpilo desať nových členských štátov, pre ktoré je ochrana spotrebiteľov po väčšine novým pojmom, spotrebiteľská politika ako celok musí byť znova prehodnotená, aby sa dostala do súladu s novou realitou trhu predstavujúceho približne 500 miliónov spotrebiteľov.

12.3 EÚ a jej inštitúcie hrajú kľúčovú úlohu pri identifikovaní priorít pre nové definovanie právneho a inštitucionálneho rámca a programov a krokov nevyhnutných na zabezpečenie účinnej spotrebiteľskej politiky, ktorá zaručí plnenie týchto cieľov.

12.4 Týmto stanoviskom z vlastnej iniciatívy by sa EHSV – vo svojej funkcii zástupcu záujmov občianskej spoločnosti – rád zapojil do definovania takejto politiky, vyvíjajúc mimoriadnu snahu o angažovanie zástupcov z nových členských štátov.

12.5 EHSV je toho názoru, že okamžitými prioritami spotrebiteľskej politiky musia byť:

- konsolidácia *acquis* Spoločenstva prostredníctvom zjednodušenia a kodifikácie;
- účinné uplatňovanie zákonov, ktoré boli schválené a riadne transponované do národného práva, a podrobné monitorovanie dodržiavania týchto zákonov;
- implementácia rámcovej smernice o nečestných obchodných praktikách;
- prijatie urýchlených krokov na skvalitnenie spotrebiteľských informácií a vzdelávania;
- zohľadnenie efektívnej integrácie spotrebiteľskej politiky v rámci ostatných politík rovnako na úrovni Spoločenstva ako aj jednotlivých štátov;
- podpora spotrebiteľských organizácií v ich úsilí spojenom s vypracúvaním analýz výrobkov a s výmenami informácií o ich kvalite.

12.6 EHSV sa domnieva, že silné a nezávislé spotrebiteľské organizácie poskytujú základ pre účinnú politiku obhajovania a presadzovania záujmov spotrebiteľov a ich angažovania sa.

12.7 Preto je EHSV toho názoru, že je veľmi dôležité zabezpečiť dostatočné financovanie spotrebiteľských organizácií, aby mohli rozvíjať svoju činnosť, programy, projekty a iniciatívy.

12.8 EHSV verí, že kľúčovým spôsobom k zefektívneniu spotrebiteľskej politiky je definovanie kritérií pre hodnotenie reprezentatívnosti spotrebiteľských organizácií.

12.9 EHSV sa domnieva, že by sa – bez toho, aby sa pozabudlo na potrebu udržiavať rovnováhu medzi predmetnými záujmami – mali postupne zaviesť legislatívne iniciatívy hlavne v nasledovných oblastiach:

- bezpečnosť služieb a zodpovednosť za poskytovanie chybných služieb;
- kľúčové služby všeobecného záujmu;
- ochrana zdravia a bezpečnosť;
- väčšia bezpečnosť pre elektronický platobný styk a používanie internetu;
- nadmerná zaťaženosť domácností;
- platobné prostriedky;
- zmluvné právo;
- prístup k spravodlivosti a spoločná súdna oblasť.

12.10 EHSV je tiež presvedčený, že existujúca legislatíva Spoločenstva musí byť revidovaná a harmonizovaná, aby sa zosúladiła s novým rozšíreným spoločným trhom, pričom by sa mal klásť zvláštny dôraz na nasledujúce oblasti:

- zodpovednosť výrobcu;
- podomový predaj, predaj na diaľku, elektronické obchodovanie a podpory odbytu;
- nečestné podmienky v spotrebiteľských zmluvách;
- spotrebiteľský úver;
- záruky súvisiace s predajom tovaru a služieb.

12.11 EHSV pripomína svoj návrh na zriadenie Európskeho výskumného ústavu pre ochranu spotrebiteľa ako poskytovateľa vedomostného základu pre spotrebiteľskú politiku ⁽¹⁾.

12.12 EHSV vyzýva členské štáty, aby ochranu, obhajovanie a presadzovanie záujmov spotrebiteľov, ako aj ich angažovanosť určili za prioritu vo všetkých politikách.

12.13 EHSV odporúča, aby Komisia zohľadnila návrhy a odporúčania predložené v tomto stanovisku pri definovaní nových usmernení spotrebiteľskej politiky a aby začala pravidelne publikovať správy o situácii týkajúcej sa spotreby a spotrebiteľov v Európe.

Brusel 10. februára 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho
výboru
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Stanovisko *Stratégia spotrebiteľskej politiky na roky 2002-2006* (26.2.2003, Ú.v. ES C 95, 23.4.2003, spravodajca: **pani Ann Davisonová**); Stanovisko *Finančný rámec pre spotrebiteľskú politiku na roky 2004-2007* (17.7.2003, Ú.v. ES C 234, 30.9.2003, spravodajca: **pán Hernández Bataller**)

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Uvedený pozmeňovací návrh bol zamietnutý, ale získal viac ako jednu štvrtinu odovzdaných hlasov.

Bod 12.5

Doplniť vymenovanie priorít nasledovne:

„- v prípade problémov ochrany práv spotrebiteľa mimo jeho štátu, udelenie možnosti riešiť ich v jeho národnom jazyku prostredníctvom národného orgánu pre ochranu spotrebiteľov vo svojom štáte“.

Zdôvodnenie:

Momentálne je ťažké pre spotrebiteľov vymáhať svoje práva v inom štáte EÚ ako vo svojom z dôvodu jazykových prekážok a neznalosti procesných prekážok ako napríklad v prípade nedodržania spotrebiteľských práv Lotyšom v Holandsku a naopak.

Výsledok hlasovania:

Za: 23

Proti: 43

Zdržali sa hlasovania: 3
